PREFAȚIUNE.

Veḑêndŭ necessitatea uneĭ *Grammatice Italiane* compuse în limba română și accomodate intelligenţieĭ discipulilorŭ meĭ din Gimnasiulŭ S-tuluĭ Sava, amŭ compus'o după cumŭ esperienţia de professore mĭ a suggeritŭ, spre a le facilita studiulŭ limbeĭ italiane.

Acéstă grammatică, de și compusă pentru scolariĭ gimnasialĭ, póte fi utilă și cellorŭ-l'-alţĭ Romănĭ înaintaţĭ în etate, cariĭ arŭ voi a studia uă limbă atôtŭ de necessariă studielorŭ filologice și literarie, quôtŭ de indispensabilă purificăriĭ și amplificăriĭ limbeĭ române, cu care e soră primogenită.

În qualitate de Italianŭ și de professore attragŭ attenţiunea diligenteĭ juventuţĭ Române asupra studiuluĭ limbeĭ italiane așia de neglectŭ în România, unde, maĭ multŭ de quôtŭ în celle-l'alte părţĭ ale Europeĭ, meritä de a fi predilectŭ; căcĭ, considerându-se identitatea etimologică și affinitatea filologică, cari esistŭ êntre limba italiană și română, se vede necessitatea și indispensabilitatea acestuĭ studiŭ din causa immenseĭ utilităţĭ ce póte adduce reformăriĭ și cultivăriĭ limbeĭ române.

Maĭ bine, într'adevĕrŭ, este a adopta de la limba italiană (atôtŭ de similă cu limba română) acelle vocabule de cari este necessitate, spre a le romaniza în cellŭ maĭ propriŭ modŭ, de quôtŭ a adopta de la limba francesă (atôtŭ de nesimilă cu limba română) acelle vocabule de cari este necessitate, spre a le romaniza în cellŭ maĭ impropriŭ modŭ.

Prin studiulŭ limbeĭ italiane se ajunge a tesauriza cu cognitiunile enciclopedice propagate de Italianiĭ cu atôta sollicitudine; căcĭ Italia, ja regina munduluĭ, s'a făcutŭ magistra nationilorŭ, spre a domina cu idee, după ce dominasse cu arme.

Acestŭ studiŭ, prin urmare, meritä, în România, uă attenţiune particulară și preferenţiă justă asupra cellorŭ-l'alte limbe odi-

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

erne; căcĭ printr'ênsulŭ se vede nemărginirea câmpuluĭ scientificŭ-literariŭ-artisticŭ cultivatŭ cu atôtă diligenţiă de Italianiĭ ceĭ maĭ insignĭ şi maĭ illustrĭ.

Tesaurulŭ nepreţuitŭ alŭ scienţielorŭ, alŭ literelorŭ şi alŭ artelorŭ ce conţinŭ libriĭ compuşĭ în limba francesă şi în alte limbe ale Europeĭ, este fructulŭ acelluĭ câmpŭ nemărginitŭ, adecă manifestaţiunea sublimuluĭ ingeniŭ alŭ Italianilorŭ; şi aceĭ cariĭ voescŭ a profitta de acellŭ tesaurŭ maĭ bine cu ajutorulŭ limbeĭ francese, de quôtŭ cu ajutorulŭ limbeĭ italiane, preferă traducţiunile nefidele, originalelorŭ fidele.

Primatulŭ moralŭ şi civilŭ alŭ Italieĭ, demonstratŭ, cu atôta claritate şi evidenţiă, de celeberrimulŭ filosofŭ italianŭ *Vincénzo Giobérti*, e basatŭ asupra istorieĭ civilităţiĭ, şi recunoscutŭ de tôtă Europa.

Naţiunea Italiană, perdêndŭ autonomia sea din causa discordielorŭ şi luptelorŭ intestine, nu perdu sublimitatea ingeniuluĭ seŭ. Ea, fiindŭ superióră orĭ-căriĭ vicissitudinĭ calamitóse, conservâ tôtă vigórea intelligenţieĭ séle şi începu, în cellŭ maĭ mirabilŭ modŭ, a domină prin puterea adevĕruluĭ, a formosuluĭ, a justuluĭ şi a onestuluĭ atôtŭ de bine, în quôtŭ acelle naţiunĭ, cari astădĭ parŭ a se distinge în filosofiă, în etică, în literatură şi în scienţie în generalŭ, fură împinse de uă pré nobilă emulaţiune a fi instruite şi erudite de ingeniósa Italiă, triunfatricea oppressorilorŭ seĭ, educatricea populilorŭ liberĭ, şi inspiratricea acţiunilorŭ magnanime şi virtuóse.

Assemenea şi Naţiunea Română se póte instrui şi erudi maĭ multŭ prin studiulŭ limbeĭ şi literatureĭ italiane, spre a demonstra pe de uă parte zelulŭ seŭ pentru scienţele, literele şi artele formóse conţinute de libriĭ italianĭ, şi pe de altă parte estimaţiunea sea pentru Naţiunea Italiană, regenerată într'unŭ modŭ aşia de gloriosŭ.

Afară de necessitatea scientifică-literariă-artistică a studiuluĭ limbeĭ italiane, este convenienţia patriotică-naţională-politică acea care maĭ multŭ póte împinge pre Românii a studia limba şi literatura italiană; căcĭ pe quândŭ România, reintegrată în dreptele séle, aspiră, în virtutea sentimentuluĭ seŭ naţionalŭ, la unŭ futurŭ maĭ prosperŭ şi maĭ gloriosŭ, Italia, cu eroismulŭ seŭ, se face grandă şi potentă. Aşia România póte aştepta protecţiune şi ajutoriŭ de libera şi indipendenta Italia primogenită a sea soră; căcĭ décă Piemontele, singura parte din Peninsula Italică, în care libertatea Italianilorŭ remase neatinsă în urma catastrofeĭ politice din annulŭ 1848, a patrocinatŭ, cu atôtă energiă, causa fraţilorŭ Românĭ, Italia fortă şi influentă va coopera, cu efficacitate, la liberarea completă a Românieĭ.

Pentru acésta Romăniĭ suntŭ datorĭ de a studia, cu diligenţiă, limba italiană, şi a tesaurıza cu nepreţuitele tesaure ale itali-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

ceĭ literature, nu numaĭ spre a amplifica limba română și a o purifica de vocabulele eterogene de cari e plină, și spre a da incepetóreĭ literature române uă direcțiune maĭ nobilă, maĭ sublimă, maĭ națională, maĭ patriotică, maĭ eroică, ci ăncă spre a accresce prosperitatea intellectuală și morală a Țerreĭ, și spre a emula cu acțiunĭ magnanime și virtuóse pentru onórea și gloria patrieĭ lorŭ.

Așia făcêndŭ, Românii vorŭ puté stringe maĭ bine legăturele fraternității, cari esistŭ êntre eĭ și Italianii.

Origina și progressulŭ limbeĭ și literatureĭ italiane.

După ce căḑu Imperiulŭ Romănilorŭ, și literatura Lațiuluĭ perdu tótă a sea vigóre, acea limbă, care precumŭ și armele Romeĭ dominasse mundulŭ, începu a se stinge puçinŭ quóte puçinŭ; căcĭ numaĭ esisteaŭ aceĭ ómenĭ eminenți, cariĭ o arŭ fi pututŭ vivifica.

În acelle timpurĭ de decadențiă, literațiĭ nu aveaŭ nicĭ uă nobilă inspirațiune, fiindŭ că splendórea epoceĭ glorióse a Imperiuluĭ Romănŭ, se obscurasse. Sentimentulŭ naționalității și amorulŭ patrieĭ, cariĭ producŭ grandele ingenie în sfera literariă, craŭ atuncĭ debile și limitate.

Stingênduse limba latină cea illustră, remase cea vulgară. Ensă invasiunile barbarilorŭ, cari din nefericire fură flagellulŭ formoseĭ Italie, o modificară atôtŭ de multŭ, în quôtŭ nu se maĭ putea vorbi și scrie precumŭ se vorbia și se scrica maĭ înainte; căcĭ limba subjugatorilorŭ, ammesticânduse cu limba subjugațilorŭ, deformâ vorbele latine, și dete origine uneĭ noue limbe, care cu quôtŭ se appropia de limba latină, cu atôtŭ semêna cu dênsa.

Ensă acea nouă limbă era de totŭ necultivată, fiindŭ că numaĭ ómenii ceĭ ignoranți o vorbiaŭ și scrieaŭ.

Fridericŭ II o întrodusse la Curtea sea din Neapoli și Palermŭ, cultivând'o cu *Pietro delle Vigne:* ênsă nu făcu nicĭ unŭ progressŭ pênĕ la începutulŭ secululuĭ XIII, pentru că nu esistea ăncă nicĭ uă literatură.

Poețiĭ numițĭ *Trovatori* o înaintară pré multŭ cu poemele lorŭ, și atuncĭ începu uă grandă cultura pentru litere.

Pe urmă strălucură *Guittóne d'Arézzo*, *Iacopo da Lentino*, *Chiaro Davanzati*, *Guido Lapo*, *Cecco Angiolieri* și *Brunétto Lati-*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

ni, care fu preceptorulŭ luĭ *Dante Alighiéri*, alŭ ingeniuluĭ acelluĭ supremŭ, trimissŭ de Providenția Divină ĕntr'uă epocă atôtŭ de propiția uneĭ literature începĕtóre, ale căriĭ regule principale eraŭ imaginațiune și sentimentŭ.

Acestŭ omŭ estraordinariŭ o îndreptâ la unŭ scopŭ religiosŭ, moralŭ, și politicŭ pentru prosperitatea, fericirea și gloria Italieĭ.

Ellŭ, avêndŭ necessitate de frase pline de vivacitate și de armoniă, spre a convince și a încânta, cullesse flórea totorŭ dialectelorŭ italiane, și formâ uă limbă națională de totŭ comună acellora, cariĭ de la *Moncenisio* pênĕ la *Faro* respiră dulcile aure *del bel Paese che Appennin parte, il mar circonda e l'Alpe.*

Este adevĕratŭ că uă limbă se formasse inaintea nascerii luĭ *Dante Alighiéri:* ênsă ea nu manifestasse ăncă nicĭ uă cugitațiune generósă. *Fridericŭ II, Pietro delle Vigne, Ciullo d'Alcamo, Oddo delle Colonne, Mazzo di Ricco* indicasserĕ, cu poemele lorŭ, numaĭ înaintarea cea lentă a limbeĭ și a versificațiuniĭ italiane.

Acellŭ Omerŭ alŭ Italieĭ, a căruĭ fantasiă era immensă, și a căruĭ inimă era pré nobilă, vedêndŭ, din istoriă, virtuțile și vițiele seculelorŭ precedente, sciêndŭ gloriele și nefericirile Patrieĭ séle, observândŭ deliriele timpuluĭ seŭ și discordiele fraterne ale compatrioțilorŭ seĭ, imaginâ uă Dramă grandiósă spre a monstra generațiunilorŭ presente și future nenumĕrațiĭ ei actorĭ ceĭ virtuoșĭ și ceĭ vițioșĭ, ceĭ venerandĭ și ceĭ esecrandĭ, ceĭ cu famă bună și ceĭ cu famă rea; uă Dramă alŭ căriĭ primŭ actŭ este în bulgele damnațilorŭ, și alŭ căriĭ ultimŭ actŭ este în circululŭ cellŭ estremŭ alŭ ceruluĭ; uă Dramă, în care s'aude ululatulŭ (urletulŭ) imprecațiuniĭ, cânticulŭ speranțeĭ, și imnulŭ benedicțiuniĭ către Domnulŭ Universuluĭ.

Magnifica poemă a luĭ *Dante Alighiéri* este unŭ tesaurŭ neprețuitŭ de scienție vechie și noue, de observațiunĭ istorice și cronice contimpurance. Scopulŭ acesteĭ poeme este triunfulŭ Religiuniĭ prin Evangeliŭ, autonomia Italieĭ, reformațiunea sistemuluĭ politicŭ dupŏ equitatea și justiția naturale.

Acestŭ sublimŭ poetŭ nu a imitatŭ pe nimene: ellŭ a espusŭ cugetările și sentimentele séle cu unŭ caractere de admirabilă originalitate, și prin puterea imaginațiuniĭ séle a dominatŭ vorbele cu carĭ narră, descrie și depinge triplicele (intreitulŭ) subjectŭ alŭ *Divineĭ Comedie* în modŭ atôtŭ de viŭ și atôtŭ de armoniosŭ.

Acéstă admirabilă producțiune a ingeniuluĭ eccelsŭ alŭ luĭ *Dante Alighiéri* este testulŭ cellŭ maĭ formosŭ alŭ limbeĭ, tipulŭ cellŭ maĭ bunŭ alŭ poesieĭ, și specululŭ cellŭ maĭ lucidŭ alŭ moraleĭ evangelice și alŭ virtuțilorŭ civile.

Francésco Petrârca fu demnulŭ successorŭ alŭ acestuĭ incomparabilŭ poetŭ. Sublimitatea fantasieĭ, și nobilitatea sentimentuluĭ se manifestă, în poemele luĭ, ĕntr'unŭ modŭ prodigiosŭ. Ellŭ este

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

cellŭ maĭ amabilŭ poetŭ, pe care connaționaliĭ și străiniĭ admiratorĭ 'lŭ recunoscŭ ca divinulŭ magistru de amorŭ.

Provida natură dete acestuĭ grandŭ Italianŭ uă imaginațiune pré viuă și uă sensibilitate pré esquisită, cu cari ellŭ, fiindŭ inspiratŭ de amorulŭ cellŭ maĭ nobilŭ și cellŭ maĭ purŭ, magnifică pre Laura sea cu atôtă veemențiă de passiune, în quôtŭ face din dênsa uă ființă ceréscă înfăcișiată pre pămêntŭ spre a spiritualiza amorulŭ.

Acestŭ pré purŭ și pré nobilŭ sentimentŭ alŭ seŭ, nu era esclusivŭ în inima sea; căcĭ ellŭ nu se mărginia la esaltarea divineĭ formoseție a *Laureĭ*, ci încă se înflamma cu sântulŭ amorŭ de patriă, care onoră grandele ingenie pline de sentimente de libertate și de independențiă.

Asia poemele luĭ *Francésco Petrarca* ajungŭ la adevĕratulŭ scopŭ alŭ poesieĭ; căcĭ elle, cooperândŭ la meliorațiunea morală a societățiĭ umane, contribuă, cu efficacitate, la propagațiunea sântuluĭ principiŭ alŭ națiunalitățiĭ, atôtŭ de necessariŭ fundamentuluĭ și consolidațiuniĭ edificiuluĭ majestosŭ alŭ libertățiĭ și alŭ indipendențieĭ Italieĭ.

Francésco Petrarca, precumŭ *Dante Alighiéri*, și alțĭ mulțĭ cariĭ înflorirŭ în seculele subsequente, merită de a fi enumeratŭ êntre aceĭ divinĭ poețĭ, cărora este confidată nobila missiune de a regenera populi, și de a i conduce pe callea onoriĭ, a glorieĭ, a croismuluĭ și a virtuțiĭ.

În urma acestorŭ douĭ părinți aĭ poesieĭ italiane, vinŭ *Ludovico Ariósto* cu poema sea *Orlando Furioso*, *Torquato Tasso* cu poema sea *Gerusalémme Liberata*, *Pulci* cu alŭ seŭ *Morgante*, *Marino* cu alŭ seŭ *Adóne* și cu a sea *Strage degl'Innocénti*, *Boiardo* cu alŭ seŭ *Orlando Innamorato*, *Trissino* cu *Italia Liberata*, *Parini* cu *il Mattino*, *il Mezzodi*, *il Vespro e la Notte*, *Bóndi* cu *i Poemétti*, *Perticari* cu *il Prigioniéro Apostólico*, *Mascheróni* cu *il Poemétto*, și c. l. êntre poețiĭ epicĭ; *Costanzo*, *Alamanni*, *Filicaia*, *Chiabréra*, *Testi*, *Redi*, *Menzini*, *Zappi*, *Frugóni*, *Guidi*, și c. l. êntre poețiĭ liricĭ; *Salvatóre Rósa*, *Bérni*, *Puricélli*, *Pignótti*, *D'elci*, și c. l. êntre poețiĭ satiricĭ; *Sannazzaro*, *Rota*, *Bertóla*, *Guarini*, *Soave*, și c. l. êntre poețiĭ pastoralĭ; *Apóstolo Zéno* și *Piétro Metastasio* êntre poețiĭ dramaticĭ; *Maffĕi*, *Alfiéri*, *Monti*, *Pindemónte*, *Pellico*, *Niccolini*, *Manzóni* și c. l. êntre poețiĭ tragicĭ; *Casti*, *Césari*, *Robérti*, *Passeróni*, *De Róssi* și c. l. êntre poețiĭ novelliștĭ; *Boccaccio*, *Speróni*, *Lollio*, *Délla Casa*, *Tolomĕi*, *Varchi*, *Ségneri*, *Dati*, *Róssi*, *Bandiéra*, *Corticélli*, și c. l. êntre prosatoriĭ oratorĭ; *Aretino*, *Bembo*, *Manuzio*, *Annibale Caro*, *Bentivóglio*, *Algarótti*, *Bettinélli*, *Bonfadio*, *Zanótti*, *Gózzi*, și c. l. êntre prosatoriĭ epistolarĭ; *Genovési*, *Nicolai*, *Valsechi*, *Vérri*, *Cesarótti*, *Castiglióne*, *Cicognara* și c. l. êntre moraliștiĭ și filosofĭ; *Guicciardini* cu *l'Istoria d'Italia*, *Giovanni Villani* cu *le Istorie Fiorentine*, *Varchi*, *idem*, *Dino*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Compagni cu a sea *Cronaca*, *Paruta* cu *l'Istoria di Venézia*, *Giannóne* cu *l'Istoria di Napoli*, *Muratóri* cu *gli Annali d'Italia*, *Dénina* cu *le Rivoluzióni d'Italia*, *Orsi* cu *l'Istoria Ecclesiastica*, *Tirabóschi* cu *l'Istoria della Letteratura Italiana*, *Pallavicino* cu *l'Istoria del Concilio di Trénto*, *Bótta* cu *la Istoria degli Stati-Uniti di America*, și cu *la Continuazióne della Istoria d'Italia del Guicciardini*, *Lanzi* cu *l'Istória della Pittura Italiana* și c. l. ĕntre prosatorii istorici; și *Bazzóni*, *Falconétti*, *Campiglio*, *Chiari*, *Varése*, *Bertolótti*, *Brizzolara*, și c. l. ĕntre prosatorii romanzieri.

Mai suntŭ și alți scriptori illustri ai secuului nostru, ĕntre carii putemŭ enumera, cu *Manzóni*, *Pellico*, *Niccolini*, și *Gróssi*, *Leopardi*, *Giordani*, și *Cappóni* ĕntre poeții și prosatorii distinși, precumŭ și *Pietro Collétta* cu a sea celebră *Istoria del Reame di Napoli* și *Césare Cantu* cu a sea *Istoria Universale*.

Suntŭ, în fine, și *Giobérti*, *Rosmini*, *Mamiani*, ĕntre filosofii mai insigni, demni de mențiune.

În opurile acestorŭ autori classici, se vede cumŭ fantasia și inima, fiindŭ regulate prin puterea ingeniuluĭ, aŭ contribuitŭ la înalțarea edificiuluĭ literariŭ, care coprinde atôte idee sublime și nobile, atôte principie bune și juste, atôte sentimente patriotice și generóse.

Amŭ însemnatŭ aci numai pre autorii ceĭ literarĭ, pentru că se tractă de limba și de literatura: ĕnsă mai numeroși suntŭ autorii ceĭ scientifici, carii se distingŭ în tóte ramurile arboreluĭ scientificŭ, și umplŭ bibliotecele Europeĭ.

Analogia între limba italiană și română.

Românii aŭ aceași origină cu Italianii; căci, după istoriă, și unii și alții suntŭ discendenții cetățénilorŭ cellorŭ eroici ai anticeĭ și glorióseĭ Rome. Ensă ceea ce mai multŭ demonstră că Națiunile Română și Italiană aŭ uă origină comună, este comparațiunea limbelorŭ lorŭ; cari, derivândŭ amendouĕ de la limba latină, s'aŭ formatŭ și desvoltatŭ în acellașiŭ modŭ.

De nu ar fi așia, nu s'ar puté esplica acea pré mare asemĕnare, care esiste ĕntre limba română și italiană, cu tóte că se vede ĕntr'ĕnsele óre-care differențiă provenientă din barbarisme introdusse în elle.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Acea identitate de origînă se face maĭ evidentă observânduse posiţiunea geografică a Românieĭ şi a Italieĭ; căcĭ frasele lorŭ suntŭ acelleaşĭ, pe quândŭ Elle nu aŭ nicĭ uă relaţiune de vicinitate ên-tre sine.

Putemŭ dară conclude că Romăniĭ şi Italianiĭ suntŭ fraţĭ, şi se esprimŭ în modŭ egualŭ; căcĭ, fiindŭ membriĭ uneĭ singure familie, eĭ aŭ uă comunitate de sentimente, de caractere, şi de în-clinaţiunĭ.

Cu tôte aceste, e necessariŭ de a se observa că limba care astă-ḑi se vorbesce şi se scrie în România, sémănă maĭ multŭ cu dialectele celle vulgare ale Italieĭ, de quôtŭ cu limba literariă, ce Italianiĭ ceĭ maĭ culţĭ vorbescŭ şĭ scriŭ cu atôtă puritate; căcĭ lim-ba română nu a fostŭ âncă cultivată cu sufficienţiă spre a fi com-parată cu dulcea şi armoniósa limbâ a luĭ *Dante Alighiéri* şi a luĭ *Francésco Petrarca.*

Limba ce literaţiĭ Românĭ cultivă cu unŭ studiŭ pré diligentŭ în acestŭ seculŭ, este êntr'aceaşĭ stare de progressŭ, în care era limba italiană quândŭ se născu *Dante Alighiéri.*

Fiindŭ dară că uă differenţiă positivă esiste în Italia, êntre dialectele celle vulgare şi limba cea literariă, din causa succes-siveĭ culture, îmĭ pare că, spre a se obţiné acellaşiŭ resultatŭ în favórea limbeĭ literarie a Românilorŭ, acestia suntŭ datorĭ de a studia limba italiană cu acellaşiŭ zelŭ, cu care studiă limba latină; căcĭ, după părerea mea, numaĭ prin filologia italiană se póte puri-fica şi amplifica limba română.

Aşia dară, spre a se elimina, din acéstă, tôte vorbele eterogene, şi a se pune, în loculŭ lorŭ, alte vorbe de derivaţiune latină, metoda cea maĭ filosofică, după a mea părere, este de a se regula după limba italiană; care fiindŭ uă limbă viuă atâta de şimilă cu limba română, póte pré bine, ca unică şi adevĕrată ausiliariă, contri-bui la reformaţiunea eĭ.

Studiulŭ limbeĭ italiane va aduce uă immensă utilitate limbeĭ române, şi sublima literatură a Italianilorŭ, produsă de şése seculĭ de civilitate, va facilita pré multŭ înavuţirea începĕtóreĭ literature a Românilorŭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

CAPŬ I.

Alfabetulŭ.

Alfabetulŭ italianŭ coprinde următórele litere majuscule şi minuscule cu pronunţiaţiunea lorŭ:

Aa	Bb	Cc	Dd	Ee	Ff	Gg	Hh	Ii*)	Ll	Mm
a	bi	ci	di	e	éffe	gi	acca	i	élle	émme

Nn	Oo	Pp	Qq	Rr	Ss	Tt	Uu	Vv	Zz
énne	o	pi	cu	érre	ésse	ti	u	vi	zeta

SECŢIUNEA I.

Pronunţiaţiunea vocalelorŭ.

Vocalele italiane se pronunţiă êntr'unŭ modŭ distinsŭ, chiarŭ atunci quândŭ doue seŭ treĭ d'êntr'ênsele se află una după alta în

*) Este în alfabetulŭ italianŭ şi *j lungo* care, după ortografia cea vechiă, se punea la începutulŭ unorŭ vorbe, precumŭ *jeri* (ieri) *jemale* (de iarnă) *junióre* (celŭ maĭ june) şi între doue vocale, precumŭ *ajutante* (ajutantŭ) *ajutare* (a ajuta) *ajuto* (ajutorŭ) *gioja* (bucuria) *nója* (urîtŭ) şi c. l. Aceste vorbe, după ortografia cea nouă, se scriŭ cu *i* scurtŭ, precumŭ *iéri, iemale, iunióre, aiutante, aiutare, aiuto, gioia, noia.*

Aşia *j lungo* trebue cititŭ ca *i* scurtŭ, după ortografia cea nouă, în tóte acelle vorbe, cari aŭ acésta literă după ortografia cea vechiă, pronunţiânduse nu ca *j* francesŭ, ci ca *i* românŭ. Trebue, prin urmare, să se scriă *i* scurtŭ în locŭ de *j lungo*, precumŭ *calamaio* (călămarŭ) *libraio* (librarŭ) şi c. l. la singularŭ, *calamai, librai* la pluralŭ, în locŭ de de *calamajo, librajo, calamaj-libraj.*

Ensă numele de origină latină cari aŭ terminaţiunea breră la singularŭ, precumŭ *principio* (principiŭ) *studio* (studiŭ) *comizio* (comiţiŭ) *suffragio* (suffragiŭ) şi c. l. se scriŭ cu douĭ *ii* scurţĭ (seŭ cu unŭ singurŭ *î* scurtŭ pe de asupra căruia se pune accentulŭ circonflessŭ) la pluralŭ, precumŭ *principii, studii, comizii, suffragii* seŭ *principî, studî, comizî suffragî* în locŭ de *principj, stu, dj, comizj, suffragj* cumŭ se află în multe cărţĭ vechie.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

aceaşĭ sillabă, precumŭ *ciélo* (cerŭ) *uómo* (omŭ) *fuóco* (focŭ) *luógo* (locŭ) şi c. l.

Sunetulŭ lorŭ particularŭ este asseměnatŭ cu alŭ vocalelorŭ române, afară de *e*, care nu se pronunţiă ca *e* românŭ în vorbele *ellŭ*, *este* şi c. l. ci ca *e* românŭ în vorbele vede, crede şi c. l.

Sunetulŭ vocalelorŭ române însemnate cu accentulŭ circonflessŭ, precumŭ *â ê î ô û* séŭ cu semnŭ de abbreviaţiune, precumŭ ă ĕ ĭ ŏ ŭ, nu este cunoscutŭ în limba italiană cea literariă séŭ cultivată de literaţĭ.

Aşia *a e i o u* se pronunţiă italianesce ca *a e i o u* românesce în vorbele următóre: *casă*, *pesce*, *fine*, *locŭ*, *puntŭ*, şi c. l.

Din vocalele italiane, *e* şi *o* aŭ, fiă-care, doue sunete differente.

Vocala *e* are sunetulŭ închisŭ în meḑioloculŭ vorbelorŭ, precumŭ *pétto* (peptŭ) *appéllo* (appellŭ) şi c. l. — Are sunetulŭ deschisŭ în meḑioloculŭ vorbelorŭ, precumŭ *pèste* (ciumă) *fermèzza* (tărie) şi c. l.; şi la finitulŭ vorbelorŭ, precumŭ *diè* (dette) *perdè* (perdu) şi c. l. în locŭ de *diéde* şi *perdétte*.

Vocala *o* are sunetulŭ închisŭ în meḑioloculŭ vorbelorŭ, precumŭ *colómbo* (columbŭ) *bósco* (pădure) şi c. l. — Are sunetulŭ deschisŭ în meḑioloculŭ vorbelorŭ, precumŭ *ròsa* (rosa) *còsa* (lucru) şi c. l.; şi la finitulŭ vorbelorŭ, precumŭ *osservò* (observâ) *amò* (iubi) şi c. l.

Vocalele *e* şi *o* nu potŭ avé sunetulŭ deschisŭ quândŭ accentulŭ tonicŭ nu este asupra lorŭ. Aşia, în vorbele *veráce* (adevêratŭ) *lontáno* (depărtatŭ), ceĭ douĭ *e* şi ceĭ douĭ *o* n'aŭ sunetulŭ deschisŭ, pentru că accentulŭ tonicŭ este asupra luĭ *a*.

În tóte vorbele unde *e* şi *o* aŭ sunetulŭ deschisŭ, quândŭ, prin lungirea vorbeĭ, accentulŭ tonicŭ se transmută la vocala care urméză pre acea asupra căria era, aceste doue vocale scâmbă sunetulŭ lorŭ cellŭ deschisŭ cu sunetulŭ închisŭ. Aşia, în vorba *bèllo* (formosŭ) *e* are sunetulŭ deschisŭ, şi în vorba *bellissimo* (pré formosŭ) are sunetulŭ închisŭ din causa transmutăriĭ accentuluĭ tonicŭ, care numaĭ este asupra luĭ *e*, ci asupra luĭ *i*. Assemenea în vorba *dòtto* (învĕţatŭ) *o* are sunetulŭ deschisŭ, şi în vorba *dottissimo* (pré învĕţatŭ) are sunetulŭ închisŭ din causa transmutăriĭ accentuluĭ tonicŭ, care nu maĭ este asupra luĭ *o*, ci asupra luĭ *i*.

Ensă pronumele personale, cari se punŭ la terminulŭ vorbelorŭ, nu adducŭ nicĭ uă dată transmutarea accentuluĭ tonicŭ, precumŭ de la *fáte* (faceţĭ) *fátemi* (faceţi-mĭ) de la *credéte* (credeţĭ) *credétegli* (credeţi-i) şi c. l.

Spre a face maĭ bine cunoscută differenţia sunetuluĭ închisŭ de sunetulŭ deschisŭ alŭ vocalelorŭ *e* şi *o*, punemŭ aci în prospectŭ multe vorbe, cari de şi se scriŭ cu acelleaşĭ litere, aŭ unŭ înţel-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

lesŭ differentŭ; căcĭ accentulŭ tonicŭ este acutŭ asupra unora, și gravŭ asupra altora d'intr'ênsele.

PROSPECTŬ

E închisŭ	E deschisŭ
Accétta (toporŭ)	*Accètta* (priimesce, acceptă)
Béi în locŭ de *bévi* (beĭ)	*Bèi* (formoșĭ)
Céra (céră)	*Cèra* (căutătură)
Déssi (dênșĭ)	*Dèssi* (se cuvine)
Êsca (ésca)	*Esca* (să essă)
Féro poeticŭ (făcură)	*Fèro* poeticŭ (ferosŭ)
Légge (lege)	*Lègge* (citesce)
Méle (mere)	*Mèle* (miere)
Néi artic. *néi templi* (în bisericele)	*Nèi* (nisce pette negre de obrazŭ)
Pére (pere)	*Père* în locŭ de *perisce* (piere)
Séte (sete)	*Sète* poeticŭ (sunteți)
Téma fem. (temere)	*Tèma* masc. (tema)
Véglio în locŭ de vegghio (veghiezŭ)	*Veglio* poeticŭ (bĕtrânŭ)

O închisŭ	O deschisŭ
Accórre (allérgă)	*Accòrre* sincopatŭ de la accógliere (a priimi cu plăcere)
Bótte (butte)	*Bòtte* (loviture)
Cólto (cultivatŭ-învĕțatŭ)	*Còlto* (cullessŭ)
Fóro (gaură)	*Fòro* (Forum)
Indótto (împinsŭ)	*Indòtto* (neînvĕțatŭ)
Lóto (noroiŭ)	*Lòto* (*lotus*-plantă)
Nóce (nucă)	*Nòce* (vâtemă)
Ora (oră)	*Òra* poeticŭ (se rógă)
Pórto de la pórgere (presentatŭ)	*Pòrto* (portŭ de mare)
Rócca (furcă)	*Ròcca* (fortereță)
Scópo (măturŭ-verbŭ)	*Scòpo* (scopŭ-țintă)
Tórre (turnŭ)	*Tòrre* (a scóte-a lua
Vólto (chipŭ)	*Vòlto* de la *vólgere* (întorsŭ)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

SECŢIUNEA II.

Pronunciaţiunea consunantelorŭ.

Consunantele *b d f l m n p r t v*, în tóte combinările lorŭ cu celle cincĭ vocale, aŭ unŭ sunetŭ egalŭ cu alŭ consunantelorŭ române: ênsâ *c g h q s z* aŭ uă distinţiune de sunetŭ pré de însemnatŭ în differentele lorŭ combinărĭ cu singurele vocale şi cu unele d'êntre elle ênsĕşĭ însoţite de aceste.

Aşia consunanta *c* se pronunţiă înaintea luĭ *a* luĭ *o* şi luĭ *u* ca în vorbele române *capŭ*, *consiliŭ*, *cugetŭ*, şi înaintea luĭ *e* şi luĭ *i* ca în vorbele române *censorŭ*, *citesce*.

Quândŭ, înaintea acestorŭ douĕ vocale din urma, se punŭ douĭ *cc*, atuncĭ una şi alta din aceste douĕ litere aŭ unŭ singurŭ sunetŭ, adecă amêndoué se pronunţiă *ce* înaintea luĭ *e*, precumŭ *accénto* (accentŭ) *eccésso* (eccessŭ) şi *ci* înaintea luĭ *i*, precumŭ *occidénte* (apusŭ) *uccisióne* (omorire).

Che şi *Chi* se pronunţiă ca *què qui* françusesce, precumŭ *che* (ce) *chi* (cine) *chéto* (liniştitŭ) *chirógrafo* (zapisŭ) *spiche* (spice) *fuóchĭ* (focurĭ) şi c. l.

Cl se pronunţiă înaintea luĭ *a*, luĭ *e*, luĭ *i* şi luĭ *o* ca în vorbele române *claponŭ*, *cleşte*, *clipă*, *clopotŭ*, precumŭ *classe* (classă *cleménte* (clementŭ) *cliénte* (clientŭ) *cloáca* (cloacă).

Consunanta *g* se pronunţiă înaintea luĭ *a* luĭ *o* şi luĭ *u*, ca în vorbele române *garantŭ*, *golŭ*, *gustŭ*, şi înaintea luĭ *e* şi luĭ *i* ca în vorbele române *generaţiune*, *ginte*.

Quândŭ, înaintea acestorŭ douĕ vocale din urmă, se punŭ douĭ *gg*, atuncĭ şi una şi alta din aceste douĕ litere aŭ unŭ singurŭ sunetŭ, adecă amêndoue se pronunţiă *ge* înaintea luĭ *e*, precumŭ *aggentilire* (a înnobili) şi *gi* înaintea luĭ *i* precumŭ *aggirare* (a inconjura).

Ghe ghi se pronunţiă ca *guè gui* françusesce, precumŭ *ghermire* (a apuca ce-va) *ghignare* (a areta surrisŭ) *piaghe* (rane) *vérghe* (verge) *albérghi* (otellurĭ) *lóghi* (locurĭ) şi c. l.

Gl înaintea luĭ *a*, luĭ *e*, luĭ *o* şi luĭ *u*, se pronunţiă ca în vorbele române *glassŭ*, *glesnă*, *glonţŭ*, *glumă*, precumŭ *glándula* (glandulă) *gléba* (glebă) *gloria* (gloriă) *glutine* (glutină: ênsă înaintea luĭ *i* are doûe sunete, unulŭ dulce, ca în vorba francesă *bouilli* precumŭ articulele plurale *glĭ*, *dégli*, *agli*, *dágli*, pronumele personalŭ *gli*, în locŭ de *a lui* de casŭ dativŭ singularŭ, numele plurale *figli* (fiĭ), *artigli* (labe), şi cellŭ-l-altŭ asprŭ ca în vorba francesă *glisser*, precumŭ *negligere* (a neingrigi) *negligénza* (neingrigire) *negligénte* (neingrigitorŭ) şi c. l.

Gn înaintea luĭ *a*, luĭ *e*, luĭ *i*, luĭ *o* şi luĭ *u* se pronunţiă ca în vorbele francese *campagnard*, *régner*, *magnifique*, *agneau*,

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

gnou (*quadrupède d'Afrique,*) precumŭ *accompagnare* (a însoçi) *agnéllo* (mielŭ) *significare* (a însemna) *signóre* (domnŭ) *ognuno* (fiăcare) şi c. l.

Guà, guè, guì şi *guò* se pronunçiă ca cumŭ arŭ fi scrisse françusesce *gouà, gouè, gouì* şi *gouò*, precumŭ *guadagnare* (a câstiga) *guérra* (resbellŭ) *guiderdóne* (resplătire) *languóre* (langore) şi c. l.

H nu are nicĭ unŭ sunetŭ, şi nu este nicĭ uă dată aspirată. Este numaĭ unŭ semnŭ ortograficŭ, care se pune êntre *c* şi *e*, êntre *c* şi *i*, êntre *g* şi *e*, êntre *g* şi *i* quândŭ pronunçiaţiunea acestorŭ consunante cată a fi aspră, precumŭ *formiche* (furnice) *spéchi* (peşterĭ) *léghe* (poşte) *róghi* (grâmada de lemne asupra cârora se ardeaŭ cadaverile în timpurile antice) şi c. l.

Se pune încă *h* ca unŭ semnŭ de distinţiune înaintea vorbelorŭ *ho* (amŭ) *hai* (aĭ) *ha* (are) *hanno* (aŭ) din presentulŭ indicativŭ alŭ verbuluĭ *avére* (a avé) spre a nu se confunde cu *o* (séu) *ai* articulŭ dativŭ plur. *a* (la) *anno* (annŭ).

Ne avêndŭ *h* nici unŭ effectŭ, mulţĭ scriitorĭ nu 'lŭ punŭ înaintea acestorŭ patru vorbe, ce eĭ scriŭ, precumŭ *Metastasio* şi alţĭ autorĭ aŭ scrissŭ, cu unŭ accentŭ gravŭ pe de asupra: *ò ài à ànno*. Ensă acésta ortografiă nu s'a adoptatŭ cu generalitate.

Se pune *h* şi la interjecţiunile *ahi!, ah!, ahimé, eh!, ehi!, oh!, ohe!, ohimé! uh!* spre a s'areta prelungirea sunetuluĭ şi óre-care aspiraţiune ce s'aude quândŭ cine-va este întristatŭ séŭ strigă.

Consunanta *q*, fiindŭ unită din necessitate cu vocala *u*, se pronunçiă înaintea luĭ *a*, luĭ *e*, luĭ *i*, şi luĭ *o* ca cumŭ ar fi scrissŭ românesce, *cuà, cuè, cui, cuò*, precumŭ *quale* (care) *quésto* (acestŭ) *quivi* (a colo) *quotidiáno* (din tóte dilele) şi c. l.

Consunánta *s* quândŭ este însoçită de *c*, adecă *sc*, se pronunçiă înaintea luĭ *a*, luĭ *o* şi luĭ *u*, ca în vorbele române *scaunŭ scopŭ, scutŭ*, şĭ înaintea luĭ *e*, şi luĭ *i* ca în vorbele *şervetŭ, şirŭ* şi c. l.

Scià, sciò, sciù se pronunçiă ca vorbele francese *chat, chose, chou*, precumŭ *sciagura* (nenorocire) *sciócco* (nerodŭ) *sciupare* (a risipi) şi c. l.

Scia şi *scie* în vorbele *liscía* (leşiă) *cosciénza* (consciinţă) şi c. l. se pronunciă astŭ-felŭ, în quôtŭ s'aude cu distinţiune sunetulŭ particularŭ alŭ fiă-căria din vocalele *i* şi *a*, *i* şi *e*. Assemenea se pronunçiă *scia* şi la a doûa persónă plurală a presenteluĭ subjunctivŭ din verbele *lasciare* (a lăssa) şi *conóscere* (a cunósce), precumŭ *che lasciate* (să lăssaţĭ) *che conosciate* (să cunosceţĭ).

Sche şi *schi* se pronunçiă ca cumŭ arŭ fi scrisse françusesce *squè* şi *squì*, precumŭ *schérno* (despreţŭ) *schifóso* (scârbosŭ) *pésche* (persicĭ) *boschi* (pâdurĭ) şi c. l.

Schià, schiè, schiò, schiù se pronunçiă ca cumŭ arŭ fi scrisse

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

françusesce *squià squiè squiò squiù*, precumŭ *schiavitŭ* (sclaviă) *schiéra* (brigata) *schióppo* (pușcă) *schiudere* (a deschide) și c. l.

Consunanta *s* are douĕ sunete, unulŭ aspru la începutulŭ vorbelorŭ, precumŭ *sangue* (sânge) *sérpe* (șérpe) *sincerità* (sinceritate) *sospiro* (suspinŭ) *sudóre* (sudóre), și cellŭ-l'-altŭ dulce quândŭ se pune ĕntre douĕ vocale, precumŭ *rósa* (rosa), *ripóso* (repausŭ), *rispose* (respunse), *pose* (puse) și c. l.

Quândŭ în unele vorbe se află douĭ *ss* acești aŭ uă pronunțiațiune aspră, precumŭ *tosse* (tusse) *possanza* (putere) *assisténza* (assistență) *assimilazione* (assimilațiune) *possedére* (a pusséde) și c. l.

Consunanta *z* are douĕ sunete, unulŭ aspru și cellă-l'altŭ dulce.

Fiindŭ pré difficilŭ de a s'areta tóte vorbele în carĭ s'aude unulŭ séŭ altulŭ din aceste douĕ sunete, ne mărginimŭ a da douĕ regule generale.

1. Are sunetulŭ asprŭ quândŭ este îndoită, precumŭ *spazzare* (a mâtura) *disprezzo* (despreț) *contentézza* (mulțumire) *pozzo* (puțŭ) *mazzo* (legătură *erroruzzo* (mică greșială) și c. l.

Suntŭ esceptuate unele vorbe, precumŭ *autorizzare* (a autoriza) *solennizzare* (a solemniza) *rozzo* (prostŭ) *mézzo* (medĭolocŭ) *gazzétta* (gazzeta) *dozzina* (duzzină) și c. l. carĭ aŭ pronunțiațiunea dulce.

2-a. Are sunetulŭ dulce quândŭ nu se îndoesce, precumŭ *perfezione* (perfecțiune) *ammirazione* (admirațiune) *zéro* (nullă) *zélo* (zelŭ) *abbondanza* (abundanță) *speranza* (speranță) *pranzo* (prânzŭ) și c. l. t.

Suntŭ esceptuate unele vorbe, precumŭ *zucchero* (zaharŭ) *zucca* (dovlécŭ) *zitto* (taci-tăcutŭ) și c. l. carĭ aŭ uă pronunțiațiune maĭ aspră*)

Este de indispensabilă necessitate ca consunantele îndoite să se pronunție cu atôta precisiune, în quôtŭ să se cunóscă îndoirea lorŭ; adecă apesânduse maĭ multŭ pe vocala d'înainte, căcĭ altŭmiĭnterea s'ar face, adessea orĭ, uă mare confusiune, precumŭ în vorbele carĭ se vedŭ în tabula următóră:

---

*) Suntŭ multe vorbe, carĭ se potŭ scrie séŭ cu z séŭ cu c, adecă acelle ce latinesce se scriŭ cu c, precumŭ *benefizio* séŭ *beneficio* (beneficiŭ) *offizio* séŭ *officio* (officiŭ) *edifizio* séŭ *edificio* (edificiŭ) și c. l.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Acéto (oçetŭ)
Anélo (dorescŭ pré multŭ)
Bruto (dobitocŭ)
Cacio (caşiŭ)
Capéllo (firŭ de pĕrŭ)
Caro (scumpŭ)
Casa (casă)
Dona (dăruesce)
Fato (ursită)
Géma (să gémă)
Mése (lună)
Note (note)
Péna (penă)
Sano (sânotosŭ)
Séte (sete)
Sono (suntŭ)

Accétto (acceptŭ)
Anéllo (anellŭ)
Brutto (urîtŭ)
Caccio (gonescŭ)
Cappéllo (pălăria)
Carro (carrŭ)
Cassa (cassă)
Donna (dómnă)
Fatto (faptŭ)
Gémma (pétră preţiósă)
Mésse (secerişiŭ)
Notte (nópte)
Pénna (pénnă)
Sanno (sciŭ)
Sétte (şépte)
Sonno (somnŭ)

CAPŬ II.

Accentulŭ

Limba italiană are douĕ accenturĭ, unulŭ gravŭ şi cellŭ-l'-altŭ acutŭ.

Accentulŭ gravŭ se pune asupra vocaleĭ celleĭ din urmă a uneĭ vorbe, de la care s'a truncatŭ uă sillabă, precumŭ *bontà* (bunĕtate) *verità* (veritate) *virtù* (virtute) *servitù* (servitute) pentru *bontáte*, *veritate*, *virtute*, *servitute* şi c. l. cari se întrebuinţeză numaĭ în poesiă.

Acestŭ accentŭ se pune ăncă asupra vocalelorŭ unorŭ vorbe, de la cari nu se truncă nicĭ uă sillabă, spre a se distinge de alte vorbe a cârora significaţiune e differentă, precumŭ *di* (de) *dì* (di) *méta* (ţintă) *metà* (jumătate) *péro* (arborŭ de pére) *però* (ĕnsă) *volto* (chipŭ) *voltò* (întórse) şi c. l.

Accentulŭ acutŭ, care se numesce ăncă accentŭ tonicŭ, câcĭ este ca uă transiţiune de voce de la unŭ tonŭ la altŭ, nu se obicĭnuesce a se pune italianesce. Ensă noĭ 'lŭ vomŭ însemna în totŭ cursulŭ acesteĭ grammatice, spre a facilita citirea pârţilorŭ discursuluĭ.

Acestŭ accentŭ locuesce asupra vocalelorŭ vorbelorŭ numite italianesce *piáne* (încete), *sdrúcciole* (iute) *bisdrúcciole* (maĭ iute)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

adecă asupra sillabelorŭ dise penultimă, antepenultimă şi ante-ante penultimă.

Studiulŭ acestorŭ accenturĭ este de uă mare necessitate pentru correcta şi buna citire a autorilorŭ italianĭ; şi noĭ, spre a 'lŭ facilita, punemŭ maĭ josŭ, êntr'uă tabulă sinoptică, celle patru classe de vorbe.

TABULA VORBELORŬ

Trónche (truncate)	**Piane** (încete)
Parlò (vorbi)	*Parláte* (vorbiţĭ)
Passò (trecŭ)	*Passándo* (trecêndŭ)
Patteggiò (se învoi)	*Patteggiáva* (se învoia)
Perdonò (ertâ)	*Perdóna* (értă)
Porterò (voiŭ adduce)	*Portásti* (adusseşĭ)
Scoprirò (voiŭ descoperi)	*Scopriámo* (descoperimŭ)
Scriverò (voiŭ scrie)	*Scrívo* (scriŭ)

Sdrucciole (iute)	**Bisdrucciole** (maĭ iute)
Innálzano (înalţă)	*Innalzándovelo* (înălţândulŭ acolo)
Interessátevi (interessaţivĕ)	*Interessándosene* (interessânduse de acésta)
Lágnisi (să se plângă)	*Lagnándomene* (plângêndumĕ de acésta)
Lácrimi (să lacrime)	*Lácrimino* (să lacrime-plur.)
Oppóngomi (mĕ opuiŭ)	*Oppónganvisi* (să se opuiă la acésta)
Otténgano (să obţiă)	*Otténganlomi* (să mi'lŭ obţiă)
Móstralo (arată-lŭ)	*Móstraglielo* (arată-i-lŭ)
Mútisi (să se mute)	*Mútinmivi* (să mĕ mute (plur.) acolo)

CAPŬ III.

Regule generale pentru accentulŭ tonicŭ.

I. Tóte vorbele compuse de douĕ sillabe, cari nu suntŭ însemnate cu accentulŭ gravŭ asupra vocaleĭ celleĭ din urmă, aŭ accen-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

tulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumŭ *páne* (pâne) *ménte* (minte) *dénte* (dinte) *máno* (mână) și c. l.

II. Tóte vorbele *piáne* (încete), la finitulŭ cârora s'a truncatŭ uă vocală pentru eufonia, aŭ accentulŭ tonicŭ asupra celleĭ din urma sillabe, precumŭ *amór* (amorŭ) *dolór* (durere) *cantár* (a cânta) *temérd* (a téme) *síntcr* (a senți) în locŭ de *amóre*, *dolóre*, *cantáre*, *temére*, *sentíre* și c. l.

Suntŭ esceptuate înfinitele verbelorŭ din conjugațiunea III a cârora din urmă sillabă e brevă; câcĭ aceste aŭ accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumŭ *créder* (a crede) *pérder* (a perde) *vénder* (a vinde) *dipénder* (a depinde) în locŭ de *crédere*, *pérdere*, *véndere*, *dipéndere* și c. l

III. Tóte vorbele terminate în *ía* lungă aŭ accentulŭ tónicŭ asupra luĭ *í*, precumŭ *tirannía* (tiranniă) *armonía* (armoniă) *melodía* (melodiă) *melancolía* (melancoliă) *profezía* (profețiă) *maestría* (dibăciă) *compagnía* (compagniă); *ardía* (îndrĕsnia) *venía* (venia) *udía* (auția) *dormía* (dormia) pentru *ardíva*, *veníva*, *udíva*, *dormíva* și c. l.

Suntŭ esceptuate multe vorbe de origină latină și puține nume proprie de femee, de națiunĭ séŭ de țerre și de cetățĭ terminate în *ĭa* brevă, carĭ aŭ accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumŭ *istória* (istoriă) *glória* (gloriă) *memória* (memoriă) *vittoria* (victoria) *letízia* (vesselie) *mestízia* (mâhnire) și c. l. — *Virgínia*, *Lavínia*, *Cecília*, *Cornélia*, *Giúlia*, *Émilia* și c. l. — *Itália*, *Gállia*, *Ánglia*, *Ispánia*, *Grécia*, *Germánia*, *Románia*, *Polónia*, *Rússia* și c. l. — *Allessándria*, *Varsávia*, *Gracóvia*, *Manfredónia*, *Venézia* și c. l.

IV. Tóte vorbele terminate în *éa éo* aŭ accentulŭ tonicŭ asupra luĭ *é*, precumŭ *leggéa* (citia) *sedéa* (ședea) *vedéa* (vedea) *facéa* (făcea) în locŭ de *leggéva*, *sedéva*, *vedéva*, *facéva* și c. l. — *Alféo* (fluviŭ din Peloponnesŭ) *tróféo* (trofeŭ) *tornéo* (jocŭ cu arme la uă solemnitate publică); *féo* (făcu) *potéo* (putu) în locŭ de *fece*, *potè* séŭ *potétte* și c. l.

Suntŭ esceptuate unele vorbe de origină latină, cari aŭ accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumŭ *núcleo* (sûmbure) *acúleo* (un ce acutŭ) *cúneo* (figură geométrică solidă, care de la basă se urcă, făcênduse acută-cuiŭ, și c. l.

V. Tóte vorbele terminate în *io* lungŭ aŭ accentulŭ tonicŭ asupra luĭ *i*, precumŭ *ío* (eŭ) *mío* (alŭ meŭ) *lavorío* (muncă) *tintinnío* (micŭ sunetŭ) *fío* (penă) *zío* (unchiŭ); *scoprío* (descoperi) *adempío* (implini) în locŭ de *scoprí adempí* și c. l.

Suntŭ esceptuate tóte vorbele de origină latină, carĭ aŭ accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumu *vizio* (viția) *émpio* (nelegiuitŭ) *esémpio* (esemplŭ) *témpio* (templŭ) *matrimónio* (câsâto-

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

rie) *vaticínio* (vaticíniŭ) *patrocínio* (patrocíniŭ) *raziocínio* (raţiocíniŭ) şi c. l.

VI. Tóte vorbele terminate în *áio* şi *áia* séŭ *ájo* şi *ája*, dupŏ ortografia cea vecchiă, aŭ accentulŭ tonicŭ asupra luĭ *á* d'ântêiŭ, precumŭ *macellâio* séŭ macellájo (mâcellarŭ) *portinâio* séŭ portinájo (portarŭ) *lavandâia* séŭ lavandája (spâllătoréssă) *massâia* séŭ massája (femea care se ingrigesce de economia prŏductelorŭ pămêntuluĭ) şi c. l.

VII. Tóte vorbele. cari la singularŭ aŭ terminaţiunea în *íe*, priimescŭ accentulŭ tonicŭ asupra vocaleĭ sillabeĭ precedente, precumŭ *réquie* (repausŭ) *superfície* (superficiă) *effígie* (icónă) şi c. l.

VIII. Tóte vorbele terminate în *áglio*, *églio*, *íglio*, *óglio úglio* aŭ accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumŭ *serráglio* (haremŭ) *méglio* (maĭ bine) *consíglio* (consiliŭ) *cordóglio* (durere mare) *cespúglio* (mârâcină) şi c. l.

Assemenea şi celle terminate în *áglia églia* şi *óglia*, precumŭ *páglia* (paiă) *maraviglia* (mirare) *spóglia* (spoiă) *germóglia* (germină) şi c. l.

IX. Tóte vorbele terminate în *uóla uóle uóli uólo* aŭ accentulŭ tonicŭ asupra luĭ *ó* sillabeĭ precedénte. precumŭ *scuóla* (şcólă) *duóle* (dóre) *fagiuóli* (fasole) *cagnuólo* (câţellŭ) şi c. l.

Assemenea tóte substantivele terminate în *óne* şi în *ióne* aŭ accentulŭ tonicŭ asupra luĭ *ó*, precumŭ *guiderdóne* (recompensă) *sermóne* (sermonŭ) şi c. l. — *disposizióne* (disposiţiune) *unióne* (uniune) şi c. l.

X. Tóte augmentătivele terminate în *áccio ótto* şi tóte diminuitivele terminate în *áme ástro átto éllo étto íno úccio* aŭ accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumŭ *tempáccio* (timpŭ urâtŭ) *leprótto* (iepurŭ grassŭ) şi c. l. — *legnáme* (collectivŭ de lemnŭ) *pollástro* (puişiorŭ) *cerviátto* (cerbŭ micŭ) *fiumicello* (gârlă) *libréttto* (cârticică) *fanciullíno* (bâiaţellŭ) *omúccio* (omŭ micŭ) şi c. l.

XI. Tóte vorbele terminate în *áre ére íre óre úre* aŭ accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumŭ *colláre* (gulerŭ) *cratére* (gura vulcanuluĭ) *ardíre* (îndresnéla) *colóre* (culóre) *secúre* (secure) şi c. l.

Suntŭ esceptuáte *néttare* (nectarŭ) *vómere* (vomerŭ) *mártire* (martirŭ) *árbore* (arborŭ) *vúlture* (vulturŭ) şi c. l. carĭ aŭ accentulŭ tonicŭ asupra antepenultimeĭ sillabe.

XII. Tóte substantivele *sdrúcciole* (iute) aŭ accentulŭ tonicŭ asupra antepenultimeĭ sillabe, precumŭ *pássero* (passeră) *cocómero* (castravete) *strépito* (sgomotŭ) *giúdice* (judicâtorŭ) *giúbilo* (bucurie) *mérito* (meritŭ şi c. l.

XIII. Tóte substantivele *piáne* încete) aŭ accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, precumŭ *ignoránza* (ignoranţa) *vestiménto*

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

(vestimentŭ) *tessitura* (ţessitură) *coróna* (cunună) *triónfo* (triunfŭ) *cavállo* (callŭ) *collína* (collină) şi c. l.

XIV. Tóte adjectivele *sdrúcciole* aŭ accentulŭ tonicŭ asupra antepenultimeĭ sillabe, precumŭ *nóbile* (nobilŭ) *amábile* (amabilŭ) *nocévole* (vâtêmâtorŭ) *benéfico* (bine-făcêtorŭ) *cómico* (comicŭ) *plácido* (liniştitŭ) şi c. l.

XV. Tóte adjectivele *piáne* aŭ accentul tonic asupra penultimeĭ sillabe, precum *maestóso* (majestós) *lontáno* (depârtat) *felice* (ferice) *cleménte* (clement) *positivo* (positiv) *comúne* (comun) *generále* (general) *giocóndo* (plâcut) *cogitabóndo* (cu cugete) şi c. l.

XVI. Tóte superlativele absolute terminate în *íssimo* şi *érrimo* aŭ accentul tonic asupra antepenultimeĭ sillabe, precum *dottíssimo* (pré învêţat) *fortíssimo* (pré tare) *celebérrimo* (pré celebrŭ *acérrimo* (pré acrŭ) şi c. l.

Assemenea şi *próssimo* (pré apropiat) *óttimo* (pré bun) *péssimo* (pré reŭ) *infimo* (pré jos) *mássimo* (pré mare) *mínimo* (pré mic) şi c. l.

XVII. Tóte vorbele, cârora se unesce un pronume personal, aŭ accentul tonic asupra antepenultimeĭ sillabe, precum *dátemi* (daţĭ-me) *prepárati* (pregătesce-te) *espónigli* (spune-ĭ) *diféndesi* (se apără) *convíncersi* (a se convince) *armiámoci* (să ne înarmâm) *amátevi* (iubiţĭ-ve) *conósconsi* (se cunoscŭ) şi c. l.

Quând se pun douĕ pronume în urma verbelor, atuncĭ accentul tonic locuesce asupra vocaleĭ acelleĭ, care se află înaintea antepenultimeĭ sillabe, precum *dítemelo* (ḑiceţĭ-mĭ-lŭ) *concedéteglielo* (concedeţĭ-i-lŭ) *fácciaselo* (facă-işĭ-l) *comunicheránnocelo* (ne'l vor comunica) *doneránnovelo* (ve'l vor dărui) *intenderánnosela* (se vor înţellege asupra acestuĭ lucrŭ)

XVIII. A trea persónă plurală din presentul, imperfectul, perfectul îndicativuluĭ, din condiţional. din împerativ, din presentul şi şi imperfectul subjunctivuluĭ verbelor, are accentul tonic asupra antepenultimeĭ sillabe, precum *ámano* (iubesc) *témono* (tem) *crédono* (cred) *séntono* (sent), *amávano* (iubiaŭ) *temévano* (temeaŭ) *credévano* (credeaŭ) *sentivano* (senţiaŭ), *amarono* (iubirŭ) *temérono* (temurŭ) *credérono* (creḑurŭ) *sentírono* (senţirŭ) *amerébbero* (ar iubi) *temerébbero* (ar teme) *crederébbero* (ar crede) *sentirébbero* (ar senţĭ), *ámino* (să iubéscă) *témano* (se temă) *crédano* (să créḑă) *séntano* (să senţă), *amássero* (să iubéscă) *temássero* (se témă) *credéssero* (să créḑă) *sentíssero* (să senţă) şi c. l.

Spre a se înţellege carĭ sunt vorbele *piáne* şi carĭ sunt vorbele *sdrúcciole*, e necessariŭ de a se sci pré bine limba latină; căcĭ tóte vorbele latine, întrebuinţate în limba italiană, aŭ êntr'acésta ca şi êntr'acea uă singură pronunţiaţiune, fiă lungă, fiă brevă.

Aşia, făcênd cunoscut că maĭ tóte substantivele şi adjectivele italiane, de origină latină, se formeză de la ablativ latin, vom are-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

ta cum vorbele acelle, carĭ, dupŏ posiţiunea lor ortografică, suntŭ lunge séŭ breve latinesce, sunt lunge séŭ breve şi italianesce.

VORBE *PIÁNE.*

Substantivele.

Amóre	de la	āmŏr ōrĭs	ablat.	āmōrĕ.
Ampólla	—	āmpūllă āē	—	āmpūllā.
Arátro	—	ărātrūm ī	—	ărātrŏ
Consórte	—	cōnsōrs tĭs	—	cōnsōrtĕ
Corruttéla	—	cōrrūptělă āē	—	cōrrūptelā
Colóno	—	cŏlōnŭs ī	—	cŏlōnō

Adjectivele.

Damnóso	—	dāmnōsŭs ā ŭm	—	dāmnōsō
Decáno	—	dĕcānŭs ī	—	dĕcānō
Decénte	—	dĕcēns tĭs	—	dĕcēntĕ
Efficáce	—	ēfficāx ācĭs	—	effĭcācĕ
Eloquénte	—	ēlŏquēns tĭs	—	ēlŏquēntĕ
Enórme	—	ēnōrmĭs ĭs	—	ēnōrmĕ

VORBE *SDRÚCCIOLE.*

Substantivele.

Fallácia	de la	fāllācĭă āē	ablat.	fāllācĭā
Farrágine	—	fārrāgŏ ĭnĭs	—	fārrāgĭnĕ
Fastídio	—	fāstidĭūm ĭī	—	fāstīdĭō
Gaudio	—	gaūdĭūm ĭī	—	gaūdĭō
Gémito	—	gĕmĭtŭs ūs	—	gĕmĭtū
Grándine	—	grāndo ĭnĭs	—	grāndĭnĕ

Adjectivele.

Illaudábile	—	īllaūdābĭlĭs ĭs	—	īllaūdābĭlĕ
Illécito	—	īllĭcĭtŭs ă ŭm	—	īllĭcĭtŏ
Imitábile	—	ĭmĭtābĭlĭs ĭs	—	ĭmĭtābĭlĕ
Lánguido	—	lānguĭdŭs ă ŭm	—	lānguĭdŏ
Libero	—	lībĕr a ŭm	—	lībĕrō
Lívido	—	līvĭdŭs ă ŭm	—	līvĭdō

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

CAPŬ IV.

Semnele pentru casurĭ (*segnacasi*)

Limba italiană nu are declinaţiunĭ, căcĭ terminaţiunea unuĭ nume nu se scâmbă în maĭ multe casurĭ, cum în vechiele limbe ellenă şi latină, ci remâne nescâmbată în tóte casurile, din carĭ treĭ sunt distinse prin semne, şi celle l'alte treĭ prin înţellessul discursuluĭ.

Aşia quând numele comune sunt întrebuinţate cu un înţelles nedeterminat, atuncĭ la casurile genitiv, dativ şi ablativ se punŭ nesce semne numite italianesce *segnacási* (însemnă-casurĭ).

Aceste sunt preposiţiunile *di a da*, adecă *di* pentru genitivul, *a* pentru dativul şi *da* pentru ablativul.

Ensă acelle-l-'alte casurĭ, adecă nominativul, accusativul şi vocativul n'aŭ nicĭ un semn; căcĭ fiind distinse dupŏ înţellessul discursuluĭ, nu se confund nicĭ uă dată.

Spre esemplŭ: *Cittadini, amór di pátria impóne che, a virtù e ad eroismo mênte e cuóre consacrándo, per la via dell'onóre e della glória procediámo, da concordia e prudénza ognór guidáti.**) Aci se înţellege că *cittadini* este vocativ, că *amór* este nominativ, şi că *mênte e cuóre* este accusativ; cum se vede că *di pátria* prin preposiţiunea *di*, este genitiv, că *a vírtù e ad eroísmo*, prin preposiţiunea *a*, este dativ, că *da concórdia e prudénza*, prin preposiţiunea *da*, este ablativ.

Aceste semne se pună assemenea la genitivul, dativul şi ablativul numelor proprie de ómenĭ şi de cetâţĭ:

---

*) Cetaţenilor, amor de patriă impune că, la virtute şi la eroism minte şi inimă consacrând, pe callea onorii şi a glorieĭ să procedăm de concordia şi prudenţiă tot d'auna însoţiţĭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

ESEMPLU

N.	— *Césare*	*Róma*
G. *di*	— — —	— —
D. *a*	— — —	— —
Ac.	— — —	— —
V. *o*	— — —	— —
Ab. *da*	— — —	— —

Quând, la dativ, numele începŭ cu vocală, atuncĭ se adaugă *d* pentru eufonia, precum *ad Aristide*, *ad Aténe* şi c. l.

Assemenea, la genitiv, se póte face elisiune, precum d'*Aristide*, *d'Atene* şi c. l.

La ablativ nu se póte face; câcĭ, făcênduse, s'ar confunde cu genitivul.

Acelle semne se pun în fine la genitivul, dativul şi ablativul pronumelor possessive, quând aceste sunt urmate de un nume de rudenie: ênsă numaĭ la singular, precum *di mio pádre*, *di túa mádre*, *di súo fíglio*, *a mío pádre*, *a túa mádre*, *a súo fíglio*, *da mío padre*, *da túa madre da súo fíglio* şi c. l.

TEMA I.

1. Molier a luat de la Aristofan comicul, de la Plaut focul şi activitatea, de la Terenţiŭ pictura moravurilor.

2. Acella, care se occupă cu lucrurĭ frivole, este necapabil de marĭ desemne.

3. Liniştea passiunilor adduce, adesse orĭ, bune reflessiunĭ.

4. Alessandru ḑicea: eŭ nu sunt maĭ recunoscêtor luĭ Filip, pârenteluĭ meŭ, de quôt luĭ Aristotele, preceptoruluĭ meŭ; câcĭ unuĭa i sunt dator viaţa, şi celluĭ l'alt, virtutea.

5. *Secului luĭ Ludovic XIV*, scris de *Voltaire* este maĭ mult istoria spirituluĭ şi a moravurilor, de quôt narraţiunea luptelor insémnate şi faptelor glorióse.

6. Domnul president *Hénault* a scris cea maĭ bună istoriă a Francieĭ.

7. Singurul elogiŭ demn de un rege este cel ce s'aude prin vocea unuĭ popul liber.

8. Este ruşinos de a cina êntr'un mod mâreţ quând pauperiĭ orfanĭ sunt la pórta vóstră şi nu aŭ ce să mânince.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

VOCABULARIŬ.

1. Molier-*Molière*-a luat-*ha préso*-de la-*da*-Aristofan-*Aristófane*-comicul-*la cómica*-Plaut-*Pláuto*-focul-*il-fuóco*-și-e-activitatea-*l'attività*-Terențiŭ-*Terénzio*-pictura-*la pittúra*-moravurilor-*dei costúmi.*

2. Acella-*quéllo*-care-*il quale*-se occupă-*si óccupa*-cu lucrurĭ-*di cose*-frivole-*frívole*-este-è-necapabilŭ-*incapace*-de-*di*-marĭ--*grandi*-desemne-*diségni.*

3. Liniștea-*la cálma*-passiunilor-*delle passioni*-adduce-*addúce*-adesse orĭ-*spesse volte*-bune-*búone*-reflessiunĭ-*riflessióni.*

4. Alessandru-*Alessandro*-dicea-*dicea*: eŭ-*io*-nu-*non*-sunt-*sono* maĭ-*più*-recunoscĕtor-*riconoscénte*-luĭ Filip-a *Filippo*-pârinteluĭ-*pádre*-meŭ-*mio*-de quôt-*che*-luĭ Aristotele-ad *Aristótele*-preceptoruluĭ-*precettóre*-câcĭ-*perocché*-unuia-*all'uno*-dator-*debitóre*-viața-*della vita*-celluĭ-l'alt-*all'altro*-virtutea-*della virtù.*

5. Seculul-*il Secolo*-luĭ Ludovic-*di Luigi*-scris-*scritto*-de Volta ire-*da Voltaire*-maĭ mult-*piuttósto*-istoria-*l'istória*-spirituluĭ-*dello spirito*-a moravurilor-*de' costumi*-narrațiunea-la *narrazióne*-luptelor-*delle lótte*-însemnate-*segnaláte*-faptelor-*de'fátti*-glorióse-*gloriósi.*

6. Domnul-*il signór*-president-*presidénte*-Hénault-a scris-*ha scritto*-cea maĭ bună-*la miglióre*-istoriă-*istória*-a Franceĭ-*della Francia.*

7. Singurul-*il sólo*-elogiŭ-*elógio*-demn-*dégno*-unuĭ-*d'un*-rege-*re*-cel-*quello*-ce-*che*-s'aude-*s'óde*-prin-*per*-vocea-*la voce*-popul-*pópolo*-liber *libero.*

8. Rușinos-*vergognóso*-de a cina-*di cenáre*-ĕntr'un mod-*in un módo*-mâreț-*sòntuóso*-quând-*quándo*-pauperiĭ-*póveri*-orfanĭ-*órfani*-la pórta-*alla porta*-vóstră-*vóstra*-nu aŭ-*non hanno*-ce să mânince-*che mangiáre.*

CAPŬ V.

Articulul.

Articulele italiane sunt *il* și *lo* pentru genul masculin, *la* pentru genul feminin.

Il face la plural *i* și se pune înaintea numelor carĭ începŭ cu uă consunantă, precum *il cápo* (capul) *i cápi* (capetele) *il pétto* (peptul) *i pétti* (peptele) *il libro* (carta) *i libri* (cărțile) și c. l.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Lo face *gli* la plural și se pune:

1. Înaintea numelor carĭ începŭ cu vocală, precum *lo esémpio* (esemplul) *gli esémpii* (esemplele) *lo esercizio* (esercițiul) *gli esercizii* (esercițiele) séŭ cu elisiune *l'esémpio*, *l'esercizio* și c. l.

2. Înaintea numelor carĭ încep cu *s impura* (nepura) adecă cu *s* însoțită de altă consunantă, precum *lo spirito* (spiritul) *gli spiriti* (spiritele) *lo scánno* (scaunul) *gli scánni* (scaunele) și c. l.

Se pune *il* séŭ *lo* la sigular, *i* séŭ *gli* la plural înaintea numelor, carĭ încep cu *z*, precum *il zingano*, (țiganul) *i zíngani* (țiganiĭ) *lo zio* (unchiul) *gli zii* (unchiĭ) și c. l.

La face *le* la plural, și se pune fără distințiune, înaintea numelor, carĭ începŭ cu vocală séŭ cu consunantă, precum *l'ánima* (sufletul) *le ánime* (sufletele) *la fiámma* (flacara) (le fiamme) (flacârele) și c. l.

§ 1.

Contracțiunea preposițiunilor cu articulele.

Spre a se evita sunetul neplâcut, care resultă de la unirea preposițiunilor cu articulele, se face contracțiunea acestor părțĭ ale discursuluĭ, precum se vede în prospectul următor:

MASCULIN.

Sing.	—	—	—	—	—	—	—	Plur.	—
N.	—	—	il	—	—	—	—	i	—
G. di il	—	del	—		di i	—	—	dei de'	—
D. a il	—	al	—		a i	—	—	ai a'	—
Ac.	—	—	il	—	—	—	—	i	—
V. o	—	—	—	—	—	—	—		—
Ab. da il	—	dal	—		da i	—	—	dai da'	—

MASCULIN.

Sing.	—	—	—	—	—	—	—	Plur.	—
N.	—	—	lo	—	—	—	—	gli	—
G. di lo	—	déllo	—		di gli	—		dégli	—

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

D. a lo	—	—	álla	—	a gli	—	ágli	—
Ac.	—	—	lo	—	—	—	—	gli	—
V. o	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ab. da lo	—	dállo	—		da gli	—	dágli	—

FEMININ.

Sing.	—	—	—	—	—	—	—	Plur.	—
N.	—	—	la	—	—	—	—	le	—
G di la	—	—	della	—	di le	—	—	delle	—
D. a la	—	—	álla	—	a le	—	—	álle	—
Ac.	—	—	la	—	—	—	—	le	—
V. o	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ab. da la	—	dálla	—		da le	—	—	dálle	—

Quând *gli*, *dégli*, *ágli*, *dágli* se punŭ înaintea numelor, carĭ începŭ cu *i*, atuncĭ se face elisiunea vocaleĭ *i*, precum: *gl'Italiáni*, *degl'Italiáni*, *agl'Italiáni dagl'Italiani*, *gl'ingégni*, *degl'ingégni*, *agl'-ingégni*, *dagl'ingégni* (ingenii) și c. l.

Assemenea quând *le*, *delle*, *álle*, *dálle* se punŭ înaintea numelor, carĭ începŭ cu *e*, atuncĭ se face elisiunea vocaleĭ *e*, precum *l'edizióni*, *dell'edizióni*, *all'edizióni*, *dall'edizióni* (edițiunĭ) *l'enumerazióni*, *dell'enumerazióni*, *all'enumerazióni*, *dall'enumerazioni* (enumerațiuni) și c. l.

Ensă quând numele, carĭ începŭ cu *e*, aŭ aceiașĭ terminațiune la singular și la plural, atuncĭ elisiunea vocaleĭ *e* nu se face, spre a nu se confunde pluralul cu singularul, precum *l'età*, *le età* (etatea) *l'effigie*, *le effigie* (effigia) și c. l.

Afară de aceste regule, elisiunea vocaleĭ articululuĭ se póte face după armonia fraseĭ și după plâcerea scriptoruluĭ; ênsă ea este obligatóriă quând numele începŭ cu vocala articululuĭ.

Nota. Se pot scrie, fără contracțiune, în poesiă, următórele preposițiunĭ și articule *de la*, *de le*.

Contracțiunea articulelor se face assemenea cu preposițiunile *in* (în) *con* (cu) *per* (pentru) *su* (asupra), precum se vede în prospectul următor:

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

In il	— nel	*Su il*	— sul
In i	— néi ne'	*Su i*	— sui su'
In lo	— néllo	*Su lo*	— sullo
In gli	— négli	*Su gli*	— sugli
In la	— nélla	*Su la*	— sulla
In le	— néllĕ	*Su le*	— sulle
Con il	— col	*Per il*	— pel
Con i	— cói co'	*Per i*	— péi pe'
Con lo	— cóllo	*Per lo*	— péllo
Con gli	— cógli	*Per gli*	— pégli
Con la	— cólla	*Per la*	— pélla
Con le	— cóllo	*Per le*	— pélle

Nota. Se dice şi se scrie maĭ bine *per lo, per gli, per la, per le* în loc de *péllo, pégli, pélla pélle.*

Se dice şi se scrie assemenea bine, fără contracţiune, *su i, su lo, su gli, su la, su le,* esceptuânduse *su il,* precum şi *con i, con lo, con gli, con la, con le,* esceptuânduse *con il.*

Preposiţiunile *tra* şi *fra* (entre printre) se pot uni cu acelle articule, carĭ începŭ cu *l,* precum *tralló scóglio e'l fiume* (entre stînca şi fluviul), *frálle montagne e le valli* (printre munţiĭ şi vâile)

Quând aceste preposiţiunĭ sunt urmate de nume, al câror articulŭ este *i* atuncĭ acéstă vocală s'elide, precum *tra'nemici* (printre inimiciĭ) *fra'parénti* (ênte pârinţiĭ) şi c. l.

Elisiunea vocaleĭ *i* se face assemenea quând articulul este *il,* precum *tra'l sónno e la véglia* (ênte somnul şi veghiarea) *fra'l si e'l no* (ênte da şi nu) şi c. l.

§ 2.

Intrebuinţarea articululuĭ.

Articulul se întrebuinţéză înaintea numelor comune, carĭ figu-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

reză în discursŭ cu un înțelles determinat, precum *l'uómo dótto è sémpre modésto, poichè ésso sa che rimáne ognór mólto a sapére: al contrário l'uómo indótto é sémpre presuntuóso, perocché crede di sapér tutto.* (Omul învățat este tot-d'auna modest, pentru că ellŭ scie că remâne la fiă-care óră mult a sci: din contra, omul neînvățat este tot-d'auna presumptuósŭ, câcĭ ellŭ crede a sci tóte).

Înaintea numelor proprie de ómenĭ și de cetățĭ nu se pune*). Sunt esceptuate unele nume de femee însemnate, precum *la Fiammétta, la Corilla* și c. l.

Assemenea unele nume de cetățĭ, precum *il Cáiro, la Mirándola* și c. l.

Articulul se pune înaintea connumelor însemnate, precum *l'Alighiéri* (*Dante*, care din escepțiune, se dice și *il Dánte*) *il Petrárca* (Francésco) *l'Ariósto* (Ludovico) *il Tásso* (Torquáto) *il Metastásio* (Pietro) *l'Alfiéri* (Viltorio) *il Paríni* (Giuséppe) *il Fóscolo* (Ugo) și c. l.

Quând numele proprie de ómenĭ însemnațĭ sunt precedute de un adjectiv qualificativ, precum *il giusto Arístide, il cleménte Tito l'eróico Vittório Emmanuéle, il glorióso Garibaldi* și c. l. d'un titul, precum *l'imperatóre Napoleóne, il re Leopóldo, il príncipe Umberto* și c. l.

Sunt esceptuate din titule, la singular, *santo* (sânt) *monsignóre* (titul de episcopĭ) *dón* (titul de préoțĭ, de nobilĭ și de ómenĭ învățațĭ, precum *Santo Ambrósio, Monsignór Enéa Silvio, Don Abbóndio**).

Assemenea quând numele de cetățĭ sunt precedute d'un adjectiv qualificativ, articulul se întrebuințéză, precum *la prodigiósa Gerosólima, la sapiénte Aténe, la possénte Róma* și c. l.

Se întrebuințéză assemenea înaintea numelor de State, precum *l'Itália, l'Ellade, la Gállia, l'Anglia, l'Ispánia, la Germánia la Polónia, la Románia* și c. l. Ensă aceste se potŭ întrebuința și fóră articul, maĭ cu sémă în poesiă.

Articulul se întrebuințéză înaintea adjectivelor carĭ figureză în discurssŭ ca nume substantive, precum *il buóno non discompagnúto dall'utile è sempre da ricercársi.* (Bunul nedespârțit de folositorul, este tot d'auna de căutat.)

Articulul nu se întrebuințéză înaintea adjectivelor, carĭ nu sunt urmate de substantive séŭ nu figureză în discurssŭ ca nume substan-

---

*) Inaintea numelor proprie de ómenĭ, se pune articulul numaĭ la plural, precum *i Césari, gli Alessándri, i Ciceróni, i Demósteni* (Toțĭ aceĭ, carii sunt însemnațĭ ca *Césare, Alessándro, Demóstene, Ciceróne*).

*) Acestŭ din urmă titulŭ correspunde cu titululŭ românescŭ *coconŭ*, și se pune numaĭ înaintea numeluĭ de botezŭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

tive, ênsă se pune înaintea unor adjective de qualitate, precum *Antonino il pio* (Antonin cel piŭ) *Napoleóne il grande* (Napoleon cel mare) *Filippo il Bello* (Filip cel Formos) *Venézia la magnifica* (Venetia a magnifică) *Fiorénza la deliziósa* (Florența a delițiósă) *Nápoli l'incantévole* (Neapoli a încântatóră) și c. l.

Se pune articulul înaintea superlativelor absolute, de și aceste nu sunt însoțite de substantive, precum *l'ottimo tra i re* (cel pré bun între regĭ) *il péssimo tra i tiránni* (cel pré reŭ ênte tiranni) *il mássimo tra i mali* (cel pré mare ênte relele) *il mínimo tra i perícoli* (cel pré mic ênte periculele) și c. l.

Se pune assemenea înaintea superlativelor relative, precum *il miglióre de'discépoli* (cel maĭ bun d'entre discipulĭ) *il peggióre de' militi* (cel maĭ reŭ dintre militĭ) *il maggióre de'fratélli* (cel maĭ mare din fraţĭ) *il minóre de'figli* (cel maĭ mic d'ênte fiĭ).

Asia se pune și înaintea *più* și *méno*, quând sunt urmate de adjective positive spre a fi superlative de relațiune, precum *Piétro è il più studióso tra tutt'i suói condiscépoli* (Petru este cel maĭ studios ênte toţĭ condiscipulĭĭ seĭ) *Páolo è il méno diligénte tra tutti gli scolári* (Paul este cel maĭ puçin diligent ênte toţĭ scolariĭ) și c. l.

Quând pronumele possessive sunt urmate de nume de rudenie, articulul nu se întrebuințéză: quând ênsă sunt precedute de aceste nume, atunci se pune, precum *il pádre mio* (pârintele meŭ) *la mádre tua* (muma tea) *il figlio suo* (fiiul seŭ) și c. l.

Articulul se întrebuințéză ăncă:

1. Înaintea adjectivelor ordinale, precum *il primo* (cel d'ântêiŭ) *il secóndo* (cel d'al doĭlea) și c. l.*)

2. Înaintea adjectivelor multiplicative, precum *il dúplice* séŭ *il dóppio-il duplo* (de doŭe orĭ) *il tríplice* séŭ *il triplo* (de treĭ orĭ) și c. l.

3. Înaintea adjectivelor collective, precum *la decina* (decimea) *la dozzina* (duzina) și c. l.

4. Înaintea pronumelor distintive *áltro* (alt) *áltra* (altă) *áltri* (alţĭ) *áltre* (alte) quând aceste figureză în discurssŭ cu un ințelles determinat, precum *ámo quésti due scolári, poichè l'uno e l'altro sono diligenti*, (iubesc pre acesti doŭĭ scolarĭ, câcĭ și unul și altul sunt diligenţĭ) *ammiro quélle due fanciulle, perocchè l'una e l'áltra sono piéne di candóre e di modéstia* (admir acelle doue fete, câcĭ și una și alta sunt pline de candóre și de modestiă), *piáccionmi quei libri, i quáli volésti dármi a léggere, ma preferisco gli altri*

*) Articulŭ se pune de multe orĭ și înaintea adjectivelorŭ cardinale, precumŭ *l'uno, il due, il tre* și c. l.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

ch'io léssi téco in villa l'està passáta (îmĭ plac acelle cârțĭ ce voișĭ a mĭ da, spre a le citi, ênsă prefer altele ce le citiĭ cu tine la țérra în véra trecută) *quélle pénne, le quáli tu mi sceglièsti l'altr'iéri, non iscrivono bene: sarébbero state migliori le altre raccomandatemi dal venditóre, qualóra io le avéssi compráte* (acelle penne ce îmĭ aleseșĭ a-l-'altă-ierĭ, nu scriŭ bine: ar fi fost maĭ bune altele recumandate mie de vêndĕtorul, de le așĭ fi cumperat.

Se întrebuințéză, în fine, articulul.

1. Înaĭntea dilelor septemâneĭ, precum *il lunedì* (lunĭ) *il martedì* (marțĭ) și c. l.

2. Înaĭntea lunelor annuluĭ, precum *il Gennáio* (Ianuariŭ) *il Febbraio* (Februariŭ) și. c. l.

Assemenea înaĭntea adverbielor de loc și de timp *dóve, quándo*, precum *spéro di rivedérti, ma non so nè il dóve nè il quándo* (sper de a tĕ revedé, ensă nu sciŭ nicĭ unde, nicĭ quând), și înaĭntea conjuncțiunilor *cóme* și *perché*, spre esemplŭ: *vorréi riuscire in quest'affáre, ma il cóme non so*; (așĭ voi a reuși în acéstă affacere, ensă cum nu sciŭ) *védo che non séi più mio amico, ma ignóro il perché* (veḑ că nu maĭ eștĭ amic al meŭ, ensă nu sciŭ pentru ce.)

TEMA II.

1. Fisionomia este oglinda inimeĭ.
2. Tranquillitatea spirituluĭ este culminele felicitâțiĭ.
3. Eroul triunfă de inimiciĭ: magnanimul triunfă de inimiciĭ și de sine ênsușĭ.
4. Virtutea este preferibilă bogățielor, amiciția, auruluĭ, și utilitatea, plâcerilor.
5. Interessul, plâcerea și gloria sunt celle treĭ motive ale acțiunilor și conducteĭ ómenilor.
6. Educațiunea este pentru spirit ceea ce curățirea este pentru corp.
7. Ipocrisia este un omagiŭ ce vițiul face virtuțiĭ.
8. Ințellepciunea luĭ Socrate și valórea luĭ Achil sunt celebre în opurile poeților și ale istoricilor.
9. Omeniĭ nu sunt statornicĭ nicĭ în amor, nicĭ în ură: eĭ nu sunt statornicĭ de quôt în nestatornicie.
10. Este uă eloquențiă în ochiĭ și în aerul persóneĭ, care nu persuade maĭ puçin de quôt eloquența vorbeĭ.
11. Omul trebue să petrécă cea d'ântêia parte din viața cu ceĭ morțĭ, cea d'a doua cu ceĭ viŭ, și cea din urmă cu sine ênsușĭ.

*) MARINIMOS

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

12. Prin prodigalitate veţĭ fi generoşĭ quôt-va timp; prin înţellépta economiă veţĭ fi generoşĭ tótă viaţa.

13. Lumea e plină de ingraţĭ; vieţuim cu ingraţĭ; lucrâm pentru ingraţĭ; avem a face tot-d'auna cu ingraţĭ.

14. Religiunea este compagna fidelă, îngeniósa şi nefatigabila amică a nefortunatuluĭ.

VOCABULARIŬ.

1. Fisionomia-*fisionomia*, fem.-este-*è*-oglinda-*spécchio* mas.-inima-*ánimo*, mas.

2. Tranquillitate-*tranquillità*, fem.-spirit-*spirito*, fam.-culmine-*culmine*, mas.-felicitate-*felicitá*, fem.

3. Eroŭ-*eróe*, mas.-triunfă-*triónfa* (de la *trionfáre*) inimic-*inimico* mas. (la plur. *inimici*) magnanim-*magnánimo*-şi-*e*-sine *sè*-ênsuşĭ *stésso* séŭ *medésimo*.

4. Virtute-*virtù*, fem.-preferibil-*preferibile*-bogăţia-*ricchézza*, fem. (la plur, *ricchézze*) amiciţia-*amicizia*-fem.-aur-*óro*, mas,-utilitate-*utilità*, fem.-plăcere-*piacére*, mas. (la plur. *piacéri*).

5. Interes-*interésse*, mas.-gloriă-*glória*, fem.-sunt-*sóno* (de la *éssere*) ceĭ-*quel* înaĭntea uneĭ consunante, *quéllo* înaĭntea unuĭ *s* nepurŭ séŭ înaĭntea uneĭ vocale (la plur. *quéi* şi *que'*, *quélli* şi *quégli*-aci se traduce *i* la plur.)-treĭ-*tre*-motiv-*motivo* (la plur. *motivi*)-acţiune-*azione* fem. (la plur. *azioni*.

6. Educaţiune-*educazione*, fem.-pentru-*per*-ceea-*ciò*-ce-*che*-curăţire-*nettézza*, fem. corp-*corpo*, mas.

7. Ipocrisia-*ipocrisia*, fem.-un-*uno*-omagiŭ-*omaggio*-viţiŭ-*vizio*, mas-face-*fa* (de la *fáre*).

8. Inţellepciune-*saviézza*, fem.-Socrat-*Socrate*-valóre-*valore*, mas. Achil-*Achille*-celebru-*célebre* (la plur. *célebri*) în opurile-*nélle opere*-poet-*poéta*, mas.-(la plur. *poéti*) istoric-*istorico*, mas.-(la plur. *istórici*.

9. Omeni-uómini-nu-*non*-statornic-*costánte* (la plur. *costánti*) nicĭ-*nè*-în-*in*-amor-*amore*-ură-*ódio*, mas.-eĭ-*éi* séŭ *églino* şi *éssi*-de quôt-*che*-nestatorniciă-*incostánza*, fem.

10. Este-*è*-uă-*una*-eloquenţiă-*eloquénza*-occhiŭ-*occhio*, mas. (la plur. *occhi*) aer-*áere*, mas. seŭ *ária* fem.-persónă-*persóna*, fem.-care *quale* mas. şi fem.-persuade-*persuáde* (de la *persuadére*) maĭ puçin *méno*-acea-*quélla*-vorba-*parola*, fem.

11. Trebue-deve (de la *dovére*) să petrécă-*passáre*-cea d'ântêia *la prima*-parte-*parte* fem.-cu-*con*-ceĭ morţĭ-*i morti*-cea d'a doua-*la seconda* ceĭ viuĭ-*i vivi*-cea din urmă-*l'ultima*.

12. Prin-*con*-prodigalitate-*prodigatilà*, fem.-veţĭ fi-*saréte* (de la *éssere*) generos-*generoso* (la plur. *generosi*) quôt-va-*qualche* séŭ *alcuno*-înţelléptă-*sávia*-economiă-*economia*, fem.-totă-*tutta*.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

13. Lume *móndo*, mas.-plin-*piéno*-îngrat-*ingráto*-(la plur. *ingráti*) vieţuim-*viviámo* (de la *vivere*) lucrâm-*lucriámo* (de la *lucráre*) avém-*abbiámo* (de la *avére*)-a face-*fáre*-tot d'auna-*sémpre* séŭ *ognóra*.

14. Religiune-*Religióne*, fem. compagnă-*compagna*, fem. fidelă *fedéle*-îngeniósă-*ingegnósa*-nefatigabilă-*infatigábile*-amică-*amica*-nefor tunat-*infortunato* séŭ *sfortunáto*.

CAPŬ VI.

Genulŭ numelorŭ.

Limba italiánă are doue generĭ, masculin, şi feminin.

Numele terminate în *á* sunt, de genul feminin, precum *la cása* (casa) *la página* (pagina) *la vígna* (via) *la piétra* (piétra) şi c. l.

Sunt esceptuate urmâtórele de genul masculin:

1. Numele proprie de bărbaţĭ, precum *Enéa*, *Núma*, *Pitágora*, *Epaminónda* şi c. l.

2. Numele de dignitâţĭ şi de professiunĭ esercitate de bârbaţĭ, precum *il monárca*, *il patriárca*. *il profeta*, *il poéta*, *il legista* şi c. l.

3. Numele urmâtóre derivate de la ellinesce:

l'anagrámma	l'idióma
l'anatéma	l'ipócrita
l'apostasía	il planéta séŭ pianéta
l'assióma	il poéma
il clima	il probléma
il diadéma	il prográmma
il dilémma	lo scísma
il diplóma	il sistéma
il dógma séŭ dómma	il sofísma

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

il drámma	lo stémma
l'embléma	lo stratagémma
l'enígma séŭ enímma	il téma*)
l'epigrámma	il teoréma
il fantásma	il timíama

În fine şi următórele, carĭ nu se pot enumera în categoriele escepţiunilor precedinte, sunt de genul masculin:

il calvinísta	il baccalà
l'eremíta	il pascià
il fratricída	il podestà
l'omicída	il sofà
il parricída	il taffettá

Este pré difficil de a da uă regulă positivă pentru numele terminate în *e*; câcĭ din aceste unele sunt masculine şi altele sunt feminine.

Aceĭ, carĭ sciŭ limba latină, pot fi încredinţaţĭ că numele terminate în *e* ce sunt, dupŏ etimologia lor, masculine séŭ feminine latinesce, aŭ acellaşĭ genul italianesce.

Cu tóte aceste, éccă quôte-va regule ce se pot observa. Aşia sunt de genul masculin:

1. Numele terminate în *me*, precum *il fiúme* (flumen) *il lúme* (lumen) *il vérme* (vermele) şi c. l.

Sunt esceptuate doue nume de genul feminin, *la fame* (fâmea) şi *la spéme* (speranţă) poetic, în loc de *speránza*.

2. Numele terminâte *nte*, precum *il gigánte* (gigantul) *il dénte* (dintele) *il pónte* (puntele) *il mónte* (muntele) şi c. l.

Sunt esceptuate patru nume de genul feminin, *la ménte* (mintea) *la génte* (gintea) *la sorgénte* (sorgintea) *la corrénte* (curgerea apeĭ.

3. Numele terminâte în *iére* şi *óre*, precum *il fiére* (flórea) *il dolóre* (durerea) şi c. l.

---

*) *La tema (temerea)* este de genul feminin.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

4. Numele terminate in *re*, precum *il máre* (marea) *il carátere* (caracterul *tl néttare* (nectarul și c. l.

Sunt esceptuate următórele de genul feminin:

la fébre (febris

la pólvere (pulvis)

la secure (securis)

la tórre (turris)

Numele următóre sunt masculine și feminine:

il și la cárcere (carcer)

il și la cénere (cinis)

il și la fine (finis)

il și la fónte (fons)

il și la frónte (frons)

il și la tráve (trabs)

Numele terminate în *ióne* sunt de genul feminin, precum *la naziióne* (națiunea) *l'uniióne* (uniunea) *la significaziióne* significațiunea) *l'educaziióne* (educațiunea) *l'obliviióne* (uitarea) și c. l.

Sunt esceptuate următórele nume de genul masculin:

il caporióne (capul unei mulțimi de ómeni)

l'istrióne (actor de teatru)

lo storióne (pesce care trece de la mare la flumine)

il torrióne (turnu pré înalt)

Numele terminate în *óne* sunt de genul masculin, *il cordóne* (cordonul) *il guiderdóne* (resplâtirea) *il sermóne* (sermonul) *il timóne* (timonul și c. l.

Se esceptuă *la canzóne* (cânticul) care e feminină.

Tóte infinitele verbelor, întrebuințate ca substantive, sunt de genul masculin, precum *il mangiáre* séu *manicáre* (mâncarea) *il sedére* (șederea) *il bévere* séu *il bére* (beerea) *il dormíre* (dormirea) și c. l.*)

Următórele nume sunt de genul masculin:

l'abéte (abies)

l'ádipe (adeps)

il céce (cicer)

il cimice (cimix)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

l'ápice (apex)
l'ariéte (aries)
l'artéfice (artifex)
l'áspide (aspes)
il bómbice (bombyx)
il bovíle (bovile)
il bure (buris)
il cálice (calix)
il cálle callis)
il canále (canalis)
il cáne (canis)
il caprile (caprile)
il cárdine (cardo)
il moníle (monile)
l'ovíle (ovile)
il páne (panis)
il paréte (paries)
il péde (pes)
il pedule (pedule)
il pépe (piper)
il péttine (pecten)
il póllice (pollex)
il presépe (praesepes)
il cólle (collis)
il covíle (cubile)
il ditále (digitale)
il duce (dux)
l'émbrice (imbrex)
l'érpice (hyrpex)
il féle (fel)
il feníle (foenile)
il fómite (fomes)
il frutice (frutex)
l'índice (index)
il márgine (margo)
il mele (mel)
il sále (sal)
il sálice (salix)
il sedíle (sedile)
il séme (semen)
lo stípite (stipes)
il términe (termen)
il trámite (trames)
il vate (vates)
il ventre (venter)
il vértice (vertix)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

il pulce (pulex) il vórtice (vortix)

Am însemnat aci tóte aceste nume masculine, fiind că e pré difficil de a face regule spre a se distinge genul lor.

Următórele nume sunt de genul feminin:

l'albugine (albugo)
l'appendíce (appendix)
l'arte (ars)
l'ásse (assis)
la bile (bilis)
la classe (classis)
la corníce (cornix)
la dóte (dos)
la dóse (dosis)
l'élce (ilex)
la fáce (fax)
la fálce (falx)
la farrágine (farrago)
la féde (fides)
la félce (filix)
la ferrugine (ferrugo)
la fráude (fraus)
la fulígine (fuligo)
la fune (funis)
la bipénne (bipennis)
la calígine (caligo)
la cárne (caro)
la cervíce (cervix)
la chiáve (clavis)
la mole (moles)
la mórte (mors)
la náve (navis)
la néve (nivis)
la nóce (nux)
la nótte (nox)
la nube (nubes)
la páce (pax)
la palude (palus)
la péce (pix)
la pélle (pellis)
la péste (pestis)
la plébe (plebs)
la pomice (pumex)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

l'imágine (imago)
l'incude (incus)
l'índole (indoles)
l'iride (iris)
la láude (laus)
la lanugine (lanugo)
la líte (lis)
la luce (lux)
la sélce (silix)
la sépe (sepes)
la sorte (sors)
la stirpe (stirps)
la strage (strages)
la testudine (testudo)
la próle (proles)
la quiéte (quies)
la radíce (radix)
la réte (retes)
la rupe (rupes)
la salute (salus)
la sartágine (sartago)
la valle (vallis)
la vece (vicis)
la veste (vestis)
la vite (vitis)
la voce (vox)
la volpe (vulpes)
la préce (prex)

Am însemnat assemenea tóte aceste nume feminine, pentru că e pré difficil de a face regule spre a se distinge genul lor.

Acelle nume terminate în *i*, cari derivă de la ellinesce, sunt de genul feminin.

ESEMPLU:

l'análisi
la diágnosi
la diócesi
l'ellissi
l'énfasi
l'éstasi
la génesi
la metamórfosi
la metempsicosi
la metrópoli

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

la paráfrasi la tesi

la perífrasi la tisi

Se ecceptuă:

1. Numele ḑilelor septemâneĭ, precum: *il lunedì* (lunĭ) *il martedì* (marţĭ) *il mercoledì* (mercurĭ) *il giovedì* (joŭ) *il venerdì* (vinerĭ).

2. Numele proprie de ómenĭ şi de cetăţĭ terminate în *i*, precum: *Dionígi*, *Giovánni*, *Luígi*, *Parígi*, *Asti*, *Bari*, *Bucarésti*, *Iassi*, *Algéri*, *Tunisi* şi c. l.

3. Numele de flumini terminăte în *i*, precum: *il Tigri*, *il Tamígi* şi c. l.

4. Numele compuse din un verb şi un nume, precum *il guardasigílli* (ministrul justiţieĭ) *il guardaportóni* (portarul) *il guardabóschi* (pâdurarul) *lo stuzzicadénti* (scobitorul de dinţĭ) *il cavadénti* (dentistul) *il leccapiátti* (linge talere) şi c. l.

Numele terminăte în *ie* sunt de genul feminin, precum *la superficie* (superficies) *la spécie* (species) *la série* (series) *l'effígie* (effigies) *la réquie* (requies) şi c. l.

Numele terminate în *o* sunt de genul masculin, precum *il maéstro* (magistrul) *il dìscépolo* (discipulul) *il libro* (librul) şi c. l.

Sunt esceptuate următórele nume de genul feminin, *la máno* (mână) *l'imágo*, *la vorágo*, *la testúdo*, nume poetice, în loc de *l'imágine*, *la vorágine*, *la testúdine* nume prosaice.

Asemenea şi următórele nume proprie de cetăţĭ şi de femee celebre, precum Cartágo, Saffo, Eráto şi c. l.

Numele terminate în *à* şi *ù* accentuate sunt de genul feminin, precum *la libertà* (libertatea) *la prosperità* (prosperitatea) *la sicurtà* (sicuretatea) *la gioventù* (juventutea) *la virtù* (virtutea şi c. l.

Se esceptuă *il Perù* de genul masculin.

Assemenea şi următórele nume proprie; *Esaù*, *Ferraù*, cari sunt de genul masculin.

TEMA III.

1. Citesc, cu plăcere, versurile ce încântâtricea *Laura* inspira amorosuluĭ *Petrarca*.

2. Omer este reputat pârintele epopeei; Eschil al tragedieĭ; Esop al apologuluĭ; Pindar al poesieĭ lirice, şi Teocrit al poesieĭ pastorale.

Alighieri, *Metastásio* şi *Alfieri* sunt reputaţĭ Omerul, Euripidele şi Sofoclele Italieĭ.

4. Speranţa este visul omuluĭ deştept.

5. Passiunile sunt tiranni artificioşĭ, cari încarcă de catene, şi

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

abandonă la tormentele celle maĭ nesuferibile, pre aceia ce sunt seduşĭ de elle prin amâgirea plâcerilor.

6. Recompensa merituluĭ nu trebue să fiă nicĭ uă dată preţul întrigelor.

7. Diamantul câdut în gunoiŭ, nu este maĭ puçin preţios, şi pulberea ce vêntul înalţă pênĕ la cer, nu este maĭ puçin vilă.

8. Mâna bine-făcêtóră a bogatuluĭ este pentru pauperĭ ca roa ce cade asupra florilor.

VOCABULARIŬ.

1. Citesc-*léggo* (de la léggere)-cu-*con*-plâcere-*piacére* vers-*vérso*-ce-*che*-încântâtrice-*incantatrice*-*Láura*-înspira-*ispirava* (de la *ispiráre*)-amoros-*amoróso*-*Petrarca*.

2. Omer-*Oméro*-este-*è*-reputat-*reputato*-pârinte-*pádre*-epopea-e-*popéa*-Eschil-*Eschilo*-al tragedieĭ-*della tragedia*-Esop-*Esópo*-al apologuluĭ-*dell'apólogo*-Pindar-*Pindaro*-al poesieĭ-*della poesía*-lirică-*lirica*-Teocrit-*Teócrito*-pastorală-*pastorále*.

Alighiéri (Dante) *Metastásio* şi-*e*-*Alfiéri*-sunt-*sóno*-reputaţĭ-*reputati*-Omerul-*l'Oméro*-Euripidele-*l'Eurípide*-Sofoclele-*il Sófocle*-Italieĭ-*d'Itália*.

4. Speranţă-*speránza*-vis-*sógno* om-*uómo*-deştept-*svegliáto*.

5. Passiune-*passióne*-tirannŭ-*tiránno* (plur. *tiránni*)-artificios-*artificióso* (la plur. *artificiósi*)-care-*quále* (la plur. *quáli*) încarcă-*cáricano* (de la *caricáre*)-catenă-*catena*-abandonă-*abbandónano* (de la *abbandonáre*)-torment-*torménto* (la plur. *torménti*) cellŭ-*quéllo* (la plur. quei seŭ què-quélli seŭ quégli) maĭ nesufferibil-*più insoffribile* (la plur. insoffribili)-pre aceia-*quélli*-ce-*che*-sedus-*sedótto* (la plur. *sedótti*)-de elle-*da esse*-prin-*con*-amâgirea-*l'ammaliaménto*.

6. Recompensă-*ricompénsa*-merit-*mérito*-nu trebue să fiă-*non dev'éssere*-nicĭ uă dată-*mái*-preţ-*prézzo*-întrigă-*intrígo* (la plur. *intríghi*.

7. Diamant-*diamánte*-câdut-*caduto* (de la *cadére*)-gunoiŭ-*letamáio*-maĭ puçin-*méno*-preţios-*prezióso*-pulbere-*pólve*-vênt-*vento*-înalţă-*innálza* (de la *innalzáre*)-pênĕ-*sino*-la cer-*al ciélo*-vil-*víle*.

8. Mână-*máno*-bine-făcêtor-*benefico* (la fem. *benéfica*)-a bogatuluĭ-*delricco*-pentru-*per*-pauper-*póvero* (la plur. *póveri*) roă-*rugiáda*-asupra-*sópra*-flóre-*fióre* (la plur. *fióri*).

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPŬ VII.

Pluralulŭ numelorŭ.

Tóte numele masculine, terminate la singular în *a*, aŭ terminaţiunea în *i* la plural, precum *il poéta* (poetul) *i poéti* (poeţii) *il poéma* (poema) *i poémi* (poemele) *il proféta* (profetul) *i proféti* (profeţii) *il patriárca* (patriarcul) *i patriárchi* (patriarchii) şi c. l.

Tóte numele feminine, terminate la singular în *a*, aŭ terminaţiunea în *e* la plural, precum *la sciénza* (scienţia) *le sciénze* (scienţiele) *la dottrína* (doctrina) *le dottríne* (doctrinele) *la bibliotéca* (bibliotéca) *le bibliotéche* (bibliotecele) şi c. l.

Tóte numele terminate la singular în *e*, atôtŭ celle masculine, quôt şi celle feminine, aŭ terminaţiunea în *i*, la plural; precum *il pádre* (pârintele) *i pádri* (pârinţii) *la mádre* (muma) *le mádri* (mumele) *il pésce* (pescele) *i pésci* (pescii) *la vólpe* (vulpea) *le vólpi* (vulpile) *il fióre* (florea) *i fióri* (florile) *la nóce* (nucea) *le nóci* (nucile) *l'óspite* (hospes) *gli óspiti* (hospites) *la líte* (lís) *le líti* (lites) *lo stípite* (stipes) *gli stípiti* (stipites) *la pélle* (pellea) *lé pélli* (pellile) şi. c. l.

Tóte numele terminate la singular în *i*, atôtŭ celle masculine, quôt şi celle feminine, nu scâmbă terminaţiune la plural; precum *il guardabóschi* (pădurarul) *i guardabóschi* (pâdurarii) *la metrópoli*, *le metrópoli*, *il cavadénti* (dentistulŭ) *i cavadénti* (dentiştii) *l'ipótesi*, *le ipótesí*, şi c. l.

Nota. Tóte regulele aceste asupra formaţiunii pluralului substantivelor, sunt applicabile şi la adjective.

Tóte numele terminate la singular în *ie* nu scâmbă terminaţiune la plural, precum *la spécie* (species) *le spécie* (species) *la série* (şirul) *le séríe* (şirurile) şi c. l.

Tóte numele terminate la singular în *o*, aŭ terminaţiunea în *i* la plural, precum *il cámpo*, (câmpul) *i cámpi* (câmpurile) *l'arátro* (aratrul) *gli arátri* (aratrii) *il colóno* (colonul) *i colóni* (colónii) şi c. l.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Tóte numele terminate la singular cu vocalele *à* și *ù* accentuate, nu scâmbă terminațiune la plural, precum *la città* (cetatea) *le città* (cetățile) *la proprietà* (proprietatea) *le proprietá* (proprietățile) *la virtù* (virtutea) *le virtù* (virtuțile) și c. l.

Assemenea și numele monosillabe, precum *il piè* (piciorul) *i piè* (piciórele) în loc de *il piède i pièdi; il re* (regele) *i re* (regii) în locŭ de *il rège i regi* care se întrebuințéză în poesiă, și c. l.

În fine și următórele polisillabe cu vocala accentuată, precum *il lunedì*, (luni) *il martedì*, (marți) *il merooledì* (mercuri) și c. l.

Assemenea și monosillabul nume, *il dì* (dioa) *i dì* (dilele).

Substantivele următóre aŭ uă terminațiune neregulată la plural, precum *Dío* séŭ *Iddío**) (Dumnedeŭ) *gli déi* (deii) *l'uómo* (omul) *gli uomini* și nu *uómi* (ómenĭ) *il búe* (boul) *i búoi*, (boŭiĭ) *la móglie* (soçia) *le mógli* (soçiele) *mille* (uă mie) *due*, *tre*, *quattro mila* (miĭ) și c. l.

Numele terminate la singularii în *àio* și *òio* formeză pluralul lor lăpădând *o* final, precum *il vasaio* (vasarul) *i vasái* (vasarii) *il mugnáio* (morarul) *i mugnái* (morarii) *l'avoltóio* (vulturele) *gli avoltói* (vulturile) *il rasóio* (briciul) *i rasói* (briciurile) și c. l.

Numele latine terminate la singular în *io* brevŭ, formeză pluralul lor, scâmbând *o* final în *i*, precum *il precipízio* (prepastía) *i precipizii* (prepăstiele) *il matrimónio* (câsâtoria) *i matrimonii* (câsâtoriele) *l'ospízio* (ospițiul) *gli ospízii* (ospițiurile) *l'avversario* (adversariul) *gli avversarii* (adversariĭ) *lo stipéndio* (stipendiul) *gli stipéndii* (stipendiele) *lo spázio* (spațiul) *gli spázii* (spațiurile) și. c. l.

Quândŭ înaintea luĭ *io* este *c*, *ch* *g*, *gl*, *sc*, adecă quând numele aŭ singularul în *cio*, *chio*, *gio*, *glio*, *scio*, formeză plural lor, lăpîdând *o* final, precum *il capríccio* (capriciul) *i capríccí* (capriciurile) *l'ócchio* (uocchiul) *gli ócchi* (uocchiĭ) *il póggio* (délul) *i póggi* (délurile) *il figlío* (fiul) *i fígli* (fiĭ) *il fáscio* (legătura) *i fásci* (legăturile) și c. l.

Din numele terminate la singular în *cio*, sunt esceptuate *il benefício*, *l'officio*, *il giudício* și c. l, cari scâmbă *o* final în *i* la plural, precum *i benefícii*, *gli officii*, *i giudícii*.

Este assemenea esceptuat, din celle terminate la singular în *gio*, adjectivul *régio* (regeseŭ) care scâmbă *o* final în *i* la plural, precum *régii* (regesci) spre a se distinge de *régi* poetic (regi).

Numele terminate la singular în *éo* cu accentul tonic asupra luĭ *i*, formeză pluralul lor, scâmbând *o* final în *i* precum *il mormorío*, (murmurul) *i mormorii* (murmurele) *il calpestío*, (sgomotul piciórelor) *i calpestíi*; *il desío* poeticŭ (în locŭ de *desiderio*-(dorința) *i desíi*; *lo zio* (unchiul) *gli zii* (unchiĭ) și. c. l.

---

*) *Iddío* se întrebuințéză numaĭ la nominativ și la acusativ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Assemenea şi adjectivele următóre, *pío* (pius) *pii* (pii) *natío* (nativ) *natii* (nativi) şi c. l.

Tóte numele terminate la singular în *ca* şi *ga*, aŭ terminaţiunea în *che* şi *ghe* la plural, precum *la mánica* (mânica) *le mániche* (mânicele) *la piága* (plaga) *le piaghe* (plagele) *la formica*, (furnica) *le formíche* (furnicele) *la bíga* (carrŭ cu doŭe róte) *le bíghe* şi c. l.

Sunt esceptuate numele masculine terminate la singular în *ca*, cari aŭ terminaţiunea *chi* la plural, precum *il monárca*, *i monárchi*, *il patriárca*, *i patriárchi*, *il dúca**) *i dúchi* şi c. l.

Numele terminate la singular în *cia*, *gia scia* scâmbă *ia* în *e* la plural, precum *la láncia* (lancia) *le lánce* (lancele) *la spiággia* (ţermul) *le spiágge* (ţermurile) *la cóscia* (cóssa) *le cósce* (cóssele) şi c. l.

Numele terminate la singular în *ia* cu accentul tonic asupra luĭ *i*, formeză pluralul lor, scâmbând *a* în *e*, adecă *ia* în *ie*, precum *la farmacía*, *le farmacíe*, *l'elegía*, *l'elegíe* şi c. l.

Numele terminate la singular în *co*, cari sunt de doŭe sillabe, aŭ terminaţiunea în *chi* la plural, precum *l'árco* (arcul) *gli archi* (arcurile) *il gióco* (jocul) *i giôchi* (jocurile) şi c. l.

Sunt esceptuate doŭe nume terminate la singular în *co* cari aŭ terminaţiunea în *ci* la plural precum *il Greco* (Grecul) *i Greci* (Greciĭ) *il pórco* (porcul) *i porci* (porciĭ)

Între numele terminate la singular în *co*, cari sunt de maĭ multe sillabe, aceia ce aŭ uă consunantă înainte de *co*, fac *chi* la plural, precum *il catáfalco* (catafalcul) *i catáfalchi* (catafalcurile) *l'obelísco* (obelscul) *gli obelíschi* (obeliscurile) *l'almanácco* (almanaccul) *gli almanacchi* (almanaccurile) *il Tedésco* (Némţul) *i Tedéschi* (Nemţiĭ); şi aceia ce aŭ uă vocală accentuată înaintea *co*, precum *il beccafíco* (*ficedula*) *i beccafíchi* (*ficedule*) *il bellíco* (buricul) *i bellíchi* (buricele) şi c. l.

Assemenea şi adjectivele următóre, *antíco* (vechiŭ) *antíchi* (vechĭ) *caduco* (caduc) *caduchi* (caducĭ) şi c. l.

Sunt esceptuate următórele nume, terminate la singular în *co* cari aŭ terminaţiunea în *ci*, precum *l'amíco* (amicul) *gli amíci* (amiciĭ) *l'inimíco* (inimicul) *gl'inimici* (inemiciĭ) *il mendíco* (cerşitotorul) *i mendíci* (cerşitoriĭ) şi c. l.

Din numele de maĭ multe sillabe terminate la singular în *co* precedute de uă vocală şi cu accentul tonic asupra antepenultimeĭ sillabe, unele aŭ terminaţiunea în *chi* la plural, precum *il tráffico* (trafficul) *i tráffichi* (trafficurile) *lo stómaco* (stomacul) *gli stómachi* (stomacurile) *il fondaco* (prâvâlia de neguţâtor) *i fóndachi* (prevâliele) *il párroco*, (parocul) *i párrochi* (parociĭ) *il rammárico* (mâhni-

---

*) Il *duce* (câpitanul face) *i dúci* (căpitaniĭ)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

rea) *i rammárichi* (mâhnirile) *il cárico* (sarcina) *i cárichi* (sarcinele(*il rísico* (riscul) *i rísichi* (riscurile) *il mánico* (manunchiul) *i mánichi* (manunchiurile) *intrínseco* (intrinsecŭ) *intrínsechi* (intrinsecĭ); și altele aŭ terminațiunea în *ci* la plural, precum *il médico* (medicul) *i médici* (medicĭ) *il canónico* (canonicul) *i canónici* (canonicĭ) *il cómico* (comicul) *i cómici* (comicĭ) *l'Austriaco* (Austriacul) *gli Austriaci* (Austriacĭ) *politico* (politic) *politici* (politicĭ) *fanático* (fanatic) *fanátici* (fanaticĭ) *chirúrgico* (chirurgic) *chirúrgici* (chirurgicĭ) *scolástico* (scolastic) *scolástici* (scolasticĭ) *chimérico* (chimeric) *chimérici* (chimericĭ).

Următórele nume terminate la singular în *co*, aŭ terminațiunea în *ci* și în *chi* la plural, precum *il mónaco* (monacul) *i mónaci* și *i mónachi* (monacĭ) *l'ético* (eticul) *gli étici* și *gli étichi* (eticĭ) *il tísico* (ftisicul) *i tísici* și *i tísichi* (ftisicĭ) *il melancólico* (melancolicul) *i melancólici* și *i melancólichi* (melancolicĭ) *il sindaco* (sindicul) *i sindaci* și *sindachi* (sindicĭ) *prático* (pratic) *prátici* și *prátichi* (praticĭ) *público* (public) *públici* și *públichi* (publicĭ) *selvático* (selbatic) *selvátici* și *selvatichi* (selbaticĭ).

Numele terminate la singular în *go*, aŭ terminațiunea în *ghi* la plural, precum *il lágo* (lacul) *i lághi* (lacurile) *il luógo* (locul) *i luóghi* (locurile) *l'albérgo* (otellul) *gli albérghi* (otellurile) *l'impiégo* (aplicarea) *gl'impiéghi* (aplicarile) *l'óbbligo* (datoria) *gliobblighi* (datoriele) *il castígo* (pedépsa) *i castighi* (pedepsele) *il ripiégo* (espedientul) *i ripiéghi* (espedientele) *il diálogo* (dialogul) *i diáloghi* (dialogii) *il catálogo* (catalogul) *i catáloghi* (catalógele) și c. l.

Sunt esceptuate doŭĕ nume terminate la singular în *go*; cari aŭ terminațiunea în *gi* la plural precum *l'ásparago* (sparagul) *gli aspáragi* (sparagii) *il mágo* (magul cell învețat în astrologiă) *i mági* (magiĭ) spre a nu se confunde cu *i mághi* (aceia ce se ocupă cu magiă).

Următórele nume terminate la singular în *go*, aŭ terminațiunea *gi* și *ghi* la plural, precum *l'ántropofago* (antropofagul) *gli antropófagi* și *antropófaghi* (antropofagii) *il sarcófago* (sarcofagul) *i sarcófagi* și *sarcófaghi* (sarcofagiĭ) *il teólogo* (teologul) *i teólogi* și *teóloghi* (teologiĭ) *l'astrólogo* (astrologul) *gli astrólogi* și *astróloghi* (astrologiĭ) *il filólogo* (filologul) *i filólogi* și *filóloghi* (filologiĭ) și c. l.

Multe nume terminate la singular în *o* aŭ terminațiunea masculină în *i* și terminațiunea feminină în *a* la plural. Ensă terminațiunea în *a* este maĭ mult întrebuințată.

Aceste sunt următórele:

Singular.	*Plural.*
l'anéllo (anellul)	gli anélli și le anélla
il bráccio (braçul)	i brácci și le bráccia.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

il budéllo (mațul)	i budélli și le budélla
il calcágno (câlcâiul)	i calcágni și le calcágna.
il cárro (carrul)	i cárri și le cárra
il castéllo (castellul)	i castelli și le castélla
il ciglio (*cilium*-géna)	i cigli și le ciglia
il coltéllo (cuțitul)	i coltélli și le coltélla.
il comandaménto (porunca)	i comandaménti și le comandaménta
il corno (cornul)	i córni și le córna
il dito (degetul)	i diti și le dita
il filo (firul)	i fili și le fila
il fondaménto (fundamentul)	i fondaménti și le fondaménta
il frutto1) (fructul)	i frutti și le frutta
il fuso (fusul)	i fusi și le fusa
il gésto2) (gestul)	i gésti și le gésta
il ginócchio (genucchiul)	i ginócchi și le ginócchia
il grido (strighetul)	i grídi și le grída.
il lábbro (buza)	i lábbri și le labbra
il légno3) (lemnul)	i légni și le légna

(1 Se dice la plural: *frútta* séŭ *frútte* quând e vorba de fructe de arbori: ensă cu unŭ înțelessŭ generalŭ séŭ figuratŭ se dice tot-d'auna *frútti* la plural; precum *i frútti della terra* (fructele pâmêntului) *i frútti del lavóro* (fructele munceĭ.

2) Quând acésta vorbă însemnéză *isbênda* séŭ acțiune eroică face la plural *gésta*.

3) Quând acésta vorba însemnéză *lemnŭ* în generalŭ séŭ *trésura* séŭ *náve*, face la plural *légni*; însă quând e vorba de lemne pentru foc, face la plural *legna* seŭ *legne*.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Singular.	*Plural.*
il lenzuólo (ciarciaful)	i lenzuóli şi le lenzuóla
il mémbro1) (membrul)	i mémbri şi le mémbra
il muro2) (zidul)	i muri şi le mura
l'orécchio3) (urecchia)	gli orécchi şi le órecchia
l'ósso (ossul)	gli óssi şi le óssa
il pómo (pomul)	i pómi şi le póma
il pugno (pumnul)	i pugni şi le pugna
il quadrello (segétta)	i quadrélli şi le quadrélla
il riso (risul)	i risi şi le risa
il sácco (saccul)	i sácchi şi le sácca
lo strído (strighetul)	gli strídi şi le strída
il vestigio (urma)	i vestigi şi le vestigia
il vestiménto (vestimentul)	i vestiménti şi le vestiménta

Următórele nume masculine, terminate la singular în *o*, aŭ terminaţiunea feminină în *a* la plural:

il centináio (sutimea)	le centináia
il migliáio (millimea)	le migliáia
il míglio (millul)	le míglia
il móggio (modiul)	le móggia

1) Se ḑice *membri* séŭ *membra* la plural quândŭ e vorba de pârţile corpuluĭ; ênsă vorbinduse de persóne cari compunŭ uă societate însemnată, precumŭ unŭ Parlamentŭ, unŭ Consiliŭ, uă Academiă şi. c. l. se ḑice *membri*.

2) Se ḑice la pluralŭ *mura* quând e vorba de zidurile uneĭ cetâţĭ séŭ uneĭ fortereţe.

3i Se ḑice încă *l'orécchia* femin. la singularŭ, şi *le orecchie* la pluralŭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

il páio (pârecchia) le páia

lo stáio (chila) le stáia

l'uóvo séü l'óvo (oul) le uóva séü le óva

Numele feminine terminate la singular în *ie*, nu scâmbă terminaţiune la plural, precum.

la barbárie (barbaria) la série (şirul)

l'effígie (effigies) la spécie (species)

l'eséquie (îmmormêntarea) la superfície (superficies)

la réquie (repausul) la tempérie (temperies)

Unele nume aü numaï singularul, precum

la máne (demanéţa) la próle (prole)

il mele séü miele (mierea) la stírpe (neamul)

Altele nume aü numaï plural, precum

le fáuci (gûtul) i réni (renes)

le fórfici (fórfecele) gli sponsáli (sponsalia)

le nózze (nunta) i vánni, poetic (aripele)

Numele masculine terminate la singular în *iéro* séü în *iére* scâmbă finala *o* séü *e* în *i* la plural, precum:

il cavaliéro şi il cavaliére (cavalerul) i cavalièri

il destrièro şi il destriére (callul) i destrièri

il forestièro şi il forestiére (strâinul) i forestièri

il pensièro şi il pensiére (gândul) i pensiéri

Assemnea *il cónsolo* şi *il cónsole*, *lo scoláro* şi *lo scoláre* şi c. l. făcu la plur. *i cónsoli*, *gli scolári*.

Numele terminate la singular în *áro* se scriü cu doüi *ii* la plu-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

ral, precum *il cálzolaro* (cismarul) *i calzolái* (cismarii) *il capráro* (caprarul) *i caprái* (câprarii) şi c. l.

Nota Unele nume feminine cari aŭ doŭe terminaţiunĭ la singularŭ, le aŭ şi la plural, precum *l'arma* şi *l'arme* (arma) *le arme* şi *le ármi* (armele) şi c. l. ênsă se întrebuinţéză maĭ multŭ *l'árma* la singularŭ şi *le ármi* la pluralŭ.

Trebue să însemnăm aci că numele feminine terminate la singular în *à* şi *ù* accentuate, sunt prescurtate; că a lor adêvêrata terminaţiune era maĭ înainte în *áte* şi *úte* séŭ în *áde* şi *úde*; şi că prin urmare, la plural terminaŭ în *i*, precum *la beltáte* séŭ *beltáde* (frumuseţea) *la virtúte* séŭ *virtúde* (virtutea) *le beltáti* séŭ *beltádi* (frumuseţile) *le virtúti* séŭ *virtúdi* (virtuţile)

Astă-dĭ se întrebuinţéză terminaţiunea în *áde* şi *úde* numaĭ în stilul poetic.

TEMA IV.

1. Romaniĭ ceĭ vecchĭ despreţuiaŭ bogaţiele şi molliciumle vieţeĭ.

2. Omeniĭ locuiaŭ la început în pâdurĭ; se preumblaŭ prin vâĭ; şi se nutriaŭ cu fructele pâmêntuluĭ.

3. În zadar aceĭ bogaţĭ, cariĭ sunt reĭ séŭ nefolositorĭ, locuescŭ, ca nesce ḑeĭ, în templurĭ magnifice: eĭ nu vor fi adoraţĭ fôrâ a fi binefâcêtorĭ.

4. Onórea cea solidă nu este variabilă; câcĭ nu depinde nicĭ de timpurĭ, nicĭ de locurĭ, nicĭ de prejudiciurĭ, ci are sorgintea sea cea eternâ în regula nescâmbatâ a datorielor proprie.

5 Mârirea şi bogaţiele sunt lucrurĭ caduce şi comune cellor bunĭ şi cellor reĭ; gloria şi virtutea sunt lucrurĭ solide, sigure şi durabile.

6. Amiciţia este un contract tacit între doŭe persóne virtuóse: ḑic virtuóse, câcĭ ceĭ reĭ aŭ complicĭ, ceĭ voluptuoşĭ aŭ compagnĭ de desfrânârĭ, ceĭ întercessaţĭ aŭ assoçiaţĭ, ceĭ politicĭ adună facţioşĭ, ceĭ oţioşĭ aŭ legăture, ceĭ marĭ aŭ curtisanĭ, şi ómeniĭ virtuoşĭ aŭ amicĭ.

7. Remuşcârile sunt fructele crimeĭ.

VOCABULARIŬ.

1. Romaniĭ ceĭ vecchĭ-*gli antichi Románi*-despreţueaŭ-*disprezzávano* (de la *disprezzáre*) bogaţiă-*ricchézza*-molliciune-*mollézza*-viaţa-*vita*.

2. Om-*uómo*-locueaŭ-*abitávano* (de la *abitáre*) la început-*al princípio*-padure-*bosco*-se preumblaŭ-*passeggiávano* (de la *passeggiá-*

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

re) prin-*per*-valle-*valle*-se-*si*-nutriaŭ-*nutrivano* (de la *nutrire*) cu-*con*-fruct-*frutto*-pâmênt-*terra*.

3. În zadar-*in váno*-aceĭ bogaţĭ-*quei ricchi*-cariĭ-*i quali*-sunt-*sono*-reŭ-*pervérso*-séŭ-*o*-nefolositorĭ-*inutili*-locuesc-*ábitano* (de la *abitáre*) ca nesce deĭ-*come déi*-templŭ-*tempio*-magnific-*magnifico*-cĭ-*éi*-séŭ *éssi*-nu vor fi-*non saránno*-adoraţĭ-*adoráti*-fôră-*senza*-a fi-*éssere* bine-fâcêtorĭ-*benefattóri* séŭ *benefacitóri*.

4. Onórea cea solidă-*il sólido onóre*-nu-*non*-este-*è*-variabil-*variábile*-câcĭ-*perocchè*-depinde-*dipénde* (de la *dipéndere*)-nicĭ-nè-de-*da*-timp-*témpo*-loc-*luógo*-prejudiciŭ-*pregiudicio*-ci-*ma*-are-*ha* (de la *avére*) sorginte-*sorgénte*-sa-*sua*-cea etérnă-*etérna*-în-*in*-regulă-*régola*-nescâmbata-*inalterábile*-a datorielor sele-*de'suoi dovéri*.

5. Mârire-*grandézza*-lucru-*cósa*-caducŭ-*caduco*-comune-*comuni*-cellor bunĭ-*ai buóni*-cellor reĭ-*ai perversi*-gloria-*glória*-virtute-*virtù* solide-*sólide*-durabile-*durábili*.

6. Amiciţia-*amicízia*-un-*un*-contract-*contrátto*-tacit-*tácito*-între-*tra*-séŭ *fra*-doûe-*dúe*-persónă-*persona*-virtuose-*virtuóse*-câcĭ-*perocchè*-ceĭ reĭ-*i pervérsi*-aŭ-*hánno* (de la *avére*) complicĭ-*cómplici*-ceĭ voluptuoşĭ-*i voluttuósi*-compagni-*compágni*-desfrênare-*dissolutézza*-ceĭ interessaţĭ-*gl'interesati*-assoçiaţĭ-*sócii*-ceĭ politicĭ-*i-politici*-adună-*adúnano* (de la *adunare*) facţioşĭ-*faziósi*-ceĭ oţioşĭ-*gli oziósi*-legătură-*legáme*-ceĭ marĭ-*i grándi* séŭ *magnáti*-curtisanĭ-*cortigiani*-ómenii-*gli uómini*-virtuoşĭ-*virtuósi*-amic-*amico*.

7. Remuşcare-*rimórso*-fruct-*frutto*-crimă-*crimine*.

CAPŬ VIII.

Femininulŭ substantivelorŭ.

Numele masculine terminate în *o* séŭ *e* aŭ terminaţiunea în *a* la feminin, precum *il cognáto* (cumnatul) *la cognáta* (cumnata) *il cuóco* (bucătarul) *la cuóca* (bucataressa) *il signóre* (domnul) *la signóra* (dómna) *il padróne* (stêpênul) *la padróna* (stêpêna) şi c. l.

Sunt esceptuate următórele nume de ómenĭ şi de dobitóce, pentru carĭ nu se póte da nicĭ uă regulă:

DE OMENĬ.

Masculin.	*Feminin.*
Baróne (baron)	Baronéssa

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Cónte (comite)	Contéssa
Príncipe (principe)	Principéssa
Re (rege)	Regina
Sacerdóte (preot)	Sacerdotéssa
Uómo (om)	Donna (dómnă)
Marito, Maschio (Bârbatŭ)	Móglie (nevéstă), Fémina (femeă)
Fratéllo (frate)	Sorélla (sora)

DE DOBITOCE.

Ariéte (berbece)	Pécora (óie)
Bue (boŭ), Tóro séŭ táuro	Vacca
Cáne (câne)	Cágna (cățéă)
Elefánte (elefant)	Elefantéssa
Gállo (cocoșiŭ)	Gallína
Leóne (leŭ)	Leonéssa
Pavóne (pâun)	Pavonéssa

Următórele nume nu scâmbă terminațiune la feminin. Spre esemplu:

il cónsórte (consortele)	la consórte (consórtea)
il nipóte (nepotul)	la nipóte (nepóta)
il parénte (pârintele)	la parénte (pârintea)
il Francése (Francesul)	la Francese (Francesa)
l'Inglése (Englesul)	la Inglése (Englesa)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

lo Svedése (Svedesul) la Svedése (*S*vedesa)

Numele masculine terminate în *a*, aŭ terminaţiunea în *éssa* la feminin. Spre esemplu.

il duca (ducele) la duchéssa

il poéta (poetul) la poetéssa

Numele masculine terminate în *tóre* aŭ terminaţiunea în *trice* la feminin. Spre esemplu:

l'attóre (actorul) l'attrice

l'autóre (autorul) l'autríce

il cantatóre (cântatorul) la canttríce

il direttóre (directorul) la direttrice

il servitóre (servitorul) la servitríce

Este esceptuat *il fattóre* (vataful) care face *fattoréssa* la feminin.

Multe nume de arborĭ roditóre terminate în *o* la masculin, aŭ terminaţiunea în *a* la feminin, şi însemneză fructul lor.

Spre esemplu:

l'albicócco (caisul) l'albicócco (caissul)

il castágno (castanulŭ) la castágna (castana)

il ciriégio (cireşiul) la ciriégia (ciréşia)

il mándorlo (migdalul) la mándorla (migdala)

il nocciuólo (alunul) la nocciuóla (aluna)

il péro (pêrul) la péra (péra)

il prugno (prunul) la prugna (pruna)

Numele următóre aŭ uă singură terminaţiune în *o*, şi însemneză atôt arborul, quôt şi fructul, precum *il cédro* (lemuiul şi lemuia) *il fico* (smochinul şi smochina).

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Sunt unele nume de dobitóce, carĭ aŭ numaĭ masculinul, precum *il coniglio* (iepure de casă); și altele, carĭ aŭ numaĭ femininul, precum *la vólpe* (vulpea) și c. l.

Maĭ sunt unele, carĭ, fiind terminate la masculin în *o*, aŭ terminațiunea în *a* la feminin, precum *l'ásino* (asinul) *l'ásina* (asina); și altele, carĭ nu scâmbă terminațiunea la feminin, precum *il* și *la lepre* (iepure) și c. l.

TEMA III.

1. Baronessa Poerio strâlucia între nobilele dómne din Neapoli prin amorul seŭ de patria cel maĭ viŭ și prin sentimentul seŭ de virtute cel maĭ rar.

2. Contessa Confalonieri dete uă probă pré însemnată de affecțiune conjugală quând prin lacrimele sele scapè viața consorteluĭ seŭ.

3. Principéssa Pignatelli se distinse, prin a sea înțellepciune și modestiă, într'uă societate pré corruptă.

4. Regina Maria Cristina de Savoia, în scurtele sele dile, meritè titul de sântă prin neîncetata practicare a virtuților evangelice.

5. Poetéssa Saffo, dupŏ ce se înalțè pe aripele geniuluĭ seŭ celluĭ sublim, câdu, prin influința amoruluĭ, la piciórele luĭ Faón.

6. Intre quadrupéde, óia, vacca și gaina sunt pré folositóre ómenilor; câcĭ elle le daŭ lâna spre a se îmbrâca, laptele și oule spre a se nutri.

VOCABULARIŬ.

1. Baronessa-*Baronéssa-Poério*-strălucia-*brillâva* (de la *brillâre*) între-*tra*-nobile-*nóbili*-dómne-*signóre*-din-*di*-Neapolĭ-*Nápoli*-prin-*per*-amor-*amóre*-seŭ-*suo*-de patriă-*di patria*-cel maĭ viŭ-*il più vivo*-și prin-*e per*-sentiment-*sentimento*-de virtute-*di virtù*-cel maĭ rar-*il più ráro*.

2. Contessa-*Contessa-Confalonieri*-dete-*dette* seŭ *diede*-uă probă-*una prova*-pré însemnată-*notabilissimă*-de affecțiune-*di affezióne*-conjugală-*coniugale*-quând-*quando*-scâpè-*scampò*-viață-*vita*-consorteluĭ-*del consorte*-séŭ-*suo*.

3. Principessa-*Principéssa-Pignatelli*-se distinse-*si distinse*-înțellepciune-*sdviézza*-modéstiă-*modestia*-într'uă soçietate-*in una società*-pre corruptă-*corrottissima*.

4. Regina-*Regina-Maria Cristina*-de Savoia-*di Savóia*-în scurtele sele dile-*nei brévi suói giórni*-meritè-*meritò* (de la *meritâre*) titul-*titolo*-de sântă-*di sánta*-prin neincetata-*per l'incessánte*-practicare-*praticazióne*-a virtuților-*delle virtù*-evangelice-*evangéliche*.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

5. Poetessa-*Poetéssa-Saffo*-după ce-*dopo che*-se înalţe-*s'innalzò*-pe aripele-*sulle ali*-geniului seŭ-*del genio suo*-cel sublim-*sublime*-câdu-*cádde* (de la *cadére*) prin înfiuinţa-*per l'influénza*-amorului-*dell'amóre*-la piciórele *ai piédi*-lui Faon-*di Faóne.*

6. Intre quadrupede-*tra i quadrúpedi*-óia-*pécora*-vacca-*vácca*-gaina-*gallina*-sunt pré folositóre-*sono-utilissime*-ómenilor-*agli ómini*-câci-*perocchè*-elle-*ésse*-le daŭ-*dánno lóro*-lâănă-*lána*-spre a se îmbrâca *per-vestirsi*-lapte-*látte*-oŭ-*uóvo*-seŭ *óvo*-spre a se nutri-*per nutrirsi.*

CAPŬ IX.

Femininulŭ adjectivelorŭ.

Adiectivele terminate la masculin în *o*, aŭ terminaţiunea în *a* la feminin. precum *onésto* (onest) *onésta* (onestă) *virtuóso* (virtuósă) şi c. l.

Adjectivele terminate la masculin în *e* nu scâmbă terminaţiune la feminin, precum un *uómo nóbile*, *non per náscita*, *ma per sentimenti*, *è sempre estimábile*; *una dónna nóbile per elevaziéne di ménte e per affettuosità di cuóre*, *diviéne ognóra ammirábile* (un om nobil, nu din nascere, ci din sentimente, este tot d'auna stimabil: uă dómna nobilă prin înalţare de minte şi prin affectuositate de inima, se face tot d'auna admirabilă).

Regulele formaţiunei pluralului substantivelor, sunt applicabile la formaţiunea pluralului adjectivelor, adecă masculinele terminate la singular în *o*, aŭ terminaţiunea în *i* la plural, şi femininele terminate la singular în *a*. aŭ terminaţiunea în *e* la plural, precum *preziόso libro*, (preţiósă cartă) *preziósi libri* (preţióse cârţi) *luminósa stánza* (luminósă odaiă) *luminóse stánze* (luminóse odăi) şi c. l.

Assemenea masculinele terminate în *e* la singular, aŭ terminaţiunea în *i* la plural, precum *vérde práto* (verde livede) *vérdi práti* (verdi livedi) *verde frónda* (verde frunda) *verdi frónde* (verdi frunde) şi c. l.

Adjectivele terminate în *i* sunt invariabile pentru ambele generi şi ambele numere. precum *assái vino* (mult vin) *ássai ácqua* (multă apă) *assái pólli*, (mulţi puĭ) *assái case* (multe case) şi c. l Assemenea şi *pari* in ambele generi şi în ambele numere.

Tóte celle-l'-alte regule, carĭ determină pluralul substantivelor, sunt applicabile la pluralul adjectivelor.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

TEMA VI.

1. Un judecător întegru, înstruitŭ și neinteressat, uă femeă frumósă, amabilă și virtuósă, un amic sincer, discret și affectuos, sunt rarĭ: ênsă aceste tesaure esistŭ și se pot găsi.

2. Aceia, carĭ guvernă, sunt ca corpurile cerescĭ, carĭ aŭ multă strălucire și nicĭ un repaus.

3. Victoria este gloriósă quând se mărginesce a dobori pre un inimic; ênsă ea se face odiósă quând opprime pre nefericiți.

4. Nimică nu se dâ, cu liberalitate și cu facilitate ca consiliurile.

5. Nu se póte esplica, cum ómeniĭ ĕntr'unesc atôta mărire și atôta înjosire, atôte virtuți și atôte vițiurĭ.

6. Acella, care scie să renuncie la ambițiune, se liberă ĕntr'un moment de multe ostenele, de multe veghiârĭ, și quôte uă dată de multe crime.

7. Un filosof al Grecieĭ, fiind interrogat subt care guvernŭ ómeniĭ potŭ viețui cu maĭ multă securitate și maĭ puçin pericul, respunse: subt acella unde virtutea are mulți amicĭ, și unde vițiul are puçinĭ partisanĭ séŭ nicĭ unul. — Quôte virtuți sunt necessarie în nefericire!

VOCABULARIŬ

1. Unŭ-*un*-judecâtor-*giudice*-întegru-*intégro*-înstruitŭ-*instruito* și-*e*-neinteressatŭ-*disinteressáto* uă femeă-*una dónna*-frumósă-*bélla* amabilă-*amabile*-virtuósă-*virtuosa*-un amic-*un amico*-sincer-*sincéro* discret-*dicsréto* affectuosŭ-*affettuóso*-sunt-*sono*-rar-*raro*-ênsă-*ma*-aceste tesaure-*questi tesóri*-esistŭ-*esistóno* (de la *esistere*) se pot-*si póssono*-gâsi-*trováre*.

2. Aceia-*quélli*-carii-*i quáli*-guvernă-*govérnano* (de la *governáre*) sunt-*sóno*-ca-*cóme*-corpurile cerescĭ-*i córpi celésti*-aŭ-*hánno* (de la *avére*) multă strălucire-*molto splendôre*-nicĭ un repaus-*niun ripóso*.

Victoriă-*vittoria*-este-*è*-glorios-*glorióso*-quând-*quándo*-se mărginesce-*si límita* (de la *limitare*-a dobori-*a domáre*-un inimic-*un inimico*-ensă-*ma*-ea-*éssa*-se face-*si fa* (de la *fare*) odios-*odióso*-opprime-*opprime* (de la *opprimere*) pre nenorociți-*gl'imfelici*.

4. Nimică-*niénte*-nu-*non*-se-*si*-dâ-*da* (de la *dáre*) cu-*con*-liberalitate-*liberalitá*-facilitate-*facilitá* ca-*cóme*-consiliŭ-*consiglio*.

5. Póte-*può* (de la *potére*) esplica-*spiegáre*-într'unesc-*riuniscono* (de la *riunire*) atôta mărire *tanta grandézza*-atôta înjosire-*tanta bassézza*-atôte virtuți-*tante virtù*-atôte vițiurĭ-*tanti vízii*.

Acella-*quégli*-care-*il quale*-scie-*sa* (de la *sapére*) să renuncie *rinunziáre*-la ambițiune-*all'ambizióne*-se liberă-*si libera* (de la *li-*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

beráre) entr'un moment-*in un momento*-da-*da*-mult-*mólto*-ostenélă *fatica*-veghiare-*veghiáre*-quôte uă dată-*quálche volta*-crimă-*crimine*.

7. Filosofŭ-*filósofo*-al Grecieĭ-*della Grécia*-fiind-*esséndo* (de la *éssere*) interrogat-*interrogáto*-subt-*sótto*-care-*quále*-guvern-*govérno* puteaŭ-*potévano* (de la *potére*) vieţui-*vivere*-maĭ mult-*maggióre*-securitate-*sicurtà*-maĭ puţin-*minóre*-pericul-*pericolo*-respunse-*rispóse* (de la *rispóndere*) acella-*quèllo*-unde-*dove*-virtutea-*virtù*-are-*ha* (de la *avére*) viţiu-*vizio*-puţin-*póco*-partisan-*partigiáno*-séŭ-*ovvero*-nicĭ unul-*niuno*-Quôte virtuţĭ-*quánte virtù*-necessariu-*necessário*-in nefericire-*nell'infelicitá*.

CAPŬ X.

Augmentative şi diminuitive

Nicĭ uă limbă nu este aşia de avută în augmentative şi diminuitive ca limba italiană; şi nicĭ uă limbă, ca limba italiana, póte, cu una séŭ maĭ multe sillabe, îmmări séŭ micŭşiora tóte substantivele şi adjectivele, adverbiele şi quôte uă dată chiar verbele. Ea este pré elastică pentru aceste modificaţiunĭ, carĭ adaugă putere séŭ graţiă vorbelor, şi esprimŭ despreţ séŭ desgust. — Vorbele aşia modificate, producŭ nesce sunete de uă veritate şi de uă varietate admirabilă. — Ensă de sunt regule (precum se va vedé) spre a forma desinenţele augmentative, diminuitive şi pejoratíve, nu este nicĭ uă regulă, spre a areta în carĭ circumstanţie vorbele pot fi scâmbate, şi care scâmbare se întrebuinţéză maĭ mult.

Numaĭ prin studiul diligent şi îndelungat asupra classicilor italianĭ póte ajunge cine-va la cunoscinţa acesteĭ pârţĭ împortante a limbeĭ italiane.

SECŢIUNEA I.

Augmentative.

Augmentativele terminate în *óne* esprimŭ uă ideă de mărime, şi sunt de genul masculin, chiar atuncĭ quând sunt făcute din nume feminine. Spre esemplu:

de la *cápo* (cap) masc.	*cápone* (un cap mare)
de la *bráccio* (braţŭ) masc.	*braccióne* (unŭ braţŭ mare)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

de la *cássa* (cassă) femin. — *cassóne* (uă mare cassă)

de la *pórta* (pórtă) femin. — *portóne* (uă portă mare)

de la *bêllo* (formosŭ) — *bellóne* (mult formosŭ

de la *ricco* (bogat) — *riccóne* (mult bogat)

Augmentativele terminate în *ôtto* esprimŭ uă ideă de mârime și de târiă. Spre esemplu:

de la *lépre* (iepure) — *leprôtto* (un iepure grassŭ)

de la *cavállo* (callŭ) — *carallôtto* (un cal grassŭ)

de la *giôvine* (june) — *giovinâtto* (june robustŭ)

de la *récchio* (bêtrânŭ) — *vecchiôtto* (bêtrân robustŭ)

de la *gránde* (mare) — *grandôtto* (mare și robustŭ)

de la *grásso* (grássŭ) — *grasôtto* (grassŭ și grossŭ)

Augmentativele terminate în *áccio* aretă uă ideă de desprețŭ, și sunt numite pejorative. Spre es:

de la *córpo* (corpŭ) — *corpáccio* (corp prostŭ)

de la *libro* (carte) — *libráccio* (carte próstă)

de la *ómo* (om) — *omáccio* (om prostŭ și reŭ)

de la *témpo* (timpŭ) — *tempáccio* (timpŭ urît)

Aceste augmentative aŭ terminațiunea în *áccio* pentru numele feminine. Spre esemplu:

de la *dónna* (femea) — *donnáccia* (femeă próstă)

de la *cása* (casă) — *casáccia* (casă próstă)

de la *maniéra* (maniera) — *manieráccia* (maniera próstă)

de la *spálla* (spată) — *spállaccia* (spată mare și lată)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Se pot pune, în categoria pejorativelor augmentativele terminate în *astro*. Spre esemplu:

de la *médico* (medic)	*medicástro* (medic de nimică)
de la *gióvine* (june)	*giovinástro* (june de despreţuit)
de la *poéta* (poetă)	*poetastro* (poetŭ de nimic)
de la *vérde* (verde)	*verdástro* (verde urît1)
de la *biánco* (alb)	*biancástro* (alb urît)
de la *rósso* (roşiu)	*rossástro* (roşiu urît)
de la *néro* (negru)	*nerástro* (negru urît)
de la *giállo* (galben)	*giallastro* (galben urît2)

Quând augmentativele terminate în *áccio* se unesc cu acelle cari aŭ terminaţiunea în *óne*, atunci idea despreţului se maresce. Spre esemplu de la (avar) *avaráccio* (avar prost) *avaraccióne* (avar prost şi scârbosŭ) de la *òmo* (om) *omáccio* (om prost) *omáccione* (om prost şi urît)

Unele nume se pot augmenta prin desinenţa în *ata*, şi atunci sunt de genul feminin, chiar qnând se fac din nume masculine. Spre esemplu:

de la *bastóne* (baston)	*bástonata* (lovitură de baston)
de la *mattina* (diminéţă)	*mattináta* (matinée)
de la *coltéllo* (cuţit)	*coltelláta* (lovitură de cuţit)
de la *séra* (séră)	*seráta* (soirée)
de la *cánnóne* (tun)	*cannonáta* (lovitură de tun)
de la *giórno* (*dió*)	*giornáta* (*journée*)
de la *láncia* (lanciă)	*lanciáta* (lovitură de lanciă)

1) Se dice âncă *verdognolo*.
2) Se dice âncă *giallognolo*.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

de la *passéggio* (umblet)	*passeggiáta* (preumbláre)
de la *piánta* (plantă)	*piantáta* (plantare)
de la *córno* (corn)	*cornáta* (uă lovitură de corn)
de la *sciábola* (sabiă)	*sciaboláta* (uă lovitură de sabie)
de la *fáccia* (façiă)	*facciáta* (înfaçişiare*)
de la *máno* (mână)	*manáta* (*poignée*)
de la *ócchio* (occhiŭ)	*occhiáta* (aruncâtură de occhiŭ)
de la *péde* (picior)	*pedáta* (uă câlcare cu picioru)
de la *schioppo* (puscă)	*schioppettáta* (lovitură de puscă)
de la *rimpróvero* (împutare)	*rimproveráta* (împutáre)
de la *sásso* (pétra)	*sassáta* (lovitura de pétră)
de la *ritorno* (întórcere)	*ritornáta* (întórcere)
de la *sférza* (biciŭ)	*sferzáta* (lovitura de biciŭ)

SECŢIUNEA II.

Diminuitive.

Diminuitivele terminate în *átto*, *éllo*, *éllo erélla*, *étto*, *icino*, *ino*, *uólo* aretă uă diminuţiune însoçită de óre care frumuseţe, şi se numescŭ italianesce *vezzeggiatívi*. Spre esemplu:

de la *cervo* (cerbŭ)	2)*cerviátto* (cerbuleţ)
de la *lépre* (iepure)	*leprátto* (iepurellŭ)
de la *pórco* (porcŭ)	3)*porcéllo* (purcellŭ)
de la *pavóne* (pâun)	4)*pavoncéllo* (pâunellŭ)

*) Aci se înţellege înfăçişiarea unuĭ edificiŭ.
1) Se ḑice încă *cerbiátto, cervietto, cerviótto.*
2) Se ḑice încă *porcellino-porcelletto-porcellúzzo, porchetto.*
3) Se ḑice încă *pavonello, pavonetto* şi *pavonino.*

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

de la *contadino* (țerran)	*contadinéllo* (țerranellŭ)
de la *pastóre* (pastor)	*pastoréllo* (pastorellŭ)
de la *póvero* (sêrac)	1)*poverêllo* (sêrâcuț)
de la *vécchio* (bêtrânŭ)	2)*vecchierêllo* (bêtrânellŭ)
de la *líbro* (carte)	3)*librêtto* (cârticică)
de la *gióvine* (june)	4)*giovinêtto* (junellŭ)
de la *fiúme* (rîŭ)	5)*fiumicéllo* (rîuleț)
de la *vénto* (vent)	6)*venticéllo* (vîntuleț)
de la *lúme* (luminare)	*lumicíno* (luminărică)
de la *cuóre* (inimă)	*cuoricíno* (inimióră)
de la *fanciúllo* (bâiât)	7)*fanciullíno* (bâiațel)
de la *píccolo* (mic)	*piccolíno* (mititelŭ)
de la *úscio* (ușiă)	8)*usciuólo* (ușcióră)
de la *cáne* (câne)	9)*cagnuólo* (cățellŭ).

Diminuitivele feminine, din acéstă categoriă, aŭ terminațiunea în *céllа*, *éllа*, *erêllа*, *étta*, *icéllа*, *ina*, *úccia*, *uóla*. Spre esemplu:

de la *passióne* (passiune)	*passioncéllа* (passiunică)
de la *fune* (funea)	*funicéllа* (funióră)
de la *compána* (clopot)	*campanéllа* (clopoțellŭ)

1) Se dice încă *poveretto* și *poverino*
2) Se dice încă *vecchierellino*, *vecchietto*, *vecchiettino*.
3) Se dice încă *libercolo*, *libercolino*, *libercoletto*, *libercolinetto*, *librettino*, *libriccino*, *libricciuólo*, *librettúccio*, *librettícciuólo*, *libruccio*.
4) Se dice încă *giovincello*.
5) Se dice încă *fiumetto* și *fiumicino*.
6) Se dice încă *venterello*.
7) Se dice încă *fanciulletto*.
8) Se dice încă *uscietto*, *usciolino*, *uscioletto*.
9) Se dice încă *cagnetto*, *cagnolino*.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

de la *villána* (țerană)	*villanélla* (terranuță)
de la *vécchia* (bêtrană)	*vecchierélla* (bêtrânică)
de la *póvera* (seracă)	1)*poverélla* (seracuță)
de la *gióvane* (jună)	*giovanétta* (junică)
de la *ragázza* (fată)	2)*ragazzéta* (fetisióră)
de la *náve* (nave)	*navicélla* (navícică)
de la *párte* (parte)	*particélla* (particică).
de la *signóra* (dómnă)	*signorína* (domnișióră)
de la *fanciúlla* (copillă)	3)*fancíullina* (copilliță)
de la *cósa* (lucru)	4)*cosúccia* (lucruscior)
de la *istória* (istoriă)	5)*istoriúccia* (istoricică)
de la *figlia* (fiă)	6)*figliuola* (fiică)
de la *ópera* (op)	7)*opericciuola* (opuscul)

Deminuitivele terminate în *icciuolo*, și *uccio* aretă uă ideă de despreț, și se numesc italianesce *dispreggiativi*. Spre esemplu:

de la *mémbro* (membru)	*membricciuolo* (membruleț)
de la *muro* (zid)	*muricciuólo* (ziduleț)
de la *omo* (om)	8)*omúccio* (omuleț)
de la *cavállo* (callu)	*cavallúccio* (callușellu)

1) Se dice încă *poveretta* și *poverina*.
2) Se dice încă *ragazzína* și *ragazzinetta*.
3) Se dice încă *fanciulletta* și *fanciullettina*.
4) Se dice încă *cosetta*, *cosettina*, *cosettúccia*.
5) Se dice încă *istoriella*, *istorietta*, *istoriúzza*.
6) Se dice încă *figliuoletta*, *figliuolina*, *figliuolinetta*.
7) Se dice încă *operetta*, *operina*, *opúscolo*, *opuscolino*, *opuscoletto*.
8) Se dice încă *ometto*, *omicciátto*, *omicciáttolo*, *omicciuólo*.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Diminuitivele feminine, din acésta categoria, aŭ terminaţiunea în *iccinola* şi *uccia*. Spre esemplu

de la *dónna* (nevéstă)	1)*donnicciuóla* (nevestică)
de la *pórta* (pórtă)	2)*porticciuóla* (portiţă)
de la *stánza* (odaiă)	3)*stanzúccia* (odâiţă)
de la *capánna* (colibă)	4)*capannúccia* (colibióră)

Diminuitivele collective în *áglia* aretă assemenea uă ideă de despreţ, şi se numesc assemenea italianesce *peggiorativi*. Spre esemplu:

de la *génte* (ginte)	*gentáglia* (ginte próstă)
de la *plébe* (popul inferior)	*plebáglia* (popul de nimic)

Diminuitivele terminate în *áme* şi *úme* aretă uă ideă de quantitate séŭ de abundanţă Spre esemplu:

De la *béstia* (dobitoc)	*bestiáme* (dobitóce multe)
de la *póllo* (puiŭ)	*polláme* (puĭ mulţi)
de la *légno* (lemnnŭ)	*legnáme* (lemne multe)
de la *ósso* (ossŭ)	*ossáme* (ósse multe)
de la *cárne* (carne)	*carnúme* (carne multă)
de la *selvággio* (sêlbatic)	*selvaggiúme* (vênat mult)
de la *sálso* (sârat)	(5)*salsúme* (uscâture)
de la *vérde* (verde)	*verdúme* (zarzavaturĭ)

---

1) Se dice încă *donnétta, donnettína, donnína.*
2) Se dice încă *portella, portína, porticína.*
3) Se dice încă *stanzétta, stanzuóla, stanzuolína.*
4) Se dice încă *capannélla, capannétta, capannuola.*
5) Se dice încă *salume* şi *salame.*

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ multe diminuitive, aŭ uă terminaţiune neregulată, şi aceste sunt masculine şi feminine. Spre esemplu:

de la *córpo* (corp)	*corpúscolo* (corpuleţ)
de la *cása* (casă)	2) *casúpola* (câsicióră)
de la *bácio* (sârutare)	*baciucchio* (sârutârică)
de la *fóssa* (grópă)	3)*fossatélla* (gropişióră)
de la *médica* (medic)	*medicónzolo* (medic ignorant)
de la *frómba* (funda)	*frónbola* (funda)
de la *álto* (înalt)	1)*alterélło* (înaltişior)
de la *córto* (scurt)	*cortótto* (scurtişior)
de la *lungo* (lung)	2)*lunghíno* (lunguleţ)
de la *gránde* (mare)	3)*grandicéllo* (mâricel)
de la *lárgo* (tot)	*larghétto* (lâtişior)
de la *biánco* (alb)	4)*biancuccio* (albişior)
de la *néro* (negru)	5)*nericcio* (negrişior)
de la *rosso* (roşiŭ)	6)*rossigno* (roşior)
de la *giállo* (galben)	7)*giallognolo* (gâlbior)

Se pot forma maĭ multe diminuitive, din nume de genul feminin, carĭ sunt de genul masculin. Spre esemplu:

---

2) Se dice încă *casetta, casettina, casuola, casicciuóla.*
3) Se dice încă *fossétta, fossuóla, fossicciuóla.*
1) Se dice încă *altétto.*
2) Se dice încă *lunghetto* şi *lunghettino.*
3) Se dice încă *grandétto.*
4) Se dice încă *bianchétto.*
5) Se dice încă *nerógnolo.*
6) Se dice încă *rossetto* şi *rossigno.*
7) Se dice încă *gialletto, gialligno, giallúccio.*

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

de *cámera* (odaiă) *camerino* (odâiță)

de la *cása* (casă) *casino* (casă de țérră și casin)

de la *berrétta* (câcciulă) *berrettino* (câcciuliță)

de la *camicia* (câmâșiă) *camicino* (câmâșiuță)

Se pot face diminuitive din alte diminuitive prelunginduse terminațiunea lor. Spre esemplu:

de la *cagnuólo* (cățel) *cagnuolino* (cățelluș iŭ)

de la *bambino* (copillŭ) *bambinéllo* (copillașiŭ)

de la *cosétta* (lucrișior) *cosettina* (lucrișiorel)

de la *ghiotterélla* (lâcomióră) *ghiotterellina* (lâcomiorică)

Nota. Quôte uă dată aŭ terminațiunea diminuitivă și substantivele și adectivele concordante. Spre esemplu: *boccúccia piccolína* (guriță mititică) *manína ritondetta* (mânuță rotunțică) și c. l.

Adverbiele diminuitive aŭ maĭ tot d'auna terminațiunea în *ino*. Spre esemplu:

de la *béne* (bine) *benino* (binișior)

de la *póco* (puçin) 1)*pochino* (puçintel)

de la *piáno* (încet) *pianino* (încetișior)

Maĭ multe verbe se fac diminuitive, prelungind terminațiunea lor. Spre esemplu:

de la *cantáre* (a cânta) 2)*canticchiáre* (a cânta încet)

de la *pióvere* (a ploa) 3)*pioviccicáre* (a ploa încet)

de la *furare* (a fura) *furacchiáre* (a fura puçin)

de la *tagliáre* (a tâia) *tagliuzzáre* (a tâia în bucățĭ)

1) Se ḑice încă *pochetto*, *pochettino*, *pocolino*.
2) Se ḑice încă *canterellâre*.
3) Se ḑice încă *pioviggínare*.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

TEMA. VII.

1. O pâllăriă mare pe cap, uă cartă mare subt braçŭ, uă părecchiă de occhielarĭ pe nas, cu groşĭ şi proştĭ pantofĭ la picióre, éccă retrasul unuĭ pedant.

2. Amŭ fost să vêḑ pre famosul poet în câsicióra sea, unde doûe scaune, un pat şi uă mesicióră compuneaŭ tóte mobilele luĭ.

3. Nimenea nu este maĭ demn de ajutorul cellor bogaţĭ de quôt un sêrac bêtrânellŭ şi uă seracă bêtrânică.

4. Catullŭ plânge cu versurĭ pré elegante mortea passericeĭ Lesbieĭ.

5 Nimică nu demonstră maĭ bine superioritatea ce avem asupra cuĭ-va, de quôt despreţul îngiurielor.

6. Quôt de fericite sunt juncle pâstoriţe! Semplicĭ ca floricellele câmpurilor, elle nu iubesc alt ce-va de quôt pe aĭ lor gneluşeĭ.

7. Dafnă vorbia aşia quôtră juna sea păstoriţa: vino de petrecé cu mine uă viéţa tranquillă în seraca mea colibioră ce cu îndustria mea am făcut asupra unuĭ pâmêntuşior, ce un rîuleţ despârţesce de câmpul vecin: crângurile mele se vor face maĭ frumóse prin presenţa tea, şi mie da plântişióre ce elle ascundŭ la raḑele arḑetóre ale sóreluĭ, vor înflori subt paşiĭ teĭ.

8. Soldaţiĭ ceĭ rêĭ ajungŭ numaĭ spre a jefui ca vulturiĭ spre a devora cadaverile.

9. Este un poet de nimică acella care se acopere cu frumóse versurĭ împrumutate ca asinul cu pellea leuluĭ.

10. Acésta fetişióră care sâria, şi cânta, ierĭ încetişior cânticelle de amor, a murit astă-ḑĭ diminéţă.

11. Loviturile de puşcĭ şi de tunurĭ sunt un obstacul pentru aceia, carĭ ar puté fi eroĭ ca Ector şi Achillŭ.

VOCABULARIU.

1. O pâllăria mare-*un cappellóne*-pe cap-*sul capo*-uă cartă mare-*un libróne*-subt-*sótto*-braç-*bráccio*-uă parecchiă-*un paio*-de-*di* occhielarĭ-*occhiáli* pe nas-*sul náso*-cu groşĭ şi proştĭ pantofĭ-*con iscarpáccie*-la picióre-*ai piédi*-éccă-*écco*-retrasul-*ritrátto*-unuĭ-pedant *di un pedánte.*

12. Am fost-*sóno státo*-sê vêḑŭ-*a vedére*-pré famosul poet-*il famóso poéta*-în câsicióra sa-*nella sua casétta*-unde-*dove*-doûe-*due* scaune-*scánni*-un-patŭ-*un-létto*-şi-*e*-o mesicióră-*un tavolino* compuneaŭ-*componévano* (de la-*comporre*)-tóte mobilele luĭ-*tutt' i suoi mobili.*

3. Nimenĭ-*nessuno*-nu este-*non è*-maĭ-*più*-demn-*dégno*-de ajutorul cellor bogaţĭ-*dell'aiuto dé ricchi*-de quôt-*che*-un sêrac-*un-po-*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

vero-bêtrânellŭ-*vecchierêllo*-uă sâracă-*una póvera*-bêtrânică-*vecchierêlla.*

4 Catullŭ-*Catúllo*-plânge-*piánge* (de la *piángere*)-în versurĭ-*in vérsi*-pré elegante-*elegantíssimi*-mórte-*morte*-passericeĭ-*dell'uccellétto* Lesbieĭ-*di Lésbia.*

5. Nimică-*niénte*-nu demonstră-*non dimóstra*-maĭ bine-*méglio*-superioritate-*superiorità*-ce-*che*-avem-*si ha*-asupra cuĭ-va-*sopra qualcúno*-de quôt-*che*-despreţul îngiurielor-*il disprêzzo dêlle ingiúrie.*

6. Quôt de ferici-*quánto felíci*-sunt-*sóno*-junele pâstorițe-le *gióvani pastorélle*-Semplice-*sémplice*-ca floricelle-*come fiorellíni*-câmp-*cámpo*-elle-*élle*-nu iubesc alt ceva-*non ámano áltro*-de quôt pe aĭ lor gneluşeĭ-*che i di lóro agnellétti.*

7. Dafnă-*Dafni*-vorbia-*parláva* (de la *parláre*)-aşia-*cosí*-quôtre juna sa pâstorița-*alla súa gióvane pastorélla*-vino-*viéni* (de la *venire*) de petrece-*a passáre*-cu mine-*méco*-uă viață-*vita*-tranquíllă-*tranquílla*-în seraca mea colibióră-*nélla mía póvera capannétta*-ce-*che*-cu îndustria mea-*cólla mía índústria* am făcut-*ho fátta*-asupra unuĭ pământuşior-*sópra una terricciuóla*-ce-*che*-un rîuleț *un ruscelletto*-despârtesce *sepára* (de la *sepárare*) de câmpul vecin-*dal vicín cámpo*-crângurile mele-*i miéi boschétti*-se vor face-*si faránno* maĭ-*più*-frumos-*bélloprin* presența tea-*cólla tua presénza*-mie de plântisióre-*mille pianticélle*-ce-*che*-elle-*éssi*-ascundŭ-*ascóndono* (de la *ascóndere*) la rădele arde-tóre-*ai rággi ardénti*-alle sóreluĭ-*del sole*-vor înflori-*fioriránno*-subt pașiĭ-teĭ-*sótto i tuói pássi.*

8. Soldațiĭ ceĭ reĭ-*i soldatácci*-ajungŭ-*giúngono* (de la *giúngere*) numaĭ-*soltánto*-spre a jefui-*per saccheggiáre*-ca vulturiĭ-*come gli avvoltói*-spre a devora-*per divoráre*-cadaverile-*i cadáveri.*

9. Este-*è*-un poet de nimică-*un poctástro*-acella-*quégli*-care-*il quále*-se acopere-*si adórna* (de la *adornáre*) cu frumóse versurĭ-*di béi vérsi*-împrumutate-*rubacchiáti*-ca-*cóme*-asinul *ásino*-cu-*con*-pelle *pelle*-leŭ-*leone.*

10. Acésta-*questa*-fetișióră-*fanciullétta*-care-*la quále*-sâria-*saltelláva* (de la *saltelláre*)-cânta-*cantava* (de la *cantare*) ierĭ-*iéri*-în cetișior-*adagino*-cânticelle-*canzonétte*-de amor-*di amore*-a murit-*è morta*-astă-ḑĭ diminéță-*stamattína.*

11. Loviturile-*i colpi*-de pușcĭ-*di fucíli*-de tunurĭ-*di cannoni*-sunt-*sono*-un obstacul-*un ostacolo*-pentru-*per*-aceia-*quélli*-carii-*i quáli* ar puté fi-*potrébbero éssere*-eroŭ-*eroe*-ca-*come*-Ector-*Éttore*-şi-*e*-Achillŭ-*Achille.*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPŬ XI.

Comparativele şi superlativele.

Studiul comparativelor şi superlativelor italiane merită uă diligenţa particulară; câci ellŭ este pré necessariŭ prin a sea mare însemnetate. Pentru acésta împârţim comparativele în comparative de egualitate şi în comparative de superioritate şi de înferioritate. Assemenea împârţim superlativele în superlative absolute şi în superlative relative.

COMPARATIVELE.

SECŢIUNEA I.

Comparativele de egualitate.

Comparaţiunea de egualitate se esprime punenduse înaintea adjectivelor vorbele următóre:

così séŭ *sì*	(aşia)	care	correspunde	cu		*come* (cum)
tanto (atôt)	—	—	—	—	—	*quanto* (quôt)
altrettanto (cu atôt)	—	—	—	—	—	*idem* (idem)
tale (talis-atare)	—	—	—	—	—	*quale* (qualis)
al pari di	—	—	—	—	—	(ca şi)

Nota. Vorbele *così* şi *sì* fiind adverbie, remână invariabile: ênsă *tánto*, *altrettánto*, *quánto*, *tále*, *quále*, fiind adjective, concordă în genul şi numer cu substantivele ce determină.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Spre esemplu:
È così studióso, come obbediénte.
Este aşia de studios cum ascultator.
Avéte avúto tanta prudénza, quánto corággio.
Aţĭ avut atôta prudinţă, quôt curagiŭ.
Incontrámmo tánti uómini, quánte dónne.
Întilnirem atôţia bârbaţĭ quôte femee.
Dário soggiogò attrettánte nazióni quánte ne avéa soggiogate Ciro medésimo.
Dariu supuse atôte naţiunĭ quôte supusesse Ciru ênsuşĭ.
Un uómo tale non può ésser quale voi siéte.
Un ast-fel de om nu pot să fiă cum sunteţĭ voĭ.
Táli éran quélli, quáli són quésti.
Ast-fel eraŭ aceia, cum sunt acestia.
Bélla al pári di una rósa.
Frumósa ca uă rosă.

De multe orĭ se subt înţellege cellŭ d'ântêiŭ termine al comparaţiunii, spre a se da discursuluĭ uă maĭ mare râpedĭciune. Spre esemplu:
Siete sávia come virtuósa.
Sunteţĭ înţellépta ca şi virtuósă.
Quésto scoláro non ha ingégno quánto quéllo
Acest scolar nu are îngeniŭ quôt acella
Lo spettácolo fu quale ognún lo bramáva.
Spectaculul fu precum toţĭ'l dorcaŭ.

Vorbele *tánto* şi *quánto* pot fi însoţite de adverbiele *più* (maĭ mult) şi *méno* (maĭ puţin) ast-fel în quôt adesse orĭ se supprimŭ acelle şi remân aceste. Spre esemplu:
Quánto più ci pénsa, tánto più si afflígge séŭ *più ci pénsa, più si affligge.*
Quôt maĭ mult se gândesce la asta, cu atôt maĭ mult se întristéză.
Quánto più gli scrívo, tanto méno mi risponde séu *più gli scrivo, méno mi rísponde.*
Quôt maĭ mult i scriŭ, cu atôt maĭ puţin îmĭ respunde.

Vorbele comparative *così*, séu *sì*, *tanto*, *altrettanto*, *tale* se pot supprime atuncĭ quând suppressiunea este favorabilă armonieĭ, şi dâ maĭ mult rapiditate discursuluĭ. Spre esemplu:
Un frútto dolce come zúcchero.
Un fruct dulce ca zahar.
Piétro è dotto quanto Paolo.
Petru este înveţat quôt Paul.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Un uomo qual'égli è.
Un om cum este ellŭ.

Quând comparaţiunea se face cu un pronume personalŭ, acésta póte fi nominativul *ío*, *tu*, *égli*, *noi*, *voi*, *éi*, seu *églino* de este subiectul unuĭ verb subtînţellessŭ; şi pote fi accusativul *me te*, *lúi*, *noi*, *voi*, *loro* de este obiectul unuĭ verb subtînţellessŭ. Spre esemplu:

Quésti non può ésser ricco come io (adecă *come sono ío*).
Acésta nu póte fi bogat ca mine (adecă cum sunt eŭ)

Chi il commendò mái quánto tu? (adecă *quanto il commendasti tu?*)
Cine 'l maĭ recomândâ quât tine? (adecă quôt 'l recumandaşĭ tu?)

Vorrêi ésser virtuoso qual'égli (adecă *qual'égli è.*)
Aşĭ voi să fiŭ virtuos ca ellŭ, (adecă cum este ellŭ.)

Esso è infelice come noi. (adecă *come noi siamo.*)
El este neferice ca noĭ (adecă cum suntem noĭ)

Quégli è buono quánto vói (adecă *quanto siéte voi*)
Acella este bun quôt voĭ. (adecă quôt sunteţĭ voĭ)

Non siam forse quali églino. (adecă *quali églino sono*)
Nu suntem póte ca éi, (adecă cum sunt ei)

Io l'amo come me stésso (adecă *come amo me stésso*)
Eŭ 'lŭ iubesc ca pre mine însumĭ (adecă cum iubesc pe mine însumĭ)

Tu l'estími quánto te stésso. (adecă *quanto estimi te stésso*)
Îl stimĭ quôt pre tine însuţĭ (adecă quôt stimĭ pre tine însuţĭ.)

Non ho veduto mái gióvine studióso quále lui, (adecă *qual védo lui.*)
Nu am vĕdut nicĭ uă dată june studios ca ellŭ (adecă precum vedŭ pe ellŭ.)

Rispettiámli come nói stéssi (adecă *come rispettiamo noi stessi*)
Să i respectâm ca pre noĭ înşine (adecă precum respectâm pe noĭ înşine)

Trattáteli tanto bene quanto voi stéssi (adecă *quanto trattate voi stéssi*)
Să i tractaţĭ atôt de bine ca pre voĭ însive (adecă quôt tractaţĭ pe voĭ însive)

Non abbiam trováto piu uómini onésti quáli lóro. (adecă quali abbiam travváto lóro.)

Quând comparaţiunea se face asupra doŭorŭ qualităţĭ unŭĭ singurŭ subiect, şi este affirmativă, atuncĭ se întrebuinţeză vórbele *non méno* séu *altrettanto* carĭ correspund cu *che.* Spre esemplu.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Egli è non meno dotto che modésto.
Ellŭ este nu maĭ puçin învĕţat de quôt modestŭ.
Eglino sono altrettánto ricchi che benefici.
Eĭ sunt atôt de bogaţĭ quôt şi binefăcêtórĭ.

SECŢIUNEA II.

Comparativele de superioritate şi de inferioritate

Comparativul de superioritate se formézĕ punênduse înaintea adjectivelor, adverbiul *più* (maĭ mult), şi comparativul de inferioritate se formézĕ punênduse, înaintea adjectivelor, adverbiul *meno* (maĭ puçin). Spre esemplu:

più grande (maĭ mare) *méno grande* (maĭ puçin mare) *più piccolo* (maĭ mic) *méno piccolo* (maĭ puçin mic) *più largo* (maĭ lat) *meno largo* (maĭ puçin latŭ) *più strétto* (maĭ strint) *méno strétto* (maĭ puçin strint) *più lungo* (maĭ lungŭ) *méno lungo* (maĭ puçin lungŭ) *più corto* (maĭ scurt *meno corto* (maĭ puçin scurt)

Se póte face comparaţiunea uneĭ singure qualitâţĭ între dôue obiecte. Spre esemplu:

Il sôle è più grânde della lúna (séŭ *che la lúna*)
Sórele este maĭ mare de quôt luna
La térra è méno grânde del sôle (séŭ *che il sôle*)
Pâmêntul este maĭ puçin mare de quôt sórele.

Se pot assemenea compara doûe qualitâţĭ êntre un singur obiect. Spre esemplu:

Questa cámera è più lunga che larga.
Acésta odaiă este maĭ mult lungă de quôt lată.
Questa córte è méno córta che strétta.
Acéstă curte este maĭ puçin scurtă de quât strintă.

Quând se face comparaţiunea uneĭ singure qualitâţĭ êntre doûe obiecte, atuncĭ se întrebuinţézĕ *che* séŭ *di* (genitiv) singur, décă înţellessul este nedeterminat, şi combinat cu articul, décă înţellesul este determinat.1)

Spre esemplu:

Il vicino è più felice che un príncipe séŭ *d'un príncipe.*
Vecinul este maĭ ferice de quôt un príncipe.

1) Nu se întrebuinţézĕ *di* (genitivulŭ) din capriciulŭ limbeĭ, ci din principiulŭ gramaticeĭ; căcĭ înaintea terminuluĭ secund al comparaţiuniĭ este *ellipsă*, şi vorbele suppresse sunt *în confrónto, în paragóne* (în comparaţiune.) Aşia frasele *più felice d'un príncipe, più ricco del duca* sunt uŭ prescurtare a următorelor: *più felice în confrónto d'un príncipe; più ricco in paragóne del dúca*

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Il cónte è più rícco che il duca séŭ *del duca.*
Contele este maĭ bogat de quôt duca.
La virtù è più utile che la scienza séŭ *della sciénza.*
Virtutea este maĭ folositóră de quôt sciinţa.
La mia stánza è méno chiára della vostra séŭ *che la vóstra.*
Odaia mea este maĭ puçin luminósă de quôt a vóstră.
Questo árbore è méno alto di quéllo séŭ *che quéllo.*
Acest arbore este maĭ puçin înalt de quôt acella.
Parigi è men grande di Londra séŭ *che Londra.*
Parisu este maĭ puçin mare de quêt Londra.

Nota. În tóte aceste esemple este ellipsă, şi vorbele suppresse suntŭ totŭ d'auna *in confrónto* séŭ *in paragóne.*

Quând al doilea termin al comparaţiunii este un pronume personal, atuncĭ se întrebuinţéză tot d'auna *di* şi nicĭ uă dată *che.*
Spre esemplu:
Égli è più fetíce di me (şi nu *che io.*)
Ellŭ este maĭ ferice de quôt mine.
Credi tu sapér più di lui? (şi nu *più che égli*).
Credĭ tu a sci maĭ mult de quôt ellŭ?
Questi è méno diligénte di colui (şi nu *che colui*)
Acesta este maĭ puçin diligent de quôt acella.

Quând comparaţiunea se face între doûe qualitâţĭ ale unuĭ singur obiect, atuncĭ se întrebuinţéză totŭ d'auna *che.* Spre esemplu:
*Ésso è più abile che prudénte.*1)
Ellŭ este maĭ abil de quôt prudent.
*Questa casa è méno lárga che lunga.*2)
Acéstă casă este maĭ puçin lată de quôt lungă.

Acésta regulă este applicabilă la acelle frase, în cari comparaţiunea se face între doûe substantive de qualitate, séŭ între doûe înfinite, séu între doûe adverbie, cari se rapportă la acellaşĭ subiectŭ. Spre esemplu:
Égli è più milite che capitano.
El este maĭ mult soldat de quôt capitan.
Egli ha méno statue che quadri.
Ellŭ are maĭ puçin statue de quôt quadre.

---

1) Aci se supprime frasea *in confrónto*, adecă în loc de *è più ábile in confrónto di quel che è prudente.*
2) Aci assemenea se supprime *in paragóne*, adecă *è meno larga in paragóne di quel che è lunga.*

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Églino hanno più officiáli che militi.
Eĭ aŭ maĭ mulți ofíceri de quôt soldați.
Églino hanno meno férro che oro.
Eĭ aŭ maĭ puçin ferrŭ de qnôt aur.
E più utile il léggere che lo stare ozioso.
Este maĭ folositóră citirea de quôt a sta oțios.

Nota. Qund *più* și *meno* nu sunt întrebuințați în mod comparativ, ci în mod quantitativŭ, atuncĭ substantivul, care urmézĕ, se pune la genetiv. Spre esemplu: *più di sei mesi*; *meno di tre ánni* (maĭ mult di quôt șese lune; maĭ puçin de quôt treĭ anuĭ.)

Piacemi più quì che lì.
Îmĭ place maĭ mult aicĭ de quôt acolo.

Quând comparațiunea se face între doûe verbe, carĭ se raportă la nesce persóne determinate, atuncĭ se vorbesce și se scrie în modul următor:

Mi ha dato più di quel che io voléva
séu
Mi ha dato più che io voléva.
séu
Mi ha dato più che io non voléva.
Mi a dat maĭ mult de quôt nu voiam.
Ésso è mén savio di quél che voi credéte.
séu
Ésso è men savio che voi credéte
séu
Ésso è men savío che voi non credéte
Ellŭ este maĭ puçin înțellept de quât credețĭ.

Spre a se da comparativelor maĭ multă valóre, se pun, înaintea lor, vorbele *assai*, *mólto*, *vie piú*, *di gran lunga*. Spre esemplu:
Égli è essai più povero di te.
Ellŭ este cu mult maĭ sêrac de quôt tine.
Ésso è mólto più alto di me.
Ellŭ este mult maĭ înalt de quôt mine.
Io sono vie piú contento di lui.
Eŭ sunt maĭ mulțumit de quôt ellŭ.
Éssi sono di gran lunga più virtuosi di noi.
Eĭ sunt cu mult maĭ virtuoșĭ de quôt noĭ.

Unele adjective devin comparative după modul latin. Spre esemplu:

la positiv *buono* (bun) la comp. *migliore* (maĭ bun)
la positiv *malo* (rĕŭ) la compar. *peggiore* (maĭ rĕŭ)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

la positiv *grande* (mare) la comp. *maggiore* (maĭ mare)
la positiv *piccolo* (mic) la comp. *minore* (maĭ mic)
la positiv *alto* (înalt) la comp. *superiore* (maĭ înalt)
la positiv *basso* (jos) la comp. *inferiore* (maĭ jos)
Maĭ sunt şi comparativele urmâtore formate de la adverbie:
anteriore (maĭ înainte)
posteriore (maĭ înderet)
citeriore (maĭ în qua)
ulteriore (maĭ în colo)
Adverbiele comparative, după modul latin, sunt *méglio* (maĭ bine) *péggio* (maĭ rêŭ).

Nota. Quândŭ e vorba de lucrurĭ susceptibile de a fi mesurate nu se întrebuinţéză nicĭ uă dată *mággiòre* séu *minòre*, ci *più grande*, *più piccolo*. Spre esemplu: *il vostro oriuolo è più grande* o *più piccolo del mio* (orologiul vostrŭ este maĭ mare *seu* maĭ mic quôt al meŭ).

SUPERLATIVELE

SECŢIUNEA I

Superlativele relative.

Aceste superlative se formeză punênduse *il più*, *la più*, *il méno*, *la méno* înaĭntea adjectivelor, şi supprimênduse articulul, quând *più* séŭ *méno* se punĕ după nume.

În superlativele relative, quând al doilea termin esprime celle-l'alte objecte assemênate, e precedut de prepositiunile *tra* séŭ *fra* şi *di* (genitiv) şi în general de *di* quând arétă loc séŭ timp. Spre esemplu:

Il piú forte tra tutti gli uómini séŭ *di tutti gli uómini.*
Cellŭ maĭ tare êntre toţĭ ómeniĭ *séu* de toţĭ ómenĭ.

Il méno ambizióso fra tutt'i cittadíni séŭ *di tutt'i cittadíni.*
Cellŭ maĭ puçin ambiţios êntre toţi cetăţeniĭ *séu* d'êntre toţĭ cetaţeaniĭ.

La più avventurósa tra tutte le donne séŭ *di tutte le dónne.*
Cea maĭ ferice êntre tóte femeele *séu* d'în tóte femeele.

La méno virtuosa fra tutte le cittadine séŭ *di tutte le cittadíne.*
Cea maĭ puçin virtuos êntre tóte cetaţenele *séu* d'în tóte cetaţenele.

Demostene fu il più eloquénte oratore della Grecia séŭ *l'oratore più eloquénte della Grecia.*
Demosteue fu cellŭ maĭ eloquent orator din Grecia, *séu* oratorul maĭ eloquent din Grecia.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Égli è il méno felice uomo del mondo séŭ *égli è l'uomo méno felice del mondo.*

Ellŭ este cellŭ maĭ puçin ferice om din lume *séŭ* ellŭ este omul cel maĭ puçin ferice din lume.

La virtù è la più difficile cosa in una corrótta società séŭ *la virtù è la cosa più difficile in una corrotta società.*

Virtutea este cellŭ maĭ difficil lucru într'uă societate corruptă *séŭ* virtutea este lucrul cellŭ maĭ difficil într'uă societate corruptă.

L'incostánza del carátterc è la méno rára qualitá di un uomo privo di amor proprio, séŭ *la incostánza del carattere è la qualità méno rára d'un uomo privo di amor proprio.*

Inconstanța caracteruluĭ este cea maĭ puçin rară qualitatea unuĭ om privat de amor propriŭ *séu* înconstanța caracteruluĭ este qualitatea cea maĭ rară a unuĭ om privat de amor propriŭ.

Quând superlativele relative sunt însoçite de pronumele relative *che* séŭ *il quále*, *la quále*, verbul, care urméză, se pune la subjunctiv. Spre esemplu:

Quésto è il piú bel quadro che sia in Roma.

Acésta este cea maĭ frumósă quadră ce se află în Romă.

Questa è la più insigne pittúra che Raffaéllo abbia fatta.

Acésta este cea maĭ însemnată pictură ce Raffaellŭ a fâcută.

Ésso è il méno difettoso il quale sia tra noi.

El este cellŭ maĭ puçin defectuos d'êntre noĭ.

Élla è la méno vána dónna, la quále io ábbia conosciuta.

Ea este cea maĭ puçină vana femeă ce am cunoscut.

SECȚIUNEA II.

Superlativele absolute.

Aceste superlative se formeză

1-iŭ. punênduse *molto* séŭ *ássai* înaintea adjectivelor positive

Spre esemplu:

Questo gióvine è molto studioso.

Acest june este fórte studios.

Quéllo scoláre è assái negligénte.

Acellŭ scolar este pré negligent.

Questa signora è molto sávia.

Acéstă dómnă este pré înțelléptă.

Quélla fránciúlla è assái spiritosa.

Acea copillă este pré spirituosă.

2-a adăugânduse, la adjective positive, terminațiunea în *íssimo* pentru masculin și *íssima* pentru feminin.

Spre esemplu:

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

la positiv *dotto* (învețat) și la superl. *dottíssimo* (prè învețat)
la positiv *cólto* (cultivat) și la superl. *coltíssimo* (pré cultivat)
la positiv *sapiénte* (sapient) și la superl. *sapientíssimo* (pré sapient)
la positiv *nobile* (nobil) și la superl. *nobilíssimo* (pré nobil)
la positiv *onésta* (onestă) și la superl. *onestíssima* (pré onestă)
la positiv *bélla* (frumósă) și la superl. *bellíssima* (pré frumósă)
la positiv *amábile* (amabilă) și la superl. *amabilíssima* (pré amabilă)
la positiv *fedéle* (fidelă) și la superl. *fedelíssima* (pré fidelă)
Așia se póte dice:
Quésto libro è *mólto* séŭ *assái prezióso* și *quésto libro è preziosíssimo.*
Acéstă carte este pré prețiósă.
Quell'ópera è mólto séŭ *assái utile* și *quell'ópera è utilíssima.*
Acellŭ op este pré folositor.

Superlativele în *íssimo* și *íssima* se întrebuințeză maĭ cu sémă vorbinduse de titule.
Spre esemplu:
Illustríssimo signóre (pré strălucite dómne)
Gentilíssima signóra (pré gentilă dómnă)

Sunt unele superlative, cari se formeză punênduse înainte séŭ în urma adjectivelor positive, *óltre misura, óltre módo, sópra módo, fuór di módo, fuór di misura, sénza fine, sénza módo, singolarménte.*
Spre esemplu:
Quésto cámpo è óltre misúra vásto séŭ *quésto cámpo è vásto oltre misúra.*
Acest câmp este peste mesura întins *séŭ* acest câmp este întins peste mesură.
Io son dolénte oltre módo di ciò séŭ *io sono oltre modo doléntе di ciò.*
Eŭ sunt întristat pré mult de asta *séŭ* eŭ sunt pré mult întristat de asta.
Quésta gióvane è sopra modo bélla séŭ *questa gióvane è bélla sopra modo.*
Acéstă jună este pré de tot frumósă *séŭ* acéstă jună este frumósă pré de tot.
Égli è stolto fuor di modo séŭ *égli è fuor di modo stolto.*
Ellŭ este nebun afară d'in calle, *séŭ* este afară d'in calle nebun.
Quélla signora è fuor di misura ricca séŭ *quella signora è ricca fuòr di misùra.*
Acea dómnă este peste mesura bogată *séŭ* acea dómnă este bogată peste mesură.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Ésso è senza fine irritáto séŭ *è irritáto senza fine*
Ellŭ este fără fine înterritat *séŭ* ellŭ este înterritat fără fine.
Quégli è un uomo materiále e grosso senza modo séŭ *quégli è sènza modo uomo materiale e grosso.*
Acella este fără margine om material și grossŭ.
Questi è singolarmente dótto séŭ *quésti è dótto singolármente.*
Acésta este în mod singular învețat *séŭ* acesta este învețat ênt'un mod singular.

Maĭ sunt superlative cari se formeză punênduse înaintea adjectivelor posítive vorbele *stra* séŭ *árci.*
Spre exemplu: *stragránde* (fórte mare) *strarícco* (fórte bogat) *arcistolto* (pré mult nebun) *arcibisbético* (pré mult ciudat)

Repetițiunea adjectivelor este equivalentă cu superlativul absolut.
Spre esemplu:
Un fanciúllo piccolo piccolo (adecă *piccolíssimo*)
Un bâiăt mic mic (adecă prea mic)
Una fanciulla bélla bella (adecă *bellíssima*)
Uă copilla frumósă frumósă (adecă pré frumósă)
Elle vorrébbersi vive vive pórre nel fuóco.
Elle ar voi viue viue să se puie în foc.
Sóno rimáso sólo sólo (adecă *solíssimo*)
Am remas singur singur (adecă singur de tot)

Assemenea pentru adverbie. Spre esemplu:
Mi son posto a rider forte forte (adecă *fortissimaménte*)
Mi am pus să rid tare tare (adecă pré tare)
L'ho preparáto ben béne (adecă *beníssimo*)
'Lŭ am pregâtit bine bine (adecă pré bine)

Superlativele latine *în érrimo* sunt urmâtórele;
la positiv *ácre* (acru) și la superl. *acérrimo* (pré acru)
la positiv *salúbre* (sânetos) și la superl. *salubérrimo* (pré sânetos.)
la positiv *célebre* (celebru) și la superl. *celebérrimo* (pré celebru)
la positiv *íntégro* (întégru) și la superl. *integérrimo* (pré întegru)
Maĭ sunt și urmâtorele neregulate:
la positiv *buóno* (bun) și lă superl. *óttimo* (pré bun)
la positiv *málo* (reŭ) și la superl. *péssimo* (pré reŭ)
la positiv *gránde* (mare și la superl. *mássimo* (pré mare)
la positiv *piccolo* (mic) și la superl. *mínimo* (pré mic)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

la positiv *álto* (înalt) și la superl. *suprémo* (pré înalt)
la positiv *básso* (jos) și la superl. *ínfimo* (pré jos)
În fine, precum de la adjectivele positive, assemenea de la comparative și superlative se formeză adverbie prin adăugarea terminațiunii în *mente* și prin scâmbarea vocaleĭ finale *o* în *a* în celle terminate în *o*, séŭ prin lâpîdarea vocaleĭ finale *e* în celle terminate în *le* și *re*.

Spre esemplu:
de la posit. *onésto* se face adverbiul *onestaménte.*
de la posit. *nóbile* se face adverbiul *nobilménte.*
de la posit. *dólce* se face adverbiul *dolceménte.*
Assemenea.
de la compar. *maggióre* se face adverb. *maggiorménte*
de la compar. *superiore* se face adverb. *superiorménte*
de la compar. *inferióre* se face adverb. *inferiorménte*
Assemenea
de la superl. *grandíssimo* se face adv. *grandissimaménte*
de la superl. *fortíssimo* se face adv. *fortissimaménte*
de la superl. *óttimo* se face adv. *ottimaménte*
de la superl. *péssimo* se face adv. *pessimaménte*
de la superl. *mássimo* se face adv. *massimaménte*
de la superl. *mínimo* se face adv. *minimaménte.*

TEMA VIII.

1. Nimic nu este maĭ plăcut spirituluĭ de quôt lumina adevêruluĭ.

2. Crima este maĭ cutezâtóră de quôt virtutea.

3. Sunt autorĭ, carii scriŭ maĭ bine de quôt vorbesc, și maĭ sunt autorĭ, carii vorbesc maĭ bine de quôt scriŭ.

4. Mânia este uă miscare a inimeĭ atôtă de împetuósă, quôt miscarea compassiuniĭ este de dulce: ênsă cu quôt una degradă pe om, cu atôtă cea l'altă 'l onóră.

5. Artea de a face să subsistă împreună întemperanță și sânetatea, este atôtă de chimerică, ca pétra filosofică și astrologia judiciariă.

6. Vorbirea de rêŭ este de tot timp și de tóte terrele; ea este atôta de vecchiă în lume, quôt virtutea.

7. Ar trebui să fiă punită cu maĭ mare rigorositate vorbirea de rêŭ de quât furtul: ea duce maĭ mult damnu societâțiĭ civile, și este maĭ difficil de a se feri cine-va de un vorbitor de rêŭ, de quât de un fur. Simplicitatea naturei este maĭ amabil de quât tóte înfrumosițârile arteĭ.

9. Este maĭ bine de a face îngrațĭ, de quât a nu ajuta pre nefortunațĭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

10. Odiul este tot d'auna maĭ îngenios pentru a face rêŭ, de quât amorul pentru a face bine.

11. Superstiţiunea este, în comparaţiune cu religiunea, ceea ce astrologia este în comparaţiune cu astronomia, şi ceea ce uă fiică pré nebună este în comparaţiune cu uă mamă pré înţelléptă.

12. Eroĭ ceĭ maĭ stimabilĭ aĭ Greciei furĕ Miltiade, Temistocle şi Epaminonda.

13. Mama luĭ Dariu sufferi nefortuna sea cu pré mare statorniciă.

14. În resbellele celle maĭ drepte, victoriele traggŭ după sine atât de marĭ calamităţĭ pentru un Stat, quât sunt de sângeróse luptele.

15. Quâtă artă spre a reintra în natură! Quât timp, quâte regule, quâtă attenţiune şi quât studiŭ spre a dansa cu aceaşĭ libertate şi cu aceaşĭ graţiă cu care umblâm, şi spre a cânta precum vorbim şi a n'esprime precum cugetâm!

VOCABULARIU

1. Nimic-*niénte*-este-*è*-maĭ plâcut-*più aggradévole*-spirit-*spirito* de quât-*che*-lumină-*luce*-adêvêr-*véro*.

2. Crimă-*crimine*-masc. maĭ cutezâtoră-*più audáce*-virtute-*virtù*.

3. Sunt-*sóno*-autor-*autóre*, carĭĭ-*i quáli*-scriŭ *scrivono* (de la *scrívere*) maĭ bine-*méglio*-vorbesc-*párlano* (de la *parlare*) şi-e.

4. Mânia-*cóllera*-uă miscare-*un móto*-inimă-*ánimo*, mascul. atôt de împetuósă-*tanto impetuoso*-quât miscarea compassiunĭĭ-*il móto della compassióne*-este de dulce-*è dolce*-însă-*però*-cu quât-*per quánto* una-*l'uno*-degradă-*degráda* (de la *degrádare*) pe om-*l'uómo*-cu atât-*per attrettánto*-cea-l-alta 'l onoră-*l'altro l'onóra*.

5. Arte-*árte*-de-*di*-a face-*fare*-subsiste-*sussistere*-împreună-*insiéme*-întemperanţă-*intemperánza*-şi-*e*-sanitate-*sanitá*-este-*e*-atâtă de chimerică-*tánto chimèrica* quât-*quánto*-pétră-*piétra*-filosofică-*filosófica* astrologiă-*astrologia*-judiciariă-*giudiciária*.

6. Vorbirea de rêŭ-*la maldicénza*-este de tot timp-*è d'ógni témpo*-de tóte ţerrele-*di tutt'i paési*-ea-*éssa*-atôt de vecchiă-*tánto antica*-în lume-*nel móndo*-quât-*quánto*-virtute-*virtú*.

7. Ar trebui să fiă punită-*dovrebbe ésser punita*-cu maĭ máre rigurositáte-*con più rigóre*-vorbirea de rêŭ-*la maldicénza*-de quât *che*-furtul-*il fúrto*-ea-*éssa*-adduce-*addúce* (de la *addúrre*) maĭ mult-*maggióre*-damnu-*dánno*-societate-*societá*-civil-*civile*-este maĭ difficil-*è più difficile*-de a se feri-*di guardársi*-de un vorbitor de rêŭ-*da un maldicénte*-de quât-*che*-de un fur-*da un ládro*.

8. Simplicitate-*semplicità*-natură-*natúra*-este maĭ amabilă-*è più amábile*-de quât-*che*-tóte înfrumosiţârile-*tutti gli abbelliménti*-arte-*árte*.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

9. Este maĭ bine-*è méglio*-de a face îngraţĭ-*di fare ingráti*-de quât-*che*-a nu ajuta-*non aiutáre*-pre nefortunaţĭ-*gli sfortunati.*

10 Odiŭ-*ódio*-este tot d'auna-*sémpre*-maĭ îngenios-*più ingegnóso*-a face rêŭ *a nuócere*-de quât-*che*-amor-*amóre*-a face bine-*a giováre.*

11. Superstiţiune-*superstizióne*-în comparaţiune-*in comparazióne*-religiune *religióne*-ceea ce-*ciò che*-astrologiă-*astrologia*-astronomiă *astronomia*-uă fiica-*una figlia*-pré nebună-*stoltissima*-uneĭ mame-*di una mádre*-pré înţellepte-*saviissima.*

12. Eroiĭ maĭ stimabilĭ aĭ Greciei-*Gli eróí più estimabili della Grécia*-fură-*furono* (de la *éssere*) Miltiade-*Milziade*-Temistocle-*Temistocle*-*Epaminonda.*

12. Mama luĭ Dariu-*la mádre di Dário*-sufferi-*sofferí*-(de la *sofferire*) nefortuna sea-*il suo infortúnio*-cu pré mare statorniciă-*con grandissmia stabilità.*

14. În resbellele-*nélle guérre*-celle. maĭ drepte-*le più giuste* victorie-*vittórie*-traggŭ *traggono*-(de la *trarre*) după elle-*diétro di loro*-atâte de marĭ calamitâţĭ-*tanto grandi calamità*-quât de sângeróse sunt luptele-*per quanto sanguinose sono le lótte.*

15. Quât de arte-*quant'árte*-spre a reintra în natura-*per rientrár nélla natúra!* Quât timp-*quánto témpo*-quâte regule-*quánte régole*-quâta attenţiune-*quant'attenzióne*-studiŭ-*studio*-spre a dansa-*per dansáre*-cu aceaşĭ graţiă-*coll'istéssa grázia*-cu care se umblă-*con cúi si cammina* (de la *camminére*)-spre a cânta-*per cantáre*-precum se vorbesce-*come si párla*-a se esprime-*per esprimersi*-precum se cugetă-*come si pénsa.*

CAPŬ XII.

Adjectivele numerale.

SECŢIUNEA I.

Numerele cardinale.

Aceste numere sunt învariabile. Numaĭ *un* şi *úno* pentru masculin, *una* pentru feminin concórdă cu substantivul. Prin urmare *un* se pune înaĭntea numelor, carĭ încep cu consunantă simplice séŭ cu vocală; *uno* se pune înaĭntea numelor, carĭ încep cu *s impura*, adecă însoţită de altă consunantă; *una* se pune, fără distincţiune, în

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

aintea numelor, carĭ încep cu consunantă simplice, cu vocală şi cu *s impura*, adecă însoçită de altă consunantă.

Spre esemplu: *un libro* (uă carte) *un anéllo* (un anellŭ) *uno scánno* (un scaun) *una véste* (uă rochiă) *un'ancélla* (uă serventă) *una spina* (un spin) şi c. l.

La plural se ḑice *gli úni* pentru masculin, şi *le úne* pentru feminin. Aşia *gli uni* correspundŭ cu *gli áltri* (uniĭ şi alţiĭ) şi *le une* correspundŭ cu *le áltre* (unele şi altele).

Celle l'alte numere sunt: *due, tre, quáttro, cinque, séi, sétte, ótto, nóve, déce* séŭ *diéci, úndeci*, séu *undici, dódeci*, séŭ *dódici, trédeci* séŭ *trédici, quattórdeci* séŭ *quattórdici, quindeci* séŭ *quindici, sédeci* séŭ *sédici, diecisétte* séŭ *diciassétte, diéci ótto* séŭ *diciótto, diéci nóve* séŭ *diciannóve, venti*1) *trénta, quaránta, cinquánta, sessánta, settánta, ottánta, novánta* séŭ *nonánta, cénto*2) *duecénto* séŭ *dugénto trecénto, quattrocénto, cinquecénto, seicénto, settecénto, ottocénto, novecénto, mille, due mila, tre mila, quáttro mila, cinque mila, séi mila, sétte mila, ótto mila, nóve mila, diéci mila, úndeci mila* şi c. l. *venti mila, trénta mila, quaránta mila, cinquánta mila, sessanta mila, settanta mila, ottanta mila, novanta mila, cénto mila, due cénto mila, trecento mila, quattrocénto mila, cinquecénto mila, seicénto mila, settecénto mila, ottocénto mila, nove cénto mila, un milióne, due milióni, tre milióni* şi c. l. *un bilióne, due bilióni, tre bilióni* şi c. l. *un trilióne, due trilióni* şi c. l. *un quatrilióne, due quatrilióni* şi c. l. *un quinquilióne, due quinquilióni* şi c. l. *un sestilióne, due sestilióni* şi c. l.

SECŢIUNEA II.

Numerele ordinale

Aceste numere sunt variabile, ca adjective, după genul şi după numer; adecă urmeză reguleĭ adjectivelor terminate la singularul masculin în *o*, şi la singularul feminin în *a*, precum la pluralul masculin în *i* şi la pluralul feminin în *e*.

Elle sunt: *primo, secóndo, térzo, quárto, quinto, sésto, séttimo, ottávo, nóno, décimo, décimo primo, décimo secóndo, décimo térzo*3) *décimo quárto, décimo quínto, décimo sésto, décimo séttimo, décimo ottávo, décimo nóno, vigesimo, vigésimo primo, vigésimo secóndo*, şi c. l.

---

1) *Vénti* perde *i* şi *trénta, quaránta* şi celle-l-alte perdă *a* înaintea *úno, úna, ótto*, precum *vent'úno, vent'úna, vent'ótto, trent'úno, trent'úna, trent'ótto, quarant'úno quarant'una, quarant'ótto*, şi celle-l-alte, cari se scriŭ şi fără apostrofŭ.

2) *Cento* este învariabil în ambele generĭ şi în ambele numere.

3) Se ḑice şi *terzo-decimo, quarto-decimo, quinto-decimo, sesto-decimo, settimo-decimo, ottávo-decimo, nóno-decimo.*

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

trigésimo, *trigésimo primo*, *trigésimo secóndo*, şi c. l. *quatrigesimo*, *quatrigésimo prímo*, *quatrigésimo secóndo* şi c. l. *quinquagesimo*, *quinquagésimo primo*, *quinquagésimo secóndo*, şi c. l.*sessagésimo*, *sessagésimo prímo*, *sessagesimo secóndo* şi c. l. *settuagésimo*, *settuagésimo primo*, *settuagésimo secóndo* şi c. l. *ottuagésimo*, *ottuagésimo primo*, *ottuagesimo secóndo* şi c. l. *nonagésimo*, *nonagésimo primo*, *nonagésimo secóndo* şi c. l. *un céntesimo*, *dúe centésimi tre centésimi*, şi c. l. *un millésimo*1) *dúe millésimi*, *tre millésimi*, şi c. l. *un milionésimo*, *dúe milionésimi*, *tre milionésimi*, şi c. l. *un bilionésimo*, *dúe bilionésimi*, *tre bilionésimi* şi c. l.

Se dice assemenea: *undécimo* séŭ *undicésimo*, *duodécimo* séŭ *dodicésimo*, *tredicésimo*, *quattordicésimo*, *quindicésimo*, *sedicésimo*, *diciassettésimo*, *diciannovésimo*, *ventésimo*, *ventunésimo*, *ventidúesimo* şi c. l. *trentésimo*, *trentunésimo*, *trantadúesimo* şi c. l. *quarantésimo*, *quarantunésimo*, *quarantadúesimo* şi c. l. *cinquantésimo*, *cinquantunésimo*, *cinquantadúesmo*, şi c. l. *sessantésimo*, *sessantunésimo*, *sessantadúesimo* şi c. l. *settantésimo*, *settantunéssimo*, *settantadúesimo* şi c. l. *ottantésimo*, *ottantunésimo*, *ottantadúesimo* şi c. l. *novantésimo*, *novantunésimo*, *novantadúesimo* şi c. l.

Sunt assemenea numere ordinale, *l'antipenultimo*, *il penultimo*, *l'ultimo*, cari fac la feminin: *l'antipenultima*, *la penultima*, *l'ultima*.

SECŢIUNEA III.

Numerele multiplicative

Aceste numere, fiind adjective, urmeză reguleĭ acellor terminate la singular masculin în *e*, carĭ nu scâmbă terminaţiune la feminin, şi fac pluralul în *i* pentru ambele generĭ.

Elle sunt: *sémplice* (simplice) *dúplice*2) de doûe orĭ) *tríplice*3) (de treĭ orĭ) *quadrúplice*4) (de patru orĭ) *quintúplice*5) (de cincĭ orĭ) şi c. l. *décuplo* (de ḑece orĭ) *centúplice*6) (de sute de orĭ)

Următórele sunt adverbiale: *una vólta* (uă dată) *dúe vólte* (de doûe orĭ) *tré vólte* (de treĭ orĭ) *quáttro vólte* (de patru orĭ) *cínque vólte* (de cincĭ orĭ) şi c. l, *diéci vólte* (de ḑece orĭ) şi c. l. *vénti volte* (de doûeḑece de orĭ) *trénta vólte* (de treĭ ḑece de orĭ) *quaránta vólte* (de patru ḑece de orĭ) *cinquánta vólte* (de cincĭ ḑece de orĭ) şi c. l. *cénto vólte* (de sute de orĭ) *duc cénto vólte* (de doûe sute de orĭ) şi c. l. *mille vólte* (de uă mie de orĭ) *cénto mila vólte* (de uă sute de mie de orĭ) şi c. l.

---

1) *Il millesimo* întrebuinţat fiind că nume substantiv, arată annul mântuireĭ nóstre, precum *ponetevĭ il millesimo*, (puneţĭ annul mântuirii)
2) Se dice assemenea: *doppio* 3) *triplo* 4) *quadruplo* 5) *quintuplo*.
6) Se dice asemenea: *centuplo*.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

SECȚIUNEA IV.

Numele collective.

Aceste numere sunt urmâtórele: *ásso* (assŭ) *ámbo* (amb) *térno*1) (tern) *quaterno*2) (quatern) *quintérno* (quintern) și c. l.

Assemenea și urmâtórele. *decína* (decină) *dozzína* (duzzină) *quindecína* (de cincispredece orĭ) *véntína* (de doŭe dece de orĭ) *trentína* (de treĭ dece de orĭ) *quarantína*, (de patru dece de orĭ) *cinquántína* (de cincĭ dece de orĭ) *sessantína* (de șéĭdece de orĭ) *settantína* (de șépte dece de orĭ) *ottantína* (de opt dece de orĭ) *novantína* (de noŭe dece de orĭ) *centináio* (sutime) *due centináia* (doŭe sutime) și c. l. *migliáio* (uă miă) *due migliáia* (doue mie) și c. l. Assemenea *páio* (parechiă) *due páia* doue pârechie) și c. l.

Potem pune în acéstă categoriă și urmâtórele numere de durată (durée) *tríduo* (termen de treĭ dile) *novéna* (termen de noue dile) *bímestre* (bimestru) *triméstre* (trimestru) *seméstre* (semestru) *nonméstre* (termen de noue lune), *biénnio* (termin de doŭĭ annĭ) *triénnio* (termen de treĭ annĭ) *quatriénnio* (termin de patru annĭ) *quinquénnio* (termen de cincĭ annĭ) *sessénnio* (termen de șése annĭ) *setténnio* (termen de șépte annĭ) *otténnio* (termen de noue annĭ) *decénnio* (termen de dece annĭ) *undicénnio* (termen de unspredece annĭ) *dodicénnio* (termin de douspredece annĭ) și c. l.

Assemenea și urmâtórele: *lústro* (termen de cincĭ annĭ) *giubbiléo* (jubilé) *sécolo* (secul),

SECȚIUNEA V.

Numerele distributive.

Aceste numere sunt urmâtórele:

Ad *uno*, *ad uno* (quôte unul, quôte unul) *a due a due* (quôte doŭĭ, quâte doŭĭ) *a tre*, *a tre* (quâte treĭ, quâte treĭ) *a quáttro a quáttro* (quâte patru quâte patru) și c. l. *la metà* (jumătatea) *una metà* (uă jumâtate) *un térzo* (uă a treia parte) *il térzo* (a treia parte) *un quárto* (uă a patra parte) *il quárto* (a patra parte) *un quinto* (uă a cincea parte) *il quinto* (a cincea parte) și c. l.

Quând adjectivul *una* nu este numeric, ci întrebuințat spre a însemna speciea întrégă, póte fi subtînțellessŭ, dacă acésta ellipsă este favorabilă eleganțeĭ stiluluĭ.

Spre esemplu:

1) Se dice *la terna, una terna* feminin quând se propun treĭ persóne spre a se alege una dintr'ênsele.

2) Se dice *quáderno* (caet)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

In giovanétta la modéstia è il più bell'ornaménto.
La uă jună, modestia este cel maĭ frumos ornament.
É persóna molto estimáta.
Este uă persónă mult stimată.

Din contra în maĭ multe frasurĭ, pentru maĭ mare concisiune se subt înţellege numele după adjectivul *uno*.
Spre esemplu:
É uno che conóseo da circa dodeci anni
Este unul pe care'l cunosc de aprópe douespreḑece annĭ.
Éra uno che veníva da me ogni sera a passáre qualche óra.
Era unul ce venea la mine în tóte serele să petréca quâte-va óre.

Éccă quâte-va espressiunĭ celle maĭ întrebuinţate, carĭ se formeză cu vorba *uno*, precum *tutt'uno* séŭ *tutt'una* (tot una) *tánto* séŭ *un tánto per uno* (atât fiă care) *in uno* (tot de uă dată) *andár per uno* (a merge spre a găsi pe uă persónă).

Quând substantivele se punŭ dupe numerele compuse *ventuno. trentuno*, şi c. l. trebue să fiă de numer singular, căcĭ elle concórdă cu *uno*.
Spre esemplŭ: *ventuno scudo* (doue ḑecĭ şi unul de scuţĭ-monetă) *trentun'anno* (treĭ ḑece şi unul de annĭ).

Ensă quând substantivele se punŭ înaintea numerelor, trebue să fiă de numer plural, câcĭ elle concórdă cu *vénti, trénta* şi c. l.
Spre esemplu: *scúdi ventuno, ánni trentuno.*

Între vorba *tutto* séŭ *tutte* şi numerele cardinale se pune conjuncţiunea *e* şi se supprime articulul.
Spre esemplu:

Iutti e tre (quâte şi treĭ) *tutte e tre* (quâte'şĭ trele) în loc de *tutti tre, tutte tre.*
Acéstă întrebuinţare a venit de la prescurtarea espressiunĭ, care ne face să subtinţellegem un verb. Spre esemplu, quând se ḑice: *vi érano tutti e nóve, éccoci tutti e diéci* (eraŭ quâte'şĭ noue, éccăne quâte'şĭ ḑece) este ca cum am ḑice: *vi érano tutti, ed érano nóve* (eraŭ toţĭ acolo şi eraŭ noue) *éccoci tutti e siámo diéci* (éccăne toţĭ şi suntem ḑece:)

Quând substantivele urmeză numerelor cardinale, articulul se pune înaintea substantivelor.
Spre esemplu:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Tutti e due i fratelli vénnero a visitármi
Quâte-şĭ douĭ frați venirŭ de me visitară
Tutte e tre le sorélle érano belle e modéste.
Quâte-şĭ trele sororĭ eraŭ formose şi modeste.
Tutte e nóve le muse ispiraron quel poéta.
Quâte-şĭ nouĕ muse înspirară acellŭ poet.

În acest cas se supprime quâte uă dată conjuncțiunea *e*, şi se pune articulul între *tutto* şi numerul cardinal.

Spre esemplu:
Tutt'i diéci personággi erano ivi presénti
Quâte şi dece personagĭ eraŭ acolo de façiă.
Tutti le dódeci dómne furon commósse a tánta calamitá.
Quâte-şĭ douspredece dómne fură miscate la atâta calamitate.

În multiplicațiunea unuĭ numer cu unŭ alt, în loc de a se dice: *tre vólte tre fánno nóve*, (de treĭ orĭ treĭ face nouĕ) se pune *via* în loc de *vólta*.

Spre esemplu:
Tre via tre fánno (séŭ *fa*) *nóve*; séŭ *tre via tre nóve.*

Assemenea; *cinque via cinque fánno vénticinque* séŭ *cinque via cinque venticinque*, (de cincĭ orĭ cincĭ douĕdece şi cincĭ.)

Vorbele *ámbo*, *ámbi*, *ámbe*, *ambodue*, *ambidue*, *ambedue*, *entrámbi*, *entrámbe*, *amendue* însemneză *ambĭ*, *ambe*, *amêndouĭ*, *amêndouĕ* românesce *Ambo* şi *ambodue*, *amendue* se întrebuinţeză în ambele generĭ. Articolul se pune între aceste vorbe şi substantivele.

Spre esemplu:
Ambo i piédi (amêndoue piciórele)
Ambo le bráccia (amêndoue braçele)
Ambi gli ócchi (amêndouĭ ochiĭ)
Ambe le máni (amêndouĕ mânele)
Ambodue i fratélli. (amêndouĭ fraţiĭ)
Ambodue le sorélle (amêndouĕ sororile)
Ambidue i gióvini. (ambiĭ junĭ).
Ambedue le gióvani. (ambele june)
Entrámbi gli zii (ambiĭ unchĭ)
Entrambe le zie (ambele mâtuşe)
Amendue i nipóti (amendoue nepoţiĭ)
Amendue le nipóti (amendoûe nepótele)

Numerele cardinale se întrebuinţeză quâte uă dată ca nume substantive quând sunt precedute de articolul.

Spre esemplu: *il due*, *il tre*, *il quáttro*, *il cinque*, *il séi*, *il sétte*, *l'otto*, *il nóve*, *il diéci*, *l'undeci* şi c. l. *il cinque per cénto* (cincĭ

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

la sute); *il diéci per cénto* (dece la sute); *io ho il nóve* (adecă *io ho il numero nóve*-eŭ amŭ numerul nouĕ-séŭ *io ho la carta* séŭ *il biglicitto che ha* séŭ *che porta il numero nóve*-eŭ amŭ hartia séŭ billetul ce are *séŭ* pórtă numerul nouĕ).

Spre a se respunde la întrebarea: *quôte óre sunt?* (ce se dice italianesce *che óra è?* séŭ *che óra fáte* séŭ *fa?* séŭ *che ora avéte?*) se póte esprime séŭ subtinţellege vorba *óra*. Ensă în acestă din urmă cas articulul se pune înaintea numerelor cardinale, cari concórdă cu vorba *ora*. Din contra, în casul cellŭ d'ântêiŭ, articulul nu e necessariŭ. Verbul *éssere* (a fi) concórdă după numer cu vorba *óra*.

Spre esemplu: *este uă oră*, italianesce se dice: *è un'ora* séŭ *è l'una*; *son due óre* séŭ *sóno le due*; *son tre óre ed un quárto* séŭ *sono le tre ed un quárto*; *son quattr'óre e mézza* séŭ *sóno le quattro e mezza* şi c. l.

Manierele de vorbire celle maĭ întrebuinţate, spre a se respunde la întrebarea: *quôte óre sunt?* sunt următórele:

É mézzo giórno séŭ *mezzodì* (este médă-di).

È un quárto dópo mezzogiórno séŭ mezzodì (este un patraru după amédĭ.)

È mezz'ora séŭ *è la mézza* (este uă jumătate de oră).

Sono tre quarti dopo mezzogiórno, séŭ *mezzodì* séŭ *dópo mézza nótte* (sunt treĭ patrare după amédĭ *séŭ* după medioloculnopţii).

È un'ora séŭ *è l'una* (este uă oră).

È un'ora | *ed un quarto* (şi un patrarŭ)
| *e mézza* (şi jumătate)
| *e tre quárti* (şi treĭ patrare)

Sono le due-le tre-le quáttro-le cinque-le séi-le sétte-le ótto-le nóve-le diéci-le úndeci-le dódeci.

Sóno suonáte séŭ *battute le séltte* (a battut şépte).

Spre a se respunde la întrebarea: la quâte ore? séŭ quând? se întrebuinţéză italianesce dativul, şi articulul concórdă cu vorba *óra*, care este subtinţelléssă. Spre esemplu: *a mezzodì* séŭ *a mezzógiórno* (la amiadĭ)-*all'una-alle due-alle tre-alle quáttro-alle cinque-alle séi-alle sétte-alle ótto-alle nóve-alle diéci-alle úndeci-a mézza nótte* (la medioloeul nopţii).

Alle úndici e tre quárti (la unspredece şi treĭ patrare)

Verso le quáttro a mézza (pe la patru şi jumătate.

Dopo le cinque e un quárto (după cinci şi un patrar)

Io me ne andái all'óra sólita (me duseĭ la óra obicĭnuită).

Verrò all'ora indicáta (voiŭ veni la óra aretată).

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Ti aspétto alla stess'ora (te aştept la aceeaşi oră)

Lo spettácolo comíncia alle sétte pomeridiáne precise (spectacolul începe la şépte după amédă fixe.

Vieni a buon'ora (vino de vreme)

Viéni per témpo (vino de demenéţă)

Ella si álza séu *si léva alle diéci in púnto* séu *al tócco delle diéci* (ea se scólă la dece tocmai *séu* quând batte dece)

Io sóglio levármi séu *alzármi al far* séu *al rómper dell'alba* (eŭ me scol tot d'auna la resăritul zorilor).

Déntro un'ora-tra séu *fra un'ora sarò da te*, séu *verrò a casa tua* (peste uă oră voiŭ fi la tine, *séu* voiŭ veni la tine:)

Maniera de a areta dilele lunei este urmâtóra:

*Qnánti*1) *ne abbiámo del mése?* séu *ai quánti siámo del mese?*

Quâte avem din luna *séu* la quâte suntem de ale lunei, *séu* în quâte ale lunei?

Ne abbiámo quáttro, dodeci, sédeci, vénti séu *siámo ai quáttro, ai dódeci, ai sédeci, ai vénti.*

Avem patru, douspredece, şeispredece, douţdece *séu* suntem la patru, la douspredece, la şeispredece, la douţdece.

*Roma il primo — l'úttimo di Lúglio*2)

Roma cea d'ântâiŭ — cea din urma luĭ Iuliŭ.

*Il due, il tre, il cinque, il sétte, il nóve, l'úndeci il trédeci, il quindeci, il diciassétte, il diciannóve, il ventuno, il ventitre, il venticínque, il ventisétte, il ventótto, il ventinóve, il trénta di Agósto*3)

Ai dúe, ai tre, ai quáttro, ai cinque, ai séi, ai sétte, agli ótto, ai nóve, ai diéci Settémbre, Nápoli il dì 16 (sedéci) *Ottóbre.*

A dì séu *addì* 18 (diciótto) *Novémbre.*

Ai (alli) *vénti Decémbre.*

Li 24 (ventiquattro) *Gennáio.*

Venézia 26 Febbráio.

*Rispóndo alla vostra*4) *de' 9* (nóve) *di Marzo.*

Respund la a vóstră de la 9 (noŭă) luĭ Martie.

Ho ricevuto la túa de' 29 Aprile.

Am priimit a tea de la 29 Aprilie

Ai primi de Maggio partirò per l'Itália.

La începutul luĭ Maiŭ voiŭ pleca la Italia.

Al principio di Giúgno cominceránno gli esámi.

La începutul luĭ Iuniu vor începe esaminele.

Nell'ánno mille ottocénto sessantadúe séu *l'anno mille ottocen-*

---

1) Adecă *quanti giorni abbiamo?* séu *ai quánti giorni siámo?*

2) Quând se scrie data lunei, pentru dilele d'ântâiŭ şi din urmă se întrebuinţează numerele ordinale şi pentru celle-l'alte se întrebuinţeză numerele cardinale.

3) Adecă: *il giórno dúe, il giórno tre* şi c. l. séu *il dì dúe, il dì tre* şi c. l.

4) Aci se subînţellege *lettera* (scrisoră)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

to sessanta cinque séŭ *nel mille ottocénto sessantótto* (1862—1865—1868)

În annul uă mia opt sute şeĭdece şi doue *séŭ* annul uă mia opt sute şeĭdece şi cincĭ *séŭ* în uă mia opt sute şeĭ dece şi opt.

Spre a se areta etatea unuĭ om, séŭ spre a se întreba despre etatea luĭ se întrebuinţeză espressiunile următóre:

Egli ha séi ánni (ellŭ are şése annĭ).

Ella e nell'étà di venti anni (ea este în etate de doueḑece de annĭ).

Che età ha egli? (Ce etate are ellŭ?)

Quanti anni ha ella? (Quâţĭ annĭ are ea?)

Egli è quadragenário, quinquagenário, sessagenário, settuagenário, ottuagenário, nonagenário (ellŭ este de patru ḑece, de cincĭ ḑece, de şeĭ ḑece, de şepte ḑece, de opt ḑece, de nouĕ ḑece de annĭ.

Ella e presso a poco dell'età di mia figlia. (ea este apprópe de etatea fiĭceĭ mele.)

Numele de împeratorĭ, de regĭ şi de principĭ sunt qualificaţĭ cu numerele ordinale, cari corcordă în genul şi numer cu substantivul lor.

Spre esemplu: *Napoleone Térzo* (III) *Vittório Emmanuele Secóndo* (II) *Alessándro Giovánni Primo* (I)

Se ḑice italianesce *primieraménte* séŭ *primamente, secondariaménte* séŭ *secondaménte* numaĭ, şi se urméză *in tézzo luógo, in quarto luógo, in quinto luógo* şi c. l. quând se vorbesce séŭ se scrie în mod adverbial.

Vorbinduse séŭ scriinduse de seculĭ dupŏ *mille* (mie) se ḑice adessea orĭ *il cento, il duecénto, il trecénto, il quattrocénto, il cinquecénto, il seicénto, il settécento, l'ottocénto,* în loc de a se ḑice séŭ de a se scrie: *il mille cento, il mille due cénto, il mille tre cento, il mille quattro cento, il mille cinque cénto, il mille séi cento, il mille sette cento, il mille otto cénto.*

TEMA IX.

Saturnu, cellŭ maĭ depărtat din tóte planetele, pune douăḑece şi nouĕ de annĭ, cincĭ lune, séptespreḑece ḑile spre a face cursul séŭ în jurul sóreluĭ; Iupiter, unspreḑece annĭ, ḑece lune şi patruspreḑece ḑile; Marte, un annŭ, ḑece lune şi doueḑece şi una de ḑile; Pâmêntul, un annŭ; Venus, şepte lune şi patruspreḑece ḑile; Mercuriu, doue lune şi doueḑece şi şepte de ḑile.

2. Cellŭ d'ântêiŭ rege al Romeĭ fu Romul, cellŭ d'al doilea, Numa; cellŭ d'al treilea, Tullŭ Ostiliŭ; cellŭ d'alŭ patrulea, Ancu

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Marţiu; cellŭ d'alŭ cincilea, Tarquiniu Bêtrânul; cellŭ d'al şesselea Serviu Tulliu; cellŭ d'al şeptelea şi din urma, Tarquiniu Mândrul.

3. Miltiade nu avea în Maratonă de quât dece mie de ómenĭ; Cesar nu întrebuinţă de quât douedece şi doue de mie de ómenĭ la Farsală; Epaminonda se luptâ numaĭ cu şése mie de ómenĭ la Leuctră; şi Temistocle nu avea de quât douĕ sute de galere (corebie) la Salamina. Ensă acelle mice corpurĭ de armiă s'aŭ distins prin nesce fapte decisive, şi glorióse.

4. Enricu alŭ patrulea privia buna educaţiune a junimeĭ ca pe un lucru, de care depinde fericirea regatelor şi a populilor.

5. În junetea sea omul, fŏră înquietudine pentru sine ênsuşĭ, se mârginesce a dori ca stremoşiĭ seĭ să fiă fost maĭ înţellepţĭ. La treĭ dece de annĭ, bânuesce că a fost ellŭ ênsuşĭ un smintit; la patru dece o scie, şi face projecte de reformă; la cincĭ dece îşi impută întârdierea şi se decide de a pune în lucrare bunele sele planurĭ; la şeidece, renoesce tremurând decisiunile sele, şi móre dorind ca copiiĭ seĭ să fiă maĭ înţelepţĭ de quât ellŭ.

6. Serse fiŭ luĭ Dariu attaccă pe Greciĭ cu un milion şi uă sute de mie resbellĭnicĭ; armia sea navală era de uă mie doue sute de navi marĭ.

7. La cincĭ spre dece ale luncĭ luĭ Maiŭ este anniversariul uneĭ catastrofe dureróse causate de regele *Bomba* la Neapole în annul uă miă opt sute patru dece şi opt.

VOCABULARIU.

1. Saturnu-*Satúrno*-cellŭ maĭ depârtat-*il più lontáno*-din tóte planetele-*di tutt'i piáneti*-pune-*póne*-douedece şi nouĕ de annĭ-*venti-nóve ánni*-cincĭ lune-*cinque mési*-septespredece dile-*diciassétte giórni*-sĕŭ-*di*-spre a face-*per fare*-cursul seŭ-*il suo córso*-în jurul sóreluĭ-*intórno a sóle*-Iupiter-*Gióve* unspredece annĭ-*úndeci ánnĭ*-dece lune-*diéci mési*-patruspredece dile-*quattórdeci giórni* şĕŭ-*di*-Martu-*Márte*-un annŭ-*un ánno*-dece lune-*diéci mési*-douedece şi una de dile-*ventúno giórno*-Pâmêntul-la *Térra*-un annŭ-*un ánno*-Venus-*Vénere*-şepte lune-*sétte mési*-patruspredece dile-*quattórdeci giórni*-Mercuriu-*Mercúrio*-douĕ lune-*due mési*-doue dece şi şepte de dile-*ventisétte giórni*.

2. Cellŭ d'ântêiŭ-*il primo*-rege-*re*-al Romeĭ *di Roma*-fu-*fu* (de la *éssere*)-Romul-*Rómolo*-cellŭ d'al doilea-*il secóndo*. *Numa* cellŭ d'alŭ treilea-*il térzo*-Tullu Ostiliu-*Tullo Ostílio*-cellŭ d'al patrulea-*il quárto*-Ancu Marţiu-*Ánco Márzio*-cellŭ d'al cincilea-*il quínto*-Tarquiniu Betrânul-*Tarquínio il Prisco*-cellŭ d'al şésselea-*il sésto*-Serviu Tulliu-*Sérvio Tullio*-cellŭ d'al séptelea şi din urma-*il séttimo ed ultimo*-Tarquiniu Mândrul-*Tarquinio il supérbo*.

3. Miltiade-*Milziáde*-nu avea-*non avéa* (de la *avére*) în Mara-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

tonă-*in Maratona*-de quât-*che*-dece mie de ómenĭ-*dieci míla uómini* Cesar-*Césare*-nu întrebuinţă-*non adoperò*-de quât-*che*-doue dece şi doue mie de ómenĭ-*ventidue míla uómini*-la Farsală-*a Farságlia*-*Epaminónda*-se luptă-*pugnò* (de la *pugnáre*)-numaĭ-*soltánto*-cu-*con*-şesse mie de ómenĭ-*séi míla uómini*-la Leuctra-*a Léuttra*-Temistocle *Temístocle*-nu avea-*non avéa*-de quât-*che*-doue sute de galere-*due-cénto galere*-la Salamina-*a Salamina*-Ensă-*però*-acelle mice corpurĭ de armiă-*quei piccoli córpi di armáta*-s'aŭ distins-*si distínsero* (de la *distínguersi*)-prin nesce fapte-*con fatti d'arme*-decisive şi gloriósse *decisívi e gloriósi*.

4. Enricu al patrulea-*Errico quárto*-privia-*riguardava* (de la *riguárdare*) buna educaţiune-*la buóna educazione*-a junimeĭ-*della gioventù*-ca pe un lucru-*come una cosa* de care depinde-*dalla quale dipende* (de la *dipéndere*) fericire-*felicitá* regat-*reáme*-popul-*popolo*.

5. În juneţa sea-*nélla sua giovinézza*-om *uomo*-fără înquietudine-*sénza inquietudine*-pentru sine ensuşĭ-*per sè stésso*-se mărginesce-*si límita* (de la *limitársi*)-a dori-*a desideráre*-ca strămoşii seĭ *che i suoi antenáti*-să fiă fost maĭ înţellepţĭ-*fossero*-(de la *éssere*) *più sàvii*. La treĭ dece de anni-*a trent'ánni*-bânnesce-*sospétta* (de la *sospettáre*) că a fost ellŭ ensuşĭ-*che è státo ésso stésso*-un smintit-*un insensáto*-la patru dece-*a quaránta*-o scie-*lo sa*-face-*fa* (de la *fare*) projecte-*progétti*-de reforma-*di riforma*-la cincĭ dece-*a cinquánta*-îşĭ împută-*s'impúta* (de la *imputársi*)-întârdiare-*ritárdo* seŭ *indugio*-se decide-*si decíde* (de la *decidersi*) de a pune în lucrare-*di porre in opera*-bunele sele planurĭ-*i buoni suoi piáni*-la seĭ dece-*a sessánta*-renoesce-*rinnova* (de la *rinnováre*)-tremurând *tremándo* (de la *tremáre*) decisiunile sele-*le sue decisioni* móre-muóre (de la *moríre*) dorind-*desiderándo* (de la *desideráre*) ca copiiĭ seĭ-*che i suoi figli*-să fiă maĭ înţellepţĭ de quât ellŭ-*siano-più savii di lui*.

6. Serse-*Sérse*-attaccâ-*assalì*-(de la *assalíre*) pe Grecĭ-*i Gréci* cu un milion-*con un milione*-şi uă sute de mie resbellinicĭ-*e cento míla guerriéri*-armia sea navală-*la sua navále armata*-era-*éra* (de la *éssere*)-de uă mie doue sute de navi marĭ-*di mille duecénto vascélli*.

7. La cincĭ spre dece *il-quindeci* seŭ *ai quindeci*-alle luneĭ luĭ Maiŭ-*del mése di Mággio*-este-*è* (de la *éssere*) anniversariŭ-*anniversário*-uneĭ catastrofe dureróse-*di una catástrofe dolorosa*-causate-*causáta* (de la *causáre*) de regele-*Bomba dal re Bomba*-la Neapole-*a Nápoli* în-annul uă mie opt sute patru dece şi opt-*nell'anno mille otto cénto quarant'otto*.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPŬ XIII.

Pronumele personale.

Pronumele personale se împârțesc în pronume *conjuncte* și în pronume *absolute* (*congiunti ed assoluti.*)

SECȚIUNEA I.

Pronumele personale conjuncte *(congiunti)*

Aceste pronume se numesc *conjuncte*, pentru că sunt unite cu verbele într'un mod îmmediat și nu se pot aplica singure,

Elle sunt următórele:

Pentru antêia și a doua personă.

SINGULAR.

Dativ *mi* (imĭ) *ti* (iți)

Accusativ *mi* (me) *ti* (te)

PLURAL.

Dativ. *ci* séŭ *ne* (ni) *vi* (vi)

Acc. *ci* séŭ *ne* (ne) *vi* (ve)

Pentru a treia personă

SINGULARŬ.

Mascul.	*Femin.*
Dativŭ *gli* (i)	*le* (i)
Accusativŭ *il*, *lo* ('lŭ)	*la* (o)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

PLURALŬ.

	Mascul.	*Femin.*
Dat.	*lóro* (le)	*lóro* (le)
Ace.	*li* (i)	*le* (le)

Pentru a treia persónă singulară și plurală a verbelor nedeterminate și pronominale séu reflessive, se întrebuințéză pronumele personal *si* (se), precum *si parla* (se vorbesce) *si dice* (se dice) *si láva* (se spallă) *si péttina* (se peptină) *si véste* (se îmbracă) și c. l.

SECȚIUNEA II.

Pronumele personale absolute.

Aceste pronume se numescu *absolute*, pentru că pot fi întrebuințate fără verb.

Elle sunt următorele:

Pentru persóna antêia și a doua

SINGULARĂ.

Nom.	*io* (eŭ)	*tu* (tu)
Gen.	*di me*	*di te*
Dat.	*a me-me*	*a te-te*
Acc.	*me*	*te*
Voc.	*o me*	*o te*
Abl.	*da me*	*da te*

Pentru persona antêia și a doua

PLURALĂ.

Nom.	*nói* (noĭ)	*vói* (voĭ)
Gen.	*di nói*	*di voi*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Dat.	*a noi-ne*	*a voi-ve*
Acc.	*noi-ne*	*voi-ve*
Voc.	*o nòi*	*o voi*
Abl.	*da noi*	*da noi*

Pentru a treia persónă

SINGULARĂ.

	Mascul.	*Femin.*
Nom.	*Égli*, (ellŭ)	*Élla* (ea)
Gen.	*di lui*	*di léi*
Dat.	*a lúi*	*a léi*
Acc.	*lúi*	*léi*
Abl	*da lúi*	*da léi*

Pentru a treia persona

PLURALĂ.

	Mascul.	*Femin.*
Nom.	*Églino, éi* (eĭ)	*Élleno, élle* (elle)
Gen.	*di lóro*	*di lóro*
Dat.	*a lóro*	*a lóro*
Acc.	*lóro*	*lóro*
A	*da lóro.*	*da lóro*

Nota. Mulţĭ Italianĭ, vorbind şi scriind, dic *lui* în loc de *égli*, *lei* în loc de *ella*, *lóro* în loc de *eglino* seŭ *elleno* la nominativul ambelor numere: ênsà acéstă maniera, cu tóte că unĭi autorĭ aŭ întrebuinţat'o, este pré viţiósă, şi prin urmare trebue să fiă evitată cu diligenţă.

Aceste pronume de multe orĭ se supprimŭ la nominativ.

Quând acţiunea se reflecte asupra persóneĭ care o face, atuncĭ

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

se întrebuinţéză *se* şĭ nu *lui* séŭ *léi*. Spre esemplŭ: *égli si fida tróppo a sè stésso* séŭ *élla si fida tróppo a sè stéssa* (ellŭ se încrede prémult în sine însuşĭ *séŭ* ea se încrede pré multŭ în sine însaşĭ şi nu *a lui stesso* séŭ *a léi stéssa*.

SINGULARŬ.

Mascul.	*Femin.*
Nom *Ésso* (ênsŭ)	*Éssa* (ênsă)
Gen. *dí ésso*	*di éssa*
Dat. *ad ésso*	*ad éssa*
Acc. *ésso*	*éssa*
Abl. *da ésso*	*da éssa*

PLURALŬ.

Mascul.	*Feminin.*
Nom. *Éssi.* (ênşi)	*Ésse* (ênse)
Gen. *di éssi.*	*di ésse*
Dat. *ad éssi.*	*ad ésse*
Acc. *éssi.*	*ésse*
Abl. *da éssi.*	*da ésse*

Urmâtorul pronume de a treia persónă nu are nominativ.

Gen. *di sè* (de sine)

Dat. *a sè* (la sine)

Acc. *sè* (pe sine)

Nota. în loc de a se dice *con me* (cu mine) *con te* (cu tine) *con sè* (cu sine) se póte dice maĭ bine dupŏ latinesce *meco, teco. seco.* Poeţiĭ dicŭ *nosco, vosco* în loc de a dice *con nói* (cu noĭ) *con vói* (cu voĭ)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Abl. *da sè* (de la sine)

Aceste pronume se pot uni la singular şi la plural cu vorbele *stésso*, *stéssa*, *stéssi*, *stesse* séŭ *medésimo*, *medésima*, *medésimi*, *medésime*, şi atuncĭ sunt pronume compuse.

Esemplu:

Persone antêla singulară.

Nom. *ío stésso-a-medésimo-a* (eŭ însumĭ)

Gen. *di me stésso-a*

Dat. *a me stésso-a*

Acc. *me stésso-a*

Abl. *da me stésso-a*

Persona antêia plurală.

Nom. *nói stéssi-e-medésimi-e* (noĭ ênşine)

Gen. *di nói stéssi-e*

Dat. *a noi stéssi-e*

Acc. *nói stéssi-e*

Abl. *da noi stéssi-e*

Fersona a doua singulară.

Nom. *tu stésso-a-medésimo-a* (tu ênsuţĭ)

Gen. *di te stésso-a*

Dat. *a te stésso-a*

Acc. *te stésso-a*

Abl. *da te stésso-a*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Persona a doua plurală

Nom. *vói stéssi-e-medésimi-e* (voĭ înșive)

Gen. *di voi stéssi-e*

Dat. *a vói stéssi-e*

Acc. *voi stéssi-e*

Abl. *da voi stessi-e*

Persona a treia singulară

Masculină.

Nom. *Égli medésimo-stésso* (ellŭ ênsușĭ)

Gen. *di lui medésimo.*

Dat. *a lui medésimo*

Acc. *lui medésimo*

Abl. *da lui medésimo*

Persona a treia plurală.

Masculină

Nom. *Églino medesimi-stéssi* (eĭ enșĭ)

Gen. *di loro medésimi*

Dat. *a lóro medésimi*

Acc. *lóro medésimi*

Abl. *da loro medésimi.*

Persona a treia singulară.

Feminină

Nom. *Ella medésima-stéssa* (ea ênsașĭ)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Gen. *di lei medésima.*

Dat. *a lei medésima.*

Acc. *lei medésima*

Abl. *da lei medésima.*

Persóna a treia plurala

Femininĕ.

Élle medésime, stésse (elle ênseşĭ)

Gen. *di lóro medésime*

Dat. *a lóro medésime*

Acc. *lóro medésime*

Abl. *da lóro medésime*

Pronumele *désso, déssa, déssi, désse* se întrebuinţeză numa cu verbele *éssere* (a fi) şi *parére* (a paré). Elle se rapportă totĭ d'auna la pérsóne, şĭ esprimŭ ce va maĭ mult de quât *égli* séŭ *ésso, élla* séŭ, *éssa, églino* séŭ *éssi, élleno* séŭ *ésse.*

Spre esemplŭ: *è desso* (este ellŭ) *mí pár déssa* (mĭ se pare că este ea) *son déssi* (sunt eĭ) *mi páion désse* (mĭ se pare că sunt elle).

Quând *ne* nu este accentuat, atuncĭ e pronume, şĭ correspunde cu relativul frances *en.* Spre esemplŭ: *un vízio ne attráe un áltro.* (un viţiŭ attrage alt viţiŭ).

CAPŬ XIV.

Intrebuinţarea pronumelor conjuncte.

Pronumele *conjunete* se pun înaĭntea verbelor la indicativ şi la conjunctiv.

Spre esemplu:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

LA SINGULARŬ.

Égli séŭ *élla mi dice* (ellŭ *séŭ* ea îmĭ dice)
— — *ti dice* (— — îţĭ dice)
— — *gli dice* (— — i dice)
— — *le dice* (— — —)

LA PLURALŬ

— *ci* séŭ *ne* dice (— — nĭ dice)
— — *vi dice* (— — vĭ dice)
— — *dice lóro* 1)(— — le dice)

LA SINGULARŬ.

Égli séŭ *élla mi chiáma* (ellŭ séŭ ea me chiamă)
— — *ti chiáma* (— — te chiamă)
— — *lo chiáma* (— — 'lŭ chiamă)
— — *la chiáma* (— — ne chiamă)

LA PLURALŬ

— *ci* séŭ *ne chiáma* (— — ne chiamă)
— — *vi chiáma* (— — ve chiamă)
— — *li chiáma* (— — i chiamă)
— — *le chiáma* (— — le chiamă)

LA SINGULARŬ.

Ch' égli séŭ *ch' élla mi día* (ca ellŭ *séŭ* ea să îmĭ dé)
— — — *ti día* (— — să îţĭ dé)
— — — *gli día* (— — să i dé)
— — — *le día* (— — —)

LA PLURALŬ

— — *ci* séŭ *ne día* (— — să nĕ dé)
— — — *vi día* (— — să vĭ dé)
— — — *lor día* (— — să le dé)

LA PLURALŬ.

Ch' égli séŭ *élla mi aiúti* (ca ellŭ *séŭ* ea să me ajute)
— — *ti aiúti* (— — să te ajute)

1) *Loro* se întrebuinţeză în ambele generĭ, şi se pune înainte séŭ în urma verbelor, după armonia discursuluĭ,

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

—	—	*lo aiúti*	(—	— să 'l ajute)
—	—	*l' aiúti*	(—	— să o ajute)

LA PLURALŬ

—	*ci* séŭ *ne aiuti*	(—	—	să ne ajute)
—	— *vi aiúti*	(—	—	să ve ajute)
—	— *li aiúti*	(—	—	să i ajute)
—	— *le aiúti*	(—	—	să le ajute)

Mi, *ti gli*, *ci*, séŭ *ne*, *vi*1) la imperativ se punŭ în urma verbelor: însă la persóna a tré, în ambele numere, se punŭ înainte séŭ în urma. La imperativul negativ se punŭ înaintea verbelor: ênsă la persóna a doŭa singularuluĭ se punŭ înainte séŭ în urmă.

Lo, *la*, *li*, *le* se punŭ totŭ d'auna în urma verbelor la imperativ: ênsă la a tré persónă, în ambele generĭ, se punŭ înainte séŭ în urma.

La imperativul negativ se punŭ înaintea verbelor: ênsă la a doŭa persóna singularuluĭ se punŭ înainte séŭ în urma.

Spre esemplŭ:

Inperativ affirmativŭ.

Dámmi (dă mĭ)
Frénati (înfrenéză te)
Fácciagli (să i facă)
Gli díca (să i ḑică)
Consoliámoci-ne (să ne consolâm)
Astenétevi (abstineţĭ-ve)
Addúcangli (să i aducă)
Gli scrivano (să i scriŭ)

Imperativ negativ.

Non lasciármi séŭ *non mi lasciáre* (să nu me lassĭ)
Non pérderti séŭ *non ti pérdere* (să nu te perḑĭ)
Non gli día (să nu i dé)
Non gli dícano (să nu i ḑică)
Non ci scoraggiámo (să nu ne descuragiâmŭ)
Non vi turbáte (să nu ve turburaţĭ)
Non si adírino (să nu să supere)

1) Aceste pronume, precum şi celle l'alte, carĭ se punŭ în urma verbelor, se unesc cu astea într'uă singură vorbă.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Imperativ affirmativ.

Pónilo (pune-'lü)
Téngalo (să 'lü ţiă)
Lo rispetti (să 'lü respecteze)
Abbracciámolo (să 'lü îmbraçăsiâm)
Mangiátelo (mâncaţi-'lü)
Bévanlo (să 'lü beă)
Lo téngano (să 'lü ţiă)
Cópranlo (să 'lü accoperă)
Lo véndano (să le vêndă)
Védila (veţi-o)
Ossérvila (să o observe)
La consóli (să o consóle)
Raccomandiámola (să o recumandâmü)
Proteggétela (să o proteggeţi)
Soffranla (să o sufferă)
La compatíscamo (să o compatimésca)
Númerali (să i numeri)
Táglili (să i taie)
Li pórti (să i pórte)
Scotiámole (să le scuturâmü)
Cogliétele (să le cullegeţi)
Cócanle (să le cócă)
Le uníscano (să le unéscă)
Pónganle (să le puiă)
Le allontánino (să le departeze)

Imperativ negativ.

Non tradírlo séü *non lo tradíre* (nu 'lü trâdà)
Non lo cómpri (să nu 'lü cumperè)
Non la offendiámo (să nu o offendemü)
Non la disgustáte (să nu o disgustaţi)
Non la públichino (să nu o publice)
Non neglígerli séü *non li neglígere* (nu i neglige)
Non li disprézzi (să nu i despreţuéscă)
Non le compromettiámo (să nu le compromitemü)
Non le battéte (să nu le batteţi)
Non le rómpano (să nu le rupă)

Aceste pronume se pun în urma verbelor la înfinit, la gerundiü şi la participiü, formând uă singura vorba cu dênsele.

Spre esemplu la înfinit:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

*Non posso decidermi a far questo*1) (Nu me potŭ decide a face acésta).

Desídero di abbracciárti (Doresc a te îmbraçâşia)

Egli viéne a vedérci spessamente (Ellŭ vine să ne véḑă adessé orĭ)

Ella vorrebbe pregárne d'un favóre (Ea ar voi să ne róge de uă favóre)

Vo'persuadérvi di questa verità (Voesc a ve persuade de acéstă veritate.)

Vorrei aiutárlo, se potéssi (Aşĭ voi să 'lŭ ajut de aşĭ puté).

Sóno dispósto ad onorárla (sunt dispus a o onora.)

Vádo ad avvertirli (Me duc să i însciintezŭ)

Permettetemi di esaminárle (Permiteţi-mĭ a le esamina)

Assemenea cu *gli* şi *le* la dativ. Spre esemplu:

Vo'narrargli qualche cosa (Voesc a i narra ce-va)

Vo'raccomandarle un pover'uomo. (Voesc a i recomanda un om sêrac.)

La gerundiŭ. Spre esemplu:

Dichiarándomí libero ed indipendénte. (Declarândume liber şi indipendent)

Vedéndoti póvero (Veḑéndu-te sêrac)

Occupándoci di ciò (Occupându-ne de asta.)

Maravigliándone ognóra (Mirândune la fiă care óră)

Considerándovi quai protettóri (Considerânduve ca protectorĭ)

Udéndolo parlar con giustízia (Auḑindu-l vorbind cu dreptate)

Amándolo di tutto cuóre (Iubind'o din tótă inimă)

Consigliándoli con patérno affétto (Consiliându-ĭ cu părintésca iubire)

Rispettándole come sorélle (Respectându-le ca pre sororĭ)

Assemenea şi cu *si*, precum: *Vedéndosi a mal partito* (Veḑênduse încurcat).

La participiŭ. Spre esemplu:

Fattomi animo, díssi (După ce luaĭ curagiŭ, ḑiseĭ)

Pentítoti del tuo fúllo potésti speráre (Dupŏ ce te câişĭ de greşélă tea, putuşĭ spera)

---

1) Quând pronumele *conjuncte* se pun în urma verbelor, aceste perdŭ totŭ-d'auna vocala lor finală, spre a da espressiunii maĭ multă rapiditate şi tăriă.

Quând vocala finală a verbului este precedată de doûe *rr*, atuncĭ se supprime sillaba finală, precum: *ridurmi, condurti, addúrne produrvi* în loc de *ridúrremi, condúrreti, addurrene, produrrevi.* şi c. l.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Affidátosi ad un falso amico, fu tradito (Dupŏ ce se încredință la un amic fals, fu trâdat)
Unitici tútti, fummo più fórti (Dupŏ ce ne unirem toți furem maĭ tarĭ.)
Vedútine în pericolo. pensammo allo scámpo (Dupĕ ce ne vedurem în pericul, ne gândirem la scâpare)
Spintivi oltre, arrivaste al luogo indicáto (Dupŏ ce ve împinsereți maĭ departe, ajunsereți la locul arĕtat.)
Póstisi a sedére principiáronc a favellére. (Dupŏ ce ședurŭ, începurŭ a vorbi)
Vedútolo solo, accompagnóllo (Dupŏ ce 'l vedu singur, 'l însoți)
Vedutala così modesta, non cessò di laudárla (Dupŏ ce o vedu așia de modest, nu încetâ de a o lâuda.
Condóttili a casa, și ritirò (Dupŏ ce i condusse a casă, se retrasse)
Osservàtele attentamente, le riconóbbe (Dupŏ ce le observè cu attențiune, le recunoscu)

Assemenea și cu *gli*, *le* la dativ din gerundiele și participiele; precum: *dándogli* (dându-ĭ) *offeréndole* (offerindu-i) *rapportatógli* (dupŏ ce i rapporté) *espóstole* (dupŏ ce i spuse)

§§. UNICŬ

Construcțiune de doue pronume.

Quând doue pronume, din carĭ unul este relativ la persónă, și cellŭ-l-alt relativ la lucru se întîlnescŭ, atuncĭ pronumele persóneĭ se pune înaintea pronumeluĭ lucruluĭ. Ensă, pentru eufonia, cellŭ d'ântêiŭ pronume scâmbă *i* în *e* de quâte ore cellŭ d'alŭ doilea începe cu una din consunantele *liquide l, gl,* séŭ *n.* Așia în loc de *mi lo, ti lo, si lo, ci lo, vi lo, mi la, ti la, si la, ci la, vi la, mi li, ti li, si li, ci li, vi li, mi le, ti le, si le, ci le, vi le,* se dice *me lo, te lo, se lo, ce lo ve lo, me la, te la, se la, ce la, ve la me li, te li, se li, ce li, ve li, me le, te le, se le, ce le, ve le.*

Mi, ti, ci séŭ *ne, vi, lo, la, li, le,* se pun assemenea în urma vorbeĭ *écco*, care este ca un verb la imperativ, și uă singură vorba cu dênsă. Spre esemplu: *éccomi, éccoti, éccoci, éccone, éccovi, éccolo, éccola, éccoli, éccole,* (éccă-me, éccă-te, éccă-ne, éccă-ve, éccă-lŭ, éccă-o, éccă-i, éccă-le.)

Asseménea, în loc de *mi ne, ti ne, si ne, ci ne, vi ne,* se dice: *me ne, te ne, se ne, ce ne. ve ne.*

Quând pronumele *gli* se pune înaintea *lo, la, li, le, ne,* a-

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

tuncĭ i se adaugă *e*, şĭ face uă singură vorba cu acellŭ pronume care urméză, precum *gliélo, gliéla, gliéli, gliéle, gliéne.*

Pronumele *ne* se pune înaintea *lo, la, le, li,* precum *ne lo, ne la, ne li, ne le.*

Spre esemplŭ:

Me lo darà (îmĭ 'lŭ va da)
Te lo dirà (îţĭ 'lŭ va ḑice)
Se lo porrà (îşĭ 'lŭ va pune)
Giélo presénto (i 'lŭ presentŭ)
Ce lo immaginiámo (ne 'lŭ îmaginâm)
Ve lo fate (ve 'lŭ faceţĭ)
Me la spiegherà (îmĭ o va esplica)
Te la restituirà (îţĭ o va întórce)
Se la comprerà (îşĭ o va cumpera)
Gliela móstro (i o arretŭ)
Ce la dividiámo (ne o împârţim)
Ve la inségno (ve o înveţ)
Me li reccomandò (îmî i recumandâ)
Te li prestò (îţĭ i împrumutâ)
Se li prese (îşĭ i luâ)
Gliéli vendè (i i vendu)
Ce li promettéva (nĭ i promittea)
Ve li donava (vĭ i dâruia)
Me le invierébbe (îmĭ le ar trimitte)
Te le addurrébbe (îţĭ le ar adduce)
Te le mangerébbe (îşĭ le ar mânca)
Gliele pvocurerébbe (i le ar procura)
Ce le pághi (să nĭ le plâtéscă)
Ve le cámbii (să vĭ le scâmbe)
Me ne parlò (îmĭ vorbi de asta)
Te ne indicò il módo (îţĭ arêţé modul astuĭ-lucrŭ)
Se ne rallegrò (se bucurè de asta)
Ce ne farébbe d'uópo (nĭ ar face trebuinţa de asta)
Ve ne darébbe la metà (vĭ ar da jumâtatea astor lucrurĭ)
Gliéne faciliterébbe la via (i ar facilita callea pentru asta)

Quând aceste pronume de persónă şi de lucrŭ se pun în urma verbelor, atuncĭ se unesc într'uă singură vorbă cu aceste.

Spre esemplŭ:

*Darámmelo*1) (îmĭ 'lŭ va da)

1) Quând aceste pronume se unesc într'uă singură vorbă cu persónele ânteia şi a treia din futur, precum cu a treia din trecutul indicativulŭi, carĭ sunt accentuate, atuncĭ consunanta pronumelui d'ânteiu se îndoesce. Este esceptuat *gli* care se compune de doă consunante.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Dirattelo (îtĭ 'lŭ va dice)
Porrásselo (îşĭ 'lŭ va pune)
Presèntaglielo (presentă-i-'lŭ)
Immaginiámocelo (să ne 'lŭ îmaginâm)
Fátevelo (să ve 'lŭ faceţĭ)
Spiegherámmela (îmĭ o va esplica)
Restituiráttela (îşĭ o va întórce)
Comprerássela (îţĭ o va cumpera)
Móstragliela (arată-i o)
Dividíamocela (să ne o împârţim)
Inségnovela (ve o învețŭ)

Roccomandómmeli (îmĭ i recumandâ)
Prestótteli (îţĭ i împrumutè)
Préseseli (îşĭ i luâ)
Vendéglieli (i i vendu)
Promettévaceli (nĕ i promittea)
Donávaveli (vĕ i dâruia)
Invierêbbemele (îmĭ le ar trimitte)
Addurrêbbetele (îţĭ le ar adduce)
Mangerêbbesele (îşĭ le ar mânca)
Procurerêbbegliele (i le ar procura)
Pághicele (să ni le plătéscă.)
Cámbiivele (să vi le scâmbe)

Parlómmene (îmĭ vorbi de asta)
Indicóttene il módo (îţĭ arâtâ modul astuĭ lucru)
Rallegróssene (se bucură de asta)
Farêbbecene dúopo (ni ar face trebuinţa de asta)
Darêbbevene la metà (vi ar da jumâtatea astor lucruri)
Faciliterêbbegliene la via (i ar facilita callea pentru acésta)

CAPŬ XV.

Întrebuinţarea pronumelorŭ absolute.

Pronumele absolute sunt întrebuinţate fŏră a fi unite cu verĭ un verbŭ,

1-iŭ quând e vorba de maĭ multe persóne differente séŭ de opposiţiune éntr'ênsele, şi în general quând se aretă persónele cu maniera cea maĭ precisă şi cea maĭ particulară, manifestânduse esclusiunea orĭ-cărui alt individuŭ; precum:

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

L'ha promésso a me, a te ed a lui.
'Lŭ a promissŭ mic, ție și luĭ.
La dárà a nói e non a vói.
O va da nouĕ cĭ nu vouĕ.
Lo comunicherò a lóro ed a niun altro.
'L voiŭ comunica lor și nicĭ unuĭ alt.

2-a în frasele întrebătoare; precum:
A chi díte cio? a me?
Cuĭ ziceți asta? mie?
Chi avete chiamáto? me o lui?
Pe cine ați chiâmat? pe mine séŭ pe ellŭ?

3-a în urma prepositiunilor; precum:
Tra me e te (între mine și tine)
Venite con me séŭ meco (veniți cu mine)
Questo líbro non è per lui
Acéstă carte nu e pentru ellŭ.
Verso di nói1) sénza di voi Cŏtrŏ noĭ, fŏră-voĭ)
Dirimpétto a lui (vis-a vis cu ellŭ)

§§. UNICŬ.

Vorbele relative *vi*, *ci* (y) *ne* (en)

Vorbele *vi* și *ci*, afară de significațiunea de *vói*, *nói*, aŭ încă uá altă significațiune, care correspunde cu *y* frances, și atuncĭ sunt adverbie de loc, prescurtate de *quivi* (a colo) *quici* (aicĭ), rapportânduse la un substantiv, precedut de una din prepositiunile, cari arată un rapport de loc; *a* (a, la) *in* (în) *su* (pe sus) *sópra* (asupra) *dietro* (peste, înderet) *dinánzi* (dinainte) *déntro* (în entru) *sótto* (subt) și c. l.

Spre esemplu:
Andrete vói a Roma questa primavéra?
Merge veți la Roma acéstă primăvară?
Si, vi andrò senz'alcun dubio tra pochi giórni.
Da, voiŭ merge acolo fŏră îndoială peste puçine ziile.
Non è egli piu in cittá in questo moménto?
Nu maĭ este ellŭ în cetate în acest moment?
Non ci è più (nu maĭ este aicĭ)

1) În urma prepositiunilor, care regŭ pe accusativul, cum: verso il fratello, sénza la sorélla (cŏtrŏ fratele, fŏră sora) pronumele personale se punŭ, pentru eufonia, la genitivŭ cum: verso di lui (cŏtră ellŭ) sénza di lei (fŏră ea). Aceste locuțiunĭ sunt elliptice, și se subt înțellege accusativul. Spre esemplu: verso (la persóna) di lui, sénza (la compagnia) di lei.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Il calamáio era sul tavolíno, ed óra non vi è più.
Câlâmarul era pe messicióra, şi acum nu maĭ este a colo.
Sopra questo scánno pósso sedérmi, poichè non ci è niente,
Pe acest scaŭn poţ să şeḑ câcĭ nu e nimic asupra luĭ.
Dietro la porta pósi ieri sera il mio bastone, ed ora, in vece, vi védo tutt'altro.
Dupŏ porta puséĭ a séra bastonul meŭ şi acumŭ veḑ a colo alt ceva în locul luĭ.
Parmi d'avere una bénda dinánzi agli ócchi, ma poněndoci le máni, non tróvo niénte.
Mĭ se pare că am ce-va înaintea occhilorŭ, ênsă punênd mânile acĭ, nu gâsesc nimic.
È qulcúno là déntro la sala ad aspettare?
Este cine-va a colo în sala aşteptând?
Non vi è alcuno, se bene ossérvo.
Nu e nimenea a colo, dacă bine observ.
Vedi tu qualche cósa quì sótto la ménsa?
Veḑĭ tu ce-va aci dedesupt massa?
Non ci védo niénte, o signór mio.
Nu veḑ nimic acĭ, domnul meu.

Adverbiul relativ *ci* arétă un loc aprópe de persóna care vorbesce; precum: non ci è (nu este aicĭ.)
Adverbiul relativ *vi* arétă un loc departe de persóna care vorbesce; precum: non vi è (nu este a colo).
Ensă acéstă regulă nu se urméză cu esattitate.
Spre esemplŭ:
Trovandomí quì, ci pranzerò, poichè così voléte.
Aflândume aicĭ, voiŭ prânzi, acia, dacă aşia voiţĭ.
Sóno státo in America; non vi tornerò piu.
Am fost în America, nu me voiŭ maĭ întórce a colo.
È d'uopo che io stésso ci váda, în loc de, vi váda.
Trebue ca eu ênsumĭ să merg a colo.
Questo giardíno è sempre apérto, e perciò v'éntrano i porci, în loc de, cí éntrano.
Acéstă grâdină e tot d'auna deschisă, şi pentru asta êntră porciĭ acia.
Ponéteci ácqua vi prego, în loc de, ponétevi.
Puneţĭ apă acia ve rog.

Pronumele relativ *ne* (en) se rappórtă la un substantiv precedut de prepositiunea *di* (genit.) séŭ de *da* (ablat,) şi ţine locul pronumelor: di quésto (acestuĭ) di quéllo (acelluĭ) di ésso (luĭ) séŭ da quésto (de acest) da quéllo (de acellŭ) da ésso (de ellŭ).
Spre esemplŭ:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Io non ve ne potrò dáre, în locŭ de, non vì potrò dáre di quésto.
Nu voiŭ puté să vĭ daŭ de astă.
Ne véngo óra, *în loc de,* vengo orò da quel luógo.
Viŭ acum d'în acellŭ loc.
Non me ne parláte piu, în loc de, non mi parlàte piu di questo séŭ di ciò.
Nu mĭ maĭ vorbiţĭ de ellŭ séŭ de asta).
Le pécore ne éscono a due a due, în loc de, éscono dal chiuso a due a due.
Óile es quôte doue quôte doue din locul închis.

Vorba *ne* este şi pronume personal, şi se întrebuinţeză în loc de *ci* (noĭ séŭ pe noĭ séŭ nouĕ) atôt în poesiă quôt şi în prosa elegantă.
Spre esemplŭ:
Colui che a te ne invía, în locŭ de, a te ci invía.
Acella, care ne trimitte la tine.
Sóle in tanta affizióne ne hán lasciáte, în loc de, ci han lasciáte
Singure êntr'atôta afflicţiune ne aŭ lâsatŭ.

Spre a se da fraseĭ maĭ multă graţiă, se întrebuinţéză adesse órĭ *il* pentru *lo* înaĭntea verbelorŭ, carĭ nu încep nicĭ cu vocală, nicĭ cu *s* impura.
Spre esemplŭ:
il chiamò ('lŭ chiamè) pentru lo chiamò
il salutò ('lŭ salutè) pentru lo salutò.

Quând *il* ĕste precedut de un pronume conjunct, atuncĭ se face elisiunea vocaleĭ *i*. şi se pune în locul eĭ un apostrof.
Spre esemplŭ:
Me 'l disse (mĭ o disse) pentru mi il disse
Te 'l promise (ţĭ 'lŭ promise) pentru ti il promise
Se 'l bévve (îşĭ 'lŭ beu) pentru si il bévve
Ce 'l narrò (nĭ 'lŭ narrè) pentru ci il narrò
Ve 'l féce (vĭ 'lŭ fâcu) pentru vi il fece.

Quând *il* este precedut de negaţiunea *non,* se unesce cu dênsa asteĭ-fel, în quôt *n* finală de *non* şi *i* de *il* se lâpedă.
Spre esemplŭ:
NoI vide (nu 'lŭ veḍu) pentru: non il vide
Io nol négo (eu nu 'lŭ tâgâduesc) pentru: io non il négo.
Spre a se da fraseĭ óre care frumuseţĕ, se pun pronumele conjuncte *mi, ti, si, ci,* séŭ *ne, vi* în urma verbelor.
Spre esemplŭ:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Dispóngomi (me dispuiŭ) pentru: mi dispóngo.
Quetáimi (me liniştiĭ) pentru: mi quetái.
Deciderómmi (me voi decide) pentru: mi deciderò.
Piacerébbemi (mĭ ar placé) pentru: mi piacerébbe.

Ensă quând pronumele conjuncte se punŭ în urma unuĭ verb, care are accentul grav asupra vocaleĭ finalè, séŭ în urma unuĭ verbŭ monosillabŭ care trebue să 'lŭ aibă, atuncĭ se supprime accentulŭ, şi se îndoesce consunanta iniţială a pronumelor conjuncte afară de *gli*:

Aşia în loc de:

vi è, ci è (este a colo, este aicĭ)	se	dice:	évvi, écci
vi ha séŭ v'à (este a colo)	»	»	havv*i* séŭ ávvi
lo so, lo sa (o sciŭ, o scie)	»	»	sóllo, sállo
lo ho, la ho ('lŭ am, o am)	»	»	hóllo, hólla
li ho, le ho ('lŭ am, o am)	»	»	hólli, hólle
lo amo, la amo ('lŭ iubi, o iubi)	»	»	amóllo, amólla
se ne pentirá (se va câi de asta)	»	»	pentirássene
gli scriverò (i voiŭ scrie)	»	»	scriverógli

Punem aci neşce esemple de combinaţiunĭ differente ale pronumelor conjuncte carĭ se află în classiciĭ Italianĭ, maĭ mult spre a facilita lectura acestora, de quôt a le imita. Elle sunt urmâtórele:

il ti díco (iţĭ 'lŭ dic)		il ti ho détto (iţĭ 'lŭ am dis)	
dicótelo	(— —)	hóttelo détto	(— —)
dícoloti	(— —)	hólloti détto	(— —)
dícolti	(— —)	hólti détto	(— —)

Se întrebuinţéză adesse-orĭ *gli* în loc de *li* în aintea verbelor carĭ încep cu vocală séŭ cu *s* impura.

Spre esemplŭ:

gli stima e gli áma (i stimă şi i iubesce) în loc de li stima e li áma.

Pronumele conjuncte *mi*, *ti*, *si*, *ci* séŭ *ne*, *vi* sunt întrebuinţate adessea orĭ ca pleonasme.

Spre esemplŭ:

Io mi credeva che voi foste un sánto.
Credeam che voĭ eraţĭ un sântŭ.
Mi è caro che tu ti rimànga con noi questa séra
Îmî place ca tu să remâĭ eu noĭ astă séră.
Non sapea nè chè şi fáre, nè che si dire.
Nu sciea nicĭ ce să facă, nicĭ ce să dică.
Noi ci pensiámo le piu belle cose del móndo.
Noĭ ne gândim la cele maĭ frumóse lucrurĭ din lume.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Noi ne stiámo sempre tranquilli.
Noĭ stâmŭ tot-d'auna tranquillĭ.
Che vi state dicéndo voi lassu.
Ce ḑiceţĭ voĭ acolo sus.

Întrebuinţarea pronumeluĭ relativ *la* care ţine locul de cósa (lucrul) offere maĭ multe italianisme, carĭ cată a fi esaminate.

Spre esemplu:

Te la farò piángere (me voiŭ resbuna în contra ta pentru acestŭ lucru)

Ve la farò vedére (vi voiŭ areta acest lucru).

Ce l'ha fatta (ne a încellat)

Finiámola (să isprâvimŭ uă dată)

Me la saprò vedére (voiŭ şci a me apâra)

Intendiámocela tra nói (să ne înţellegem amêndouĭ asupra acestuĭ lucru)

CAPŬ XVI.

Maniera de a se vorbi şi a se scrie persónelor însemnate.

Vorbinduse şi scriinduse êntre persóne, carĭ aŭ relaţiune de întimitate, se întrebuinţéză dupŏ grammatica a doua persóna singulară; precum:

Figlio mio, síi savio e prudénte nel consórzio sociále.

Fiule meŭ, fiĭ înţellept şi prudent în societate.

Fratello mio, raccomándoti l'innocénza oppréssa, e la virtu sventuráta.

Frate, îţĭ recumand innocenţa apêsată şi virtutea nefericită.

Amico mio, vedo che, non ostánte la lontanánza, serbi vivo, nel tuo cuóre, il sentimento di amicizia che ambi ne unisce.

Amice, vedŭ că, cu tótă depârtare, pástrezí viŭ în inima tea sentimentele amiciţieĭ, ce pe amênduoĭ ne unesce.

Vorbinduse şi scriinduse între persóne îndifferente, se întrebuinţéză, dupŏ obiceiŭ, a doua persóna plurală; precum:

Vogliate istruirmi a tempo di tutto ciò.

Voiţĭ a me instrui la timp de tóte astea.

Abbiate la bontà de procurármi un buon cavállo.

Aveţĭ bunetatea de a mĭ procura un bun callŭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Se mi permettete, posso darvi un consíglio a voi necessario.
Décă mi permitteţĭ, poţŭ să vĕ daŭ un consiliŭ ce ve este necessariŭ.

Ensă vorbinduse şi scriinduse persónelor cari merită de a fi respectate, se întrebuinţéză a treia persóna feminină a singularuluĭ, după rangul lor, cu titurile: Vostra Signoria (Domnia Vóstre) care prin contracţiune se face: Vossignoría, şi se esprime, de multe orĭ, cu înţialele V. S. şi Vostra Eccellénza (Escellenţia Vóstră), care, de multe orĭ se esprime cu înţialele V. E.

Assemenea se întrebuinţéză: Vostra Altézza (Înălţimea Vóstră) vorbinduse séŭ scriinduse unuĭ Principe Domnitor séŭ unuĭ Principe, care face parte de uă familiă de Imperatorĭ séŭ de Regĭ, şi Vostra Maestà (Majestatea Vóstră) vorbinduse şi scriinduse unuĭ Împerator séŭ unuĭ Rege.

Se pote ḑice ăncă: l'Altézza Vostra şi la Maestà Vostra.

Quând se vorbesce séŭ se scrie despre Principiĭ Domnitorĭ séŭ despre Principĭ, carĭ fac parte de uă familiă împeratéscă séŭ regéscă, şi despre Imperatorĭ séŭ Regĭ, atuncĭ se ḑice: Sua Altézza séŭ l'Attezza Sua, şi la plural: le Loro Altézze séŭ le Altézze Lóro, şi Sua Maestà séŭ la Maestà Sua, şi la plural, le Loro Maestà séŭ le Maestà Loro.

Spre a se evita repetiţiunea numelor substantive feminine, quând, precum s'a ḑis maĭ sus, pentru acéste se obicĭnuesce a treia persónă, se întrebuinţéză pronumele feminine *élla* (ca) la nominativul singular, şi *élle* séŭ *élleno* la nominativul plural pentru ambele generĭ; câcĭ elle aŭ relaţiune cu vorba persónă, care se subtînţellege, şi nu cu vorbele bârbat séŭ femeă; precum:
Ella come sta: (Domnia Vóstră cum sunteţĭ?)
Elle séŭ élleno hanno ragióne (Elle aŭ dreptate)

Ensă pronumele possessive se întrebuinţeză cu distincţiune de gen, afară de titurile sus menţionate; câcĭ ele aŭ relaţiune cu vorba lucru, care se subtînţelege, şi nu cu persónă; precum:
Ho veduto il suo delizioso órto, pentru: il vóstro şi c. l.
Amŭ veḑut plâcuta vóstra grâdină
La sua léttera mi annunzia qualche cosa di próspero e di felice, pentru: la vóstra léttera.
Scrisórea vostra îmĭ anunţiă ce-va bun şi fericit.
I suói libri le giungeránno tra póchi giórni, pentru: i vóstri libri şi c. l.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Cârțile vóstre ve vor sosi peste puçine ḑile.
Le sue raccomandazióni érano inutili, pentru: le vóstre raccomandazióni și c. l.
Ale vostre recumandațiunĭ eraŭ inutilĭ.

Quând se vorbesce séŭ se scrie cuĭ-va la a treia persónă, adjectivul séŭ participiul se pune la feminin, câcĭ aŭ relațiune cu signoría (dumniă) care se subînțellege. Așia atât unuĭ bârbat quât și uneĭ femee se ḑice:
Ella è molto benévola per me in ógni tempo.
Dumnia Vostra sunteţĭ pré binevoitóră pentru mine în tot timp.
Ella è assái modésta, e ciò le fa onóre
Dumnia Vostra sunteţĭ pré modesta, și asta ve face onóre.
Ella si è impietosita di me, vedéndomi afflitto.
Dumnieĭ Vostre ve a fost milă de mine, veḑendume întristat.
Ella si è degnáta di ascoltarmi, ed io ne la ringrázio.
Domnia Vostră ațĭ bine voit a me asculta, și eŭ ve mulţumesc de asta.

Spre a faccilita maĭ bine întrebuințarea pronumelor *ella* la singular și *élle* séŭ *élleno* la plural în tóte casurile, punem aci esemplele urmâtóre:

LA NOMINATIVŬ.

Che vuole ella da me? (ce voiţĭ de la mine)
Élle séŭ elleno sono mólto amábili.
Dumnia Vóstră sunteţĭ pré amabile.

LA GENITIVŬ.

Le di lei osservazióni sono giuste.
Observațiunile D-vóstre sunt juste.
La di lor madre non è ancór venuta.
Muma D-vóstre nu a venit âncă.

LA DATIV.

Verrò a chiéderle un favóre.
Voiŭ veni să i cerŭ uă bunetate,
Farò noto a lei tutto ciò che può interessárla.
Ve voiŭ face cunoscut tot ce póte să ve înteresseze.
Indirizzerò loro una preghiéra.
Ve voiŭ adressa uă rugâciune.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

LA ACUSATIVŬ.

Scusi se la importuno colla mia insolita visita.
Perdonaţi décă vĕ super cu a mea neobicĭnuită visită.
Ringrázio léi di tánta bontá.
Ve mulţumesc de atâta bunetate.

LA ABLATIV.

L'affare fu da léi spedíto con somma sollecidudine.
Affacerea fu de D-vóstră espedită cu uă pré mare sollicitudine.
Ciò dipénde da léi, e non già da me.
Asta depinde de la D-vóstră, şi nu de mine.

La dativ se póte uni pronumele personal *le* în loc de *a léi*, cu relativele *lo*, *la*, *li*, *le*, *ne* în ambele generĭ şi în ambele numere.
Spre esemplŭ:
Le lo darò subitamente, se lo desidera.
I 'lŭ voi da in dată, dacă 'lŭ doresce.
Le la farò pervenire in bréve témpo.
Io voiŭ trimitte în scurt timp.
Le li apporterò io medésimo quando verrò.
I i voiŭ adduce eŭ ênsumĭ qnând voiŭ veni.
Le le mostrerò tutte, se così vuóle.
I le voiŭ areta tóte, dacă aşia voesce.
Le ne parlerò a suo tempo, e con tutta sincerità.
I voiŭ vorbi despre asta la timpul séŭ şi cu tótă sinceritate.

La accusativ se póte uni pronumele personal *la*, în loc de *lei*, numaĭ cu relativul ne, de care cată a fi precedŭt.
Spre esemplŭ:
Ne la informai, siccome dovévo, subitamente.
O însciinţaĭ despre asta, precum eram dator, foră întérdiare.
Ne la ringrázio infinitaménte.
O mulţumesc pentru asta fŏră fine.
Se póte întrebuinţa, în loc de *ĕlla* la singular, şi de *ĕlle* la plural, *la*, *le*. Spre esemplŭ:
La mi perdóni séŭ la mi scusi.
Să me perdonaţi séŭ să me scusaţi.
Le véglion disputár méco di ciò che non inténdono.
Voiţĭ a ve disputa cu mine despre ceea ce nu înţelleg eţĭ.

Spre a se vorbi şi a se scrie cu cuviinţa persónelor însemnate, se întrebuinţéză a treia persona singulară séŭ plurală a subjunctivuluĭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Spre esemplŭ:

Se Vostra Signoria1) desidera di farmi conóscere l'amóre che mi pórta, mi scriva quánto piu spésso Ella può, e viva liĕta.

Dacă D vóstră doriţĭ a mĭ face cunoscut amorul ce 'lŭ sen-ţiţĭ pentru mine, să mĭ scrieţĭ quôt maĭ dessă puteţĭ şi să trâiţĭ vesselŭ.

Mi permétta di dirle una paróla soltánto.

Să mĭ permitteţĭ de a vĕ spune uă vorbă numaĭ.

Non se ne offenda. la prégo, poichè non fo allusióne a léi.

Să nu ve offéndeţĭ de asta, ve rogŭ, câcĭ nu fac allusiune la d-vóstră.

Abbia la bontá di chiamármi, quando sarà tempo.

Să aveţĭ bunetatea de a me chiâma, quând va ţi timp.

Favorisca di accompagnármi sino al Tribunále.

Faceţĭ bine de me însoţiţĭ pênŏ la Tribunal.

Venga, dopo pranzo, da me, poichè ho a dirle qualche cosa interessánte.

Să veniţĭ, după prând, la mine, câcĭ am să ve spuiŭ ce-va interessantŭ.

Stíano attente le signorie lóro, se vógliono intender bene di che si trátta.

Să faceţĭ attenţiune D-vósră, dacă voiţĭ a înţellege bine despre ce e vorba.

Si quiétino e si consólino, signóre, poichè tutto andrà bene.

Să ve liniştiţĭ şi să ve consolaţĭ, dómne, câcĭ tóte vor merge bine.

Ci fácciano questa grazia, poichè pósssono.

Să ne faceţĭ acéstă graţiă, câcĭ puteţĭ.

TEMA X.

1. Uă regină dicea, vorbind de un istoric: scriind despre erroriie predecessorilorŭ nostri, ellŭ ne arĕtă datoriele nóstre. Aceia, carĭ îucongiură, ne ascund veritatea. Numaĭ istoricĭĭ ne o dică.

2. Natura ne a dat doûe urecchie şi uă singură gură, ca să ascultâm mult şi să vorbim puţin.

3. Autorĭĭ ceĭ maĭ culţĭ nu se mulţumesc de ântêile lor gândirĭ: eĭ consideră ca suspecte tóte acelle, ce li se offerĕ de sineşĭ.

4. Gândirile sunt ale nóstre pênă quând le ţinem în mintea nóstră; ênsă quând le lâssâm să éssă, elle sunt ale altora, cari pot să se servéscă cu elle spre a ne face rĕŭ.

5. Este uă debilitate să fiă cine-va pré nemulţumit de sine ênsuşĭ; şi este uă stultiţiă să fiă cine-va pré mulţumit de sine ênsuşĭ.

6. De amŭ puté să ne persuadem, că linguşitorul nu crede

1) La plural se obicinuesce: le signorîe loro séŭ lor signori.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

nicĭ uă vorbă de ceea ce ne ḑice, şi câ ellŭ nu ne linguşesce de quât pentru trebuinţa ce ellŭ are séŭ póte să aibă de noĭ, ne am supera de linguşirile luĭ.

7. Să fim convinşĭ că defectele nóstre superă pe alţĭ, precum defectele altora ne superă pe noĭ.

8. Virtutea légă ómeniĭ, înspirând lor uă încredere récipro-că. Viţiul din contra, i despârţesce, ferind pe uniĭ de alţiĭ.

9 Imperatorul Titŭ ḑicea: décă cine-va vorbesce rêŭ de mine, să nu 'lŭ puniţĭ; căcĭ décă a vorbit cu legeritate, trebue să 'l des-preţuim, décă a vorbit din nebuniă trebue să avem pietate de ellŭ, şi décă a vorbit spre a ne îngiuria, trebue să'lŭ perdonâm

10. Omul este ca uă trestiă, fiinţa cea maĭ debilă din natura. Nu trebue ca universul întreg să se înarmeze spre a 'l strivi. Un vapor, uă picâtură de apă 'l póte uccide. Ensă quând universul 'lŭ ar strivi, omul ar fi âncă maĭ nobil de quât ceea ce 'l ar uc-cide, pentru că ellŭ scie că móre.

VOCABULARIŬ.

1. Uă reginä-(una regína)-ḑicea-(dicea)-de la (dícere) vorbind (parlándo)-de la (parláre) de un istoric-(d'uno-stórico)-scriind-(scri-véndo)-de la (scrivere) despre erorile-(degli erróri)-predecessor-(pre-decessóre)-nostru-(nóstro)-ellŭ-(égli)-ne arétă-(ci méstra)-de la (mo-stráre) datoriele nóstre-(i nóstri dovéri)-Aceia, cari-(quelli, i quali-ne încongiură-(ne circóndano) de la (circóndáre)-ne ascundă (ci ascóndono) de la (ascóndere) veritate-(veritá)-Numaĭ-(soltan-to séŭ solaménte)-istoriciĭ-(gl'istorici)-ne o ḑică-(ce la dícono)-de la (díre).

2 Natură-(natura)-ne a dat-(ci ha dáto-de la (dare)-doue urec-chie-(due orécchia)-uă singură gură-(una sola bócca)-ca să ascul-tâmŭ-(perchè ascoltiámo)-de la (ascoltáre)-mult-(mólto)-să vorbim (parliámo) de la (parláre) puçin-(póco).

3. Autoriĭ ceĭ maĭ culţĭ-(i piu cólti autóri)-nu se mulţumesc-(non si conténtano)-de la (contentársi)-de ântêile lor gândirĭ-(de' primi lor pensiéri)-eĭ consider-(éssi considérano) de la (consideráre) ca suspecte-(come sospétte)-tóte ceea ce-(tutto ciò che)-le se of-feră de sineşĭ-(lor si offre)-de la (offrire) (da sè).

4 Gândirile-(i pensiéri)-sunt ale nostre-(sono nóstri)-pênă quând (finchè)-le ţinem-(li teniámo) de la (tenére)-în mintea nóstră-(nella nostra ménte) ênsă quând-(però quándo)-le lâssâm-(li lasciámo) de la (lasciáre)-să éssă-(uscire)-elle sunt ale altora-(sono dégli áltri) cariĭ,-(i quali)-pot-(póssono) de la (potére) să se servéscă cu elle-(servírsi di éssi)-spre a ne face rêŭ-(per fárci mále)

5. Este uă debilitate-(è una debolézza)-să fiă cine-va (l'éssere pré nemulţumit--(troppo sconténto)-de sine ênsuşĭ-(di sè medésimo)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

este uă stultiţiă-(è una stoltezza)-să fiă cine-va-(l'éssere)-pré mulţumit-(troppo conténto)-cu sine ênsuşĭ-(di sè stésso).

6. De amŭ puté-(se potéssimo)-de la (potére) să ne persuadem-(persuadérci)-că linguşitorul-(che l'adulatóre)-nu crede-(non crédе)-de la (crédere) nicĭ uă vorbă-(neanco una paróla)-de ceea ce ne dice-(di quel che ci dice)-că ellŭ nu ne linguşesce-(ch'esso non ne adula)-de la (aduláre)-de quât pentru trebuinţa-(che per la necessitá)-ce ellŭ are sĕŭ póte să aibă de noĭ-(ch'esso ha o puo avér di nói)-ne amŭ supera de linguşirile luĭ-(ci adirerémmo) de la (adirársi) (delle sue adulazióni).

7. Să fimŭ convinşĭ-(siámo convinti)-câ defectele nóstre-(che i nostri difétti)-superă pe alţĭ-(dispiácciono) de la (dispiacére) (ágli áltri)-precum defectele altora-(siccóme i difétti degli áltri)-ne superă pe noĭ-(dispiácciono a nói).

8. Virtute-(virtu)-legă-(léga) de la (legàre) ómenĭĭ-(gli uómini)-înspirând lor-(ispirando) de la (ispirare) (lóro)-uă încredere reciprocă-(una fiducia reciproca)-Viţiŭ-(vízio) din contra-(al contrário)-i dispârţesce-(li sepára) de la (separáre) ferind pe unii de alţiĭ-(tenéndo in guárdia gli uni contro gli altri).

9. Imperator-(Imperatóre)-Tit-(Tito)-(licea-(dicea)décă cine-va-(se alcuno) vorbesce rĕŭ de mine-(párla mále di me)-să nu 'lŭ puniţĭ-(non lo punite) de la (punire)-câcĭ-(perocchè)-déca a vorbit cu legeritate-(se ha parláto con leggerézza)-trebue să 'lŭ despreţuim-(dobbiámo) de la (dovére) (disprezzárlo)-dacă a vorbit din nebuniă-(se ha parláto per istoltézza)-trebue să avem pietate de ellŭ-(dobbiamo avér pietà di lui)-dacă a vorbit spre a ne îngiuria-(se ha parlato per ingiuriárci)-trebue să 'lŭ perdonâm-(dobbiámo perdonárlo).

10. Om-(uómo)-este ca uă trestie-(è cóme una cánna)-fiinţa cea maĭ debilă din natura-(il piu debole éssere della natura)-Nu trebue ca universul întreg-(Non è necessario che l'intéro universo)-să se înarmeze-(si ármi) de la (armársi) spre a 'lŭ strivi-(per ischiacciárlo) de la (schiacciáre) un vapor-(un vapóre)-uă picâtura de apă-(una góccia d'acqua)-'lŭ póte uccide-(può ucciderlo) de la (uccidere) ênsă-(però)-quând-(quàndo)-univers-(univérso)-'lŭ ar strivi-(loschiacciásse) ar fi-(sarébbe) de la (éssere) încă-(ancóra)-maĭ nobil-(piu nóbile)-de quôt ceea ce 'lŭ ar uccide-(di ciò che l'uccide rébbe)-pentru că ellŭ scie că móre-(poichè ésso sa che muóre).

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPŬ XVII.

Pronumele Possessive.

Pronumele possessive, fiindŭ întrebuințate ca adjective, pot, precum adjectivele qualificative, fi puse înainte séŭ în urma substantivelor cu séŭ fôră articul.

Spre esemplŭ :

il mio libro séŭ il libro mio (cartea mea)

in sua presénza séŭ în presénza sua (înaintea sea).

Geniul limbei italiane, precum se vede, nu determină adjectivele possessive ast-fel în quôt să însemneze, într'un mod esclusiv, objectul (personă séŭ lucrŭ); şi prin urmare se pune înaintea substantivelor, însocite de adjectivele possessive, articulul de quâte orĭ voesce cine-va a esprime idea de proprietate, legată de unul séŭ de maĭ multe objecte determinate.

Spre esemplŭ:

Il cápo mio (capul meu).

La bocca tua (gura tea).

Il pétto suo (peptul seŭ)

Gli ócchi nostrĭ (occhiĭ noştri).

Le mani vostre (mânele vostre).

I dénti loro (dênţiĭ lorŭ.)

§§. I.

Declinaţiunea possessivelor cu articul.

Singular masculin.

N.	il mio (al meŭ)	il tuo (al teŭ)	il suo (al seŭ).			
C.	del mio	—	del tuo	—	del suo	—
D.	al mio	—	al tuo	—	al suo	—
A.	il mio	—	il tuo	—	il suo	—

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Ab. dal mio — dal tuo — dal suo —

Pluralŭ masculin

N. i miéi (aĭ meĭ) i tuói (aĭ teĭ) i suói (aĭ seĭ)

G. dei miéi — de'tuoi — de' suói —

D. ai miéi — a' tuói — a' suói —

Ac. i miéi — i tuói — i suói —

Ab. dai miéi — da' tuói — da' suói —

Singularŭ femininŭ.

N. la mia (a mea) la tua (a tea) la sua (a sea)

G. della mía — della tua — della sua —

D. álla mía — álla tua — álla sua —

Ac. la mía — la tua — la sua —

Ab. dalla mía — dalla tua — dalla sua —

Pluralŭ femininŭ

N. le míe (ale mele) le tue (ale tele) le sue (ale sele)

G. délle míe — delle tue — delle sue —

D. álle míe — álle tue — álle sue —

Ac. le míe — le tue — le sue —

Ab. dalle míe — dálle tue — dalle sue —

Singular masculin.

N. il nostro (al nostru) il vóstro (al vostru) il lóro (al lor)

G. del nostro — del vóstro — del lóro —

D. ál nóstro — ál vóstro — ál lóro —

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Ac. il nóstro	—	il vóstro	—	il lóro	—
Ab. dal nóstro	—	dal vóstro	—	dal lóro	—

Pluralŭ masculinŭ.

N. i nóstri (aĭ nostri)		i vóstri (aĭ vostri)		i lóro (aĭ lor)	
G. dei nóstri	—	de' vóstri	—	de' lóro	—
D. ái nóstri	—	ái vóstri	—	ái lóro	—
Ac. i nóstri	—	i vóstri	—	i loro	—
Ab. dai nóstri	—	dai vóstri	—	dai lóro	—

Singularŭ femininŭ

N. la nóstra (a nóstră)		la vóstră (a vóstră)		la lóro (a lor)	
G. délla nóstra	—	délla vostra	—	della lóro	—
D. álla nóstra	—	álla vóstra	—	álla lóro	—
Ac. la nóstra	—	la vóstra	—	la lóro	—
Ab. dálla nóstra	—	dalla vóstra	—	dalla lóro	—

Plural feminin

N. le nóstre (ale nóstre)		le vóstre (ale vóstre)		le lóro (ale lor)	
G. delle nóstre	—	delle vóstre	—	delle loro	—
D. álle nóstre	—	álle vóstre	—	alle lóro	—
Ac. le nóstre	—	le vóstre	—	le lóro	—
Ab. dalle nóstre	—	dalle vóstre	—	dalle lóro	—

Pronumele possessive priimesc tot-d'auna articulul quând sunt întrebuințate ca nume substantive.

Așia la singular se ḑice: (il mio) al meŭ (il tuo) al teŭ (il suo) al seŭ și c. l. subtînțellegênduse (avére) avere adecă stare,

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

precum: (il mio avere) averea mea (il tuo avére) averea tea (il suo avére) averea sea.

Assemenea la plural se ḑice: (i miei) aĭ meĭ (i tuói) aĭ teĭ (i suói) aĭ seĭ și c. l., subtinţellegênduse (parénti) pârinţĭ, precum: (i miéi parénti) pârinţiĭ meĭ (i tuói parénti) pârinţiĭ teĭ (i suói parénti) pârinţiĭ seĭ.

Înaintea possessivelor însoçite de substantive, se întrebuinţeză de multe orĭ urmâtórele determinative: (quésto) acest (quéllo) acellŭ (cérto) nesce (ógni) tot (niuno) nicĭ unŭ (qualche) ver un (qualunque) óre care.

Spre esemplu:
Questo mio cámpo (acest câmp al meŭ)
Quel vóstro vicíuo (acellŭ vecin al vostru)
Certo vostro amico (un amic al vostru)
Ogni suo detto (tótă ḑicerea sea)
Niun vostro fatto (nicĭ uă faptă a vóstră)
Qualche vostro libro (verĭ uă carte a vóstră)
Qualunque nostro affáre (óre-care affacere a nóstră.

§§. II.

Declinaţiunea possessivelorŭ fără articulŭ.

Singularŭ masculinŭ.

N. mio (meŭ)	tuo (teŭ)	suo (seŭ)
G. di mio —	dì tuo —	di suo —
D. a mío —	a tuo —	a suo —
Ac. mío —	tuo —	suo —
Ab. da mío —	da tuo —	da suo —

Plural masculín.

N. miei (meĭ)	tuói (teĭ)	suóĭ (seĭ)
G. di miei —	di tuói —	di suói —
D. a miéi —	a tuói —	a suói —
Ac. miéi —	tuói —	suói —

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ab. da miéi — da tuói — da suói —

Singular feminin.

N. mia (mea) tua (tea) sua (sea)

C. di mia — di tua — di sua —

D. a mia — a tua — a sua —

Ac. mia — tua — sua —

Ab. da mía — da tua — da sua —

Plural feminin.

N. mie (mele) tue (tele) sue (sele)

G. di mie — di tue — di sue —

D. a mie — a tue — a sue —

Ac. mie — tue — sue —

Ab. da míe — da tue — da sue —

Singular masculin.

N. nóstro (nostrŭ) vóstro (vostrŭ) lóro (lor)

C. di nóstro — di vóstro — di lóro —

D. a nóstro — a vóstro — a lóro —

Ac. nóstro — vóstro — lóro —

Ab. da nóstro — da vóstro — da lóro —

Plural masculin.

N. nóstri (noștri) vóstri (voștri) lóro (lor)

G. di nóstri — di vóstri — di lóro —

D. a nóstri — a vóstri — a lóro —

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ac. nóstri	—	vóstri	—	lóro	—
Ab. da nóstri	—	da vóstri	—	da lóro	—

Singular feminin.

N. nóstra	(nóstră)	vóstra	(vóstră)	lóro	(lorŭ)
G. di nóstra	—	di vóstra	—	di lóro	—
D. a nóstra	—	a vóstra	—	a lóro	—
Ac. nóstra	—	vóstra	—	lóro	—
Ab. da nóstra	—	da vóstra	—	da lóro	—

Plural feminin.

N. nóstre	(nóstre)	vóstre	(vóstre)	lóro	(lór)
G. di nósre	—	di vóstre	—	di lóro	—
D. a nóstre	—	a vóștre	—	a lóro	—
Ac. nóstre	—	vóstre	—	lóro	—
Ab. da nóstre	—	da vóstre	—	da lóro	—

Pronumele possessive se întrebuinţeză fără articul quând, fiindŭ însocite de substantive, esprimŭ uă ideă de possessiune legată de objecte nedeterminate, séŭ aretă numaĭ possessiunea unor séŭ a maĭ multora objecte. Spre esemplu :

Egli párla di suói affari séŭ di affari suói.
Ellŭ vorbesce de affaceri sele.
Queste sono mie terre séŭ terre mie.
Aceste sunt pâmênturĭ ale mele.
Sono tuoi parénti seŭ parenti tuoi.
Sunt parênţi teĭ.
Sono nostre sorélle séŭ sorélle nostre.
Sunt sororĭ nostre.

Quând pronumele possessive sunt întrebuinţate într'un mod adverbial nu priimescŭ articul; câcĭ numele de carĭ sunt însoçite au un înţellessŭ nedeterminat.

Spre esemplŭ :

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Égli fa tutto a sua voglia séü a voglia sua.
Ellü face tóte după voia sa.
A modo mío séü a mío modo.
După maniera mea.
A parér mio séü a mio parére.
După părerea mea.
A favor mio séü a mio favóre.
În favorea mea.
A suo piacére séü a piacer suo.
După placerea sea.
A tuo riguárdo séü a riguárdo tuo.
În privința tea.
In sua presénza séü in presénza sua.
Înaintea lui,
Sta in nostro potere séü in potér nóstro.
Stâ în puterea nóstră.

Quând pronumele possesstve sunt întrebuințate la vocativ și în urma substantivelor, nu priimesc articul.
Spre esemplu:
Amico mío (amicule meü)
Figlio mío (fiule meü)
Padre mío (părintele meü)
Fratello mío (fratele meü)
Caro mío (scumpule meü)
Dío mio (Dumnedeule meü)

Ensă de multe orĭ 'l priimesc, pentru frumusețea fraseĭ, adecă quând sunt însoçite de un adjectiv și de un substantiv propriü séü de un connume.
Spre esemplu:
Cáro il mio Piétro séü il mio cáro Piétro
Scumpul meü Petre.
Cáro il mío Perretti séü il mio cáro Perrétti.
Scumpule meü Perretti.

Quând pronumele possessive se pun înaintea numerelor de rudenie1) nu priimesc articulul.
Spre esemplu:
Onora tuo pádre e tua mádre.
Onoreză pe tatăl teü și pe muma tea

1) Numele de rudenie sunt urmâtórele: (pádre) tată (mádre) mamă (figlio) fiü (figlia) fiica (fratéllo) frate (sorélla) sora (zío) unchiü (zía) matușiă (nipóte) nepote m. și f. (cúgino) vĕrü (cugina) vară (marito) bârbat (móglie) nevésta (cognáto) cumnat (cognáta) cumnată.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Rispetta tuo fratéllo e tua sorélla.
Respectéză pe fratele teŭ și pe sora tea
Egli ama toppo suo figlio
Ellŭ iubesce pré mult pe fiul seŭ.
Nostro zío è assente.
Unchiul nostru este absente.
Vostro nipote è partito.
Nepotele vostru a plecat.

Ensă pronumele possessive priimesc articulul

1-iŭ Quând se punŭ în urma numelor de rudenie.
Spre esemplu:
Il pádre mío (tată meŭ)
La madre mía (mama mea)
Il fíglio mío (fiul meŭ)
Il fratéllo mío (fatele meŭ)
Lo zío mío (unchiul meŭ)
La figlia nóstra (fiica nóstră)
La sórella vóstra (sora vóstră)
La zia sua (matușea sea)
Il nipote suo (nepotele seŭ)

2-a Quând sunt însoçite de un adjectiv și de un nume de rudenie.
Spre esemplu:
Il mío cáro pádre séŭ il cáro mío pádre
Scumpul meŭ tată.
La mia affettuósa madre séŭ l'affettuosa mia mádre.
Affectuosa mea mama.
Il diletto mio figlio séŭ il mio diletto figlio
Iubitul meŭ fiŭ.
L'amábile tua sorélla séŭ la tua amábile sorélla
Amabila tea soră.
Il suo rispettabile zío séŭ il rispéttabile suo zío
Respectabilul séŭ unchiŭ.
La nostra óttima cognáta séŭ l'óttima nostra cognáta
A nóstră pré bună cumnată
La vostra obbediénte nipóte séŭ l'obbediénte vostra nipóte.
A vóstră ascultătóre nepóte.

3-a Quând sunt însoçite de nume de rudenie de numer plural séŭ diminuitive.
Spre esemplu:
I nóstri pádri (pârinții noștri)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Le vostre mádri (mumele vóstre)
I vóstri figli (fiii séŭ copiĭ voștri)
I nóstri nipóti (nepoțiĭ noștri)
I vostri fratélli (frațiĭ voștri)
I miéi zíi (unchii mei)
Le tue sorellíne (soreșiórele tele)
I suói nipotini și le sue nipotine
Nepoțișiorii sei și nepóteșiórele sele.

4. Quând numele de rudenie sunt însoçite de possessivulŭ *loro*, care nu se póte întrebuința fără articul.

Spre esemplŭ:
Il lór pádre (tatal lor).
La lór mádre (muma lor)
La lór figlia (fiica lor).
La lór sorélla (sora lor).
Il lor zío (unchiul lor).
Il lór fratéllo (fratele lor).
Il lór cognáto (cumnatul lor).
La lór nipóte (nepota lor).

Quând pronumele possessive, puse înaintea numelor de rudenie, aretă maĭ bine intellessulŭ determinat al numeluĭ, séŭ 'lu individualizeză entr'un mod maĭ precis și mai particular, atuncĭ priimescŭ articulul.

Spre esemplŭ:
Écco il vostro figlio.
Eccă fiiulŭ vostrŭ.
Viéne il tuo padre (vine tatal teŭ).
Vado dal mio cognáto (merg la al meŭ cumnat).
Vedo la mia mádre (vedŭ pre mama mea).

Quând numele *signóre* (domn) *signóra* (dómnă) se unesc cu numele de rudenie, se pun inaintea acestora și în urma possessiveloru, cu articul și fără articul.

Il vostro signor padre séŭ vóstro signor pádre,
Domnul tată al vostrŭ.
La sua signora mádre séŭ sua signora madre.
Domnă mama sea (lui).

Quând possessivele se punŭ înaintea numelpr, carĭ aretă un titul de onóre și de dignitate, lu singular, atuncĭ nu priimescŭ articul.

Spre esemplŭ:
Vostra Maestà (Majestatea Vóstră).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Vostra Altézza (Înălțimea Vóstră).
Vostra Eccellénza (Excellența Vóstră).
Vostra Signoria séŭ maĭ scurt Vossignoria (dumnia vóstră).
I decréti di Sua Maestà[1]).
Decretele Maestății Sele.
Scrivo a sua Altézza Imperiale.
Scriŭ Înălțimeĭ Sele Imperiale.
Sóno stato da Sua Eccellénza.
Am fost la Excellența Sea.
La lettera di Vostra Signoria séŭ di Vossignoria.
Scrisórea Domnieĭ Vóstre.

Ensă quând possessivele se pun în urma numelor de dignitate, séŭ quând aceste sunt de numer plural, atuncĭ primesc articul.
Spre esemplŭ:
La Maestà Sua (Majestatea Sea).
L'Altezza Vostra (Înălțimea Vóstră).
Le Loro Maestà (Majestățile Lor).
Le Vostre Altézze (Înălțimele Vóstre).

Când objectul despre care se vorbesce nu appartiene subjectuluĭ propositițiunii, se întrebuințeză pronumele personale *di lúi*, *di léi* în loc de *súo*, *sua*, *suói*, *súe*, carĭ arŭ causă am equivoc.
Spre esemplŭ:
Luigi ama suo fratéllo ed i figli di lui *séŭ* i di lui figli.
Luduvic iubesce pe fratele séŭ și pe fiii *séŭ* copiĭ luĭ.
Pietro ama sua sorélla ed i figli di léi *séŭ* i di lei figli.
Petrŭ iubesce pe sóra sea și pe copiĭ eĭ.

De se ar dice *i súoi figli*, s'ar puté înțellege că Luduvic și Petrŭ iubesc pe copiĭ lor și nu pe aceia aĭ fratelui și aĭ sóreĭ lor.

De multe orĭ pronumele possessive sunt supplinite de pronumele personale: *mi*, *ti*, *si*, *ci*, *vi*, *gli*, *lo* și c. l. maĭ cu sémă când se rapportă la pârțile corpuluĭ séŭ la îmbrâcâmênt.
Spre esemplu:
Me lo préndo in bráccio (me 'lŭ iaŭ în braçŭ).
Glielo posi în cápo (i 'lŭ am pus pe cap).

---

1) Când possessivele se află înaintea numelor de titulurĭ, și se vorbesce despre persóna, cária se dâ titulul, nu priimescŭ articul, precum Sua Maestà, Sua Altezza și c. l.

Când ânsă se vorbesce de numele de dignitățĭ, despârțite, ca să dicem asia, de persóna, cária se dâ, și nu de persóna, care 'lŭ are, se dice cu articul: Considero quando sia grande la Sua Maestà (Consider quât să fia de mare Majestatea Sea.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Se lo póse sulle ginócchia (îşĭ 'lŭ puse pe genucchie).
Tágliati i capelli (raiăţĭ pêrul)
Levátevi il cappéllo (scoteţive pâllâria).
Mettiamocelo in tásca (sa ne 'lŭ punem în puzunar).
Eglĭ gli si gettò al cóllo (ellŭ i se aruncâ pe gât).
Io non gli sóno amico (eŭ nu i sunt amic).

TEMA XI.

1. Rosa are frumuseţea sea, frâgeţimea sea şi odorea sea, ênsă ea are şi spiniĭ seĭ.

2. Strâlucirea glorieĭ stramoşilor noştri nu se reflecte asupra nóstră de quât spre a lumina maĭ bine viţiurile şi virtuţile nóstre.

3. Un om câruia amicul seŭ i refusasse uă graţiă înjustă, i ḑisse că ellŭ nu avea ce să facă cu amiciţia luĭ pentru că i era inutilă. — Nicĭ eu cu a tea, i respunse ellŭ, câcĭ nu se póte conserva de quât prin înjustiţia.

4. Versurile mele me constă puçin, ḑicea un poet prost. Elle ve constă atât, quât preţuesc, i respunse cine-va.

5. Domnul regentŭ, prin ordinul caruia Volter se afla la Bastillă quând se represénta Edipul acestuĭ celebrŭ autor, fu aşia de mulţumit de acea representaţiune, în quât dete libertate prisonierului. Volter se duse în dată spre a mulţumi Înalţimeĭ Sele, care i ḑisse: fiţĭ înţelleptĭ, şi eu me voiŭ îngrigi de voĭ. Eŭ ve sunt pré obligat, respunse autorul: ênsă eŭ rog pe Înâlţimea Vóstra de a nu ve maĭ însârcina cu locuinţa méa.

6. Eŭ prefer, ḑicea Leonida, maĭ bine uă mórte gloriósa de quât uă viéţă obscură; câcĭ viaţa mea este a natureĭ şi gloria morţiĭ mele este a mea.

7. Cornelia, fiica mareluĭ Scipion şi socia consululuĭ Semproniu, se afla într'uă compagniă de domne Romane carĭ aretaŭ ale lor petre preţióse, ale lor juvaricale şi ale lor ornamente. Cornelia, fiind învitată a areta pe ale sele, ca înţelléptă Romană, chiamâ pe copiĭ seĭ ce ea i crescusse cu îngrigire pentru gloria patrieĭ sele, şi ḑisse aretându-i: éccă ornamentele mele.

8. Esiliatul geme neincetat pentru că este depârtat de patria sea, şi nu pote să maĭ respire aerul ceruluĭ subt care se nâscusse.

VOCABULARIŬ.

1. Rosă-(rósa)-are-(ha) de la (avére) frumuseţe-(bellezza)-sea (sua)-frâgeḑime-(freschézza)-odóre-(odóre)-ánsă-(però)-ea-(éssa)-spiniĭ seĭ (le sue spine)-şi-(ancóra).

2. Strâlucire-(splendóre)-stremoşiu-(antenáto)-gloria-(gloria)-nu se reflecte-(non si riflétte)-asupra nóstră-(sópra di nói)-de quât spre

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

a lumina-(che per illumináre)-maĭ bine-(meglio)-vițiurile și virtuțile nóstre-(i nostri vizii e le nostre virtu).

3. Un om-(un uómo) câruia-(al quale)-amicul séŭ-(il suo amico)-i refusasse uă grația-(rifiutò una grazia)-înjustă-(ingiusta) i disse-(gli disse)-că ellŭ-(ch' égli)-nu avea ce să facă-(non avea che farsi)-cu amicița lui-(della sua a (micizia)-pentru că i era inutilă-(poichè gli era inutile)-Nicĭ eŭ cu a tea-(nè io della tua)-i respunse ellŭ-(gli rispóse égli)-câcĭ-(perocchè) nu se póte conserva-(non può conservársi)-de quât prin înjustița-(che con ingiustizia).

4. Versurile mele-(i miéi versi)-mĭ constă puçin-(mi costan póco)-dicea-(dicea) de la (dire) unŭ poet prost-(un poetástro)-Elle ve constă atât, quât prețuesc-(éssi vi cóstano tanto, quânto válgono) de la (valére) i respunse cine-va-(gli furispósto) de la (rispónderè).

5. Domnul regent-(il signór regénte)-prin ordinul câruia-(per órdine del quale)-Volter-(Voltaire)-se afla la Bastillă-(si trováva alla Bastiglia)-quând se representa-(quándo rappresentávasi)-Edipul-(l'Edipo) acest-(questo)-celebrŭ autor-(célebre autóre)-fu așia de mulțumit-(fu cosi conténto)-de acea representațiune-(di quélla rappresentazióne)-în quât dete libertate prisonieruluĭ-(che diéde) de la (dáre) (la libertà al prigioniéro)-se duse în dată-(andò) de la (andáre) (subito) spre a mulțumi Înalțimeĭ Sele-(per rinpraziáre Sua Altezza)-care i disse-(il quále gli disse)-de la (dire)-fiți înțelleptĭ-(siáte sávio) și eŭ me voiŭ îngrigi de voĭ-(ed io avrò cura di vói)-eŭ vĭ sunt pré obligat-(io vi sóno infinitaménte obligáto)-respunse autorul-(rispose l'autóre)-ênsă-(però)-rog pe Înâlțimea Vostră) prégo Vostra Altézza)-de a nu ve maĭ însârcina cu locuința mea-(di non piu incaricarvi della mia abitazione).

6 Eŭ prefer-(io preferisco) de la (preferire) dicea-(dicea-Leonida) maĭ bine uă morte gloriósă (una gloriósa mórte)-de quât uă viéța obscură-(ad una víta oscura)-căcĭ-(perocchè)-viéța mea-(la mia vita)-este a natureĭ-(è della natura)-glória morții mele-(la gloria della mia mórte) este a mea-(è mia)

7 Cornelia, fiica mareluĭ Scipion-(Cornélia. figlia del grande Scipióne)-și soția consululuĭ Sempronin-(e móglie del Console Sempróniо)-se afla într'uă compagnia de dómne Románe-(trovávasi in compagnía di signóre Románe), cari aretaŭ ale lor petre prețióse (le quáli mostrávano le di lór pietre prezióse)-ale lor juvaricale (i di loro ornaménti)-Cornelia, fiind invitata-(Cornélia essendo stata invitáta-(a areta pe ale sele-(a mostrare i suói)-ca înțelleptă Romană (da sávia Romána)-chiâmâ pe copiiĭ seĭ-(chiamò i suói figli) ce ea i crescusse-(ch'élla educò)-cu ingrigire-(con sollecitudine)-pentru-glória patrieĭ sele-(per la glória della sua pátria)-și dise aretându-i-(e disse mostrándoli)-éccă ornamentele mele-(écco i miéi ornaménti.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

8. Esiliatul-(l'ésule)-geme-(géme) de la (gémere)-neîncetat-(incessanteménte)-pentru că-(poichè)-este depârtat-(è lontáno)-de patria sea-(dálla sua pátria)-şi nu póte să maĭ respire-(e non può) de la (potére) piu respiráre)-aerul ceruluĭ-(l'áere del ciélo)-subt care se nâscusse-(sotto del quale nácque)-de la-(náscere).

CAPŬ XVIII.

Pronumele demonstrative

Pronumele demonstrative suntŭ următórele:

Singularŭ masculinŭ.	*Pluralŭ masculinŭ.*
N. quésto (acest)	N. questi (aceştĭ)
G. di quésto.	G. di quésti
D. a quésto.	D. a quésti.
Ac. quésto	Ac. quésti
Ab. da quésto	Ab. da quësti.
Singularŭ femininŭ.	*Pluralŭ femininŭ*
N. quésta (acéstă)	N. quéste (aceste)
G. di quésta.	G. di quéste
D. a questa	D. a quéste
Ac. questa	Ac. quéste
Ab. da questa.	Ab. da quéste
Singularŭ masculinŭ.	*Pluralŭ masculinŭ.*
N. quéllo (acellŭ)	N. quélli (aceĭ)

Nota Aceste pronume sunt intrebuinţate fóra articul; căcĭ arétă şi determină adjectivul maĭ bine de quôtŭ êsuşĭ articulul.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

G. di quéllo.	G. di quélli.
D. a quéllo.	D. a quelli
Ac. quéllo.	Ac. quelli
Ab. da quelli	Ab. da quélli

Singularŭ femininŭ.	*Pluralŭ femininŭ.*
N. quélla (acea)	N. quélle (acelle)
G. di quélla	G. di quélle
D. a quélla	D. a quélle
Ac. quélla	Ac. quélle
Ab. da quélla	Ab. da quélle.

Singularŭ masculinŭ.	*Pluralŭ masculinŭ.*
N. Cotésto séŭ codésto (estŭ)	N. cotésti séŭ codésti (estĭ)
G. di cotésto	G. di cotésti
D. a cotésto	D. a cotésti
Ac. cotésto	Ac. cotésti.
Ab. da cotésto	Ab. da cotésti.

Singularŭ femininŭ	*Pluralŭ femininŭ.*
N. Cotésta séŭ codésta (astă)	N. coteste séŭ codéste (aste)
G. di cotésta.	G. di coteste
D. a cotésta	D. a coteste
Ac. cotésta.	Ac. coteste
Ab. da cotésta	Ab. de coteste

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Singularŭ masculinŭ.

N. costui séŭ cotéstui (estŭ)

G. di costui

D. a costui

Ac. costui.

Ab. da costui.

Singularŭ femininŭ.

No. costéi séŭ cotestéi (astă)

G. di costéi

D. a costéi

Ac. costéi

Ab. da costéi.

Singularŭ masculinŭ.

N. colui (ellŭ)

G. di colui

D. a colui

Ac. colui

Ab. da colui.

Singular feminin.

N. coléi (aiă)

G. di coléi

D. a coléi

Ac. coléi

Pluralŭ masculinŭ.

N. costóro séŭ cotestóro (eștĭ)

G. di costóro

D. a costóro

Ac. costoro

Ab. da costóro.

Pluralŭ femininŭ

N. costóro séŭ cotéstóro (aste)

G. di costóro

D. a costóro

Ac. costóro

Ab. da costóro

Pluralŭ masculinŭ.

N. colóro (eĭ)

G. di colóro

D. a colóro.

Ac. colóro

Ab. da colóro.

Plural feminin.

N. colóro (alle)

G. di colóro

D. a colóro

Ac. colóro

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ab. da colei Ab. da coloro

Entre pronumele demonstrative este și *ciò* (asta), care se declină cu prepositiunile *di*, *a da*, numaï la singular, și se întrebuințéză, în loc de *questo*, spre a se areta unŭ lucrŭ óre care. Spre esemplŭ:

Ciò non ista bene (asta nu e bine)

Di ciò non vo'udir parlare (despre asta nu voiŭ să aud vorbind.

A ciò penserò piu tárdi (la asta me voiŭ gândi maï tarḑiŭ).

Non vedi tu ciò? (nu vedi tu asta?)

Da ciò dipende il mio avvenire (de la asta depinde viitorul meŭ)

Pronumele *ciò* se póte uni cu *tutto* (tóte) *che* (ceea).

Spre esemplŭ:

Tutto ciò che è necessarió all'umána felicità, tróvasi difficilmente sulla terra. (tóte ceea ce este necessariŭ fericiriï umane, se gâsesce cu diffilcultate pre pâmênt1).

Pronumele *cotésto*, *cotésta*, *cotésti*, *cotéste* se întrebuințeză spre a se areta un object care este vecin cu acella câruia se vorbesce séŭ se scrie.

Spre esemplu:

Cotesto paése, che io vidi l'án passato, non mi piacque (astă ţérră, ce eŭ veḑuï annulŭ trecut, nu îmï plâcu).

Cotesta vostra città è assái bella (astă cetate a vóstra e pré formósă).

Cotésti cani látrano sémpre (eştiï cânï latră tot d'auna.)

Cotéste vigne sóno molto buóne (aste vie sunt pré bune).

Pronumele demonstrative: *questo-cotésto-quéllo*, se întrebuinţeză séŭ ca nume adjective séŭ ca sustantive

Quând se întrebuinţeză ca nume adjective inaintea sustantivelor, atuncï urmeză regula adjectivelor, și concordă în genŭ și numer cu substantivele. Spre esemplŭ:

Questo libro (acéstă carte).

questa casa (acéstă casă)

Nota. (Questo, questa-quéllo, quélla-questi-queste-quélli quelle-cotesto-cotesta-cotesti-coteste) se întrebuinţeză atotŭ vorbinduse séŭ scrîndusc de persône, quâte de lucrurï: ênsă (costui) séŭ (cotestui)-(costéi) séŭ (cotestei)-(costóro) séŭ cotestóro)-(colui-coléi-colóro) se întrebuinţeză numaï quând se vorbesce séŭ se scrie despre persône.

1) *Ciò* se unesce cu prepositiunile *in*, *per*, *con*, *su*, și se dice: *in ciò*, *per ciò*, *con ciò*, *su ciò* séŭ *su di ciò*.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

questi uómini (acestĭ óminĭ)
queste dónne (aceste femee)
quello spécchio (acea oglindă)
quell'amico (acellŭ amic)
quell) tempo (acellŭ timp)
quélla via (acea calle)
quegli2) scánni (acelle scaune)
quegli obbiétti (acelle objecte)
quei3) cáválli (aceĭ caĭ)
cotésto cámpo (estŭ câmp)
cotésta università (asta universitate)
cotésti discépoli (estĭ discipulĭ)
cotéste fanciulle (aste fete).

Quând se întrebuinţeză ca nume substantive, aretă persóne şi lucrurĭ: ênsă vorbinduse séŭ scriinduse despre un om se ḑice tot-d'auna (quésti) acesta (quégli) acella la nominativ singular; şi în celle-l'-alte casurĭ se ḑice (quésto) acest (quéllo) acel.

Spre esemplu:
Quésti è ricco, quegli è póvero
Acesta e bogat, acella e serac.
Egli parla di quésto, non di quéllo.
Ellŭ vorbesce de acest (lucru) nu de acellŭ (lucru)

Quésto şi quéllo intrebuinţânduse la nominativul singular, aretă un lucru, ci nu uă persónă.

Spre esemplu:
Piacemi questo, non quéllo.
Îmĭ place acest (lucru) nu acellŭ (lucru)

S'ar puté ḑice tot aşia de (cotésti) vorbinduse séŭ scriinduse despre un om la nominativul singular, şi (cotésto) quând se vorbesce séŭ se scrie de lucrurĭ: ênsă nu se întrebuinţéză.

Vorba (questa), înaintea numelor (máne) séŭ (mattína) demenéţă (séra) séră (nótte) nópte, póte perdecca d'ântêia sillabă, şi prin urmare se ḑice într'uă singura vorba: (stamáne) astă diminéţă séŭ (stamattina) (staséra) astă séră (stanótte) astă nópte, în loc de (questa máne) séŭ (questa mattína, questa séra, questa nótte).

---

1) Inaintea numelor, carĭ începŭ cu consunantă simplice, se întrebuinţeză *quél*, precum articulul determinat *il*, cel nedeterminat *un*, adjectivul *bel* (formos) şi relativul *quál* (care).

2) Pentru eufonia se întrebuinţeză *quégli* în loc de *quelli* înaintea numelor carĭ începŭ cu *s* însoţită de altă consună.

3) Precum se întrebuinţeză *quel* la singular, aşia se întrebuinţeză *quéi* la plural.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Pronumele demonstrative (costui, costéi, cotestui, cotestéi, colui, coléi), fiind sustantive, cari se înbuinţeză numaĭ quând se vorbesce séŭ se scrie despre persóne, în discursul familiar aretă despreţ, astă-fel în quât nu trebue să fiă întrebuinţate vorbindusc séŭ scriindusc persónelor respectabile.

Numaĭ (colui) şi (coléi) quând sunt urmate de pronumele relative (il quále) şi (la quale) séŭ (che) nu aretă despreţ.

Spre esemplu:

Chi è costui? chi è costéi? (cine este estŭ-astă)

Non mi parláte dí colui; obliate coléi.

Să nu mĭ vorbiţĭ de acella; uĭtaţĭ acea

Mandáte via costóro (daţĭ drumu estora)

Fuggite colóro (fuggiţĭ de la aceia)

Colui che troppo vuole, nulla ottiéne.

Acella ce pré mult voesce, nimic nu dobêndesce

La fortuna corre spesso diétro a colóro che la fuggono.

Fortuna alérgă adesse, orĭ după aceia cari fug de ea.

Spre a se da fraseĭ maĭ mult graţiă se pune genitivul (di costui, di colui, di costei, di coléi, di costóro. di colóro,) între articul şi sustantiv, supprimênduse prepositiunea (di).

Spre esemplu:

Il costui pádre, în loc de (il pádre di costui) tatăl estuia.

la costéi bellézza, în loc de (la bellézza di costei) frumuseţea asteia.

il colui figlio, în loc de (il figlio di colui) fiul elluia.

la coléi modéstia, în loc de (la modestia di coléi) modestia asteia.

la costóro inimicízia, în loc de (la inimicízia di costóro) inimiciţia estora.

la colóro amicízia, în loc de (l'amicizia di colóro) amiciţia ellora.

Aceaşĭ regula cată a fi observată pentru tóte pronumele terminate în (ui); precum (di cui, d'altrui) căruia, altuia.

Espressiunile: (in quésto, in questa, in quéllo, in quélla) sunt elliptice şi se subtînţellegŭ însoţite cu elle numele: (témpo, moménto, punto, óra, circonstánza, occasióne).

Spre esemplu:

In quésto, suo pádre sopravvénne, în loc de (in quésto moménto) în acest moment veni tatăl seŭ.

În questa, mia mádre mi chiámò, în loc de (in quésta ora) în acéstă oră mama mea me chiămĕ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

In quéllo, il mio amico partí, în loc de (in quel témpo) în acellŭ timp amicul meŭ plécă.

In quélla il poeta disse, în loc de: in quella occasióne (în acea occasiune poetul ḑisse).

Espressiunile: (in quésto méntre, in quél méntre) sunt prescurtate de (in quésto momento mentre, in quel punto méntre dicea, parláva, faceva, scrivea) și c. l. (pe quând ḑicea, vorbia, tâcea, scriea).

TEMA XII.

Înțelleptulŭ se gândesce maĭ înainte de a vorbi la ceea ce trebue să ḑică; nebunul vorbesce, și pe urmă se gândesce la ceea ce a ḑis.

2. Modestia este pentru meritul cea ce umbrele sunt pentru figurile uneĭ quadre.

3. Un magistrat integrŭ și un brav oficier sunt de uă potrivă stimabilĭ; câcĭ acella face resbellŭ cu inimicĭĭ din êntru, și acesta ne protege încontra inimicilor din afara.

4. Acella care începe un processŭ plântă un arbor ce nu dâ nicĭ uă dată fruct acellora, carĭ 'lŭ aŭ plântat.

5. Priviți ca pe un amic sigur pe omul sincer, care ve face cunoscute errorile vóstre, ci nu pe acella, care approbéză tóte celle ce ḑiceți și tóte celle ce faceți.

6. Nu sunt titurile, ci moravurile, carĭ decĭd de merit; câcĭ acestea depindŭ de noĭ, și acelle depindŭ de întêmplare.

7. Atenienii refusară de a arde flotta Lacedemonienilor, spre a da un esemplŭ de equitate.

8. Un terrénŭ tâia un arbor pe termul uneĭ gârle: din nenorocire securea sea căḑu în apă, și nu putu să o gâséscă. Mercuriu i se presentâ, și i ḑise: »este asta securea tea, bunul om? aretândui una de aur«. — Nu, asta secure nu este a mea. — Este dóre asta? aretândŭ-i una de argint — Nu este nicĭ aia acea care îmĭ appârține — Este déră acésta? aretăndŭ-i una de ferrŭ, care era într'adevêrŭ acea ce ellŭ perdusse — Éccă într'adevêrŭ acea secure a cărĭĭ perdere me întristéză-Ține acésta și âncă celle doŭe de maĭ înainte ce eu îțĭ le am arêtat; priimesce-le ca premiŭ pentru buna tea credință. »Probitatea este a maĭ bună politică.«

9. Acella nu a voit să lucreze. Vaĭ de aceia carĭĭ nu lucreză!

10. În acellŭ moment tatală arrivâ. Durerea sea era așia de mare, în quât în zadar me uitaĭ la dênsul, câcĭ nu mĭ se parea că era ellŭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

VOCABULARIU.

Înțeleptŭ-(sávio)-se gândesce-(pénsa) de la (pensáre) maĭ înainte-(pria)-de a vorbi-(di parláre)-la ceea ce trebue să dică-(a quel che) séŭ (a ciò che déve) de la (dovere) (dire)-nebunŭ-(stólto)-vorbésce (párla)-pe urma-(poi)-séŭ-(dópo)-se gândesce-(pénsa)-la ceea ce a dis-(a quel che) séŭ (a ciò che ha détto).

2. Modestia este pentru merit. (la modéstia è pel mérito)-ceea ce umbrele sunt-(quel-che) séŭ (ciò che le ómbre sóno)-pentru figurele uneĭ quadre-(per le figure di un quádro).

3. Un magistrat întegrŭ-(un magistráto intégro)-un brav oficierŭ-(un valoroso ufficiále) sunt de uă potriva stimabilĭ-(sono egualménte stimábili)-câcĭ acella-(perocchè quégli)-face resbellŭ-(fa guérra)-cu inimiciĭ din êntru-(inimici intérni)-acesta ne protege-(quésti ci protégge) de la (protéggere) încontra inimicilor din afară-(cóntro i nemici estérni.

4. Acella. care-(colui che)-începe-(comincia)-un processŭ-(una líte)-plântă un arbor (piánta) de la (piantáre) un arbor-(un árbore)-ce nu dă-(che non dà) de la (dáre) nicĭ uă dată-(mái)-fruct-(frutto)-acellora carĭ 'lŭ aŭ plântat-(a colóro che l'hán piantáto),

5. Privițĭ-(riguardáte) de la (riguardáre) ca pe un amic-(cóme un amíco)-sigur-(sicuro)-pe omul sincer-(l'uómo sincéro)-care-(il quále)-vi face cunoscute-(vi fa nóti)-errorile vóstre-(i vostri erróri)-ci nu pe acella-(ma non colui)-approbéză-(appróva) de la (approváre)-tóte celle ce diceți-(tutto ciò che díte) de la (dire) și tóte celle ce faceți-(e tutto ciò che fate).

6. Nu sunt titlurile-(non sóno i titoli)-ci moravurile-(ma i costumi)-cari decidŭ de merit-(i quali decídono del merito)-câcĭ (perocché)-aceste depindă de noĭ-(quésti dipéndono da nói)-și acelle depindŭ de întêmplarea-(e quélli dipéndono)-de la (dipendere) (dal cáso).

7. Atenieniĭ-(gli Ateniési)-refusară-(rifiutárono)-de la (rifiutare) de a arde-(di árdere)-flotta Lacedemonienilor-(la flotta de'Lacedémoni)-spre a da un esemplu de equitate-(per dáre un esémpio di equità).

8. Un țerrén-(un contadíno)-tăia-(tagliáva)-de la (tagliáre) pe țermul uneĭ gârle-(sulla riva d'un fiume-(din nenorocire-(sventuratamente)-securea lui-(la sua scure)-căde în apă-(cádde nell'ácqua)-și nu putu să o gassésca-(e non potè trovárla)-Mercuriu-(Mercurio)-i se presentâ-(gli si presentó)-și i dise-(e gli dísse)-este asta securea tea? (è questa la tua scure?)-bunule om-(buon uómo)-aretându-i una de aur-(mostrándogliene una di óro) Nu, asta secure nu este a mea (no, cotésta scure non è mia)-Este dóră asta? (è forse quésta)-aretându-i una de argint-(mostrándogliene una di argénto) Nu este nicĭ aia-(non è neanco codésta)-acea, care mĭ appârține-(quella, la qua-

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

le mi appartiéne) de la (appartenére) Este déră acesta-(è dunque quésta)-aretându-i una de ferrĭ-(mostrándogliene una di férro)-care era-(la quale era)-êntr'adevêr-(davvéro-(acea ce ellŭ perdusse-(quella ch'ésso avea perduta). Eccă êntr'adevêr-(écco veraménte) acea secure-(quélla scure) a cărĭ perdere-(la cui perdita)-me întristéză-(mi rattrista) de la (rattristáre).Ţine-(tiéni)-de la (tenére) acésta-(questa)-și celle doue de maĭ înainte-(e le prime due altre)-ce eŭ ţĭ le am aretat-(che io ti ho mostrate)-priimescele ca premiu pentru buna tea credință-(ricévile în prémio della tua buona féde)-Probitatea este a maĭ bună politică-(la probità è la migliór política).

9. Acella nu a voit să lucreze-(è colui che non ha voluto lavoráre.) Vaĭ de aceia, cari nu lucreză! (Guái a coloro che non lavórano!) de la (lavoráre).

10. În acellŭ moment (in quélla) tatăl arrivâ-(il pádre giunse) de la (giugnere)-durerea sea-(il suo dolóre)-era așia de mare-(era cosí gránde)-în quât în zadar-(che invano)-me uitaĭ la dênsul (lo guardái) de la (guardáre)-câcĭ-(perocchè)-nu mi se părea că era ellŭ-(non parevami désso.)

CAPŬ XIX.

Pronumele relative și interrogative.

SECŢIUNEA I.

Pronumele retative.

Aceste pronume sunt următorele patru: (il quále) masc. (la quále) femin. (che) mascul. și femin. (cui) mascul, și femin. (ónde) mascul. și femin.

Singularŭ masculinŭ.	*Pluralŭ masculinŭ.*
N. il quále (care)	N. i quáli (carĭ)
G. del quále	G. dei séŭ de' quáli
D. al quále	D. ai séŭ a' quáli.
Ac. il quále	Ac. i quáli
Ab. dal quále	Ab. dái séŭ dá quáli

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Singular feminin.	*Plural feminin.*
N. la quále (care)	N. le quáli (carĭ)
G. délla quále	G. délle quáli
D. álla quále	D. álle quáli
Ac. la quále	Ac. le quáli
Ab. dálla quále	Ab. dálle quáli

Quale, precum se vede, are doŭe generĭ, și face la plural *quáli* după regula adjectivelor terminate în *e*.

Quand *quale* e pronume relativ este însocit totŭd'auna de articul: (il quále), (la quále), (i quáli), (le quáli).

Spre esemplŭ:

l'uómo, il quale ragióna.
omul, care rațională.
élla, la quále éra formosa.
ea, care era formósă.
gli amíci, i quáli c'invítano.
amicii, carii ne învită.
le fanciulle, le quali educáte.
fetele, pe carĭ educațĭ.

Pronumele relativ che (ce) este învariabil. Se întrebuințéză în ambele generĭ și în ambele numere: ênsă numaĭ la nominativ și la accusativ, spre a supplini (il quale) séŭ (la quále), (i quáli) séŭ (le quáli).

Spre esemplŭ:

Un pádre che ha cura della sua próle, în loc de: il quale (un pârinte ce se îngrigesce de copiĭ seĭ).

Una dónna che atténde alla economía domestica séŭ della cesa, în loc de: la quále (uă femeă ce se îngrigesce de economia caseĭ).

Gli scolári che studiano, în loc de: i quáli (scolariĭ, ce studiă).

Le léttere che ti furono intercettate, în loc de: le quáli (scrisórele ce îțĭ fură interceptate).

Pronumele relativ (cui) care se întrebuințeză în loc de (il

Nota. Relativul (che) se află întrebuințat quât uă dată cu prepositiunăa (di) la genitiv; precum: (gli ócchi di ch'io parlai) Petrarca — occhiĭ de carii vorbiĭ în loc de (di cui) séŭ (de quali): ênsă noĭ nu consiliâm întrebuințarea acésta, maĭ cu sémă quând se vorbesce.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

quale, la quale) séŭ (che) în tóte casurile, afară de nominativ, pentru ambele generĭ și ambele numere: ênsă numaĭ quând se vorbesce séŭ se scrie despre persónc. Éccă declinațiunea luĭ.

Singular.	*Plural.*
G. di cui (căruia)	di cui (cârora)
D. a cui	a cui
Ac. cui	cui
Ab. da cui	da cui

Acest pronume se unesce cu prepositiunile (in) în (pér) pentru (cón) cu (sopra) séŭ (su) asupra-pe.

Spre esemplŭ:

l'uómo di cui voi parlate, ed a cui avéte dáto la vostra fiducia, în loc de: del quále, al quále (omul de care vorbițĭ și caruia ațĭ dat încrederea vóstră).

quéllo cui rispettiamo ed onoriámo, în loc de (il quale séŭ (che) acella pe care 'l respectâm și 'l onorâm.

gli erói da cui égli tráe la sua orígine, în loc de (dá quali) eroiĭ de la cariĭ ellŭ trage originea sea.

nello státo, in cui io sono, în loc de (nel quále) în starea în care eŭ sunt.

la pórta per cui siéte entráto, în loc de (per la quále) porta prin care ațĭ entrat.

l'amico con cui veníste a vedérmi, în loc de (col quále) amicul cu care venireți să me vedețĭ

la ménsa sopra cui seŭ su cui védonsi tánte pietánze, în loc de (sópra) séŭ (sul) la quale) mésa pe care se ved atâte bucate.

Quând genitivul (di cui) se unesce cu un nume substantiv, se pune pentru eleganță (cui) entre substantivele și articolul care 'l însoțesce, și se supprime prepositiunea (di)

La dativ prepositiunea *a* înaintea *cui* se póte assemenea supprime.

Spre esemplu:

la luna il cui splendore, în loc de (lo splendóre di cui) luneĭ a căriĭ splendóre-strâlucire (la signóra, cui avete détto), în loc de (a cui) dómna, cariĭ ațĭ dis

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Pronumele relativ: (ónde) de care, se întrebuinţéză numaĭ quândŭ se vorbesce séŭ se scrie de lucruri, în loc de (quále) séŭ (cui) precedute de prepositiunile *di*, *da*, *con*, *per*, în ambele generĭ şi în ambele numere.

Spre esemplu:

La città onde şi párla, în loc de (della quále) séŭ (di cui) cetatea, de care se vorbesce

gli ócchi, onde mi viene tánta dolcézza, în loc de (dai quali) séŭ (da cui) ochiĭ de la cariĭ îmĭ vine atâta dulcéţă.

l'uscio, ond'io entrái, era troppo angusto, în loc de (pel quale) uşia prin care eŭ êntraĭ, era pré ângustă.

le gioie ond'elle si adórnano, sono rare, în loc de (colle quáli) juvaericalele, cu cari elle se orneză, sunt rare.

Relativul: (donde) séŭ (d'onde) de unde, se întrebuinţéză, spre a se areta puntul plecârii, şi derivaţiunea uneĭ lucru séŭ fapt.

Spre esemplu:

Non so dónde séŭ d'ónde vénga, adecă (da quál luógo) nu sciŭ de unde vine.

Non so dónde séŭ d'ónde procéda, adecă (da quál cosa) nu sciŭ de unde procede

Adverbiele de loc *óve* séŭ *dove* se întrebuinţeză spre a se supplini pronumele *il quále*, *la quále*, *i quáli*, *le quáli* séŭ *cúi* precedute de prepositiunile *in*, *da* quând aceste se rapportă la un nome de loc. Spre esemplu:

A chi appartiéne l'orto dove noi andiámo: în loc de (nel quále), séŭ (in cui) a cuĭ este gradina unde noĭ mergem?

Mostrátemi la cása dov'égli ábita, în loc de (nélla quále), séŭ (in cui) aretaţimĭ casa unde ellŭ locuesce.

Che avete osserváto ne' paési da dove venite? în loc de (da' quáli) ce aţĭ observat în ţerrele de unde veniţĭ

Le divérse regióni da dóve ritórno, mi han fatto una víva impressióne, în loc de (dalle quáli). deosebitele pârţĭ de unde me întorc mĭ aŭ fâcut uă viă impressiune.

Ensă pentru aceste doue din urma esemple este preferabilă (dónde séŭ (d'onde) de unde.

(Colui che) cellŭ ce, séŭ (quégli che) quând se întrebuinţéză cu un înţellessŭ general şi nedeterminat; fără a se areta un individ particular şi determinativ, póte fi supplinit de vorba (chi) cine, care atuncĭ este pronume relativ, şi se declină cu prepositiunile *di*, *a*, *da*, unênduse ăncă cu *con*, *per*, *in*.

Spre esemplu:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Chi non lavóra, s'infastidisce, în loc de (colui che) cine nu lucréză, suferă urîtul)

Non guardate al carattere di chi vi préga, în loc de (di colui che) să nu priviţi caracterul acelluia, care ve rógă.

Crédi a chi ti ama, în loc de (a colui che) să credĭ pe cine te iubesce.

Rispetta chi ti rispetta, în loc de (colui che) respectă pe cine te respectă.

Quéste, da chi le ossérva, devono ésser tenute quali dónne ammirabili, în loc de (da colui che) aceste de pre care le observă, trebue să fiă socotite ca femee admirabile

Dímmi con chi vái, e ti dirò che fái, în loc de (cón colui che). spune cu cine mergĭ, şi îţĭ voiŭ spune ce facĭ

Per chi non ha sentiménto d'umanitá, gl'infelìci sóno indifferénti, în loc de (per colui che). pentru cine nu are sentimente de umánitáte, nefericiţii sunt îndifferinţĭ.

La virtu albérga in chi ama l'onestà e la giustízia, în loc de (in colui che) virtutea locueşce în cine iubesce onestatea şi justiţia

Vorba (chi) póte însemna ăncă (uno che) séŭ (alcuno che, taluno che) Spre esemplu:

C'è chi dice cose incredibili, în loc de (uno che)-este care dice nesce lucrurĭ de necreḑut.

Non v'è chi protégga e difénda quésta gióvane órfana e sventuráta, în loc de (alcuno che) séŭ (taluno che) nu este cine să protegeze séŭ să apere pe juna acésta orfană şi neferice.

Trebue să observâm aci că, quând în întrebuinţarea relativelor (il quale, la quale) séŭ (che) la accusativ, va fi ambiguitate, în înţellessul fraseĭ, atuncĭ pentru claritatea acesteĭ, trebue să suplinéscă (cui).

Spre esemplu:

Ah! ben io son l'infelíce cui Pascal chiáma émpio! (ah! sunt eŭ nefericele pe care Pascal 'l numesce nelegiuit!

Conósco la signóra cui lóda tuo fratéllo (cunosc dómna pe care laudă fratele teŭ)

Precum se vede, în aceste doue esemple nu este nicĭ uă ambiguitate; câcĭ (cui) neavând nominativ, nu póte să fiă de quât accusativ, şi prin urmare objectul discursuluĭ.

Din contra de se ar ḑice:

Ah! ben io son l'infelice il quále séŭ che Pascal chiama émpio!

Conósco la signóra, la quále séŭ che lóda tuo fratéllo. — Nuse

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

ar sci décă sunt eŭ, care numesc nelegiuit pe Pascal, séŭ este Pascal care me numesce pe mine nelegiuit; şi décă dómna laudă pe fratele teŭ, séŭ fratele teŭ laudă pe dómna.

Pronumele relativ (che) se întrebuinţéză adessea orĭ la singular ca substantiv cu articul şi cu preposiţiunĭ; precum:

N. il che séŭ lo che (ceea ce) în loc de (la qual cósa)

G. del che — délla qual cósa — —

D. al che — álla qual cósa — —

Ac. il che — la qual cósa — —

Ab. dal che — dalla qual cósa — —

nel che — nella qual cósa — —

con che — cólla quál cósa — —

per il she séŭ per lo che (per la qual cósa)

su dí che séŭ sopra di che (sulla qual cósa.)

óltre di che — oltre la qual cósa.

senza di che — senza la qual cósa.

Spre esemplŭ:

Mia mádre è ammaláta; il che séŭ lo che mi óbliga a partire, în loc de: la qual cósa. (mama mea este înfirmă, ceea ce me îndatoréză a pleca).

Il disástro è grándĕ; del che sóno sommaménte afflto, în loc de; délla quál cósa. (desastrul este mare; ceea ce me întristéză pré mult)

L'indigénza di quésto pópolo crésce ognór piu; al che il govérno non provvéde, în loc de: alla quále cósa. (îndigenţia acestuĭ popul creşce totd'aună mai mult; ceea ce este neingrigit de guvern).

Una guérra generále prepárasi; dal che l'umanità sarà desoláta, în loc de: dálla qual cósa. (un resbellŭ general se pregâtesce; ceea ce va desola umanitatea).

Articulul se póte supprime la genitiv şi la dativ. Spre esemplŭ:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Di che séŭ del che si meravigliò, în loc de: délla quál cósa. (de care ellŭ se mirâ.)

A che séŭ al che gli fu rispósto, în loc de: álla qual cósa (la care i se respunse).

Césare desiderò di regnare; a che séŭ al che giunse per sua sventura. (Cesarŭ dori a domni: la care ajunse pentru a sea nefericire).

La ablativ trebue să se dică tot d'aună dal che séŭ dálla qual cósa; câcĭ da che séŭ dacchè însemnéză de quând.

Spre esemplŭ:

Pietro tradì l'amíco suo; dal che nácque la loro inimicízia. (Petru tradâ pe amicul séŭ; de unde se nâscu inimiciția lor).

Articulul se supprime tot d'aună quând pronumele *che*, întrebuințânduse ca substantiv, este însoçit de preposițiunile *in*, *con*, *óltre*, *sénza*.

Spre esemplŭ:

In che io differisco da vói, în loc de: nélla quále cósa. (ceea ce me distinge de voĭ).

Con che volle dire, în loc de: colla quál cosa (prin care voi să dică).

Oltre di che voi saréte ánche beffáto, în loc de: la quál cósa (afară de asta veți fi și batjocorit).

Senza di che morréste di fáme, în loc de: sénza la qual cósa. (afară de asta ați muri de fâme),

Pronumele *che*, întrebuințat ca substantiv, se află precedut, de *úno*, séŭ repetut fără articul.

Spre esemplŭ:

Ho sentíto un non so che (am simțit un nu sciŭ ce).

Mi parea un bel che l'éssere. . . . .

Mi se parea unŭ ce formos a fi. . . . .

Che che póssa accadére (orĭ ce să se întêmple).

Che che si dica, non può farmi cambiár pensiéro (orĭ ce să dică, nu póte face să me scâmb idea).

SEBȚIUNEA II.

Pronumele interrogative.

Pronumele chi (cine) che (ce) quále (care) se întrebuințeză și pentru întrerogațiunĭ, — *chi?* însemnéză personele — *che?* însemnéză lucrurile — *quále?* însemnéză persónele și lucrurile.

Monosillabele *chi?* și *che?* sunt învariabile în ambele genurĭ

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

şi în ambele numere. *Quále?* masculin şi feminin face *quáli?* la plural, şi nu priimesce articul.

DECLINAŢIUNE.

(Persona.)

N. chi? (cine?)

G. di chi? (de cine?) in chi? (în cine?)

D. a chi? (la cine?) con chi? (cu cine?)

Ac. chi? (pe cine?) per chi? (pentru cine?)

Ab. da chi? (de la cine?)

(LUCRU).

N. che? (ce?) séŭ che cósa? (ce lucru?)

G. da che? (de ce?) di che cósa? (de ce lucru?)

D, a che? (la ce?) a che cósa? (la ce lucru?)

Ac. che? (ce?) che cosa? (ce lucru?)

Ab. da che? (de la ce?) da che cosa? (de la ce lucru?)

in che? (în ce?) in che cosa? (în ce lucru?)

con che? (cu ce?) con che cosa? (cu ce lucru?)

per che? (pentru ce) per che cosa? (pentru ce lucru?)

(PERSÓNE ŞI LUCRURĬ.

Singular.	*Plural.*
N. quále? (care?)	quali? (carĭ?)
G. di quále? (de care?)	di quáli? (de carĭ?)
D. a quale? (la care?)	a quáli? (la carĭ?)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Ac. quale? (pe care?) quali? (pe carĭ?)

Ab. da quale? (de la care?) da quali? (de la carĭ?)

Spre esemplŭ:
Chi è quel signóre? — quella signóra?
Cine este acellŭ domn? — acea dómna?
Chi è quella gentildónna?
Cine este acea nobilă dómnă?
Chi sono quei signóri? — quelle signóre?
Cine sunt aceĭ domnĭ? — acelle dómne?
Chi sono quelle gentildonne?
Cine sunt acelle nobile dómne?
Di chi parláte? — di me forse?
Despre cine vorbiţi? — de mine pote?
A chi debbo chiéder consiglio?
De la cine trebue să cerŭ consiliŭ?
Da chi avete rícevuto cotésto libro?
De la cine aţĭ priimit astă carte?
In chi tróverò ío compassióne?
În cine să gâsesc compassiune?
Con chi sei stato? — con chí sei andáto?
Cu cine ai fost? — cu cine ai mers?
Per chi mi hai preso? per uno stolto?
Cu cine me aĭ semuit? Cu un nebun?
Che voléte? — che pretendéte?
Ce voiţĭ? — ce pretindeţĭ?
Che cosa desideráte? — che bramáte?
Ce doriţĭ? — ce poftiţĭ?
Che tempo fa? — che tempo è?
Cum se arétă timpul? — ce timp este?
Che uómo è? — che carattere ha?
Ce om este? ce caracter are?
Che affari avete? — che occupazioni?
Ce affaceri aveţĭ? ce occupaţiunĭ?
Di che vivrémo nói? — di che ci nutrirémo?
Cu ce să trâim noĭ? — cu ce să ne nutrim?
Di che cosa si trátta? — di fare un negózio?
De ce lucru este vorba? — de a face un negoţiu?
A che pensáte? — all'avvenire?
La ce ve gândiţĭ? — la viitoru?
In che consiste? — in che sta?
În ce consiste? — în ce stâ?
Con che si fa? — con che si forma?
Cu ce se face? — cu ce se forméză?

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Qual giudizio è il vostro, signore?
Care judiciŭ este al vostru, domnule?
Qual cólpa ho io? — in che son io colpévole?
Ce culpă am eu? — în ce sunt culpabil?
Quái libri son quésti ch'io vedo?
Ce cârţĭ sunt aceste ce veḑŭ?
Quale studio hai fátto tu su di ciò?
Ce studiu aĭ făcut tu în privinţa asta?
Quali amíci hái tu in questa città?
Ce amicĭ ai tu în acéstă cetate?
Quali dónne hái onorate tu in vita tua?
Carĭ femee ai onorat tu în viéţa tea?
Di qual'uómo tu párli?
De care omŭ tu vorbescĭ?
Di qual figlio piánge questi la morte?
De care fiŭ plânge acesta mortea?
A qual de'due dái la preferénza?
La care din doŭĭ dăĭ preferinţa?
A qual partito dovrò io appigliármi?
Care partită trebue să allegŭ?
Quale di questi due oggetti voi scegliéte?
Carĭ dentr'aceste doŭe objecte allegeţi?
Da qual parte d'Itàlia venite?
De care parte din Italia veniţĭ?
Da quale Italiáno foste ammaestráto?
De la care Italian fureţĭ învеţat?
Per qual cagióne non vi ho piu vedúto?
Pentru care causa nu ve am maĭ veḑut

Che şi *chi* se întrebuinteză şi quând se face uă esclamaţiune séŭ admiraţiune, în ambele genurĭ şi în ambele numere. Spre es.
Oh che bel fanciullo! — che bélla fanciulla!
Oh ce frumos bâiat! — ce frumósă fata!
Oh che grazióso ragázzo! — che graziosa ragazza!
Oh ce graţios cupillŭ! — ce graţiosă cupilla!
Che béi fiórĭ! — che belle piánte!
Ce frumóse florĭ! — ce frumóse plante!
Che delizióse collíne! — che ameni póggi!
Ce deliţióse colline! — ce plâcute déluri!
Oh chi l'avrebbe mái creduto!
Oh cine 'lŭ ar maĭ fi creḑut!
Oh chi viéne! — chi giunge! — chi arriva!
Oh cine vine! — cine ajunge! — cine sosesce!
Oh da chi hái tu udito questo!
Oh de la cine aĭ auḑit tu astă!

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Quale se întrebuinţeză în esclamaţiunile spre a designa şi a distinge qualitatea uneĭ persóne séŭ unuĭ lucrŭ.

Spre esemplŭ:

Oh qual sublime e nobile spirto!
Oh ce sublim şi nobil spiritu!
Oh quai sorprendénti prodigii!
Oh ce surprindente prodigie (minune)

Quále se întrebuinţeză de multe orĭ în loc de: in qualitá (în qualitate) séŭ cóme (ca).

Spre esemplŭ:

Qual mádre piu che affettuósa, prese ognóra diligénte cura di me.

Ca muma maĭ mult de quât affectuósă, se îngrigi cu dilidenţa de mine.

Qual figlia rispettósa ed obbediénte.
Ca fiica respectuósă şi ascultătóre.

Quale se întrebuinţéză şi spre a se areta uă qualitate séŭ uă assemenare în comparaţiunĭ, şi al seŭ correlativ este (tale), care, spre a se da maĭ multă eleganţa fraseĭ, póte fi suppressă.

Spre esemplu:

Qual vísse, tal morí lo sciagurato!
Precum trâi, aşia muri nenorocitul!
Tale, quale io la vidi un dì, ell'é tuttóra.
Aşia, precum o veḑuĭ într'uă ḑi, ea este âncă
Spero che saránno quáli io li vóglio (táli-quáli)
Sper che vor fi precum eŭ i voesc.
Un uomo qual voi siéte. (tále-quale)
Un om precum voĭ sunteţĭ.

Quále şi (tale) se întrebuinţeză assemenea, repetênduse, în enumeraţiunĭ; ceea ce dâ fraseĭ maĭ multă concisiune.

Spre esemplu:

Qual se ne andò in campágna, qual qua, qual lá.
Care se duse la ţérră, care icĭ, care colé.

Tale è óttimo, tale è pessimo.
Cutare este pré bunŭ, cutare e pré reu.
Quale è buóno, qual è cattívo in questo móndo
Care e bunŭ, care e reŭ în lumea acéstă.
Tale è tróppo timido, tale è tróppo ardíto.
Cutare e pré timid, cutare este pré ardit.

Assemenea şi *chi*, *cúi*. Spre esemplu:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Chi è felíce, chi è infelíce sulla térra!
Care e ferice şi care e neferice pre păment!
Diéde a cui tre, a cui quáttro fioríni
Dete cuĭ treĭ, cuĭ patru florine.

TEMA XIII.

1. Filippŭ ḑisse fiuluĭ seŭ Alessandru, dându-i pe Aristotel de preceptor: »învéţă subt un învêţător aşia de bun a evita errorile, cari le am fâcut eŭ.«

2. Nu voiŭ uĭta nicĭ uă dată pe omul generos, bunetâţiĭ căruia sunt dator fericirea mea.

3. Socrat învеţâ eloquenţia de la uă femeă al quâriĭ nume era Aspasiă.

4. Acest bâiat era serac şi ignorant: ellŭ nu avea pe nimenea care ar fi putut sâ i dé pâne şi cârţĭ.

5. Ellŭ lâssâ tóte celle ce avea ospitalelor, spre a vieţui totd'auna prin acea binefácere care atât de bine consolă.

6. Cine are maĭ mult orgoliŭ şi maĭ puçină umanitate, de quât un ferice nerod?

7. Ce utilitate pentru un smintit să aibă multe bunurĭ, décă cu aceste nu scie să cumpere înţellepciune?

8. Conscienţa este vocea inimeĭ; passiunile sunt vócea corpuluĭ; dintr'aceste doue vocĭ care trebue să ascultâm?

9. Quând eŭ veḑ passerĭ formând cuĭburĭ cu atâta artă, eŭ me întreb care învеţâtor i a învеţat matematica şi architettura?

10. Ce este adêvêrata comediă? artea de a învеţa buna cuviinţă şi virtute în dialoge şi în acţiune.

11. Cellŭ d'ântêiŭ studiŭ al omuluĭ, este ênsuşĭ omul. La ce i servŭ celle maĭ frumóse cunoscinţe, décă nu cunósce nicĭ pre sine ênsuşĭ, nicĭ pre semeniĭ seĭ?

12. Nu a lipsit luĭ Terenţiu de quât a fi maĭ puçin frigid. Ce puritate! ce esactitate! ce caracterĭ! Luĭ Molier nu i a lipsit nimic Ce foc! ce naturalitate! ce sorginte de bună glumă! ce imitaţiune de moravurĭ! ce imaginĭ, şi ce flagellŭ pentru ridiculul!

VOCABULARIU.

Filippŭ-(Filíppo)-ḑisse-(dísse) de la (díre)-fiuluĭ seŭ Alessandru-(al suo figlio Alessandro)-dând-i (dándogli)-pe Aristotele-(Aristótele)-de preceptor-(per precettóre)-învéţă-(impára)-de la (imparáre)-subt-(sótto)-un-(uno)-învеţător-(maéstro)-aşia de bun-(così buóno) a evita-(ad evitáre)-errorile-(gli erróri)-cari le am fâcute eŭ-(ne'quáli són caduto ío.

2. Nu voiŭ uita nicĭ uă dată-(non dimentícherò mái)-pe omul

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

generós-(l'uómo generóso)-bunetâțiĭ câruia sunt dator fericirea mea-(álla bontà del quale devo la mia felicità.

3. Socrate-(Sócrate)-învețâ-(apprese) de la (appréndere)-eloquența-(l'eloquénza)-de la uă femeă-(da una dónna)-al câriĭ nume era Aspasia (il cui nóme éra Aspásia).

4. Acest bâiat-(quésto ragázzo)-éra serac și ignorant-(éra póvero ed ignoránte-(ellŭ nu avea pe nimenea-(égli non avea alcuno) care ar fi putut-(il quále potésse)- să i dea-(dárgli)-pâne și cârțĭ (páne e libri).

5. Ellŭ lassâ-(egli lasciò)-de la (lasciáre)-tóte celle ce avea (tutto ciò che avea)-ospitalelor-(agli ospitáli)-spre a viețui-(per vívere) tot-d'auna-(sémpre)-prin acea binefacere-(con quel ben fáre)-care atât de bine consolă-(che tánto ben consóla)

6. Cine are maĭ mult orgoliŭ și maĭ puçină umanitate (Chi ha piu orgóglio e meno umanitá)-de quât un ferice nerod? di un felice sciócco?

7. Ce utilitate-(Che utilitá)-pentru un smintit-(per un dementáto)-să aibă multe bunurĭ-(l'avér molti béni)-décă cu aceste (se con quésti) nu scie să cumpere-(non sa compráre)-înțellepciune?-(saviézza?)

8. Conscienția este vocea inimeĭ-(la consciénza è la voce dell' ánima) passiunile sunt vocea corpuluĭ-(le passióni sóno la voce del córpo) care dintr'aceste doue vocĭ trebue să ascultâm?-(qual di queste due vóci dobbiám noi ascoltáre?)

9. Quând-(quándo)-vedŭ-(védo)-de la (vedére)-passerĭ-(uccélli) formând-(formándo)-cuiburĭ-(nídi)-cu atâta artă-(con tánta árte)-eŭ me întreb-(io mi dimándo)-care învețator (qual maéstro)-i a învețat matematica și architectura? (loro ha insegnáto le matemátiche e l'arhitettura.

10. Ce este adêvêrata comedia?-(che cosa è la vera comédia?) artea de a învița buna cuviința și virtute-(l'arte, d'insegnáre la decénza e la virtù)-în dialoge și în acțiune-(in diáloghi ed in azióne).

11. Cellŭ d'ântêiŭ-(il primo)-studiŭ al omuluĭ-(studio dell'uómo este ênsușĭ omul-(èl'uómo istesso)-la ce i serv-(a che gli sérvono) de la (servíre)-celle maĭ frumóse cunoscințe-(le piu belle cognizióni) décă nu cunósce-(se non conósce) de la (conóscere)-nicĭ pre sine ênsușĭ-(nè sè stésso-(nicĭ pre semeniĭ seĭ?-(nè i suói simili?)

12. Nu a lipsit luĭ Terențiŭ-(non ha mancáto a Terénzio)-de quât a fi maĭ pucin frigid-(che l'ésser meno fréddo.) Ce puritate! (che purità!)-ce esactitate!-(che esattézza!)-ce caracterĭ!-)che carátteri!)-luĭ Molier-(a Molière-)-nu i a lipsit nimică-(non ha mancáto niénte). Ce foc!-(che fuóco!) ce naturalitate!-(che naturalézza!) ce sorginte de bună gluma!-(che sorgénte di buóna facézia!) ce imitațiune de moravurĭ!-(che imitazióne di costumi!)-ce imaginĭ!-(che imágini!)-ce flagelŭ pentru ridiculul!-(che flagéllo pel ridícolo!)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPŬ XX.

Pronumele distinctive.

nedeterminate și negative.

SECȚIUNEA I.

Pronumele distinctive.

Pronumele cari arétă distincțiune séŭ differinţă sunt urmâtórele: (áltro) alt (áltra) altă la singular, (áltri) alţĭ (áltre) alte la plural.

Aceste pronume pot fi adjective séŭ substantive.

Quând sunt adjective se întrebuinţeză fără articul înaintea numelor a câror significaţiune este nedeterminată.

Spre esemplu:

Avéte áltro vino? (aveţĭ alt vino?)
Ho áltri libri. (am alte cârţĭ)
Volete altra ácqua? (voiţĭ altă apă)
Vengono altre persóne (vin alte persóne)
Pieno d'áltri pensièri (plin de alte gânduri)
Sono effétti d'altre cause questi che vedéte.
Sunt effecte de alte cause aceste ce vedeţĭ.

Se întrebuinţeză cu articul înaintea numelor a cârora significaţiune este determinată.

Spre esemplu:

Dov'è l'altro figlio? (unde este cellŭ-l-alt fiŭ?)
Ecco l'altra fanciulla (éccă cea-l-altă fată)
Questa è l'altra cámera, di cui ti ho parláto.
Acésta este cea-l'altă cameră, despre care îţĭ am vorbit.
Préndi l'altro scànno, se vuói sedére, e siédi.
Ia cellŭ-l'alt scaun, de voescĭ să şedĭ, şi şede.
Védi gli altri caválli là nel fondo della stálla.
Vedĭ ceĭ-l-alţĭ caĭ, acolo in fundul graşduluĭ.
Hái chiuso l'áltra pórta della sala?
Aĭ încuiat cea-l-altă uşia a saleĭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Aceste adjective pot fi precedute de alte vorbe determinative, adecă de numere cardinale şi de pronume.

Spre esemplu:
Un áltro scoláro (un alt scolar)
Un áltro suo servitóre, un áltro suo domestico.
Un alt servitor al seŭ-un alt domestic al seŭ.
Un'áltra speránza (uă alta speranţa)
Un'áltra cósa (un alt lucru)
Due áltre paróle, (doue alte vorbe)
Tre áltri amici. (treĭ alţĭ amicĭ)
Quest'altro fanciullo (acest l'alt bâiat)
Quegli áltri oggétti. (celle-l-alte objecte)
Ogni áltra cittá (totă altă cetate)
Alcune áltre fanciulle (nesce alte fete)
In qualunque altro luógo egli sia.
În orĭ ce alt loc ellŭ să fiă.
Niun áltro uomo. (nicĭ un alt om)

Declinaţiunea acestor pronume este următora.

Singularŭ masculinŭ	*Pluralŭ masculinŭ*
N. un áltro (un alt)	N. áltri (alţĭ)
G. d'un áltro	G. di áltri
D. ad un áltro	D. ad áltri
Ac. un áltro	Ac. áltri
Ab. da un áltro	Ab. da áltri.

Singularŭ femininŭ.	*Pluralŭ femininŭ.*
N. un' altra (uă altă)	N. altre (alte)
G. d'un' áltra	G. d'áltre
D. ad un' altra	D. ad áltre.
Ac. un' áltra.	Ac. áltre
Ab. da un' altra	Ab. da áltre.

La nominativul masculin din numerul singular, în loc de (un

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

áltro), spre a se areta uă persóna în general, se întrebuinţéză (áltri) fără articul, care însemnéză (áltro uómo) alt om (altra persóna) altă persónă.

(Áltra-áltra) fiind precedute de (uno, una,) se întrebuinţéză pentru persóne şi pentru lucruri.

Spre esemplu:

Nè tu nè áltri potrà piu ingannármi, în loc de: un áltro.

Nicĭ tu, nicĭ alţĭ nu vor puté să me înşele.

Questo non si può fáre senza aiuto d'áltri, în loc de: di un áltro.

Asta nu se póte face fără ajutorul altuĭa.

Io non mi fído ad áltri, în loc de: ad un altro.

Eŭ nu me încred la alţĭ.

Non vuól vedére áltri che lui, în loc de: un áltro.

Nu voesce a vedé alţĭ, ci numaĭ pe ellŭ.

Non poténdo da áltri ésser veduto, în loc de: da un áltro.

Neputênd să fiă vedut de alţĭ.

Párla d'un áltro, d'un áltra.

Vorbesce de un alt, de uă altă.

Lo diéde ad un áltro, ad un' áltra.

'Lŭ dete la un alt, la uă altă.

L'ha ricevuto da un áltro, da un áltra,

'L a priimit de la un alt, de la uă altă.

Áltro, fiind întrebuinţat într'un mod absolut şi rapportânduse la una séŭ maĭ multe persóne, séŭ lucruri determinate, priimesce articulul.

Singularŭ masculinŭ.	*Singularŭ femininŭ.*
N. l'altro (altul)	N. l'áltra (alta)
G. dell'altro	G. dell'áltra
D. all'altro.	D. all'altra.
Ac. l'altro	Ac. l'altra
Ab. dell'áltro	Ab. dell'áltra
Pluralŭ masculinŭ.	*Pluralŭ femininŭ.*
N. gli altri (alţiĭ)	N. le áltre (altele)
G. dégli áltri.	G. delle áltre

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

D. ágli áltri	D. álle altre
Ac. gli áltri	Ac. le áltre
Ab. dágli áltri.	Ab. dálle altre.

Spre esempl:
L'uno légge, l'áltro scrive.
Unul citesce, altul scrie.
L'una piánge, l'áltra ride.
Una plânge, alta ride.

Áltro și *altra* se întrebuințeză âncă, într'un mod substanțialŭ la singular fără articul; și atunci *áltro* însemnéză altra cósa, și *áltra* esprime *áltra dónna*:

Spre esempl:
Non c'è áltro che páne ed ácqua.
Nu este alt ce-va aci de quôt páne și apă.
Vuói altro? (Voesci alt ce va?)
Parliámo d'áltro (să vorbim de alt ce-va).
Non fa altro che cantáre
Nu face alt ce-va de quôt să cânte.
Non pregáva áltra se non léi.
Nu ruga pe alta, de quôt pe ea.
L'eĭ piu che altra egli amáva.
Pe ea maĭ mult de quôt pe altă ellŭ iubia.

Quând *áltro*, *áltra*, *áltri*, *áltre*, correspundŭ cu *úno*, *úna*, *úni*, *úne*, priĭmesc tot d'auna articul.

Singular masculin

N. l'uno e l'áltro (unul și altul

G. dell'uno e dell'áltro.

D. all'uno ed all'àltro.

Ab. l'uno e l'altro

Ab. dall'uno e dall'altro

nell' uno e nell' áltro (în unul și în altul)

coll' uno e coll' áltro (cu unul și cu altul)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

per l'uno e per l'áltro (pentru unul şĭ pentru altul)

Plural masculin

N. gli uni e gli áltri (uniĭ şĭ alţiĭ)

G degli uni e degli áltri

D. ágli uni ed ágli áltri

Ac, gli uni e gli altri

Ab. dágli uni e dagli altri.

négli uni e negli áltri (în uniĭ şi în alţiĭ)

cógli uni e cógli áltri (cu uniĭ şĭ cu alţiĭ)

per gli uni e per gli áltri (pentru uniĭ şĭ pentru alţiĭ)

Singular femenín

N. l'una e látra (una şĭ alta)

G. dell' uno e dell' áltra

D. all' una ed all' áltra

Ac. l'una e l'áltra

Ab. dall' una e dall' áltra

Coll'una e coll'áltra (cu una şĭ cu alta)

Nell'una e nell'áltra (în una şĭ în alta)

Per l'una e per l'áltra (pentru una şĭ pentru alta)

Plural feminin

N. le une e le áltre (unele şĭ altele)

G. delle une e delle áltre

D. álle une ed alle áltre

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Ac. le une e le altre

Ab. dálle une e dálle áltre

Colle une e colle áltre (cu unele şĭ cu altele)

Nelle une e nelle áltre (în unele şĭ în altele)

Per le une e per le altre (pentru unele şĭ pentru altele)

L'un l'áltro fôră conjuncţiunea *e* esprime uă ideă de reciprocitate.

Ríngular masculin

N. l'un l'áltro (unul côtră altul)

G. l'un dell'áltro

D. l'un all'áltro

Ac. l'un l'altro

Ab. l'un dall'áltro

l'un coll'áltro (unul cu altul

Plural masculin

N. gli uni gli áltri (uniĭ côtrŏ alţiĭ)

G. gli uni de gli áltri

D. gli uni ágli áltri

Ac. gli uni gli áltri

Ab. gli uni dágli áltri

gli uni cógli áltri (uniĭ cu alţĭ)

Singularŭ femininŭ

N. l'una l'áltra (una câtrŏ alta)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

G. l'una dell'áltra

D. l'una all'áltra

Ac. l'una l'áltra

Ab. l'una dall'áltra

l'una coll'áltra (una cu alta)

Pluralŭ femininŭ

N. le une le altre (unele câtrŏ altele)

G. le une delle áltre

D. le une alle áltre

Ac. le une le áltre.

Ab. le une dálle áltre

le une colle áltre (unele cu altele)

Spre esemplŭ:
Si aiutano l'un l'áltro (se ajută unul pe altul)
Dobbiámo amárci gli uni gli áltri.
Trebue să ne iubim unii pe alții.
L'una l'áltra si ódiano.
Se uresc una pe alta
Le une le altre si consólano
Unele pe altele se consolă
Abbian cura l'un dell'áltro
Să aibă grigiă unul de altul.
L'una dall'áltra sta lunge ognóra
Una de alta departe stă tot d'auna

Altrui.

Altrui considerânduse ca sustantiv, se rapportă la persóna, și nu are nominativ.

N. — — —

G. di altrui séŭ d'altrui (altuia)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

D. ad altrui

Ac. altrui

Ab. da altrui

Per altrui (pentru alt cine-va)

Spre esemplŭ:
Égli non dice mai male d'altrui.
Ellŭ nu borbesce nicĭ uă dată reŭ de alţĭ.
Féce ognor bene ad altrui.
Facu tot d'auna bine altuia
Io non v'o dipéndere da altrui.
Nu voiŭ să depind de la alţĭ.

Quând (di altrui, ad altrui) sunt precedute de nume substantive, propositiunile *di a* se supprim.
Spre esemplŭ:
(Égli non merita il favóre altrui,) in loc de (il favóre di altrui.)
Ellŭ nu merită favórea altuia
(Non fáte male altrui,) în loc de (male ad alfrui.
Să nu faceţĭ reŭ altuia

Genitivul (d'altrui) se pune ăncŏ intre articul şi nume, suprimênduse prepositiunea *di*.
Spre esemplu:
(L'altrui bene preóccupa sempre il filántropo,) în loc de: (il bene d'altrui) séŭ (il béne d'altrui) séŭ (il béne altrui).
Binele altuia preocupă tot d'auna pe filantropul.

Espressiunea (l'altrui,) cu articulu, este elliptică, şĭ însemnéză (l'avére altrui) séŭ d'altrui (averea altuia).
Spre esemplŭ:
(Io non dimándo l'altrui, ma il mio,) în loc de: l'altrui avére séŭ (l'avére altrui.)
Eu nu cerŭ averea altuia, ci a mea.

SECŢIUNEA II.

Pronumele nedeterminate

Entre pronumele nedeterminate sunt unele carĭ se întrebuinţeză êntr'un mod adiéctiv.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Spre esemplŭ;
Ogni uómo, ogni cosa (tot om, tot lucrŭ)
Quálche animale, quálche piánta.
Un dobitocŭ, uă planta.

Maĭ sunt alte carĭ se întrebuinţeză ca adjective şĭ ca substantive.
Spre esemplu:
Nessun uómo, nessuna idéa.
Nicĭ un om, nicĭ uă ideă.
Alcuno amíco, alcun nemíco.
Un amic, un inimic.
Non védo alcuno (nu veḑ pe nimene).
Nessuno viéne a disturbármi.
Nicĭ unu nu vine să me turbură.

Sunt, înfine, alte carĭ se întrebuinţeză într'un mod substantiv.
Spre esemplu:
Ognuno ha i suoi difétti.
Fie-care are defectele sele.
È'venuto qualcheduno? (a venit cine-va?)
Chiunque sia (orĭ cine să fiă).

Ogni.

Ógni (tot, fie-care) este invariabil, se întrebuinţéză la masculin şi la feminin, şi nu are plural. Ellŭ determină fiă-care individuŭ, care compune uă clássă séŭ uă societate.

Singularŭ masculinŭ.

N. ógni uómo (tot omu)

G. d'ogni uómo

D. ad ógni uómo

Ac. ogni uómo

Ab. da ógni uómo

in ógni uómo (în tot omu)

con ógni uòmo (cu tot omu)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

per ógni uómo (pentru tot omu)

Singularŭ femininŭ.

N. ógni cósá (tot lucru)

G. d'ógni cósa

D. ad ógni cósa

Ac. ógni cósa

Ab. da ógni cósa

in ógni cosa (în tot lucru)

con ógni cósa (cu tot lucru)

per ógni cósa (pentru tot lucru)

Spre esemplu:
Ógni uómo ha la sua passióne dominánte.
Tot ómu are passiunea sea dominantă.
Ógni uómo è mortále.
Tot omul e muritor.
Ógni donna prudénte è stimáta.
Tóta femea prudentă este stimată.
Ógni cósa ha due aspétti.
Tot lucru are doue fâçe.
Tu starái prónto ad ógni mio cénno.
Tu trebue să fiĭ gata la tótă puruncă a mea.
Guatándo da ógni párte.
Uitânduse în tóte pârțile.
Vi scriverò in ógni occorrénza.
Ve voiŭ scrie în tótă occasiune.
Con ógni árte (cu tótă artă)
Ógni mattina, ógni séra, ógni dì, ógni settimana, ógni mése, ógni ánno. (în tóte demênețele, în tóte lunele, în toțiĭ. anni).

Quând (ógni) se pune înaintea unuĭ nume numeral, substantivul care urméză, póte să fiă de numer plural.
Spre esemplu:
Ógni due giórni (pe fiă care doue dile)
Ógni tre mési (pe fiă-care trei lune)
Ógni cinque ánni (pe fiă-care cincĭ annĭ)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Assemenea în vorba compusa: Ognissánti (la Toussaint) adică ḑioa totor sânţilor.

Cu vorba (ógni) se formeză italianismele urmâtóre;

Ognóra (ógni óra) — (pe fiă-care oră)

Ognora che séŭ ognórché (ogni ora che) — (pe fiă-care oră quând).

Ógni vólta şi ógni vólta che (de quôte orĭ-de quôte orĭ quând)

Da per ógni dóve (orĭ-unde)

In ógui luogo (în orĭ ce loc)

In ógni parte (în orĭ ce parte)

In ógni témpo (în orĭ ce timp)

In ógni cása (în orĭ ce casă)

In ógni paése (în orĭ-ce ţérră)

In ógni módo séŭ ad ógni módo (în orĭ-ce mod)

Ognuno (ógni uno) — (fiă-care)

Tútto.

Tutto (tot) tutta (tótă) tutti (toţĭ) tutte (tóte) aretă totalitatea neîmpârţită a uneĭ classe séŭ a unuĭ lucru, şi esprime êntr'un mod collectiv, toţĭ îndividuĭ séŭ tóte parţile. Sunt urmate de articul, şi se accórdă în geniul şi în numer cu numele.

Spro esemplu:

Tutto il paése (tótă ţérra) séŭ il paése tutto.

Tutta la città (tóta cetatea) séŭ la città tutta.

Tutti gli uómini (toţĭ ómeniĭ) séŭ gli uómini tutti.

Tutte le nazióni (tóte naţiunile) séŭ le nazióni tutte.

(Tutto) se póte âncă întrebuinţa, ca substantiv, cu articul înainte séŭ fără articul.

Spre esemplŭ:

Esámina il tutto con attenzióne séŭ attentaménte.

Esamină tóte cu attenţiune.

Égli sa tutto. (ellŭ scie tóte).

Tótă lumea, dupŏ françusesce, se ḑice italianesce: tutti (toţĭ) şi ognuno (fiă-care).

Spre esemplu:

Tutti lo conóscono (toţĭ 'lŭ cunoscŭ)

Ognuno lo disprézza (fiă-care 'lŭ dispreţuesce)

Égli è lodáto da tutt'i buoni cittadini.

Ellŭ este lâudat de toţĭ buniĭ cetăţenĭ.

Ognuno lo compatisce, poich'esso mérita compatiménto.

Fiă-care 'lŭ compatimesce, câcĭ ellŭ merită compatimire.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Espressiunile: tutto quánto (tot-întreg) tutta quánta (tótă-întregă) tutti quánti (toţĭ-întregĭ) tutte quánte (tóte-întrege) sunt prescurtate de: tutto quánto è (este) séŭ éra (era) de: tutta quánta è (este) séŭ éra (era) de: tutti quánti sóno (sunt) séŭ érano (erau) de: tutte quánte sóno (sunt) séŭ érano (erau).

Spre esemplu.

Tutto quánto il pópolo séŭ il pópolo tutto quanto.
Tot populul séŭ populul întreg.
Tutta quánta la città séŭ la città tutta quánta.
Tótă cetatea séŭ cetatea întrégă.
Tutti quánti i cittadini séŭ i cittadini tutti quánti.
Toţĭ cetaţenĭ.
Tutte quánte le dónne séŭ le dónne tutte quante.
Tóte femeele.

Quând (tutto), (tutta), (tutti), (tutte), esprimŭ totalitatea unuĭ object séŭ uneĭ classe, sunt adjective, şi se accórdă în genu şi numeru cu numele qualificate prin unirea lor cu dînsele.

Spre esemplu:

Égli éra tutto spaventáto a causa di quel mostro.
Ellŭ era cu totul spăimentat din causa acelluĭ monstru.
Ell'éra tutta liéta in quel moménto.
Ea era cu totul vesselă în acellŭ moment.
Éssi són tutti fanciulli bene educáti.
Ei sunt toţĭ copiĭ bine crescuţĭ.
Esse sóno tutte grazióse fanciulline.
Elle sunt tóte graţióse copillţe.

(Tutto şi tutta) se potŭ întrebuinţa fôră articul în urmátórele uniunĭ de vorbe.

Spre esemplu:

Tutto Egitto (tot Egiptu)
Tutta Itália (tótă Italia)
În loc de (tutto l'Egitto — tutta l'Itália).

OGNUNO.

Ognuno masculin (fiă-care) şĭ (ognuna) feminin compuse de (ógni) şĭ (uno), de (ógni) şĭ (una,) aretă totalitatea îndividuilor entr'un înţellessŭ collectiv şĭ general. şĭ se întrebuinteză ca substantive pentru persóne, în loc de: ógni uómo (fiă-care om) ógni dónna (fiă-care femeă) numaĭ la singular, fără articul.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Sigular masculinŭ.	*Singular femininŭ*
N. ognuno	ognuna
G. d'ognuno	d'ognuna
D. ad ognuno	ad ognuna
Ac. ognuno	ognuna
Ab. da ognuno	da ognuna

in ognuno (în fiă-care) in ognuna
con ognuno (cu fiă-care) con ognuna
per ognuno (pentru fiă-care) per ognuna

Spre esemplu:

Ognuno párla della guérra.
Fiă-care vorbesce despre resbellŭ.
Ognun créde che avrémo la páce
Fiă-care crede că vom avé pace.
In ognuno trôvasi un po'di vanità
În fiă-care se gâsesce nițică vanitate.
Con ognuno è necessária la prudénza.
Cu fiă-care este necessariă prudința.
Per ognuno possiámo abbondáre in bontà.
Pentru fiă-care putem abunda în bunetate
Ognuna vuole éssere amáta.
Fia-care voesce a fi iubită
Ognuna desidera d'ésser felice.
Fiă-care doresce de a fi ferice.
In ognuno vediámo un po'di sensibilità
În fiă-care vedem nițică sensibilitate
Con ognuna dobbiámo éssere amábili.
Cu fiă-care trebue să fim amabilĭ.
Per ognuna dabbiámo avér rispétto.
Pentru fiă-care trebue să avem respect.

CADAUNO-CIASCHEDUNO-CIASCUNO.

(Cadauno, ciascheduno, ciascuno) masculin, (cadauna, ciascheduna , ciascuna ,) feminin (fiă-care) aretă fiă-care individu uneĭ specie séŭ uneĭ societăți entr'un mod distins, și se întrebuințeză numai la singularŭ, fôrâ articul.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Singularŭ masculinŭ.	*Singularŭ femininŭ.*
N. cadauno.	cadauna
G. di cadauno.	di cadauna
D. a cadauno.	a cadauna
Ac. cadauno.	cadauna
Ab. da cadauno.	da cadauna

masculinŭ.	*femininŭ.*
N. ciascheduno	ciascheduna
G. di ciascheduno.	di ciascheduna
D. a ciascheduno	a ciascheduna
Ac. chiascheduno	ciascheduna
Ab. da ciascheduno	da ciascheduna

masculinŭ	*femininŭ.*
N. ciascuno	ciascuna
G. di ciascuno	di ciascuna
D. a ciascuno	a ciascuna
Ac. ciascuno	ciascuna
Ab. da ciascuno	da ciascuna

Prepositiunile *in*, *con*, *per*, preced assemenea aceste pronume.

Spre esemplu:
In cadauna di quelle quattro stanze è un letto.
În fiă-care din acelle patru odăĭ este un pat.
Con ciaschedana di quelle due donne fece all'amóre.
Cu fiă-care din acelle doûe domne a fostŭ amorezat.
Per ciascuno di lóro egli vi préga, o signóre.
Pentru fiă-care dintr'ênşĭ ellŭ ve rógă, domnule

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Cadaúno și *cadaúna* se întrebuințeză și atunci quând se vorbesce séŭ se scrie despre lucrurĭ. Spre esemplu:
Cadaun paése ha le sue usánze.
Fiă-care țérră are obiceurile sele.
Cadauna città ha le sue bellézze.
Fiă care cetate are frumusețile sele.

Assemenea și (ciascuno, ciascuna.) Spre esemplu:
Ciascuno ha un po' di presunzióne.
Fiă-care are nițică presumțiune.
Ciascúna ha un po' de rossóre.
Fiă-care are nițică rușine
Ciascun lupo è rapace, per sua natura.
Fiă-care lupŭ este din natura sea rapace (care râpesce)
Ciascuna volpe è naturalménte astuta.
Fiă care vulpe este naturalicesce astută (șirétă)

(Ciascheduno și ciascheduna) se întrebuințeză nu maĭ quând se vorbesce séŭ se scrie despre persóne. Spre esemplu:
Ciascheduno di nói ha un po' di amór próprio.
Fiă-care din noĭ are nițel amor propriŭ.
Ciascheduna di queste signóre è ammirabìle
Fiă-care din aceste dómne este admirabilă.

Alcuno.

(Alcuno, alcuna, alcuni, alcune,) întrebuințânduse, fără a fi însoțite de uă vorba negativă, ca substantive, se rapportă la persóne și însemneză la singular (cine-va) și la plural (uniĭ, unele;) ênsă, întrebuințânduse ca adjective, servŭ pentru persóne și pentru lucrurĭ, și însemneză în acest din urma cas: un. una, nesce, nescare.

Singularŭ masculinŭ.

N. alcuno (cine-va, un) D. ad alcuno.

G. d'alcuno Ac. alcuno

Ab. da alcuno

Pluralŭ masculinŭ

N. alcuni (uniĭ, nescari) D. ad alcuni

G. d'alcuni. Ac. alcuni

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Ab. da alcuni.

Singularŭ femininŭ

N. alcuna (cine-va-una) D. ad alcuna.

G. d'alcuna. Ac. alcuna.

Ab. da alcuna.

Pluralŭ femininŭ.

No. alcune (unele, nescari) D. ad alcune.

G. d'alcune Ac. alcune

Ab. da alcune.

Spre esemplu:
Alcuno éntra in cása, alcuno esce di cása.
Cine-va intră în casă, cine-va ese din casă.
Avéte veduto alcuno de' nostri amíci?
Aţĭ vedut verĭ unul din amicĭĭ noştri?
Párlo di alcuni che vói conoscéte
Vorbesc despre unĭĭ pe carĭ i cunósceţĭ.
Alcuni signóri; alcune signóre
Nesce domnĭ; nesce dómne.
Alcuna di quélle franciulle distinguévasi per la sua vivacità.
Unele din fetele acellea se destingea prin a sea vivacitate.
Alcuna osservazióne potrebbe fársi.
Uă observaţiune s'ar puté face.
Ho letto soltánto alcune léttere
Am citit numaĭ nesce scrisorĭ.
Alcune sono capriccióse quanto máĭ.
Unele sunt capriccióse quât nu se maĭ póte.

Quând (alcuno şi alcuna) sunt însoţite de uă negaţiune, atuncĭ se punŭ în urma verbuluĭ şi însemneză: nicĭ un, nicĭ una; întrebuinţânduse numaĭ la singular, fără articul. Spre esemplu?
Non védo alcuno (nu ved pe nicĭ un).
Non conósco alcuna di quéste signóre
Nu cunosc nicĭ una dintr'aceste dómne.
Non ho parláto ad alcuno.
Nu am vorbit cu nicĭ unu.
Egli non può éssere amáto da alcuna dónna.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Ellŭ nu póte fi iubit de nicĭ uă femeă.
Senza ésser conosciuto da alcuno.
Fóră de a fi cunoscut de cine-va.

Alquanto.

(Alquánto), (alquánta), (alquánti), (alquánte), întrebuințânduse ca adjective, la singular, însemnează: nițel, nițică, uă quantitate nedeterminată a unuĭ lucru; ênsă întrebuințânduse la plural, însemnează: quâțĭ-va-quâte-va.

(Alquánto), întrebuințanduse ca substantiv séŭ ca adverbiu, însemnează nițel.

Singularŭ masculinŭ.

N. alquánto (nițel) D. ad alquánto

G. d'alquánto Ac. alquánto

Ab. da alquánto

Pluralŭ masculinŭ.

N. alquánti (quôtĭ-va) D. ad alquánti

G. d'alquánti Ac. alquánti

Ab. da alquánti

Singularŭ femininŭ.

Spre esmplu:
Mi diéde alquánto óro (îmĭ dete nițel aurŭ)
Abbiate alquánta compassióne.
Să vi fiă nițică milă.
Eravi alquánta génte. (erau a colo quôțĭ va ómenĭ).
Dopo alquánto spázio di témpo ritornò.
După quôtŭ-va timp se întórse.
Védo alquánti uómini (ved quôțĭ-va ómenĭ).
Poichè alquánte giornáte viaggiáte avémmo, a Róma arrivámmo.
După ce călatorirem quôte-va dile, ajunserem la Roma.
Con alquánto di buon vino (cu nițel vin bun).
Ragioniámo alquánto insiéme.
Să raționâm nițel amêndouĭ.
Fáttosi alquánto indiétro (retragênduse nițel).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Facéndosi alquánto avánti (înaintând nițel).

Parecchio.

(Parécchio) și (parécchia) se pot întrebuința ca adjective și ca substantive pentru persóne și pentru lucrurĭ, spre a însemna (egualŭ), egualâ, assêmênat, assêmênată): ênsă, în locul acestor, sunt preferabile (pári) séŭ (símile) (egualŭ-à) séŭ (assemenatŭ-ă) pentru masculin și feminin la singular. La plural se întrebuințéză (parécchi), (parécchie) pentru persóne și pentru lucrurĭ spre a însemna quôțĭ-va-quâte-va, maĭ mulțĭ-maĭ multe.

Pluralŭ masc.	*Plural fem.*
N. parécchi (quâțĭ-va)	parécchie (quâte-va)
G. di parécchi	di parécchie
D. a parécchi	a parécchie
Ac. parécchi	parécchie
Ab. da parécchi	da parécchie

Spre esemplu:
Spero trovarne uno che sia parécchio (eguálŭ)
Sper de a gâsi un care să fiă egualŭ cu âstă.
Ne vidi una parécchia (pari-eguále-simile)
Veḑuĭ una assemenea asteia
Parécchi miei amici son venuti a vedérmi
Quâțĭ-va amicĭ aĭ meĭ au venit să me véḑă
Passáron di qua parécchie dónne.
Trecură pe aicĭ quâte-va femee.
È in Nápoli da parecchi ánni
Este la Neapolĭ de quâțĭ-va annĭ.
L'ho veduto parécchie volte.
'L am veḑut de quâte-va orĭ

Qualche.

(Quálche) este invariabil, șĭ se întrebuințéză, pentru persóne șĭ lucrurĭ, ca adjectivele terminate în *e*, în ambele generĭ, numaĭ la singular.

Însă de une orĭ se întrebuințéză șĭ la plural în loc de (alquanti) șĭ (alquánte).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Masculinŭ:	*Femininŭ.*
N. quálche uómo (verĭ un om)	quálche dónna (verĭ uă muere)
G. di qualche uómo	di quálche dónna
D. a qualche uómo	a qualche dónna
Ac. qualche uómo	qualche dónna
Av. da qualche uómo	da qualche dónna.

Masculinŭ.	*femininŭ.*
N. quálche libro (vezi uă carte)	quálche cámera (verĭ uă cameră)
G. di quálche libro	di quálche cámera
D. a quálche libro	a qualche cámera
Ac. quálche libro	quálche cámera
Ab. da quálche libro	da qualche cámera

Spre esemplu:
Vorréi comprár quálche libro.
Aşĭ voi să cumper vre uă carte.
Avete qualche cámera séŭ stánza locabile?
Aveţĭ vre uă odaiă de închiriat?
Quálche cédro séŭ limone — qualche aráncia
Verĭ-un citru séŭ lemâe-verĭ-un portocallŭ
Mangiái quálche fichi-quálche nóci.
Mâncaĭ quâte-va smochine — quâte-va nucĭ.
Pranzái con quálche signóri — con quálche signore
Prânzâĭ cu quâţĭ-va domnĭ — cu quâte-va dómne.

Qualcheduno, qualcuno.

(Qualcheduno, qualcheduna), qualcuno, qualcuna compuse de quále che uno, sunt equivalenţĭ cu: alcuno.

(Qualcheduno, qualcheduna) se întrebuinţeză ca substantive, pentru persóne, numaĭ la singular.

(Qualcuno, qualcuna) se întrebuinţeză assemenea pentru persóne la singular şi la plural.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Masculinŭ.	*femininŭ.*
N. qualcheduno (cíne-va)	qualcheduna
G. di qualcheduno	di qualcheduna
D. a qualcheduno	a qualcheduna
Ac. qualcheduno	qualcheduna
Ab. da qualcheduno	da qualcheduna

Singularŭ masculinŭ.	*Pluralŭ masculinŭ.*
N. qualcuno (cine-va)	qualcuni (unii)
G. di qualcuno	di qualcuni
D. a qualcuno	a qualcuni
Ac. qualcuno	qualcuni
Ab. da qualcuno	da qualcuni

Singularŭ femininŭ.	*Pluralŭ femininŭ.*
N. qualcuna	qualcune
G. di qualcuna	di qualcune
D. a qualcuna	a qualcune
Ac. qualcuna	qualcune
Ab. da qualcuna	da qualcune

Spre esemplu:
E venuto qualcheduno? séŭ qualcuno?
A venit cine-va?
Chiamáte qualcheduna séŭ qualcuna di quelle donne
Chiamaţi vre-una din acelle femee.
Conósco qualcuni assái piu coraggiósi degli áltri.
Cunosc pe unii cu mult mai curagioşi de quât ceï-l'alţi.
Qualcune son veramente oneste, ma le altre son disoneste.
Unele sunt éntr'adevér oneste, ênsă celle-l'-alte sunt neoneste

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Qualunque

(Qualunque) compus de (quále și unque) se întrebuințéză pentru ambele genurĭ, numaĭ la singular. Întrebuințânduse singur, se subtînțellege tot-d'auna un nume suppressŭ prin ellipsă.

De multe orĭ este însoçit de nume.

Masculinŭ.	*Femininŭ.*
N. qualunque uómo (óre-care om)	qualunque dónna (óre-care muiere)
G. di qualunque uómo	di qualunque dónna
D. a qualunque uómo	a qualunque dónna.
Ac. qualunque uómo	qualunque dónna
Ab. da qualunque uómo.	da qualunque dónna

Spre esemplu:
Qualunque sía, io v'o fárgli giustízia.
Óre-care să fiă, eŭ voiŭ să i-fac justiția
Qualunque venga da me, sarà sempre accólto.
Óre-care să viă la mine va fi tot-d'aună priimit.
Qualunque témpo fáccia voglio andár fuóri.
Orĭ ce timp să fiă, voiŭ să me duc afará.
Qualunque ragióne io gli adduca, sarà difficile il persuadérlo.
Orĭ-ce rațiune să i aduc, va fi difficil a'l persuadé

Chiunque.

(Chiunque) compus de (chi și unque) este invariabil, și se întrebuințéză pentru persóne în ambele generĭ, și în ambele numere. Ellŭ este ca un substantiv. și însemnéză orĭ-cine.

N. chiunque	D. a chiunque.
G. di chiunque.	Ac. chiunque.

Ab. da chiunque

Spre esemplu
Chiunque vuóle, venga-váda-fáccia.
Orĭ-cine voesce, să viă-să se ducă-să facă.
Chiunque élla sía, dobbiamo aiutárla.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Orĭ-cine ea să fiă, trebue să o ajutâm.
Chiunque voi siáte, non potéte passáre per di qua.
Orĭ-cine să fiţĭ, nu puteţĭ să treceţĭ pe aicĭ.
Chiunque èlle siáno, fánno qualche béne.
Orĭ-cine elle să fiă, fac óre-care bine.

Chicchessia[1])

(Chicchessía) compus de (chí che sía) se întrebuinţéză, ca substantiv, pentru persóne, în ambele generĭ. La plural face (chicchessíano) compus de (chi che síano).

N. chicchessía (fiă-cine) D. a chicchessia

G. dí chicchessia Ac. chicchessia.

Ab. da chicchessía.

Spre esemplu:
Venga chicchessía, io starò quì.
Să viă fiă cine, eŭ voiŭ sta aci.
Chicchessia questa signóra, essa dev'esser rispettáta.
Orĭ-cine să fiă acésta dómna, ea trebue să fiă respectată.
Chicchessíano costoro, io vó difénderli.
Orĭ cine să fiă acestia, eŭ voiŭ să i defend.
Chicchessíano quelle fanciulle, noĭ siamo dísposti a protéggerle ognóra.
Orĭ-cine să fiă accelle fete, noĭ suntem dispuşĭ a le protege tot-d'auna.

Chi si vóglia.

(Chi si vóglia) se întrebuinţéză assemenea, ca substantiv, în ambele generĭ pentru persóne. La plural face: chi si vógliano.

N. chi si vóglia (orĭ-cine să fiă) D. a chi si vóglia

G. di chi si vóglia Ac. chi si vóglia

Ab. da chi si vóglia

Spre esemplu:
Sia chi si vóglia, égli è un uóm dabbéne.

1) Se dice încă: chi che si sia.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Orĭ-cine să fiă ellŭ este un om de bine
Sia chi si vóglia, élla è una dónna benéfica
Orĭ-cine să fiă, ea este uă femea binefăcătóră
Siano chi si vógliano, éssi méritano la nostra estimazione.
Orĭ-cine să fiă, eĭ merită a nóstră estimaţiune.
Siano chi si vógliano, esse son tali da attiráre l'attenzione di tuttti.
Orĭ-cine să fiă, elle sunt ast-fel, în quât attrag attenţiunea totorŭ.

Qual si sia séŭ *qualsisia*

(Qualsisia) orĭ-care să fiă, compusă de *quále si si sia* se întrebuinţéză ca adjectiv pentru ambele generĭ. La plural face: qualsisiano:

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. qualsisia	N. qualsisiano
G. di qualsisia	G. di qualsisiano
D. a qualsisia	D. a qualsisiano
Ac. qualsisia	Ac. qualsisiano
Ab. da qualsisia	Ab. da qualsisiano

Spre esemplu:
Qualsisia il tuo progétto, io non vo'sapérlo.
Orĭ-care să fiă projectul tĕŭ, eu nu voesc a 'l sci
Qualsisia l'offensióne a te fatta, è d'uopo il perdonárla.
Orĭ-care să fiă offensiunea ce ţi s'a făcută, trebue să ó perdonezĭ.
Qualsisiano i suói errori, tu dévi obliárli.
Orĭ-carĭ să fiă errorile luĭ, tu trebue sa le uiţĭ.
Qualsisiano le sue ragióni, noi dobbiámo rispettarle.
Orĭ-carĭ să fiă raţiunile sele, noĭ trebue să le respectâm.

Qual si voglia séu qualsivoglia

(Qualsivóglia) orĭ-care să voéscă, compusă de *quále si vóglia* se întrebuinţéză ca adjectiv pentru ambele generĭ. La plural face: qualsivógliano.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. qualsivóglia	N. qualsivógliano
G. di qualsivóglia	G. di qualsivógliano
D. a qualsivóglia	D. a qualsivógliano
Ac. qualsivóglia	Ac. qualsivógliano
Ab. da qualsivóglia	Ab. da qualsivógliano

Spre esemplu:
Gli si dia qualsivóglia prémio.
Să i se dé orĭ-care premiŭ să se voéscă.
Qualsivóglia risoluzione prénda, essa sarà eseguita.
Orĭ-care resoluţiune să ié, ea va fi esecutată.
Siano qualsivógliano i suói affári, esso non può negligerli.
Să fiă orĭ-carĭ să voéscă affacerile sele, ellŭ nu póte să le neingrigéscă.
Qualsivógliano le mie richieste, devi udirle.
Orĭ-carĭ să fiă cererile mele, trebue să le audĭ.

Checchessia séŭ checche si sia.

(Checchessia séŭ checchè si sia) orĭ ce să fiă, se întrebuinţéză ea substantivŭ pentru lucrurĭ, numaĭ la singular, în ambele generĭ.

N. checchessia séu	checchè si sia
G. di checchessia	di checché si sia
D. a checchessia	a checchè si sia
Ac. checchessia	checchè si sia
Ab. da checchessia	da checchè si sia

Spre esemplu:
Checchessia il risultaménto del giudizio, *io* l'aspétto con tranquillità di spírito.
Orĭ-ce să fiă resultatul judiciuluĭ, eu 'l astept cu tranquillitate de spiritŭ.
Checchè si sia la cáusa di tánto male, io ne vedo con dolóre, l'effetto.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Orĭ-ce să fiă causa unuĭ ast-fel de rêŭ, eu vêḑŭ, cu durere effectul luĭ.

Tale-Cotále1)

(Tálè-Cotále) atare-cutare, sunt, ca adjectivele terminate în *e*, de genul masculin şi feminin. Se întrebuinţeză séŭ într'un mod adjectiv cu articul şi fără articul, precum: il tal signóre (cutare domn,) tal libro (cutare cartĕ) séŭ într'un mod substantiv, precum: il tále, la tále (cutare) quel tále, quélla tále.

Singularŭ masculinŭ.

N. il tal signóre	tal libro
G. del tal síguóre	di tal libro
D. al tal signore	a tal libro
Av. il tal signóre	tal libro
Ab. dal tal signóre	da tal libro

Plural masculin.

N. i tái signóri	tái libri
G. de' tái signóri	di tái librì
D. ai tai signóri	a tài libri
Ac. i tái signori	tái libri
Ab. da' tái signóri	da tái libri

Singularŭ femininŭ.

N. la tále signóra	la tale cósa
G. délla tále signóra	della tale cosa
D. álla tale signóra	allá tale cosa

*) (Cotale) se intrebuinţéză în loc de (tale) spre a se da maĭ mare putere espressiuniĭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Ac. la tále signóra	la tale cosa
Ab. dálla tale signóra	dalla tale cosa

Pluralŭ femininŭ.

N. le táli signóre	le tali cose
G. délle táli signóre	delle tali cose
D. álle táli signóre	alle tali cose
Ac. le táli signóre	le tali cose
Ab. dálle táli signóre	dalle tali cose

Sing. masc.	*Plur. masc.*
N. il tále (cutare)	i táli (cutarĭ)
G. del tále	dei táli
D. al tále	ai táli
Ac. il tále	i táli
Ab. dal tále	dai tali

Sing. fem.	*Plur. fem.*
N. la tále (cutare)	le táli (cutarĭ)
G. délla tále	délle táli
D. alla tále	álle táli
Ac. la tále	le táli
Ab. dalla tále	dalle táli

Sing. masc.	*Plur. masc.*
N. quel tále (cutare)	quei táli
G. di quel tále	di quei táli

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

D. a quel tále	a quei táli
Ac. quel tále	quei táli
Ab. da quel tále	da quei táli

Singularŭ femininŭ.	*Pluralŭ femininŭ.*
N. quélla tále (cutare)	quélle táli (cutari)
C. di quélla tále	di quélle táli
D. a quélla tále	a quélle táli
Ac. quélla tále	quélle táli
Ab. da quélla tále	da quélle táli

(Tále) se póte uni cu pronumele nedeterminate (uno), (una), (uni), (une), precum (taluno), (taluna), (taluni), (talune).

Singularŭ masculinŭ.	*Pluralŭ masculinŭ.*
N. taluno (cine-va)	taluni (unii)
G. di taluno	di taluni
D. a taluno	a taluni
Ac. taluno	taluni
Ab. da taluno	da taluni

Singularŭ femininŭ.	*Pluralŭ femininŭ.*
N. taluna (cine-va)	N. talune (unele)
G. di taluna.	G. di talune
D. a taluna.	D. a talune.
Ac. taluna	Ac. talune
Ab. da taluna	Ab. da talune.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Assemenea *cérto* se póte uni cu pronumele nedeterminate *úno una*, *uni*, *une* precum *certuno*. *certúna*, *certuni*, *certúne*.

Singularŭ masculinŭ.	*Pluralŭ masculinŭ.*
N. certuno (un)	N. certuni (uniĭ)
G. di certuno.	G. di certuni
D. a certuno	D. a certuni
Ac. certuno	Ac. certuni
Ab. da certuno	Ab. da certuni

Singularŭ femininŭ.	*Pluralŭ femininŭ.*
N. certuna (una)	N. certune (unele)
G. di certuna.	G. di certune
D. a certuna	D. a certune
Ac. certuna	Ac. certune.
Ab. da certuna	Ab. da certune

Spre esemplu:
Il tal signóre distínguesi per la sua prudénza
Cutare domn se distinge prin prudența sea
La tále signóra è ammirábile per la sua saviézza.
Cutáre dómnă este admirabilă prin înțellepciunea sea.
Tal líbro è scientífico, e quíndi molto utile
Cutare carta este scientifică, și prin urmare pré utilă.
Tái libri son troppo rári nel nostro paése
Ast-fel de cârțĭ sunt pré rare în țérra nóstră.
Cotále è il suo parére in quest'affáre.
Ast-fel este parerea sea în acésta affacere
Cotále è la sua condótta verso di nói.
Ast-fel este conduita luĭ câtrŏ noĭ.
Il tále mérita disprezzo a causa del suo vil caráttere.
Cutare merită dispreț din causa caracteruluĭ seŭ celluĭ viŭ.
La tale ispira compassione per le sue afflizioni.
Cutare ispira compassiune pentru afflicțiunile sele
Quel tale sa conciliarsi l'estimazióne di tutti.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Acella scie a se concilia stima totor.
Quella tale raccomándasi per la sua onestà.
Acea se recumandă prin onestatea sea.
Taluno vorrà, forse, chiéderti un consiglio.
Un va voi, póte să îţi ceră un consiliŭ.
Taluna sarà, fórse, piu sensibile a tánto amóre.
Una va fi, póte, maĭ sensibilă la atât amor.
Certuno, che voi ben conoscéte, pensa altraménte
Unul, ce voĭ bine cunóşceţi gândeşce ast-fel.
Certuna, tróppo defórme, vorrebbe ch'io l'amassi.
Una, pré urîtă ar voi să o iubesc.

Se ḑice assemenea (un tale, una tále,) precum (un tale uómo) un cutare om (una tal dónna) uă cutare femeă, numaĭ la singular.

Singularŭ masculinŭ.	*Singularŭ femininŭ*
N. un tale uómo	N. una tále dónna.
G. di un tale uómo.	G. di una tale dónna.
D. ad un tale uómo.	D. ad una tále dónna
Ac. un tale uómo.	Ac. una tále dónna.
Ab. da un tale uómo	Ab. da una tale dónna

Assemenea şi un cérto uómo, una certa dónna (un bârbat, uă femeă).

N. un cérto uomo	N. una cérta dónna.
G. di un cérto uómo	G. di una certa dónna
D. ad un certo uómo.	D, ad una certa dónna
Ac. un cérto uómo.	Ac. una certa dónna
Ab. da un certo uómo	Ab. da una certa dónna.

(Tále) unênduse cu (áltro,) se face: altrettále, (alt-cutare) la singular, şi altrettáli (alţĭ cutarĭ) la plural.
Spre esemplu:
Cotále arriva óra, ed altrettále arriverá piu tárdi.
Cutare sosesce acum, şi alt cutare va sosi maĭ târḑiŭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Cotali son partiti óggi, ed altrettáli partiránno dománi.
Cutarĭ aŭ plecat astă-dĭ, și alți cutarĭ vor pleca mâne.

Tánto, cotánto, altrettánto, quánto

Vorbele de quantitate nedeterminată, carĭ sunt:
(Tánto, tánta, tánti, tánte-cotánto*) cotánta, cotánti, cotante.
Altrettanto, altrettanta, altrettánti, altrettánte.
Quánto, quánta, quánti quante) se întrebuințeză ca adjective ca substantive și ca adverbie.
Spre esemplu:
Tànto témpo (atât timp)
Tánta sollicitudine (atâta sollicitudine)
Tánti módi (atâte moduri)
Tante persóne (atâte persóne)
Cotánto dolóre! (atâtâ durere!)
Cotánta predilezióne! (atâta predilecțiune!)
Cotánti desidérii (atâte dorințe!)
Cotánte afflizioni! (atâte afflicțiunĭ!)
Altrettánto compatiménto (altă atâta compatimire)
Altrettánta consolazióne (altă atâta consolațiune)
Altrettánti ostácoli (alte atâte obstacule)
Altrettánte occupazióni (alte atâte occupațiunĭ)
Quánto studio si richiede! (quât studiŭ se cere!)
Quánta capacità è necessaria! (quâtă capacitate este necessariă!)
Quánti máli si soffrono! (quâte rele se sufferŭ!)
Quánte osservazióni si fánno! (quâte observațiunĭ se fac!)
Per quánto questo giióvine è dotto, per attrettánto è modésto
Quât acest june este învețat, atât este modest.
Per quánto quésta giióvane è bélla, per altrettánto è vírtuósa.
Quât acéstă junĭ este formósă, atât este virtuósă.
Vedo tánti cáni, quánti cacciatóri.
Vedŭ atâți cânĭ, quâți venatorĭ.
Egli prénde tánte risoluzióni, quánte sono le idee che gli véngono.
Ellŭ face atâte resoluțiunĭ, quâte sunt ideele ce i vinŭ.
Écco frágole, prendetene quánte voléte. adecă tánte quánte voléte.
Éccă fragĭ, luați quâte voiți.
Io ho tánti denári, quánti ne avete vói.
Eŭ am atâți banĭ, quâți aveți voĭ.
La Fráncia non ha tánti fiumi, quanti ne ha l'Italia.

1) Cotánto se întrebuințéză spre a se da maĭ mare putere espressiunii.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Françia nu are atâte fluvie, quâte are Italia.
Ógni tánto témpo si fa vedére.
La quât un timp se arétă.
Quánti piácéri, altrettánti dispiacéri.
Quâte plâceri, alte atâte neplâceri.
Quánte sollicitudini, altrettánte inquietudini.
Quâte sollicitudini, alte atâte nequietudini,
Tant'è, tu hai ragióne, ma io non ho tórto.
Atât este, tu aĭ dreptate, şi eŭ assemenea
Colui, di cui mi párli, non è da tánto.
Acella, despre care-mĭ vorbescĭ nu are atâta capacitate,
Dátemi un tantíno, un tantinétto di látte.
Daţimĭ niţellŭ, niţellusiŭ lapte,
Viene a visitarmi di tánto in tánto
Vine să me visiteze d'în quând în quând.
Égli è stimáto piu di ogni áltro.
Ellŭ este stimat maĭ mult de quât alt cine-va.
Non per tánto, farò quánto desideráte.
Cu tóte aceste voiŭ face quât doriţi.
Sarà tantósto in città, în loc de: subitaménte, immantinénte.
Va fi îndată în cetate.
Infinattantocché sarò ritornáto.
Pêne quând me voiŭ fi întors.

Spre a se da fraseĭ maĭ multă energiă, se întrebuinţéză (tánto şĭ cotánto) în loc de (si gránde) ênsă trebue să observâm că în acest casŭ se face uă comparaţiune, şĭ că propositiunea correlativă se supprime prin ellipsă.

Spre esemplu:
Farebbesi tórto alla virtu di tant'uómo, adecă quánto égli éra.
Se ar face nedreptate virtuţiĭ unuĭ ast-fel de bârbat.
All'idèa di cotanta infámia, adecă quánta è quélla.
La ideă uneĭ ast-fel de înfamiă.

SECŢIUNEA III.

Pronumele negative

(Niuno, niuna séŭ nessuno, nessuna, veruno, veruna, nullo, nulla) sunt pronume negative, carĭ însemneză (nè uno), nicĭ un, şĭ se întrebuinţeză ca substantive şĭ ca adjective, afară de (nullo, nulla), care este întrebuinţatŭ numaĭ êntr'un mod adjectiv.

Aceste pronume nu se întrebuinţeză la pluralŭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Masculinŭ	*femininŭ*
N. nessuno séŭ nissuno	nessuna séŭ nissuna
G. di nessuno	di nessuna
D. a nessuno	a nessuna
Ac. nessuno	nessuna
Ab. da nessuno	da nessuna

Masculinŭ.	*femininŭ.*
N. niuno (nicĭ-un)	niuna (nicĭ-una)
G. di niuno	di niuna
D. a niuno	a niuna
Ac. niuno	niuna
Ab. da niuno	da niuna

Masculinŭ.	*femininŭ.*
N. veruno (verĭ-un)	veruna (verĭ-uă)
G. di veruno	di veruna
D. a veruno	a veruna
Ac. veruuo	veruna
Ab. da veruno	da veruna

Masculinŭ.	*femininŭ.*
N. nullo	nulla
G. di nullo	di nulla
D. a nullo	a nulla
Ac. nullo	nulla

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ab da nullo da nulla

Quând aceste pronume se punŭ înaĭntea verbelor precum:
Niuno séŭ nessuno l'ha détto
Nicĭ unul nu a ḑis asta
Atuncĭ numaĭ trebue altă negaţiune; câcĭ spiritul fiind satisfâcut prin idea negativă conţinută în vorbele (niuno, nessuno, veruno nullo,) nu esige altŭ semn de negaţiune.
Ensă quând aceste pronume se pun în urma verbelor, atuncĭ maĭ trebue altă negaţiune care se esprime cu vorba (non) pusă înaĭntea verbelor precum:
Non l'ha detto niuno séŭ nessuno
(Nu a ḑisŭ asta nicĭ unul séŭ nimene) spre a satisface pe spiritul abituat maĭ ântêia la ideă negativă care se conţine în vorbele (niuno, nessuno, veruno, nullo.)

Esemple.

(Pronume negative întrebuinţate ca substantive).

Niuno mi conósce (nicĭ unul nu me cunósce).
Veruno ardísce di avvicinársi (nimene nu întresnesce a se appropia).
Nullo è senza difétti (nimene nu este fără defecte).
Nessuno ha creduto quésto (nicĭ unul nu a creḑut asta.)
Non mi conósce nissuuo (nu me cunóşce nimene)
Égli è unáno, poichè non vuóle la morte di nessuno.
Ellŭ este omenos, câcĭ nu voesce mortea nimenuĭ.
La supérbia non istà béne a nissuuo.
Mândria nu şede bine la nimene.
Non l'ha détto veruno (nu a ḑis'o nimene).
Non c'è nessuno (nu este nimene).

(Pronume negative întrebuinţate ca adjective).

Nessun uómo è infallíbile (nicĭ un omu nu este infalibile).
Niuna glória è per un'áquila l'avér vinta una colómba.
Nicĭ uă gloria este pentru uă aquilă de a fi invins uă columbă.
Nullo státo potrébbe agguagliársi al mio.
Nicĭ uă stare n'ar puté să se egualeze cu a mea.
Le condizióni sono nulle (condiţiunile sunt nulle).
In nessun luógo (în nicĭ un loc).
In verun módo lo farò (nu 'lŭ voiŭ face nicĭ într'un mod).
A ciò non si oppóne nessuna légge.
La asta nu se oppune nicĭ uă lege.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Io non contrassi nessuna obligazióne con lui.
Eu nu contrasseĭ nicĭ uă obligațiune cu ellŭ.
Nol farò iu verun módo (nu 'lŭ voiŭ face nicĭ într'unŭ mod).
Non puóssi far nessuna cosa a lor módo.
Nu se póte face nimică după modul lor.

În frasele înterrogative, dubitative și în urma prepositiunii sénza (afară) se pot substitui, la vorbele (nessuno), (niuno), (veruno), pronumele (alcuno) (quálche).

Quând (nón) se pune înaintea verbelor, atuncĭ pronumele (nessuno), (niuno), (veruno) correspundŭ cu: nicĭ un séŭ nimene; și qnând (non) nu se pune, atuncĭ aceste pronume correspundŭ cu: cine-va séŭ verĭ-un.

Spre esemplu:
Non c'è niuno? séŭ nessuno? (séŭ alcuno?)
Nu e nimene? nu e nicĭ unŭ?
Dubito vi sià uómo séŭ (alcum uómo) così disinterssato, come l'eróico Garibáldi.
Me îndoescŭ décă este verĭ-unul așia neinteressatŭ, precum eroicul Garibáldi.
Senza veruno (séŭ alcuno) amico.
Se égli ha niuna (séŭ alcuna séŭ quálche) obligazióne.
Décă ellŭ are verĭ-uă obligațiune.
Per le tentazióni si próva l'uómo se egli ha veruna séŭ alcuna séŭ quálche bontà.
Prin ispitirĭ se încércă omul décă ellu are verĭ-uă bunătate.
Évvi niuno (séŭ alcuno) là déntro?
Este cine-va a colo în întro?
No, non v'è niuno (séŭ alcuno)
Nu, nu este a colo nicĭ-unulŭ-nimenĭ.
Èvenuto alcuno (séŭ qualcuno?)
A venit aci cine-va?
No, non ci è venuto niuno (séŭ alcuno)
Nu, nu a venit nimenĭ séŭ nicĭ unul.
C'è státo nessuno? (séŭ alcuno?)
A fost aci cine-va?
No, non ci è státo niuno (séŭ alcuno).
Nu, nu a fost aci nimen séŭ nicĭ uuul.

(Nè) correspunde cu (nicĭ), precum: nè a'qua, nè vino (nicĭ apă, nicĭ vin) nè l'uno, nè l'altro (nicĭ unul, nicĭ altul) nè cáldo, nè freddo (nicĭ cald, nicĭ frig).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Niente, nullo

Vorbele negative: niénte (nimic) nulla (nullă) punênduse înaintea verbelor, nu cer nicĭ uă altă vorba negativă: ênsă, punênduse în urma verbelor, sunt însoçite de negaţiunea: non, care se pune înaintea verbuluĭ.

Spre esemplu:

Niénte séŭ nulla operò (nimic nu fâcu)

Non operò niénte seŭ nulla (nu fâcu nimic)

(Niénte şĭ nulla) se întrebuinţeză ca adverbie séŭ ca substantive in significaţiunea de: ce-va, verĭ-un lucru.

Spre esemplu:

Niénte féce per salvárlo.

Nimic nu făcu spre a 'lŭ scâpa.

Nulla quaggiu dura.

Nimic nu dură aci josŭ, adică pre pâmênt tóte sunt trecâtóre.

Nulla ho piu da temére.

De nimic nu am să me maĭ tem.

Che fa égli? — niénte.

Ce face ellŭ? — nimic.

Io non ne so niénte, niénte affátto

Eu despre asta nu sciŭ nimic, cu totul nimic

Io non mi lagno di niente

Io non me plâng de nimic.

Un uómo da niénte (un om de nimic)

Egli è sórto dal nulla (ellŭ s'a ridicat din nimic)

A che persáte? — a niénte.

La ce ve gândiţĭ? — la nimic.

În frasele interrogative, dubitative şĭ cu preposiţunea (sénza) afară, vorbele: niénte, nulla se pun în urma verbelor.

Quând înaintea verbuluĭ se pune (non) niénte şĭ nulla correspund cu nimic; şĭ quând (non) nu se pune, niénte şĭ nulla correspund cu ce-va. Spre esemplu:

Non avéte imparáto nulla?

Nu aţĭ învеţat nimic?

Avete imparáto nulla?

Aţĭ învеţat ce-va?

Non mi avete portáto niente?

Nu mĭ aţĭ adus nimic?

Mi avéte portáto niénte?

Mĭ aţĭ adus ce-va?

Dubito se ha necessità di nulla

Me îndoesc décă are trebuinţă de ce-va.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Non dubito che siagli nulla accaduto.
Nu me îndoesc câ nu i s'a întîmplat nimic
Egli se ne va senza dir niénte
Ellŭ se duce fôrĕ a ḑice ce-va.
Ésso non párte sénza prénder séco niénte.
Ellŭ nu plécă fôrĕ a lua cu sine ce-va.

TEMA XIV.

1 Nimene nu a cunoscut maĭ bine ómeniĭ de quôt La Brúgére, şĭ nimene nu a scrissŭ cu maĭ multă simplicitate de quôt La Fontaine.

2 Acella câruia nimene nu place este maĭ neferice de quôt acella care nu place nimenuĭ.

3 Unele persóne sunt maĭ curagióse în vorbe, de quôt în fapte.

4 Bêtrâneţile sunt nesce tiranuĭ, carĭ popresc, subt pena de morte, tóte plâcerile juneţiĭ.

5 În lume uniĭ sunt bogaţĭ, şĭ alţiĭ sunt sêracĭ; acesta este ferice, acella este neferice. Numaĭ adêvêratul filosof despreţueşte tóte.

6 Amorul şĭ fumul nu se pot ascunde. Quând cine-va iubesce tóte vorbesc despre amorul séŭ, şĭ se descopere secretul luĭ, cu tóte că se silesce a 'lŭ ascunde.

7 Greciĭ şĭ Romaniĭ, cu tótă îngeniositatea lor, nu gâsirŭ artea de a tipâri cârţĭ.

8 Muma, soçia şi fiica luĭ Dariu, cu tóte că eraŭ întristate şĭ descuragiate, furŏ obligate a recunósce generositatea luĭ Alessandru.

9 Orĭ-ce causa silesce pe cine-va a fi absinte de patria sea, nu este nicĭ una aşia de mare, care să 'l facă să o uite.

10 În orĭ-ce stare de sêraciă veĭ fi, nu veĭ lua nicĭ uă dată bunul altuĭa.

11. Nu face altuĭa ceea ce tu nu voeşcĭ ca alţiĭ să îţĭ facă ţie.

12 A nu face nimic nu este a vieţui.

VOCABULARIU.

Nimene-(niuno) séŭ (nissuno)-nu-(non)-a cunoscut-(ha-conosciuto) de la (conóscére)-maĭ bine-(méglio)-ómeniĭ-(gli uómini)-de quôt la Bruyére-(che-la-Bruyère) şĭ nimene-(e-nessuno) nu a scrissŭ-(ha scritto) de la (scrivere) cu maĭ mult simplicitate-(con maggiór semplicità)-de quôt la Fontaine-(che la Fontaine)

2 Acella câruia-(Quegli a cui) séŭ-(al quàle)-nimene-(niuno) séŭ (nessuno)-place-(piace) de la (piacere)-este maĭ neferice-(è piu infelice)-de quôt acella-(che quégli)-care nu place nimenuĭ-(il quále nón piáce a nessuno)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

3 Unele persóne-(alcune persóne) sunt maĭ curagióse în vorbe-(sono piu coraggióse in parole)-de quôt în fapte-(che in fátti).

4 Bêtrâneţile sunt neşce tirannĭ-(la vecchiézza) séŭ (vecchiaia è un tiránno)-carĭ popresc (il quále viéta) de la (vietáre) séŭ (proibisce) de la (proibire) subt pena de mórte (sotto pena di mórte)-tóte plâcerile juneţiĭ-(tutt'i piacéri della gioventu).

5 În lume-(nel móndo)-uniĭ sunt bogaţĭ-(gli uni sóno rícchi)-şĭ alţiĭ sunt seracĭ-(e gli altri sóno póveri)-acesta-(quésti)-este ferice-(è felice)-acella-(quégli)-este neferice-(è infelice)-Numaĭ-(soltánto)-adêvêratul filosof-(il vero filósofo)-despreţuesce tóte-(disprézza tutto.)

6 Amorul şĭ fumul nu se pot ascunde-(l'amóre ed il fumo non póssono nascóndersi) quând cine-va iubeşce-(quándo si áma)-tóte vorbesc despre amorul lui-(tutto párla dell'amóre)-şĭ se descopere secretul lui-(e si scópre il secréto)-cu tóte că se silesce a 'l ascunde-(tuttocchè sforzisi di ascónderlo).

7 Greciĭ şĭ Romaniĭ-(i Gréci ed i Románi)-cu tótă îngeniositate a lor-(con tutta la di loro ingegnosità)-nu gâsirŭ-(non trovárono)-artea-(l'arte)-de a tipâri-(di stampáre)-carţĭ-(libri).

8 Mama-(la mádre)-soçia (la móglie)-şĭ fiĭca luĭ Dariu-(e la figlia di Dário)-cu tóte că eraŭ întristate şi descuragiate-(tuttocchè attristate e scoraggiáte)-furŭ obligate-(furono obligáte)-a recunósce generoşitatea luĭ Alessandru-(a riconóscere la generosità di Alessándro.

Orĭ-ce causa-(qualunque cáusa)-silesce pe cine-va-(costringe qualcheduno)-a fi absinte de patria sea-(ad éssere assénte dálla sua pátria)-nu este nicĭ una asia de mare-(non è alcuna così grándecare să 'l facă să o uite-(la quale gliela fáccia dimenticáre).

10 În orĭ-ce stare de sêraciă veĭ fi-(in qualunque státo di povertà sarái,)-nu veĭ lua nicĭ uă dată bunul altuĭa-(non torrài niuna vólta il bene d'altrui)-nu face altuĭa-(non fare ad áltri)-ceea ce tu nu voescĭ-(quel che tu non vuói)-ca alţiĭ îţĭ facŭ ţie-(che gli áltri fácciano a te.)

11 A nu face nimic nu este a vieţui-(il non far nulla) séŭ (niénte) (non è vivere.)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPŬ XXI.

Verbele ausiliarie

SECŢIUNEA I.

Coniugaţiunea verbului ausiliariŭ

Éssere (a fi)

Modul îndicativ (*Modo indicativo*)

Presentŭ (Presénte).

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io sóno (eŭ sunt)	Noi siámo (noĭ suntem)
Tu séi	Voi siéte
Egli-élla (séŭ ésso-éssa) è	Églino-élleno (séŭ éssi-ésse) són o.

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io éra (eu eram)-(éro)	Noi eravámo (noĭ eram)
Tu éri	Voi eraváte
Égli ella (séŭ ésso-éssa) éra	Églino-élleno (séŭ éssi-ésse) érano

Trecutulŭ perfectŭ (*Passato perfétto*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Io fui (eŭ fuĭ)	Nói fummo (noĭ furemŭ)
Tu fósti	Vói fóste.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Egli-élla (séŭ esso-essa) fu — Églino-élleno (séŭ éssi-ésse) furono

Trecutul îndefinit (*Passáto próssimo.*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Io sóno státo-a (eŭ am fost)	Nói siámo státi-e (noĭ am fost)
Tu séi státo-a	Vói siéte státi-e
Égli-élla (séŭ ésso-éssa) è státo-a	Églino-élleno (seŭ éssi-esse) sóno stati-e

Trecutul definit (*Passáto remóto*).

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Io fui státo-a	Nói fummo státi-e
Tu fósti státo-a	Vói fóste státi-e
Égli-élla (ésso-éssa) fu státo-a	Églino-élleno (éssi-ésse) furono-stati-e

Maĭ mult ca perfect (*Piŭ che perfétto*)

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Io éra státo-a (eŭ fussessem)	Noi eravámo státi-e (noĭ fussessem)
Tu éri státo-a	Voi eraváte státi-e
Égli-élla (esso-éssa) éra státo-a	Églino-élleno (éssi-ésse) érano státi-e

Futurul simplice (*Futúro semplice*)

Singularŭ	*Pluralŭ.*
Io sarò (eŭ voiŭ fi)	Nói sarémo (noĭ vom fi)
Tu sarái	Vói saréte
Égli-ella (ésso-éssa) sarà	Églino-élleno (éssi-ésse) saránno

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul compus (*Futúro compósto*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Io sarò stàto-a (eŭ voiŭ fi fost)	Noi sarémo státi-e (noĭ vom fi fost)
Tu saráí státo-a	Voi saréte státi-e
Égli-élla-(ésso-éssa) sará státo-a	Églino-élleno (essi-esse) saránno-stati-e

Modul condiţional (*Modo condizionále*)

Presentŭ (Presénte)

Singalarŭ.	*Pluralŭ.*
Io saréi (eŭ aşiŭ fi)-(saría)	Nói sarémmo (am fi)-(saríamo)
Tu sarésti	Voi saréste.
Égli-élla (ésso-éssa) sarébbe (saría-fóra, poet.)	Églino élleno (éssi-ésse) sarébbero (saríáno-fórano poet.)

Trecutŭ (Passáto)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Io saréi státo-a (eŭ aşiŭ fi fost)	Nói sarémmo státi-e (noĭ amŭ fi fost)
Tu sarésti státo-a	Voi saréste státi e
Égli-élla (ésso-éssa) sarébbe stato-a	Églino-élleno (éssi-ésse) sarébbero stati-e

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
	Siámo (să fim)
Sii (fiĭ) negat. non éssere	Siáte
Sia	Síano

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntívo*)

Present (Presente)

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Che ío sia (să fiŭ)	Che noi siámo (să fim)
Che tu sii séŭ sía	Che vói siáte
Ch'égli-élla (ésso-éssa) sía.	Ch'églino-élleno (éssi-ésse)-síano séŭ sieno.

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Ch'ío fóssi (să fiŭ)	Che nói fóssimo (să fim)
Che tu fóssi	Che vói fóste.
Ch'égli-élla (ésso-éssa) fósse	Ch'églino-élleno (éssi-ésse) fóssero

P r ecutŭ (Passáto)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Ch'io sía státo-a (să fiŭ fost)	Che noi siámo státi-e (să fim fost
Che tu sii seŭ sía stato-a	Che voi siáte stati-e
Ch'égli-èlla (ésso-éssa) sía státo-a	Ch'églino-élleno (éssi-èsse) síano-státi-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Ch'io fóssi státo-a	Che noi fóssimo státi-e
Che tu fóssi státo-a	Che voi fóste státi-e
Ch'égli èlla (ésso-essa) fósse sta-to-a	Ch'églino-élleno (éssi-ésse) fós-sero-stati-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modulŭ infinitŭ. *(Modo infinito).*

Presentŭ. *(Presénte).*

Éssere (a fi).

Trecutŭ. *(Passáto).*

Éssere státo (a fi fost).

Futur. *(Futúro).*

Êsser per éssere séŭ dover éssere.

Gerundiŭ. *(Gerundio).*

Present. *(Presénte).*

Esséndo (fiind).

Trecut. *(Passát).*

Esséndo stato-a-i-e (fiind fost).

Participiul activ. *(Partícipio attivo).*

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. l'énte (fiinţa)	gli énti (fiinţee)
G. dell'énte	dégli énti
D. all'énte	ágli énti
Ac. l'énte	gli énti
Ab. dall'énte	dagli énti

Acestŭ perticipiu se întrebuinţéză fôră articul, quând înţellessulŭ fraseĭ, în care se află, este nedeterminat.

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. énte (fiinţă)	énti (fiinţe)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

G. d'énte	d'énti
D. ad énte	ad énti
Ac. énte	énti
Ab. da énte	da énti

Participiul passiv. *(Participio passivo).*

Státo-státa-státi-státe. (fostŭ-ă-i-e)

Infinitul verbelor italiane. presentul și trecutul, se întrebuinţeză, ca substantiv, cu articul și fôră articul.

Present.

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. l'éssere (finţa)	gli ésseri (fiinţele
G. dell'éssere	degli ésseri
D. alléssere	ágli ésseri
Ac. l'éssere	gli ésseri
Ab. dall'essere	dágli ésseri

Trecut.

N. l'ésser státo-a-i-e (a fi fost)

G. dell'ésser státo-a-i-e

D. all'ésser státo-a-i-e

Ac. l'ésser státo-a-i-e

Ab. dall'ésser státo-a-i-e

Present.

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. éssere (fiinţă)	ésseri (fiinţe)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

G. d'éssere	d'ésseri
D. ad éssere	ad ésseri
Ac. éssere	ésseri
Ab. da éssere	da ésseri

Trecut.

N. Ésser státo-a-i-e

G. d'ésser státo-a-i-e

D. ad ésser státo-a-i-e

Ac. ésser státo-a i-e

Ab. da ésser stato-a-i-e.

SECȚIUNEA II.

Coniugațiunna verbuluĭ ausiliariŭ.

Avere (a avé)

Modul indicatv. (*Módo indicativo*).

Present. *(Presénte).*

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Io ho (eu am)	Nói abbiámo (noi avem)
Tu hái	Vói avéte
Égli-élla (ésso-éssa) ha	Églino-élleno (éssi-ésse) hánno

Imperfect. *(Imperfétto).*

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Io avéva (eu aveam) avéa-avévo	Nói avévamo (noi aveam)
Tu avévi	Voi aveváte

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Égli-élla (ésso-éssa) avéva-éa — Églino-élleno (éssi-esse) avévano

Perfect (*Perfétto*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io ébbi (eŭ avuĭ)	Noi avémmo-ébbimo (avuremŭ)
Tu avésti	Voi aveste
Égli-élla (ésso-éssa) ébbe	Églino-élleno (éssi-ésse) ébbero.

Trecutul nedefinit (*Passáto próssimo*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io ho avuto (eŭ am avut)	Nói abbiámo avuto (noĭ am avut)
Tu hái avuto	Voi avéte avuto
Ègli-élla-(ésso-éssa) ha avuto	Églino-élleno (éssi-ésse) hánno avuto

Trecutul definit (*Passáto remóto*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io ébbi avuto	Noi avémmo avuto
Tu avésti avuto	Voi avéste avuto
Égli-élla (ésso-éssa) ebbe avuto	Églino-élleno (éssi-ésse) ébbero avuto

Maĭ mult ca perfect (*Piu che perfetto*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io avéva avuto (eŭ avussessem)	Noi avevámo avuto (noĭ avusessem)
Tu avévi avuto	Voi aveváte avuto
Égli-élla (ésso-éssa) avéva avuto	Eglino-élleno (éssi-ésse) avévano avuto.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul simplice (*Futúro sémplice*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io avrò (eu voiŭ avé)	Nói avrémo (noĭ vom avé)
Tu avrái	Vói avréte
Égli-élla (ésso éssa) avrà	Églino-élleno (éssi-ésse) avránno.

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singulárŭ	*Pluralŭ*
Io avrò avuto (eu voiŭ fi avut)	Noi avrémo avuto (noĭ vom fi avut)
Tu avrái avuto	Voi avréte avuto
Égli-élla (ésso-éssa) avrá avuto	Églino-élleno (éssi-esse) avránno avuto.

Modul condizional (*Módo condizionale*)

Present (Presénte)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io avréi (eu aşi avé)	Noi avrémmo (noĭ am avé)
Tu avrésti	Voi avréste
Égli-élla (ésso-essa) avrébbe	Églino-élleno (éssi-ésse) avrébbero

Trecut (*Pasáto*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Io avréi avuto (asiŭ fi avut)	Noi avrémmo avuto (noĭ am fi avut)
Tu avrésti avuto	Voi avreste avuto
Égli-élla-(ésso-éssa) avrébbe avuto	Églino-élleno (éssi-ésse) avrébbero avuto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modui imperativ (*Modo imperativo*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
	Abbiámo (avem)
Abbi (aĭ) neg. non avére	Abbiáte
Ábbia	Ábbiano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Ch'io ábbia (să amŭ)	Che nói abbiámo (să avem)
Che tu ábbi seŭ ábbia	Che vói abbiáte
Ch' égli-élla (ésso-éssa) ábbia.	Ch 'églino-élleno (éssi-ésse) ábbiano

Imperfect (*Imperfétto*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Ch'io avéssi	Che nói avéssimo
Che tu avéssi	Che vói avéste
Ch'égli-élla (ésso-éssa) avésse	Ch'églino-élleno (éssi-ésse) avéssero.

Perfect (*Perfétto*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Ch'io ábbia avuto (să fiŭ avut)	Che noi abbiámo avuto (să fiŭ avut)
Che tu abbi seŭ ábbia avuto	Che voi abbiáte avuto
Ch'égli-élla (ésso-éssa) ábbia avuto	Ch'églino-élleno (éssi-ésse) ábbiano avuto.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfétto)*

Singularŭ	*Pluralŭ*
Ch'io avéssi avuto	Che noi avéssimo avuto
Che tu avéssi avuto	Che vôi avéste avuto
Ch'egli-élla (ésso-éssa) avesse avuto.	Ch'églino-élleno (éssi-ésse) avéssero avuto

Modul Infinit (*Modo infinito*).

Present (*Presénte*)

Avére (a avé)

Trecut (Passáto)

Avere avuto (a fi avut)

Futur (Futuro)

Aver da avére seŭ avére ad avére — dover avére

Gerundiŭ (Gerundio)

Present (Presente)

Avéndo (avênd)

Trecutŭ (Passato)

Avéndo avuto (avênd avut)

Participiul activ (*Participio attivo*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. l'avénte.	N. gli avénti
G. dell'avénte	G. degli avénti.
D. all'avénte	D. agli avénti

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Ac. l'avénte	Ac. gli avénti.
Ab. dall'avénte	Ab. dagli avénti.

Acest participiŭ se întrebuinţéză fără articul, quând înţellessul fraseĭ, în care se află, este nedeterminatŭ.

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. avénte	N. avénti
G. d'avente	G. d'avénti
D. ad avénte	D. ad avénti.
Ac. avénte	Ac. avénti
Ab. da avénte	Ab. da avénti.

Participiul passivu.

Avuto-avuta-avuti-avute (avutŭ-ă-ĭ-e)

Infinitul întrebuinţat ca nume substantiv.

Presentŭ

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. l'avére (averea)	N. gli avéri (averile)
G. dell'avére	G. dégli avéri.
D. all'avére	D. ágli avéri.
Ac. l'avére	Ac. gli avéri
Ab. dall'avére	Ab. dágli avéri

Trecutŭ.

N. l'avér avuto-a-i-e

G. dell'avér avuto-a-i-e

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

D. all'avér avuto-a-i-e

Ac. l'avér avuto-a-i-e

Ab. dall'avér avuto-a-i-e

Presentŭ.

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
N. avere (avere)	N. avérii (averĭ)
G. d'avere	G. d'avéri.
D. ad avére.	D. ad avéri
Ac. avére.	Ac. avéri
Ab. da avére.	Ab. da avéri

Trecutŭ

N. avére avuto-o-i-e (a fi avut)

G. d'avere avuto

D. ad avere avuto.

Ac. avere avuto

Ab. da avére avuto.

Observaţiunĭ

Quând verbul are multe subjecte de persóne differente trebue fie de numer plural, şi să se accordeze cu acea persona, care are prioritate asupra cellor-l-alte. Persóna ántêia are prioritate asupra persóneĭ a doua, şi persóna a doua are prioritate asupra persóneĭ a treia.

Spre esemplu:

Vói, mio fratéllo ed ío dobbiámo finire quést'affáre.
Voĭ, fratele meŭ si eŭ trebue să isprâvim acéstă affacere.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Pronumele personale *io, tu, égli, élla*, séŭ *ésso, éssa, nói, vói, égli, élleno* séŭ *éssi, ésse* nu se esprimŭ italienesce de quât numaĭ la persóna ântêia și a treia singulară din împerfectul indicativuluĭ, la celle treĭ persóne singulare din presentul subjunctivuluĭ, și la persóna ântêia și a doua din împerfectul acestuĭ din urmă mod; precum: (io avéva) eŭ aveam (égli avéva) ellŭ avea, séŭ (io avéa, ésso avéa), (io éra) eŭ eram (égli éra) ellŭ era; (io amáva) eŭ iubiam (ésso amáva) ellŭ inbea (io teméva) eu temeam (égli teméva) ellŭ temea séŭ (io teméa, ésso teméa,) (io credéva) eŭ credeam (égli credéva) ellŭ credea séŭ (io credéa, ésso credéa;) (io sentiva) eŭ sințiam (égli sentiva) ellŭ sințea, séŭ (io sentía, ésso sentía;) (ch'io ábbia, che tu ábbia, ch'égli ábbia) să am, să aĭ, să aibă (ch'io sia, che tu sía, ch'égli sía) să fiŭ, să fiĭ, să fiă (ch'io ámi, che tu ámi, ch' égli ámi) să iubesc, să iubescĭ, să iubéscă (ch'io téma, che tu tema, ch'egli tema) să tem, să temĭ, să témă (ch'io créda, che tu créda, ch'égli creda) să cred, să credĭ, să crédă (ch'io sénta, che tu senta, ch'égli sénta) să simț, să simțĭ, să simță (ch'io avéssi, che tu avéssi; ch'io fóssi, che tu fóssi; che io amássi, che tu amássi; ch'io teméssi, che tu temessi; ch'io credéssi, che tu credéssi; ch'io sentissi, che tu sentíssi). Întrebuințarea pronumelor personale, pentru persónele sus însemnate, este necessariă; câcĭ elle avênd acea și terminațiune, s'ar confunde fără esprimerea acellor semne de distincțiune.

Pronumele personale se esprim assemenea quând se vorbesce séŭ se scrie cu târia.

Spre esemplu:

Égli ed io siamo infelici (ellŭ și eu suntem nefericĭ).

Se non venite voi, andrò ío sólo (décă nu veniț voĭ, voiŭ merge eu singur).

Pentru negațiune se întrebuințéză vorba (non) care se pune înaintea verbuluĭ.

Spre esemplu:

Ciò non è véro (asta nu este adêvêrat).

Tu non hai ragióne (tu nu ai dreptate).

Quând se face uă interrogațiune, pronumele personale se pot pune în urma verbuluĭ, séŭ se supprime.

Spre esemplu:

Hai tu pensáto a quel che dévi fare?

Te aĭ gândit la ceea ce trebue să fácĭ?

É égli venuto all'óra indicáta?

A venit la ora îndicată?

Non dovéte voi amarvi gli uni gli áltri?

Nu trebue să ve iubițĭ uniĭ pe alțiĭ?

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Vorránno éssi avér compassióne dégli afflitti?
Voi-vorŭ ei a avé compassiune pentru întristaţiĭ?
Hai comprato il libro ch'io ti raccomandái?
Ai cumperat cartea ce eu îţĭ recumandaĭ?
Potrà venir meco sino a Roma?
Va puté să viă cu mine pênŏ la Roma?
Vi ricorderete di me quando sarò lunge di qua?
Ve veţĭ adduce aminte de mine quând voiu fi departe de aicĭ?
Adempiranno essi alla di lor promessione?
Îşĭ vor ei împlini fâgaduinţa?

CAPŬ XXII.

Conjugaţiunile verbelor regulate şi neregulate.

Conjugaţiunile verbelor italiane sunt trei dupŏ unii grammatici, câcĭ treĭ sunt differentele terminaţiunĭ ale infinitelor tŏtor verbelor: ênsă dupŏ noĭ, carĭ urmâm metodeĭ latine, sunt patru; câcĭ, pentru pronunţiaţiunea lungă şi brevă a verbelor terminate în (ere) cată să facem, ca şi Latiniĭ, uă distincţiune, şi prin urmare să classificâmŭ verbele cu infinitul lung şi verbele cu infinitul brev în doue distinte conjugaţiunĭ.

Aşia conjugaţiunea I. coprinde tŏte verbele terminate în (are), precum: amáre (a iubi); conjugaţiunea II. coprinde tŏte verbele terminate în (ēre) lung, precum temēre (a temé); conjugaţiunea III. coprinde tŏte verbele terminate în (ĕre), brev, precum: crĕdere (a crede); conjugaţiunea IV. coprinde tŏte verbele terminate în (ire), precum: sentire (a sinţi).

SECŢIUNEA I.

Conjugaţiunea verbelor regulate.

Conjugaţiunea I.

Amare (a iubi).

Tŏte timpurile simplicĭ acesteĭ conjugaţiunĭ se formeză de la infinit, lapedânduse sillaba (are), şi adaugânduse terminaţiunile respective ale acestor timpurĭ. Tŏte timpurile compuse se formeză

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

prin unirea timpurilor simplicĭ ale ausiliarŭluĭ (avé re) și a participiuluĭ passivŭ al verbuluĭ (amáre).

Modul indicativ. *(Modo indicativo).*

Present. *(Presente).*

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Am-o	am-iámo
Am-i	am-áte
Am-a	ám-ano

Imperfect. *(Imperfetto).*

Singular.	*Pluralŭ.*
Am-ava (avo)	Am-avámo
Am-ávi	Am-aváte
Am-ava	Am-ávano

Perfect. *(Perfetto).*

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Am-ái	Am-ámmo
Am-ásti	Am-áste
Am-ò	Am-árono

Trecutul nedefinitŭ. *(Passato próssimo).*

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ho	amáto	Abbiamo	amato
Hái		Avéte	
Ha		Hanno	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definitiŭ (*Passato remoto*).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ébbi	amato	Avémmo	amato
Avésti		Avéste	
Ébbe		Ébbero	

Mai mult ca perfect (*Piŭ che perfétto*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Avéva (avévo)	amáto	Avevámo	amáto
Avevi		Aveváte	
Avéva (avea)		Avévano	

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Am-erò	Am-erémo
Am-eráì	Am-eréte
Am-erà	Am-eránno

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Avrò	amáto	Avrémo	amáto
Avráì		Avréte	
Avrà		Avránno	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (*Presente*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Am-eréi	Am-erémmo
Am-erésti	Am-eréste
Am-erébbe	Am-erébbero
(am-ería)	(am-erébbono) (am-eríano)

Trecut (*Pasato*)

Singular		*Pluralŭ*	
Avréi Avrésti Avrébbe	amáto	Avrémmo Avréste Avrébbero	amáto

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
	Am-iámo
Am-a	Am-áte
Am-i	Ám-ino

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (*Presente*)

Singularŭ	*Plural*
Ch'io am-i	Che nói am-iámo
Che tu am-i	Che voi am-iáte

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Ch'égli-élla am-i — Ch'égliuo-élleno ám-ino

Imperfect (*Imperfetto*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Ch'io am-ássi	Che noi am-ássimo
Che tu am-ássi	Che voi am-áste
Ch'égli-élla am-ásse	Ch'églino-élleno am-ássero (am-ássono)

Trecut (*Passato*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'io ábbia	amato	Che noi abbiámo	amato
Che tu abbi-(ábbia)		Che voi abbiáte	
Ch'égli-élla ábbia		Ch'églino-élleno ábbiano	

Maĭ mult ca perfectŭ (*Più che perfetto*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'io avéssi	amato	Che noi avéssimo	amato
Che tu avéssi		Che voi aveste	
Ch'égli avésse		Ch'églino-élleno avéssero	

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Amare

Trecut (Passato).

Avere amato.

Futur (Futuro).

Ésser per amare — dovere amare — aver da amáre

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul activ (*Párticipio attivo*)

Singulară	*Plurală*
N. l'amánte	gli-le amánti
G. dell'amante	dégli-delle amànti
D. all'amánte	ágli-álle amánti
Ac. l'amante	gli-le amánti
Ab. dall'amánte	dágli-dálle amánti

Acest participiŭ, luânduse êntr'un sensŭ nedeterminat se póte întrebuința și fără articul.

Singulară	*Plurală*
N. amánte	amánti
G. d'amánte	d'amánti
D. ad amánte	ad amánti
Ac. amánte.	amánti
Ab. da amánte	da amánti

Gerundiŭ (Gerundio)

Present (Presente)

Amándo

Trecut (Passato).

Avendo amato

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Singulară	*Plurală.*
Amáto-amáta	Amati-amate

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

CONJUGAȚIUNEA II.

Temēre (a teme)

Tóte timpurile simplicĭ ale acesteĭ conjugațiunĭ se formeză de la înfinit, lâpedênduse sillaba *ere* și adaugânduse terminațiunile respective ale acestor timpurĭ.

Tóte timpurile compuse se formeză prin unirea timpurilor simplicĭ ale ausiliaruluĭ *avēre* și a participiuluĭ passiv al verbuluĭ (temēre)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Presentŭ (Presente)

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Tem-o	Tem-iamo
Tem-i	Tem-éte
Tem-e	Tém-ono

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Tem-éva (évo-éa)	Tem-evámo
Tem-évi	Tem-eváte
Tem-éva (ea)	Tem-évano

Perfectŭ (Perfétto).

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Tem-ei (étti)	Tem-émmo
Tem-ésti	Tem-éste
Tem-è (étte)	Tem-érono (éttero)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singularŭ		*Pluralŭ.*	
Ho	temuto	Abbiámo	temuto
Hai		Avete	
Ha		Hánno	

Trecutul definit (*Passato remóto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Ébbi	temuto	Avémmo	temuto
Avésti		Avéste	
Ébbe		Ébbero	

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*

Singularŭ		*Pluralŭ.*	
Avéva (avea-avévo)	temuto	Avevámo	temuto
Avévi		Aveváte	
Avéva (avea)		Avévano	

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Tem-erò	Tem-erémo
Tem-eráĭ	Tem-eréte
Tem-erà	Tem-eránno

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular		*Plural.*	
Avró	temuto	Avrémo	temuto
Avrái		Avréte	
Avrà		Avránno	

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Singular	*Plural.*
Tem-eréi	Tem-erémmo
Tem-erésti	Tem-eréste
Tem-erébbe	Tem-erébbero
(tem-ería)	(tem-eríano)

Trecut (Passato)

Singular		*Plural.*	
Avréi	temuto	Avrémmo	temuto
Avrésti		Avréste	
Avrébbe		Avrébbero	

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural.*
	Tem-iámo
Tem-i	Tem-éte
Tem-a	Tém-ano

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo.*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural.*
Ch'io tém-a	Che noi tem-iámo
Che tu tem-a	Che voi tem-iáte
Ch'égli-élla tem-a	Ch'églino-élleno tém-ano

Imperfect (Imperfétto)

Singular	*Plural*
Ch'io tem-éssi	Che noi tem-éssimo
Che tu tem-éssi	Che voi tem-éste
Ch'égli-élla tem-ésse	Ch'églino-élleno tem-éssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural.*	
Ch'io ábbia	temuto	Che noi abbiámo	temuto
Che tu ábbi (ábbia)		Che voi abbiáte	
Ch'égli élla ábbia		Che'églino-élleno ábbiano	

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singularŭ		*Plural*	
Ch'io avéssi	temuto	Che noi avéssimo	temuto
Che tu avéssi		Che voi avéste	
Ch'égli-élla avésse		Ch'églino-élleno avéssero	

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Temĕre.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato)

Aver temuto

Futurŭ (Futuro)

Ésser per temēre — dovér temēre-avér da temēre

Participiul activŭ *(Participio attivo)*

Singularŭ	*Pluralŭ*
N. il-la teménte	i-le teménti
G. del-della teménte	de'-délle teménti
D. ál-álla teménte	a'-álle teménti
Ac. il-la teménte	i-le teménti
Ab. dal-dálla teménte	da'-dálle teménti

Acestŭ participiŭ, luânduse într'un sens nedeterminat, se póte întrebuința și fără articul.

Singularŭ	*Pluralŭ*
N. teménte	teménti
G. di teménte	di teménti
D. a teménte	a teménti
Ac. teménte	teménti
Ab. da teménte	da teménti

Gerundiu *(Gerúndio)*

Presentŭ (Presente)

Teméndo

Trecut (Passato).

Avéndo temuto.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiulŭ passivŭ (*Participio passivo*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Temuto-temuta	Temuti-temute

CONJUGAȚIUNEA III

Crĕdere (a crede)

Tóte timpurile simplicĭ ale acesteĭ conjugațiunĭ se formeză de la infinit, lâpedânduse sillaba *ere* și adaugânduse terminațiunile respective ale acestorŭ timpurĭ. Tóte timpurile compuse se formeză prin unirea timpurilor simplicĭ ale ausiliaruluĭ *avére* și a participiuluĭ passivŭ alŭ verbuluĭ *crĕdere*.

Modul indicativŭ (*Modo indicativo*)

Presentŭ (Presente)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Cred-o	Cred-iámo
Cred-i	Cred-éte
Cred-e	Créd-ono

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Cred-éva (éa-évo)	Cred-evámo
Cred-évi	Cred-eváte
Cred-éva (éa)	Cred-évano

Perfect (Perfetto)

Singularŭ	*Plural*
Cred-éi (étti)	Cred-émmo
Cred-ésti	Cred-éste

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Cred-è (étte) Cred-érono (éttero)

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singularŭ		*Plural*	
Ho	creduto	Abbiámo	creduto
Hái		Avéte	
Ha		Hánno	

Trecutul definit (*Passáto remoto*)

Singular		*Plural*	
Ébbi	creduto	Avémmo	creduto
Avesti		Aveste	
Ébbe		Ébbero	

Maĭ multŭ ca perfectŭ (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Avéva (avévo-avéa	creduto	Avevámo	creduto
Avévi		Aveváte	
Avéva (avéa)		Avévano-(avéano)	

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singularŭ	*Slurat*
Cred-erò	Cred-erémo
Cred-erái	Cred-eréte
Cred-erà	Cred-eránno

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul compus. (*Futúro composto*).

Singular.		*Plural.*	
Avrò	creduto	Avrémo	creduto
Avrái		Avréte	
Avrà		Avránno	

Modul condiţional. (*Modo condizionále*).

Present. (Presente).

Singular.	*Plural.*
Cred-eréi	Cred-erémmo
Cred-erésti	Cred-eréste
Cred-erébbe	Cred-erébbero
(cred-ería)	(cred-eríano)

Trecut (Passato).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Avréi	creduto	Avrémmo	creduto
Avrésti		Avréste	
Avrebbe		Avrébbero	

Modul imperativ. (*Modo imperativo*),

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
	Cred-iámo
Cred-i	Cred-éte
Cred-a	Créd-ano

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv. (*Modo suggiuntivo*).

Presentŭ (Presente),

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Ch'io cred-a	Che noi cred-iámo
Che tu cred-a	Che voi cred-iáte
Ch'égli-élla cred-a	Ch'églino-élleno créd-ano

Imperfectŭ. (Imperfétto).

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Ch'io cred-éssi	Che noi cred-éssimo
Che tu cred-éssi	Che voi cred-éste
Ch'égli-élla cred-ésse	Ch'églino-élleno cred-éssero

Trecutŭ. (Passáto).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io ábbia	creduto	Che noi abbiámo	creduto
Che tu ábbia (abbi)		Che voi abbiáte	
Ch'égli-élla ábbia		Ch'églino-élleno ábbiano	

Mai mult ca perfect. (*Più che perfetto*).

Singular.		*Plural.*	
Ch'io avéssi	creduto	Che noi avéssimo	creduto
Che tu avéssi		Che voi aveste	
Ch'egli-élla avesse		Ch'églino-élleno avéssero	

Modul infinit. (*Modo infinito*).

Present (Presente).

Crĕdere.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut. (Passáto).

Aver creduto.

Futurŭ. (Futuro),

Ésser per crĕdere-dover crĕdere-avér da crĕdere.

Participiul activ. (*Participio attivo*).

Singularŭ.	*Plural.*
N. il-la credénte	i-le credénti
G. del-délla credénte	de'-délle credénti
D. al álla credénte	a'-álle credenti
Ac. il-la credente	i-le credénti
Ab. dal-dálla credénte	da'-dalle credènti

Acest participiu, luânduse într'un sens nedeterminat, se póte întrebuința și fără articul.

Singular.	*Plural.*
N. credénte	credénti
G. di credénte	di credénti
D. a credénte	a credénti
Ac. credénte	credénti
Ab. da credénte	da credénti

Gerundiu. (Gerundio).

Present. (Presente).

Credéndo.

Trecut. (Passato).

Avèndo creduto.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv. (*Participio passivo*)

Singular.	*Plural.*
Creduto-creduta	Creduti-credute

CONJUGAŢIUNEA IV.

Sentire

Tóte timpurile simplicĭ ale acesteĭ conjugaţiunĭ se formeză, lâpedânduse sillaba *ire* şĭ adaugânduse terminaţiunile respective ale acestor timpurĭ.

Tóte timpurile compuse se formeză prin unirea timpurilorŭ simplicĭ ale ausiliarului *avére* şi a participiuluĭ passivŭ alŭ verbuluĭ *sentire*.

Modulŭ indicativŭ (*Modo indicativo*)

Presentŭ (Presente)

Singularŭ	*Plural*
Sent-o	Sent-iámo
Sent-i	Sent-íte
Sent-e	Sent-ono

Imperfectŭ (*Imperfétto*)

Singular	*Plural*
Sent-iva (ivo)	Sent-ívámo
Sent-ivi	Sent-iváte
Sent-iva (ia)	Sent-ívano (íano)

(Perfect) *Perfetto*

Singular	*Plural*
Sent-ii	Sent-ímmo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Sent-isti	Sent-iste
Sent-ì	Sent-íronо

Trecutulŭ nedefinitŭ *(Passato próssimo)*

Singular		*Plural*	
Ho Haï Ha	sentito	Abbiámo Avéte Hánno	sentito

Trecutul definit *(Passáto remoto)*

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ébbi Avésti Ébbe	sentito	Avémmo Avéste Ébbero	sentito

Maï mult ca perfectŭ *(Più che perfetto*

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Avéva-(avévo-avéa) Avévi Avéva (avéa)	sentito	Avevámo Aveváte Avévano	sentito

Futurulŭ simplice *(Futuro semplice)*

Singularŭ	*Pluralŭ.*
Sent-irò	Sent-irémo
Sent-iráï	Sent-iréte
Sent-irà	Sent-iránno

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurulŭ compusŭ *(Futuro compósto)*

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Avrò	sentito	Avremo	sentito
Avrái		Avrete	
Avrà		Avranno	

Modulŭ condiţionalŭ *(Modo condizionale)*

Presentŭ (Presente).

Singularŭ	*Pluralŭ*
Sent-iréi	Sent-irémmo
Sent-irésti	Sent-iréste
Sent-irébbe	Sent-irébbero
(sent-iría)	(sent-iríano)

Trecutŭ (*Passato*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Avréi	sentito	Avrémmo	sentito
Avrésti		Avreste	
Avrébbe		Avrébbero	

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
	Sent-iámo
Sent-i	Sent-ite
Sent-a	Sént-ano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modulŭ subjunctivŭ *(Modo soggiuntivo)*

Presentŭ (Presénte)

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Ch'io sént-a	Che noi sent-iámo
Che tu sént-a	Che voi sent-iáte
Ch'égli-élla sént-a	Ch'églino-élleno sént-ano

Imperfectŭ (Imperfétto)

Ch'io sent-issi	Che noi sent-issimo
Che tu sent-issi	Che voi sent-iste
Ch'égli-ella sent-isse	Ch'églino-élleno sent-íssero

Trecut (Pasaáto).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io ábbia	sentito	Che noi abbiamo	sentito
Che tu abbi (abbia)		Che voi abbiáte	
Ch'égli ábbia		Ch'églino-élleno ábbiano	

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfétto)*

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io avéssi	sentito	Che noi avéssimo	sentito
Che tu avésai		Che voi aveste	
Ch'égli-élla avésse		Ch'églino-élleno avéssero	

Modul infinit. *(Modo infinito).*

Present. (Presente).

Sentire.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut. (Passato).

Avér sentito.

Futurŭ. (Futuro).

Ésser per sentire-dover sentire-aver da sentire.

Participiul activ. *(Participio attivo).*

Singular.	*Plural,*
N. il-la senziénte	i-le senziénti
G. del-délla senziénte	de'-délle senziénti
D. al-álla senziénte	a'-álle senziénti
Ac. il-la senziénte	i-le senziénti
Ab. dal-dalla senziénte	da' dálle senziénti

Acest participiŭ, luânduse într'unŭ sens nedeterminat, se póte intrebuința și fóră articul.

Singular.	*Plural.*
N. senziénte	senziénti
G. di senziénte	di senziénti
D. a senziénte	a senziénti
Ac. senziénte	senziénti
Ab. da senziénte	da senziénti

Gerundiu. (Gerundio).

Senténdo.

Trecut. (Passato).

Avendo sentito.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv. *(Participio passivo).*

Singular.	*Plural,*
Sentito-sentita	Sentiti-sentite

Observaţiunĭ asupra cellorŭ patru conjugaţiunĭ.

Urmând noĭ metodeĭ latine, suntem datorĭ de a însciinţa pre tóţĭ aceia, carii aŭ studiat seŭ studiă limba latină că tóte verbele classificate latinesce într'acelle patru conjugatiunĭ, aŭ aceaşĭ classificaţiune italienesce; şi, prin urmare, conjugaţiunile latine sunt conjugaţiunile italiane.

Fac escepţiune numaĭ unele verbe, alŭ câror înfinit sufferŭ uă contracţiune în limba italiană, precum: fáre (a face) în loc de (facere), dire (a dice) în loc de (dicere), carĭ prin contracţiunea lor scâmbă conjugaţiune. Aşia (fáre) este classificată italianeşce în conjugaţiunea I, a verbelor neregulate, din causa terminaţiunĭ în (áre), şi (dire) este classificată italianeşce în conjugaţiunea IV, a verbelor neregulate, din causa terminaţiunĭ în (ire), pe quând latinesce sunt classificate în conjugaţiunea III.

Verbele classificate în conjugaţiunea I, aŭ, la presentele subjunctivuluĭ, terminaţiunile cellorŭ treĭ persóne singulare în (i), precum (ch'io ámi), (che tu ámi), (ch'égli ámi); şi verbele classificate în celle l'alte trei conjugaţiunĭ, aŭ, la presentele subjunctivuluĭ, terminaţiunile cellor treĭ persóne singularĭ în (a), precum (ch'io téma), (che tu téma), (ch'egli téma), (ch'io créda), (che tu créda), (ch'égli créda), (ch'io sénta), (che tu sénta), (ch'égli sénta).

În tóte timpurile verbelor classificate în celle patru conjugaţiunĭ. a trea persóna plurală se formézĕ de la a treia persóna singulară prin adaugarea vorbelor (no), (ro), (rono), fără să se mute accentulŭ tonicŭ, precum (áma)-(ámano), (amáva)-(amávano), (amerébbe)-(amerébbero)-(ámi)-(ámino), (amásse)-(amássero)-(teméva)-(temévano), (temè)-(temérono) seŭ (temétte)-(teméttero), (temérebbe)-(temerébbero), (téma)-(témano), (temésse)-(teméssero)-(credéva)-(credévano), (credè)-(credérono) seŭ (credétte)-(credéttero), (crederébbe)-(crederébbero), (créda)-(crédano), (credésse)-(credéssero), (sentíva)-(sentívano), (sentí)-(sentírono)-(sentirébbe)-(sentirébbero), (sénta)-(séntano), (sentísse)-(sentíssero. Sunt esceptuate timpurile următóre: perfectul îndicativuluĭ din verbul (amáre), a căruĭ a treia persóna plurală se formézĕ de la a treia persóna singulară prin scâmbarea vocaleĭ (ò), în (a) şi prin adaugarea vorbeĭ (róno), precum (amò)-(amárono); presentul îndicativuluĭ din celle

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

l'alte trei verbe (temēre), (crēdere), (sentíre), a câruĭ a treia persóna plurală se formézā de la ântcia persóna singulară prin adaugarea vorbei (no), precum (témo)-(témono), (crédo)-(crédono), (sénto)- (séntono); futurul îndicativuluĭ din tóte verbele. a caruĭ a treia persóna plurală se formézā de la a treia persóna singulară prin adaugarea vorbeĭ (nno), precum (amerà)-(ameránno), (temerà)-(temeránno), (crederà)-(crederánno), (sentirà)-(sentiránno). Assemenea în tóte celle l'alte verbe.

TEMA XV.

1. Spiritul politețeĭ este maniera purtâriĭ și vorbiriĭ, care adduce mulțumire.

2. Aŭ fost filosofĭ, cariĭ aŭ ḑis că tóte passiunile eraŭ rele; ênsă de ar voi cine-va nimici passiunile, ar trebui să desfiinţeze pre ómenĭ: elle trebue numaĭ să fiă regulate.

3. A voi, ca un ignorant să nu fiă de loc presumptuos, este a voì ca un ignorant să nu fiă de loc ignorant.

4. Fiind că cine-va se mira că un om dedesse pe fiica sea în câsătoriē unuĭ inimic al seŭ, acella ḑisse că fâcusse acésta spre a îșĭ resbuna.

5. Demetriu Falereŭ, fiind însciinţatŭ că Atenieniĭ resturnasseră statuele luĭ, ḑisse: ēĭ nu aŭ resturnat virtutea care le înălțasse pentru mine.

6. Regina Elisabetta ducênduse spre a vedé pe cancellariul Bacon êntr'uă casa de ţérră ce ellŭ zidisse înaintea mâririĭ sele, de unde vine, i ḑisse ea, că aţĭ fâcut uă casă așia de mică? Nu sunt eŭ, Dómnă, care am fâcut uă casă pré mică, respunse cancellariul, sunteţĭ Domnia Vostra acea, care m'aţĭ fâcut pré mare pentru casa mea.

7. Iuliu Cesar fiind câḑut de pe callŭ în Africa, unde se dussesse spre a o conquistà, disse: este semn bun ca Africa să fiă subt mine, acésta nu este uă căḑere, ci uă luare de possessiune.

8. Ḑicênd cine-va d-luĭ de Montal câ inimiciĭ, ce ellŭ se ducea câutând, se pâreaŭ a fi superiorĭ în numer, respunse: să fim curagioșĭ, și i vom numera dupŏ ce i vom învince.

9. Să nu fiţĭ mincinoșĭ, câcĭ este uă mare viltate minciuna; fiind că prin ea cine-va însultă pre D-ḑeŭ și se teme de ómenĭ.

10. Un cetățén din Placenţia, pré serac, gâsind êntr'uă nópte. nesce furĭ în casa sea, le ḑise fără superare: eŭ nu percepŭ ce câutaţĭ în casa la mine nóptea, câcĭ eŭ ênsumĭ nu gâsesc nimică ḑioa.

11. Un om ne maĭ priimind uă summă însemnată de banĭ ce împrumutasse unuia din amiciĭ seĭ, care nu i o inapoia și fugia de

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

dênsul, 'l întilni êntr'uă ḑi şi i ḑise: séŭ inapoiéză-mĭ baniĭ meĭ, séŭ întórce-mĭ pe amicul meŭ.

12. Un om care avea uă reputaţiune fórte rea, scrissesse pe pórta caseĭ sele aceste vorbe: să nu intre nimică reŭ pe aci. Un filosof, veḑênd acésta înscripţiune, ḑisse: pe unde dêr' întră stăpânul caseĭ.

13. Un predicator, vorbind despre beatitudinea cerésca, câusasse ast-fel de urît auḑitorilor, în quât uă dómnă i ḑisse, cu malignitate, după sermon, că ellŭ uitasse ce-va. Ce am uitat, întrebâ predicatorul-Dómna adâugâ, ḑicênd:-aţĭ uitat asta:-fericiţĭ aceia, cariĭ nu eraŭ la sermonul vostru.

14. Teofrast vorbesce de un bêtrân care se sulimania, şi ḑice că Archidam, perorând în contra luĭ înaintea Senatuluĭ din Lacedemone, ḑisse că nu trebuia să créḑă cine-va pe un om care porta minciună pe frunte.

15. Beautru, fiind în Ispania, se dusse la biblioteca famósa din Escurial, unde gâsi un bibliotecariŭ pré ignorant. Regele 'l întrebâ despre acea bibliothecă. Ea este pré frumósă, respunse ellŭ, ênsă majestatea vóstră ar trebui să dé acelluia care îngrijesce de dênsa, administraţiunea finanţelor sele. Pentru ce? ḑisse regele Pentru că acellŭ om, respunse Beautru, nu atinge nicĭ uă dată depositul ce i s'a încredinţat.

16. De ar avé consciinţă curată, nu se ar teme de a muri.

17. Ar fi fost uă generositate de a'lŭ erta, şi nu de a îţĭ resbuna.

18. Va fi ferice, de va fi bun, şi va face tot-d'auna fapte bune

19. Numaĭ ambiţioşiĭ să se facă strelucitĭ prin vane conquiste, câcĭ noĭ voim ca un rege să nu se occupe de alt ce-va, de quât de a face să domnéscă virtutea în Staturile sele.

VOCABULARIU.

1. Spirit-(spirito)-politeţa-(urbanità)-este-(è)-maniera-(maniéra) portare-(condótta)-vorbire-(parlăre)-care-(la quále)-adduce-(appórta) mulţumire-(contentézza).

2. Aŭ fost filosofĭ-(sóno stati filosofi)-că-(che)-tóte passiunile (tutte le passióni)-eraŭ rele-(érano cattíve)-ênsă-(però)-de ar voi cine-va-(se si voléssero)-nimici passiunile-(annichilíre le passioni) ar trebui să desfiinţeze pre ómeniĭ-(dovrébbersi distruggere gli uómini)-elle trebue numaĭ sá fiă regulate-(ésse dévono ésser soltánto regoláte.)

3. A voi-(il volére) ca un ignorant (che un ignoránte)-să nu fiă de loc presumptuos-(non sia affátto presuntuóso)-este a voi-(é volére)-ca un ignorant-(che un ignoránte)-să nu fiă de loc ignorant (non sía affatto ígnorante.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

4. Fiind-(esséndo)-că cine-va-(che qualcuno)-se mirá-(si meravigliáva)-că un om-(che un uómo)-dedesse-(avea dáto)-pe fiica sea (la sua figlia) în câsătorie-(in matriménio)-unuĭ inimic al seŭ-(ad un suo nemico)-acella disse (quégli disse) că făcusse acésta-(che avéa ciò fátto)-spre a îşi resbuna (per vendicársi).

5. Demetriu Falereŭ-(Demétrio Falerćo) fiind înscinţat-(esséndo stato informato)-că Ateńienii-(che gli Ateniési)-resturnasserä-(aveano rovesciáte)-statuele luĭ-(le sue statue)-disse-(disse)-cĭ nu aŭ resturnat-(éssi non hanno revesciáta)-virtutea-(la virtu)-care-(la quale) le înălţasse pentru mine-(le avéa per me innalzáte).

6. Regina Elisabetta-(la regina Elisabétta)-ducênduse spre a vedé-(andándo a vedére) pe cancellariul Bacon-(il cancelliér Bacóne) ĕntr'uă casa de ţérră-(in una cása di campágna)-ce ellŭ zidisse (ch'égli avéa fabbricáta)-inaintea mărirĭ sele (avánti la sua grandézza), de unde vine, i dise,-(donde viene, gli disse)-că aţĭ făcut-(che avéte fátta)-uă casa aşia de mică? (una casa sì piccola?) Nu sunt eŭ-(non sonoie)-Dómnă,-(Signóra)-care am făcut-(il quale ho fatto)-uă casa pré mica-(una cása mólto piccola)-respunse cancellariul (rispose il cancelliére)-sunteţĭ Domnia Vóstră-(è Vostra Signoria)-care mi'aţĭ făcut-(la quále mi ha fatto)-pré mare (troppo gránde) pentru casa mea-(per la mia casa).

7. Iuliu Cesarŭ-(Giulio Césare)-fiind căduf-(esséndo caduto-(de pe callŭ-(da cavállo)-în Africă-(in Africa)-unde se dussesse-(dov'éra andáto)-spre a o conquistá-(per conquistárla)-disse-(disse)-este semn bun-(è buón ségno)-ca Africa să fiă subt mine-(che l'Africa sia sotto di me)-acésta nu este uă câdere-(questa non è una caduta) ci uă luare de possessiune-(bensì una presa di possessióne).

8. Dicênd-(dicéndo)-cine-va (qualcuno)-d-luĭ de Montal-(al signór di Montal)-că inimicii ce ellŭ se ducea căutând-(che gl'inimíci ch'égli andava cercándo-(se páreaŭ a fi superiorĭ în numer-(paréano ésser superiori în numero)-respunse-(rispose)-să fim curagioşĭ-(siámo coraggiósi)-şi i vom numera-(e li numererémo)-dupŏ ce i vom învince-(dopo che li avrémo vinti).

9. Să nu fiţĭ mincinoşi-(non siáte mendáci)-câcĭ-(perocchè)-este uă mare viltate-(è una gran viltà)-minciuna-(il mendácio)-fiind că prin ea-(esséndo che con ésso)-cine-va însultă pe D-ţeŭ şi se teme de óment-(s'insulta Dio, e si témono gli uómini.)

10. Un cetăţén din Placenţia (un cittadíno di Piacénza)-pré serac-(mólto povero)-găsind-(trovándo)-într'uă nópte-(una nótte)-nesce furĭ în casa sea-(alcuni ládri in cása sua)-le disse fără superare (lor disse senza turbársi) eŭ nu percep,-(io non capísco-(ce căutaţĭ (che cercáte)-nóptea-(la nótte) în casa la mine-(in cása mía)-câcĭ (perocchè)-eŭ ênsumi-(io stésso)-nu găsesc nimică ţioa-(non tróvo niente il giórno.

11. Un om-(un uómo)-ne maĭ priimind-(non ricevéndo piu)-uă

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

summa însemnată de banĭ-(una sómma considerévole di denáro)-ce împrumutasse unuia din amicĭĭ seĭ-(ad uno de'suói amici)-care nu i o înapoia-(il quale non gliela restituiva)-și fugia de densul-(e lo fuggiva)-'l întîlnì într'uă ḑi-(lo incontrò un giórno)-și i ḑisse-(e gli disse) séŭ înapoiéză-mĭ banii meĭ-(o restituiscini il mio denáro (séŭ întórce-mĭ pe amicul meŭ-(o réndimi il mio amico).

12. Un om-(un uómo)-care avea-(il quale avéa)-uă reputaţiune fórte rea (una reputazióne cattivíssima)-scrisesse-(avéa scritto)-pe porta caseĭ sele-(sulla pórta della sua cása)-aceste vorbe-(quéste paróle)-să nu intre nimica reŭ pe aci-(niénte di cattivo éntri per di qua)-un filósof-(un filósofo)-veḑend-(vedéndo)-acésta înscripţiune-(questa iscrizióne)-ḑisse-(disse)-pe unde déră intră stăpânul caseĭ? (per dóve dunque éntra il padrón di casa?)

13. Un predicator vorbind despre beatitudinea ceréscă-(un predicatòre, parlándo della celeste beatitudine-(causasse-(avéa causáto)-ast-fel de urît-(tal fastidio)-auditorilor-(ágli uditóri)-în quât uă dómnă i ḑisse-(che una signóra gli disse)-cu malignitate-(con malignità)-dupŏ sermon (dopo il sermóne)-că ellŭ uitasse ce-va-(che avéa dimenticáto qualche cósa) ce am uitat? (che ho dimenticáto?) întrebá predicatorul (dimandò il predicatóre)-dómna adaugâ ḑicénd (la signóra soggiunse dicéndo)-aţĭ uitat asta-(avéte dimenticáto quésto)-fericĭ aceia, carĭĭ nu eraŭ la sermonul vostru-(felici colóro, i quáli non érano al vostro sermóne).

14. Teofrast (Teofrásto)-vorbesce-(parla)-de un bêtrân-(di un vécchio) care se sulimania-(il quale s'imbellettáva)-și ḑice-(e dice)-că Archidam-(che Archidamo) peroránd în contra lui-(peroràndo contro di lui)-înaintea Senatuluĭ din Lacedemone-(innanzi al Senáto di Lacedémone)-ḑisse-(disse)-că nu trebuia-(che non si dovéva)-să créză cine-vă-(crédere) pe un om-(un uómo)-care porta minciuna pe frunte (il quále portáva il mendácio sulla fronte.)

5 Beautru-fiind în Ispania-(esséndo in Ispágna)- se dusse la biblioteca famósa din Escurial-(andò alla famósa bibliotéca dell'Escuríale)-unde gâsi un bibliotecariŭ pré ignorantŭ-(dove trovò un bibliotecário assái ignoránte)-Regele-(il re-)'lŭ întrebâ-(lo interrogò) despre acea biblioteca-(circa quella bibliotéca)-Ea este pré formósă-(éssa è mólto bélla)-respunse ellŭ-(rispóse égli)- ênsă majestatea vóstră-(però vostra maestà) ar trebui-(dovrébbe)-să dé acelluia-(dare a colui)-care îngrigesce de dênsa-(il quále prende cura della-stéssa) administraţiunea-(l'amministrazióne)-finanţelor sele-(delle sue finánze) Pentru ce (perchè?) ḑisse regele-(disse il re)-pentru că-(poichè)-acellŭ omŭ-(quell'uómo)-respunse Beautru (rispose Beautru)-nu atinge (non tócca)-nicĭ uă dată-(mái)-depositul-(il depósito)-ce i s'a încredinţatŭ (che gli è stato affidáto.)

16 De ar avé conscimţă curată-(se avésse la conscienza pura) nu se ar teme de a muri-(non temerébbe di morire.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

17 Ar fi fost uă generositate-(sarebbe stata una generositá) de a 'lŭ erta-(il perdonárlo)-şĭ nu de a îţĭ resbuna-(e non di vendicárti.)

18 Va fi ferice-(sarà felice)-de va fi bunŭ-(se sarà buóno)-şi va face-(e farà)-tot d'auna-(sémpre)-fapte bune-(buóne azióni.

Numaĭ-(soltánto)-ambiţioşiĭ-(gli ambiziósi)-să se facă strâluciţĭ-(divéngano illustri)-prin vane conquiste-(per vane conquiste)-câcĭ noĭ voim-(perocché noi vogliamo)-ca un rege-(che un re)-să nu se occupe-(non si óccupi)-de altŭ ce-va-(di áltro)-de quot-(che)-de a face-(di fáre)-să domnéscă-(regnáre)-virtutea-(la virtu)-în Staturile sele-(ne'suói Státi).

CONJUGAŢIUNEA

verbelorŭ passive.

Verbele passive se conjugă cu ausiliarulŭ éssere (a fi) séŭ cu verbul venire (a veni) care se face atuncĭ ausiliariŭ.

I.

Éssere amáto (a fi iubitŭ).

Modul indicativ. *(Modo indicativo).*

Presentŭ (Presente)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Sono séŭ véngo	amato-a	Siámo séŭ veniámo	amati-e
Sei séŭ vieni		Siéte séŭ venite	
È séŭ viene		Sono séŭ (véngono	

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Éra (ero) séŭ veniva (o)	amato-a	Eravámo séŭ venivámo	amáti-e
Éri séŭ venivi		Eraváte séŭ veniváte	
Éra — séŭ veniva		Érano séŭ venívano	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Perfect (*Perfétto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Fui séŭ vénni	amato-a	Fummo séŭ venimmo	amati-e
Fósti séŭ venisti		Fóste séŭ veniste	
Fu séŭ vénne		Fúrono séŭ vénnero	

Trecutul nedefinit (*Passáto próssimo*)

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Sono stato-a	amato-a	Siamo stati-e	amati-e
Sei stato-a		Siete stati-e	
É stato-a		Sono stati-e	

Trecutul definit (*Passáto remóto*)

Singularŭ		*Pluralŭ.*	
Fui stato-a	amato-a	Fummo stati-e	amati-e
Fosti stato-a		Foste stati-e	
Fu stato-a		Fúrono stati-e	

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Éra (ero) stato-a	amato-a	Eravámo stati-e	amati-e
Éri stato-a		Eraváte stati-e	
Éra stato-a		Érano stati-e	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul simplice (*Futúro sémplice*)

Singulárŭ		*Pluralŭ*	
Sarò séŭ verrò	amato-a	Sarémo séŭ verrémo	amati-e
Saráí séŭ verráí		Saréte séŭ verréte	
Sarà séŭ verrà		Saránno séŭ verránno	

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Sarò stato-a	amato-a	Sarémo stati-e	amati-e
Saráí stato-a		Saréte stati-e	
Sarà stato-a		Saànno stati-e	

Modul condiţional (*Módo condizionale*)

Presentŭ (Presente)

Singularŭ		*Pluralŭ.*	
Saréi séŭ verréi	amato-a	Sarémmo séŭ verrémmo	amáti-e
Sarésti séŭ verrésti		Saréste séŭ verréste	
Sarébbe séŭ verrébbe		Sarébbero séŭ verrébbero	

Trecutŭ (Passato)

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Sarèi stato-a	amato-a	Sarémmo státi-e	amati-e
Sarèsti stato-a		Saréste státi-e	
Sarèbbe stato-a		Sarébbero stati-e	

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io sia séŭ vénga	amato-a	Che noi siámo-veniámo	amati-e
Che tu síi (sia)-vénga		Che voi siáte-veniáte	
Ch'egli-élla sia-vénga		Ch'églino-élleno síano-véngano	

Imperfect (*Imperfétto*).

Singularŭ		*Pluralŭ.*	
Ch'io fossi séŭ venissi	amato-a	Che noi fóssimo-veníssimo	amati-e
Che tu fossi-venissi		Che voi fóste-veniste	
Ch'egli fosse venisse		Ch' églino-élleno fóssero -veníssero	

Trecutŭ (Passáto)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'io sia stato-a	amato-a	Che noi siámo stati-e	amati-e
Che tu sii (sia) stato-a		Che voi siáte stati-e	
Ch'égli-ella sia stato-a		Ch'églino-élleno síano stati-e	

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io fóssi stato-a	amato-o	Che noi fóssimo stati-e	amati-e
Che tu fossi stato-a		Che voi foste stati-e	
Ch'égli-élla fosse stato-a		Ch'églino-élleno fóssero stati-e	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modulŭ infinitŭ *(Modo infinito).*

Presentŭ (Presente)

Éssere séü venire amato-a-i-e

Trecutŭ (Passato).

Ésser stato-a stati-e amáto-a-i-e

Futur (Futuro)

Dover essere amato-amata-i-e

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente)

Esséndo amato-a-amatí-e

Trecut (Passato)

Esséndo stato-a-stati-e amato-a-amati-e

II.

Ésser vedúto (a fi vedut).

Modul îndicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singularŭ				*Pluralŭ*			
Sono	séü	véngo	veduto-a	Siámo	séü	veniámo	veduti-e
Séí	—	vieni		Siete	—	veníte	
È	—	viéne		Sóno	—	véngono	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Imperfect (Imperfetto).

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Éra (ero) veniva (o)	veduto-a	Eravámo séü venivámo	veduti-e
Eri — venívi		Eraváte — veniváte	
Éra — veniva		Érano — venívano	

Perfect (Perfetto).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Fui séü vénni	veduto-a	Fummo séü venímmo	veduti-e
Fósti — venísti		Foste-veniste	
Fu — venne		Fúrono-vénnero	

Trecutul nedefinitŭ. *(Passato próssimo).*

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Sono stato-a	veduto-a	Siámo stati-e	veduti-e
Sei stato-a		Siéte stati-e	
È stato-a		Sono stati-e	

Trecutul definit (*Passato remoto*).

Singularŭ		*Pluralŭ.*	
Fui stato-a	veduto-a	Fummo stati-e	veduti-e
Fosti stato-a		Foste-stati-e	
Fu stato-a		Fúrono stati-e	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto)*

Singular.		*Plural.*	
Êra (ero) stato-a	veduto-a	Eravàmo stati-e	vedutí-e
Êri stato-a		Eravàte stati-e	
Êra stato-a		Êrano statí-e	

Futurul simplice *(Futuro sémplice).*

Singular.		*Plural.*	
Sarò séŭ verrò	veduto-a	Sarémo-séŭ verrémo	vedutí-e
Saráì — verràì		Saréte séŭ verréte	
Sarà — verrà		Saránno séŭ verránno	

Futurul compus *(Futúro compósto)*

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Sarò stato-a	veduto-a	Saremo stati-e	veduti-e
Saráì stato-a		Sarete stati-e	
Sarà stato-a		Saránno stati-e	

Modul condiţional *(Modo condizionále)*

Present (Presente)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Saréì séŭ verréì	veduto-a	Sarémmo séŭ verrémmo	veduti-e
Sarésti-verrésti		Sarésle-verréste	
Sarébbe-verrébbe		Sarébbero-verrébbero	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutŭ (Passáto)

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Saréi stato-a	veduto-a	Sarémmo stati-e	veduti-e
Sarésti stato-a		Saréste stati-e	
Sarébbe stato-a		Sarébbero stati-e	

Modul subjunctiv *(Modo soggiuntivo)*

Presentŭ (Presente).

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'io sia séŭ vénga	veduto-a	Che noi siamo-séŭ-veniámo	veduti-e
Che tu sii (sia) venga		Che voi siáte-veniáte	
Ch'égli-élla sia-venga		Ch'églino-élleno síano-véngano	

Imperfect *(Imperfétto)*

Singularŭ		*Pluralŭ.*	
Ch'io fossi-séŭ-venissi	veduto-a	Che noi fóssimo-séŭ-veníssimo	veduti-e
Che tu fóssi-venissi		Che voi fóste-veniste	
Ch'égli-élla fosse-venise		Ch'églino-élleno fóssero-veníssero	

Trecut *(Passáto)*

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io sia stato-a	veduto-a	Che noi siamo stati-e	veduti-
Che tu sii (sia) stato-a		Che voi siáte stati-e	
Ch'égli-élla sia stato-a		Ch'eglino-élleno síano stati-e	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singularŭ	*Pluralŭ.*
Ch'io fossi stato-a	Che noi fóssimo stati-e
Che tu fossi stato-a veduto-a	Che voi fóste stati-e veduti-e
Ch'ègli fosse stato-a	Ch'èglino fóssero stati-e

Modul Infinit (*Modo infinito*).

Presentŭ (Presente).

Éssere sèŭ venire veduto-a-i-e.

Trecut. (Passáto).

Ésser stato-a-stati-e-veduto-a-veduti-e.

Futurŭ. (Futuro).

Dover ésser veduto-veduta-i-e

Gerundiu (Gerundio).

Presentŭ (Presente).

Esséndo veduto-a-veduti-e

Trecut (Passato).

Esséndo stato-a-stati-e veduto-a-veduti-e.

III.

Esser creduto (a fi credutŭ).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul indicatv. (*Módo indicativo*).

Presentŭ (Presente).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Sono séŭ vengo	creduto-a	Siámo-sèŭ-veniámo	creduti-e
Sei viéni		Siete-venite	
É-viene		Sono-véngono	

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Éra (èro) veniva (o)	creduto-a	Eravámo-venivámo	creduti-e
Éri-venivi		Eravate-veniváte	
Éra-veníva		Érauo venívano	

Perfectŭ (Perfetto).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Fui séŭ vénni	creduto-a	Fummo-venimmo	creduti-e
Fosti-venisti		Foste-veniste	
Fu-venne		Fúrono-vemírono	

Trecutul nedefinit. (*Passato próssimo*).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Sono stato-a	creduto-a	Siamo stati-e	creduti-e
Sei stato-a		Siete stati-e	
E stato-a		Sono stati-e	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definitiŭ (*Passato remoto*).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Fui stato-a	creduto-a	Fummo stati-e	creduti-e
Fosti stato-a		Foste stati-e	
Fu stato-a		Fúrono stati-e	

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*).

Singular.		*Plural.*	
Éra (ero) stato-a	creduto-a	Eravámo stati-e	creduti-e
Eri stato-a		Eraváte stati-e	
Éra stato-a		Érano stati-e	

Futurul simplice (*Futúro sémplice*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Sarò séŭ verrò	creduto-a	Sarémo-séŭ-verrémo	creduti-e
Sarái — verrái		Saréte-verréte	
Sarà — verrà		Saránno-verránuo	

Futurulŭ compusŭ (*Futuro compósto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Sarò stato-a	creduto-o	Sarémo stati-e	creduti-e
Sarái stato-a		Saréte stati-e	
Sarà stato-a		Saránno stati-e	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modulŭ condiţionalŭ *(Modo condizionale)*

Presentŭ (Presente)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Saréi séu verréi	creduto-a	Sarémmo-verrémmo	creduti-e
Sarésti — verrésti		Saréste-verréste	
Sarébbe — verrébbe		Sarébbero-verrébbero	

Trecutŭ. *(Passáto).*

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Sarei stato-a	creduto-a	Sarémmo stati-e	creduti-e
Sarésti stato-a		Saréste stati-e	
Sarébbe stato-a		Sarébbero stati-e	

Modulŭ subjunctivŭ *(Modo soggiuntivo)*

Presentŭ (Presente)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'io sia séü venga	creduto-a	Che noi siamo-veniámo	creduti-e
Che tu sii (sia) venga		Che voi siáte-veniáte	
Ch'egli sia-venga		Ch'églino siano-véngano	

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Ch'io fóssi-venissi	creduto-a	Che noi fóssimo-veníssimo	creduti-e
Che tu fossi-venissi		Che voi foste-veniste	
Ch'égli fósse-venisse		Ch'églino fóssero-veníssero	

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato)

Singular		*Plural.*	
Ch'io sia stato-a Che tu sií (sia) stato-a Ch'egli sia stato-a	creduto-a	Che noi siamo stati-e Che voi siate stati-e Ch'églino síano stati-e	creduti-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singularŭ		*Plural*	
Ch'io fossi stato-a Che tu fossi stato-a Ch'egli fosse stato-a	creduto-a	Che noi fóssimo stati-e Che voi foste stati-e Ch'églino fóssero stati-e	creduti-e

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Esser creduto-a-creduti-e

Trecut (Passato).

Ésser stato-a-stati-e creduto-a-i-e

Futur (Futuro).

Dovér ésser creduto-a-creduti-e

Gerundiŭ (Gerundio)

Present (Presente)

Esséndo creduto-a-creduti-e

Trecut (Passato).

Esséndo stato-a-stati-e-creduto-a-creduti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

IV.

Ésser ferito (*a fi rănitŭ*)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Presentŭ (Presente)

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Sóno séŭ véngo	ferito a	Siamo-veniámo	feriti-e
Sei — viéni		Siete-venite	
É — viene		Sóno-véngono	

Imperfect (*Imperfetto*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Éra (era) veniva-(o)	ferito-a	Eravámo-venivámo	feriti-e
Éri — venivi		Eraváte-veniváte	
Éra — veniva		Érano-venívano	

Perfectŭ (Perfétto).

Singularŭ		*Plural.*	
Fui-vénni	ferito-a	Fummo-venimmo	feriti-e
Fosti-venisti		Foste-veniste	
Fu-venne		Fúrono-vénnero	

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular.		*Pluralŭ.*	
Sono stato-a	ferito-a	Siamo stati-e	feriti-e
Sei stato-a		Siete stati-e	
É stato-a		Sono stati-e	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit *(Passato remoto).*

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Fui stato-a	ferito-a	Fummo stati-e	feriti-e
Fosti-stato-a		Foste stati-e	
Fu stato-a		Fúrono stati-e	

Maĭ mult ca perfectŭ (*Più che perfetto*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Éra (ero) stato-a	ferito-a	Eravámo stati-e	feriti-e
Éri stato-a		Eraváte stati-e	
Éra stato-a		Érano stati-e	

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular		*Plural*	
Sarò séŭ verrò	ferito-a	Sarémo-verrémo	feriti-e
Sarái-verrái		Saréte-verréte	
Sarà-verrà		Saránno-verránno	

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singularŭ		*Plural*	
Sarò stato-a	ferito-a	Sarémo-stati-e	feriti-e
Sarái stato-a		Saréte stati-e	
Sarà stato-a		Saránno stati-e	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (*Presente*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Saréi séŭ verréi	ferito-a	Sarémmo-verrémmo	feriti-e
Sarésti-verresti		Saréste-verreste	
Sarébbe-verrébbe		Sarébbero-verrébbero	

Trecut (Passato).

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Saréi stato-a	ferito-a	Sarémmo stati-e	feriti-e
Sarésti-stato-a		Saréste stati-e	
Sarébbe-stato-a		Sarébbero stati-e	

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (*Presente*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'io sia-venga	ferito-a	Che noi siámo-veniamo	feriti-e
Che tu sii (sia) venga		Che voi siáte-veniate	
Ch'egli sia-venga		Ch'églino siano-véngano	

Imperfect (Imperfétto)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io fossi-venissi	ferito-a	Che noi fóssimo-veníssimo	feriti-e
Che tu fossi-venissi		Che voi foste-veniste	
Ch'égli fosse-venisse		Ch'églino fóssero-veníssero	

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (*Passato*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'io sia stato-a	ferito-a	Che noi siamo stati-e	feriti-e
Che tu sii (sia) stato-a		Che voi siate stati-e	
Ch'egli sia stato-a		Ch'églino siano stati-e	

Maï mult ca perfect (*Più che perfétto*

Singularŭ		*Pluralŭ.*	
Ch'io fossi stató-a	ferito-a	Che noi fóssimo stati-e	feriti-e
Che tu fossi stato-a		Che voi foste stati-e	
Ch.egli fosse stato-a		Ch'églino fóssero stati-e	

Modul infinit (*Modo infinito*).

Present (Presente).

Ésser ferito-a-feriti-e.

Trecut (Passato).

Ésser stato-a-stati-e-ferito-a-feriti-e.

Futurŭ (Futuro)

Dovér ésser ferito-a-feriti-e.

Gerundiu. (Gerundio).

Present. (Presente).

Esséndo ferite-a-feriti-e.

Trecut. (Passato).

Esséndo stato-a-stati-e-ferito-a-feriti-e.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

OBSERVAȚIUNĬ.

Întrebuințarea verbelor éssere (a fi) și venire (a veni) în timpurile simplicĭ ale verbelor pasive, are uă distincțiune necessariă de însemnată. Verbulŭ (éssere) are de object starea momentaneă în carə se află subjectul passiv,

Spre esemplu:

Il monuménto è (già) erétto.
Monumentul este (deja) înalțat.
Il monumento viene (adésso) erétto.
Monumentul (acum) se înalță.

Verbele restáre séŭ rimanére (a remané) și andáre (a merge) se întrebuințeză assemenea ca ausiliarie în timpurile simplicĭ ale verbelor passive, spre a se esprime, ĕntr'un mod positiv, prelungirea séŭ continuarea passiunĭĭ.

Spre esemplu:

Ne restái séŭ rimasi offeso (în loc de: ne fui offeso)
Din asta remasei offensat (în loc de: fui offensat).
Éssa ne restò séŭ ne rimase afflitta (în loc de. ne fu afflitta).
Ea din asta remase întristată (în loc de: fu întristată).
Così andrà regoláto quest'affare (în loc de: sarà regoláto)
Așia va merge regulată acéstă affacere (în loc de: va fi regulată.
Questi due obbiétti vánno uniti. (în loc de: sóno uniti).
Aceste doue objecte mergŭ ĕntr'unite (în loc de: sunt unite).

Conjugațiunea verbelor pronominale séŭ reflessive

Consolársi (a se consola)

Modul indicativ *(Modo indicativo)*

Present (Presente)

Síngularŭ	*Plural.*
Mi consólo	Ne séŭ ci consoliamo
Ti consóli	Vi consoláte
Si consóla	Si consólano.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Imperfect (Imperfétto)

Singular	*Plural*
Mi consolava (ávo)	Ne séü ci consolavámo
Ti consolávi.	Vi consolaváte
Si consoláva	Si consolávano

Perfect (Perfetto)

Singular.	*Plural*
Mi consolái	Ne séü ci consolámmo
Ti consolásti	Vi consoláste
Si consolò.	Si consolárono

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular.		*Plural.*	
Mi sono	consolato-a	Ne séü ci siámo	consolati-e
Ti séi		Vi siéte	
Si è		Si sono	

Trecut definit (*Passato remóto*).

Singularü.		*Plural.*	
Mi fui	consolato-a	Ne séü ci fummo	consolati-e
Ti fósti		Vi foste	
Si fu		Si fürono	

Futu[illegible]l simplice (*Futuro sémplice*).

Singular	*Pluralü*
Mi consolerò	Ne séü ci consolerémo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ti consoleráì	Vi consoleréte
Si consolerà	Si consoleránno

Futurul compus (*Futûro composto*)

Singular		*Plural.*	
Mi sarò	consolato-a	Ne séü ci sarémo	consolati-e
Ti saráì		Vi sarete	
Si sarà		Si saránno	

Modul condiţional (*Modo condizionale*).

Present (Presene).

Singular.	*Plural.*
Mi consoleréì	Ne séü ci consolerémmo
Ti consoleréstì	Vi consoléreste
Si consolerébbe	Si consolerébbero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural.*	
Mi saréì	consolato-a	Ne séü ci sarémmo	consolati-e
Tí sarésti		Vi saréste	
Si sarébbe		Si sarébbero	

Modul împerativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
	Consoliámone séü consoliámaci
Consólati	Consolátevi
Consólisi.	Consólinsi

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo.*)

Present (Presente)

Singular	*Plural.*
Ch'io mi consóli	Che noi ne séü ci consoliámo
Che tu ti consóli	Che voi vi consoliáte
Ch'egli-élla si consóli	Ch'églino-élleno și consólino

Imperfect. (*Imperfetto*).

Singular	*Pluralŭ.*
Ch'io mi consolássi	Che noi ne séü ci consolássimo
Che tu ti consolássi	Che voi vi consoláste
Ch'égli-élla si consolásse	Ch'églino-élleno și consolássero

Trecut (Passato)

Singularŭ	*Pluralŭ.*
Ch'io mi sia Che tu ti síi (sia) } consolato-a Ch'egli-élla si sia	Che noi ne séü ci siámo Che voi vi siate } consolati-e Ch'églino-élleno si síano

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Ch'io mi fóssi Che tu ti fóssi } consolato-a Ch'egli ella si fósse	Che noi ne séü ci fóssimo Che voi vi foste } consolati-e Ch'églino-élleno si fóssero

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Consolársi (a se consola)

Trecut (Passato)

Éssersi consolato-a-consolati-e

Participiul activŭ (*Participio attivo*)

Singular	*Plural*
Consolántesi	Consolántisi

Gerundiu (Gerundio)

Present (Presente)

Consolándomi — consolándoti — consolándosi
Consolándone (ci) consolándovi.

Trecut (Passato)

Esséndomi	Consolato a
Esséndoti	
Esséndosi	
Esséndone (ci)	Consolati-e
Esséndovi	

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Singular	*Plural*
Consolátosi-consolátasi	Consolátisi-consolátnsi

Dolérsi (a se plânge)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Mi dolgo	Ne séü ci dogliámo
Ti duóli	Vi doléte
Si duóle	Si dólgono

Imperfect (Imperfétto)

Singular	*Plural*
Mi doléva (évo)	Ne séü ci dolevámo
Ti dolévi	Vi doleváte
Si doléva (ea)	Si dolévano

Prefect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Mi dólsi	Ne séü ci dolémmo
Ti dolésti	Vi doléste
Si dolse	Si dólsero

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular		*Plural*	
Mi sono	doluto-a	Ne séü ci siámo	doluti-e
Ti séi		Vi siéte	
Si è		Si sono	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit (*Passato remóto*)

Singular		*Plural*	
Mi fui	doluto-a	Ne séü ci fummo	doluti-e
Ti fósti		Vi foste	
Si fu		Si fúrono	

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Mi éra (ero)	doluto-a	Ne séü ci eravámo	doluti-e
Ti éri		Vi eraváte	
Si éra		Si érano	

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular	*Plural*
Mi dorrò	Ne séü ci dorrémo
Ti dorrái	Vi dorréte
Si dorrà	Si dorrànno

Futurul compus (*Futurl compósto*)

Singular		*Plural*	
Mi sarò	doluto-a	Ne séü ci sarémo	doluti-e
Ti sarái		Vi saréte	
Si sarà		Si saránno	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*).

Present (Presente).

Singular.	*Plural.*
Mi dorréi	Ne séü ci dorrémmo
Ti dorresti	Vi dorréste
Si dorrébbe	Si dorrébbero

Trecut (Passáto).

Singular.	*Plural.*
Mi saréi	Ne séü ci sarémmo
Ti sarésti } doluto-a	Vi saréste } doluti-e
Si sarébbe	Si sarébbero

Modui imperativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
	Dolıámone seü doliámoci
Duóliti	Dolétevi
Dólgasi	Dólgansi

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presénte).

Singular.	*Plural.*
Ch'io mi dólga	Che noi ne seü dogliámo
Che tu ti dólga	Che voi vi dogliáte
C h'égli-élla si dólga	Ch'églino-élleno si dólgano

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Imperfect (Imperfétto).

Singular.	*Plural.*
Ch'io mi doléssi	Che noi ne doléssimo
Che tu ti doléssi	Che voi vi doléste
Ch'égli-élla si dolésse	Ch'églino-élleno si doléssero

Trecut (Passáto).

Singular.		*Plural.*	
Ch'io mi sia	doluto-a	Che noi ne seü ci siamo	doluti-e
Che tu ti sia (sii)		Che voi vi siate	
Ch'egli si sia		Ch'églino-élleno si siano	

Mai mult ca perfect (*Più che perfétto*).

Singular.		*Plural.*	
Ch'io mi fóssi	doluto-a	Che noi ne séü ci fóssimo	doluti-e
Che tu ti fósi		Che voi vi foste	
Ch'égli-élla si fósse		Ch'églino-élleno si fóssero	

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente).

Dolérsi (a se plânge).

Trecut (Passáto).

Éssersi doluto-a-doluti-e.

Participiul activ (*Párticipio attivo*)

Singular.	*lural.*
Doléntesi	Doléntisi

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Gerundiŭ (Gerundio)

Present (Presente).

Doléndomi-doléndoti-doléndosi

Deléndone (ci) doléndovi

Trecut (Passato).

Esséndomi Esséndoti Esséndosi	doluto-a
Esséndone (ci) Esséndovi	doluti-e

Participiul passiv. (*Participío passivo*).

Singular.	*Plular.*
Dolutosi-dolutasi	Dolutisi-dolutesi.

Difendersi (a se apâra)

Modul indicativ (*Modo indicativo*).

Present (Presente).

Singular.	*Plural.*
Mi diféndo	Ne seŭ ci difendiámo
Ti diféndi	Vi difendéte
Si difende	Si diféndono

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Imperfect (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Mi difendévo (évo)	Ne séü ci difendevámo
Ti difendévi	Vi difendeváte
Si difendéva	Si difendévano

Perfect (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Mi difési	Ne séü ci difendémmo
Ti difendésti	Vi difendéste
Si difése	Si difésero

Trecut nedefinit (*Passato próssimo*).

Singular.	*Plural.*
Mi sono } difeso-a	Ne séü ci siámo } difési-e
Ti sei } difeso-a	Vi siete } difési-e
Si è } difeso-a	Si sono } difési-e

Trecut definit (*Passato remóto*).

Singular.	*Plural.*
Mi fui } difeso-a	Ne séü ci fummo } difesi-e
Ti fosti } difeso-a	Vi fóste } difesi-e
Si fu } difeso-a	Si fúrono } difesi-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*).

Singular.		*Plural.*	
Mi era (éro)	difeso-a	Ne-séü-ci eravámo	difesi-e
Ti éri		Vi eraváte	
Si éra		Si érano	

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular.	*Plural.*
Mi difenderò	Ne séü ci difenderémo
Ti difenderái	Vi difenderéte
Si difenderà	Si difenderánno

Futurul compus (*Futuro composto*).

Singular.		*Plural.*	
Mi sarò	difeso-a	Ne séü ci sarémo	difesi-e
Ti sarái		Vi saréte	
Si sarà		Si saránno	

Modul condiţional (*Modo condizionale*).

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Mi difenderéi	Ne séü ci difenderémmo
Ti difenderésti	Vi difenderéste
Si difenderébbe	Si difenderébbero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato))

Singular.		*Plural.*	
Mi sarei	difeso-a	Ne séü ci sarémmo	difesi-e
Ti sarésti		Vi saréste	
Si sarébbe		Si sarébbero	

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
	Difendiámone séü difendiámoci
Diénditi	Difendétevi
Difendasi	Difendansi

Modul subjuntiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural.*
Ch'io mi difenda.	Che noi ne difendiámo
Che tu ti difénda	Che voi vi difendiáte
Ch'egli si difénda	Ch'églino si difendano

Imperfect (Imperfetto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io mi difendéssi	Che noi ne difendéssimo
Che tu ti difendéssi.	Che voi vi difendéste
Ch'egli si difendésse	Ch'églino si difendéssero.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passáto)

Singular		*Plural.*	
Ch'io mi sia che tu ti sia (sii) Ch'egli si sia	difeso-a	Che noi ne siamo Che voi vi siate Ch'églino si síano	difesi-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular.		*Plural.*	
Ch'io mi fossi Che tu ti fossi Ch'egli si fosse	defeso-a	Che noi ne fóssimo Che voi vi foste Ch'eglino si fóssero	difesi-e

Modul înfinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Diféndersi (a se apera)

Trecut (Pasáto)

Éssersi difeso-a-difesi-e

Participiul activ (*Participio attivo*)

Singular.	*Plural.*
Difendéntesi	Difendéntisi.

Gerundiu (Gerundio)

Present (Presente).

Difendéndomi-difendéndoti-difendéndosi

Difendéndone (ci) difendéndovi.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Precut (Passato)

Esséndomi	diféso-a
Esséndoti	
Esséndosi	
Esséndone (ci)	difesi-e
Esséndovi	

Participiul passiv (*Participio passivo*).

Singular	*Plural*
Difésosi difésasi	Difésisi-difésesi

Vestirsi (a se îmbracà).

Modulŭ indicativŭ (*Modo indicativo*)

Presentŭ (Presente)

Singular	*Plural*
Mi vésto	Ne séu ci vestiámo
Ti vésti	Vi vestite
Si véste	Si véstono

Imperfect (Imperfétto)

Singularŭ.	*Plural.*
Mi vestiva-ivo	Ne séu ci vestivámo
Ti vestivi.	Vi vestiváte
Si vestiva-ía	Si vestívano-íano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfect (Perfetto)

Singular.	*Plural.*
Mi vestíi	Ne séŭ ci vestimmo
Ti vestisti	Vi vestiste
Si vestì	Si vestírono

Trecutulŭ nedefinitŭ *(Passato próssimo)*

Singular.	*Plural.*
Mi sono Ti séi } vestito-a Si è	Ne séŭ ci siamo Vi siéte } vestiti-e Si sóno

Trecutul definit *(Passáto remoto)*

Singularŭ	*Pluralŭ*
Mi fui Ti fosti } vestito-a Si fu	Ne séŭ ci fummo Vi fóste } vestiti-e Si fúrono

Maĭ mult ca perfectŭ *(Più che perfetto)*

Singular	*Plural*
Mi éra-éro Ti éri } vestito-a Si éra	Ne séŭ ci eravámo Vi eraváte } vestiti-e Si érano

Futurulŭ simplice *(Futuro sémplice)*

Singularŭ	*Plural*
Mi vestirò	Ne séŭ ci vestirémo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ti vestirái	Vi vestirete
Si vestirà	Si vestiránno

Futurulŭ compusŭ *(Futuro compósto)*

Singular.		*Plural.*	
Mi sarò	vestito-a	Ne séŭ ci sarémo	vestiti-e
Ti sarái		Vi saréte	
Si sarà		Si saránno	

Modulŭ condiţionalŭ *(Modo condizionale)*

Present. (Presente).

Singular	*Plural*
Mi vestiréi	Ne séŭ ci vestirémmo
Ti vestirésti	Vi vestiréste
Si vestirébbe	Si vestirébbero

Trecut. (Passáto).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Mi saréi	vestito-a	Ne séŭ ci sarémmo	vestiti-e
Ti sarésti		Vi saréste	
Si sarébbe		Si sarébbero	

Modul imperativ *(Modo imperativo)*

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
	Vestiámone séŭ vestiamoci
Véstiti	Vestítevi
Véstasi	Véstansi

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv. (*Modo soggiuntivo*).

Presentŭ (Presente),

Singularŭ	*Plural*
Ch'io mi vésta	Che noi ne vestíámo
Che tu ti vésta	Che voi vi vestíáte
Ch'egli si vésta	Ch'églino si véstano

Imperfectŭ. (Imperfétto).

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Ch'io mi vestissi	Che noi ne vestíssimo
Che tu ti vestissi	Che voi vi vestiste
Ch'egli si vestisse	Ch'eglino si vestíssero

Trecut (*Pasato*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'io mi sia Che tu si sii (sia) Ch'égli si sia	vestito-a	Che noi ne siamo Che voi vi siate Ch'églino si síano	vestiti-e

Mai mult ca perfect. (*Più che perfetto*).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io mi fóssi Che tu ti fossi Ch'egli si fosse	vestito-a	Che noi ne fóssimo Che voi vi foste Ch'églino si fóssero	vestiti-e

Modul infinit. (*Modo infinito*).

Present (Presente).

Vestirsi (*a se îmbracà*)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecutŭ (*Passato*)

Éssersi vestito-a-vestiti-e

Participiul activ. (*Participio attivo*).

Singular	*Plural*
Vesténtesi	Vesténtisi

Gerundiu (Gerundio).

Presentŭ (Presente).

Vesténdomi-vesténdoti-vesténdosi

Vesténdone-(ci)-vesténdovi

Trecutŭ. (Passáto).

Esséndomi	vestito-a
Esséndoti	
Esséndosi	
Esséndone (ci)	vestiti-e
Esséndovi	

Participiulŭ passivŭ (*Participio passivo*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Vestítosi-vestítasi	Vestítisi-vestítesi

Verbele pronominale séŭ reflessive sunt considerate ca verbe passive, și se conjugă, prin urmare, precum aceste din urma în timpurile compuse, adecă cu ausiliarul (éssere). Întrebuințarea lor se face êntr'acellașiŭ mod ca românesce.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Conjugaţiunea verbelor cu doue pronume regime.

Procurárselo (a îşĭ 'lŭ procura)

Modulŭ îndicativŭ *(Modo indicativo)*

Presentŭ (Presente)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Me lo procúro (îmĭ 'lŭ procur)	Ne lo procuriámo (ne 'lŭ procurâm)
Te lo procúri	Ve lo procuráte
Se lo procúra	Se lo procúrano

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Me lo procuráva (avo)	Ne lo procuravámo
Te lo procurávi	Ve lo procuraváte
Se lo procuráva	Se lo procurávano

(Perfect) *Perfetto*

Singular.	*Plural.*
Me lo procurái	Ne lo procurámmo
Te lo procurásti	Ve lo procuráste
Se lo procurò	Se lo procurárono

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Me lo sóno } -(îmĭ 'lŭ am-procurat)	Ne lo abbiámo } -(ne 'lŭ am procurat)
Te lo séi } procurato	Ve lo avéte } procurato.
Se l'è	Se lo hánno

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecutul definit (*Passáto remoto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Me lo fui	procurato	Ne lo fummo	procurato
Te lo fósti		Ve lo fóste	
Se lo fu		Se lo fúrono	

Maĭ multŭ ca perfectŭ (*Più che perfetto*)

Me lo éra (ero)	procurato	Ne lo eravámo	procurato
Te le éri		Ve lo eraváte	
Se lo éra		Se lo érano	

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singularŭ	*Plural*
Me lo procurerò	Ne lo procurerémo
Te lo procureráĭ	Ve lo procureréte
Se lo procurerà	Se la procureránno

Futurul compus. (*Futúro composto*).

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Me lo sarò	procurato	Ne lo saremo	procurato
Te lo sarái		Ve lo sarete	
Se lo sarà		Se lo sáránno	

Modul condiţional. (*Modo condizionále*).

Present (Presente).

Singular.	*Plural.*
Me lo procureréĭ	Ne lo procurerémmo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Te lo procurerésti	Ve lo procureréste
Se lo procurerébbe	Se lo procurerébbero

Trecut (Passato).

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Me lo saréi	procurato	Ne lo sarémmo	procurato
Te lo sarésti		Ve lo saréste	
Se lo sarébbe		Se lo sarébbero	

Modul imperativ. (*Modo imperativo*),

Singular	*Plural*
	Procuriámonelo
Procúratelo	Procúrátevelo
Procúriselo	Procúrinselo

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente).

Singularŭ.	*Plural.*
Ch'io me lo procúri	Che noi ne lo procuriámo
Che tu te lo procúri	Che voi ve lo procuriáte
Ch'égli-ella se lo procúri	Ch'églino-élleno se lo procúrino.

Imperfect (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Ch'io me lo procurássi	Che noi ne lo procurássimo
Che tu te lo procurássi	Che voi ve lo procuráste

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Ch'égli-élla se lo procurásse — Ch'églino-élleno se lo procurássero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io me lo sia Che tu te lo sii (sia) Ch'egli élla se lo sia	procurato	Che noi ne lo siámo Che voi ve lo siáte Ch'églino-élleno se lo síano	procurato

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io me lo fóssi Che tu te lo fossi Ch'égli-ella se lo fósse	procuráto	Che noi ne lo fóssimo Che voi ve lo fóste Ch'églino elleno se lo fóssero	procurato

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Procurárselo (a îşĭ 'lŭ procura)

Trecut (Passato)

Ésserselo procurato

Participiulŭ activŭ (*Participio attivo*)

Singularŭ.	*Puralŭ.*
Procuránteselo	Procurántiselo

Gerundiu (Gerundio)

Present (Presente)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Procurándomelo — procurándotelo — procurándoselo

Procurándonelo — procurándovelo

Trecut (Passato)

Esséndomelo
Esséndotelo
Esséendoselo } procurato
Esséndonelo
Esséndovelo

Participiul passiv. (*Participio passivo*)

Singular	*Plural*
Procurátomelo	Procurátonelo
Procurátotelo	Procurátovelo
Procurátoselo	

Tenérselo (a îşĭ 'lŭ ţiné)

Modul indicativŭ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Me lo tengo (me 'lŭ ţiŭ)	Ne lo teniamo (ne 'lŭ ţinem)
Te lo tiéni	Ve lo tenéte
Se lo tiéne	Se lo téngono

Imperfect (*Imperfĕito*)

Singularŭ	*Pluralŭ.*
Me lo tenéva (évo)	Ne lo tenevámo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Te lo tenévi	Ve lo teneváte
Se lo tenéva	Se lo tenévano

Perfect (Perfetto).

Singulară.	*Pluralŭ.*
Me lo ténni	Ne lo tenémmo
Te lo tenésti	Ve lo tenéste
Se lo ténne	Se lo ténnero

Trecutul nedefinitŭ. *(Passato próssimo).*

Singulară	*Pluralŭ*
Me lo sóno } -(mé 'lŭ am-ţinut)	Ne lo siámo } -(ne 'lŭ am-ţinut)
Te lo séi } tenuto	Ve lo siete } tenuto
Se lo è }	Se lo sono }

Trecutul definit (*Passato remoto*).

Singulară	*Pluralŭ.*
Me lo fúi }	Ne lo fummo }
Te lo fosti } tenuto	Ve lo foste } tenuto
Se lo fu }	Se lo fúrono }

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular.	*Plural.*
Me lo éra (ero) }	Ne lo eravámo }
Te lo éri } tenuto	Ve lo eraváte } tenuto
Se lo éra }	Se lo érano }

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul simplice (*Futúro sémplice*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Me lo terrò	Ne lo terrémo
Te lo terrái	Ve lo terréte
Se lo terrà	Se lo terránno

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singulárŭ		*Pluralŭ*	
Me lo sarò	tenuto	Ne lo sarémo	tenuto
Te lo saráí		Ve lo saréte	
Se lo sarà		Se lo saránno	

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Presentŭ (Presente)

Singular.	*Pluralŭ.*
Me lo terréi	Ne lo terrémmo
Te lo terrésti	Ve lo terréste
Se lo terrébbe	Se lo terrébbero

Trecut (Passato).

Singular		*Plural*	
Me lo sarei	tenuto	Ne lo sarémmo	tenuto
Te lo sarésti		Ve lo saréste	
Se lo sarébbe		Se lo sarébbero	

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul imperativ (*Modo imperativo*),

Singularŭ	*Plural*
	Teniamónelo
Tiénitelo	Tenétevelo
Téngaselo	Ténganselo

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente).

Singularŭ	*Pluralŭ.*
Ch'io me lo ténga	Che noi ne lo teniámo
Che tu te lo tenga	Che voi ve lo teniáte
Ch'égli-élla se lo tenga	Ch'eglino-élleno se lo téngano

Imperfect (Imperfetto).

Singularŭ	*Pluralŭ*
Ch'io me lo tenéssi	Che noi ne lo tenéssimo
Che tu te lo tenéssi	Che voi ve lo teneste
Ch'égli-élla se lo tenésse	Ch'églino-élleno se lo tenéssero

Trecut (Passato).

Singular.		*Plural.*	
Ch'io me lo sia	tenuto	Che noi ne lo siamo	tenuto
Che tu te lo sia (sii)		Che voi ve lo siate	
Ch'égli-élla se lo sia		Ch'églino-élleno se lo siano	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io me lo fóssi	tenuto	Che noi ne lo fóssimo	tenuto
Che tu te lo fóssi		Che voi ve lo fóste	
Ch'égli-élla se lo fosse		Ch'églino-élleno se lo fóssero	

Modul infinit. (*Modo infinito*).

Present. (Presente).

Tenérselo (a îşĭ 'lŭ ţiné).

Trecut. (Passato).

Ésserselo tenuto.

Participiul activ. (*Participio attivo*).

Singular.	*Plural,*
Tenénteselo	Tenéntiselo

Gerundiu. (Gerundio).

Presentŭ (Presente)

Tenéndomelo-tenondotelo-tenéndoselo

Tenéndonelo-tenéndovelo

Trecut. (Passato)

Esséndomelo
Esséndotelo
Esséndoselo } tenuto
Esséndonelo
Esséndovelo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv. *(Participio passivo).*

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Tenútomelo	Tenútonelo
Tenútotelo	Tenútovelo
Tenútoselo	

Vénderselo (a îşĭ 'lŭ vinde).

Modul indicativ. *(Modo indicativo).*

Present (Presente).

Singular.	*Plural.*
Me lo véndo (îmĭ 'lŭ vindŭ)	Ne lo vendiámo (ne 'lŭ vindemŭ)
Te lo véndi	Ve lo véndéte
Se lo vénde	Se lo véndono

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Me lo vendéva (évo)	Ne lo vendevámo
Te lo vendévi	Ve lo vendeváte
Se lo vendéva	Se lo vendévano

Perfect (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Me lo vendéi (étti)	Ne lo vendémmo
Te lo vendésti	Ve lo vendéste
Se lo vendè (étte)	Se lo vendérono (éttero)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut nedefinit (*Passato próssimo*

Singular.		*Plural.*	
Me lo sóno	(îmĭ 'lŭ am-vendut)	Ne lo siámo	-(ne 'lŭ am vendut)
Te lo séi	venduto	Ve lo siéte	venduto
Se lo è		Se lo sono	

Trecut definit (*Passato remóto*)

Singular.		*Plural.*	
Me lo fui		Ne lo fúmmo	
Te lo fosti	vendúto	Ve lo foste	vendúto
Se lo fu		Se lo fúrono	

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfeto*)

Singular.		*Plural.*	
Me lo éra (éro)		Ne lo eravámo	
Te lo eri	vendúto	Ve lo eraváte	vendúto
Se lo éra		Se lo érano	

Futurul simplice (*Futuro semplice*).

Singular.	*Plural.*
Me lo venderò	Ne lo venderémo
Te venderái	Ve lo venderéte
Se lo venderà	Se lo venderánno

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Me lo sarò	venduto	Ne lo sarémo	venduto
Te lo saráì		Ve lo saréte	
Se lo sarà		Se lo saránno	

Modul condiţional (*Modul condizionale*)

Presentŭ (Presénte)

Singular.	*Plural.*
Me lo venderéi	Ne lo venderémmo
Te lo venderésti	Ve lo vendereste
Se lo venderébbe	Se lo venderébbero

Trecut (Pasaáto).

Singular.		*Plural.*	
Me lo saréi	venduto	Ne lo sarémmo	venduto
Te lo sarésti		Ve lo saréste	
Se lo sarébbe		Se lo sarébbero	

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular.	*Plural.*
Vénditelo	Vendiámonelo
Véndaselo	Vendétevelo
	Véndanselo

Modulŭ subjunctivŭ (*Modo soggiuntivo*)

Singular.	*Plural.*
Ch'io me lo vénda	Che noi ne lo vendiámo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Che tu te lo vénda	Che voi ve lo vendiáte
Ch'égli-élla se lo vénda	Ch'églino-élleno se lo vendano

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io me lo vendéssi	Che nói ne lo vendéssimo
Che tu te lo vendéssi	Che voi ve lo vendéste
Ch'égli-élla se lo vendésse	Ch'églino-élleno se lo vendéssero

Trecut (Passato).

Singular.	*Pluralŭ.*
Ch'io me lo sia } venduto	Che noi ne lo siámo } venduto
Che tu te lo sii (sia) } venduto	Che voi ve lo siáte } venduto
Ch'égli-élla se lo sia } venduto	Ch'églino-élleno se lo síano } venduto

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfétto)*

Singularŭ	*Pluralŭ*
Ch'io me lo fóssi } venduto	Che noi ne lo fóssimo } venduto
Che tu te lo fóssi } venduto	Che voi ve lo foste } venduto
Ch'égli-élla se lo fosse } venduto	Ch'églino-élleno se lo fóssero } venduto

Modulŭ infinitŭ *(Modo infinito).*

Present (Presente)

Vénderselo (a îşĭ 'l vinde)

Trecutŭ (Passato)

Ésserselo venduto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul activ (*Participio attivo*).

Singular.	*Plural.*
Vendénteselo	Vendentiselo

Gerundiu (Gerundio).

Presentŭ (Presente).

Vendéndomelo-vendéndotelo-vendéndoselo

Vendéndonelo-vendéndovelo

Trecut (Passato)

Esséndomelo
Esséndotelo
Esséndoselo } venduto
Esséndonelo
Esséndovelo

Participiul passiv (*Participio Passivo*)

Singular	*Plural.*
Vendútomelo	Vendútonelo
Vendútotelo	Vendútovelo
Vendútoselo	

Cucirselo (a îşĭ 'lŭ cóse)

Modul îndicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Me lo cucio (îmĭ 'lŭ cosŭ)	Ne lo cuciámo (ne 'l cósemŭ)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Te lo cuci	Ve lo cucite
Se lo cuce	Se lo cúciono

Imperfect (Imperfetto).

Me lo cucíva (ivo)	Ne lo cucivámo
Te lo cucivi	Ve lo cuciváte
Se lo cuciva (ía)	Se lo cucívano (iano)

Perfect *(Perfétto)*

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Me lo cucíi	Ne lo cucímmo
Te lo cucísti	Ve lo cuciste
Se lo cucì	Se lo cucírono

Trecutul nedefinit (*Passáto próssimo*)

Singularŭ	*Pluralŭ.*
Me lo sono } cucíto	Ne lo siámo } cucito
Te lo séi } cucíto	Ve lo siéte } cucito
Se lo è } cucíto	Se lo sono } cucito

Trecutul definit (*Passáto remóto*)

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Me lo fui } cucito	Ne lo fummo } cucito
Te lo fosti } cucito	Ve lo foste } cucito
Se lo fu } cucito	Se lo fúrono } cucito

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ*	
Me lo éra (ero)	cucito	Ne lo eravámo	cucito
Te lo éri		Ve lo eraváte	
Se lo éra		Se lo érano	

Futurul simplice (*Futuro sémplice*).

Singularŭ.	*Pluralŭ.*
Me lo cucirò	Ne lo cucirémo
Te lo cucirái	Ve lo cucirete
Se lo cucirà	Se lo cuciránno

Futurul compus (*Futúro compósto*)

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Me lo sarò	cucito	Ne lo sarémo	cucito
Te lo sarái		Ve lo sarete	
Se lo sarà		Se lo saránno	

Modul condiţional (*Módo condizionale*)

Presentŭ (Presente)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Me lo cuciréi	Ne lo cucirémmo
Te lo cucirésti	Ve lo cuciréste
Se lo cucirébbe	Se lo cucirébbero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecut *(Passáto)*

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Me lo saréi	cucito	Ne lo sarémmo	cucito
Te lo saresti		Ve lo saréste	
Se lo sarebbe		Se lo sarébbero	

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singularŭ	*Pluralŭ*
	Cuciámonelo
Cúcitelo	Cucítevelo
Cúciaselo	Cúcianselo

Modulŭ subjunctivŭ *(Modo soggiuntivo)*

Pres entŭ (Presente)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Ch'io me lo cúcia	Che noi ne lo cuciámo
Che tu te lo cucia	Che voi ve lo cuciáte
Ch'égli-ella se lo cucia	Ch'églino-elleno se lo cúciano

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singular	*Plural*
Ch'io me lo cucíssi	Che noi ne lo cucíssimo
Che tu te lo cucissi	Che voi ve lo cucíste
Ch'égli-élla se lo cucísse	Ch'églino-élleno se lo cucíssero.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ch'io me lo sía	cucito	Che noi ne lo siámo	cucito
Che tu te lo sia (sii)		Che voi ve lo siate	
Ch'égli-élla se lo sía		Ch'églino-élleno se lo siano	

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto).*

Singular.		*Plural.*	
Ch'io me lo fossi	cucito	Che noi ne lo fóssimo	cucito
Che tu te lo fóssi		Che voi ve lo foste	
Ch'egli-élla se lo fosse		Ch'églino-élleno se lo fóssero	

Modul infinit *(Modo infinito).*

Present (Presente).

Cucírselo (a îşĭ 'lŭ cóse).

Trecut (Passato).

Ésserselo cucíto.

Participiul activ (*Participio attivo*).

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Cucénteselo	Cucéntiselo

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente)

Cucéndomelo-cucéndotelo-cucéndoselo

Cucéndonelo-cucéndovelo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecută (Passáto)

Esséndomelo
Esséndotelo
Esséndoselo } cucito
Esséndonelo
Esséndovelo

Participiul passiv (*Participio passivo*).

Singular	*Plural*
Cucítomelo	Cucítonelo
Cucítotelo	Cucítovelo
Cucítoselo	

În conjugaţiunea verbelor cu doue regime, afară de pronumele (lo), se întrebuinţeză la singular (la) şi la plural (li le,) adecă masculinul şi femininul în ambele numere; (me la procúro, te la procúri, se la procúra, ne li séŭ le procuriámo, ve li-le procuráte, se li-le procúrano) şi c. l. La timpurile compuse, participiul passiv se accórdă după gen şi după numer cu aceste pronume; precum (me lo son procuráto, te lo séi procuráto, se lo è procuráto, me la son procuráta, te la séi procurata, se la è procuráta, ne li siam procurati, ve li siéte procuráti, se li son procuráti, ne le siámo procurate, ve le siéte procuráte, se le sono procuráte (şi c. l. Aceste pronume se pot întrebuinţa la plural, fiind de numer singular, şi la singular, fiind de numer plural;) me li-le procúro, te li-le procúri, se li-le procura, ne lo-la procuriámo, ve lo-la procuráte, se lo-la procúrano, me li-le son procurati-e, te li-le sei procurati-e, se li-le è procurati-e, ne lo-la siamo procuráto-a, ve lo-la siéte procurato-a, se lo-la sono procurato-a).

Despre lăpedarea vocalelor finale în verbe.

În tóte înfinitele verbelor se póte supprime vocala finală (e) înaintea uneĭ consunante (afară de *s impura*, adecă însoţită de altă consunantă) fără a se întrebuinţa apostroful.

Spre esemplŭ:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Egli vuól dar ragióne a chi ha torto.
Ellŭ voiesce a da dreptate acelluia câruia nu i se cuvine
Tu non cessi di temer disástri.
Tu nu încetezĭ de a te teme de nenorocirĭ.
Volete prénder questi libri?
Voiţĭ a lua aceste cârţĭ.
Non ho potúto dormir tutta la nótte, a causa dell'eccessivo calóre.
Nu am putut să dorm tótă nóptea din causa mareĭ câldure

Suppressiunea vocaleĭ finale înaintea uneĭ consunante se póte face şi în persónele timpurilor terminate în (mo), a câror penultima sillabă este accentuata. Spre esemplu: (siám liberi) suntem liberĭ (eravám conténti) eram mulţumiţĭ (sarém lodáti) vom fi lâudaţĭ.

Ensă nu: fóssim colpevoli-avéssim vedúto (să fim culpabilĭ să fim fost vêdut) şi c. l. câcĭ în aceste vorbe accentul tonic se află asupra antepenultimeĭ sillabe

Suppressiunea se face şi în persónele plurale terminate în (no) şi (ro); precum: (áman, témon, crédon, senton) iubesc, se tem, cred, sintă (amávan, temévan credévan, sentívan) iubiaŭ, se temeaŭ, credeaŭ, senţiaŭ (amerán, temerán, crederán, sentirán) vor iubi, se vor teme, vor crede, vor senţi (amerébber, temerébber, crederébber, sentirébber) ar iubi, se ar teme, ar crede, ar senţi (amásser, temésser, credésser, sentísser) să iubéscă, să se témă, să créḍă, să senţă)

A treia persóna plurală din perfectul îndicativuluĭ are maĭ multe prescurtărĭ; precum: (andárono,-andáron, andáro, andár) merserŭ (udírono,-udíron, udiro, udír) auḍiră (fúrono,-fúron, fúro, fúr (fură)

În fine suppressiunea se face la a treia persóna singulară din presentul îndicativuluĭ verbelor terminate în (ere) quând înaintea vocaleĭ finale se află una din consunantele (liquide l, n, r.)

Spre esemplu:
Si suól dire (se obicĭnuesce a ḍice)
Si duól di quésto (se plânge de asta)
Ciò vál molto (asta preţuesce mult)
Egli vuól fare a modo súo (ellŭ voiesce a face dupŏ cum i place.
Rimán senza protezióne (remâne fără protecţiune.
Égli si tien sempre nascosto (ellŭ stă tot-d'auna ascuns)
Mi par própriaménte déssa (mĭ se pare a fi tocmaĭ ea)

OBSERVAŢIUNĬ.

Asupra verbelor în are.

Quând verbele terminate în (are) aŭ maĭ mult de doue sil-

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

labe la infinit, se scâmbă, la futurul simplice al indicativuluĭ, şi la presentul condiţionaluluĭ, (a de are) în (e) spre a se dobêndi uă pronunţiaţiune maĭ plâcută, şi se ḑice:

Futurul simplice.		*Presentul condiţionaluluĭ*	
Amerò	Amerémo	Ameréi	Amerémmo
Amerái	Ameréte	Amerésti	Ameréste
Amerà	Ameránno	Amerébbe	Amerébbero

în loc de a se ḑice:

Amarò	Amarémo	Amaréi	Amarémmo
Amaréi	Amaréte	Amarésti	Amaréste
Amarà	Amaránno	Amarébbe	Amarébbero

Verbele terminate în (care) şi (gare), precum (cercáre) a câuta (pagáre) a plâti, spre a conserva uniformitatea sunetuluĭ, priimesc (h) după (c) séŭ (g) în timpurile acelle, în cari (c) séŭ (g) este urmat de vocala (e) séŭ(i).

Spre esemplu:

cérchi (cauţĭ)	pághi (plâtescĭ)
cerchiámo (cautâm)	paghiámo (plâtim)
—	—
cercherò (voiŭ câuta)	pagherò (voiŭ plâti)
cercherái (veĭ căuta)	pagherái (veĭ plâti)
cercherà (va câuta)	pagherà (va plâti)
cercherémo (vom câuta)	pagherémo (vom plâti)
cercheréte veţĭ câuta)	pagheréte (veţĭ plâti)
cercheráuno (vor câuta)	pagheránno (vor plâti)
—	—
cercheréi (aşĭ câuta)	pagheréi (aşĭ plâti)
cercherésti (ar câuta)	pagherésti (aĭ plâti)
cercherébbe (ar câuta)	pagherébbe (ar plâti)
cercherémmo (am câuta)	pagherémmo (am plâti)
cercheréste (aţĭ câuta)	pagheréste (aţĭ plâti)
cercherébbero (ar câuta)	pagherébbero (ar plâti)
—	—
ch'io cérchi (să caut)	ch'io pághi (să plâtesc)
che tu cérchi (să cauţĭ)	che tu pághi (să plâtescĭ)
ch'égli cérchi (să caute)	ch'égli pághi (să plâtéscă)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

che nói cerchiámo (să câutăm) che nói paghiámo (să plâtim)
che voi cerchiáte (să câutați) che voi paghiáte (să plâtiți)
ch'eglino cérchino (să caute) ch'églino pághino (să plâtéscă)

Adecă în persóna a doua singulară și în persóna ântêia plurală din presentul indicativului; în tóte persónele singulare și plurale din futurul simplice al indicativului; în tóte persónele singulare și plurale din presentul condiționalului; și în tóte persónele singulare și plurale din presentul subjunctivului. Maĭ este persóna a treia singulară, și persónele ântêia și a treia plurale din imperativul: ênsă fiind că aceste sunt tot ca persóna a treia singulară, și ca persónele ântêia și a treia plurale din presentul subjunctivaluĭ, am crédut de prisos a le adduce de esemplu.

Vorbele terminate în (ciare, giare, sciare.) precum (cacciáre) a goni (mangiáre) a mânca (fasciáre) a înfășiura, perdŭ (i) în conjugațiunea lor, quând desinența începe cu (e) séŭ cu (i)

Spre esemplu:

cácc-io (gonesc) cacc-eréi (ași goni)
cácc-i (gonescĭ) cacc-erésti (aĭ goni)
cácc-ia (gonesce) cacc-erébbe (ar goni)
cacc-iámo (gonim) cacc-erémmo (am goni)
cacc-iáte (goniți) cacc-eréste (ați goni)
cácc-iano (gonesc) cacc-erébbero (arŭ goni)

---

cacc-erò (voiŭ goni) ch'io cácc-i (să gonesc)
cacc-erái (vei goni) che tu cácc-i (să gonești)
caccevá (va goni) ch'égli cacc-i (să gonéscă)
cacc-erémo (vom goni) che noi cacc iamo (să gonim)
cacc-eréte (veți goni) che voi cacc-iáte (să goniți)
cacc eránno (vor goni) ch'églino cácc-ino (să gonéscă)

---

mang-io (mânînc) mang-iámo (mâncâm)
máng-i (mânincĭ) mang-iáte (mâncați)
máng-ia (mânincă) máng-iano (mânincă)

---

mang-erò (voiŭ mânca) mang-erémo (vomŭ mânca)
mang-erái (vei mânca) mang-eréte (veți mânca)
mang-erà (va mânca) mang-eránno (vorŭ mânca)

---

mang-eréi (ași mânca) mang-erémmo (amŭ mânca)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

mang-erésti (aĭ mânca)
mang-eràbbe (ar mánca)
mang-eréste (aţĭ mânca)
mang-erébbero (arŭ mâuca)

---

ch'io mang-i (să mânincŭ)
che tu mang i (să mânincĭ)
ch'égli mang-i (să mânince)
che noi mang-iámo (să mâncamŭ)
che voi mang-iáte (să-mâncaţĭ)
ch'églino máng-ino (să-mânince)

---

fásc-io (înfaşiurŭ)
fásc-i (înfaşiurĭ)
fasc-ia (înfaşiură)
fasc-iámo (înfâşiurâmŭ)
fasc-iáte (înfâşiuraţi)
fásc-iano (înfâşiură)

---

fasc-erò (voiŭ înfâşiura)
fasc-eráì (veĭ înfâşiura)
fasc-erà (va înfâşiura)
fasc-erémo (vomŭ înfâşiura)
fasc-eréte (veţĭ înfâşiura)
fasc-eránno (vorŭ înfâşiura)

---

fasc-eréi (aşi înfâşura)
fasc-erésti (aĭ înfâşiura)
fasc-erébbe (ar înfâşiura)
fasc-erémmo (amŭ înfâşiura)
fasc-eréste (aţĭ înfâşiura)
fasc-erébbero (arŭ înfâşiura)

---

ch'io fasc-i (să înfâşiurŭ)
che tu fasc-i(să. înfâşiurĭ)
ch'égli fasc-i (să înfâşiure)
che noi fasc-iámo (să înfâşiurâmŭ)
che voi fasc-iáte (să înfâşiuraţĭ)
ch'églino fásc-ino (să înfâşiure)

Maĭ este assemenea a treia persóna singulară, şĭ persónele ântêia şi a treia plurale din împerativulŭ: ênsă fiindù că aceste sunt tot ca persóna a treia singulară, şi ca persónele ântêia şi a treia plurale din presentul subjunctivuluĭ, nu le am aci însemnate

Verbele terminate în (gliáre), precumŭ: pigliare (a-lua) perdŭ (i) în conjugaţiunea lor, numaĭ quândŭ desinenţa începe cu (i).

Spre esemplu:

pigli-o (iaŭ)
pigl-i (ieĭ)
pigli-a (ia)
pigl-iámo (luámŭ)
pigli-áte (luaţĭ)
pígli-ano (iaŭ)

---

pigli-erò (voiŭ lua)
pigli-eráì (veĭ lua)
pigli-erà (va lua)
pigli-erémo (vomŭ lua)
pigli-eréte (veţĭ lua)
pigli-eránno (vorŭ lua)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

pigli-eréi (aşĭ lua) pigli-erémmo (amŭ lua)
pigli-erésti (aĭ lua) pigli-eréste (aţĭ lua)
pigli-erébbe (ar lua) pigli-erébbero (arŭ lua)

---

ch'io pigl-i (să iaŭ) che noi pigl-iámo (să luâmŭ)
che tu pigl-i (să ieĭ) che voi pigl-iáte (să luaţĭ)
ch'égli pigl-i (să ié) ch'églino pígl-ino (să ié)

Maĭ este assemenca a treia persóna singulară, şi persónele ântêia şi a treia plurale din împerativulŭ: ênsă fiindŭ ca aceste suntŭ tot ca persóna a treia singulară, şi ca persónele ântêia şi a treia plurale din presentul subjunctivuluĭ, este de prisosŭ a le însemna aci.

Verbele terminate în (iáre), precum: studiare (a studia) ripudiare (a ripudia) şi c. l. carĭ n'aŭ la presentele indicativuluĭ şi subjunctivuluĭ, accentulŭ tonicŭ asupra luĭ (í) se conjugă în modulŭ următor.

Presentele indicativuluĭ.	*Presentele subjunctivuluĭ.*
stúdi-o (studiŭ)	ch'io stúdi i (să studiŭ)
stúdi-i (studiĭ)	che tu stúdi-i (să studiĭ)
stúdi-a (studiă)	ch'égli stúdi-i (să studie)
stud-iámo (studiâmŭ)	che noi stud-iámo (să studiâm)
studi-áte (studiaţi)	che voi stud-iáte (să studiaţĭ)
stúdi-ano (studiă)	ch'églino stúdi-ino (să studie)

---

ripúdi-o (repudiŭ)	ch'io ripúdi-i (să repudiŭ)
ripúdi-i (repudiĭ)	che tu ripúdi-i (să repudiĭ)
ripúd-ia (repudiă)	ch'égli ripúdi-i (să repudie)
ripud-iámo (repudiâmŭ)	che noi ripud-iámo (să repudiâm)
ripudi-áte (repudiaţĭ)	che voi ripud-iáte (să repudiaţĭ)
ripúdi-ano (repudiă)	ch'églino ripúdi-ino (să repudie)

Maĭ este assemenca a treia persóna singulară, şi persónele ânteia şi a treia plurale din împerativulŭ: ênsŭ fiindŭ că aceste sunt tot ca persóna a treia singulară, şi ca persónele ânteia şi a treia plurale din presentul subjunctivuluĭ, este de prisosŭ a le insemna aci.

Verbele terminate în (i-áre), precum: avviáre (a pune pe drum) deviáre (a se departa de drum) inviáre (a trimitte pe drum) de-

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

siáre (a dori) obliáre (a uita) spiáre (a spiona) espiáre (a espia) și c. l. carĭ aŭ, la presentele indicativului și subjunctivuluĭ, accentulŭ tonicŭ asupra luĭ (í), se conjugă în modul următorŭ:

Presentele indicativuluĭ	Presentele subjunctivuluĭ
avví o-deví-o-invi-o	ch'io avví-i-deví i inví-i
avví-i-deví i-inví-i	che tu avví i-deví-i-inví-i
avví-a-deví a-inví-a	ch'égli avví-i-deví-i-inví-i
avv-iámo-dev-iámo-inv-iámo	che noi avv-iámo-dev-iámo-inv-iámo
avvi-áte-devi áte-invi-áte	ch voi avv-iáte-dev-iáte-inv-iáte
avví-ano-deví-ano-inví-ano	ch'églino avví-ino-deví-ino-inví-ino
desí-o-oblí-o	ch'io desí-i-oblí-i
desí-i oblí-i	che tu desí-i-oblí-i
desí-a-oblí-a	ch'égli desí-i-oblí-i
des-iámo-obl-iámo	che i i des-iámo obl iámo.
desi ate-obli-áte	che voi des-iate-obl iáte
desí-ano-oblí ano	ch'églino desí-ino-oblí-ino
spi-o-espí-o	ch'io spí-i-espí-i
spí-i espí-i	che tu spí-i-espí-i
spí-a-espí-a	ch'égli spí-i-espí-i
sp-iámo-esp-iámo	che noi sp-iámo-esp-iámo
spi-áte-espi-áte	che voi sp-iáte-esp-iáte
spí-ano-espí-ano	ch'églino spí-ino-espí-ino.

Maĭ este assemenea a treia persóna singulară, și persóncle ântêia și a treia plurale din imperativul: ensă fiind că aceste sunt tot ca persóna a treia singulară, și ca persónele ântêia și a treia plurale din presentul subjunctivuluĭ, nu le am insemnate aci.

Verbele în (áre) carĭ sunt compuse de maĭ mult de quât treĭ sillabe la infinit, precum (applicáre) a applica (navigàre) a naviga (noveráre) a numera (esitáre) a esita și c. l. aŭ la presentele indicativuluĭ și subjunctivuluĭ, accentul tonic assupra (antepenultimeĭ sillabe) în celle treĭ persóne singulare, și asupra (ante-antepenultimeĭ sillabe în a treia persóna plurală.

Spre esemplu:

Presentul indicativuluĭ.	*Pres. subjunctivuluĭ.*
ápplico-návigo	ch'io ápplichi-návighi

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

ápplichi-návighi	che tu ápplichi-návighi
ápplica-náviga	ch'égli ápplichi-návighi
applichiámo-navighiámo	che noi applichiámo-navighiámo
applicáte-navigáte	che voi applichiáte-navighiáte.
ápplicano-návigano	ch'églino ápplichino-návighino.

número-ésito	ch'io númeri-ésiti
númeri-ésiti	che tu númeri-ésiti
númera-ésita	ch'égli númeri-ésiti
numeriámo-esitiámo	che noi numeriámo-esitiámo
numeráte-esitáte	che voi numeriáte-esitiáte
númerano-ésitano	ch'églino númerino-ésitino

Este assemenea şi a treia persóna singulară şi a treia persóna plurală din împerativul care are accentul tonic asupra accellor sillabe: ênsă fiind-că aceste persóne aŭ acellaşiŭ accent tonic ce aŭ persóna a treia plurală din presentul subjunctivuluĭ, este de prisos de a le însemna aci.

Sunt verbe în (áre), precum (arroláre) a înrola (arrotáre) a ascuţi şi c. l. cari priimesc un (u) înaintea lui (o) quând accentul tonic se află asupra vocaleĭ (ó) precum (arruólo, arruóto). Quând ênsă accentul tonic al vocaleĭ (o) trece asupra uneĭ alte vocale, atuncĭ, se supprime (u) pentru eufonia, precum (arroliámo, arrotiámo, arroláva, arrotáva).

Aceaşĭ observaţiune se póte face pentru verbele terminate în (uócere, uóvere, uótere, precum (cuócere) a coce (muóvere) a move (scuótere) a scutura şi c. l.-(cociámo, moviámo, scotiámo, cocéva, movéva, scotéva) şi c. l.

Observaţiunĭ asupra verbelor în ere.

Spre a se conjuga bine acelle verbe, carĭ la perfectul indicativuluĭ nu aŭ terminaţiunea regulată in (éi,) trebue maĭ ântêiŭ să se cunóscă persóna ântêia singulară a acestuĭ timp, precum (piácqui) plâcuĭ, de la (piacére) a plâcé, şi apoĭ, cunoscênduse acéstă persónă, a cărĭĭ terminaţiune este tot-d'auna în (i) se formézá a treia persóna singulară a acelluĭ timp scâmbânduse (i) în (e), precum de (piácqui) plâcuĭ (piácque) plâcu. Şi la acéstă persónă adaugânduse sillaba (ro) se formézá a treia persóna plurală, precum de (piácque) plâcu (piácquero) plâcură.

Persóna a doua singulară, şi persónele ântêia şi a doŭă plurale se formeză tot-d'auna, êntr'un mod regulat, de la înfinit, precum de la (piacére) a plâcé (piacésti) plâcuşĭ (piacémmo) plâcurem

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

(piacéste) plăcureţi. Aşía déră se vede că perfectul indicativuluĭ are tot-d'aună treĭ persóne regulate şi treĭ persóne neregulate.

Acésta este uă regulă generală pentru tóte verbele neregulate.

Verbele terminate la înfinit în (ere), pot termina la perfectul indicativuluĭ:

1-în (éi) şi (étti) la persóna ântêia singulară, în (è) şi (étte) la persóna a treia singulară, şi în (érono) şi (éttero) la a treia persóna plurală.

Aceste terminaţiunĭ îndoite se află numaĭ în perfectul indicativuluĭ din verbele urmâtóre, carĭ se conjugă aşia:

Asistere (a assiste)	*Perfect.*
Participiul pasivŭ Assistito-a-i-e	Assist-éi-étti Assistésti Assist-è-étte Assistémmo Assistéste Assist-érono-éttero.

Assemenea se conjugă şi verbele compuse de la assistere, precum:

Desístere (a se lâssa)
Esístere (a esiste)
Insístere (a stârui)
Resístere (a resiste)
Sussístere (a subsiste)

Báttere (a batte)	*Perfect*
Participiul passivŭ Battuto-a-i-e	Batt-éi-étti Battésti Batt-è-étte Battémmo Batteste Batt-érono-éttero.

Assemenea se conjugă şi verbele compuse de la (báttere) precum (abbáttere) a abatte (combáttere) a combatte (dibáttere) a desbatte (ribáttere) a batte din noŭ (sbáttere) a scutura

Bévere séŭ bère (a bee)	*Perfect.*
	Bev-éi-étti (bévvi)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv Bevuto-a-i-e	Bevésti Bev-è-étte (bévve) Bevémmo Bevéste Bev-érono-éttero (bévvero)

Êmpiere (a umplé)	*Perfect.*
Participiul passiv Empiúto-a-i-e	Empi-éi-étti Empiésti Empi è-étte Empiémmo Empiéste Empi-érono-éttero.

Assemenea se conjugă şi verbele compuse de la émpiere, precum:

Adémpiere (a împlini)
Cómpiere (a isprevi)
Riémpiere (a umplé din noŭ)

Esigere (a esige)	*Perfect*
Participiul passivŭ Esátto-a-i-e	Esig-éi-étti Esigésti Esig-è-étte Esigémmo Esigéste Esig-érono-éttero

Assemenea se conjugă şi verbul compus (transigere) a transige.

Féndere (a sparge)	*Perfect.*
Participiŭ passiv Fendúto-a-i e (Fésso-a-i-e)	Fend-éi-étti (fessi) Fendésti Fend è-étte (fesse) Fendémmo Fendéste Fend-érono-éttero. (féssero)
Frémere (a fremé)	*Perfect*
	Frem-éi-étti

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Participiŭ passiv
Fremúto

Fremésti
Frem-è-étte
Fremémmo
Fremeste
Frem-érono-éttero

Gémere (a geme)

Prefect

Gem-éi étti
Gemésti
Gem-è-étte
Gemémmo
Geméste
Gem-érono-éttero

Participiul passiv
Gemúto

Miétere (a secerà)

Perfect

Miet-éi-ét..
Mietésti
Miet-è-étte
Mietémmo
Mietéste
Miet-érono-éttero

Participiul passiv
Mietuto-a-i-e

Péndere (a pende)

Perfectŭ.

Pend-éi etti
Pendésti
Pend-è-étte
Pendémmo
Pendéste
Pend-érono-éttero.

Part. passivŭ
Pendúto-a-i-e

Assemenea se conjugă şi verbele compuse de la (péndere), precumŭ appéndere (a appende) sospéndere (a suspende). Ensă aceste compuse formeză persóna ântêia şi a treia singulară, şi persóna a treia plurală şi în modul următor: (appési) (sospési)-(appése)-(sospése)-(appésero)-(sospésero).

Ricévere (a priimi)

Perfectŭ.

Ricev-éi-étti
Ricevésti
Ricev-è-étte
Ricevémmo
Ricevéste

Participiul passivŭ
Ricevúto-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ricev-érono-éttcro.

Spléndere (a strâluci)	*Perfectŭ.*
Participiul passiv Splendúto-a-i-e	Splend-éi-étti Splendésti Splend-è étte Splendémmo Splendéste Splend-érono-éttero.

Assemenea se conjugă şi compusulŭ rispléndere (a strâluci din noŭ).

Strídere (a striga)	*Perfectŭ.*
Participiul passivŭ Striduto	Strid-éi-étte Stridésti Strid-è-étte Stridémmo Stridésti Strid-érono-éttero.
Véndere (a vinde)	*Perfectŭ.*
Participiul passivŭ Vendúto-a-i-e	Vend-éi-étti Vendést Vend-è-étte Vendémmo Vendéste Vend-érono-éttero.

Assemenea se conjugă şi compusulŭ rivéndere (a vinde din noŭ).

Se află în acéstă categoriă şi verbele terminate în (ēre) cu penultíma sillaba lungă, precum:

Cadēre (a cadé)	*Perfectŭ.*
Participiul passivŭ Caduto-a-i-e	Cad-éi-étti (cáddi) Cadésti Cad-è-étte (cádde) Cadémmo Cad-érono-éttero (cáddero)

Assemenea se conjugă şi compusul ricadére (a cadé din noŭ).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga”.din Sibiu

Dovére (a fi datorŭ)	*Perfectŭ.*
	Dov-éi étti
	Dovésti
Participiul passivŭ	Dov-è-étte
Dovuto-a-i-e	Dovémmo
	Dovéste
	Dov-érono-éttero.
Godére (a se bucura)	*Perfectŭ.*
	God-éi-étti
	Godésti
Participiul passivŭ	God è étte
Goduto-a-i-e	Godémmo
	Godéste
	God-érono-éttero.
Potére (a puté)	*Perfectŭ.*
	Pot-éi-étti
Participiul passivŭ	Potesti
Potúto	Pot-è-ètte
	Potémmo
	Potéste
	Pot-érono-éttero.
Sédere (a şedé)	*Perfectŭ.*
Participiul passiv	
	Sed-ei-étti
Seduto	Sedésti
	Sed-è-étte
	Sedémmo
	Sedéste
	Sed-érono-éttero.

Assemenea se conjugă şi compusulŭ risedére (a şedé din noŭ).

Temére (a se teme)	*Perfectŭ.*
	Tem-éi-étti
	Temésti
Participiul passivŭ	Tem-è-étte
Temuto-a-i-e	Temémmo
	Teméste

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Tem-érono-éttero.

Urmâtorele verbe, afară de celle doŭe forme precedente, aŭ și forma în (si) la perfectulŭ indicativuluĭ.

Assólvere (a absolvé)	*Perfectŭ.*
	Assolv-éi-étti-assólsi
Participiul passivŭ	Assolvesti
Assolúto-a-i e	Assolv-è-étte-assólse
Assólto-a-i-e	Assolvémmo
	Assolvéste
	Assól-vérono-éttero-assolsero

Assemenea se conjugă și compusulŭ risólvere (a resolvé).

Chiúdere (a închide)	*Perfectŭ.*
	Chiud-éi-étti-chiusi
Participiul passivŭ	Chiudésti
	Chiud-è-étte-chiuse
Chiuso-a-i-e	Chiudémmo
	Chiudéste
	Chiud-érono-éttero-chiúsero

Assemenea se conjugă și urmâtorele compuse:

Acclúdere séŭ Acchiudere (a închide în êntru)

Conclúdere séŭ Conchiúdere (a conchide)

Esclúdere (a esclude)

Inclúdere séŭ Inchiúdere (a închide-a cuprinde)

Reclúdere (a închide êntr'un loc de penă)

Cédere (a cede)	*Perfétto*
	Ced-éi-étti-(céssi)
Participiul passiv	Cedésti
Ceduto-a-i-e	Ced-è-étte-(césse)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

(Césso-a-i-e)

Cedémmo
Cedéste
Ced érono-éttero-(céssero)

Assemenea se conjugă și următórele compuse

Accédere (a accede)
Concédere (a concede)
Eccédere (a escede)

Lúcere (a strâluci)

Perfect

Acest verb cu compusul seŭ rilúcere nu are participiul passiv

Luc-éi-étti-lússi
Lucésti
Luc-è-étte-lússe
Lucémmo
Lucéste
Luc-érono-éttero-lússero

Assemenea se conjugă și compusul (rilúcere) a străluci din noŭ)

Pérdere (a perde)

Perfect

Participiul passivŭ
Perduto-a-i-e
(Perso-a-i-e)

Perd-éi-étti-(pérsi)
Perdésti
Perd è-étte-(pérse)
Perdémmo
Perdéste
Perd-érono éttero-(pérsero)

Assemenea se conjugă și compusul (dispérdere) a prăpâdi-a pune în fugă

Persuadére (a persuadé)

Perfect.

Participiul passivŭ
Persuáso-a-í-e

Persuad-éi-étti-persuási
Persuadesti
Persuad-è-étte persúase
Persuadémmo
Persuadéste.
Persuad-érono-éttero-persuásero

Assemenea se conjugă și compusul (dissuadére) a dissuadé

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Prémere (a premé)	*Perfect*
	Prem-éi-étti-préssi
Participiul passiv	Premésti
Premuto-a-i-e	Prem-è-étte-présse
Presso-a-i-e	Premémmo
	Preméste
	Prem-érono-éttero-préssero.

Assemenea se conjugă şi următórele compuse: (comprimere) a comprime (esprímere) a esprime (reprimere) a reprime; ale câror participie passive sunt (compréssо, esprésso, represso-a-i-e)

Presúmere (a presumé)	*Perfect*
	Presum-éi-étti-presúnsi
Participiul passivŭ	Presumésti
Presúnto-a-i-e	Presum è-étte-presúnse
	Presumémmo
	Presuméste
	Presum-érono-éttero-presúnsero

Réndere (a întórce a înapoia)	*Perfect*
	Rend-éi-étte-résі
Participiul passiv	Rendésti
Rendúto-a-i-e	Rend-è-étte-rese
Réso-a-i-e	Rendémmo
	Rendéste
	Rend-érono-éttero-résero

Assemenea se conjugă şi compusul (arréndere) a pune în mână

Rifléttere (a reflecté)	*Perfect*
	Riflett-éi-étti-rifléssi
Participiul passiv	Riflettesti
Riflettúto-a i-e	Riflett-è-étte-riflésse
Riflesso-a-i-e	Riflettémmo
	Rifletteste
	Riflett-érono-éttero-rifléssero

Assemenea se conjugă şi verbul (genufléttere) a pleca genucchiele; al câruĭ participiŭ passiv este (genuflésso-a-i-e.)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Spándere (a respândi)	*Perfect*
	Spand-éi-étti-(spánsi)
	Spandésti
Participiŭ passiv	Spand-è-étte-(spánse)
Spandúto-a-i-e	Spandémmo
(Spanso-a i-e)	Spandéste
	Spand-érono-éttero-(spánsero)

Assemenea se conjugă şi compusul (espándere) a versa.

Spéndere (a câltui)	*Perfect.*
	Spend-éi-étti-spési
Participiul passiv	Spendésti
Spćso-a i-e	Spend-è-étte-spése
	Spendémmo
	Spendeste
	Spend-érono-éttero-spésero

2-a în cqui, precum:

Piacére (a plâcé)	*Perfect*	
	Piácqui	Piacémmo
Participiul passiv	Piacésti	Piacéste
Piaciuto-a-i-e	Piácque	Piácquero

Assemenea se conjugă şi compusele: compiacére (a face ce-va plâcut pentru cine-va) dispiacére (a desplâcé-a nu placé).

Giacére (a ţiacé)	*Perfectŭ.*	
	Giácqui	Giacémmo
Participiul passivŭ	Giacésti	Giacéste
Giaciúto-a-i-e	Giácque	Giácquero

În timpurile compuse ale acestuĭ verb se întrebuinţéză ausiliarul (éssere), precum: (són giaciúto), (séi giaciuto) şi c. l. Assemenea se conjugă şi compusul soggiacére (a sub-jacé)

Tacére (a tacé)	*Perfectŭ.*	
	Tácqui	Tacémmo
Participiul passivŭ	Tacésti	Tacéste

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Taciuto Tácque Tácquero

În timpurile compuse ale acestuĭ verb se întrebuinţéză ausiliarul (avere), precum (ho taciúto), (hái taciúto), (ha taciúto) şi c. l. Ensă quând acestŭ verb (precum de multe orĭ se obicĭnuesce) este pronominal, atuncĭ în timpurile compuse se întrebuinţéză ausiliarul (éssere), precum: (mi saréi taciúto), (ti sarésti taciúto), (si sarébbe taciúto) şi c. l. Nuócere (a nocé-a vâtema).

Perfectŭ.

Nócqui Nocémmo
Participiul passivŭ Nocésti Nocéste
Nociúto Nócque Nócquero

Náscere (a se nasce) *Perfectŭ.*

Nácqui Nascémmo
Participiul passivŭ Nascésti Nasceste
Nato-a-i-e Nácque Nácquero

În timpurile compuse ale acestuĭ verb se întrebuinţéză ausiliarul (éssere), precum (són náto), (sei náto) şi c. l.

3 a în (bbi), precum:

Conóscere (a cunósce) *Perfectŭ.*

Conóbbi Conoscémmo
Participiul passivŭ Conoscésti Conoscéste
Conosciuto-a-i-e Conóbbe Conóbbero

Assemenea se conjugă şi compusele: disconóscere (a nu cunósce) riconóscere (a cunósce din noŭ).

Créscere (a cresce) *Perfectŭ.*

Crébbi Crescémmo
Participiul passivŭ Crescésti Crescéste
Cresciúto-a-i-e Crébbe Crébbero

Quând acestŭ verb este activ, priimesce ausiliarul (avère), şi quând este neutru absolutŭ primesce ausiliarul (essere): ênsă nu pré se întrebuinţéză ca verb activ, căcĭ se obicĭnuesce maĭ multŭ compusul luĭ (accréscere (a îmmâri).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Assemenea se conjugă acest compus și cellŭ l'altŭ compus decréscere (a se micŭșiora), care fiind neutru absolut priimesce ausiliarul (èssere) în timpurile compuse.

4-a în (ddi), precum:

Cadére (a câdé)	*Perfectŭ.*	
	Cáddi	Cadémmo
Participiul passivŭ	Cadésti	Cadéste
Caduto-a-i e	Cádde	Cáddero

Acestŭ verb, fiindŭ neutru absolut, priimesce ausiliarul (éssere) în timpurile compuse.

Assemenea se conjugă și compusele: accadére (a se întêmpla) ricadére (a câdé din noŭ).

Vedére (a vedè)	*Perfectŭ.*	
	Vidi	Vedemmo
Participiul passîvŭ	Vedèsti	Vedeste
Veduto-a-i-e	Vide	Vídero

Assemenea se conjugă și compusele prevedere (a prevede) provvedere (a se îngrigi) rivedere (a vede din noŭ) travedere (a vede unŭ lucrŭ în loc de altŭ, seŭ a vede în mediolocul lucrurilor).

5-a în (ppi), precum:

Rómpere (a rupe)	*Psrfectŭ.*	
	Rúppi	Rompemmo
Participiul passivŭ	Rompesti	Rompeste
Rotto-a-i-e	Rúppe	Rúppero

Assemenea se conjugă și compusele: corrómpere (a corrupe) irrómpere (a intra cu iuțelă unde va) prorómpere (a nu se puté ținé) din carĭ aceste doŭe din urma, fiindŭ neutre absolute, priimescŭ ausiliarul (essere) în timpurile compuse.

Sapere (a sci)	*Perfectŭ.*	
	Seppi	Sapemmo
Participiul passivŭ	Sapesti	Sapeste
Sapúto-a-i-e	Seppe	Séppero

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Assemenea se conjugă și compusulŭ risapére (a afla ce-va din relațiunea altora).

6-a în (vvi) și (vi), precum:

Bévere (bere)-(a bee)	*Perfectŭ.*	
	Bevvi	Bevemmo
Participiul passivŭ	Bevesti	Beveste
Bevuto	Bevve	Bévvero

Parére (a pâre)	*Perfect*	
	Pàrvi (parsi)	Paremmo
Participiŭ passivŭ	Paresti	Paréste
Parúto-a-i-e	Párve (parse)	Párvero (pársero)
(Párso-a-i-e)		

Acest verb, fiind neutru, priimesce ausilíarulŭ (essere) în timpurile compuse.

Assemenea se conjugă și compusele (apparíre) a se face vedut (comparíre) a se înfăcișia (riapparíre) a se face vedut din noŭ (sparíre) a se face nevedut.

7-a în lli, precum:

Volére (a voi)	*Perfect.*	
	Vólli	Volemmo
Participiul passivŭ	Volesti	Voleste
Volúto-a-i e	Vólle	Vóllero

Assemenea se conjugă și compusul (disvolére) a numaĭ voi

8-a în nni, precum:

Tenére (a ținé)	*Perfect*	
	Tenni	Tenemmo
Participiul passiv	Tenesti	Teneste
Tenúto-a-i-e	Tenne	Ténnero

Assemenea se conjugă și compusele următóre

Attenére (a se ținé de vorba)
Appartenére (a appârținè)
Contenére (a conținé)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Intrattenére (a intrâţiné)
Mantenére (a mânţiné)
Partenére (a pârţiné)
Rattenére (a opri)
Sostenére (a susţiné)
Trattenére (a înfrêna)

Verbele următóre, avênd infinitul breve, adecă accentul tonic asupra acelĕi vocale, care precede sillaba finale, urmézĕ, din neregularitatea lor, că tóte acelle litere carĕ vin în urma vocaleĭ accentuate, se scâmbă în (si) şi (ssi) pentru perfectul indicativuluĭ, şi în (so) seŭ (sso) în (to) seŭ (sto) pentru participiul passiv, dupo modul următor:

1-u în verbele terminate la infinitŭ în (dere) şi (ndere) se scâmbă în (si) şi (so) precum.

Rídere (a ride)		*Perfect*
	Rísi	Ridemmo
Participiul passiv	Ridesti	Rideste
Riso	Rise	Rísero

Assemenea se conjugă şi (arrídere) a se areta riţênd, a fi favorabil (sorrídere) a surride

Préndere (a lua-a prinde)		*Perfect.*
	Presi	Prendemmo
Participiul passiv	Prendesti	Prendeste
Preso-a-i-e	Prese	Présero

Assemenea se conjugă şi compusele următóre:

Appréndere (a învêţa)
Compréndere (a cuprinde-a înţellege)
Impréndere } (a întrâprinde)
Intrapréndere }
Ripréndere (a lua din noŭ-a dogeni)
Sorpréndere (a surprinde)

Sunt esceptuate verbele următóre, carĭ, la perfectul indicativuluĭ şi la participiul passivŭ, sunt terminate în (si) şi (sto) precum:

Ascóndere (a ascunde)		*Perfect.*
Participiul passiv	Ascósi	Ascondemmo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Ascósto-a-i-e*)	Ascóndesti	Ascondeste
Ascóso-a-i-e	Ascóse	Ascósero

Assemenea se conjugă și (nascóndere) a ascunde

Chiédere (a cere)	*Perfect.*	
	Chiesi	Chiedemmo
Participiul passiv	Chiedesti	Chiedeste
Chiesto-a-i-e	Chiese	Chiésero

Assemenea se conjngă și compusul (richiédere) a cere din noŭ

Rispóndere (a respunde)	*Perfect*	
	Rispósi	Rispondemmo
Participiul passiv	Rispondesti	Rispondeste
Risposto-a-i-e	Rispóse	Rispósero

Assemenea se conjugă și compusul (corrispóndere) a corespunde.

2-a în verbele terminate la înfinit în (tere, ttere, uóvere, mère se scâmbă în (ssi, sso) precum:

Discútere (a discuté)	*Perfect*	
	Discússi	Discutémmo
Participiul passivŭ	Discutésti	Discuteste
Discusso-a-i-e	Discússe	Discússero

Percuótere (a percute-a lovi)	*Perfect*	
Participiul passiv	Percóssi	Percotémmo
Percósso-a-i-e	Percotésti	Percotéste
	Percósse	Percóssero

Connettere (a uni împreuna) *Perfectŭ.*

	Connessi	Connettemmo
Participiul passivŭ	Connettesti	Connetteste
Connesso-a-i-e	Connesse	Connéssero

Assemenea se conjugă și sconnettere (a desuni).

*) Observăm aci că esto maĭ armonios (ascóso-a-i-e) de quôt (ascósto) și maĭ plâcut (nascósto) de quôt (nascóso-a-i-e.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Muóvere (a move-a misca) *Perfectŭ.*

	Móssi	Movemmo
Participiul passivŭ	Movesti	Moveste
Mósso-a-i e	Mósse	Móssero

Assémenea se conjugă şi compusele: commuóvere (a mişca inima) promuóvere (a promove) rimóvere (a departa) smuóvere (a mişca cu ostenelă).

Prémere (a stórce) *Perfectŭ.*

	Pressi	Prememmo
Presso-a-i-e	Premesti	Premeste
Premuto-a-i-e	Présse	Préssero

Esprímere (a esprime) *Perfestŭ.*

	Espressi	Esprimemmo
Participiul passivŭ	Esprimesti	Esprimeste
Espresso-a-i-e	Espresse	Espréssero

Suntŭ esceptuate verbele următore:

Méttere (a pune) *Perfectŭ.*

	Misi	Mettemmo
Participiul passivŭ	Mettesti	Metteste
Messo-a-i-e	Mise	Mísero

Assemenea se conjugă şi următórele:

Amméttere (a admitte)
Comméttere (a committe)
Comprométtere (a compromitte)
Dimettere } (a scóte din officiŭ)
Dismettere } (a desface-a pâresi)
Framméttere } -(a pune la mediolocŭ-a pune pe
Inframméttere } de subtŭ)
Traméttere } -(a pune la mediolocŭ-a pune în
Intraméttere } êntru)
Ométtere (a omítte)
Perméttere (a permitte)
Preméttere (a pune înainte)
Prométtere (a promitte)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Riméttere (a pune din noŭ-a ierta)
Scomméttere (a se prinde)
Somméttere } (a supune)
Sottométtere }
Trasméttere (a trasmitte)

Assúmere (a lua) *Perfectŭ.*

	Assúnsi	Assumemmo
Participiul passivŭ	Assumésti	Asumeste
Assúnto-a-i-e	Assúnse	Assúnsero

Assemenea se conjugă şi compusulŭ riassúmere (a lua din noŭ).

Redímere (a mântui) *Perfectŭ.*

	Redensi	Redimemmo
Participiul passivŭ	Redimesti	Redimeste
Redento-a-i-e	Redense	Redénsero

3-a în verbele terminate la înfinitŭ în (ggere), (ívere), (arre), (urre), se scâmbă în (ssi) şi (tto), precumŭ:

Léggere (a citi) *Perfectŭ.*

	Lessi	Leggemmo
Participiul passivŭ	Leggesti	Leggeste
Letto-a-i-e	Lesse	Léssero

Assemenea se conjugă şi compusul rileggere (a citi din noŭ)

Réggere (a regge-a ţine) *Perfectŭ.*

	Ressi	Reggemmo
Participiul passivŭ	Reggegsti	Reggeste
Retto-a-i-e	Resse	Réssero

Dirígere (a dirige) *Perfectŭ.*

	Diressi	Dirigemmo
Participiul passivŭ	Dirigesti	Dirigeste
Diretto a-i-e	Diresse	Diréssero

Neglíggere (a neglige) *Perfectŭ.*

	Neglessi	Negliggemmo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Participiul passivŭ	Negliggesti	Negliggeste
Negletto-a-i-e	Neglesse	Negléssero

Figgere (a înfige) *Perfectŭ.*

Participiul passivŭ	Físsi	Figgemmo
Fitto-a-i-e	Figgesti	Figgeste
Fisso-a-i-e	Fisse	Físsero

Assemenea se conjugă şi compusele trafíggere (a trafigge-a lovi pe cine-va de la uă parte la altă a corpuluĭ) sonfíggere (a batte pe cine-va în resbellŭ).

Scrívere (a scrie) *Perfectŭ.*

	Scríssi	Scrivemmo
Participiul passivŭ	Scrivesti	Scriveste
Scritto-a-i-e	Scrisse	Scríssero

Assemenea se conjugă şi compusele următóre:

Ascrívere (a pune în numerŭ-a imputa)
Conscrívere (a conscrie)
Descrívere (a descrie)
Inscrívere (a înscrie)
Prescrívere (a prescrie)
Proscrívere (a proscrie)
Rescrívere (a scrie din noŭ)
Soprascrívere (a scrie asupra)
Sottoscrívere (a subtŭ-scrie)
Trascrívere (a trascrie)

Trárre (a trage) *Perfect*

Participiŭ passiv	Trássi	Traémmo
Trátto-a-i-e	Traésti	Traéste
	Trásse	Trássero

Assemenea se conjugă şi compusele următóre:

Attrárre (a attrage)
Contrárre (a face uă contracţiune, uă învoiéla)
Distrárre (a distrage)
Protrárre (a prelungi)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Sunt esceptuate urmâtorele verbe, carĭ la perfectul indicativuluĭ şi la participiul passiv sunt terminate în (ssi) şi (sso), precum:

Affíggere (a affigge-a lipi asupra	*Perfect*	
	Affissi	Affiggémmo
Participiul passiv	Affiggesti	Affiggeste
Affisso-a-i-e	Affisse	Affíssero

Assemenea se conjugă şi compusul (riaffíggere) a affigge din noŭ

Crocifíggere (a restigni pe cruce)	*Perfect*	
	Crocifíssi	Crocifiggémmo
Participiul passiv	Crocifiggésti	Crocifiggeste
Crocifisso-a-i-e	Crocifisse	Crocifíssero

Prefíggere (a determina)	*Perfect*	
	Prefíssi	Prefiggémmo
Participiul passivŭ	Prefiggésti	Prefiggéste
Prefísso-a-i-e	Prefisse	Prefíssero

Quând vocala accentuată este urmată de doue consunante differente (afară de ndere) séŭ de doue (ll) séŭ de doue (rr) (afară) de (arre, urre) se formézǎ perfectul indicativuluĭ în (si) şi participiul passiv în (to) séŭ în (so); şi vocala accentuatâ pâstrézǎ cea d'ântêiŭ consunantǎ, care este una din (liquidele l, n, r) câcĭ i trebue spre a face síllabǎ. — Aşia 1-ŭ verbele terminate la înfinit în (llere, lgere, lvere, ncere, ngere, guere, rberei, rcere, orgere, scâmbǎ terminaţiunea lor în (si) la perfectul indicativuluĭ, şi în (to) la participiul passiv, precum:

Svéllere (a smulge)	*Perfect*	
Participiul passiv	Svélsi	Svellémmo
Svélto-a-i-e	Svellésti	Svelléste
	Svélse	Svélsero

Assemenea se conjugă (svéllere) a smulge.

Vólgere (a întórce)	*Perfect*	
	Vólsi	Volgémmo
Participiul passiv	Volgésti	Volgeste

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Volto-a-i-e Vólse Vólsero

Assemenea se conjugă şi următórele compuse:

Avvólgere
Invólgere } (a acoperi)
Ravvólgere

Sconvólgere
Stravólgere } (a restorna)
Travólgere

Assólvere (a absolvé) *Perfect*

	Assólsi	Assolvémmo
Participiul passiv	Assolvésti	Assolvéste
Assolto-a-i-e	Assólse	Assólsero

Víncere (a învince) *Perfect*

	Vínsi	Vincémmo
Participiul passiv	Vincésti	Vincéste
Vinto-a-i-e	Vinse	Vínsero

Assemenea se conjugă şi compusele (avvíncere) a lega (convíncere) a convince.

Giúngere (a ajunge) *Perfect*

	Giúnsi	Giungémmo
Participiul passiv	Giungésti	Giungéste
Giunto-a-i-e	Giúnse	Giúnsero

Assemenea se conjugă şi următórele compuse:

Aggiúngere (a adauga)
Congiúngere (a conjunge)
Disgiúngere (a desjunge)
Ingiúngere (a purunci)

Distínguere (a distinge) *Perfect*

Participiul passiv	Distinsi	Distinguemmo
Distinto-a-i-e	Distinguésti	Distingueste
	Distínse	Distínsero

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Assórbere (a absórbe) *Perfect*

Assórsi	Assorbémmo
Assorbésti	Assorbéste
Assórse	Assórsero

Assemenea se conjugă şi compusul (riassórbere) a absórbe din noŭ.

Tórcere (a tórce) *Perfect*

	Tórsi	Torcémmo
Participiul passiv	Torcésti	Torcéste
Tórto-a-i-e	Tórse	Tórsero

Assemenea se conjugă şi compusele (ritórcere) a tórce din noŭ (stórcere) a stórce.

Scórgere (a zeri) *Perfect*

	Scórsi	Scorgémmo
Participiul passiv	Scorgésti	Scorgéste
Scorto-a-i-e	Scórse	Scórsero

Este esceptuat (espéllere) a goni afară, care termină în (so) la participiul passiv, precum:

Perfect

Participiul passiv	Espúlsi	Espellémmo
Espúlso-a-i-e	Espellésti	Espelléste
	Espúlse	Espúlsero

2-a verbele terminate la înfinit în (gliere), scâmbă terminaţiunea lor în (si) şi (to) la perfectul indicativuluĭ şi la participiul passiv, precumŭ:

Cógliere (a cullege) *Perfect*

	Cólsi	Cogliémmo
Particiciul passiv	Cogliésti	Cogliéste
Colto-a-i-e	Cólse	Cólsero

Assemenea se conjugă şi compusele (accógliere) a priimi pe cine-va (raccógliere) a aduna.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Scégliere (a allege)	*Perfect*	
Participiul passiv	Scélsi	Scegliémmo
Scelto-a-i-e	Scegliésti	Scegliéste
	Scélse	Scélsero

Assemenea se conjugă și compusele (prescégliere) a allege cu preferența (trascégliere) a allege cu attențiune.

Sciógliere (a deslega)	*Perfect*	
	Sciólsi	Sciogliémmo
Participiul passiv	Sciogliésti	Sciogliéste
Sciólto-a-i-e	Sciólse	Sciólsero

Assemenea se conjugă și compusul (disciógliere) a deslegà-a liberà.

Tógliere (a lua-a scóte)	*Perfect*	
Participiul passiv	Tólsi	Togliémmo
Tolto-a-i-e	Togliésti	Togliéste
	Tólse	Tólsero

Assemenea se conjugă și compusele (distógliere) a îndemna pe cine-va să nu facă ce-va (ritógliere) a lua din noŭ.

3-a verbele terminate la înfinit în (rrere, rdere, argere, ergere) scâmbă terminațiunea lor în (si) și (so) la perfectul îndicativuluĭ și la participiul passiv, precum:

Córrere (a alerga)	*Perfect*	
	Córsi	Corrémmo
Participiul passiv	Corrésti	Corréste
Córso-a-i-e	Córse	Córsero

Assemenea se conjugă și compusele următóre:

Accórrere (a alerga spre ajutor)
Concórrere (a concurré)
Discórrere (a discurre-a vorbi)
Incórrere (a incúrre-a greși)
Percórrere (a percurre-a strebate)
Ricórrere (a alerga spre a cere dreptate séŭ ajutor)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trascórrere (a trece iute pe unde-va séŭ la ce-va)

Mórdere (a musca)	*Perfect*	
	Mórsi	Mordénmo
Participiul passiv	Mordésti	Mordéste
Mórso-a-i-e	Mórse	Mórsero

Assemenea se conjuga şi compusul (rimórdere) a remusca.

Spárgere (a versa)	*Perfect*	
Participiul passiv	Spársi	Spargénmo
Sparso-a-i e	Spargésti	Spargéste
	Sparse	Spársero

Assemenea se conjugă şi compusul (cospárgere) a versa în prejur.

Spre a facilita studiul formelor neregulate ale perfectuluĭ din modul indicativ, şi ale participiuluĭ passiv din verbele terminate în (ere) punem aci cu ordin alfabetic tóte aceste verbe carĭ, sunt neregulate în acelle timpurĭ.

Infinit	Perfect	Participiul passiv
Accéndere (a aprinde)	Accési	Accéso-a-i-e
Riaccéndere (a apprinde din noŭ)	Riaccési	Riaccéso
Accórgersi (a înţellege)	Mi accórsi	Mi sóno / Mi fui / Mi éra } accórto-a
Scórgere (a zeri)	Scórsi	Scorto
*) Affliggere (a affligge)	Afflissi	Afflitto-a-i-e
Álgere (a degera)	Álsi	(fără participiŭ)
Appéndere (a spendura-a atîrna	Appési	Appéso-a-i-e
Sospéndere (a suspendé)	Sospési	Sospéso-a-i e

*) Cată să observâm că tóte acelle verbe carĭ aŭ uă vocală înaintea (gere), se scriŭ cu doŭe (gg) precum (léggere) a citi, şi verbele terminate în (ggere, vere, cere, ttere, tere, mere, precum (opprimere) a opprime (affliggére a affligge) indoesc (s) la perfect, şi primesc doŭe (ss) seŭ doŭe (tt) la participiŭ, precum (oppréssо), afflitto, ş. c. l.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
Ardere (a arde)	Arsi	Arso-a-i-e
Ascóndere (a ascunde)	Ascósi	Ascóso-a-i-e
Nascóndere (a ascunde)	Nascósi	Nascóso-a-i-e Nascósto-a-i-e
Assólvere (a absolvé)	Assólsi	Assólto-a-i-e (Assolúto)
Risólvere (a resolve)	Risólsi	Risólto-a-i-e (Risoluto)
Assórbere (a absórbe)	Assórsi	Assórto-a-i-e
Assúmere (a întreprinde-a lua	Assúnsi	Assúnto-a-i-e
Consúmere (a consume)	Consúnsi	Consúnto-a-i-e
Presúmere (a presume)	Presúnsi	Presúnto-a-i-e
Reassúmere (a lua din nou)	Reassúnsi	Reassúnto-a-i-e
Chiédere (a cere)	Chiési	Chiésto-a-i-e
Richiédere (a cere din noŭ-a întreba)	Richiési	Richiésto-a-i-e
Chiúdere (a închide)	Chiúsi	Chiúso-a-i-e
Conchiúdere (a conchide)	Conchiúsi	Conchiúso-a-i-e
Inchiúdere (a închide în êntrŭ)	Inchiúsi	Inchiuso-a-i-e
Racchiúdere Richiúdere Rinchiúdere (a închide in entrŭ)	Racchiúsi Richiúsi Rinchiúsi	Racchiúso-a-i-e Richiúso-a-i-e Rinchiúso-a-i-e
Dischiúdere Schiúdere (a deschide)	Dischiúsi Schiúsi	Dischiúso-a-i-e Schiúso-a-i-e
Socchiúdere (a închide pe-jumatate)	Socchiúsi	Socchiúso-a-i-e
Cíngere séŭ 1)Cígnere -(a încinge)	Cínsi	Cínto-a-i-e
Accíngersi séŭ Accígnersi (a se pregâti)	Mi accínsi	Mi sono Mi fŭi Mi éra accínto-a

1) (Cingere) face (cingo) şi (cignere) face (cigno) la presentele ind.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
Cóglíere séŭ Córre (a cullegge)	Cólsi	Cólto-a-i-e
(2)		
Accógliere séŭ Accórre (a priimi pe-cine-va)	Accólsí	Accólto-a-i-e
Raccógliere séŭ Raccórre (a aduna) (a stringe)	Raccólsi	Raccólto-a-i-e
Connéttere (a uni împreună)	Connéssi	Connésso-a-i-e
Sconnéttere (a desuni) (a grêşi)	Sconnéssi	Sconnésso-a-i-e
Córrere (a alerga)	Córsi	Córsio-a-i-e
Accórrere (a alerga-spre ajutorŭ)	Accórsi	Accórso-a-i-e
Concórere (a concurre)	Concórsi	Concórso-a-i-e
Discórrere (a discurre) (a vorbi)	Discórsi	Discórso-a-i-e
Incórrere (a încurre) (a grêşi)	Incórsi	Incórso-a-i-e
Percórrere (a percurre) (a strêbate)	Percórsi	Percórso-a-i-e
Ricórrere (a recurre) (a alerga) (spre a ce-) (re dreptate) (séŭ ajutorŭ)	Ricórsi	Ricórso-a-i-e
Trascórrere (a trece iute) (pe unde-va) (séŭ la ce-va)	Trascórsi	Trascórso-a-i-e
Cuócere (a cóce)	Cóssi	Cotto-a-i-e
Delúdere (a lipsi speranţeï-altuia)	Delúsi	Delúso-a-i-e
Allúdere (a face allusiune)	Allúsi	Allúso-a-i-e
Illúdere (a înşela)	Illúsi	Illúso-a-i-e

2) (Cógliere) face (cóglio) şi (córre face (cólgo) la presentele indicat.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
Dilígere (a iubi)	Diléssi	Dilétto-a-i-e
Predilígere (a iubi cu preferenţă)	Predilessi	Predilétto-a-i-e
Diféndere (a defende) (a apăra)	Difesi	Diféso-a i e
Offéndere (a offende) (a ofensa)	Offési	Offeso-a-i-e
Discútere (a discute)	Discússi	Discússo a-i-e
Incútere timóre (a înspira fricä)	Incússi	Incusso
Distínguere (a distinge)	Distínsi	Distínto-a-i-e
Estínguere (a stinge)	Estínsi	Estinto-a-i-e
Divídere (a împarţi)	Divísi	Divíso-a-i-e
Suddivídere (a suptîmpârţi)	Suddivísi	Suddivíso-a-i-e
Erígere (a înalţa) (a ridica)	Eréssi	Eretto-a-i e
Escludere (a esclude)	Esclusi	Escluso-a-i-e
Concludere (a conchide)	Conclúsi	Concluso-a-i-e
Includere (a închide) (în entru) (a cuprinde)	Inclusi	Incluso-a-i-e
Recludere (a mărgini pe cine-va într'-unŭ locŭ)	Reclusi	Recluso-a-i-e
Esígere (a esige) (a cere)	Esigei	Esátto-a-i-e
Espellere (a goni afarä	Espulsi	Espulso-a-i-e
Impellere (a împinge)	Impulsi	Impulso-a-i-e
Esprímere (a esprime)	Espressi	Espresso-a-i-e
Comprímere (a comprime)	Compressi	Compresso-a-i-e
Deprímere (a deprime) (a umili)	Depressi	Depresso-a-i-e
Imprímere (a imprime) (a întipări)	Impressi	Impresso-a-i-e
Reprímere	Représsi	Represso-a-i-e

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
(a reprime a înfrêna)		
Sopprímere (a supprime) (a desfiinţa)	Soppréssi	Soppréssо-a-i-e
Fíggere (a înfige)	Físsi	Fítto-a-i-e Físso-a-i-e
Affigere (a affige) (a lipi asupra)	Affissi	Affisso-a-i-e
Confíggere (a confige)	Confíssi	Confísso-a-i-e Confitto-a-i-e
Crocifiggere (a restigni pe cruce)	Crocifissi	Crocifísso-a-i-e
Prefíggere (a determina)	Prefíssi	Prefísso-a-i-e
Sconfíggere (a batte în resbellŭ)	Sconfíssi	Sconfítto-a-i-e
Trafíggere (a lovi pe ci- ne-va de la uă parte la alta din corpŭ)	Trafíssi	Trafítto-a-i-e
Fíngere (a finge-a închipui	Fínsi	Finto-a-i-e
Infíngere) séŭ maĭ bine	Infínsi	Infinto-a-i-e
Infíngersi (a se preface)	M' infínsi	Mi sono Mi fui } infinto-a Mi éra
Fondere (a topi)	Fúsi	Fuso-a-i-e
Confóndere (a confunde)	Confusi	Confuso-a-i-e
Diffondere (a respândi)	Diffusi	Diffuso-a-i-e
Infóndere (a înspira) (a îmmoia)	Infusi	Infuso-a-i-e
Rifóndere (a refunde) (a topi din noŭ) (a pune altŭ)	Rifusi	Rifuso-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Particigiul passivŭ
(ce-va spre a des-) (severşi unŭ lucrŭ)		
Trasfóndere (a transfunde) (a deşerta ce-va) (îmmuiatŭ de la) (unŭ vasŭ în-) (tr'altulŭ)	Trasfusi	Trasfuso-a-i-e
Frangere (a frânge)	Fránsi	Fránto-a-i-e
Infrangere (a calca unŭ) (pactŭ-uă lege)	Infránsi	Infránto-a-i-e
Rifrángere (a strâbate)	Rifránsi	Rifranto-a-i-e
Fríggere (a frige)	Frissi	Fritto-a-i-e
Giúngere séu Giúgnere*)	Giunsi	Giunto-a i-e
Aggiúngere (a agiunge)	Aggiunsi	Aggiunto-a-i-e
Congiungere (a conjunge)	Congiunsi	Congiunto-a-i-e
Disgiungere (a desjunge) (a desuni)	Disgiunsi	Disgiunto-a-i-e
Ingiungere (a purunci)	Ingiunsi	Ingiunto-a-i-e
Raggiungere (a agiunge)	Raggiunsi	Raggiunto-a-i-e
Soggiungere (a mai adauga vorbindŭ)	Soggiunsi	Soggiunto-a-i-e
Sopraggiungere séŭ Sovraggiugnere (a ajunge asupra)	Sopraggiunsi Sovraggiunsi	Sopraggiunto-a-i-e Sovraggiunto-a-i-e
Incídere (a încide) (a face uă incisiune) (a ciopli)	Incísi	Incíso-a-i-e
Circoncídere (a circoncide) (a tâia împrejurŭ)	Circoncísi	Circoncíso-a-i-e

*) (Giungere) face (giungo) şi (giugnere) face (giugno) la presentul indicatului.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
Recídere (a tâia)	Recísi	Reciso-a-i-e
Succídere (a tâia pe de subtŭ)	Succísi	Succiso a-i-e
Intrídere (di sangue) (a umplé de sânge)	Intrísi	Intriso-a-i-e
Intrudere (a împinge în êntrŭ)	Intrúsi	Intrúso-a-i-e
Léggere (a citi)	Léssi	Létto-a-i-e
Eléggere (a allege)	Eléssi	Elétto-a-i-e
Rieléggere (a allege din noŭ)	Rieléssi	Rielétto-a-i-e
Riléggere (a citi din noŭ)	Riléssi	Rilétto-a-i-e
Mérgere (a afunda) (a pune în apă)	Mérsi	Mérso-a-i-e
Immérgere (a înfunda) (a pune în apă)	Immérsi	Immérso-a-i-e
Sommérgere (a afunda)	Sommérsi	Sommerso-a-i-e
Méttere (a pune)	Mísi	Mésso-a-i-e
Amméttere (a admitte)	Ammisi	Amméssо-a-i-e
Comméttere (a committe) (a face) (a încredinţa)	Commísi	Commésso-a-i-e
Compromméttere (a compromitte)	Compromísi	Compromésso-a-i-e
Diméttere (a scóte din împiegŭ)	Dimísi	Dimésso-a-i-e
Disméttere (a desfiinţa)	Disméssi	Dismésso-a-i-e
Frammettere	Frammísi	Frammesso-a
Inframméttere (a pune la medioloc)	Inframmísi	Inframmesso-a
Ométtere (a lâssa la uă parte)	Omisi	Ômesso-a-i-e

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
Perméttere (a permitte)	Permisi	Permesso-a-i-e
Preméttere (a pune înainte)	Premisi	Premesso a-i-e
Prométtere (a promitte)	Promísi	Promesso-a-i-e
Riméttere (a remitte)	Rimísi	Rimesso a-i-e
Scomméttere (a se prinde)	Scommisi	Scommesso-a-i-e
Sommettere, Sottomettere (a supune)	Sommísi, Sottomísi	Sommesso-a-i-e, Sottomesso-a i-e
Trasmettere (a transmitte)	Trasmísi	Trasmesso-a-i-e
Mórdere (a musca)	Mórsi	Mórso-a-i-e
Rimórdere (a remusca)	Rimórsi	Rimórso
Múngere, seŭ Mugnere (a mulge)	Munsi	Munto a-i-e
Muóvere (a misca)	Móssi	Mósso-a-i-e
Commuóvere (a misca inima)	Commóssi	Commósso-a-i-e
Promuóvere (a promové)	Promóssi	Promósso-a-i e
Rimuóvere (a depârta)	Rimóssi	Rimósso-a-i-e
Smuóvere (a misca ce-va)	Smóssi	Smósso-a-i-e
Neglígere (a neingrigi)	Neglessi	Negletto-a-i-e
Percuótere (a lovi)	Percóssi	Percósso-a-i-e
Ripercuótere (a lovi din noŭ)	Ripercóssi	Ripercósso-a-i-e
Scuótere (a scutura-a sgudui)	Scóssi	Scósso a i-e
Riscuótere (a priimi plata-a rescumpera)	Riscóssi	Riscósso-a-i-e
Piángere, seŭ Piágnere (a plânge)	Piánsi	Piánto-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
Compiángere (a lua parte la durerea altuia-a compătimi)	Compiángi	Compiánto-a-i-e
Rimpiángere (a plânge tot d'auna mórtea cuĭ-va)	Rimpiánsi	Rimpiánto-a-i-e
Píngere seŭ Pígnere (a pinge-a zugrâvi)	Pínsi	Pinto-a-i-e
Dipingere (a zugrăvi)	Dipínsi	Dipinto-a-i-e
Pórgere (a presenta-a da)	Pórsi	Pórto-a-i-e
Prendere (a prinde-a lua)	Presi	Preso-a-i-e
Apprendere (a învĕţa) (a afla)	Appresi	Appreso-a-i-e
Comprendere (a cuprinde) (a înţellege)	Compresi	Compreso-a-i-e
Intraprendere (a întreprinde)	Intraprési	Intrapréso-a-i-e
Ripréndere (a lua din noŭ-a blama)	Riprési	Ripréso-a-i-e
Sorpréndere (a surprinde)	Sorprési	Sorpréso-a-i-e
Protéggere (a protege)	Protéssi (Proteggei)	Protétto-a-i-e
Púngere seŭ Púgnere (a strâpunge)	Punsi	Púnto-a-i-e
Rádere (a rade)	Rasi	Ráso-a-i-e
Redímere (a mântui)	Redénsi	Redento-a-i-e
Réggere (a guverne)	Ressi	Retto-a-i-e
Corréggere (a corríge) (a îndrepta)	Corréssi	Corretto-a-i-e
Ricorréggere (a corrige din noŭ)	Ricorréssi	Ricorrétto-a-i-e

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Partipipiul passivŭ
Dirígere (a dirige)	Diréssi	Diretto-a-i-e
Réndere (a întórce-a înapoia)	Rési	Réso-a-i-e
Arréndere (a pune în mâna)	Arrési	Arréso-a-i-e
Arréndersi (a se lâssa-a se supune)	Mi arrési	Mi sóno / Mi fui / Mi era } arréso-a-i-e
Rilúcere (a strâluci)	Rilússi	(fără participiŭ)
Rispóndere (a respunde)	Rispósi	Risposto-a-ie
Corrispóndere (a correspunde)	Corrispósi	Corrispósto-a-i-e
Ródere (a róde)	Rósi	Róso-a-i-e
Corródere	Corrósi	Corróso-a-i-e
Siégliere şi Scerre -(a allegge)	Scélsi	Scélto-a-i-e
Prescégliere (a allege cu preferența)	Prescélsi	Prescélto-a-i-e
Ascéndere (a se urca) (a se sui)	Àscési	Ascéso-a-i-e
Condiscéndere (a consenți)	Condiscési	Condisceso-a-i-e
Discéndere (a se cobori)	Discési	Disceso-a-i-e
Trascéndere (a se urca pré) (susŭ cu ima-) (ginațiunea)	Trascesi	Trasceso-a-i-e
Sciógliere seŭ sciórre*) (a deslega)	Sciólsi	Sciólto-a-i-e
Disciógliere seŭ Disciórre (a deslega)	Disciólsi	Disciólto-a-i-e
Scrívere (a scrie)	Scrissi	Scritto-a-i-e
Circoscrivere	Círcoscrissi	Cir coscritto-a-ĭ-e

*) Sciógliere face sciòglio şi sciórre face sciolgo la presentul indicativului

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
(a pune mărginĭ)		
Descrivere (a descrie)	Descrissi	Descritto-a-i-e
Inscrivere (a înscrie)	Inscrissi	Inscritto-a-i-e
Prescrivere) (a prescrie)	Prescrissi	Prescritto-a-i-e
Rescrivere (a respunde) (prin scrissŭ)	Rescrissi	Rescritto-a-i-e
Soprascrivere (a scrie pe de) asupra)	Soprascrissi	Soprascritto-a-i-e
Sottoscrivere (a subscrie)	Sottoscrissi	Sottoscritto-a-i-e
Trascrivere (a transcrie) (a copia)	Trascrissi	Trascritto-a-i-e
Sórgere seŭ Surgere (a se scula)	Sorsi-Sursi	Sórto-Surto-a-i-e-
Insórgere (a se scula in contra)	Insorsi	Insórto-a-i-e
Risórgere (a învia)	Risórsi	Risorto-a-i-e
Spárgere (a respândi)	Spársi	Spárso-a-i-e
Cosgárgere (a respândi în prejurŭ)	Cospársi	Cospárso-a-i-e
Spegnere (a stinge)	Spensi	Spento-a-i-e
Spendere (a câltŭi)	Spesi	Speso-a-i-e
Spergere (a pune în fugă)	Spersi	Sperso-a-i-e
Aspergere (a stropi)	Aspersi	Asperso-a-i-e
Cospergere (a uda încetinelŭ)	Cospersi	Cosperso-a-i-e
Dispergere (a pune în fugă)	Dispersi	Disperso-a-i-e
Spingere seu Spignere -(a împinge)	Spinsi	Spinto-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ.	Participiul passivŭ
Respingere seu Respignere (a reimpinge) (a refusa)	Respinsi	Respinto-a-i-e
Sospingere seŭ Sospignere (a împinge)	Sospinsi	Sospinto-a-i-e
Stringere seŭ Strignere -(a stringe)	Strinsi	Stretto-a-i-e
Astringere și Costringere (a constringe)	Astrinsi Costrinsi	Astretto-a-i-e Costretto-a-i-e
Restringere seŭ Ristringere (a strimta)	Restrinsi Ristrinsi	Ristretto-a-i-e
Struggere (a topi) (a prepâdi)	Strussi	Strutto-a-i-e
Distruggere (a prepâdi) (a desființa)	Distrussi	Distrutto-a-i-e
Svellere seŭ sverre*) (a smulge)	Svelsi	Svelto-a-i-e
Tendere (a tinde) (a ținta)	Tesi	Teso-a-i-e
Attendere (a attende) (a face atten- (țiune-a aștepta)	Attesi	Atteso-a-i-e
Contendere (a continde) (a disputa)	Contesi	Conteso-a-i-e
Estendere (a întinde)	Estesi	Esteso-a-i-e
Intendere (a înțellege) (a auḑi)	Intesi	Inteso-a-i-e

*) [Svéllere] face [svéllo] și svérre face (svélgo) la presentul indicativului.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
Pretendere (a pretinde)	Pretesi	Preteso-a-i-e
Sopraintendere (a îngrigi asupra)	Sopraintesi	Soprainteso-a-i-e
Sottointendere (a subtinţellege)	Sottointesi	Sottointeso-a-i-e
Térgere (a şterge)	Térsi	Térso-a-i-e
Tíngere séŭ -(a tinge) / Tígnere -(a vâpsi)	Tínsi	Tinto-a-i-e
Intíngere (a îmmoia)	Intinsi	Intínto-a-i-e
Attíngere (a atting e) (a scóte)	Attinsi	Attínto-a-i-e
Ritingere (a vâpsi din noŭ)	Ritínsi	Ritínto-a-í-e
Tógliere séŭ Tórre*) (a lua)	Tólsi	Tólto-a-i-e
Distógliere séŭ Distórre a îndemna pe cine-va a nu face	Distólsi	Distólto-a-i-e
Ritógliere séŭ Ritórre (a lua din noŭ)	Ritolsi	Ritólto-a-i-e
Tórcere (a torce)	Tórsi	Torto-a-i-e
Contórcere (a strîmba)	Contórsi	Contórto-a-i-e
Ritórcere (a întórce din noŭ)	Ritórsi	Ritórto-a-i-e
Stórcere (a storce)	Stórsi	Storto-a-i-e
Uccídere (a uccide) (a omori)	Uccísi	Uccíso-a-i-e
Ancídere (a omori)	Ancísi	Ancíso-a-i-e

1) (Togliere) face (tóglio) şi (torre) face (tólgo) la presentele indicativului.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfect	Participiul passivŭ
Decídere (a decide) (a hoteri)	Decisi	Deciso-a-i-e
Decídersi (a se decide) (a se hoteri)		Mi sono / Mi sui / Mi era } decíso-a-i-e
Ungere / séŭ / Ugnere } (a unge)	Unsi	Unto-a-i-e
*) Valére (a fi vrednic)	Válsi	Válso-a-i-e valuto-a-i-e
Prevalére (a prevalé) (a fi maĭ vrednic)	Prevválsi	Prevválso-a-i-e Prevalúto-a-i-e
Víncere (a învince)	Vínsi	Vínto-a-í-e
Avvíncere (a lega)	Avvínsi	Avvínto-a-i-e
Convíncere (a convince)	Convínsi	Convínto-a-i-e
Rivíncere (a învince) (din noŭ)	Rivínsi	Rivínto-a-i-e
Vívere (a vieţui)	Víssi	Vivúto-a-i-e vissuto-a-i-e
Convivere (a convieţui	Convíssi	Convivúto-a-i-e Convissuto
Rivívere (a vieţui din noŭ)	Rivissi	Rivivúto-a-i-e
Sopravvívere (a maĭ vieţui după) (cine-va séŭ după) (uă nefericire)	Sopravvíssi	Sopravvivúto-a-i-e Sopravissuto-a-i-e
Vólgere (a învérti)	Vólsi	Vólto-a-i-e
Avvólgere (a acoperi)	Avvólsi	Avvólto-a-í-e
Ravvólgere / şi / Rinvólgere (a acoperi) (din noŭ) }	Ravvólsi / Rinvólsi	Ravvólto-a-i-e / Rinvólto-a-i-e

1) (Valére) face (vâglio) şi valgo la presentele indicativului

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Infinitŭ	Perfectŭ	Participiul passivŭ
Sconvólgere	Sconvólsi	Sconvólto-a-i-e
Stravólgere	Stravólsi	Stravólto-a-i-e
Travólgere (a resturna)	Travólsi	Travolto-a-i-e

OBSERVAȚIUNĬ.

Asupra acellor verbe carĭ aŭ doue infinite.

Sunt verbe (terminate în vechime după forma latină în ŭcere ŏnere, ăere, ăcere, ĭcere), carĭ pe urmă aŭ sufferit uă contracțiune la infinit, ast-fel în quât elle aŭ doue infinite, adecă infinitul vechiŭ al Latinilor care nu se maĭ obicĭnuesce, precum:

(Addŭcere) a aduce (Pŏnere) a pune (Trăere) a trage (Făcere) a face (Dĭcere) a dice, și infinitul noŭ al Italienilor, care se obicĭnuesce astă-dĭ, precum:

(Addúrre Porre, Trárre, Fare, Dire)

De la infinitul cellŭ vechiŭ se formézĕ (Presentele și Imperfectul) din modul indicativ, (Imperativul, Presentele și Imperfectul) din modul subjunctiv.

De la infinitul cellŭ noŭ se formézĕ Futurul Simplice din modul indicativ, Presentele condiționaluluĭ, și Participiul Passiv.

Perfectul indicativuluĭ se formézĕ, în persónele regulate, de la infinitul cellŭ vechiŭ, și în persónele neregulate, de la infinitul cellŭ noŭ.

Conjugațiunea verbelor

Addúrre (a aduce) addúcere

Modul îndicativ Present.

(*Modo îndicatívo Presente*)

Singular.	*Plural.*
Adúco	Adduciámo
Addúci	Adducéte
Addúce	Addúcono

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Imperfectŭ (Imperfétto)

Singular	*Plural.*
Adducéva (évo)	Adduccevámo
Adducévi	Adduceváte
Adducéva (éa)	Adducévano (éano)

Perfect (Perfetto

Singular.	*Plural*
Addússi	Adducémmo
Adducesti	Adduccéste
Addússe	Addússero

Trecut nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular.	*Plural.*
Ho, Hái, Ha } addótto	Abbiámo, Avéte, Hánno } addótto

Trecutul definit (*Passáto remóto*)

Singular.	*Plural.*
Ébbi, Avésti, Ebbe } addotto	Avémmo, Avéste, Ébbero } addótto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*).

Singular.	*Plural.*
Avéva (evo), Avévi, Avéva } addótto	Avevámo, Aveváte, Avévano } addótto

Futurul simplice (*Futuro sémplice*).

Singular.	*Plural.*
Addurrò	Addurrémo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Addurrái	Addurréte
Addurrà	Addurránno

Futurul compus (*Futúro compósto*)

Singular.	*Plural.*
Avrò, Avrái, Avrà } addótto	Avrémo, Avréte, Avránno } addótto

Modul condiţional Present

(*Módo condizionale Presente*)

Singular	*Plural*
Addurréi	Addurrémmo
Addurrésti	Addurréste
Addurrébbe	Addurrébbero

Trecut (Passato).

Singular	*Plural*
Avréi, Avrésti, Avrébbe } addótto	Avrémmo, Avrésie, Avrébbero } addótto

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular	*Plural.*
Adduci	Adduciámo
Adduca	Adducéte
	Addúcano

Modulŭ subjunctivŭ (*Modo soggiuntivo*)

Presentŭ (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io adduca	Che noi adduciámo
Che tu adduca	Che voi adduciáte

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Ch'égli-élla adduca — Ch'églino-élleno adducano

Imperfect (Imperfetto).

Singularŭ.	*Pluralŭ*
Ch'io adducéssi	Che nói adducéssimo
Che tu adducéssi	Che voi adducéste
Ch'égli-élla adducésse	Ch'églino-elleno addúcéssero

Trecut (Passato).

Singular.		*Pluralŭ.*	
Ch'io abbia Che tu abbia Ch'égli-élla ábbia	addótto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino-élleno ábbiano	addotto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singularŭ		*Pluralŭ*	
Ch'ia avéssi Che tu avéssi Ch'égli-élla avesse	addótto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino-élleno avéssero	addotto

Modul infinit. (*Modo infinito*).

Present (Presente).

Addúrre

Trecut (Passato).

Avere addótto

Futurŭ (Futuro)

Dovere addúrre-ésser per addurre

Participiul activ (*Participio attivo*).

Adducente-i.

Gerundiu (Gerundio).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Presentŭ (Presente).

Adducéndo

Trecut (Passato).

Avéndo addótto

Participiul passiv (*Participio passivo*).

Addótto-a-i-e

Pórre (a pune) pónere

Modul indicativŭ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Póngo	Poniámo
Póni	Poněte
Póne	Póngono

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Poneva-(évo)	Ponevámo
Ponévi	Poneváte
Ponéva (ea)	Ponéváno (éano)

Perfect (*Perfétto*)

Singular.	*Plural.*
Pósi	Ponémmo
Ponésti	Ponestc
Pose	Pósero

Trecutul nedefinit (*Passáto próssimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hai, Ha } pósto	Abbiámo, Avéte, Hanno } posto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit (*Passato remoto*).

Singularŭ.		*Pluralŭ.*	
Ébbi Avésti Ébbe	pósto	Avémmo Avéste Ébbero	pósto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singularŭ.		*Plural.*	
Aveva-(évo) Avévi Avéva	posto	Avevámo Aveváte Avévano	posto

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Porrò	Porrémo
Porrái	Porréte
Porrà	Porránno

Futurul compus. (*Futúro composto*).

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avrái Avrà	pósto	Avrémo Avréte Avránno	posto

Modul condiţional. (*Modo condizionále*).

Present (Presente).

Singular	*Plural.*
Porréi	Porrémmo
Porrésti	Porréste
Porrébbe	Porrébbero

Bibliotéca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutŭ. (Passáto).

Singular.		*Plural.*	
Avréi Avrésti Avrébbe	pósto	Avremmo Avréste Avrébbero	posto

Modul imperativ. (*Modo imperativo*),

Singulae.	*Plurar.*
	Poniámo
Póni	Ponéte
Pónga	Póngano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Ch'io pónga	Che noi poniámo
Che tu pónga	Che voi poniáte
Ch'égli-ella pónga	Ch'églino-élleno póngano

Imperfect (Imperfétto)

Singular	*Plural.*
Ch'io ponéssi	Che noi ponéssimo
Che tu ponéssi	Che voi ponéste
Ch'egli-ella ponésse	Ch'églino-élleno ponéssero

Trecut *(Passáto)*

Singular		*Plural.*
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli-élla ábbia	posto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino-élleno ábbiano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

328

Maĭ multŭ ca perfectŭ (*Più che perfetto*)

Singular.		*Plural.*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli-ella avesse	posto	Che noi avèssimo Che voi avéste Ch'églino-elleno avéssero	pósto

Modul infinit (*Modo infinito*).

Present (Presente)

Pórre (Pónere)

Trecutŭ (Passáto)

Avere pósto

Futur (Futuro)

Dover pórre

Participiul activ (*Participio attivo*).

Ponénte-i

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente).

Ponéndo

Trecut (Passato)

Avéndo pósto

Participiul passiv (*Participio Passivo*)

Posto-a-i-e

Trárre (a trage) tráere

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modulŭ îndicativŭ *(Modo indicativo)*

Present (Presente)

Singular	*Plural.*
Trággo	Traiámo (traggiámo)
Trái	Traéte
Trae (tragge)	Trággono (tránno)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Traéva (évo)	Traevámo
Traévi	Traevate
Traéva (éa)	Traévano (éano)

Perfect (Perfétto)

Singular	*Plural*
Trássi	Traémmo
Traésti	Traéste
Trásse	Trássero

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular.	*Plural.*
Ho, Hái, Ha } trátto	Abbiámo, Avéte, Hánno } trátto

Trecut definit (*Passato remóto*)

Singularŭ.	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } trátto	Avémmo, Avéste, Ébbero } tratto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*).

Singular		*Plural*	
Avéva (évo) Avévi Avéva	trátto	Aveváno Aveváte Avévano	trátto

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular	*Plural*
Trarrò	Trarrémo
Trarrái	Trarréte
Trarrà	Trarránno

Futurul compusŭ (*Futúro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avrái Avrà	tratto	Avrémo Avrete Avránno	trátto

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente.)

Singularŭ	*Pluralŭ*
Trarréi	Trarémmo
Trarrésti	Trarréste
Trarrébbe	Trarrébbero

Trecut (Passato)

Singular.		*Plural,*	
Avréi Avrésti Avrébbe	tratto	Avrémmo Avréste Avrébbero	tratto

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular.	*Plural.*
	Traiámo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Trái	Traéte
Trágga	Trággano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Singular	*Plural*
Ch'io trágga	Che uoi traiámo (traggiámo)
Che tu trágga	Che voi traiáte (traggiáte)
Ch'égli-élla trágga	Ch'églino-élleno trággano

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Ch'io traéssi	Che noi traéssimo
Che tu traéssi	Che voi traéste
Ch'égli-élla traésse	Ch'églino-élleno traéssero

Trecut (Passato).

Singular	*Plural*
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli-élla abbia } trátto	Che noi abbiámo Che voi abbiate Ch'églino-élleno àbbiano } tratto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural.*
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli-élla avésse } tratto	Che noi avéssimo Che voi aveste Ch'églino-élleno avéssero } tratto

Modul infinit. (*Modo infinito*).

Trecut. (Passato).

Trárre-tráere.

Present (Presente).

Aver tratto.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Futurŭ (Futuro)

Dover trárre.

Participiul activ. *(Participio attivo).*

Traente-i

Gerundiu. (Gerundio).

Present (Presente).

Traendo

Trecut (Passato)

Avendo tratto.

Participiul passiv. *(Participio passivo).*

Tratto-a-i-e.

Fáre (a face) fácere.

Modul indicativ. *(Modo indicativo).*

Presentŭ (Presente)

Singular	*Plural*
Fo (faccio)	Facciámo
Fái	Fáte
Fa	Fánno

Imperfectŭ (Imperfétto)

Faceva (evo)	Facevámo
Facevi	Faceváte
Faceva (fea)	Facévano (feano)

Perfect (Perfetto).

Singular	*Plural*
Feci (fei)	Facemmo (femmo)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Facesti (festi)	Faceste (feste)
Fece (fe'-feo)	Fécero (fenno)

Trecut nedefinit (*Passato próssimo*

Singular		*Plural*	
Ho Hái Ha	fátto	Abbiámo Avéte Hanno	fàtto

Trecutul definit ((*Passáto remoto*)

Singular		*Plural*	
Ébbi Avésti Ébbe	fatto	Avémmo Avéste Ébbero	fátto

Maĭ mult ca perfect. (*Più che perfetto*).

Singular		*Plural*	
Aveva (évo) Avévi Aveva (ca)	fátto	Avevámo Aveváte Avévano	fátto

Futurul simplice (*Futuro semplice*).

Singular	*Plural*
Farò	Farémo
Farai	Faréte
Farà	Faránno

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singular		*Plural*	
Avrò Avrái Avrà	fátto	Avrémo Avréte Avránno	fátto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural.*
Faréi	Farémmo
Farésti	Faréste
Farébbe	Farébbero

Trecut (Passáto).

Singular.	*Plural.*
Avréi, Avrésti, Avrébbe } fatto	Avremmo, Avréste, Avrébbero } fatto

Modul împerativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
Fa	Facciámo
Fáccia	Fáte
	Fácciano

Modul subjunctiv. (*Modo soggiuntivo*).

Presentŭ (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io fáccia	Che noi facciámo
Che tu fáccia	Che voi facciáte
Ch'égli-élla fáccia	Ch'églino-élleno fácciano

Imperfect (Imperfétto)

Singular	*Plural*
Ch'io facessi	Che noi facéssimo
Ché tu facéssi	Che voi facéste
Ch'égli-ella facésse	Ch'églino-élleno facéssero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato).

Singular		*Plural.*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli-élla ábbia	fatto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino-élleno ábbiano	fatto

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto)*

Singular		*Plural.*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli-élla avesse	fatto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino-élleno avéssero	fatto

Modulŭ infinitŭ *(Modo infinito)*.

Presentŭ (Presente)

Fare-fácere

Trecut (Pasaáto).

Aver fatto

Futur (futuro)

Dover fare

Participiulŭ activŭ (*Participio attivo*)

Faciénte-i

Gerundiŭ (Gerundio)

Present (Presente)

Facéndo

Trecut (Passato)

Avéndo fátto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Fatto-a-i-e

Dire (a dice) dícere

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Dico	Diciàmo
Dici	Dite
Dice	Dícono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural.*
Diceva (évo-ea)	Dicevámo
Dicévi	Diceváte
Diceva (ea)	Dicévano

Perfectŭ. (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Dissi	Dicemmo
Dicésti	Diceste
Disse	Díssero

Trecutul nedefinitŭ. (*Passato próssimo*).

Singular.	*Plural.*
Ho, Hái, Ha } detto	Abbiámo, Avete, Hánno } detto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit (*Passato remóto*)

Singular.		*Plural.*	
Èbbi Avesti Ébbe	detto	Avemmo Aveste Ébbero	detto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular		*Plural.*	
Aveva (evo-ea) Avevi Aveva (ea)	detto	Avevàmo Avevváte Avévano	detto

Futurul simplice (*Futuro sémplice*).

Singular	*Plural*
Dirò	Diremo
Diráĭ	Direte
Dirà	Diránno

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singular		*Plural.*	
Avrò Avráĭ Avrà	detto	Avremo Avrete Avránno	detto

Modul condiţional (*Modo condizionale*).

Present (Presene).

Singular.	*Plural.*
Direi	Diremmo
Direste	Direste
Direbbe	Direbbero

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Avrei Avresti Avrebbe	detto	Avremmo Avreste Avrebbero	detto

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular.	*Plural.*
	Diciámo
Di'	Dite
Dica	Dícano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presénte).

Singular.	*Plural.*
Ch'io dica	Che noi diciámo
Che tu dica	Che voi diciáte
Ch'egli-ella dica	Ch'eglino-elleno dícano

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io dicessi	Che noi dicéssimo
Che tu dicessi	Che voi diceste
Ch'egli-ella dicesse	Ch'eglino-elleno dicessero

Trecut (Passato)

Singular.		*Plural.*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'egli-ella ábbia	detto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'eglino-elleno ábbiano	detto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular.		*Plural.*	
Ch'io avessi Che tu avessi Ch'egli-ella avesse	detto	Che noi avessimo Che voi aveste Ch'eglino-elleno avessero	detto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presénte)

Dire-dicere.

Trecutŭ (*Passato*)

Aver detto.

Futurŭ (Futuro).

Dover dire.

Participiul activŭ (*Participio attivo*)

Dicente-i.

Gerundiu (Gerúndio)

Present (Presente)

Dicendo.

Trecutŭ (Passato)

Avendo detto.

Participiul passivŭ (*Participio passivo*).

Detto-a-i-e.

Contracţiunea se face assemenea în următorele compuse:

Condúrre (a conduce)	de la	conducĕre
Dedúrre (a deduce)	—	deducĕre
Introdúrre (a introduce)	—	introdúrre

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Prodúrre (a produce)	—	producĕre
Ricondúrre (a conduce din noŭ)	—	riconducĕre
Ridúrre (a reduce)	—	riducĕre
Sedúrre (a seduce)	—	seducĕre
Tradúrre (a traduce)	—	traducĕre
Antepórre (a pune înainte)	—	anteponĕre
Appórre (a pune asupra)	—	apponĕre
Compórre (a compune)	—	componĕre
Contrappórre (a pune contra)	—	contrapponĕre
Depórre (a depune)	—	deponĕre
Dispórre (a dispune)	—	disponĕre
Espórre (a espune)	—	esponĕre
Frappórre (a pune la medioloc)	—	frapponĕre
Impórre (a impune)	—	imponĕre
Oppórre (a opune)	—	opponĕre
Pospórre (a pune pe urmă)	—	posponĕre
Prepórre (a pune înainte)	—	preponĕre
Propórre (a propune)	—	proponĕre
Ripórre (a pune bine)	—	riponĕre
Soprappórre şi sovrappórre (a pune asupra)	—	soprapponĕre şi sovrapponĕre
Sottopórre (a supune)	—	sottoponĕre
Spórre (a spune)	—	sponĕre
Supporre şi presuppórre (a presupune)	—	supponĕre şi presupponĕre
Astrarre (a abstrage)	—	astraĕre
Attrárre (a attrage)	—	attraĕre
Contrárre (a contracta)	—	contraĕre
Detrárre (a scadé-a scóte)	—	detraĕre
Estrárre (a estrage)	—	estraĕre
Ritrárre (a retrage)	—	ritraĕre
Sottrárre (a scóte-a libera)	—	sottraĕre
Assuefáre (a obicinui)	—	assuefacĕre
Confáre (a cuveni)	—	confacĕre
Contraffáre (a falsifica)	—	contraffacĕre
Disfáre (a disface)	—	disfacĕre
Liquefáre (a topi)	—	liquefacĕre
Misfáre (a face uă crimă)	—	misfacĕre
Rifáre (a face din noŭ)	—	rifacĕre

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Satisfáre și Soddisfáre (a satisface)	—	satisfacĕre
	—	soddisfacĕre
Sopraffáre (a prisosi-a opprime	—	sopraffacĕre
Strafáre (a face maĭ mult de quât nu trebue)	—	strafacĕre
Stupefáre (a face a încremeni)	—	stupefacĕre
Benedíre (a bine cuvînta)	—	benedicĕre
Contraddíre (a contraḑice)	—	contraddicĕre
Disdíre (a retracta vorba-a nu fi cuviincios)	—	disdicĕre
Maledíre (a blĕstema)	—	maledicĕre
Predíre (a preḑice)	—	predicĕre
Ridíre (a ḑice din noŭ)	—	ridicĕre

Aceste compuse se conjugă după (addúcre, pórre, trárre, fáre, dire) în modul arĕtat maĭ sus.

Verbele terminate în (gliere,) precum și verbele (bevĕre și svellĕre) aŭ assemenea doue infinite, și se conjugă în modul următor:

Cógliere și córre (a cullege)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Cóglio séŭ cólgo	Cogliámo
Cógli	Cogliete
Cóglie	Cólgono séŭ cogliono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural.*
Coglléva (évo)	Coglievámo
Cogliévi	Coglieváte
Coglléva (ea)	Cogliévano (éano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Cólsi	Cogliémmo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Cogliésti	Cogliéste
Cólse	Cólsero

Trecut nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } cólto	Abbiámo, Avéte, Hanno } cólto

Trecut definit (*Passato remóto*).

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } colto	Avémmo, Avéste, Ébbero } colto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular.	*Plural.*
Avéva (évo), Avévi, Aveva (éa) } colto	Avevámo, Aveváte, Avévano } colto

Futurulŭ simplice (*Futuro semplice*).

Singular.	*Plural.*
Coglierò séŭ corrò	Coglierémo séŭ corrémo
Coglieráĭ — corráĭ	Coglieréte — corréte
Coglierà — corrà	Coglieránno — corránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.	*Plural.*
Avrò, Avráĭ, Avrà } colto	Avrémo, Avréte, Avrànno } colto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condițional (*Modo condizionale*).

Presentŭ (Presente).

Sîngular.	*Plural.*
Coglieréi séŭ corréi	Coglierémmo séŭ corrémmo
Coglierésti — corrésti	Coglieréste — corréste
Coglierébbe — corrébbe	Coglierébbero — corrébbero

Trecutŭ (Passato).

Singular.	*Plural.*
Avréi, Avrésti, Avrebbe } cólto	Avrémmo, Avréste, Avrébbero } cólto

Modui imperativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
	Cogliámo
Cógli	Cogliéte
Cólga	Colgano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Presentŭ (Presente).

Sîngular.	*Plural.*
Ch'io cólga	Che noi cogliámo
Che tu cólga	Che voi cogliáte
Ch'égli-élla colga	Ch'églino-élleno cólgano

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Ch'io cogliéssi	Che noi cogliéssimo
Che tu cogliéssi	Che voi cogliéste
Ch'égli-ella cogliésse	Ch'églino-élleno cogliéssero

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecutŭ (Passato).

Singular.		*Plural.*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli-élla ábbia	cólto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino-élleno ábbiano	cólto

Maĭ muitŭ ca perfect *(Più che perfetto).*

Singular.		*Plural.*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'egli-èlla avésse	colto	Che noi avéssimo Che vo avéste Ch'églino-élleno avéssero	cólto

Modul infinitŭ *(Modo infinito).*

Presentŭ (Presente).

Cógliere séŭ córre.

Trecutŭ (Passato).

Avér cólto.

Futurŭ (Futuro).

Dover cógliere.

Participiul activ. (*Participio attivo*).

Cogliénte-i.

Gerundiŭ (Gerúndio).

Presentŭ (Presente).

Trecutŭ (Passato).

Avéndo cólto

Participiul passivŭ *(Participio passivo).*

Colto-a-i-e.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Assemenea se conjugă şi celle l'alte verbe terminate în (gliere), precumŭ: scégliere séŭ scérre (a allege) sciógliere séŭ sciorre (a deslega) tógliere séŭ tórre (a lua-a scóte).

Compusele de la aceste verbe, precum: raccógliére (a aduna) ricógliere (a cullege din noŭ) prescégliere (a allege cu preferinţa) disciógliere (a deslega) ritógliere (a lua din noŭ) séŭ (raccórre), (ricórre)-(prescérre)-(disciórre), (ritórre) se conjugă totŭ assemenea.

Bevere séŭ bére (a bee).

Modul indicativŭ *(Modo indicativo).*

Prcsentŭ (Presente).

Singular.	*Plnral.*
Bévo (béo poet.)	Beviámo (beiámo)
Bévi (béi)	Bevéte (beéte)
Béve (bée)	Bévono (béono)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Bevéva (evo)	Bevevámo
Bevévi	Beveváte
Bevéva (ea)	Bevévano (beéano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Bevéi-étti-bévvi-bébbi	Bevémmo
Bevésti	Bevéste
Bevè-étte-bévve-bébbe	Bevérono-éttero-bévvero bébbero

Trecutul nedefinit *(Passato próssimo)*

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } bevúto	Abbiámo, Avéte, Hánno } bevúto

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecutul definit *(Passato remoto)*

Singular		*Plural*	
Ebbi Avésti Ébbe	bevúto	Avémmo Avéste Ébbero	bevúto

Maï mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (ea)	bevuto	Avevámo Aveváte Avévano	bevuto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Reverò (berò)	Beverémo (berémo)
Beverái (berái)	Beveréte (beréte)
Beverà (berà)	Beveránno (beránno)

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular		*Plural*	
Avrò Avrái Avrà	bevúto	Avrémo Avréte Avránno	bevuto

Modul condiţional (*Modo condizionále*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Beveréi (beréi)	Beverémmo (berémmo)
Beverésti (berésti)	Beveréste (beréste)
Beverébbe (berébbe)	Beverébbero (berébbero)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecut (Passáto)

Singular		*Plural*	
Avréi Avrésti Avrébbe	bevuto	Avrémmo Avréste Avrébbero	bevúto

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural*
	Beviámo (beiámo)
Bévi (béi poet)	Bevéte (beéte)
Béva (béa)	Bévono (béono)

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io béva (béa poet)	Che noi beviámo (beiámo)
Che tu béva (béa)	Che voi bevíáte (beiáte)
Ch'égli-élla-beva-(béa)	Ch'églino-élleno bévano (béano)

Imperfeet (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io bevéssi (beéssi)	Che noi bevéssimo (beéssimo)
Che tu bevéssi (beéssi)	Che voi bevéste (beéste)
Ch'égli-élla bevésse (beésse)	Ch'églino-élleno bevéssero (beéssero)

Trecut (*Passato*)

Singular		*Plural*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Che'égli-élla ábbia	bevúto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino-élleno ábbiano	bevúto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maï mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli-élla avésse	bevúto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino-élla avéssero	bevúto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Bévere séü bére

Trecut (Passato)

Aver bevuto

Futur (Futuro)

Dovér bevere séü bére

Participiul activ (*Participiul attivo*)

Bevénte-i

Gerundiu (Gerúndio).

Presentŭ (Presente).

Bevendo.

Trecutŭ (Passato).

Avéndo bevuto,

Participiul passivŭ (*Participio passivo*).

Bevuto-a-i-e.

Svéllere séü svérre (a smulge).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul indicativ *(Modo indicativo).*

Presentŭ (Presente).

Singular.	*Plural.*
Svéllo (svelgo)	Svelliámo
Svélli	Svelléte
Svélle	Svéllono (svélgono)

Imperfect (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Svelléva (evo)	Svellevámo
Svellévi	Svelleváte
Svelléva (ea)	Svellévano (éano)

Perfectŭ (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Svélsi	Svellémmo
Svellésti	Sveléste
Svélse	Svélsero

Trecutul nedefinitŭ *(Passáto próssimo).*

Singular.	*Plural.*
Ho, Hái, Ha } svélto	Abbiámo, Avete, Hánno } svélto

Trecutul definitŭ *(Passato remóto).*

Singular.	*Plural.*
Ébbi, Avésti, Ébbe } svélto	Avémmo, Avéste, Ébbero } svélto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfectŭ *(Più che perfetto).*

Singular.		*Plural.*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (ea)	svélto	Avevámo Aveváte Avévano	svelto

Futurul simplice *(Futuro semplice).*

Singular.	*Plural.*
Svellerò şi sverrò	Svellerémo — sverrémo
Svelleráĭ — sverráĭ	Svelleréte — sverréte
Svellerà — sverrà	Svelleránno — sverránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avráĭ Avrà	svélto	Avrémo Avréte Avránno	svélto

Modul condiţionalŭ *(Modo condizionale).*

Presentŭ (Presente).

Singular.	*Plural.*
Svelleréĭ şi sverréĭ	Svellerémmo şi sverrémmo
Svelleresti — sverrésti	Svelleréste — sverréste
Svellerébbe — sverrébbe	Svellerébbero — sverrebbero

Trecutŭ (Passato).

Singular.		*Plural.*	
Avréĭ Avrésti Avrébbe	svelto	Avrémmo Avréste Avrébbero	svélto

Modul imperativŭ *(Modo imperativo).*

Singular.	*Plural.*
	Svelliámo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Svélli	Svelléte
Svella séü svélga	Svélláno-svélgano

Modulŭ subjunctivŭ *(Modo soggiuntivo)*

Presentŭ (Presente).

Singular.	*Plural.*
Ch'io svélla séü svélga	Che noi svelliámo
Che tu svélla — svélga	Che voi svelliáte
Ch'egli svélla — svélga	Ch'églino svéllano-svélgano

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Ch'io svelléssi	Che noi svelléssimo
Che tu svelléssi	Che voi svelleste
Ch'égli svellésse	Ch'églino svélles éssero

Trecutŭ (Passato).

Singular.	*Plural.*
Ch'io ábbia } svélto	Che noi abbiámo } svélto
Che tu ábbia } svélto	Che voi abbiáte } svélto
Ch'égli ábbia } svélto	Ch'eglino ábbiano } svélto

Mai mult ca perfectŭ (*Più che perfetto*).

Singular.	*Plural.*
Ch'io avéssi } svelto	Che noi avéssimo } svélto
Che tu avéssi } svelto	Che voi avéste } svélto
Ch'égli avésse } svelto	Ch'églino avéssero } svélto

Modul infinitŭ (*Modo infinito*).

Presentŭ (Presente).

Svéllere séü svérre.

Trecutŭ (Passato).

Avere svélto.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurŭ (Futuro).

Dovére svéllere.

Participiul activŭ (*Participio attivo*).

Svelléntе-i

Gerundiu (Gerúndio)

Presentŭ (Presente).

Svelléndo.

Trecutŭ (Passato).

Avéndo svelto.

Participiul passivŭ (*Participio passivo*).

Svélto-a-i-e.

Afară de aceste verbe maĭ suntŭ alte terminate în (ĕre) lungŭ adecă cu accentulŭ tonicŭ asupra penultimeĭ sillabe, carĭ suferŭ uă contracțiune la (Futurulŭ Indicativuluĭ) și la (Presentele Condiționaluluĭ) unde perdŭ vocala (e) din penultima sillabă; precumŭ:

	Futurŭ			Condiționalŭ	
Devére (a fi datorŭ)	dovrò	(în locŭ de	doverò)	dovréi	(doverei)
Parére (a pâré)	parrò	—	(parerò)	parréi	(parerei)
Potere (a poté)	potrò	—	(poterò)	potrei	(poterei
Sapére (a sci)	saprò	—	(saperò)	sapréi	(saperei)
Vedére (a vedé)	vedrò	—	(vederò)	vedréi	(vedereĭ)

Ensă quândŭ verbele suntŭ terminate în (nere) și (lere), literele (n) și (l) se scâmbă în (r) înaintea luĭ (r) la (Futurulŭ Indicativuluĭ și la (Presentele Condiționaluluĭ), carĭ suferŭ contracțiunea; precumŭ:

	Futurŭ			Condiționalŭ	
Dolére (a doré)	dorrò în locŭ de		(dolerò)	dorrei	(dolerei)
Rimanere (a remane)	rimarrò	—	(rimanerò)	rimarrei	(rimanerei)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Tenere (a ţine)	terrò	—	(tenerò)	terrei	(tenerei)
Valere (a preţui)	varrò	—	(valerò)	varrei	(valerei)
Volere (a voi)	vorrò	—	(volerò)	vorrei	(volerei)

Observaţiunĭ asupra verbelorŭ in (ire).

Din verbele terminate în (ire), numaĭ urmâtórele aŭ terminaţiunea regulată în (o) la (Presentele Indicativuluĭ) precum:

Infinitŭ	Presentŭ	Perfectŭ	Part. pas.
Apríre (a deschide)	Apro	Aprii şi Apersi	Aperto
Bollíre (a ferbe)	Bóllo	Bollíi	Bollito
Convertíre (a convertí)	Converto	Convertíi	Convertito
Copríre (a acoperi)	Cópro	Coprii-Copersi	Coperto
Cucire (a cóse)	Cúcio	Cucíi	Cucíto
Dormíre (a dorme)	Dormo	Dormìi	Dormíto
Fuggíre (a fugi)	Fuggo	Fuggíi	Fuggíto
Partire (a pleca)	Parto	Partíi	Partito
Pentirsí (a se câi)	Mi pento	Mi pentíi	Mi son pentito
Seguire (a urma)	Seguo	Seguíi	Seguito
Sentire (a senţi)	Sento	Sentíi	Sentito
Servíre (a servi)	Servo	Servíi	Servito
Vestíre (a îmbrâca)	Vesto	Vestíi	Vestito

Spre a desluşi maĭ bíne conjugaţiunea acestorŭ verbe, dâmŭ aci unŭ esemplu; precumŭ:

Apríre (a deschide)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Apro	Apriámo
Apri	Aprite
Apre	Áprono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Apríva (ívo-ía)	Aprivámo
Aprívi	Apriváte
Apríva (ía)	Aprívano

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Aprii apersi	Aprímmo
Apristi	Apriste
Aprí-apérse	Aprírono-apérsero

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } apérto	Abbiámo, Avete, Hánno } apérto

Trecut definit (*Passato remoto*)

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } apérto	Avemmo, Avéste, Ébbero } apérto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Avéva (évo-ea)	apérto	Avevámo	apérto
Avévi		Aveváte	
Avéva (ea)		Avévano	

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular.	*Plural.*
Aprirò	Aprirémo
Aprirái	Apriréte
Aprirà	Apriránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular		*Plural*	
Avrò	apérto	Avremo	apérto
Avrái		Avréte	
Avrà		Avránno	

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Siugular.	*Plural*
Apriréi	Aprirémmo
Aprirésti	Apriréste
Aprirébbe	Aprirébbero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Avrei	apérto	Avrémmo	apérto
Avrésti		Avréste	
Avrébbe		Avrébbe	

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural*
Apri	Apriámo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Apra	Apríte Áprano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io ápra	Che noi apriámo
Che tu ápra	Che voi apriáte
Ch'égli ápra	Ch'églino áprano

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Ch'io apríssi	Che noi apríssimo
Che tu apríssi	Che voi apríste
Ch'égli aprísse	Ch'églino apríssero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io ábbia Che tu ábbia } apérto Ch'egli ábbia	Che noi abbiámo Che voi abbiáte } apérto Ch'églino ábbiano

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural.*
Ch'io avéssi Che tu avéssi } apérto Ch'egli avésse	Che noi avéssimo Che voi avéste } aperto Ch'églino avéssero

Modul infinit (*Modo infinito*).

Present (Presente)

Aprire

Trecut (Passato)

Avere apérto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Futur (Futuro)

Dovere aprire

Participiul activ (*Participio attivo*)

Aperiénte-i

Gerundiŭ (Gerúndio)

Present (Presente)

Apréndo

Trecut (Passato)

Avéndo apérto

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Apérto a-i-e

Tóte celle-l'alte verbe terminate în (íre) depârtânduse de acéstă regulă, terminä, la Presentele îndicativuluĭ, în (ísco;) precum,

Infinitŭ	Present	Perfect	Part. Pass.
Abolire (aboli)	Abolísco	Abolíi	Abolito-a-i-e
(Arricchíre (a înbogâți)	Arricchisco	Arricchíi	Arricchíto
Arrossíre (a roșì)	Arrossisco	Arrossíi	Arrossíto
Bandíre (a goni)	Bandísco	Bandíi	Bandíto
Capire (a încapé-a) (înțellege)	Capísco	Capíi	Capíto
Colpíre (a lovi)	Colpísco	Colpíi	Colpíto
Compatíre (a compatimi)	Compatísco	Compatíi	Compatíto
Concepíre (a concepe)	Concepísco	Concepíi	Concepíto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Digeríre	Digerisco	Digeríi	Digeríto
Fiorire (a înflori)	Fiorísco	Fioríi	Fioríto
Gradíre (a primi cu plâcere)	Gradisco	Gradíi	Gradíto
Impazzíre (a nebuni)	Impazzísco	Impazzíi	Impazzíto
Incrudelíre (a încrudi)	Incrudelísco	Incrudelíi	Incrudelíto
Seppellíre (a îngropa)	Seppellísco	Seppellíi	Seppellíto
Spédire (a trimitte)	Spedísco	Spedíi	Spedíto
Tradíre (a trâda)	Tradísco	Tradíi	Tradíto
Ubbidíre séü	Ubbidisco séü	Ubbidíi séü	Ubbidito séü
Obbedíre	Obbedísco	Obbedíi	Obbedito
Uníre	Unísco	Unfi	Uníto

Spre a deslusi maï bine conjugaţiunea acestor verbe, dâm aci un esemplu; precum:

Abolíre (a abdi)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural.*
Abolísco	Aboliámo
Abolísci	Abolite
Abolísce	Aboliscono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Aboliva (évo ía)	Abolivámo
Abolívi	Abolivâte
Aboliva (ía)	Abolívano (íáno)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Abolíi	Abolímmo
Abolísti	Abolíste
Abolì	Abolírono

Trecut nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } abolíto	Abbiámo, Avéte, Hanno } abolíto

Trecutul definit (*Passato remoto*).

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } abolíto	Avémmo, Avéste, Ébbero } abolíto

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Avéva (évo-ea), Avévi, Aveva (ea) } abolito	Avevámo, Aveváte, Avévano } abolíto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singulur	*Plural*
Abolirò	Abolirémo
Aboliráì	Abolirétе
Abolirà	Aboliránno

Futurul compus (*Futurul composto*)

Singular	*Plural*
Avrò, Avrúi, Avrà } abolito	Avrémo, Avréte, Avránno } abolíto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Aboliréi	Abolirémmo
Abolirésti	Abolireste
Abolirébbe	Abolirébbero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Avréi, Avresti, Avrébbe } abolito	Avrémmo, Avréste, Avrébbero } abolito

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural*
Abolísci	Aboliámo
Abolísca	Abolite
	Abolíscano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io abolísca	Che noi abolíamo
Che tu abolísca	Che voi aboliáte
Ch'égli abolísca	Ch'églino abolíscano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io abolíssi	Che noi abolissimo
Che tu abolissi	Che voi abolíste
Ch'égli abolísse	Ch'églino abolíssero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'egli ábbia	abolito	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino ábbiano	abolito

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli avésse	abolíto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'eglino avéssero	abolito

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Abolíre

Trecut (Passato)

Avere abolíto

Futur (Futuro)

Dovere abolíre

Participiul activ (*Participio attivo*)

Aboliénte-i

Participiul passiv. *(Participio passivo).*

Abolito-a-i-e

Maĭ sunt verbe terminate la înfinit în (ire), carĭ la (Presentele Indicativuluĭ) termină în (o) și în (isco), precum:

Infinit	Present	Perfect	Part. pass.
Abborríre (a detesta)	Abbórro și Abborrísco	Abborrii	Abborríto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Avvertíre (a averti) (a însciinţa)	Avvérto şi Avvertísco	Avvertíi	Avvertíto
Eseguíre (a esecuta)	Eséguo şi Eseguísco	Eseguíi	Eseguíto
Ferire (a feri-a lovi)	Féro şi Ferísco	Ferii	Feríto
Inghiottíre (a înghiţí)	Inghiótto şi Inghiottisco	Inghiottíi	Inghiottito
Languíre (a lângi)	Lánguo şi Languísco	Languíi	Languíto
Mentíre (a minţi)	Ménto şi Mentísco	Mentíi	Mentíto
Muggíre (a mugi)	Múggo şi Muggísco	Muggíi	Muggíto
Offerire şi Offrire (a oferi)	Offro şi Offerísco	Offríi şi Offerii	Offérto şi Offeríto
Partíre (a pleca-a despârţi)	Párto*) şi Partisco	Partii	Partito
Patire (a pâţi)	Páto şi Patisco	Patii	Patito
Perire (a peri)	Péro şi Perisco	Perii	Perito
Proseguire (a urma)	Proséguo şi Proseguisco	Proseguii	Proseguito
Profferire (a proferi) (a pronunţia)	Profféro şi Profferisco	Profferii	Profferito
Soffrire şi Sofferíre	Soffro (a suferi) şi Sofferisco	Soffrii şi Sofferii	Sofférto şi Sofferito

(*) Quândŭ *partíre* însemnéză *a pleca*, face *párto* la pres. indic.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Spre a desluşi maï bine conjugaţiunea acestor verbe, dâm aci un esemplu, precum:

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Abbórro şi abborísco	Abborriámo
Abbórri — abborrísci	Abborríte
Abbórre — abborrisce	Abbórrono-abborríscono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Abborríva (ívo)	Abborrivámo
Abborrívi	Abborriváte
Abborriva (ia)	Abborrivamo (iano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Abborrii	Abborrimmo
Abborristi	Abborriste
Abborrì	Abborrirono

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } abborrito	Abbiámo, Avéte, Hánno } abborrito

Trecutul definit (*Passato remoto*)

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } abborrito	Avémmo, Avéste, Ébbero } abborríto

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Maï mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Avéva (évo-eà) Avéva Avéva (ea)	abborrito	Avevámo Avéváte Avévano	abborrito

Futurul simpiice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Abborrirò	Abborrirémo
Abborrirái	Abborriréte
Abborrirà	Abborriránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular		*Plural*	
Avrò Avrái Avrà	abborrito	Avremo Avrete Avranno	abborrito

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Abborriréi	Abborrirémmo
Abborrirésti	Abborrireste
Abborrirébbe	Abborrirébbero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Avrei Avresti Avrebbe	abborrito	Avremmo Avreste Avrebbero	abborito

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural*
Non abborríre	Abborriámo
Abborrici	Abborrite
Abborrísca	Abborriscano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io abborrisca	Che noi abborriámo
Che tu abborrisca	Che voi abborriáte
Ch'egli abborrisca	Ch'églino abborríscano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io abborrissi	Che noi abborrissimo
Che tu abborrissi	Che voi abborriste
Ch'égli abborrisse	Ch'églino abborrissero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io ábbia	abborrito	Che noi abbiámo	abborrito
Che tu ábbia		Che voi abbiáte	
Ch'égli ábbia		Ch'églino ábbiano	

Maï mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io avéssi	abborrito	Che noi avéssimo	abborito
Che tu avéssi		Che voi avéste	
Ch'egli avésse		Ch'églino avéssero	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Abborrire

Trecut (Passato)

Avere aborrito

Futur (Futuro)

Dovere abborrire

Participiul activ (*Participio attivo*)

Abborriente-i

Gerundiŭ (Gerúndiò)

Present (Presente)

Abborrendo

Trecut (Passato)

Avéndo abborrito

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Abborrito-a-i-e

Observaţiunĭ

Persóna antêia plurală din Pres. Indic. şi Imper. precum şi persónele ântêia şi a doua din Present. subjunctivuluĭ ale verbelor (Ardire) a cuteza, a îndresni (Atterrire) a speria (Marcire) a putreḑi (Smaltire) a mistui-a vinde mărfurĭ, trebue să facă (ardischiamo, ardischiáte, atterrischiámo, atterrischiáte, marcischiámo, marcischiáte, smaltischiámo, smaltischiáte) spre a nu se confunde cu ardiámo, ardiáte, atteriámo, atterriáte, marciámo, marciáte, smaltiamo, smaltiáte din Presentele Indicativuluĭ, Imperativuluĭ şi Subjunctivuluĭ ale verbelor (Ardere) a arde (Atterráre) a derima (Marciáre) a marşia (Smaltare) a smalta.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

SECȚIUNEA II.

Verbele neregulate

Conjugațiunea I.

Andàre (a merge)

Modul Indicativ (*Modo Indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Vo-(vado)	Andiámo
Vái	Andàte
Va	Vánno

Imperfectul (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Andava (ávo)	Andavámo
Andávi	Andaváte
Andáva	Andávano

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Andái	Andámmo
Andásti	Andáste
Andò	Andárono

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular	*Plural*
Sono, Sèi, È } andato-a	Siámo, Siète, Sòno } andati-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit (*Passato remóto*)

Singular		*Plural*	
Fúi Fósti Fu	andato-a	Fúmmo Foste Furóno	andáti-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Éra (éro) Éri Éra	andato-a	Eravámo Eraváte Érano	andati-e

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Anderó și andró	Anderémo și andrémo
Anderài — andrài	Anderete — andrete
Anderà — andrà	Anderanno — andranno

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singular		*Plural*	
Sarò Saràì Sarà	andàto-a	Sarémo Saréte Saànno	andàti-e

Modul condițional (*Modo condizionále*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Anderéi și andréi	Anderémmo și andrémmo
Anderésti — andrésti	Anderéste — andréste
Anderébbe — andrébbe	Anderérebero — andrébber o

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Saréi Sarésti Sarébbe	andato-a	Sarémmo Saréste Sarébbero	andati-e

Modul imperativ (*Modo Imperativo*)

Singular	*Plural*
Va Vàda	Andiàmo Andàte Vàdano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io vàda Che tu vàda (vadi) Ch'égli-élla-váda	Che noi andiámo Che voi andiáte Ch'églino-elleno vádano

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io andássi Che tu andássi Ch'égli-ella andásse	Che noi andássimo Che voi andáste Ch'eglino-élleno andássero

(*Trecut* (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io sia Che tu sia (sii) Ch'egli-ella sia	andato-a	Che noi síámo Che voi siáte Ch'églino-élleno siano	andati-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi Che tu fóssi Ch'égli-élla fósse	andato-a	Che noi fóssimo Che voi foste Ch' églino-elleno fóssero	andati-e

Modul infinit (*Modo infinito*).

Present (Presente)

Andáre

Trecutŭ. (Passáto).

Essere andáto

Futurŭ (Futuro)

Dovere andare-ésser per andare

Participiul activ (*Participio attivo*).

Andante-i

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente)

Andando

Trecut (Passato).

Essendo andáto-a-i-e

Participiul passiv (*Participio Passivo*)

Andato-a-i-e

Compusele urmátóre se conjugă regulat după verbele (Amáre) a ama: —

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

(Riandáre) a esamina din noŭ un lucru deja făcut-a'şi aduce a minte (trasandáre) a trece cu vedere.

Dáre (a da)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Do	Diámo
Dái	Date
Dà	Dánno

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Dáva (ávo)	Davámo
Dávi	Daváte
Dáva	Dávano

Perfect (*Perfetto*)

Singular.	*Plural*
Diédi (détti-diéi)	Démmo
Désti	Déste
Diéde (détte-diè)	Diédero (déttero-diérono)

Tractul nedefinit (*Passáto próssimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hai, Ha } dato	Abbiámo, Avéte, Hánno } dáto

Trecutul definit (*Passáto remóto*)

Singular.	*Plural.*
Ébbi, Avésti, Ébbe } dáto	Avémmo, Avéste, Ébbero } dato

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto)*

Singular		*Plural.*	
Avéva (évo)	dáto	Avevámo	dáto
Avévi		Aveváte	
Aveva		Avévano	

Futurul simplice *(Futuro sémplice).*

Singular.	*Plural.*
Darò	Darémo
Darái	Daréte
Darà	Daránno

Futurul compus (*Futúro compósto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò	dáto	Avrémo	dato
Avrái		Avréte	
Avrà		Avránno	

Modul condiţional (*Módo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Daréi (daría)	Darémmo (daríamo)
Darésti	Daréste
Darébbe (daría)	Darébbero (darébbono-dariano)

Trecut *(Passáto)*

Singular.		*Plural.*	
Avréi	dato	Avrémmo	dáto
Avrésti		Avréste	
Avrébbe		Avrébbero	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul imperativ. (*Modo imperativo*),

Singular.	*Plural.*
Dà	Diámo
Dia	Dáte
	Diano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente)

Ch'io dia	Che noi diámo
Che tu dia (dii)	Che voi diáte
Ch'égli dia	Ch'églino diano

Imperfect (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io déssi	Che noi déssimo
Che tu déssi	Che voi déste
Ch'égli désse	Ch'églino déssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	dato	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino ábbiáno	dato

Maĭ multŭ ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli avésse	dáto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	dáto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Dare

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato)

Avér dato

Futur (Futuro)

Dovér dáre ésser per dáre

Participiul activ (*Participio attivo*).

Dánte-i

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente).

Avéndo dáto

Participiul passiv (*Participio passivo*).

Dato-a-i-e

Compusul (ridáre) a da din nou, se conjugă ca (dare) Ensă următorele compuse (circondáre) a înconjura (ridondáre) a abonda-a-resulta (secondáre) a urma, se conjugă regulat ca verbul (amáre).

Stare (a sta)

Modul indicativ (*Modo Indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Sto	Stiámo
Stai	Státe
Sta	Stánno

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Stáva	Stavámo
Stávi	Staváte
Stáva	Stávano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Stétti	Stémmo
Stesti	Steste
Stette	Stettero

Trecutul nedefinit (Passato Próssimo)

Singular	*Plural*
Sono, Séi, E } stato-a	Siámo, Siéte, Sóno } státi-e

Trecutul definit (*Passato remoto*)

Singular	*Plural*
Fui, Fósti, Fu } stato-a	Fúmmo, Fóste, Fúrono } stati-e

Mai mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular	*Plural*
Éra (éro), Éri, Éra } stato-a	Eravámo, Eraváte, Érano } stati-e

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular	*Plural*
Starò	Starémo
Staráì	Staréte
Starà	Staránno

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul compus. (*Futúro composto*)

Singular		*Plural*	
Sarò Saráì Sarà	stato-a	Sarémo Saréte Saránno	stati-e

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Staréi (staria)	Starémmo (staríamo)
Starésti	Staréste
Starébbe (staria)	Starébbero (starébbno-stariano)

Trecut (Passáto)

Singular		*Plurar*	
Saréi Sarésti Sarébbe	stato-a	Sarémmo Saréste Sarébbero	stati-e

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural.*
Sta	Stiamo
Stía	Státe
	Stiano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io stia	Che noi stiámo
Che tu stia (stii)	Che voi stiáte
Ch'égli stia	Ch'églino stiáno

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural.*
Ch'io stéssi	Che noi stéssimo
Che tu stéssi	Che voi stéste
Ch'égli stésse	Ch'églino stéssero

Trecut (Passato).

Singular	*Plural*
Ch'io sia Che tu sia (sii) } stato-a Ch'égli sia	Che noi siàmo Che voi siáte } stati-e Ch'églino siano

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural.*
Ch'io fóssi Ch tu fóssi } stato-a Ch'égli fósse	Che noi fóssimo Che voi fóste } stati-e Ch'églino fossero

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Stáre

Trecut (Passato)

Éssere státo-a-i-e

Futur (Futuro)

Dovére stáre-éssere per istáre

Participiul activ (*Participio attivo*)

Stánte-i

Gerundiŭ (Gerúndio)

Prcsent (Presente)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Stándo

Trecut (Passato)

Esséndo stato-a-i-e

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Stato-a-i-e

Compusele (instáre) a face instanță (ristáre) a se opri, se conjugă ca (stáre). Ensă (accostáre) a apropia (distáre) a fi departe (contrastáre) a contrasta (ostáre) a se opune, se conjugă regulat ca verbul (amáre).

Compusul (soprastáre) séŭ (sovrastáre) quând se întrebuințéză în sensul verbelor a întrece, a învince, a domni, se conjugă régulat ca verbul (amáre) și quând se întrebuințéză în sensul verbelor a întârdia, a timpuriza (a amêna) se conjugă ca (stáre).

CONGIUGAȚIUNEA II

— Potére (a putê)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Pósso	Possiámo
Puói	Potete
Può (puóte)	Póssono (ponno)

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Potéva (évo)	Potevámo
Potévi	Poteváte
Poteva (éa)	Poteváno (éano)

Perfectŭ. (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Potéi-potétti	Potémmo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Potésti	Potéste
Poté (potétte)	Potérono (potéttero)

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular		*Plural*	
Ho Hái Ha	potuto	Abbiámo Avéte Hánno	potuto

Trecut definit (*Passato remóto*)

Singularŭ.		*Plural*	
Ébbi Avésti Ébbe	potuto	Avémmo Avéste Ébbero	potuto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural.*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (ea)	potuto	Avevámo Avevate Avévano	potuto

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular	*Plural*
Potrò	Potrémo
Potrái	Potréte
Potrà	Potránno

Futurul compusŭ (*Futúro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avrái Avrà	potuto	Avrémo Avréte Avranno	potuto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente.)

Singular	*Plural.*
Potréi (potria)	Potrémmo
Potrésti	Potréste
Potrébbe (potria)	Potrébbero - (potrébbono - potriano)

Trecut (Passato)

Singular.	*Plural.*
Avréi, Avresti, Avrébbe } potuto	Avrémmo, Avréste, Avrebbero } potuto

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io póssa	Che noi possiámo
Che tu póssa	Che voi possiáte
Ch'egli póssa	Ch'églino póssano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural.*
Ch'io potéssi	Che noi potéssimo
Che tu potéssi	Che voi potéste
Ch'egli potésse	Ch'eglino potéssero

Trecut (Passato).

Singular	*Plural*
Ch'io ábbía, Che tu ábbia, Ch'égli ábbia } potuto	Che noi abbiámo, Che voi abbiáte, Ch'églino ábbiano } potuto

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto)*

Singular		*Plural.*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli avesse	potuto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	potuto

Modul infinitŭ *(Modo infinito).*

Presentŭ (Presente).

Potére

Trecutŭ (Passato).

Avér potuto

Futurŭ (Futuro).

Ésser per potére

Gerundiŭ (Gerúndio).

Presentŭ (Presente).

Poténdo

Trecutŭ (Passato).

Avendo potúto

Participiul activ. *(Participio attivo).*

Potente-i

Participiul passivŭ *(Participio passivo).*

Potuto-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

— Dovere (a fi dator)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Devo-débbo-déggio	Dovémo-dobbiámo-deggiámo
Dévi-débbi-déi	Dovéte
Déve-debbe-dee	Dévono-débbono-déggiono-déono-dénno

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural.*
Dovéva (évo-ea)	Dovevámo
Dovévi	Doveváte
Dovéva (éa)	Dovévano

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Dovéi (dovétti)	Dovémmo
Dovesti	Dovéste
Dovè (devétte)	Dovérono (dovéttero)

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } dovúto	Abbiámo, Avéte, Hánno } dovuto

Trecutul definit (*Passato remóto*)

Singular.	*Plural.*
Ébbi, Avesti, Ébbe } dovuto	Avémmo, Avéste, Ébbe } dovuto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect. (*Più che perfetto*).

Singular		*Plural*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (ea)	dovuto	Avevámo Aveváte Avevano	dovúto

Futurul simplice (*Futuro semplice*).

Singular	*Plural*
Dovrò	Dovrémo
Dovrái	Dovréte
Dovrà	Dovránno

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singular		*Plural*	
Avrò Avrái Avrà	dovúto	Avrémo Avréte Avránno	dovuto

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Síngular	*Plural*
Dovréi (dovría)	Dovrémmo
Dovrésti	Dovréste
Dovrébbe (dovría)	Dovrébbe-(dovrébbono-devriano)

Trecut (Passáto).

Singular.		*Plural.*	
Avréi Avrésti Avrébbe	dovúto	Avrémmo Avréste Avrébbero	dovúto

Modul împerativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural.*
Dévi (déi)	Dobbiámo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Déve (dée) debbe — Dovéte
Débbono (déono) déggiono

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io débba-déggia	Che noi dobbiámo-deggiámo
Che tu débba-déggia	Che voi dobbiáte-deggiáte
Ch'egli débba-déggia	Ch'églino débbano-déggiano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io dovéssi	Che noi dovéssimo
Che tu dovéssi	Che voi dovéste
Ch'egli dovésse	Ch'eglino dovéssero

Trecut. (Passato).

Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	dovúto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino ábbiáno	dovúto

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*).

Singular	*Plural*	
Ch'io avéssi	Che noi avéssimo	dovuto
Che tu avéssi	Che voi avéste	
Ch'egli avésse	Ch'églino avéssero	

Modul infinit. (*Modo infinito*).

Present (Presente).

Dovére

Trecut (Passato)

Aver dovúto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Futurŭ (Futuro)

Êssére per dovére

Participiul activ. *(Participio attivo).*

Dovénte-i

Gerundiu. (Gerundio).

Present (Presente).

Dovéndo

Trecut (Passato).

Avéndo dovúto

Participiul passiv (*articipio passivo*)

Dovúto-a-i-e

Verbele terminate la infinit (în lēre) lungŭ, precum (dolēre) a doré (solēre) a obicínuĭ (valēre) a preţui (volēre) a voi, şi compusele lor, primesc, la persónele întêia singulară şi plurală şi la a treia plurală din (Presentele Indicativuluĭ) şi la celle trei persóne singulare şi plurale, (g) înaintea (l). In verbele (dolēre) şi (valēre (g)-se pune înaintea saŭ în urma literei (l), precum (doglio) séŭ (dolgo)-(vaglia) séŭ (válga) afară numai de persónele întêia şi a două plurale, unde sunetul dulce (dogliámo,) (dogliate,) (vagliamo,) (vagliate,) este preferabil la sunet aspru (dolghiámo,) (dolghiáte,) (valghiámo,) (valghiate

Asemenea se conjugă şi verbul (salire) a se sui-a se urca

(Dolérsi) a se plinge

Modul indicativ *(Modo Indicativo)*

Present (Presen te)

Singular	*Plural.*
Mi dolgo (dóglio)	Ne (ci) dogliámo
Ti duóli	Vi doléte
Si duóle	Si dólgono (dógliono)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Imperfect (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Mi doleva (évo)	Ne dolevámo
Ti dolévi	Vi doleváte
Si doléva (ea)	Si dolévano (éano)

Perfect (Perfétto)

Singular	*Plural*
Mi dólsi	Ne (ci) dolémmo
Ti dólesti	Vi doléste
Si dólse	Si dolsero

Trecut nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular		*Plural*	
Mi sono Ti séi Si è	doluto-a	Ne (ci) siámo Vi siéte Si sono	doluti-e

Trecut definit (*Passato remóto*).

Singular		*Plural*	
Mi fúi Ti fósti Si fu	doluto-a	Ne (ci) fúmmo Vi fóste Si fúrono	doluti-e

Maï mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular		*Plural.*	
Mi éra (ero) Ti éri Si éra	doluto-a	Ne (ci) eravámo Vi eraváte Si érano	doluti-e

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Mi dorrò	Ne (ci) dorrémo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ti dorrái	Vi dorréte
Si dorrà	Si dorrámo

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular		*Plural.*	
Mi sarò Ti sarái Si sarà	doluto-a	Ne (ci) sarémmo Vi saréte Si saránno	doluti-e

Modul condiţional (*Modo condizionale*).

Present (Presente)

Singular.	*Plural.*
Mi dorréi	Ne (ci) dorrémmo
Ti dorrésti	Vi dorréste
Si dorrébbe	Si dorrébbero

Presentŭ (Presente).

Singular.		*Plural.*	
Mi sarei Ti sárést Si sarébbe	doluto-a	Ne (ci) sarémmo Vi saréste Si sarébbero	doluti-e

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
Duóliti	Doliamone-doliámoci
Dólgasi	Dolétevi
	Dólgansi

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presénte).

Singular.	*Plural.*
Ch'io mi dólga (dóglia)	Che noi ne dogliámo
Che tu ti dólga (dóglia)	Che voi vi dogliáte
Ch'egli si dólga (dóglia)	Ch'églino si dógliano (dólgano

*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Imperfect (Imperfetto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io mi doléssi	Che noi ne doléssimo
Che tu ti doléssi	Che voi vi doléste
Ch'égli si doléssе	Ch'églino si doléssero

Present (Presente)

Singular		*Plural*	
Ch'io mi sia Che tu ti sia (síi) Ch'égli si sia	doluto-a	Che noi ne (ci) siámo Che voi vi siate Ch'eglino si siano	doluti-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular.		*Plurar.*	
Ch'io mi fossi Che tu ti fossi Ch'egli si fosse	doluto-a	Che noi ne (ci) fóssimo Che voi vi foste Ch'églino si fóssero	doluti-e

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Dolérsi

Trecut (Pasaáto).

Éssersi doluto-a-i-e

Futurŭ (Futuro).

Ésser per dolérsi

Participiul activŭ (*Participio attivo*)

Doléntesi-doléntisi

Gerundiu (Gerúndio)

Present (Presente)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Doléndosi

Trecutŭ (Passato).

Esséndosi dolúto-a-i-e

Participiul passivŭ *(Participio passivo).*

Singular.	*Plural.*
Dolutosi	Dolútesi
Dolútasi	Dolútisi

Quând verbul (dolére) însemnéză (a dóre), atunci este nepersonal, şi nu are de quât a trea persónă singulară şi plurală.
Spre esemplu:

Presentul indicativuluĭ

Mi, Ti, Gli séŭ le } duole il cápo

Mi, Ti, Gli séŭ le } dólgono gli occhi

Imperfectul indicativuluĭ

Mi, Ti, Gli séŭ le } doléva il pétto

Mi, Ti, Gli séŭ le } dolévamo i dénti

Perfectul indicativuluĭ

Mi, Ti, Gli-le } dólse il piéde (picior)

Mi, Ti, Gli-le } dólsero le dita (degete)

Futurul indicativuluĭ

Mi, Ti, Gli-le } dorrà il cápo

Mi, Ti, Gli-le } dorránno gliocchi

Presentul condiţional

Mi, Ti, Gli-le } dorrébbe il pétto

Mi, Ti, Gli-le } dorrébbero i piédi

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Assemenea și la Presentul și la Imperfectul subjunctivului precum și în tóte timpurile compuse ale acestuĭ verbŭ.

Verbul compus (condolérsi) a complânge, se conjugă ca (dolérsi) a se plânge

---

Tenēre a ține

Modulŭ îndicativŭ *(Modo indicativo)*

Presentŭ (Presente)

Singular.	*Plural.*
Tengo	Tieniámo (tenghiamo)
Tiéni	Tenéte
Tiéne	Téngono

Imperfect (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Tenéva (évo)	Tenevámo
Tenévi	Teneváte
Tenéva (ea)	Tenévano (éano)

Perfect (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Ténni	Tenémmo
Tenesti	Tenéste
Ténne	Ténnero

Trecut nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular		*Plural.*	
Ho	tenúto	Abbiámo	tenuto
Hái		Avéte	
Ha		Hánno	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit (*Passáto remoto*)

Singular.		*Plural.*	
Ébbi Aveste Ébbe	tenúto	Avémmo Avéste Ébbero	tenúto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular.		*Plural.*	
Avéva (évo) Avévi Aveva (ea)	tenuto	Avevámo Aveváte Avévano	tenuto

Futurul simplice (*Futuro semplice*).

Singular.	*Plural.*
Terrò	Terrémo
Terrái	Terrete
Terrà	Terránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avrái Avrà	tenuto	Avrémo Avréte Avránno	tenuto

Modul condiţional (*Modo condizionale*).

Present (Presénte)

Singular.	*Plural.*
Terréi (terria)	Terrémmo (terriamo)
Terrésti	Terréste
Terrébbe (terria)	Terrébbero (terrébbono)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutŭ (Passato).

Singular.		*Plural.*	
Avréi Avresti Avrebbe	tenúto	Avrémmo Avréste Avrébbero	tenúto

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Singular	*Plural*
Tiéni Ténga	Teniámo Tenéte Téngano

Modulŭ subjunctivŭ (*Modo soggiuntivo*)

Presentŭ (Presente).

Singular.	*Plural.*
Ch'io tenga Che tu ténga Ch'égli tenga	Che noi teniámo Che voi teniáte Ch'églino téngano

Imperfect (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Ch'io tenéssi Che tu tenéssi Ch'égli tenésse	Che noi tenéssimo Che voi tenéste Ch'égli tenéssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Che io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	tenuto	Che noi ábbiámo Che voi abbiáte Ch'églino ábbiano	tenúto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular.		*Plural.*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'egli avésse	tenúto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	tenuto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Tenēre

Trecutŭ (Passato).

Aver tenúto

Futur (Futuro)

Dover tenére-ésser per tenére

Participiul activ (*Participio attivo*).

Tenénte-i-

Gerundiu (Gerúndio).

Presentŭ (Presente).

Tenéndo

Trecutŭ (Passato).

Avéndo tenúto

Participiul passivŭ (*Participio passivo*).

Tenuto-a-i-e

Assemenea se conjugă și tóte verbele compuse de la tenēre.

— *Parere* (a se aretà-a paré)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul indicativ *(Modo indicativo).*

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Páio	Paiámo (pariamo)
Pári	Paréte
Páre	Páiono

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Paréva (évo)	Parevámo
Parévi	Pareváte
Pareva (ea)	Parévano (éano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Párvi (pársi poet.)	Parémmo (parsimo)
Parésti	Paréste
Párve (párse)	Párvero (pársero)

Trecutul nedefinitŭ *(Passáto próssimo).*

Singular		*Plural*	
Sono	parúto-a	Siámo	paruti-e
Séi	párso-a	Siété	parsi-e
È		Sono	

Trecutul definitŭ *(Passato remóto).*

Singular.		*Plural.*	
Fúi	parúto-a	Fúmmo	paruti-e
Fósti	párso-a	Fóste	parsi-e
Fu		Fúrono	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Éra (éro)	parúto-a	Eravámo	paruti-e
Éri	parso-a	Eraváte	pársi-e
Éra		Érano	

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Parrò	Parrémo
Parrái	Parréte
Parrà	Parránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Sarò	parúto-a	Sarémo	paruti-e
Sarái	párso-a	Saréte	pársi-e
Sarà		Saránno	

Modul condiţional (*Modo condizionále*)

resentŭ (Presente).

Singular.	*Plural*
Parréi (parria)	Parrémmo (parríamo)
Parresti	Parréste
Parrébbe (parría)	Parrébbero (parrébbeno-parríano)

Trecutŭ (Passato).

Singular		*Plural*	
Saréi	paruto-a	Sarémmo	paruti-e
Sarésti	párso-a	Saréste	pársi-e
Sarébbe		Sarébbero	

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io páia	Che noi paiámo (pariámo)
Che tu páia	Che voi paiáte
Ch'égli páia	Ch'églino pàiano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural.*
Ch'io paréssi	Che noi paréssimo
Che tu paréssi	Che voi paréste
Ch'égli parésse	Ch'églino paréssero

Trecutŭ (Passato).

Singular.		*Plural.*	
Ch'io sía	paruto-a	Che noi siámo	paruti-e
Che tu sía	párso-a	Che voi siáte	parsi-e
Ch'égli sía		Ch'églino siano	

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi	paruto-a	Che noi fóssimo	paruti-e
Che tu fóssi	parso-a	Che voi fóste	parsi-e
Ch'égli fosse		Ch'églino fóssero	

Modul infinit (*Modo infinito*)

Presentŭ (Presente).

Parére

Trecut (Passato)

Ésser parso-a-i-e

Futurŭ (Futuro).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Dover parére-esser per parére

Gerundiu (Gerúndio).

Present (Presente)

Paréndo

Trecut (Passáto)

Fsséndo paruto seŭ parso-a-i-e

Participiul activŭ (*Participio attivo*).

Pariénte-i

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Parúto seŭ párso-a-i-e

Quând verbul (parére) însemnéză (a pâré,) atuncĭ este nepersonalŭ și nu are de quât persòna a treia singulară și plurală; precum:

Presentul Indicativuluĭ

Mi, Ti, Gli seŭ le } páre

Mi, Ti, Gli-le } páiono

Ne (ci), Vi, Loro } páre, páiono

Imperfectul Indicativuluĭ

Mi, Ti, Gli-le } paréva (ea)

Mi, Ti, Gli-le } parévano (éano)

Ne (ci), Vi, Loro } paréva (ea), parévano (éano

Perfectul Indicativuluĭ

Mi, Ti, Gli-le } párve

Futurul Indicativuluĭ

Mi, Ti, Gli-le } parrà

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Mi Ti Gli-le	párvero	Mi Ti Gli-le	parránno
Ne (ci) Vi Loro	parve párvero	Ne (ci) Vi Loro	parrà parránno

Present condiţional

Mi Ti Gli-le	parrébbe	Mi Ti Gli-le	parrébbero

Ne (ci) Vi Loro	parrébbe parrébbero

Assemenea şi la Present şi Imperfectul Subjunctivului, precum şi în tóte timpurile compuse ale acestuĭ verbŭ

Verbele compuse da la (parēre) se conjugă ca acest verbŭ

Rimanere (a remané)

Modul indicativ *(Modo indicativo)*

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Rimángo	Rimaniámo (rimanghiamo)
Rimáni	Rimanéte
Rimáne	Rimángono

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Rimanéva (évo)	Rimanevámo
Rimanévi	Rimanevátc
Rimanéva (ea)	Rimanévano (éano)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfect (*Perfétto*)

Singular.	*Plural*
Rimási	Rimanémmo
Rimanésti	Rimanéste
Rimáse	Rimásero

Trecutul nedefinit (*Passáto próssimo*)

Singular		*Plural*	
Sono	rimásto-a	Siámo	rimásti-e
Séi	rimásto-a	Siéte	rimásti-e
È	rimáso-a	Sono	rimási-e

Trecutul definit (*Passáto remóto*)

Singular.		*Plural.*	
Fui	rimasto-a	Fúmmo	rimasti-e
Fosti	rimasto-a	Fóste	rimasti-e
Fu	rimaso-a	Fúrono	rimasi-e

Maï mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular		*Plural*	
Éra (éro)	rimasto-a	Eravámo	rimasti-e
Éri	rimasto-a	Eraváte	rimasti-e
Éra	rimáso-a	Érano	rimasi-e

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular	*Plural*
Rimarrò	Rimarrémo
Rimarrái	Rimarréte
Rimarrà	Rimarránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular		*Plural*	
Sarò	rimásto-a	Sarémo	rimasti-e
Sarái	rimásto-a	Sarete	rimasti-e
Sarà	rimaso-a	Saránno	rimasi-é

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Rimarréi (rimarría)	Rimarrémmo (rimarríamo)
Rimarrésti	Rimarréste
Rimarrébbe (rimarría	Rimarrébbero (rimarriano)

Trecut (Passato)

Singular		*Plural.*	
Saréi Saréste Sarebbe	rimasto-a rimaso-a	Sarémmo Saréste Sarébbbero	rimasto-a rimasi-e

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural.*
Rimáni	Rimaniámo (rimanghiáme)
Rimanga (rimágna	Rimanéte
	Rimángano (rimágnano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io rimánga (rimágna)	Che noi rimaniámo (rimanghiamo-rimagnamo
Che tu rimánga (rimágna)	Che voi rimaniáte (rimagniate)
Ch'egli rimánga (rimagna)	C'héglino rimángano (rimágnano)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io rimanéssi	Che noi rimanéssímo
Che tu rimanéssi	Che voi rimanéste
Ch'egli rimanésse	Ch'églino rimanéssero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Present (Presente)

Singular		*Plural*	
Ch'io sía Che tu sia (sii) Ch'egli sía	rimásto-a rimáso-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'églino siano	rimásti-e rimási-e

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto)*

Singular		*Plural.*	
Ch'io fóssi Che tu fossi Ch'egli fosse	rimasto-a rimáso-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'églino siano	rimasti-e rimasi-e

Modul infinitŭ (*Modo infinito*).

Present (Presente)

Rimanēre

Trecut (Passato)

Ésser rimásto-rimaso-a-i-e

Futur (Futuro)

Dovér rímanére-ésser per rimanére

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente)

Rimanéndo

Trecut *(Passáto)*

Esséndo rimasto séŭ rimáso-a-i-e

Participiul activ (*Participio attivo*).

Rimanénte-i

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv (*Participio passivo*).

Rimásto-rimáso-a-i-e

— Sapēre (a ści)

Modul indicativŭ (*Modo indicativo*).

Presentŭ (Presente).

Singular.	*Paral.*
So-(poet save)	Sappiámo
Sái	Sapéte
Sa	Sanno

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Sapéva (évo)	Sapevámo
Sapévi	Sapeváte
Sapéva (éa)	Sapévano (éano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Séppi	Sapémmo
Sapésti	Sapéste
Séppe	Séppero

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } sapúto	Abbiámo, Avéte, Hánno } sapúto

Trecut definit (*Passato remoto*)

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } sapúto	Avémmo, Avéste, Ébbero } sapúto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ multŭ ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Avéva Avévi Avéva	sapúto	Avévamo Avéváte Avévano	sapúto

Futurul simplice (*Futuro sémplice*).

Singular.	*Plural.*
Saprò	Saprémo
Sapráĭ	Sapréte
Saprà	Sapránno

Futurul compus (*Futúro compósto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avráĭ Avrà	sapúto	Avrémo Avrétc Avránno	sapúto

Modul condiţional (*Módo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Sapéĭ (sapria)	Saprémmo
Saprésti	Sapréste
Saprébbe (sapria)	Saprébbero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Avréĭ Avrésti Avrébbe	sapúto	Avrémmo Avréste Avrébbero	sapúto

Modul imperativ. *Modo imperativo*),

Singular.	*Plural.*
Sáppi	Sappiàmo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Sáppia

Sappiáte
Sappiáno

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io sáppia	Che noi sappiámo
Che tu sáppia	Che voi sappiáte
Ch'égli sáppia	Ch'églino sáppiano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io sapéssi	Che noi sapéssimo
Che tu sapéssi	Che voi sapéste
Ch'égli sapésse	Ch'églino sapéssero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io ábbia Che tu abbia } sapúto Ch'égli âbbia	Che noi abbiámo Che voi abbiáte } sapúto Ch'églino ábbiano

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Ch'io avéssi Che tu avéssi } saputo Ch'égli avésse	Che noi avéssimo Che voi avéste } saputo Ch'eglino avéssero

Modul infinit (*Modo Infinito*)

Present (Presente).

Sapēre

Trecut (Passato).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Avér Sapúto

Futur (Futuro)

Dover sapēre-ésser per sapēre

Participiul activ (*Participio attivo*)

Sapiénte-i

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente)

Sapéndo

Trecut (Passato)

Avendo sapúto

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Saputo-a-i-e

Solēre séü Ésser sólito (a obicinui-a fi obicinuit)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Sóglio séü sóno sólito-a	Sogliámo séü siàmo sóliti-e
Suóli — séi solito-a	Soléte — siéte sóliti-e
Suole — è sólito-a	Sógliono — sono sóliti-e

Imperfectul (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Soléva (évo) séü éra sólito-a	Solevámo séü eravámo sóliti-e
Solévi — éri sólito-a	Soleváte — eraváte sóliti-e
Soléva — éra sólito-a	Solévano — érano sóliti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfect (Perfetto)

Singular		*Plural*	
Fúi Fósti Fu	sólito-a	Fúmmo Fósti Fu	sóliti-e

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular		*Plural*	
Sono Séi È	stato-a solito-a	Siámo Siéte Sono	stati-e sóliti-e

Trecutul definit (*Passato remoto*)

Singular		*Plural*	
Fui Fosti Fü	stato-a sólito-a	Fúmmo Fóste Fúrono	stati-e sóliti-e

Mai muitŭ ca perfect (*Più che perfetto*).

Singular.		*Plural*	
Éra (éro) Éri Éra	stato-a solito-a	Eravámo Eraváte Érano	stati-e soliti-e

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular		*Plural*	
Sarò Sarái Sarà	solito-a	Saremo Saréte Saránno	soliti-e

Futurul compus (*Futurul composto*)

Singular		*Plural*	
Sarò Sarái Sarà	stato-a salito-a	Sarémo Saréte Saránno	stati-e soliti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular		*Plural*	
Sarei Sarésti Sarébbe	solito-a	Sarémmo Saréste Sarébbero	soliti-e

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Saréi Sarésti Sarébbe	stato-a solito-a	Sarémmo Saréte Sarébbero	stati-e sóliti-e

Modul subjunctiv (*Modo suggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io sóglia séü sia sólito-a	Che noi sogliámo séü siámo sóliti-e
Che tu sóglia — sia solito-a	Che voi sogliate — siáte sóliti-e.
Ch'égli sóglia — sia solito-a	Ch'églino sógliáno — siáno sóliti-e

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Ch'io soléssi séu fossi sólito-a	Che noi soléssimo — fóssimo sóliti-e
Che tu soléssi — fóssi sólito-a	Che voi soléste — foste sóliti-e
Ch'égli solésse — fosse sólito-a	Ch'églino solésserd-fóssero sóliti-e

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Precut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io sia Che tu sia (sii) Ch'égli sia	stato-a solito-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'églino siáno	stati-e sóliti-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi Che tu fóssi Ch'égli fósse	stato-a solita-o	Che noi siámo Che voi siáte Ch'églino siáno	stvti-e soliti-e-

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Solēre-Ésser sólito-a-i-e

Trecut (Passato)

Ésser stato-a sólito-a

Gerundiŭ (Gerúndio)

Present (Presente)

Soléndo-Essendo solito-a-i-e

Trecut (Passato)

Esséndo stato-a solito-a

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Solito-a-í-e

— Valēre (a valé-a preţui)

Modul Indicativ (*Modo Indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Válgo (váglio)	Valiámo (vagliámo)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Váli	Valéte
Vále	Válgono (vágliono)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Valéva (évo)	Valevámo
Valévi	Valeváte
Valéva (ea)	Valévano (éano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Válsi	Valémmo
Valésti	Valéste
Válse	Válsero

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Sono, Sei, È } valuto-a, válso-a	Siàmo, Siéte, Sono } valutí-e, valsi-e

Trecutul definit (*Passato remóto*)

Singular	*Plural*
Fúi, Fósti, Fu } valúto-a, válso-a	Fúmmo, Foste, Furóno } valuti-e, valsi-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Éra (éro), Éri, Éra } valúto-a, válso-a	Eravámo, Eraváte, Érano } valúti-e, valsi-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plurl*
Varrò	Varrémo
Varrái	Varréte
Varrä	Varránno

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singular		*Plural*	
Sarò	valuto-a	Sarémo	valuti-e
Sarài	valso-a	Saréte	valsi-e
Sarà		Saránno	

Modul condiţional (*Modo condizionále*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Varréi	Varrémmo
Varrésti	Varréste
Varrébbe	Varrébbero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Saréi	valuto-a	Sarémmo	valuti-e
Sarésti	válso-a	Saréste	válsi-e
Sarébbe		Sarébbero	

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural.*
Váli	Valiámo (vagliámo)
Válga (váglia)	Valéte
	Válgano (vagliano(

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo suggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io válga (vaglia)	Che noi valiámo (vagliámo)
Che tu valga (vaglia)	Che voi valiate
Ch'égli válga (vaglia)	Ch'églino válgano (vagliáno)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io valéssi	Che noi valéssimo
Che tu valéssi	Che voi valéste
Ch'egli valésse	Ch'églino valéssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io sia	valuto-a	Che noi siámo	valuti-e
Che tu sia	valso-a	Che voi siáte	valsi-e
Ch'egli sía		Ch'églino siáno	

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi	valuto-a	Che noi fòssimo	valuti-e
Che tu fóssi	valso-a	Che voi foste	válsi-e
Ch'egli fósse		Ch'églino fóssero	

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Valēre

Trecut (Passato)

Ésser valúto-válso-a-í-e

Futur (Futuro)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Dovér valére-ésser per valére

Participiul activ (*Participio attivo*)

Valénte-i

Gerundiŭ (Gerúndiò)

Present (Presente)

Valéndo

Trecut (Passato)

Esséndo valuto-valso-a-i-e

Participiul passiv (*Participio Passivo*)

Valúto-válso-a-i-e

Volēre (a voi)

Modulŭ indicativŭ (*Modo indicativo*)

Presentŭ (Presente)

Singular.	*Plural.*
Voglio (vo')	Vogliámo
Vuói	Voléte
Vuóle	Vógliono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Voléva (évo)	Volevámo
Volévi	Voleváte
Voléva (ea)	Volévano (éano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Vólli	Volémmo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Volésti	Voléste
Vólle	Vóllero

Trecut nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular		*Plural*	
Ho Hái Ha	volúto	Abbiámo Avéte Hánno	volúto

Trecutul definit (*Passato remoto*).

Singular		*Plural.*	
Ébbi Avésti Ébbe	volúto	Avémmo Avéste Ébbero	volúto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (ea)	volúto	Avevámo Aveváte Avévano	volúto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Vorrò	Vorrémo
Vorrái	Vorréte
Vorrà	Vorránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avrái Avrà	voluto	Avremo Avtéte Avránno	voluto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiționalŭ *(Modo condizionale).*

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Vorréi	Vorrémmo
Vorrésti	Verréste
Vorrébbe	Vorrébbero

Tresent (Presente)

Singular.	*Plural*
Avréi } voluto	Avrémmo } voluto
Avrésti	Avréste
Avrébbe	Avrébbero

Modul imperativ (*Modo Imperativo*)

Singular	*Plural*
Vógli	Vogliámo
Vóglia	Vogliáte
	Vógliano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io vóglia	Che noi vogliámo
Che tu vóglia	Che voi vogliáte
Ch'égli vóglia	Ch'églino vógliano

Imperfect (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io voléssi	Che noi volésimo
Che tu voléssi	Che voi voléste
Ch'égli volésse	Ch'égl ,no voléssero

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Che'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	volúto	Che noi ábbiámo Che voi abbiáte Ch'églino ábbiano	volúto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular.		*Pural.*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli avésse	volúto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avessero	valúto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Volére

Trecut (Pasaáto).

Avér volúto

Futurŭ (Futuro).

Dovér volēre-ésser per volēre

Participiul activŭ (*Participio attivo*)

Volénte-i

Gerundiu (Gerúndio)

Present (Presente)

Voléndo

Futurŭ (Futuro)

Avéndo voluto

Participiul activ. (*Participio attivo*).

Volúto-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

— Vedēre (a vedé)

Modul indicativ *(Modo Indicativo)*

Present (Presente)

Singular	*Plural.*
Vedo (véggo-véggia)	Vediámo (veggiámo)
Védi (ve')	Vedéte
Vede	Védono (véggono-véggiono)

Imperfect (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Vedéva (évo)	Vedevámo
Vedévi	Vedeváte
Vedéva (éa)	Vedévano (éano)

Perfect (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Vidi	Vedémmo
Vedésti	Vedéste
Víde	Vedero

Trecut nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular		*Plural.*	
Ho	vedúto	Abbiámo	vedúto
Hái		Avéte	
Ha		Hánno	

Trecut definit *(Passato remóto).*

Singular		*Plural*	
Ébbi	vedúto	Avémmo	vedúto
Avésti		Avéste	
Ébbe		Ébbero	

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular.		*Plural.*	
Avéva (évo) Avévi Aveva (ea)	vedúto	Avevámo Aveváte Avévano	vedúto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Vedrò	Vedrémo
Vedrái	Vedréte
Vedrà	Vedránno

Futurul compus (*Futúro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avrái Avrà	vedúto	Avrémo Avréte Avránno	vedúto

Modul condiţional (*Modo condizionale*).

Present (Presente)

Singular.	*Plural.*
Vedréi (vedria)	Vedrémmo (vedríamo)
Vedrésti	Vedréste
Vedrébbe (vedria)	Vedrébbero (vedríano)

Trecutŭ (Passato).

Singular.		*Plural.*	
Avréi Avresti Avrebbe	veduto	Avrémmo Avréste Avrébbero	veduto

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modui imperativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
Vedi	Vediámo (veggiámo)
Veda (végga-véggia)	Vedéte
	Védano (véggano-véggiano)

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presénte).

Singular.	*Plural.*
Ch'io véda (végga—véggia	Che noi vediámo (veggiámo)
Che tu véda (végga—véggia)	Che voi vediáte (veggiáte)
Ch'égli véda (végga—veggia)	Ch'églino védano (véggano-véggiano)

Imperfect (Imperfetto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io vedéssi	Che noi vedéssimo
Che tu vedéssi	Che voi vedéste
Ch'egli vedésse	Ch'églino vedéssero

Trecut (Passato)

Singular.	*Plural.*
Ch'io abbia } vedúto	Che noi abbiámo } vedúto
Che tu abbia } vedúto	Che voi abbiáte } vedúto
Ch'égli ábbia } vedúto	Ch'églino ábbiano } vedúto

Maï mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular	*Plural.*
Ch'io avéssi } vedúto	Che noi avéssimo } vedúto
Che tu avéssi } vedúto	Che voi avéste } vedúto
Ch'egli avésse } vedúto	Ch'églino avéssero } vedúto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Vedēre

Trecut (Passato)

Aver vedúto

Futur (Futuro)

Dovér vedēre -ésser per vedēre

Participiul activ (*Participio activo*)

Vedénte-veggénte-i

Gerundiu. (Gerundio).

Present (Presente.

Vedéndo-veggé ndo

Trecut (Passato)

Avéndo vedúto

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Veduto-a-i-e

Assemenea se conjugă şi tóte verbele compuse de la (vedére

— Sedēre (a sedé)

Modul indicattv *Modo indicativo*

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Sédo (siédo) séggo-séggio	Sediámo (~~siediamo~~)
Sédi (siédi)	Sedéte
Séde (siéde)	~~Sedono~~ (siédono) séggono-séggiono

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Imperfect (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Sedéva (évo)	Sedevámo
Sedévi	Sedeváte
Sedéva (ea)	Sedévano (éano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Sedéi (étti)	Sedémmo
Sedésti	Sedéste
Sedè (étte)	Sedérono (sedéttero)

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Ho. Hái Ha } sedúto	Abbiámo Avéte Hánno } sedúto

Trecutul definit (*Passáto remoto*)

Singular.	*Plural.*
Ébbi Avesti Ébbe } sedúto	Avémmo Avéste Ébbero } sedúto

Maï mult ca perfect (*Più he perfetto*)

Singular	*Plural*
Avéva (évo) Avévi Avéva (éa) } sedúto	Avevámo Aveváte Avévano } sedúto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Sederò (sedrò)	Sederémo (sedrémo)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Sederái (sedrái) Sederà (sedrà)

Sederéte (sedréte) Sederanno (sedránno)

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular		*Plural*	
Avrò Avrái Avrà	sedúto	Avrémo Avete Avránno	seduto

Modul condițional (*Modo condizionále*)

Presentŭ (Presente).

Singular.	*Plural*
Sederéi (sedréi)	Sederémmo (sedrémmo)
Sederésti (sedrésti)	Sederéste (sedréste)
Sederébbe (sedrébbe)	Sederébbero (sedrébbero)

Trecutŭ (Passato).

Singular		*Plural*	
Avréi Avrésti Avrébbe	sedúto	Avrémmo Avréste Avrébbero	sedúto

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural.*
Sédi (siédi)	Sediámo (siediámo)
Séda (siéda) ségga	Sedéte (siedéte)
	Sédano (siédano) séggano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io séda (siéda) ségga	Che noi sediámo (siediámo) segghiámo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Che tu séda (siéda) ségga	Che voi sediáte (siediáte) seg-ghiáte
Ch'égli séda (siéda) ségga	Ch'églino sédano (siédano séggano)

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Ch'io sedéssi	Che noi sedéssimo
Che tu sedéssi	Che voi sedéste
Ch'égli sedésse	Ch'églino sedéssero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural.*
Ch'io ábbia } sedúto	Che noi abbiámo } sedúto
Che tu ábbia } sedúto	Che voi abbiáte } sedúto
Ch'égli ábbia } sedúto	Ch'églino ábbiano } sedúto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Ch'io avéssi } seduto	Che noi avéssimo } seduto
Che tu avéssi } seduto	Che voi aveste } seduto
Ch'egli avéssé } seduto	Ch'églino avéssero } seduto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Sedēre

Trecutŭ (Passato).

Avér sedúto

Futur (Futuro)

Dovér sedére-ésser per sedēre

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul activ (*Participio attivo*)

Sedénte-i

Gerundiu (Gerúndio).

Present (Presente)

Sedéndo

Trecutŭ (Passato).

Avéndo sedúto

Participiul passivŭ (*Participio passivo*).

Seduto-a-i-e

Cadēre (a cadé)

Modul indicativ (*Modo indicativo*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Cádo (caggio)	Cadiámo (caggiámo)
Cádi	Cadéte
Cáde	Cádono (cággiono)

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Cadéva (évo)	Cadevámo
Cadévi	Cadeváte
Cadéva (ea)	Cadévano (éano)

Perfect (*Perfétto*)

Singular.	*Plural*
Cáddi (cadéi-étti)	Cadémmo

Nota. Verbul (sedere) este şi pronominal, precum: mi sedo, ti sedi si séde, şi neutrŭ passiv, precum: sono sedúto, séi seduto éseduto.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Cadésti	Cadéste
Cadde (cadè-étte)	Cáddéro (érono éttero)

Trecutul nedefinit (*Passáto prossimo*)

Singular.		*Plural.*	
Sóno Séi È	cadúto-a	Siámo Siéte Sono	cadúti-e

Trecutul definitŭ (*Passato remóto*).

Singular.		*Plural.*	
Fúi Fósti Fu	caduto-a	Fúmmo Fóste Fúrono	caduti-e

Maĭ mulĭ ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular.		*Plural.*	
Éra (éro) Éri Éra	caduto-a	Eravámo Éváte Érano	caduti-e

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular	*Plural*
Caderò (cadrò)	Caderémo (cadremo)
Caderái (cadrái)	Caderéte (cadrete)
Caderà (cadrà)	Caderánno (cadránno)

Futurulcompus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Sarò Sarái Sarà	caduto-a	Sarémo Saréte Saránno	caduti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Caderéi (cadréi)	Caderémmo (cadrémmo)
Caderésti (cadrésti)	Caderéste (cadréste)
Caderébbe (cadrébbe)	Caderébbero (cadrébbero)

Trecutŭ (Passato).

Singular.	*Plural.*
Saréi, Sarésti, Sarébbe } cadúto-a	Sarémmo, Saréste, Sarébbero } caduti-e

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io cáda (cággia)	Che noi cadiámo (caggiámo)
Che tu cáda (caggia)	Che voi cadiáte (caggiáte)
Ch'égli cáda (caggia)	Ch'églino cádano (cággiáno)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io cadéssi	Che noi cadéssimo
Che tu cadéssi	Che voi cadéste
Ch'égli cadésse	Ch'églino cadéssero

Trecut (Passáto)

Singular	*Plural.*
Ch'io sía, Che tu sia, Ch'égli sía } caduto-a	Che noi siámo, Che voi siáte, Ch'églino siáno } coduti-e

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi Che tu fóssi Ch'égli fósse	caduto-a	Che noi fóssimo Che voi fóste Ch'églino fóssero	caduti e

Modul infinit (*Modo infinito*)

Presentă (Presente).

Cadēre

Trecut (Passato)

Ésser caduto-a-i-e

Futură (Futuro).

Dovér cadēre-ésser per cadēre

Participiul activ (*Participio attivo*).

Cadénte-i

Gerundiu (Gerúndio).

Presentă (Presente).

Cadéndo

Trecută (Passato).

Esséndo cadúto-a-i-e

Participiul passivŭ (*Participio passivo*).

Cadúto-a-i-e

Assemenea se conjugă și tóte verbele compuse de la (cadēre)

— Piacere (a plâcé)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul indicativ *(Modo indicativo)*

Presentiŭ (Presente).

Singular.	*Plural.*
Piáccio	Piacciámo
Piáci	Piacéte
Piáce	Piácciono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Piacéva (évo)	Piacevámo
Piacévi	Piaceváte
Piacéva (ea)	Piacévano

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Piacqui	Piacémmo
Piacésti	Piacéste
Piácque	Piácquero

Trecutul nedefinit (*Passáto próssimo*)

Singular	*Plural*
Sono, Séi, È } piaciúto-a	Siámo, Siéte, Sono } piaciuti-e

Trecutul definitŭ *(Passáto remoto.)*

Singular	*Plural*
Fui, Fosti, Fu } piaciúto-a	Fúmmo, Foste, Fúrono } piaciúti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Éra Éri Éra	piaciúto-a	Eravámo Eraváte Érano	piaciúti-e

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Piacerò	Piacerémo
Piaceráĭ	Piaceréte
Piacerà	Piaceránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Sarò Saráĭ Sarà	piaciuto-a	Sarémo Saréte Saránno	piaciuti-e

Modul condițional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Piacéréĭ	Piacerémmo
Piacerésti	Piaceréste
Piacerébbe	Piacerébbero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Saréĭ Sarésti Sarébbe	piaciuto-a	Sarémmo Saréste Sarébbero	piaciuti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Ch'io piáccia	Che noi piacciámo
Che tu piáccia	Che voi piacciáte
Ch'égli piáccia	Ch'églino piácciano

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Ch'io piacéssi	Che noi piacéssimo
Che tu piacéssi	Che voi piacéste
Ch'églì piacésse	Ch'églino piacéssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io sía Che tu sía Ch'egli sía	piaciuto-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'églino siáno	piaciuti-e

Maï multŭ ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fossi Che tu fóssi Ch'égli fosse	piaciuto-a	Che noi fossimo Che voi foste Ch'églino fóssero	piaciu- ti-e

Modul infinitŭ (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Piacēre

Trecut (Passato)

Ésser piaciuto-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futur (Futuro)

Dovér piacēre-ésser per piacére

Participiul activ (*Participio attivo*)

Piacénte-i

Gerundiŭ (Gerúndio)

Present (Presente)

Piacéndo

Trecut *(Passáto)*

Èsser piaciúto-a-i-e

Participiul passiv (*Participio passiv*

Piaciuto-a-i-e

Aşia se conjugă şi verbele (tacēre) a tăcé (giacēre) a zacé şi compusele lor. Consunanta (e), fiindŭ urmată de vocalele (io)—(ia) se îndoesce, afară de verbul (tacēre) unde nu se póte îndoi, spre a nu'lŭ confunde în verbul (taciáre) a accusa

---

CONJUGAŢIUEA III.

Spengĕre, spegnĕre (a stinge)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Slural*
Spégno (spengo)	Spegniámo (spengiámo)
Spégni	Spegnéte
Spégne (spenge)	pégnono (spéngono)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Imperfectul (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Spegnéva (évo)	Spegnevámo
Spegnévi	Spegneváte
Spegnéva (éa)	Spegnévano

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Spensi	Spegnémmo
Spegnésti	Spegnéste
Spense	Spénsero

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hai, Ha } spénto	Abbiámo, Avéte, Hánno } spento

Trecutul definit (*Passato remoto*)

Singular	*Plural*
Ébbi, Avesti, Ébbe } spento	Avémmo, Avéste, Ébbero } spento

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural.*
Avéva (évo), Avévi, Avéva (éa) } spento	Avevámo, Aveváte, Avevano } spento

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singulur	*Plural*
Spegnerò	Spegnerémo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Spegneráì	Spegneréte
Spegnerà	Spogneránno

Futurul compus (*Futúro compósto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avráì Avrà	spento	Avrémo Avréte Avránno	spento

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Spegneréì	Spegnerémmo
Spegnerésti	Spegneréste
Spegnerébbe	Spegnerébbero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Avréì Avrésti Avrébbe	spento	Avrémmo Avréste Avrébbero	spento

Modul imperativ. *Modo imperativo*),

Singular.	*Plural.*
Spégni	Spegnámo (spenghiámo)
Spégna (spénga)	Spegnéte
	Spegnáno (spéngano)

Modul subjunctiv (*Modo soggiontivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io spégna (spénga)	Che noi spegniámo (spenghiamo)
Che tu spégna (spenga)	Che voi spegniáte (spenghiáte)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Ch'io spégna (spénga) Ch'églino spegnano (spénga-no)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io spegnéssi	Che noi spegnéssimo
Che tu spegnéssi	Che noi spegnéste
Ch'égli spegnésse	Ch'églino spegnéssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	spénto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino abbiáno	spento

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Ringular		*Plural*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Cc'égli avésse	spento	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	spento

Modul infinit (*Modo Infinito*)

Present (Presente)

Spegnĕre

Trecut (Passato).

Avére spénto

Futur (Futuro)

Dovére spegnere-éssere per ispegnĕre

Prticipiul activ (*Participio attivo*)

Spegnente-i

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente)

Spegnéndo

Trecut (Passato)

Avendo spénto

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Spento-a-i-e

Assemenea se conjugă și (cingĕre) séŭ (cígnere) a încinge (giúngĕre) séŭ (giúgnĕre) a ajunge (múngĕre) séŭ (múgnĕre) a mulge (púngĕre) séŭ (púgnĕre) a împunge (spingĕre) séŭ (spignĕre) a împinge (dipingĕre) séŭ (dipignĕre-(pingĕre) séŭ (pignĕre) a pinge, a zugrâvi cu compusele lor.

Accórgesi (a înțelege)

Modul Indicativ (*Modo Indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Mi accorgo	Ne (ci) accorgíamo
Ti accòrgi	Vi accorgéte
Si accórge	Si accórgono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Mi accorg (évo)	Ne (ci) accorgevámo
Ti accorgévi	Vi accorgeváte
Si accorgéva (ea)	Si accorgévano

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Mi accórsi	Ne (ci) accorgémmo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Ti accorgésti
Si accórse

Vi accorgéste
Si accórsero

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular		*Plural*	
Mi sono Ti séi Si è	accòrto-a	Ne (ci) siámo Vi siéte Si sono	accorti-e

Trecut definit (*Passato remoto*)

Singular		*Plural*	
Mi fui Ti fosti Si fu	accorto-a	Ne (ci) fummo Vi foste Si furono	accorti-e

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Mi éra (éro) Ti éri Si éra	accòrto-a	Ne (ci) eravámo Vi eraváte Si érano	accórti-e

Futurulŭ simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Mi accorgerò	Ne (ci) accorgerémo
Ti accorgerái	Vi accorgeréte
Si accorgerà	Si accorgeránno

Futurul compus (*Futurul composto*)

Singular		*Plural*	
Mi sarò Ti sarai Si sarà	accorto-a	Ne (ci) sarémo Vi saréte Si saránno	accorti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condiţionale*)

Presnt (Prdsdnte)

Singular	*Plural*
Mi accorgeréi	Ne (ci) accorgerémmo
Ti accorgerésti	Vi accorgeréste
Si accorgerébbe	Si accorgerébbero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Mi saréi Ti sarésti } accorto-a Si sarébbe	Ne (ci) sarémmo Vi saréste } accorti-e Si sarébbero

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Singular	*Plural*
Ch'io mi accórga	Che noi ne (ci) accorgiámo
Che tu ti accórga	Che voi vi accorgiáte
Ch'égli si accórga	Ch'églino si accórgano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io mi accorgéssi	Che noi ne (ci) accorgéssimo
Che tu ti accorgéssi	Ce voi vi accorgéste
Ch'égli si accorgésse	Ch'églino si accórgéssero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io mi sia Che tu ti sia } accorto-a Ch'égli si sía	Che noi ne (ci) siámo Che voi vi siáte } accorti-e Ch'églino si siano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io mi fóssi Che tu ti fossi Ch'égli si fósse	accorto-a	Che noi ne (ci) fóssimo Che voi vi foste Ch'églino si fóssero	**accorti-e**

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Accogersi

Precut (Passato)

Éssersi accorto-a-i-e.

Futurŭ (Futúro)

Dovere accórgersi-ésser per accórgersi

Participiŭ activŭ (*Participio attivo*).

Accorgentesi-accórgentisi

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente)

Accorgéndosi

Trecut (Passato)

Esséndosi accórto-a-i-e

Participiŭ passivŭ (*Participio passivo*):

Accortosi-tasi-tisi-esi.

Affliggĕre (a întrista)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul indicativŭ *(Modo indicativo).*

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Affliggo	Affliggiámo
Affliggi	Affliggéte
Affligge	Affliggono

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Affliggéva (évo)	Affliggevámo
Affliggévi	Affliggeváte
Affliggéva (éa)	Affliggévano

Perfectŭ (Perfetto).

Singular	*Plural*
Afflissi	Affliggémmo
Affliggesti	Affliggéste
Afflisse	Afflissero

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular.	*Plural.*
Ho, Hai, Ha } affitto	Abbiámo, Avete, Hanno } affitto

Trecut definit (*Passato remoto*)

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } affiitto	Avémmo, Avéste, Ébbero } afflitto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Pie che perfetto*).

Singular		*Plural*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (ea)	afflitto	Avevámo Aveváte Avévano (eano)	afflitto

Futurul simplice (*Futúro semplice*).

Singular	*Plural*
Affligerò	Affliggerémo
Affliggeri	Affliggeréte
Affliggerà	Affliggeránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singnlar		*Plural*	
Avrò Avrái Avrà	afflitto	Avremo Avréte Avranno	afflitto

Modul condicional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Affliggeréi	Affliggerémmo
Affliggerésti	Affliggeréste
Affliggerébbe	Affliggerébbero

Precut (Passato)

Singular		*Plural*	
Avréi Avresti Avrebbe	afflitto	Avrémmo Avréste Avrébbero	afflitto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular	*Plural*
	Affliggiámo
Affliggi	Affliggété
Affligga	Affliggano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente).

Singular	*Plural*
Ch'io affligga	Che noi affliggiámo
Che tu affligga	Che voi affliggiáte
Ch'égli affligga	Ch'églino affliggano

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io affliggéssi	Che noi affliggéssimo
Che tu affliggéssi	Che voi affliggéste
Ch'égli affliggésse	Ch'églino affliggésero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io ábbia } afflitto	Che noi abbiámo } afflitto
Che tu ábbia } afflitto	Che voi abbiáte } afflitto
Ch'égli ábbia } afflitto	Ch'églino ábbiano } afflitto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Ch'io avéssi } afflitto	Che noi avessimo } afflitto
Che tu avéssi } afflitto	Che voi aveste } afflitto
Ch'égli avésse } afflitto	Ch'églino avéssero } afflitto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Affiiggĕre

Trecut (Pasaáto).

Avere afflitto

Futurŭ (Futuro).

Dovere affliggĕre-ésser per affliggĕre

Participiul activŭ (*Participio attivo*)

Affliggénte-i

Gerundiu (Gerúndio)

Present (Presente)

Affliggéndo

Trecut (Passato)

Avendo afflitto

Participiul passiv (*Participio Passivo*)

Afflitto-a-i-e

Assemenea se conjugă şi verbele compuse de la (affliggere), precum friggĕre (a frige) rifriggĕre (a frige din noŭ) sconfiggĕre (a învinge în resbellŭ).

Chiedĕre (a cere)

Modul indicativ (*Modo Indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural.*
Chiédo (chiéggo-chiéggio)	Chiediámo (chieggbiámo-chieggiamo)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Chiédi	Chiedéte
Chiéde	Chiédono (chiéggono-chieggiono)

Imperfect (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Chiedéva (évo)	Chiedevámo
Chiedévi	Chiedeváte
Chiedéva (éa)	Chiedévano

Perfect (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Chiési	Chiedémmo
Chiedésti	Chiedéste
Chiese	Chiésero

Trecut nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular	*Plural.*
Ho, Hai, Ha } chiésto	Abbiámo, Avéte, Hanno } chiésto

Trecutul definit (*Passato remóto*)

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } chiésto	Avémmo, Avéste, Ébbero } chiesto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Avéva (évo), Avévi, Avéva (éa) } chiésto	Avevámo, Aveváte, Avevano } chiesto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Chiedero (chiedrò)	Chiederémo (chiedremo)
Chiederái (chiedrái)	Chiederéte (chiedréte)
Chiederà (chiedrà)	Chiederánno (chiedránno)

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singular	*Plural*
Avró, Avrái, Avrà } ohiésto	Avrémo, Avréte, Avránno } chiésto

Modul condiționalŭ (*Modo condizionale*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Chiederéi (chiedréi)	Chiederémmo (chiedrémmo)
Chiederésti (chiedrésti)	Chiederéste (chiedréste)
Chiederébbe (chiedrebbe)	Chiederébbero (chiedrébbero)

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Avréi, Avrésti, Avrébbe } chiésto	Avrémmo, Avréste, Avrébbero } chiésto

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural.*
	Chiediámo (chiegghiámo-chieggiámo)
Chiédi	Chiedéte
Chiéda (chiegga-chiéggia)	Chiédano (chiéggano-chiéggiano)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io chiéda (chiegga-chieggia)	Che noi chiediámo (chiegghiámo-chieggiámo)
Che tu chiéda (chiegga-chieggia)	Che voi chiediáte (chiegghiáte)
Ch'égli chiéda (chiegga-chiéggia)	Ch'églino chiédano (chiéggano)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io chiedéssi	Che noi chiedéssimo
Che tu chiedéssi	Che voi chiedéste
Ch'égli chiedésse	Ch'églino chiedéssero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io ábbia Che tu ábbia } chiésto Ch'égli ábbia	Che noi abbiámo Che voi abbiáte } chiésto Ch'églino ábbiano

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Ch'io avéssi Che tu avéssi } chiesto Ch'égli avésse	Che noi avéssimo Che voi avéste } chiésto Ch'eglíno avéssero

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Chiedëre

Trecut (Passato)

Avér chiésto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Futur (Futuro)

Dovér chiédere-ésser per chiédere

Participiul activ. *(Participio attivo).*

Chiedénte-i

Gerundiŭ (Gerúndiò)

Present (Presente)

Chiedéndo

Tresent (Presente)

Avendo chiésto

Participiul passiv *(Participio passivo).*

Chiésto-a-i-e.

Assemenea se conjugă și compusul richiédere (a cere din nou-a întreba).

Conòscĕre (a cunoșce)

Modulŭ indicativŭ *(Modo indicativo)*

Presentŭ (Presente)

Singular.	*Plural.*
Conósce	Conosciámo
Conósci	Conosceváte
Conósce	Conóscono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Conoscéva (évo)	Conoscevámo
Conoscévi	Conosceváte

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Conoscéva (éa)	Conoscévano

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Conóbbi	Conoscémmo
Conoscésti	Conoscéste
Conóbbe	Conóbbero

Trecut nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } conosciúto	Abbiánno, Avéte, Hánno } conosciúto

Trecutul definit (*Passato remoto*).

Singular	*Plural.*
Ébbi, Avésti, Ébbe } conosciuto	Avémmo, Avéste, Ébbero } conosciúto

Mai mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular.	*Pural.*
Avéva (évo), Avévi, Avéva (éa) } conosciúto	Avevámo, Avevváte, Avévano } conosciúto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Conoscerò	Conoscerémo
Conosceráì	Conosceréte
Conoscerà	Conosceránno

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avrái Vvrà	conosciúto	Avremo Avrete Avránno	conosciúto

Modul condiţional (*Modo condizionále*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Conoscerei	Conoscerémmo
Conoscerésti	Conoscerésto
Conoscerébbe	Conoscerébbero

Trecut (Passato).

Singular		*Plural*	
Avrei Avrésti Avrébbe	conosciúto	Avremmo Avréste Avrebbero	consciuto

Modul imperativ (*Modo Imperativo*)

Singular	*Plural*
	Conosciámo
Conési	Conoscéte
Conósca	Conóscano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Ch'io conósca	Che noi conosciámo
Cce tu conósca	Cce voi conosciáte
Ch'égli conósca	Ch'églino conoscano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io conoscéssi	Che noi conoscéssimo
Che tu conoscéssi	Che voi conoscéste
Ch'égli conoscésse	Ch'églino conoscéssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'egli ábbia	conosciúto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino abbiano	conos- ciúto

Mai mult ca perfect (*Piú che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli avésse	conoscúto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	cono- sciúto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Conoscĕre

Trecut (Passato)

Aver conosciúto

Futur (Futuro)

Dover conoscĕre -ésser per conoscĕre

Participiul activ (*Participio activo*)

Conoscénte-i

Gerundiŭ (Gerundio)

Present (Presente)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Conoscendo

Trecutŭ (*Passato*)

Avéndo conosciúto

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Conosciuto-a-i-e

Assemenea se conjugă şi verbele compuse de la (conoscĕre), precum (riconoscĕre) a recunósce (sconóscĕre) séŭ (disconoscĕre) a nu cunósce-a fi nemulţumitor

Assemnea se conjugă şi verbele (crescĕre) a cresce (pascĕre) a pasce, cu compusele lor: ènsă acestŭ din urmă face la perfectŭ (pascéi, pascesti, pascè) (ette) şi c. l.

Cuocĕre (a cóce)

Modulŭ indicativŭ (*Modo indicativo*).

Present (Presente).

Singular	*Plural*
Cuóco (cóco)	Cuociámo (cociámo)
Cuóci (cóci)	Cuocete (cocete)
Cuóce (cóce)	Cuócono (cócono)

Imperfect (Imperfétto

Singular	*Pplural*
Cuoceva (evo)	Cuocevámo
Cuocevo	Cuoceváte
Cuoceva (ea)	Cuocévano (eano)

Perfect (Perfetto).

Singular	*Plural*
Cóssi	Cuocemmo
Cuocesti	Cuoceste

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Cósse Cóssero

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular		*Plural.*	
Ho Hái Ha	cótto	Abbiámo Avéte Hánno	cótto

Trecut definit (*Passato remóto*).

Singular		*Plural*	
Ébbi Avésti Ébbe	cótto	Avémmo Avéste Ébbero	cótto

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Pural*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (éa)	cótto	Avevámo Aveváte Avévano	cótto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Cuocerò (cocerò)	Cuocerémo (cocerémo)
Cuoceràì (coceráì)	Cuoceréte (coceréte)
Cuocerà (cocerà)	Cuoceránno (coceránno)

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular		*Plural*	
Avrò Avráì Avrò	cótto	Avremo Avréte Avránno	cótto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo codizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Cuocerei (cocerei)	Cuocerémmo (cocerémmo)
Cuocerésti (cocerésti)	Cuocerésto (cocerésto)
Cuocerebbe (cocerébbe)	Cuocerébbero (cocerébbero)

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Avrei, Avéesti, Avrébbe } cótto	Avrémmo, Avréste, Avrébbero } cótto

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular	*Plural*
Cuóci (cóci)	Cuociámo (cociámo)
Cuóca (cóca)	Cuocéte (cocéte)
	Cuócano (cócano)

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente

Singular	*Plural*
Ch'io cuóca (cóca)	Che noi cuociamo (cociamo)
Che tu cuóca (cóca)	Che voi cuociáte (cociáte)
Ch'égli cuóca (cóca)	Ch'églino cuócano (cócano)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io cuocéssi	Che noi cuocéssimo
Che tu cuocéssi	Che voi cuocéste
Ch'egli cuocésse	Ch'églino cuocéssero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	cótto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	cótto

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'egli avésse	cótto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	cótto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Cuocĕre (cocĕre)

Trecut (Passáto)

Aver cótto

Futur (Futuro)

Dovér cuócere

Participiul activ (*Participio attivo*)

Cuocente-i

Gerundiu (Gerundio)

Present (Presente)

Cuocéndo

Trecut (Passato)

Avéndo cótto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Cótto-a-i-e

Assemenea sa conjugă și verbele compuse de la (cuocĕre,) precum (concuocĕre) a mistui mâncarea în stomac (ricuocĕre) a cóce din noŭ (stracuocere) a cóce pré mult

Leggére (a citi)

Modul indicattv *Modo indicativo*

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Léggo	Léggiámo
Léggi	Leggéte
Légge	Léggono

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Leggévo (évo)	Leggevámo
Leggévi	Leggeváte
Leggéva (éa)	Leggévano (éano)

Perfect (*Perfétto*)

Singular.	*Plural*
Léssi	Leggémmo
Leggésti	Leggéste
Lésse	Léssero

Trecutul nedefinit (*Passáto prossimo*)

Singular.	*Plural.*
Ho, Hái, Ha } létto	Abbiámo, Avéte, Hánno } létto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definitŭ *(Passato remóto).*

Singular.		*Plural.*	
Ébbi Avésti Ébbe	létto	Avémmo Avéste Ébbero	létto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular.		*Plural.*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (éa)	létto	Avevàmo Aveváte Avévano	létto

Futurul simplice *(Futuro semplice)*

Singular	*Plural*
Léggerò	Leggerémo
Leggeráĭ	Leggeréte
Leggerà	Leggeránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avráĭ Avrà	létto	Avrémo Avréte Avránno	létto

Modul condiţional (*Modo condizionale*).

Present (Presente)

Singular.	*Plural.*
Leggeréĭ	Leggerémmo
Leggerésti	Leggeréste
Leggerébbe	Leggerébbero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecută (Passato).

Singular.		*Plural.*	
Avréi Avrésti Avrébbe	letto	Avrémmo Avréste Avrebbero	letto

Modui imperativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
	Leggiámo
Léggi	Leggéte
Légga	Léggano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presénte).

Singular.	*Plural.*
Ch'io légga	Che noi leggiámo
Che tu légga	Che voi leggiáte
Ch'égli légga	Ch'églino léggano

Imperfect (Imperfetto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io leggéssi	Che noi leggéssimo
Che tu leggéssi	Che voi leggéste
Ch'égli leggésse	Ch'églino leggéssero

Trecut (Passato)

Singular.		*Plural.*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	létto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino ábbiano	letto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfétto)*

Singular		*Plural.*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli avésse	letto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'eglino avessero	letto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Leggĕre

Trecut (Passato)

Aver letto

Futur (Futuro)

Dover leggere

Participiul activ (*Participio attivo*)

Leggénte-i

Gerundiu (Gerúndio).

Present (Presente)

Leggéndo

Trecutŭ (Passato).

Avéndo letto

Participiul passivŭ *(Participio passivo)*.

Letto-a-i-e.

Assemenea se conjugă și compusele (eléggĕre) a allege (riléggĕre) a citi din noŭ.

Nuocĕre séŭ nocĕre (a nocé-a vâtema).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul indicativ *(Modo indicativo)*.

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Nuóco (nóccio)	Nuociámo (nociamo)
Nuóci (noci)	Nuocéte (nocéte)
Nuóce (nóce)	Nuócono (nócciono)

Imperfect (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Nuocéva (évo)	Nuocevámo
Nuocévi	Nuoceváte
Nuocéva (éa)	Nuocévano (cano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Nócqui	Nuocémmo (nocémmo)
Nuocesti (nocesti)	Nuocéste (nocéste)
Nócque	Nócquero

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } nociúto	Abbiámo, Avéte, Hánno } nociúto

Trecutul definit (*Passáto remoto*)

Singular.	*Plural.*
Ébbi, Avesti, Ébbe } nociúto	Avemmo, Aveste, Ébbero } nociúto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Aveva (évo) Avévi Avéva (éa)	nociúto	Avevámo Aveváte Avévano (eano)	nociúto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Nuocerò (nocerò)	Nuoceremo (noceremo)
Nuoceráĭ (noceráĭ)	Nuocerete (nocerete)
Nuocerà (nocerà)	Nuoceránno (noceránno)

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avráĭ Avrà	nociúto	Avremo Avrete Avránno	nociúto

Modul condiţional (*Modo condizionále*)

Presentŭ (Presente).

Singular.	*Plural*
Nuoceréĭ (noceréĭ)	Nuocerémmo (nocerémmo)
Nuocerésti (noceréstĭ)	Nuoceréste (noceréste)
Nuocerébbe (nocerébbe)	Nuocerébbero (nocerebbero)

Trecutŭ (Passato).

Singular		*Plural*	
Avréĭ Avrésti Avrebbe	nociúto	Avremmo Avreste Avrebbero	nociúto

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul imperativ *(Modo imperativo)*

Singular	*Plural*
	Nuociámo (nociámo)
Nuóci (nóci)	Nuocete (nocete)
Nuóca (nóccia)	Nuócano (nòcciano)

Modul subjunctiv *(Modo soggiuntivo)*.

Presentŭ (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io nuóca (nóccia)	Che noi nuociámo (nocciámo)
Che tu nuóca (nóccia)	Che voi nuociáte (nocciáte)
Ch'egli nuóca (nóccia)	Ch'eglino nuócano (nócciano)

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Ch'io nuocessi	Che noi nuocessimo
Che tu nuocéssi	Che voi nuoceste
Ch'egli nuocesse	Ch'eglino nuocessero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io ábbia Che tu ábbia } nociúto Ch'egli ábbia	Che noi abbiamo Che voi abbiáte } nociúto Ch'eglino ábbiano

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto)*

Singular	*Plural*
Ch'io avéssi Che tu avéssi } nociúto Ch'egli avésse	Che noi avéssimo Che voi aveste } nociúto Ch'églino avéssero

Modul infinit *(Modo infinito)*

Present (Presente)

Nuocĕre séŭ nócere

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecutŭ (Passato).

Avér nociúto

Futur (Futuro)

Dovér nuócére-ésser per nocere

Participiul activ (*Participio attivo*)

Nocénte-i

Gerundiu. (Gerundio).

Present (Presente.

Nuocendo nocéndo

Trecut (Passato)

Avéndo nociúto

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Nociúto-a-i-e

Nascĕre (a se naşce)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural.*
Násco	Nasciámo
Násci	Nascéte
Násce	Náscono

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Nascevo (evo)	Nascevámo

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Nascevi	Nasceváte
Nasceva (ea)	Nascevano (eano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural.*
Nácqui	Nacemmo
Nascesti	Nasceste
Nácque	Nacquero

Trecutul nedefinit *(Passato prossimo)*

Singular	*Plural.*
Sóno, Sei, È } nato-a	Siámo, Siete, Sono } nati-e

Trecutul definit *(Passato remoto)*

Singular	*Plural*
Fúi, Fósti, Fu } nato-a	Fúmmo, Fóste, Fúrono } nati-e

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto)*

Singular	*Plural*
Éra (éro), Éri, Éra } nato-a	Eravámo, Éraváte, Érano } nati-e

Futurul simplice *(Futuro sémplice)*

Singular	*Plural*
Nascerà	Nasceránno

Futurul compus *(Futuro composto)*

Singular	*Plural*
Sarà nato-a	Saránno nati-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Nascerebbe	Nascerebbero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Sarebbe nato-a	Sarebbero nati-e

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular	*Plural*
Násca	Náscano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'egli násca	Ch'eglino náscano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io nascessi	Che noi nascessino
Che tu nascessi	Che voi nasceste
Ch'egli nascesse	Ch'eglino nascessero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io sia Che tu sia Ch'egli sia } nato-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'eglino siano } nati-e

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi Che tu fóssi Ch'egli fósse	nato-a	Che noi fossimo Che voi fóste Ch'eglino fossero	nati-e

Modul infinit (*Modo infinito*).

Presentŭ (Presente).

Náscere

Trecut (Passato).

Ésser nato-a-i-e.

Futurŭ (Futuro)

Dover náscĕre-esser per náscĕre.

Participiul activ (*Participio attivo*)

Gerundiŭ (Gerúndio)

Presentŭ (Presente)

Nascendo

Trecut (Passato)

Essendo nato-a-i-e.

Participiul activ (*Participio attivo*)

Nascente-i

Participiul passiv (*Participio passivo*).

Nato-a-i-e

Assemenea se conjugă și compusulŭ rinascĕre (a renasce).

Proteggĕre (a protege)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul indicativ *(Modo indicativo)*.

Present (Presente).

Singular	*Plural*
Proteggo	Proteggiámo
Proteggi	Proteggete
Protegge	Proteggono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Proteggeva (evo)	Proteggevámo
Proteggevi	Proteggeváte
Proteggeva (ea)	Proteggévano (éano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Protessi	Proteggemmo
Proteggesti	Proteggeste
Protesse	Protessero

Trecutul nedefinit *(Passato prossimo)*

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } protetto	Abbiámo, Avéte, Hánno } protetto

Trecutul defnit *(Passato remoto)*

Singular	*Plural*
Ébbi, Avesti, Ébbe } protetto	Avémmo, Avéste, Ébbero } protetto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Proteggerò	Proteggerémo
Proteggeráì	Proteggeréte
Proteggerà	Proteggeránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.	*Plural.*
Avrò, Avráì, Avrà } protetto	Avrémo, Avréte, Avránno } protetto

Modul condițional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Proteggeréi	Proteggerémmo
Proteggerésti	Proteggeréste
Proteggerébbe	Proteggerébbero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Avréi, Avrésti, Avrébbe } protétto	Avrémmo, Avréste, Avrébbero } protétto

Modul imperativ. *Modo imperativo*),

Singular.	*Plural.*
	Proteggiámo
Protéggi	Proteggéte
Protégga	Protéggano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io protégga	Che noi proteggiamo
Che tu protégga	Che voi proteggiáté
Ch'égli protégga	Ch'églino proteggano

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Ch'io proteggéssi	Che noi proteggéssimo
Che tu proteggéssi	Che voi proteggéste
Ch'égli proteggésse	Ch'églino proteggessero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io ábbia Che tu ábbia } protétto Ch'égli abbia	Che noi abiámo Che voi abbiàte } protétto Ch'églino ábbiano

Maĭ muit ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular	*Plural*
Ch'io avéssi Che tu avéssi } protétto Ch'égli avesse	Che noi avéssimo Che voi avéste } protétto Ch'églino avessero

Modul infinit (*Modo infinito*)

Presentŭ (Presente)

Proteggĕre

Trecut (Passato)

Avér protétto

Futurŭ (Futuro).

Dovér proteggĕre-ésser per proteggĕre

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul activ *(Participio attivo).*

Proteggénte-i

Gerundiu (Gerúndio).

resentŭ (Presente).

Proteggéndo

Trecutŭ (Passato).

Avéndo protétto

Participiul passivŭ *(Participio passivo).*

Protétto-a-i-e.

Tóte verbele terminate la infinitŭ în (gëre), fac la (Presentele Indicativuluĭ în (go-gi-ge-giámo-géte góno), și la (Presentele Subjunctivuluĭ) (ga-giámo, giáte, gáno;) la Imperfectul și Futurul Indicativuluĭ în (géva-gévi-géva-gevámo-gevátc-gévano-gerò-geráĭ-gerà-gerémo-gerétc. geránno) : și la Presentele Condiționaluluĭ (geréĭ-geréstĭ-gerébbe-gerémmo-gerésto-gerebbero).

Torcëre (a tórce).

Modul indicativ *(Modo indicativo)*

Presentŭ (Presente).

Singlar.	*Plural.*
Tórco	Torciámo
Tórci	Torcéte
Tórce	Tórcono

Impefrect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Torcéva (évo)	Torcevámo
Tórcevi	Torcévate
Torcéva	Torcévano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Tórsi	Torcémmo
Torcésti	Torcéste
Tórse	Tórsero

Trecutul nedefinit (*Passáto próssimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hai, Ha } torto	Abbiámo, Avéte, Hànno } torto

Trecutul definitŭ (*Passáto remoto.*)

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } torto	Avémmo, Avéste, Ébbero } torto

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural.*
Avéva (évo), Avévi, Avéva (éa) } tórto	Avevámo, Aveváte, Avévano } torto

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singulur	*Plural*
Torcerò	Torcerémo
Torcérái	Torceréte
Torcerà	Torceránno

Futurul compus (*Futúro compósto*)

Singular.	*Plural.*
Avrò, Avrái, Avrà } torto	Avrémo, Avréte, Avránno } torto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Torceréi	Torcerémmo
Torcerésti	Torceréste
Torcerébbe	Torcerébbero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Avréi, Avrésti, Avrébbe } tórto	Avrémmo, Avréste, Avrébbero } tórto

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural*
	Torciámo
Tórci	Torcéte
Tórca	Tórcano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Ch'io tórca	Che noi torciámo
Che tu tórca	Che voí torciàte
Ch'égli tórca	Ch'églino tórcano

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io torcéssi	Che noi torcéssimo
Che tu torcéssi	Che voi torcéste
Ch'égli torcésse	Ch'églino torcéssero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passáto)

Singular		*Plural.*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	tórto	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'églino ábbiano	torto

Maĭ multŭ ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli avésse	tórto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	tórto

Modul infinitŭ (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Torcĕre

Trecut (Passato)

Avér tórto

Futur (Futuro)

Dovér torcĕre-ésser per tórcere

Participiul activ (*Participio attivo*)

Torcénte-i

Gerundiŭ (Gerúndio)

Present (Presente)

Torcéndo

Trecut (*Passáto*)

Avéndo tórto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv (*Participio passivo*

Tórto-a-i-e

CONJUGAȚIUEA IV.

Apparíre (a se areta)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Apparísco (appáio)	Appariámo (appaiamo)
Apparísci	Apparíte
Apparisce (appáre)	Apparíscono (appáiono)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Appariva (ivo)	Apparivamo
Apparívi	Apparivate
Appariva (ía)	Apparivano (iáno)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Apparii (apparvi)	Appaímmo
Apparisti	Apparíste
Apparì (apparve)	Apparírono (appárvero)

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Sono, Séi, È — apparíto-a, appárso-a	Siámo, Siéte, Sono — apparíti-e, appársi-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit (*Passato remoto*)

Singular		*Plural*	
Fui Fosti Fu	apparito-a appárso-a	Fúmmo Foste Fúrono	apparíti-e appársi-e

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Éra Éri Éra	apparito-a apparso-a	Eravámo Eraváte Érano	appariti-e apparsi-e

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular	*Plural*
Apparirò	Apparirémo
Appariráì	Apparirete
Apparirà	Appariránno

Futurul compus (*Futuro composto*).

Singular		*Plural*	
Sarò Saráì Sarà	apparíto-a appárso-a	Sarémo Saréte Saránno	apparíti-e apparsi-e

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Appariréi	Apparirémmo
Apparirésti	Appariréste
Apparirébbe	Apparirébbero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutŭ (Passato).

Singular.		*Plural.*	
Saréi Sarésti Sarébbe	apparito-a appárso-a	Sarémmo Saréste Sarébbero	apparíti-e apparsi-e

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io apparísca (appaia)	Che noi appariámo appaiamo
Che tu apparísca (appáia)	Che voi appariáte appaiate
Ch'égli apparisca (appáia)	Ch'eglino appariscano (appáia-no)

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io apparíssi	Che noi apparissimo
Che tu apparíssi	Che voi appariste
Ch'egli apparisse	Ch'eglino apparíssero

Trecut (Passato)

Sinuglar		*Plural*	
Ch'io sía Che tu sía Ch'egli sía	apparito-a appárso-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'églino siáno	apparíti-e appársi-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fossi Che tu fóssi Ch'egli fósse	apparito-a apparso-a	Che noi fóssimo Che voi fóste Ch'églino fóssero	apparíti-e apparsi-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul infinit (*Modo infinito*).

Presentŭ (Presente)

Apparire

Trecut (Passato)

Essere apparito-appárso-a-i-e

Futuru (Futuro)

Dovere apparire-essere per apparíre

Marticipiul activ (*Participio attivo*).

Appariscénte-apparente-i

Gerundiu (Gerundio)

Present (Presente)

Apparendo

Trecut (Pasato)

Esséndo apparito-appárso

Participiul passiv (*Participio passivo*).

Apparito-appárso-i-e

Assemenea se conjugă și comparire (a se înfăçisia) sparíre (a se face nevedut) trasparire (a fi trasparentŭ).

Morire (a muri)

Modul indicativ (*Modo indicativo*).

Presentŭ (Presente)

Singular	*Plural*
Muóio (móro)	Nuoiámo (moriámo)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Muóri (móri)	Morite
Muòre (móre)	Muoiono

Imperfectul (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Moríva (ívo)	Morivámo
Morívi	Moriváte
Moríva (ía)	Morívano (íano)

Perfectŭ (Perfetto)

Singular	*Plural*
Morii	Morimmo
Morísti	Moríste
Morì (morìo poet.)	Morírono (moríro poet)

Trecutul nedefinit (*Passato prosimo*)

Singular	*Plural*
Sono, Sei, È } mórto-a	Siámo, Siéte, Sóno } morti-e

Trecutul definit (*Passato remoto*).

Singular	*Plural*
Fúi, Fosti, Fu } morto-a	Fúmmo, Fóste, Furono } morti-e

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Éra (éro), Éri, Êra } morto-a	Eravámo, Eraváte, Érano } morti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular.	*Plural.*
Morrò (morirò)	Morrémo (morirémo)
Morrái (morirai)	Morréte (moriréte)
Morrà (morirá)	Morránno (moriránno)

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular	*Plural*
Sarò, Sarái, Sarà } morto-a	Saremo, Saréte, Saránno } morti-e

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Presnt (Presente)

Singular	*Plural*
Morréi (moriréi)	Morrémmo (morirémmo)
Morrésti (moriréstì)	Morréste (moriréste)
Morrébbe (morirebbe)	Morrébbero (morirébbero)

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Saréi, Sarésti, Sarébbe } morto-a	Sarémmo, Saréste, Sarébbero } morti-e

Modul imperativ (*Modo Imperativo*)

Singular	*Plural*
	Muoiámo (moriámo)
Muóri (móri)	Morite
Muóra (móra)	Muóiano (mórano)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente).

Singular	*Plural*
Ch'io muóia (móra)	Che noi muoiámo (moriámo)
Che tu muóia (móra)	Che voi muoiáte (moriate)
Ch'égli muóia (móra)	Ch'églino muóiano (mórano)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io morissi	Che noi moríssimo
Che tu morìssi	Che voi moriste
Ch'égli morísse	Ch'églino moríssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io sia Che tu sia Ch'égli sia	morto-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'églino siáno	morti-e

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi Che tu fóssi Ch'égli fósse	morto-a	Che noi fóssimo Che voi fóste Ch'églino fóssero	morti-e

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Morire

Trecut (Passáto).

Ésser morto-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Futurŭ (Futuro).

Dover morire-ésser per morire

Participiul activŭ (*Participio attivo*)

Morente-i

Gerundiu (Gerúndio)

Present (Presente)

Moréndo

Trecut (Passato)

Esséndo morto-a-i-e

Participiul passiv (*Participio Passivo*)

Morto-a-i-e

Salire (a se sui-a se urca)

Modul indicativŭ (*Modo indicativo*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Sálgo (ságli o-salisco)	Salghiámo (saliámo-sagliámo)
Sáli (salisci)	Salite
Sále (salísce)	Salgono (ságliono-saliscnon)

Imperfectŭ (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Saliva (ívo)	Salivámo
Salívi	Saliváte
Salíva (ía)	Salívano (íano)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfectŭ (Perfetto).

Singular	*Plural*
Salíi	Salímmo
Salísti	Salíste
Salì	Salirono

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*).

Singular	*Plural*
Sono, Séi, É } salito-a	Siámo, Siéte, Sono } saliti-e

Trecutul definit (*Passato remoto*)

Singular	*Plural*
Fú, Fósti, Fui } salíto-a	Fúmmo, Fóste, Fúrono } salíti-e

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Éra (éro), Éri, Éra } salito-a	Eravámo, Fraváte, Érano } saliti-e

Futurulŭ simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Salirò (sarrò)	Salirémo (sarrémo)
Salirái (sarrái)	Saliréte (sarréte)
Salirà (sarrà)	Saliránno (sarránno)

Futurul compus (*Futuro composto*)

Sngular	*Plural*
Sarò, Saráì, Sarà } salito-a	Sarémo, Saréte, Saránno } saliti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionále*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Salirei (sarrei)	Salirémmo (sarrémmo)
Salirésti (sarrésti)	Saliréste (sarreste)
Salirébbe (sarrébbe)	Salirébbero (sarrébbero)

Trecut (Passato).

Singular	*Plural*
Sarei, Sarésti, Sarébbe } salito-a	Sarémmo, Saréste, Sarébbero } saliti-e

Modul imperativ (*Modo imperativo*)

Singular	*Plural.*
	Saliámo (sagliámo-salghiamo)
Sáli (salisci)	Salíte
Sálga (ságlia-salisca)	Sálgano (sagliano-saliscano)

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular.	*Plural*
Ch'io sàlga (ságlia-sálisca)	Che noi saliámo (sagliámo-salghiámo)
Che tu sálga (saglía-salisca)	Che voi saliáte (sagliáte-salghiate)
Ch'égli sálga (saglia-salisca)	Ch'églino sálgano (sagliano-salíscano)

Imperfectu (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io salissi	Che noi salíssimo

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Che tu salíssi
Ch'egli salísse

Che voi saliste
Ch'églino salíssero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io sía Che tu sía Ch'egli sía	salito-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'eglino siano	saliti-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi Che tu fóssi Ch'egli fósse	salito-a	Che noi fóssimo Che voi fóste Ch'eglino fóssero	saliti-e

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Salire

Trecut (Passato)

Ésser salíto-a-i-e

Futur (Futuro)

Dover salire-ésser per salire

Participiul activŭ (*Participio attivo*).

Saliente-i

Gerundiŭ (Gerúndiò)

Present (Presente)

Saléndo

Precut (Passato)

Esséndo salito-a-i-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passivŭ *(Participio passivo).*

Salito-a-i-e

Udíre (a auḑi)

are o pro u cuvânt este intonatu pe u

Modulŭ indicativŭ *(Modo indicativo)*

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Odo	Udiámo
Ódi	Udite
Óde	Ódono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Udiva (ívo)	Udivámo
Udívi	Udiváte
Udíva (ia)	Udívano (íano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Udíi	Udímmo
Udísti	Udíste
Udí (udío poet.)	Udírono (udíro poet.)

Trecutul nedefinit (*Passato próssimo*)

Singular	*Plural*
Ho, Hái, Ha } udito	Abbiámo, Avéte, Hánno } udito

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit (*Passato remoto*).

Singular		*Plural.*	
Ébbi Avésti Ébbe	udito	Avémmo Avéste Ébbero	udito

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfétto*)

Singular.		*Pural.*	
Avéva (évo) Avévi Avéva (éa)	udito	Avevámo Avevváte Avévano	udito

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Udirò (udrò)	Udirémo (adrémo)
Udirái (udrái)	Udiréte (udrete)
Udirà (udrà)	Udiránno (udránno)

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Avrò Avrai Avrà	udito	Avremo Avréte Avranno	udito

Modul condicional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Udiréi (udréi)	Udirémmo (udrémmo)
Udréi (udrésti)	Udiréste (udréste)
Udirébbe (udrebbe)	Udirébbero (udrébbero)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Precut (Passato)

Singular		*Plural*	
Avréi Avresti Avrebbe	udito	Avrémmo Avréste Avrébbero	udito

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular	*Plural*
Odi Oda	Udiámo Udite Ódano

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io óda Che tu óda Ch'égli óda	Che noi udiámo Che voi udiáte Ch'églino ódano

Imperfect (Imperfétto)

Singular.	*Plural.*
Ch'io udíssi Che tu udíssi Ch'égli udísse	Che noi udíssimo Che voi udíste Ch'églino udissero

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io ábbia Che tu ábbia Ch'égli ábbia	udito	Che noi abbiámo Che voi abbiáte Ch'eglino ábbiano	udito

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*).

Singular		*Plural*	
Ch'io avéssi Che tu avéssi Ch'égli avésse	udíto	Che noi avéssimo Che voi avéste Ch'églino avéssero	udíto

Modul infinit (*Modo Infinito*)

Present (Presente)

Udíre

Trecut (Passato).

Avére udíto

Futur (Futuro)

Dovere-udíre-ésser per udíre.

Prticipiul activ (*Participio attivo*)

Gerundiu (Gerundio).

Present (Presente)

Udéndo

Tresent (Presente)

Avendo udíto

Participiul passiv (*Participio passivo*).

Udíto-a-i-e.

Seguire (a urma)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul indicativ *(Modo Indicativo)*

Present (Presente)

Singular	*Plural.*
Séguo (sieguo)	Seguiámo
Ségui (siégui)	Seguíte
Ségue (siégue)	Seguono (sieguono)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Seguívo (ívo)	Seguivámo
Seguíva	Seguiváte
Seguíva (ia)	Seguívano (íano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Seguíi	Seguimmo
Seguisti	Seguiste
Seguì	Seguirono

Trecutul nedefinit *(Passato próssimo)*

Singular	*Plural.*
Ho, Hai, Ha } seguíto	Abbiámo, Avéte, Hanno } seguíto

Trecutul definit *(Passato remóto)*

Singular	*Plural*
Ébbi, Avésti, Ébbe } seguíto	Avémmo, Avéste, Ébbero } seguíto

Maĭ mult ca perfect *(Più che perfetto)*

Singular	*Plural*
Avéva (évo), Avévi, Avéva (éa) } seguíto	Avevámo, Aveváte, Avevano } seguíto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Futurul simplice *(Futúro semplice).*

Singular	*Plural*
Seguirò	Seguirémo
Seguirái	Seguiréte
Seguirà	Seguiránno

Futurul compus (*Futuro compósto*)

Singular	*Plural*
Avró, Avrái, Avrà } seguíto	Avrémo, Avréte, Avránno } seguíto

Modul condiționalŭ *(Modo condizionale).*

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Seguiréi	Seguirémmo
Seguirésti	Seguireste
Seguirébbe	Seguirebbero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Avréi, Avrésti, Avrébbe } seguíto	Avrémmo, Avréste, Avrébbero } seguíto

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular	*Plural*
	Seguiámo
Ségui	Seguite
Ségua	Seguano

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Singular	*Plural*
Ch'io ségua (siégua)	Che noi seguiámo
Che tu segua (siégua)	Che voi seguiáte
Ch'égli ségua (siegua)	Ch'églino séguano (sieguano)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io seguissi	Che noi seguíssimmo
Che tu seguissi	Che voi seguiste
Ch'égli seguisse	Ch'églino seguíssero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Ch'io ábbia } seguíto	Che noi abbiámo } seguíto
Che tu ábbia } seguíto	Che voi abbiáte } seguíto
Ch'égli ábbia } seguíto	Ch'églino ábbiano } seguíto

Maï mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Ch'io avéssi } seguito	Che noi avéssimo } seguíto
Che tu avéssi } seguito	Che voi avéste } seguíto
Cc'égli avésse } seguito	Ch'églino avéssero } seguíto

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Seguíre

Trecut (Passato)

Avér seguito

Futur (Futuro)

Dovér seguire-esser per seguire

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul activ (*Participio attivo*)

Seguente-i

Gerundiu (Gerúndio).

Present (Presente)

Seguendo

Trecutŭ (Passato).

Avéndo seguito

Participiul passivŭ (*Participio passivo*).

Seguito-a-i-e

Assemenea se conjugă și compusele (conseguíre) a dobîndi-a urma) (proseguíre) a urma (perseguire) a persecuta.

Venire (a veni)

Modul indicativ (*Modo indicativo*).

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Véngo (végno)	Veniámo (vegniámo-venghiamo)
Viéni	Venite
Viéne	Vengono (vegnono)

Imperfect (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Veníva (ívo)	Venivámo
Venivi	Veniváte
Veniva (ía)	Venivano (ían o)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Vénni	Venímmo
Venisti	Veniste
Vénne	Vénnero

Trecutul nedefinit (*Passato prossimo*)

Singular	*Plural*
Sono, Sei, É } venuto-a	Siámo, Siéte, Sono } venuti-e

Trecutul definit (*Passáto remoto*)

Singular.	*Plural.*
Fui, Fosti, Fu } venuto-a	Fúmmo, Fóste, Furono } venuti-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular	*Plural*
Éra (éro), Éri, Éra } venuto-a	Eravámo, Éraváte, Érano } venuti-e

Futurul simplice (*Futuro sémplice*)

Singular	*Plural*
Verrò	Verrémo
Verrái	Verréte
Verrà	Verránno

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular	*Plural*
Sarò, Sarái, Sarà } venuto-a	Sarémo, Saréte, Saránno } venuti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Verrei	Verrémmo
Vérrésti	Verréste
Verrébbe	Verrébbero

Trecut (Passato)

Singular	*Plural*
Sarei, Sarésti, Sarébbe } venuto-a	Sarémmo, Saréste, Sarébbero } venuti-e

Modul imperativ (*Modo imperativo*).

Singular	*Plural*
Viéni	Venite
Vénga (vegna)	Véngano (végnano)

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io vénga (végna)	Che noi venghiámo (veniámovegniámo)
Che tu vénga (végna)	Che voi venghiáte (veniáte-vegniáte
Ch'égli vénga (végna)	Ch'églino véngano (végnano)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io veníssi	Che noi venissimo
Che tu veníssi	Che voi veníste
Ch'égli venísse	Ch'églino veníssero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io sia Che tu sia Ch'egli sia	venuto-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'eglino siano	venuti-e

Mai mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi Che tu fossi Ch'egli fósse	venuto-a	Che noi fossimo Che voi fóste Ch'eglino fossero	venuti-e

Modul infinit (*Modo infinito*).

Presentiŭ (Presente).

Veníre

Trecut (Passato).

Ésser venuto-a-i-e.

Futurŭ (Futuro)

Dover veníre-esser per veníre.

Participiul activ (*Participio attivo*)

Veniénte-vegnénte-i

Gerundiŭ (Gerúndio)

Presentŭ (Presente)

Venéndo

Trecut (Passato)

Essendo venuto-a-i-e.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul passiv *(Participio passivo).*

Venuto-a-i-e

Assemenea se conjugă și compusele avvenire (a se întîmpla) convenire (a se cuveni) pervenire (a ajunge).

Uscíre și Escíre (a eși)

Cuvânt este scăzut pe u se pare în loc de e

Modul indicativ *(Modo indicativo).*

Present (Presente).

Singular	*Plural*
Ésco	Usciamo (esciamo)
Ésci	Uscíte (escite)
Ésce	Éscono

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Uscíva (ívo)-(escíva)-(ívo)	Uscivámo (escivámo)
Uscìvi (escívi)	Usciváte (esciváte)
Usciva (ía)-(escíva)-(ía)	Uscívano (escívano)-(íano)

Perfect (Perfetto)

Singular	*Plural*
Uscíi (escíi)	Uscímmo (escímmo)
Uscísti (escísti)	Uscíste (escíste)
Uscì (escì)	Uscírono (escírono)

Precutul nedefinit *(Passato prossimo)*

Singular	*Plural*
Sóno, Sei, È } uscito-a, escito-a	Siámo, Siete, Sono } usciti-e, esciti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecutul definit (*Passato remoto*)

Singular		*Plural*	
Fúi Fósti Fu	uscíto-a escíto a	Fúmmo Fóste Fúrono	usciti-e escíti-e

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Éra (éro) Éri Éra	uscíto-a escíto-a	Eravámo Eraváte Érano	uscíti-e esciti-é

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Uscirò (escirò)	Uscirémo (escirémo)
Uscirái (escirái)	Usciréte (escirête)
Uscirà (escirà)	Usciránno (escirânno)

Futurul compus (*Futuro composto*)

Singular.		*Plural.*	
Sarò Sarái Sarà	uscíto-a escíto-a	Sarémo Saréte Saránno	usciti-e escíti-e

Modul condiţional (*Modo condizionále*)

Presentă (Presente).

Singular.	*Plural*
Uscirei (escirei)	Uscirémmo (escirémmo)
Uscirésti (escirestì)	Usciréste (escireste)
Uscirebbe (escirébbe)	Uscirébbero (escirébbero)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Trecută (Passato).

Singular		*Plural*	
Saréi Sarésti Sarébbe	uscíto escito-a	Sarémmo Saréste Sarébbero	uscíti-e esciti-e

Modul imperativ *(Modo imperativo)*

Singular	*Plural*
	Usciámo
Ésci	Uscíte
Ésca	Éscano

Modul subjunctiv *(Modo soggiuntivo).*

Presentă (Presente)

Singular	*Plural*
Ch'io ésca	Che noi usciámo (esciámo)
Che tu ésca	Che voi usciáte (esciáte)
Ch'égli ésca	Ch'églino éscano

Imperfectă (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Ch'io uscìssi (escíssi)	Che noi uscíssimo (escíssimo)
Che tu uscissi (escíssi)	Che voi uscíste (escíste)
Ch'égli uscísse (escísse)	Ch'églino uscíssero (escíssero)

Trecut (Passato)

Singular		*Plural*	
Ch'io sía Che tu sia Ch'egli sia	uscíto-a escito-a	Che noi siámo Che voi siáte Ch'églino síano	uscíti-e escíti-e

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Maĭ mult ca perfect (*Più che perfetto*)

Singular		*Plural*	
Ch'io fóssi Che tu fossi Ch'égli fósse	uscíto-a escíto-a	Che noi fóssimo Che voi fóste Ch'églino fossero	usciti-e

Modul infinit (*Modo infinito*)

Present (Presente)

Uscíre-Escire

Trecut (Passáto)

Essere uscíto-escíto-a-i-e

Futur (Futuro)

Dovere uscíre-ésser per escire

Participiul activ (*Participio attivo*)

Gerundiu (Gerundio)

Present (Presente)

Uscéndo-escéndo

Trecut (Passato)

Esséndo uscito-escito-a-i-e

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Uscito-escito-a-i-e

---

§§. I.

Verbele defectuóse.

În limba italiană suntŭ multe verbe defectuóse: ênsă noi însemnâm aci numaĭ acelle, carĭ se întrebuinţéză maĭ adessea.

Gíre (a merge)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Modul Indicativ (*Modo Indicativo*)

Present (Presente)

Singular

Gíte (mergeţĭ)

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Givo (mergeam)	Gívamo (mergeamŭ)
Givi (mergeaĭ)	Giváte (mergeaţĭ)
Gíva (gía)-mergea)	Gívano (giano)-(mergeaŭ)

Perfect (*Perfétto*)

Singular.	*Plural*
Cíi (merseĭ)	Gímmo (merseremŭ)
Gísti (merseşĭ)	Giste (mersereţĭ)
Gí-(gío)-(merse)	Gírono (merserŭ)

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular	*Plural*
Giro (voiŭ merge)	Girémo (vomŭ merge)
Giráĭ (veĭ merge)	Giréte (veţĭ merge)
Giră (va merge)	Giránno (vorŭ merge)

Modul condiţional (*Modo condizionale*)

Present (Presente)

Singular	*Plural*
Giréĭ	Girémmo
Girésti	Gireste
Girébbe	Girébbero

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*)

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Ch'io gíssi	Che noi gíssimo
Che tu gíssi	Che voi gíste
Ch'égli gísse	Ch'églino gíssero

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Gito-a-i-e.

Ire (a merge)

Modul indicativ (*Modo indicativo*).

Imperfect (Imperfetto)

Singular.	*Plural.*
Íva (mergea)	Ívano (megeaŭ)

Futurul simplice (*Futuro semplice*)

Singular.	*Plural*
Irò-iráì-irà	Irémo-Iréte-Iránno

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Ito-a-i-e

Olire (a mirosi)

Modul indicattv (*Modo indicativo*).

Imperfect (Imperfetto)

Síngular	*Plural*
Olíva (mirosía)	Olívano (mirosiaŭ)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Participiul activ. *(Participio attivo).*

Olénte-i

Olezzáre (a avé miros plăcut)

Modulŭ indicativŭ (*Modo indicativo*).

Present (Presente).

Singular	*Plural*
Olézza (are miros plăcut)	Olézzano (aŭ miros-plăcut)

Imperfect (Imperfétto

Singular	*Pplural*
Olezzáva (avea miros-plăcut)	Olezzavano (aveaŭ miros-plăcut)

Participiul activ (*Participio attivo*)

Olezzánte-i (avênd miros-plăcut)

Calere (a passa cui-va)

Modul indicativ (*Modo indicativo*)

Present (Presente)

Singular	*Plural.*
Mi cále (imĭ passă)	Ne cále (ne passă)
Ti cále	Vi cále
Gli cále	Lor cále

Imperfect (Imperfetto).

Singular	*Plural*
Mi caléva	Ne caleva
Ti caleva	Vi caléva
Gli caléva	Lor caléva

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Perfect (Perfetto).

Singular.	*Plural.*
Mi cálse	Ne cálse
Ti calse	Vi cálse
Gli calse	Lor cálse

Modui imperativ (*Modo imperativo*)

Singular.	*Plural.*
	Ne cáglia
Ti cáglia	Vi cáglia
Gli cáglia	Lor caglia

Modul subjunctiv (*Modo soggiuntivo*).

Present (Presénte).

Singular.	*Plural.*
Che mi cáglia	Che ne cáglia
Che ti cágila	Che vi caglia
Che gli cáglia	Che lor caglia

Imperfect (Imperfetto)

Singular	*Plural*
Che mi calésse	Che ne calésse
Che ti calésse	Che vi calésse
Che gli calésse	Che lor calésse

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Calso-a-i-e

Lecĕre-licĕre (éser lécito)

(a fi permis)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Modul indicativ (*Modo indicativo*).

Presentă (Presente)

Singular.

Léce séü lice (è lécito) este permis
Non léce líce (non è licito) nu este permis

Participiul passiv (*Participio passivo*)

Lécito-lícito

(Ésser lécito) se conjugă, ca neutrele passive, în tóte timpurile: însă numaĭ la a treia persónă singulară.

§§ II.

Verbele nepersonale

Sunt în limba italiáná trei classe de verbe nepersonale, adecă întrebuinţáte numaĭ la a treia persónă

Classă I. coprinde tòte acelle carĭ sunt nepersonale din natura lor precum:

Básta-è sufficiénte (ajunge-e destul)

Bisógna-fa d'uopo-fa di mestiéri séü è d'uópo-è mestieri (este de lipsă-trebue)

Accade } -(se întîmplă)
Avviéne }

Occórre-non occórre (trebue-nu trebue)

Pare (pare) apparisce (pare) si véde (se vede)

Importa (importă)

È necéssario-non è necessario (e necesseriŭ-nu este necesariŭ)

Conviéne-non conviéne (se cuvine-nu se cuvine)

Si fa giórno (se face ḑioa)

Si fa nótte (se face nópte)

Pióve (ploă) piovíggina (ploă încetişor)

Névica (ninge) comincia a nevicáre (începe să ningă)

Lampéggia (fulgeră)

Tuóna (tună) comíncia a tuonáre (începe să tune)

Grandina (cade grândînă)-(grandĭnat)

Géla (e ger)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Fa cáldo (este caldŭ)
Fa freddo (e frig)
Fa frésco-fa freschétto (este rece-e cam rece)
Un anno fa-fa già un ánno (este un annŭ-este deja un annŭ)
Poco fa-pocánzi-testè (adineorĭ)
Èoun pézzo-é gran tempo (este mult timp)

Aceste verbe se conjugă în tóte timpurile, după inflessiunile cerute de cojugaţiunea, câruia appârţin

Classa II. coprinde acelle carĭ sunt precedute de particóla (si) (se), correspundetóră cu cea rumână precum:

Si dice (se ḑice)-Si dicéva (se ḑicea)-Si disse (se ḑisse)-Si è detto-(se a ḑissŭ) şi c. l.

Si párla (se vorbesce)-Si parláva (se vorbia)-Si parlò (se vorbi)-Si è parlato (se a vorbit) şi c. l.

Si mángia (se mânincă)-Si mangiáva (se mânca)-Si mangiò (se mâncâ)-Si è mangiáto (se a mâncat) şi c. l.

Si béve (se bee)-Si bevéva (se bea)-Si bévve (se beu)-Si è bevúto (se a beut) şi c. l.

Si dórme (se dórme)-Si dormiva (se dormia)-Si dormì (se dormi)-Si è dormito (se a-dormit) şi c. l.

Si va (se merge)-Si andava (se mergea)-Si andò (se merse)-Si è andati (se a mers) şi c. l.

Si viéne (se vine)-Si veniva (se venia(-Si vénne (se veni)-Si é venúti (se a venit) şi c. l.

Si fa (se face)-si fánno (se fâcŭ)-Si facéva (se-fâcea)-si facévano (se fâceau)-Si fécc-(se fâcu)-si fécero (se fâcură) Si è fatto-a (se a fâcut-ă)-si sono fatti-e (se aŭ fâcuţu) şi c. l.

Aşia tóte verbele active se facu nepersonale prin unirea particuleĭ (si) cu a treia persóna singulară séŭ plurală din tóte timpurile lor. Particula (si) se póte pune înaintea séŭ în urma verbelor, observânduse regula îndoireĭ consunanteĭ quând verbul are accentul grav asupra vocaleĭ finale, séŭ quând verbul este monisillab: precum

Si può (se póte) séŭ puóssi
Non si puó (nu se póte) séŭ non puóssi
Si vénde (se vinde) séŭ véndesi
Si cómpra séŭ còmpera (se cumperă) seŭ comprasi seu cómperasi.
Si póne (se pune) séŭ pónesi
Sí légge (se citesce) séŭ léggesi
Si impara séŭ si apprende (se învaţă) séŭ impárasi séŭ apprendési
Si studia (se studiă) séŭ studiasi
Si scrive (se scrie) séŭ scrívesi
Si inténde (se înţellege) séŭ inténdesi
Si da (se dâ) séŭ dássi

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Classa III. coprinde verbele reflessive, carĭ se conjugă cu pronumele personale (mi), (ti), (gli) séŭ (le), (ne) séŭ (ci), (vi), (loro), și aŭ numaĭ a treia persónă singulară séŭ plurală; precum:

Presentului Indicativului.

Singular	*Plural*
Mi piace (îmĭ place)	Mi piácciono (îmĭ placŭ)
Ti piace (îțĭ place)	Ti piácciono (îțĭ placŭ)
Gli séŭ le piáce (i place)	Gli séŭ le piácciono (i placŭ)
Ne séŭ ci piáce (ne place)	Ne seŭ ci piácciono (ne placŭ)
Vi piáce (ve place)	Vi piácciono (ve placŭ)
Lor piáce (le place)	Lor piácciono (le placŭ)

Imperfectŭ (Imperfetto).

Singular.	*Plural.*
Mi dispiacéva (mĭ desplâcea)	Mi dispiacévano (mĭ desplâceaŭ)
Ti dispiacéva (ți desplâcea)	Ti dispiacevano (țĭ desplâceaŭ)
Gli-le dispiacéva (i desplâcea)	Gli-le dispiacévano (i desplâceaŭ)
Ne seŭ ci dispiacéva (ne desplâcea)	Ne séŭ ci dispiacévano (ne desplâceaŭ)
Vi dispiacéva (ve desplâcia)	Vi dispiacévano (ve desplâceaŭ)
Lor dispiacéva (le desplâcea)	Lor dispiacévano (le desplâceaŭ)

Așia și în tóte celle-l'alte timpurĭ.

Assemenea se conjugă și (mi accáde) séŭ mi avviéne (mĭ se întîmplă) mi pare (mĭ se pare) mi aggráda (îmĭ place) mi rincrésce (îmĭ pare reu) și c. l.

TEMA XVI.

1. Fu întrebat, într'uă ḑi, un schioppŭ, care se înrola soldat în fanteria, pentru ce nu se făcusse soldat de cavalerie? — Pentru că, respunse ellŭ, nu me duc la resbellŭ spre a fuggi d'înaintea inimiculuĭ.

2. Un general frances, jalus și lingușitor, ḑicea ducelui *dEnchien* în urma victorieĭ ce acesta dobîndi la bâtălia de la *Rocroi*

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

la 1643: ce pot ḑice acum invidioșii glorieĭ vóstre? — Nu sciŭ nimic, respunse ducele, așĭ voi să ve intreb despre asta.

3. Ducele de Maine, fiindŭ copillŭ fâcea mult sgomot când se juca. Marele Condè, care era entr'acellașĭ appartamentŭ, se plânse de acellŭ sgomot. — Să dé Dumneḑeŭ, domnule, ḑisse cupillulŭ ca eŭ să fac atât sgomot, cât faceți D-vóstră!

4. Abatele de Vertot avea să descrie uă împresurare famósă: ênsă memoriele, ce ellŭ aștepta, îndârḑiând, scrisse istoria împressurârii jumâtate după celle puçine ce ellŭ scia, și jumâtate după imaginațiunea sa; cu tóte acestea amâruntele, ce seĭ află în opul seŭ, sunt atât de interessante, cât ar fi, de ar fi ost adevêrate. Memoriele sosiră în fine, și ellŭ ḑisse: îmĭ pare rêŭ, ênsă istoria impresurârii s'a fâcutŭ.

5. Waller, poetŭ înglés, fâcu, cu versurĭ latine pré formóse. unŭ panegiricu escelientŭ luĭ Cromwell, când acesta era protector, Carol II. fiindŭ reintegrat la 1660, Waller i presentă. versurile ce ellŭ fâcusse spre lauda luĭ. Regele, citândule, i ḑisse că fâcusse versurĭ maĭ bune pentru Olivierŭ; și Waller i respunse: noĭ alți poeți riușim maĭ bine în ficțiunĭ de cât în veritâți.

6. Unŭ Arabŭ înțelleptŭ risipisse tóte bunurile sele la serviciul unuĭ califfŭ; și acestŭ monarcŭ, înnotândŭ în voluptâți: ḑicea cu ironiă: cunoșcĭ verĭ-unul, care să facă professiune de un maĭ mare desinteressamentŭ de cât allŭ teŭ? — Da, seniore! Cine este? — D. Vostră: eu am sacrificat numaĭ fortuna mea, ênsă D. Vostre ațĭ sacrificat gloria vóstră.

7. Un moritor bine făcêtor este cea maĭ fidelă imagine a Divinitâțiĭ, care voesce fericirea ómenilor.

8. Sciții, fiind persecutați de Alessandrŭ pênĕ la locul pâdurilor și rîpelor unde eĭ locuiaŭ. ḑisseră acestuĭ conquistator care voia a fi reputat fiul luĭ Iupiter Ammon: tu nu escĭ un ḑeŭ, căcĭ facĭ răŭ ómenilor.

9. Puçine persóne remân victorióse în lupta passiunilor, câcĭ numaĭ puçine persóne sciŭ să resiste la amâgirile plâcereĭ. Se detestă vocea adevĕruluĭ și se aude cu bucurie vocea lingușiriĭ.

10 Ce curagiŭ de om avu primul care apropiâ de gura sea uă carne amorțită care sparse cu dinții seĭ óssele unuĭ animal espirând și înghiți membre cari beléŭ, mugéŭ, umblaŭ și vedéŭ! Cum putu mâna luĭ să înfigă un cuțit în inima uneĭ ființe simțitóre? Cum el nu se desgustâ și nu se îngrozi quând începu a mania uriciuniea ranelor corpuluĭ, și a nettezi sângele negru ce le acoperia?—Cum ochiĭ seĭ putură suferi vederea uneĭ omoriri?

11. Acéstă formósă etate este uă flóre care se va vestegi pré iute. Tu te veĭ vedé pe nesimțitŭ scâmbândute; grațiele riḑinde, dulcile plăcerĭ carĭ te însoçesc, tóte vor trece ca un vis frumos; nu'ți va rămânea de quât uă adducere a minte pré tristă; bêtrânețele infirme și

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

inimice plăcerilor vor încreți fața tea și vor încurva corpul teŭ: elle vor debilita membrele tele, și vor usca în inima tea sorgintea bucurieĭ: elle te vor desgusta de presentele, te vor face să te temĭ de viitorul; te vor face nesințitor de tóte, afară numaĭ de durere.

VOCABULARIU.

1. Intrebat-(interrogatŭ)-într'uă ḑi-(un giórno)-schioppŭ-(zóppo) a se înrola-(arrollársi)-soldat-(soldato)-fanteria-(fantería)-pentru ce (perchè)-a se face-(farsi)-cavaleria-(cavallería). — Pentru că-(perocchè)a respunde-(rispóndere)-ellŭ-(égli)-a se duce-(andáre)-resbellŭ (guerra)-spre a fuggi-(per fuggire)-d'inaintea inimiculuĭ-(d'avanti all'inimico).

General-(generále)-frances-(francése), jalus-(gelóso)-lingușitor (adulatóre)-ḑicea duceluĭ d'Enghien-(dicea al duca d'Enghien)-în urma victorieĭ-(dópo la vittoria)-acesta-(quésti)-a dobîndi-(ottenére)-la bâtălia de la *Rocroi*-(alla battáglia di *Rocroi*)-la 1643-(nel 1643 a poté-(potére)-a ḑice-(dire)-invidios-(invidíoso)-gloriă-(gloria)-vostru-(vostro) a sci-(sapére)-nimic-(niénte).

3. Ducele-(il dúca)-a voi-(volére)-despre aste-(su di ciò)-a fi (éssere)-copillŭ-(fanciúllo)-a face-(fáre)-mult-(mólto)-sgomot-(romóre)-quând-(quándo)-a se juca-(giocáre). — Marele Condè-(il gran Condè)-ênt'r'acellași appartamentŭ-(nell'istésso appartamento) a se plânge-(dolérsi)-Să dé Dumneḑeu-(fáccia Dio)-domnŭ-(signóre)-D-vostră-(Vossignoria).

4. Abatele de Vertot-(l' Abate de Vertot) a avé-(avere)-a descrie-(descrívere)-impresurare-(assédio)-famos-(famóso)-ênsă-(però) memorîele-(le memórie), ce ellŭ așteptа-(ch'esso aspettáva)-a întârḑia-(ritardáre)-istoria-(istoria)-jumătate (metà)-după celle puçine ce ellŭ scia-(secondo quel póco ch'egli sapéa)-după imaginațiunea sea (secondo la sua imaginazióne)-cu tóte aceste-(con tutto ciò)-amêruntele ce se află în opul seŭ-(i ragguágli che si tróvano nella súa ópera)-interessantŭ-(interessánte) adêvêrat-(vero)-a sosi-(pervenire)-în fine-(in fine)-îmĭ pare rêŭ-(mi rincrésce).

5. Poetŭ-(poéta)-ingles-(inglése)-versŭ-(verso)-latin-(latino)-pré formos-(bellíssimo)-panegiric-(panegírico)-escelenttŭ-(eccellénte)-luĭ Cromwell-(a Cromwell) protector-(protettóre)-Carol II-(Cárlo II)-reintegrat-(reintegrato)-a presenta-(presentáre)-spre lauda luĭ-(in sua láude). — Regele-(il re)-a citi-(léggere)-maĭ bun-(miglióre)-pentru Olivier-(per Oliviero)-altŭ-(altro)-a reuși-(riuscíre)-maĭ bine-(méglio)-ficțiune-(finzióne)-de câtŭ-(che)-veritate-(verità).

6. Un Arabŭ-(un Arábo)-inițelleptŭ-(sávio)-a risipi-(dissipáre)-tóte bunurile sele-(tutt'i suói béni)-serviciŭ-(servízio) unuĭ califŭ-(d'un califfo)-acestŭ monarcŭ-(questo monárca)-a înnota-(nuotare séŭ natáre)-voluptate-(voluttà)-ironiă-(ironia)-a cunósce-(conóscere)-verĭ

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

unul-(qualcúno)-professiune-professióne)-maĭ mare-(piu pránde)-desinteressamentŭ-(disinteressaméntо)-de cât al têŭ-(del túo)- Da, senior-(si, signóre)-care este-(qual'è)-a sacrifica-(sacrificáre)-numaĭ-(soltánto seŭ solamente)-fortuna mea-(la mia fortúna)-gloria-(glória).

7. Muritor-(mortále) binefâcêtor-(benéfico)-cea maĭ fidela imagine a Divinitâţiĭ-(la piu fedéle imágine della Divinità)-a voi-(volére)-fericire (felicità)-om-(uómo).

8. Şciţiĭ-(gli Sciti)-persecuta-(persequitáre)-de Alessandrŭ-(da Alessándro)-pêne la mediolocul pâdurilor şi rîpelor (perfino nel mezzo de bóschi e delle rupi)-unde-(dóve)-a locui-(abitáre)-conquistator-(conquistatóre)-reputat-(reputáto)-fiul luĭ Jupiter Ammonŭ-(figlio di Giove Ammóne)-nu eştĭ un deŭ-(non séi un dio)-facĭ rêŭ ómenilor-(fái mále ágli uómini).

9. Puţine persóne-(poche persóne)-a remané-(rimanére)-victorios-(vittorióso)-în lupta passiunilorŭ-(nella lótta delle passióni)-a resiste-(resístere)-amâgire-(attrattíva)-plâcere-(piacére)-A se detesta-(detestársi)-vocea adêvêruluĭ-(la voce del véro)-a se auḑi-(udírsi)-bucuriă-(gióia)-vocea linguşiriĭ-(la voce dell'adulazióne).

10. Curagiŭ-(corággio)-de om-(d'uómo)-primul-(il primo)-appropiâ de gura sea-(appressò alla súa bócca)-uă carne amorţită-(úna cárne ammortíta)-a sparge-(rómpere)-dênte-(dénte)-ossŭ-(ósso)-dobitoc (animale):espirind (spiránte) a înghiţi-(inghiottire)membrŭ-(mém bro) a bela-(beláre)-a mugi-(mugire)-a umbla.(camminére) a vedé-(vedére)-mână-(máno)-a înfige-(immérgere)-cuţit-(coltéllo)-inima-(cuóre)-fiinţa.(éssere)-sinţitor-(sensibile)-cum-(cóme)-a se desgusta-(dísgustársi)-a se îngrozi-(spaventársi)-a începe-(principiare)-aĕ mania-(maneggiáre)-uriciune-(bruttúra) rana-(piága)-a nettezi-(nettárs)-sânge-(sángue)-negru-(néro)-a acoperi-(copríre)-ochiŭ-(ócchio)-a ufferi-(soffeníre)-vedére-(vista)-omorire-(omicídio)-

11. Etate-(etá)-ua flóre-(un fióre)-a se vestegi-(appassírsi)-pré iute-(ben présto)-pe nesinţitŭ-(ir sensibilménte)-a se scâmba-(cambiarsi)-graţia-(grázie)-ridend-(ridente)-dulce-(dólce)-a însoţi-(accompagnáre)-a trece-(passáre)-vis (sógno)-uă adducere aminte-(úna reminiscenza)-pré tristŭ-(tristíssimo)-bêtrêneţe-(vecchiáia seŭ vecchiézza)-inamic-(inimíco)-a increţi-(increspáre)-faţiă-(fáccia)-a încurva-(incurvare)-orp (ccórpo)-têŭ-(túo)-a debilita-(debilitáre)-a usca-(disseccare)-sorginte-(sorgénte)-a se teme-(temére)-viitorŭ-(avvenire séŭ futúro)-nesinţitor-(insensíbile)-de tóte-(a tutto)-afară numaĭ de dorere-(fuorchè solamente al dolóre).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPŬ XXIII.

Intrebuinţarea modurilor

§§ I.

Intrebuinţarea indicativului

Modul indicativ se întrebuinţéză totŭ d'auna în urma conjuncţiunĭ (che) quând în frasea antecedentă este un verb care însemnéză uă acţiune ca sigură şi positivă.

Spre esemplŭ:

Io so che non puo ésser véro quel che tu hai udito.

Sciŭ că nu póte fi adevĕrat ceea ce tu aĭ audit.

Egli mi assicuráva che l'opera era di mano maéstra.

Me incredinţa că opul era de mână de magistrŭ.

Modul indicativ se întrebuinţéză assemenea în urma tutor celor l'alte conjuncţiunĭ, carĭ însemnéză uă acţiune ca sigură şi positivă.

Spre esemplŭ:

Frattánto che égli stáva a pranzo gli fúrono portáti via dúe caválli:

Atuncĭ quând ellŭ era la prânduŭ 'i furară douĭ caĭ.

Méntre ch'io párlo, il tempo pássa.

Pe quând eŭ vorbescŭ timpul trece.

Gli paréva di star male, ma non pertanto era contento.

I se pârea a i fi rĕŭ, ânsă cu tóte acestea era mulţumĭt.

Vorréi sapére perché non venite piu da me.

Aşiŭ voi să sciŭ pentru ce numaĭ veniţĭ la mine.

Égli è galantuómo, perciò credétegli tutto ciò che vi dirà.

Ellŭ este om onest, pentru acésta să'i credeţĭ tóte cele ce vĕ va spune.

Ógni cosa perduta si può recuperare, ma la vita no: però ciascúno dée ésser di quélla buón guardiano.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Verĭ ce lucru perdut se póte redobîndi, ânsă viáța nu: pentru acésta fie care trebue să o pâzéscă bine.

Ora, poichè Dio mi ha fatto tanta grazia, io morrò conténto.

Acum, fĭind că Dumneḑeu mi a făcut atâta grațiă, voiŭ muri, mulțumit.

Quantúnque da molti médici io sia státo consigláto di fare certi bagni, pure non li ho fátti

Cu tóte că am fost consiliat de mulțĭ medicĭ a face nesce băĭ, cu tóte astea nu le am făcut.

Sebbéne l'odóre di questo sugo dispiáce, non perciò nuoce alla sanità.

Cu tóte că odórea acesteĭ zéme desplace, cu tóte astea nu vâtemă sânătatea

Tosto che io potrò, senza por témpo in mézzo, verrò.

In data ce voiŭ puté, fără intarḑiare voiŭ veni.

§§ II.

Intrebuințarea subjunctiveluĭ

Modul subjunctiv se întrebuințéză în urma conjucțiunilor, quândŭ verbul fraseĭ antecedente nu esprime nimic de positiv și de sigur.

Spre esemplŭ:

Desidero che facciáte présto ciò che vi ho détto.

Doresců să faceți iute ceea ce vĭ am ḑis.

Témo che pióva quésta sera.

Me tem să nu plóă astă séră.

Spero che la cosa mi riésca.

Sper ca lucrul să mĭ reésă.

È d'uópo ch'io stésso vi váda.

Este necesariŭ ca cŭ ênsumĭ să mergŭ a colo.

Dice quésto, acciocchè non diáte a me la colpa, ed affinchè sappiáte quánto si póssa sperár da lŭi.

Ḑice asta ca să nu me învinovățițĭ pe mine și ca să sciți quât se póte spera de la ellŭ.

Benchè sia difficile, bisógna però vincér sè stésso.

Cu tóte că este difficil, trebue ânsă ca cine-va se învingă pre sine ênsuși.

Égli, avvegnachè séŭ ancorachè fósse mólto spaventáto, prese ardire.

Ellŭ cu tóte că era mult spâimentat, luâ curagiŭ.

Aspettáte. finchè io tórni.

Așteptațĭ pênă quând eŭ să me întorcŭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Sin atanto che io non ábbia finito il mío lavóro, non partirò di qua.
Pênă quând nu voiŭ fini lucrul meŭ, nu voiŭ pleca de aci.
Verrò purchè altri affari nòn m'impedíscano.
Voiŭ veni décă alte affaceri nu me vor impedica.
Posto che égli mi offénda, lo perdonerò,
De me va offensa, eŭ 'l voiŭ perdona.
In cáso che non fosse in casa, potéte aspettarlo sino a che riéntri.
De nu va fi în casa, puteţi să 'l asteptaţi pênă quând se va întórce.
Dato che sia così, troverémo módo di aggiustár la faccénda.
De va fi aşia, vom găsi un medioloc spre a indrepta lucrul.
Pria che annotti, potrémo andare a casa.
Înaĭnte de a înnopta, vomŭ poté să ne ducemŭ a casa.
Desidero che tútto váda béne.
Doresc ca tóte să mérgă bine.
Comúnque savio sia il vóstro consiglio, égli non profitteránne.
Ori quôt de înţelept este al vostru consiliŭ, ellŭ nu se va profita de dênsul.
Básta che io sáppia quel che può éssermi útile.
Destul să sciŭ ceea ce póte să mĭ fie util.
Bisógna ch'io fáccia tútto ciò che conviéne.
Trebue să facŭ tóte celle ce se cuvină.

Modul subjunctiv se întrebuinţéză assemenea
1.-ă în urma uneĭ frase imperative, adecă în urma unuĭ verbŭ care esprime un comandament, uă dorinţă, uă voluntate, uă datoriă, uă necesitate, uă rugâciune, uă permisiune, un avertiment, un consiliŭ, uă esortaţiune. uă poprire şi în urma unuĭ verb nepersonal séŭ întrebiunţăt ca nepersonal.
Spre esemplu
Dítegli che vénga subitaménte.
Spuneţĭ i să viă iute.
Desîdero che tu ti distingua tra i migliori cittadíni.
Doresc ŭ ca tu să te distingi êntre ceĭ maĭ buni cetaţenĭ.
Vóglio che tu mi ascolti quàndo io parlo.
Voescŭ ca tu să me asculţi quând eŭ vorbescŭ.
È tempo ch'egli adémpia il súo dovere.
Este timpŭ să îşĭ înplinéscă datoria.
È necessario ch'égli pénsi a quel ch déve fáre.
Este necessariŭ ca ellŭ să gândéscă la ceea ce trebue să facă.
Lo prégo, acciocchè mi fáccia il favóre che gli ho chiesto.
'Lŭ rog ca să mĭ facă favórea ce i am cerut.
Permétto che voi seriviate ciò

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Permittŭ ca voĭ să scriţĭ asta.
È d'uópo che tu evíti la compagnia de giovani corrótti.
Trebue să eviţĭ compaguia junilor corrupţĭ.
Conviéne che tu sía amabile con tútti.
Se cuvine ca tu să fiĭ amabil cu tótă lúmea.
Fa in modo che ognúno possa laudárti.
Fă astŭ-fel, în quôt fie care să te pótă lâuda.
Vo' che tu non éntri piú in quella casa da giuóco.
Voescŭ ca să numaĭ intrĭ în acea casă de joc.
Accade talvólta ch'io non ábbia alcuna disposizióne.
Se întîmplă quôt uă dată să nu am nicĭ uă disposiţiune.

2-a. în urma uneĭ frase negative care nu conţine nicĭ uă certitudine, şi în urma vorbeĭ (poco.) care este equivalente cu uă negaţiune.
Spre esemplu:
Non occórre che me lo diciáte.
Nu face trebuinţă să mĭ o spuneţĭ.
Non ostante che ábbia ragióne, gli dánno tórto.
Cu tóte că are dreptate, i gâsescŭ nedreptate.
Poco mancò che non cadésse.
Puţin lipsi să nu cadă.

3-a. în urma unuĭ verbŭ, care esprimă interrogaţiune.
Spre esemplu:
Volete ch'io vi accompágni?
Voiţĭ ca eŭ să ve însoţesc?
Chi sa ch'égli non vénga?
Cine scie că ellŭ nu vine?
Sái tu dove sia andáto?
Sciĭ tu unde s'a dus?
Mi permettéte ch'ió vi dia un consiglio da amico?
Mĭ permiteţĭ ca eŭ să vĕ daŭ un consiliŭ de amicŭ?

4-a. în urma unuĭ pronume relativ, quând esprime acţiunea subiectuluĭ ca îndoiósă âncă şi nesigură în resultatul seŭ, séŭ quândŭ este precedut de adjectivul (póco) seŭ de un superlativ relativ.
Spre esemplŭ:
Non è alcuno in cúi possiáte fidarvi.
Nu este nicĭ unul, pe care puteţĭ să ve încredeţĭ.
Non v'è chi mi soccórra.
Nu este cine să me ajute.
Appena tróvasi chi sáppia léggere.
Abia se gâseşce cine scie să citéscă.
Son conténto che poco mi rimánga per finire.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Sunt mulțumit că puçin imĭ remâne spre a fini.
Égli è il piu brav'uómo ch'io mi ábbia conosciúto.
Ellŭ este cellŭ maĭ bun om ce eŭ am cunoscut.

5-a. în urma particulelor (per) ,(per quánto), (qualunque), (che), (quantúnque).
Spre esemplu:
Per ricco che voi siáte, la vostra cupidità non ha líiniti.
Quât da bogat să fiți, cupiditatea vóstră nu are mârginĭ.
Per quánto stúdio esso pónga, non raggiungerá mai il suo scópo
Orĭ quât ellŭ se va sili, nu va ajunge nicĭ udată la scopul seu.
Qualúngue sia il vostro operáre, saréte ricompensto congiustizia.
Orĭ cum va fi lucrarea vóstra, veți fi recompensat cu dreptate.
Che che dícano di me i miei avversarii, io non mi cúro deloro détti.
Orĭ ce se ḑică despre mine adversariĭ meĭ, nu mĭ pésă de ḑicerile lor.
Quantúnque la virtú sia infelíce, io vo'seguírla.
De și virtutea este nefericită, eŭ voiŭ să o urmez.

6-a. quând frasca, care conține uă conjuncțiune, se află înaintea verbuluĭ de la care depinde
Spre esemplu:
Ch'égli sia quì, è vero.
Ca ellŭ să fiă aci, este adêvêratŭ.
Che voi abbiáte detto quésto, l'ho prováto.
Ca să fiți ḑisŭ acésta, am probat'o.

Adverbiul (quándo` cere subjunctivul, quând e vorba de un cas presupus și imaginat, ci nu real și positiv. Assemenea conjuncțiunea (se).
Spre esemplu;
Quándo io sía persequitato, soffrirò con dignità.
Quând așĭ fi persecutat, așĭ suferi cu demnitate.
Se una nazióne vénga oppréssa, può-voléndo-liberársi della oppressione.
Décă uă națiune este oppressă, póte-voind-să se libere de oppressiune.

§§. III.

Întrebuințarea infinituluĭ.

Modul infinit se póte întrebuința într'un mod substantiv séŭ

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

fôrā articul séŭ cu articul, fârā nicĭ uă propositiune séŭ cu propositiunile (di), (a), (da), (in), (con), (per), (su) şi c. l. după cumŭ cere trebuinţa.

Spre esemplu:

Lo invidiáre altrúi è cosa vile e vergognósa.

A invidia pe alţii este un ce vil şi ruşinos.

Il vívere felice è assái piacévole.

Viéţa fericită este pré plâcută.

L'ésser sáno, è cosa desiderábile.

A fi sânetosŭ este de doritŭ.

Il páscersi di speránze non nuóce.

A se pasce cine-va cu speranţa, nu vâtemă.

L'andáre a scuóla è sempre profittévole.

A merge la scóla este tot d'aună folositor.

Il lavorár da mane a séra è necessário all'uómo necessitóso di páne.

A lucra de dimanéţă pênĕ séra, este necessariŭ omuluĭ care are necessitate de pâne.

Si scusò con díre che non avèa témpo.

Se escusâ ḑicênd că nu avea timpŭ.

Venne in un batter d'ócchio.

Veni într'uă clipă de ôcchiu.

Lo fo per alleviárti il péso.

O fac spre a 'ţĭ uşiura greutatea.

Égli fa pompa del súo sapére.

Elŭ îsĭ arétă sciinţa.

Partiró al finir del mése.

Voiŭ pleca la finitul luneĭ.

Guardátevi dal vantár le cose vóstre.

Feriţive de a ve lâuda cu ale vóstre.

Tu non séi accórto nel parlare.

Tu nu eşti bâgător de sémă quând vorbeşcĭ.

Finisco col dirti che l'uómo prudénte non ha mai a pentírsi di niénte.

Finescŭ ḑicênduţĭ că omul prudent nu are să se câesca de nimicŭ.

Arrivò sul principiarsi dello spettácolo, e ritiróssi sul finire dello stésso.

Sosi la începutul spectaculuĭ, şi se retrasse la finitul acestuia.

Modul infinit serve de multe ore a representa, într'un mod particular, nisce idee compuse, carĭ nu se ar puté esprimé aşia de clar prin substantive,

Spre esemplŭ:

L'ésser conténto del próprio státo, il moderáre i desidérii

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

sovérchi, il non lasciársi nè trasportare da eccessiva gioia nella prosperità, nè scoraggiársi nelli, ávversità . . . . . fórmano il caráttere di un uómo sávio . .

A fi mulțumit de starea sea, a modera dorințele celle pré multe, a nu se lâssa nicĭ transporta de bucuriă eccessivă în prosperitate, nicĭ descuragia în adversitate . . . . formézĕ caracterul unuĭ om înțellept.

Conjugațiunea (che) se supprime de multe orĭ, și veerbul se pune, ca lat inesce, infinit, și subiectul ce 'l însoccesc, la accusativ.

Spre esemplŭ:

Dice, lui non avér ragióne in quest' affáre.

Dice eă ellŭ nu are dreptate iu acésta affacere.

Crede sè ésser tróppo dotto în astronomia.

Crede că ellŭ este pré învețat în astronomiă.

---

§§ IV.

Intrebuințarea infinitului ca regimul unuĭ altŭ verbŭ

Infinitul póte fi regimul unuĭ altŭ verbŭ, séŭ fôrĕ ajutorul uneĭ propositiunĭ séŭ cu ajutorul unor preposĭțiunĭ, din carĭ celle maĭ obicĭnuite în assemenea casŭ, sunt (di), (a), (da), (per), și c. l.

Di.

Așia dicênduse:

Desídero veder ne' giovinétti un' onésta emulazione,

Doresců a vedé în junĭ uă emulațiune onestă,

Infinitul (vedere) se considerĕ ca adêvêratul objectŭ accusativ al dorinței mele, câcĭ ce doresců eŭ? a vedé.

S'ar putĕ dice și (desídero di vedére). Infinitul precedut de prepositiunea *di* s'ár considera atuncĭ ca un genitiv; și în acest cas objectul dorinței mele nu maĭ este infinitul (vedére), ci un substantiv subtințellessŭ, de la care depinde acellŭ infinit precedutŭ de prepositiunea *di*; ast-fel, în quôt este ca cum s'ar dice: (desídero la concessióne o il piacére o la consolazióne di vedére nei giovinétti un' onesta emulazióne.)

Doresců concessiunea séŭ placerea séŭ consolațiunea de a vedé în junĭ uă emulațiune onestă.

Assemenea se póte dice (spero) séŭ (crédo) séŭ (m'increésce), (di far la tal cósa) câci se subtințellege aci (l'occasióne), (la compiacénza), (l'obligazióne)—(di fárla).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Verbele: (bisognáre) a face trebuință (convenire) a se cuveni (potére) a puté (dovére) a fi dator (volére) a voi (lasciáre) a lâssa și c.l. sunt verbe încomplete, și cer spre a avé un sens complet, tot d'auna infinitul unui altŭ verbŭ care fiind obiectul întrebării, se pune pe urmă precum un substantiv la accusativ fără prepositiune. În general infinitul nu este precedut de nicĭ uă prepositiune în urma verbelor, carĭ la întrebare cer acusativul.

Spre esemplŭ:
Bisógna ajutáre i póveri
Trebue să ajutăm pre săracĭ.
Convién rifléttere a ciò che déve fársi.
Trebue să ne gândim la ceea ce avem a face.
Tu puói rimanere se vuói.
Tu poțĭ se remâĭ daca voescĭ.
Egli déve disegnare su quella carta già preparata.
Ellŭ trebue să desemne pe acea hartie pregătită.
Pría vóglio sapére di che si trátta.
Maĭ întâiŭ voiŭ să sciŭ, despre ce e vorba.
Lasciátemi andare, vi prégo, poiché è tardi.
Lássați-me să merg, ve rog, câcĭ este tarțiŭ.

Afară din verbele citate, tóte celle l'alte verbe carĭ cer accusativul, sunt, într'un mod elliptic, urmate de prepositiunea *di*, care precum genitivul, serve a determina accusativul obiectŭ suppressŭ.

Spre esempla:
Egli sperava di vedérvi dópo il vostro ritórno.
Ellŭ spera a ve vedé dupŏ întórcerea vóstră.
Mi pregò d'aiutárlo nella sua disavventura.
Me rogă a'l ajută în nenorocirea sea.
Témo di arrivár troppo tárdi.
Me tem de a ajunge pré târțiŭ.
Mi consíglia di scrivergli pel nóto affáre.
Me consiliă de a i scrie pentru affacerea cunoscută.
Gli permise di entráre nella sua stánza.
Lŭ lâssâ să intre în odaia sea.
Promise di visitármi spessaménte.
Fâgadui de a me visita adesse orĭ.

În urma substantivelorŭ, adjectivelorŭ și verbelorŭ, carĭ cerŭ un genitivĭ se pune assemenea infinitul cu prepositiunea (di), precumŭ:

Ha speránza di ottenére quel che ha chiésto.
Are speranță de a obține ceea ce a cerut.
Égli è capace di far tutto ciò.
Ellŭ este capabil de a face tóte astea.
Ho bisógno d'éssere aiutáto.
Am trebuință de a fi ajutatŭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

A.

Infinitulŭ precedut de prepositiunea (a) este, ca să dicemŭ aşia, un dativ, şi se întrebuinţéză, în generalŭ, în urma verbelorŭ de (repaus) şi de (mişcare), şi în urma adjectivelor, carĭ cerŭ un dativŭ.

Spre esemplu:
Io vádo a passeggiáre lúngo il Tébro.
Eu merg să me preumblŭ pre lungă Tiberŭ.
Mandiámogli a dire che vénga óggi de noi.
Să trimettemŭ să i spuiă să viă astă-dĭ la noĭ.
Mandáte a préndere alcune frútţa.
Să trimittetĭ să ia nesce fructe.
Mettétevi a sedére, vi prégo.
Puneţi-ve să şedeţi, ve rog.
Principia a fár giórno.
Incepe să se facă ţioa.
Insegnategli a léggere ed a scrívere.
Inveţaţi-'lŭ a citi, şi a scrie.
Questo è bello a vedére.
Asta este frumosŭ la vedére.

În urma verbelor (éssere). şi (stáre), quândŭ acestea arétă uă continuaţiune de repaus séŭ uă occupaţiune, infinitul este assemenea precedut de prepositiunea (a).

Spre esemplu:
Io crédo che sien tútti a dormíre.
Credŭ că dormŭ toţĭ.
Sta a udire quel che si dice.
Aude ceea ce se ţice.

Voinduse a areta (uă datoriă), (uă necessitate), (uă obligaţiune) prin verbul (avére), se pune în urma luĭ infinitul cu prepositiunea (a).

Spre esemplu;
Ho a scriver qualche cosa di grande importánza.
Am să scriu ce-va de mare importanţă.
Tu sái béne ciò che tu hai a fáre.
Tu sciĭ bine ceea ce aĭ să facĭ.
Ella non ha che a comandáre.
D-vóstră nu aveţi de quât să mĭ porunciţĭ.
Avrei a pregárla d'un favóre.
Aşiu avé să ve rog de uă favóre.

Infinitul se întrebuinţéză assemenea, cu prepositiunea (a), în urma numerelor ordinale, şi în urma în adjectivuluĭ (sólo)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Spre esemplu:
Égli fu il primo a sacrificársi per la salúte della sua patria.
Ellŭ fu cellŭ d'antêiŭ a se sacrifica pentru salutea patrîei sele.
Êsso è il solo a mostrár disinteresse per la súa pátria.
Ellŭ este singur în a areta desinteressŭ pentru patria sea.

Da.

Infinitul se pune în urma preposiţiunii (da) quándŭ se arétă scopul, destinaţiunea, şi aptitudinea. Ast-felŭ de frase suntŭ totŭ d'auna (elliptice), câcĭ se subtinţellege: cosa che è da (ce va de).

Spre esemplu:
Dátemi da mangiáre e da bére. (adecă dátemi cósa che è da mangiáre e da bére).
Daţi-mĭ de mâncare şi de bere (adecă ce-va să mâninců şi să béŭ).
Ho da scríver piu cose quest'óggi.
Am să scrŭ maĭ multŭ astă-ţĭ.
Sarébbe da desideráre che foste piu cáuto.
Ar fi de dorit să fiţi maĭ bâgator de sémă.
Che cosa ho da dirgli in nome vóstro?
Ce trebue să i spuiŭ în numele vostru?
Non è da consigliársi ciò che si oppone all'equítà.
Nu este de consiliatŭ ceea ce se opune equitâţii.
Avrò molto da pensáre.
Voiŭ avé mult să me gandescŭ.
Che c'è da fare? (ce este de fâcutŭ?)

Infinitul se pune în urma preposiţiunii (per) spre a arete causa séŭ scopul pentru care un lucru se face.

Spre esemplŭ:
Égli è mórto gióvine, per non éssere státo regoláto.
Ellŭ a murit june pentru că nu a fost regulat.
Fa tutto il possibile per raggiúngere il suo scópo.
Face tóte ceea ce póte spre a ajunge la ţinta luĭ.

Infinitul se pune assemenea cu propositţunea (per) în urma verbelor (éssere) séŭ (stáre) a fi séŭ a sta, quând se arétă un ce-care va fi séŭ se va face în curînd.

Spre esemplŭ:
Égli è per andare a cáccia.
Ellŭ este să mérgă la venat.
Ella sta per morire (ea sta să móră.)

Infinitul se puue, în fine, în urma preposiţiunii (senza).

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Spre esemplŭ:
Égli è passato di qua senza salutarmi.
Ellŭ a trecut pe aci fără a me saluta.
Se ne è andáto senza dirmi una paróla.
S'a dus fără să mi spuiă uă vorbă.

CAPŬ XXIV.

Participiele.

Participiele sunt doue: *activul.* precum (amánte) (sedénte) (credénte,) (serviénte,) și *passivul.* precum (amáto,) (seduto,) (credúto) (servito.)

Quôt despre futurul participiului, observăm că sunt italiànesce unele participie derivate de la latinesce, carĭ se consideră ca adjective, ânsă în sensul futuruluĭ, precum (duratúro) care va ține (futuro) care va fi (peritúro) care va peri (reditúro) care se va întórce (ventúro) care va vani și c. l.

SECȚIUNEA I.

Participiul activ.

Participiul activ se întrebuințéză cu eleganță pentru brevitatea fraseĭ și energia discursuluĭ.

Spre esemplŭ:
Dío permettente, în loc de: se Dio permétte.
Dumnedeŭ permittênd-décă D-deŭ permitte.
Duránte l'éstate, l'inverno la primavéra, l'autúmno, în loc de: mentre dura l'estate, invérno, la primavéra. l'autunno.
Pe quot ține vara, iarna, primavéra, tómna.
Non ostânte ógni opposizióne, raggiúnse lo scópo.
Cu tóte oppositiúnile ajunse la ținta luĭ.
Venne il giórno seguénte sul far di séra.
Veni dioa urmatóră spre séră.
Non curánte i perícoli, proseguiva il viággio.
Ne îngriginduse de periculile, urma câllâtoriă
È presunzione provveniénte da ignoránza.
Este presumpțiune care provine de la ignoranță,
È un órto attinénte a quella cása.
Este uă gradină care se ține de acea casă.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

SECȚIUNEA II.

Participiul passiv.

Participiul passiv se intrebuințéză, la timpurile compuse, cu ausiliarul (avére,) precum (ho amáto) (ébbi amáto,) (avéva amáto) și c. l.—și cu ausiliarul (éssere,) precum: sono státo amáto, fui státo amáto, era státo amáto, și c. l.

Participiul passiv, în formațiunea timpurilor compuse ale verbelor active, se unesce cu ausiliariul (avére) precum (ho invitato) am învitat: în formațiunea timpurilor compuse ale verbelor passive, se unesce cu ausiliriul (éssere,) precum: sono stato invitáto (am fost învitat): în formațiunea timpurilor compuse ale verbelor reflessive, se unesce cu ausiliarul (éssere,) precum: (mi sono difése) me am apărat: în formațiunea timpurilor compuse ale verbelor neutre, se unesce cu ausiliariul (avére,) precum: (ho dormito) am dormit și cu ausiliariul (éssere,) precum: (sono cadúto) am câdut.

Éccă uă regulă spre a cunósce verbele neutre, quarĭ priimescŭ, în timpurile compuse, ausiliarul (éssere,) și verbele neutre carĭ, în timpurile compuse priimescŭ (avére)—Décă participiul passiv, al unuĭ verb intransitiv, póte, că un nume adjectiv, fi unit ca un substantiv, acest verb se conjugă cu ausiliariul (éssere) la timpurile compuse.

Pentru acésta se dice, și se scrie:

Élla è cadúta da cavallo, ed è morta.

Ea a câdut de pe callŭ și a murit.

Căcĭ se póte dice: una dónna cadúta—una dónna mórta (uă femeă câdută-uă femeă mórtă)

Și décă participiul passiv, al unuĭ verb intransitiv, nu póte ca un nume adjectiv fi unit cu un substantiv, acest verb se conjugă cu ausiliarul (avére) la timpurile compuse.

Pentru acésta se dice:

Égli ha dormito-ésso ha sognáto.

Ellŭ a dormit-ellŭ a visat.

Câcĭ nu se póte dice. (un uómo dormito-un uómo sognato) un om dormit-un om visat.

Participiul passiv se accordă totŭ d'auna, după genul și numerul, cu subiectul seŭ în verbele passive și în verbele intransitive, carĭ se conjugă cu ausiliariul (éssere) precum:

Quésto giovine è molto lodáto a causa del suo zélo per lo stúdio.

Acest june este mult lâudat din causă zelului seŭ pentru studiŭ.

L'ersecito è già partito pel cámpo di osservazióne:

Oștirea a plecat ja la câmpul observațiunĭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

În verbele active, carĭ prĭĭmescŭ, la timpurile compuse, ausiarul (avére.) participiul passiv precedut de objectul seŭ direct, (accusativul) a cărĭĭ stare de passivitate ellŭ esprime, este variabil, și trebue să se accórde după gen și numer cu acusativul care se pune înaĭntea lui; precum:

Qual érróre ho io fatto?
Ce greșială am făcut?
Ecco la léttera che ho ricevúta.
Eccă scrissórea ce am prĭĭmit.
Egli mi ha vedúto-ella mi ha vedúta.
Ellŭ me a vedut-ea me a vedut.
Io ti ho pregáto-io ti ho pregáta.
Eŭ te am rugat-eu te am rugată.
Tu l'hái trováto-tu l'hai trováta.
Tu 'lŭ aĭ găsit-tu aĭ găsit'o.
Éssi ne han vedúti-esse ne han vedúte.
Eĭ ne au vedut-elle ne aŭ vedut.
Noi vi abbiám pregáti-noi vi abbiám pregáte.
Noĭ v'am rugat-noi v'am rugate.
Voi li avéte trovati-voi le avète trováte.
Voi i aţĭ găsit-voĭ le aţĭ găsite.

Quând objectul (accusativul) se pune în urma participiuluĭ passiv, acesta se accórdă cu objectul. care urméză, de quóte orĭ ține locul unuĭ adjectiv care qualifică objectul; precum:

Égli ha tagliáta la máno ad un súo nemíco.
Ellŭ a tăiat mâna unuĭ inimic al seŭ.
Esso avea foráta la góla con un coltéllo.
Ellŭ străpunssesse gûtul cu un cuţit.
Ho smarríte due pécore su quella collína.
Am perdut doue oue pe acea collină.

Câcĭ se póte dice: (égli ha la máno tagliáta:) (avéa la góla foráta;) (ho smarrite due pécore). (*) Se enuncia acĭ că are cineva (mână), (gûtul), (ouele), după cum adjectivele esprim, (tăiată), (strepunsŭ), (perdute).

Așia dară este evident că, în aceste frase, nu se esprime uă acțiune făcută de subiect, ci maniera prin care mâna gûtul și c. l. eraŭ possedute de subject.—Daca s'ar fi dis: (égli ha) (tagliáto la máno), (ésso avea foráto la góla) și c. l. aceste frase ar esprime acțiunea de a taia, de a străpunge. și a significa ellŭ a tăiat mână ellŭ a străpuns gâtul, și acela care aude ar aștepta să afla cuĭ s'a tăiat mâna și cuĭ s'a strâpuns, gûtul.

(*) În acest cas, verbul (avére) ține locul verbuluĭ (possedere) seŭ (tenere). Spre esemplŭ: (possiéde,) (tiéne)—(che)? ce? (la mano) (la gola)—(come?) (cumŭ?)—tagliata-forata (tăiata-strapunsă)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Quând déră se esprime uă acțiune făcută de ênsuși subiectul, participiul passiv va fi nevariabil adecă nu se va acorda după genul și numerŭ cu objectul care urméză, precum.

Ho fatto úna casa di légno,

Am făcut uă casă de lemn.

Ensă quând se esprime modul de a se possedé objectul, atunci participiul este variabil, adecă se acórdă după genŭ și numerŭ cu objectul, care urméză; precum:

Ho fatta una casa di légno. adecă ho úna cása fátta di légno

Am făcut uă casă de lemnŭ adecă am uă casă făcută de lemn.

Trebue să observăm ca participiul passiv este nevariabil, adecă după genŭ și numerŭ cu objectul (accusativul) care 'l precede. décă subiectul (nominativul) urméză participiul seŭ.

Așia se va dice:

Non è a dire delle fatiche che hanno sofferto i soldati di Alessándro nel conquistare tánti reami.

Nu este de a dice despre ostenelele ce aŭ sufferitŭ soldații luĭ Alessandru conquistândŭ atáte regate.

Ar puté ênsă participiul passivŭ să fiă variabilŭŭ, quândŭ ar fi precedut de subjectŭ (nominativŭ) și de objectŭ (accusativŭ); precumŭ:

Non è a dire delle fatiche che i soldati di Alessándro hánno sofferte nel conquistáre tanti reámi.

Qnândŭ participiul passivŭ este urmat de un infinitŭ, cată să se observe décă objectul (accusativulŭ) care precede, este regimul participiuluĭ séŭ alŭ infinituluĭ. — Fiindŭ alŭ infinituluĭ ci nu alŭ participiuluĭ, acesta este nevariabilŭ.

Așia déră se va dice:

La nuova ariétta che ho udíto cantáre.

Noŭa ariétta ce amŭ auditŭ cântândŭ.

Căcĭ accusativulŭ (che) este regimul infinituluĭ (cantáre), ci nu alŭ participiuluĭ (udito); putênduse dice: eŭ am auditŭ — ce? — cântândŭ — ce? noŭa ariétta, ci nu: am auditŭ noŭa arietta cântândŭ.

Se va dice din contra:

Avete udito cantáre la nuova ariétta? —

Atĭ audit cântandŭ arietta?

— Si l'ho udita cantáre.

Da amŭ auditŭ cântândŭ.

Căcĭ objectulŭ (la) este regimulŭ participiuluĭ (udíto), ci nu

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

alŭ infinitului (cantáre), putenduse dice: eu am audit'o (noua arietta) cântândŭ.

Pentru verbele reflessive regula este aceasĭ.

Participiul passivŭ alŭ verbelor reflessive este variabil, quând pronumele personale (mi), (ti), (si), (ne), (ci), (vi), cu cari se conjugă, sunt regime directe, adecă accusative, și prin urmare se accordă, precum în verbele active, cu accusativul care 'lŭ precede.

Spre esemplu:

Lucrezia si è uccísa (adecă ha uccíso sè stessa).

Lucreția s'a omoritŭ (adecă a omoritŭ pre sine ênsasĭ).

Participiul passivŭ, al verbelor reflessive, este, din contra, ne variabilŭ, quând pronumele personale (mi), (ti), (si), (ne), (ci), (vi) sunt regime nedirecte, adecă dative; precum:

Lucrezia si è dáto la mórte (adecă ha dato la mórte a sè stessa).

Lucreția îșĭ a datŭ mortea (adecă a datŭ mortea sie ênseșĭ)

Participiul passivŭ, fiindŭ precedut de ausiliarul (avére) séŭ (éssere), se accórdă totŭ d'auna cu objectul.

Asia dicânduse:

Egli ne ha traditi séŭ noi siamo stati da lui traditi.

accusativulŭ (ne) și nominativul (noi) represintă pe acelleași persóne și adêvêratul object alŭ discursuluĭ, care în verbele active se află la accusativ, și verbele passive la nominativ.

Participiele passive supplinescŭ, de multe orĭ, pe adjectivele, precum: uómo stimáto (bârbat stimat) dónna ammiráta (femeă admirată).

In participiele unorŭ verbe terminate în (áre) se supprimŭ celle doŭe litere (at), precumŭ:

Accóncio (potrivitŭ)	în loc	de	acconciato
Adórno (impodobitŭ)	—	—	adornáto
Avvézzo (obicinuitŭ)	—	—	avvezzáto
Cárico (încârcatŭ)	—	—	caricáto
Cólmo (umplutŭ)	—	—	colmáto)
Désto (desteptatŭ)	—	—	destáto
Férmo (opritŭ)	—	—	fermáto
Gónfio (unflatŭ)	—	—	gonfiato
Guásto (stricatŭ)	—	—	guastáto
Lácero (ruptŭ)	—	—	laceráto
Lógoro (impuțitŭ)	—	—	logoráto
Mácero (maceratŭ)	—	—	maceráto
Manifesto (manifestat)	—	—	manifestáto
Móstro (menstratŭ)	—	—	mostràto

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Mózzo (tăiatŭ) — — mozzáto
Nétto (nettedĭtŭ) — — nettáto
Págo (mulțumitŭ) — — pagáto (plătitŭ)
Pésto (pisatŭ) — — pestáto (cioccânitŭ)
Prívo (lipsitŭ) — — priváto
Scémo (smicușioratŭ) — — scemato
Scóncio (nepotrivitŭ) — — sconciáto
Sécco (uscatŭ) — — seccato
Stánco (ostenitŭ) — — stancato
Tócco (atinsŭ) — — toccáto
Trónco (trunchiatŭ) — — troncáto
Voto (deșertatŭ) — — votáto

Prin acéstă contracțiune participiele passive perdŭ în multe casuri, propria lorŭ significațiune, și se facŭ adjective.

Spre esemplu:

Il mensále è spórco, însemnéză: méssa de pânsă este murdară.

Il mensále è sporcáto, însemnéză din contra: massa de pênsă este murdarită.

Sono stánco, însemnéză: am ostenitŭ.

Sono stancáto, însemnéză din contra: amŭ fostŭ ostenitŭ de altŭ cine-va.

Ensă aceste participie, fiindŭ precedute de ausiliariulŭ (avere). nu scâmbă significațiune.

Spre esemplu: l'ho diméntico, în locŭ de: dimenticáto.

Aceste esemple suntŭ rare în prosa.

CAPU XXV.

Gerundiulŭ.

Gerundiulŭ se întrebuințéză în ambele generĭ și în ambele numere; precum:

Ritornándo égli dal giardíno seŭ dall'órto.
Intorcênduse ellŭ de la grâdina.
Andándo élla in campágna.
Ducênduse ea la țérră.
Dovéndo églino venír quest'òggi.
Trebuindŭ eĭ să viă astă-dĭ.
Meditándo élleno tutte în quélla sála.
Meditândŭ élle tóte într'acea sală.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Gerundiulŭ ţine loculŭ conjuncţiuniĭ, precumŭ:
Sapéndo io, ch'égli éra a casa, andài da lúi.
Sciindŭ eŭ că ellŭ era a casă. merseĭ la ellŭ.
Avéndo aspettáto dúe óre tornáĭ a casa.
Dupâ ce asteptaĭ doŭe ore, me întorseĭ a casa.
Ricordándosi del líbro, mi dísse.
Aducêndușĭ aminte de carte, îmĭ disse.

Aceste frase. fârâ gerundiŭ, s'ar scâmba în modulŭ urmâtorŭ: siccóme io sapéva, ch'égli éra a cása (fiindŭ că eŭ sciam că ellŭ era a casa) dópo ch'ébbi aspettáto séŭ dópo avere aspettato dúe óre (după ce asteptaĭ doŭe ore) allorchè si ricordò della léttera (quandŭ îșĭ adusse a minte de scrisóre) și c. l.

Spre a se evita orĭ-ce equivocŭ, gerundiulŭ trebue să se rapporte totŭ d'auna la subjectŭ (nominativŭ) : câcĭ gerundiulŭ, fiindŭ nevariabilŭ de natura sea, nu se ar poté sci décă s'ar rapporta la subjectŭ séŭ la objectŭ, precumŭ în frasele urmâtóre:

Io lo vidi passándo per la piazza.
Eu 'lŭ veduĭ trecêndŭ prin piață.
Égli disse a me parténdo.
Ellŭ disse mie plecândŭ.

Aci s'ar puté crede că gerundiulŭ se rappórtă totŭ d'auna la subjectŭ. Ensă quândŭ se scie că gerundiulŭ se rappórtă totŭ d'auna la objectŭ (accusativulŭ) trebue să se întórcă frasea. Așia în locŭ de a se dice: Io ammazzò dormendo ('lŭ omori dormindŭ) este maĭ bine de a se dice: Io ammazzò quándo dormiva ('lŭ omori quândŭ dormia).

Cu tóte acesta spre a se departa orĭ-ce îndoiélă, este maĭ bine ca subjectulŭ (nominativulŭ) să se puiă totŭ d'auna în úrma gerundiuluĭ, precumŭ:

Vedéndo égli suo fratéllo in pericolo, córse immantínénte a salvárlo.

Vedéndŭ ellŭ pe fratele seŭ în periculŭ, alergâ în dată, spre a 'lŭ scapâ.

Subjectulŭ se póte pune înaintea séŭ in urma gerundíuluĭ quândŭ este subjectŭ și într'a doŭa parte a fraseĭ; precumŭ:

Veggéndo essi séŭ essi veggendo da lúnge venir le galée si apprestárrono alla difésa.

Vedêndŭ eĭ séŭ eĭ vedênŭ de departe că veniaŭ galerele, se pregătirĭ pentru apârarea lorŭ.

Ensă quândŭ êntr'a doŭa part a fraseĭ este altŭ subjectŭ

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

(nominativŭ) cellŭ d'ântêiŭ subjectŭ trebue pusŭ în urma gerundiului, precum:

Avanzándo António con pàrte de' caválli alla volta d'Itália, gli fu compágno. Anio Varo, ci nu António avanzándo, și c. l.

Inaintândŭ Antoniŭ cu uă parte din cavalleria câtre Italia i fu companiŭ (tovarășiŭ) Aniu Varu, ci nu Antoniŭ înaintândŭ, și c. l.

Gerundiul presentŭ arétă totŭ d'auna un timpŭ present adecă present în momentul discursuluĭ séŭ present prin relațiune cu uă altă acțiune, care în momentul discursuluĭ e representată ca trecută seŭ viitóră.

Spe esemplŭ:

Leggéndo quésto libro, io mi ségno i pássi piu belli di ésso.

Citindŭ acésta carte, eu mĭ însemnŭ passagele celle maĭ frumóse dintr'ênsa.

Leggéndo quésto libro io mi segnái i pássi piu belli di ésso

Citindŭ acésta carte, eŭ m'insemnaĭ passagele celle maĭ frumose dintr'ênsa.

Leggéndo quésto libro, io mi segnerò i passi piu belli di ésso.

Citind acéstă carte eŭ mĭ voiŭ insemna passagele celle maĭ frumóse dintr'ênsa.

Gerundiul trecut arétă totŭ d'auna unŭ timpŭ trecut, adecă trecut séŭ în momentul discursuluĭ séŭ prin relațiune cu uă alta acțiune care, în momentul discursuluĭ e representată ca trecută.

Spre esemplŭ:

Avendo létto il libro, te lo rimándo.

Avêndŭ cititŭ cartea, îți o trimettŭ înderet.

Avéndo létto il libro, glielo rimandái.

Avendŭ cititŭ cartea i o trimiseĭ înderetŭ.

Assemenea în vérbele (intransitive) neutre carĭ se conjugă cu ausiliariul (éssere), precum:

Esséndo pervenúto all'età della ragióne, princípia ad inténdere cóme deve comportársi nel civíle consorzio.

Fiindŭ ajuns la etatea rațiuniĭ, începe a înțellege cum trebue să se compórte în societatea civilă

Esséndo pervenúto all'età della ragióne, principiò ad inténdere come dovéa comportársi nel civíle consorzio.

Fiindŭ ajuns la etatea rațiuniĭ, începu a înțelege cum trebue să se compórte în societatea civilă.

În locul gerundiuluĭ present și trecut, se întrebuințéză adessea orĭ infinitul present séŭ trecut cu preposițiunile (in), (con), (a), (per); (dopo) și c. l.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Aşia dérĕ în loc de:
Vedéndolo égli in tale staso, ne sentí compassione.
Vedendŭ-'lŭ ellŭ în ast-fel de stare sinţí compasiune de dênsulŭ,
Dicéndo questo, non credo di offénderlo,
Dicênd acésta, nu credŭ de a'lŭ offensa,
Udéndolo, cenchiusi che non éra conténto.
Audêndŭ-lŭ, conchideĭ că nu era mulţumitŭ.
Essendo arriváto tardi, non potè entráre.
Fiindŭ ajuns târdiŭ, nu putu intrà.
Avéndo tutto preparáto pel pránzo, aspettò che veníssero i convitati,
Avêndŭ tóte prêgatitŭ pentru prânduŭ, asteptâ ca convitaţii să viă.
Esercitándosi sempre, acquista molta facilità,
Esercitânduse totŭ d'auna, dobendesce multă facilitate.
Esséndosi un po' affrettáto, arrivò a témpo.
Avendŭ-se grâbitu nĭţelŭ, ajunse la timpŭ,
se pote dice.—
Nel vedérlo in tal státo, ne sentì compassióne.
Col dir questo. non credo di offénderlo.
All'udirlo, conchiúsi che non éra conténto.
Per éssere arriváto tárdi, non potè entrare.
Dopo avér tútto preparáto pel pránzo, aspettò che veníssero i convitati.
Coll'esercitársi sempre, acquista molta facilità,
Per éssersi un po, affrettáto, arrivò a tempo.

Gerundiul se intrebuinţéză, în urma verbelor (andare), (stáre), (venire), în locul infinitului cu prepositiunea (a).
Spre esemplŭ:
Égli andáva cercándo il suo cappéllo, în locŭ de: egli andáva a cercáre il sŭo cappéllo.
Ellŭ se ducea câutândŭ pâlăria sea, în loc de: ellŭ se ducea a câuta pállâria sea.
Sto pensándo; sto scrivéndo, în locŭ de: sto a pensáre; sto a scrivere.
Staŭ gândândume; staŭ scriend, în locŭ de: staŭ a me gândi staŭ a scrie.
Égli si vénne accorgéndo, în locŭ de: vénne ad accórgersi.
Ellŭ veni înţelegêndŭ, în locŭ de: veni a înţelege.

Gerundiele verbelorŭ ausiliarie (avéndo) şi (esséndo) se supprimŭ de multe ori italianesce quând se punŭ înaintea participielor

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

passive ale verbelor active, passive, reflesive, intransitive (neutre) —

Spre esemplu:

Détto quésto se n'andò (în locŭ de: avéndo détto quésto se n'andò).

După ce disse asta, se duse (în locŭ de: avêndŭ disŭ asta, se duse).

Informáta della mórte di súo maríto, piause amaraménte (în locŭ de: esséndo státa informata della mórte di suo maríto, pianse amaraménte).

Insciinţată despre mortea bârbatului seŭ, plânse cu amariciune (în locŭ de: fiindŭ insciinţata despre mórtea bârbatului séŭ, plânse cu amariciune).

Unitisi tutti, si oppósero all'invasióne straniéra (în locŭ de: esséndosi uniti tútti, si oppósero álla invasióne straniéra).

După ce se uniră toţi, se oppuseră la învasiunea strâinilorŭ (în locŭ de: avendu se uniţŭ toţi, se oppuseră la invasiunea strâinilorŭ).

Cresciúte in età, principiárono a sentíre l'influénza di Amóre (în locŭ de: esséndo cresciúte in età, principiárono â sentíre l'influénza di Amóre.

După ce crescură în etate, începură a sinţi influinţa Amorului (în locŭ de: fiindŭ crescute în etate, începură a sinţí influinţa Amorului).

CAPU XXVI.

Construcţiunea.

Italiânii admittŭ doŭe sorte de construcţiunĭ: cea simplice séŭ regulată, şi cea figurată.

In construcţiunea regulată, în care verbele se potrivescŭ după ordinea gramaticală, se află statornicitŭ urmatoriulŭ principiŭ: vorba care rege, îşi are locul înaintea vorbeĭ care este rectă. Ensă acestŭ principiŭ nu se pune în practică cu esactitate, câcĭ energia discursuluĭ cere, de multe orĭ, nesce inversiunĭ.

In construcţiunea figurată, verbele nu se potrivescŭ după ordinea gramaticală, ci după armonia discursuluĭ şi elevaţiunea stiluluĭ, fără a se observa verĭ-uă ordină determinată, adecă cu inversiunĭ.

Aşia (Davanzati), în traducţiunea Annabelorŭ luĭ Tacitu, dicêndŭ:

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Biancheggiávano per la campágna le óssa.
Albeaŭ prin câmpia óssele
ammonticelláte o spárse, secóndo fuggiti si èrano
îngrâmadite séŭ respândite după cum fuggiseră
o arrestáti; per terra éráno pézzi dí
séŭ se opriseră; pe josŭ eraŭ bucâţi de
árme, membra di caválli, e ai troncóni
arme, mâdulari de caĭ, şi la trunchiele
di álberi capi infilzáti; e per le sélve orrén-
arborilor capete înşirate; şi prin crângurile groza-
di altári, ove fúron sacrificáti, i tribuni
ve altare unde fură sacrificaţi tribunii
e i centurioni de'primi órdini;
şi centurionii din celle d'ântéiŭ ordine;

face uă inversiune; căcĭ subjectul (le óssa), care ar fi trebuitŭ să fiă pusŭ înaintea verbuluĭ (biancheggiávano), se află în urma luĭ, şi acéstă înversiune, care dâ potere şi vivacitate stiluluĭ, producêndŭ uă cadenţă şi uă armoniă pré plâcută, înfrumosetéză discursulŭ, şi offere ce-va perfectŭ, presentândŭ spiritului objectulŭ principalŭ alŭ cugetuluĭ.

Inversiunile suntŭ maĭ desse în poesiă de quâtŭ în prosă: căcĭ poesia, fiindŭ limbagiulŭ imaginaţiuniĭ, cere maĭ multă vivacitate.

Ensă carĭ suntŭ regulele inversiunilorŭ? — Eccă ce este cu neputinţă a se determina într'unŭ modŭ constantŭ şi uniformŭ. — Inversiunile nu suntŭ supuse la nicĭ uă regulă, afară numaĭ de a fi regulate după claritatea şi eufonia discursuluĭ.

Cu tóte aceste, se înţelege de sineşĭ că inversiunile trebue să aibă nesce mărginĭ; că întrebuinţânduse contra geniul limbeĭ, potŭ să fie defectóse; că cată a fi întrebuinţate numaĭ atuncĭ, quând sunt necesarie, spre a atrage attenţiunea auditorilorŭ séŭ lectorilor, şi a mări vivacitetea discursuluĭ; că, în fine, fiindŭ că se vorbesce şi se scrie spre a fi înţellessŭ, trebue evitate, în inversiuni, equivocitatea şi obscuritâţile; întrebuinţânduse numaĭ atuncĭ, quândŭ potŭ contribui la producerea uneĭ cadenţe şi uneĭ armonie maĭ plâcute, şi potŭ da fraseĭ maĭ multă graţiă şi energiă.

Limba italiană, cu construcţiunea eĭ pré regulată, este, între tóte limbele moderne, acea care se bucură de cea mai mare libertate în transposiţiunea parţilorŭ discursuluĭ. Acéstă libertate este sorgintea talentuluĭ eĭ poeticŭ celluĭ mare, causa mirabilelor eĭ frumuseţe. Ea póte face transposiţiuni nu numaĭ de vorbe particulârĭ ale unuĭ membru alŭ discursuluĭ, ci ênsă de membrele uneĭ frase, şi chiarŭ de frasele unuĭ periodŭ; producêndŭ uă varietate în dicţiune, care nu se gásesce în nicĭ una din limbele mo-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

derne, şi care se mâresce într'unŭ modŭ singularŭ prin frequenta intrebuinţare a participielorŭ şi a Gerundielorŭ.

CAPU XXVII.

Esemplele inversiunilorŭ celloru mai întrebnințate.

§§. I.

Verbulŭ.

Rinverdiscono le piánte e l'erbe illanguidite.
Iuverdescŭ din noŭ plantele şi erbele în lângóre.

Non téme il malvágio i rimórsi della cosciénza,
Nu se teme reutâciosulŭ de remuşcârile conscienţieĭ,

Éra la città tutta in armi, quand'io arrivái.
Era cetatea tóta în arme, quándŭ ajunseĭ eŭ.

Già ódo la máschia eloquénza nel Fòro risórta.
Acumŭ audŭ bárbatéscă eloquenţa în Forulŭ înviată.

Riábbiasi Vitéllio il fratéllo, la móglie, i figliuóli.
Să aibă îndereturŭ Vitelliŭ fatele, soţia, copiĭ.

§§. II.

Adverbiulŭ.

Perpetuamente così spronáto e incalzáto dal fastidio
Fără incetare aşia îmbolditŭ şi împinsŭ de uritulŭ
e dall'ózio passái Vicénza, Verána, Mántova, Miláno, ed
şi de oţiositate trecuĭ Vicenţâ, Verona, Mantua, Milanu, şi
in fretta, in furia mi ridússi in Genova,
în graba, în furia me duseĭ la Genua.

Regimulŭ directŭ

(acusativŭ).

I nómi délle quali io riferiréi, se me li rammentássi.
Numele cârora eu aşĭ referi, de mi le aşĭ aduce a minte.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Tutt'i capélli mi sentii arricciáre, ciò udéndo.
Totŭ pĕrulŭ me sinţiĭ ridicânduse, auḑindŭ asta.

Se quésto concédono le léggi, io lo farò volentiéri.
Décă acésta concedŭ legile, cŭ o voiŭ face bucurosŭ.

Regimulŭ indirectŭ

(genit. dativ. ablat.)

Délla vostra peggiore assái è la mia sórte.
De quâtŭ a vóstră maĭ rea cu multŭ este a mea sorte.

Delle régole per la toscána favélla scríssero con somma lóde
Despre regulele pentru toscana limba scrisseră cu pré mare laude
célebri autori.
celebri autorĭ.

A ciascúno per un giórno attribuiscasi il péso e l'onóre.
Fiă-căruia pentru uă ḑi să se dé greutatea şi onórea.

Al primo grido éssi venivano in fólla.
La cellŭ d'ânteiu strigâtŭ eĭ veniauŭ în mulţime.

Allo stésso ingánno soggiácquero altri mólti.
La aceaşĭ însellâciune subzâcură alţĭ mulţĭ.

Dálla párte piŭ remóta dell'Oriénte vénne un messaggiéro.
Din partea cea maĭ depârtată a Orientuluĭ veni unŭ massagerŭ.

Da tutti ciò tenévasi allóra per fermo.
De toţi asta se ţinea atuncĭ de sigurŭ.

§§. III.

Preposiţiunea.

In séno a questa illústre famíglia crescéva úna donzélla no-
In sinulŭ acesteĭ strâlucite familie crescea uă domnişiora nu-
mata Biánca.
mită Blanca.

Con incérto cór quinci partiimi.
Cu nesigură inimă de a colo plecaĭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Sénza niún indúgio égli si risolvétte.
Fără nicĭ uă intârdiere ellŭ se resolvâ.

Sopra il viso ergévasi una frónte spaziósa.
De-asupra vederĭ se ridica uă frunte spațiósă.

Genitivulŭ înaintea sustantivuluĭ.

Delle quáli niúna il vénti ed ottésimo ánno passáto avéa.
Dintre carĭ nicĭ una alŭ doue-dece și optelea annŭ nu trecusse.

Egli ha di cittadino véro e non di príncipe l'animo.
Ellŭ are de cetățénu adevêratŭ și nu de principe inima.

Del Tebro in súlla riva appéna giúnto.
Alŭ Tiberuluĭ pe țermulŭ abia ajunsŭ.

Hái di stélle immortáli aurea coróna.
Aĭ de stelle nemuritóre de aurŭ corónă.

Regimulŭ înaintea adjectivuluĭ.

La cittá d'abitatóri quasi vota.
Cetatea de locuitorĭ maĭ gólă.

A Roma fedéli ed ainemici terribili..
Romeĭ fidelĭ si inamicilorŭ teribilĭ.

Regimulŭ înaintea verbuluĭ.

Di ciò non mi maraviglio.
Despre asta nu me mirŭ.

Niénte degli altri si curávano.
Nimicŭ de ceĭ-l'alțĭ nu le pasa.

Veláti gli óchi ed ógni sénso perdúto, di quésta dolénte vieță vita si diparti.
Inveliți (închișĭ) occhiĭ și orĭ-ce sințire perdută din acésta durerósă plecâ.

Verbulŭ la finitulŭ frasei.

Iddío e la verità per me le armi prenderanno.
Dumnedeu și veritatea pentru mine armele vorŭ lua.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Felice te, Traiáno, che congiúnti non hai, che figli, parénti,
Ferice de tine, Trajan, care rude nu aĭ, care fii, pârinţĭ,
ogni piú cara cosa nella República conti!
orĭ-ce maĭ scumpŭ lucrú în Republica socoteşcĭ!

Participiulŭ înaintea verbuluĭ ausiliarŭ.

Tutto preparáto éra per rícéverlo.
Tóte pregâtite eraŭ spre a 'lŭ priimi.

Il trásse dal baratro in cui precipitáto avéanlo i vizii suói.
'Lŭ trásse din baratrulŭ în care 'lŭ precipitasseră viţiele sele.

Infinitul înaintea verbuluĭ.

Tu convíncer déi Róma tútta.
Tu să convingĭ trebue pe Roma tótă.

A rifár la Republica, e disfare ad un témpo la Signoría in-
A reface Republica, şi a desface la unŭ timpú Domnia să te în-
dúrti vóglio.
demnŭ voescŭ.

Atributulŭ înaintea subjectuluĭ şi a verbuluĭ.

Tánto più dolorósa ed irreparábile sarébbe la nóstra rovína.
Cu atâtŭ maĭ durerosă şi nereparabilă ar fi a nóstra ruină,

Adverbiulŭ înaintea verbuluĭ seŭ.

A vicissitúdini terribili d'incostánte fortúna di nóvo espo-
La vicissitudinile terribile ale uneĭ nestatornice fortune din noŭ es-
nendoci, molti perícoli sarémo per incontráre.
punêndune, multe pericule vomŭ întilni.

Sustantivulŭ despârţiţŭ de adjectivulŭ seŭ.

Óra che la stagióne abbiámo secónda, possiámo viaggiáre.
Acumŭ quândŭ timpulŭ 'lŭ avemŭ favorabilŭ, putemŭ câll etori.

Substantivulŭ despârţiţŭ de genitivulŭ seŭ.

Il grán sepólcro liberò di Cristo.
Marele morméntŭ libérâ alŭ luĭ Cristosŭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Adjectivulŭ despârţitŭ de genitivulŭ seŭ.

Éra vuóta la cittá de'più ricchi cittadini.
Era gólă cetatea de ceĭ maĭ bogaţi cetaţenĭ.

Participiulŭ despârţitŭ de verbulŭ seŭ ausiliarŭ.

Se tenúto il móndo intéro non avésse in dúbbio, tanti máli
Décă ţinută lumea întrégă nu ar fi la indoiélă, de atâte rele máli non deplorerémmo,
nu ne amŭ plânge.

Infinitulŭ despârţitŭ de verbulŭ seŭ.

Osó l'audáce fronte di tempo in tempo innalzáre.
Cutezâ îndresneţa frunte din timpŭ în timpŭ a ridica.

Adverbiulŭ despârţitŭ de verbulŭ seŭ.

Veraménte di etérna memória questo giórno sarà.
Într'adeverŭ de eternă aducere a minte acéstă ḑi va fi.

CAPŬ XXVIII.

Adverbiele.

Multe adverbie se formézǎ de la adjectivele prin adaugarea vorbéĭ (ménte) la terminaţiunile respective ale adjectivelorŭ.

Aşia fiindŭ că vorba (ménte) este feminină, se adaugă la terminaţiunea feminină în adjectivele terminate în (o) precumŭ:

de la sincéra (sinceră) sinceraménte (cu sinceritate)
— onésta (onestă) onestaménte (cu onestáte)
— modésta (modestă) modestamente (cu modestia)
— virtuósa (virtuosă) virtuosamente (cu virtute).

Aceste adverbie potŭ fi şi superlative, precumŭ de la (sincerissima), (sincerissimaménte), de la (onestissima), (onestissimaménte) de la (modestíssima) (modestíssimaménte).

Adjectivele terminate în (e) şi în (i) avêndŭ aceaşĭ terminaţiune la femininŭ, se adaugă vorba (mente) la acésta terminaţiunĭ; precumŭ:

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

de la forte (forte-tare) forteménte (cu fortitudine-târie)
— prudénte (prudente) prudentemente (cu prudință)
— felice (ferice) felicéménte (cu fericitate)
— dólce (dulce) dolceménte (cu dulcéță)
— pári (egalŭ) pariménte (cu egualitate).

Ensă, quândŭ (e) finală a adjectivelorŭ terminate în (e), este precedută de una din consunantele liquide (l) séŭ (r), trebue să se lâpede vocala (e), pentru eufonia, și să se adauge vorba (mente;) precumŭ:

de la nóbile (nobilŭ) nobilménte (cu nobilitate)
— ignóbile (ignobilŭ) ignobilménte (cu ignobilitate)
— fácile (facilŭ) facilménte (cu facilitate)
— difficile (difficilŭ) difficilménte (cu difficultate)
— regolare (regularŭ) regolarménte (cu regularitate)
— irregoláre (irregularŭ) irregolarménte (cu irregularitate)

Assemenea și în unele comparative latine, precumŭ:
de la superióre (superiorŭ) superiorménte (cu superioritate)
— inferióre (inferiorŭ) inferiorménte (cu inferioritate)
— anterióre (anteriorŭ) anteriorménte (cu anterioritate)
— posterióre (posteriorŭ) posteriorménte (cu posterioritate)
— citerióre (citeriorŭ) citeriorménte (cu citerioritate)
— ulterióre (ulteriorŭ) ulteriorménte(cu ulterioritate)
— maggióre (majorŭ) maggiormente (cu majoritate)

Simplicele adjective póte fi adverbie italienesce precumŭ:
Io párlo chiáro (în locŭ de: chiaraménte)
Eŭ vorbescŭ clarŭ.
Dólce párla e dólce ride (în loc de: dolceménte párla e dolceménte ride.)
Dulce vorbesce și dulce ride.
Véngo subito (în loc de: véngo subitaménte)
Viŭ în dată.

Multe adverbie aŭ și elle gradele lorŭ de comparațiune, precumŭ adjectivele.
Spre esemplŭ:
Égli va lentaménte (ellŭ merge încetŭ)
Égli va più lentaménte di vói (ellŭ merge maĭ încetŭ de quâtŭ voi.)
Égli va il più lentaménte di tútti (ellŭ merge maĭ încetŭ de quôtŭ toțĭ)
Va mólto séŭ assai lentaménte séŭ lentissimaménte.
Merge fórte séŭ pré încetŭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Espressiunile adverbiale ţinŭ locul adverbielorŭ. Aşia de multe orĭ se dice: (di rado) rarŭ (di nascósto) ascunsŭ (a cáso) din întîmplare, în loc de (radaménte), (nascostaménte,) (casualménte) şi c. l.

Classele differinte, în carĭ celle l'alte adverbie potŭ fi dstribuite, suntŭ următórele:

§§ I.

Adverbie de locŭ.

Dove séŭ óve son io?	Unde suntŭ eu?
— — — sei tu?	— eşti tu?
— — — è egli-ella?	— este ellŭ-ea?
— — — è ésso-éssa?	
— — — siám nói?	— suntemŭ noi?
— — — siéte vói?	— sunteţĭ voi?
— — — sonó églino-élleno?	— suntŭ eĭ-elle?
— — — son éssi-ésse?	

Aşia şi în tóte celle l'alte timpurĭ.

Il sole spárge séŭ spande la sua luce per ogni dove.

Sórele respândesce a sea lumină pretutindenea.

Sin dove andate?	pênĕ unde mergeţĭ?
— — vánno?	— — mergŭ?
— — andránno?	— — vorŭ merge?

Domandò d'onde séŭ ónde venisse e dóve andasse.

Întrebâ de unde venea şi unde mergea.

Non andrò pèr quella vía donde tu qua venísti.

Nu voiŭ merge pe acea calle de unde tu aci venişĭ.

Su nell'ária-andár su (sus în aerŭ-a merge-sus

Andáte su-montate su (duceţi-ve susŭ; urcaţi-ve susŭ).

State su: alzatevi su (staţĭ susŭ-sculaţi-ve în susŭ)

Portate su; guardáte în su (aduceţi susŭ-uitaţi-ve în susŭ).

Por giu; mandár giu (a pune josŭ, a inghiti.)

Chi è là su? chi è la giu? lassu laggiu séŭ colassu colaggiu —(Cine este acolo susŭ? cine este acolo josŭ?)

Chi è stato quassu?—Chi è stato quaggiu ?—Chi è andáto lassu? - Chi è andáto laggiu?

Cine a fostŭ aci susŭ?—Cine a fostŭ aci josŭ?—Cine a mersŭ a colo susŭ?—Cine a mersŭ a colo josŭ?

Son quí-venite qua-passate per di qua (*)

Suntŭ aci-veniţĭ în qua-treceţĭ pe aici.

(*) (Qui) şĭ (qua) însemnéză locul unde se află persóna care vorbesce séŭ scrie: ânsă significaţiunea lorŭ nu este aceaşĭ; câcĭ (qui) arétă repausŭ, şi (qua) arétă mişcare: precumŭ: (di Napoli è venuto qua per qui fermarsi) de la Nápoli a venitŭ aicĭ ca să se oprésca aci

Costi—costà însemnéză locul unde se află persóna câtrŏ care se vorbesce séŭ se scrie, şi aŭ într'ênşi aceaşĭ diferinţă.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Che fate voi costì?—partite di costà.
Ce facéţĭ voi a colo?—plecaţĭ de acolo.
Chi è venuto costassu-costaggiu?
Cine a venitŭ acolo susŭ-a colo josŭ?
Égli è lì-ésso va là (*)—(ellŭ este a colo-se duce a colo)
Il va cercándo qua e là (elŭ caută icĭ şi colea)
Fatti piu in qua—fatti piu in là:
Date maĭ in qua—date maĭ în colo.
Di qua fin séŭ sin lá (de aci pênĕ acolo)
Di qua-di là-per di qua,-per di là.
De aicĭ,-de a colo-pe aicĭ, pe a colo.
Quì e lí vívesi così (aci şi a colo se viețuesce aşia)
Ivi érano radunati tutt'i migliori cittadini.
A colo eraŭ adunaţĭ toţĭ ceĭ maĭ bunĭ cetăţenĭ.
Rimásero quivi póchi de 'nostri.
Remaseră a colo puçinĭ dintr'aĭ nostrĭ.
Quindi veníva-quinci partíva.
De a colo venia-de aci pleca.
Quinci e quindi (de aicĭ şi de a colo-pe aicĭ şi pe a colo).
Quinci innánzi, d'or avanti, d'ora innánzi, d'ora in poi, d'oggi innanzi, d'oggi in poi (de aci înainte, de astâ-ḑĭ înainte, de acuşi în colo)
Venire innánzi-innánti-innánte-avanti-davánti
A veni înainte-d'înainte.
Poc'ánzi-poco avanti-poco stante (puçinŭ înainte)
Chi séi tu che vieni ánzi ora? (cine eştĭ tu care viĭ înaintea timpuluĭ)
Andáre attórno-d'attorno-intórno-dintorno.
Amerge în prejurŭ.
Volgi altróve gli occhi tuói (intórce aiurea occhiĭ teĭ)
Fece sembiánte di venire altrónde-di altrónde (se prefacu câ venia d'altă parte).
Dovunque io sono, di e notte si sospira.
Orĭ-unde eu suntŭ, ḑĭ şî nópte se suspină.
Da quésta párte-da quélla párte-dall'áltra párte.
Prin partea acésta-prin partea acea-prin ceal'alta parte.
A parte-in dispárte (la uă parte)
Da un cánto-da un láto (pe de uă parte)
In un cánto-in un ángolo (într'unŭ colţŭ)
Éssere dappertútto (a fi pretutindenea)
Égli è dentro-esso è fuóri (ellŭ este în êntru-afară)

(*) (Lì)-(là) însemnéză loculŭ unde se afiă persóna despre care se vorbesce séŭ se scrie: ánsă precumŭ se vede, (lì) arată repaosulŭ într'unŭ locŭ, şi (là) mişcarea de la unŭ locŭ la altŭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Va déntro-va fuóri-(dute în êntru-dute afară)
Aspetta déntro-fuóri-(astéptă în êntru-afară)
Egli è diétro-di diétro (ellŭ este enderetŭ-d'enderetŭ)

§§ II.

Adverbie de timpŭ.

Quando, arriverà tuo fratello?
Quândŭ va sosi fratele teŭ?
Da quándo in qua è divenúto piu sávio?
De quândŭ s'a fâcutŭ maĭ înţelleptŭ?
Viene di quando in quando a vedérci.
Vine din quândŭ în quândŭ să ne váḑă.
È venuto con sua madre óggi da nói.
A venitu cu muma sea astă-ḑĭ la noĭ.
Partirò dománi séŭ dimáni-dopo dománi (séŭ poidománi-posdománi (voiŭ pleca poĭ-mâne)
Lo vidi iéri (îlŭ veḑuĭ ierĭ)
Ier l'áltro-seŭ l'áltro iéri (l'áltr'iéri) fu da nói.
A l'altâ-ierĭ fu la noĭ.
Avant'ieri séŭ avantiéri venne a trovármi-a ve dérmi-a visitármi (a l'alta ierĭ veni sà me váḑă-să me visiteze)
Non lo védo mái (nu 'lŭ veḑŭ nicĭ uă dată)
Non lo vedo piu (nu 'lŭ maĭ veḑŭ)
Chi è mai colui ch cosi parla?
Cine maĭ este acella ce aşia vorbesce?
Nol farò piu (nu maĭ facŭ asta)
Mai sémpre-ognóra (maĭ totŭ d'auna-totŭ d'aună)
Mai si che lo conósco (da, că 'lŭ cunoscŭ)
Fa presto-fa piu présto (fă iutè-maĭ iute)
Or' óra vedrái (acuşi-acuşi veĭ vedé)
Oramái-ormái-oggimái (acum-astă-ḑĭ)
Presentemente-adesso-ora che farò?
Ce să facŭ acumŭ?
Adésso,-adésso véngo (acuşi acuşi viŭ)
In quésto moménto-in quel moménto-in questo istánte-in quell'istante (în acestŭ momentŭ-în acellŭ momentŭ).
È partito súbito, subitamente-tósto, tostamente-présto, prestaménte-(a plecatŭ iute)
Égli vi andò immantinénte séŭ incontanente.
Ellŭ se duse în dată a colo.
Égli va adágio-pian, piáno-lentaménte.
Ellŭ merge încetŭ, încetişicrŭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Fate a vostro bell'ágio-fate col tempo vóstro-col vostro cómodo-non vi affrettate.

Faceţi cumŭ ve vine maĭ bine-nu ve grăbiţi.

È tornato a buon'óra-di buon'óra-per témpo).

S'a întorsŭ de timpuriŭ-la timpŭ.

D'allóra innánzi-da quell'ora-da quel punto in poi—(de atunci înainte-din ora acea-din momentulŭ acela)

Talóra,-talvólta,-quálche vólta ci vediámo.

Quôte uă dată ne vedemŭ.

Di tratto in tratto séŭ trátto, trátto rispondéva úna paróla (din quândŭ in quândŭ respundea quôte uă vorbă)

La vidi poco fa-testè (o veḑuĭ adineorĭ)

È arriváto { póco prima / póco avánti / di frésco } a sositŭ puçinŭ maĭ înainte de puçinŭ timpŭ)

L'ho incontráto non ha guári,

Nu este multŭ de quândŭ 'lŭ amŭ întîlnitŭ.

Devi pensare per l'avvenire.

Trebue să te gândescĭ pentru viitorŭ.

Da mane a sera fa sempre lo stésso

De diminéţă pênă séra face totŭ acea.

A mezzodì pranziamo-a mezza notte ceniámo (la amédi prândimŭ-la mieḑulŭ nopţiĭ cinămŭ)

Per lo addiétro / Per lo innánzi / Per lo passato } si stáva méglio-si vivéa piu tranquilli

Mai nainte stămŭ maĭ bine-se vieţuia maĭ liniştitŭ.

Anticaménte i costúmi erano piu púri

În vechime moravurile eraŭ maĭ pure..

Recenteménte si è scopérta una nuóva cometa.

De curêndŭ s'a descoperitŭ uă noŭă cometă.

Vi èra spésso-spesaménte-spesse vólte grávi perico-li da incontráre.

Ne aflămŭ adesse orĭ în marĭ pericule.

Apprésso; dópo; póscia; pói; di poi; indi.

Pe urma; dupŏ; a poi; în urmă.

Indi a non mólto- di lì a póco-tra póco-tra non mólto.

Puçinŭ timpŭ pe urma; puçinŭ maĭ pe urmă; peste puçinŭ.

Intánto-frattánto ch'egli mi aspettáva, io ero in iscuóla.

Pe quândŭ ellŭ m'astepta eŭ eram în scólă.

Mentre che l'uno parláva, l'altro leggéva.

Pe quândŭ unulŭ vorbea, cellŭ l'altŭ scria.

Qualóra-qual volta-ogni qual vólta ti piáccia, potrai venire a pránzo da me.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Quândŭ-de quôte ore îţĭ va plăcé, poţĭ să vĭĭ a prânḑi la mine.
Si ferma lungamente-a lúngo-gran pezza di témpo quándo viéne nella capitále.
Se opresce multŭ timdŭ quândŭ vine în capitala.
È un pezzo che non lo vedo (este multŭ de quândŭ nu 'lŭ veḑŭ.)
Dórme continuaménte; di continuo.
Dórme ne încetatŭ.
Esíste tuttora-tuttavvía per ánco-ancóra.
Esiste încă.
Non è ancór venúto-verrà a moménti-sarà quì súbito.
Nu a venitŭ âncă-va veni nu maĭ de quôtŭ-va fi aci îndată.
Dove sei státo finora?-sinora?-fino ad-ora?-sino ad ora? infino ad ora? insino ad ora? fino adésso?-sino adesso? (unde aĭ fostŭ pênĕ acumŭ?
Finchè-fino a tanto che ritorniámo, rimanéte quì.
Pênĕ quândŭ ne întórcemŭ rêmâneţi aci.
Veniva frequenteménte-di frequente da noi
Venia adesse orĭ la noĭ.
Finalménte l'abbiámo trováto.
În fine 'lŭ amŭ gâsitŭ.
Da ultimo venne anch'ésso dove noi cravámo.
În celle din urmă veni şi ellŭ unde eramŭ noĭ.
L'ho vedúto ultimamente in Firenze.
'Lŭ amŭ veḑutŭ în celle din urmă la Florenţa.

§§ III.

Adverbie de qualitate şi de maniera.

Lo fece { di buon grádo / di buóna vógllia } o fecu cu plâcere-de bună voiă

Volentéri-volenterosaménte lo détte.
Bucurosŭ-cu bucuriă o dette.
Ben volentieri-mal volentiéri-vi andò.
Cu plăcere-cu neplâcere-se duse a colo.
Consenti { di mal grádo / di mala vóglia } consinţi cu neplâcere-nu cu voiă bună

Égli ha detto ciò { apposţa / a bello stúdio / avvertitaménte / espressaménte } ellŭ a ḑisŭ asta într'adinsŭ-cu dinadinsŭ

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Ég.i è giúnto	a propósito all'improvviso a caso-a sorte	ellŭ a ajunsŭ a propòsitŭ fŏră veste-din întîmplare
Égli vénne	inaspettataménte accidentalménte spontaneaménte di nascósto di soppiátto celataménte	ellŭ veni pe neasteptatŭ-din întîmplare-cu spontaneîtate pe ascunsŭ.

Imparáre a mente-a memoria (a învăța pe din afară,).
Fare a gára (a se sili spre a ajunge la aceași țintă,)
Lo disse per célia-per búrla (o ḑisse de glumă).
Soffre a torto una simile ingiúria.
Sufferă fără dreptate uă assemenea înjuriă.
Stava in ginocchióni davánti a lui.
Sta în genuchie înaintea luĭ.
Giácc boccóne (zace cu gura în josŭ.)
Ad ónta-a dispetto de' nemici, trionfò.
Cu ruşinea şi pisma inimicilorŭ, triunfâ.
Mio mal grado-mal mio grado-mal grado mio fece ciò, (fŏra voia mea fecu astâ).

§§ IV.

Ádverbe de quantitate şi de ordine.

Póco-piu póco-pochissimo (puçinŭ-maĭ puçinŭ-pré puçinŭ.)
Mólto-moltíssimo (multŭ-pré-multŭ.)
Assái-piu assái-assaíssimo (multŭ-maĭ multŭ-pré multŭ)
Tróppo-pur tróppo (pré multŭ.)
Molto piu-molto méno (cu multŭ-maĭ multŭ-cu multŭ maĭ puçinŭ)
Tanto piu che non v'è tempo da pérdere.
Cu atâtŭ maĭ multŭ, cu quâtŭ nu este timpŭ de perdutŭ.
Altrettánto-per altrettánto desidero che mi consoliáte, per quánto ho d'uópo di consolazióne.
Atâtŭ-cu atôtŭ dorescŭ ca să me consolaţĭ, cu quâtŭ amŭ trebuință de consolațiune.
Poco piu, poco méno, vale lo stésso.
Maĭ multŭ séŭ maĭ puçinŭ totu atâtŭ face.
Meno male-manco mále che mi rimáne ancór mólto per proseguire il viaggio.
Bine că mĭ remâne încă mŭltŭ spre a urma câlletoría.
Alméno-almánco (cellŭ puçinŭ)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Abbastánza-a sufficiiénza (în destulŭ)
Soverchiamente-di sovérchio (pré multŭ)
Smisuratamente-fuór di misúra-oltre misúra-fuori modo (fuor di módo) óltre módo-soprammódo (peste măsură-fără mesură)
Di gran lunga diverso è questo da quéllo.
Fórte differitŭ este asta de alla.
Neppúre-nemméno uno (nicĭ unulŭ)
Inóltre, tu sái com'io ti ámo.
Afară de asta, tu sciĭ cumŭ eŭ te iubescŭ.
Ancóra-eziandio-pure-puránco (încă-și)
Tutto al piu costerámmi venti ducati.
Cellŭ multŭ me va consta (costisi) doue deci de galbenĭ.
Primieraménte-primaménte (maĭ ânteiŭ.
Secondariaménte-secondaménte (alŭ doilea)
In térzo luógo (alŭ treilea)
Gradataménte (cu gradațiune)
Successivaménte (cu successiune)
L'un dopo l'áltro (unulŭ dupŏ altulŭ)
Insieme pranzámmo ieri l'álttro.
Împreună prânḑiremŭ al'altă ierĭ.
A vicénda- vicendevolménte (quândŭ unulŭ quândŭ. altulŭ)
Reciprocaménte-scambievolménte (cu reciprocitate-unulŭ câtrŏ altulŭ)
A schiera-a stórmo avvicínansi gl'inimici.
În mulțime se appropiă inimiciĭ.
Alla rinfusa-confusaménte-in confusióne,
În confusiune.
Sólo-soltanto-solaménte questo desídero.
Numaĭ asta dorescŭ.

§§ V.

Adverbie de affirmațiune și de negațiune.

Si-così è-mai si (da, așia este-da așia)
Certo-certaménte-certissimaménte-sicúro-sicuramente-sicurissimaménte (de sigurŭ)
Per appúnto-per l'appúnto (tocmaĭ-îu tocmaĭ)
Davvéro-daddovéro-in verità-per verità-veraménte-verissimaménte (într'adêvêrŭ).
Senza dúbbio-indubitataménte-indubitatissimaménte-senza fállo infallibilméntе-infallibilissimaménte (fără indoială-negreșitŭ).
Da sénno-assennataménte-assennatissimaménte-seriaménte-seriissimaménte (cu serietate),
Affè-in fede mia-per mia fè (pre legea mea).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Sul mio onóre-sull'onór mio (pe onorea mea).
No-non è véro-ciò non può ésser véro.
Nu-nu este adêvêratŭ-asta nu póte să fiă adêvêratŭ.
Non già ch'éi fosse stólto, ma tal paréa.
Nu că ellŭ era nebun, aşia parea.
Non mica questo ve' (nu asta mă).
Niente affâtto (de locŭ-nicĭ de cumŭ).
Crédo di si-credo di no (credŭ că da-credŭ că nu).
Scommétto di si-scommétto di no (pariezŭ că da-pariezŭ că nu)
Non altrimenti deve farsi per suo bene in quésta circostanza (nu altŭ-mintere trebue să facemŭ pentru binele luĭ în acestă împrejurare.

§§, VI.

Maniera de a vorbi şi de a scrie cu unele adverbie.

Éra bélla anzi che no (era frumósă maĭ multŭ de quâtŭ nu)
Gli sta bene séŭ ben gli sta: mérita péggio.
Bine i aŭ fâcut: merită maĭ rêŭ.
Ègli non istétte guári che trapassò.
Ellŭ nu stâtu multŭ, şi muri.
Non ha guari-non andò guári che ricevétti súe nuóve.
Nu este multŭ-nu trecu multŭ de quândŭ primiĭ noutâţĭ despre ellŭ.
La città era in punto di árdersi tutta.
Cetatea era să se arză tótă.
Non lo conóbbe púnto (nu 'lŭ cunoscu de locŭ).
Mercè di Dio e di costúi scampáto sóno.
Cu ajutorulŭ luĭ Dumnedeŭ şi alŭ âstuia amŭ scâpatŭ.
Vostra mercè ho quánto basta (mulţumită voă, amŭ quâtŭ mi e destul).
Ella è così capricciósa che nulla piú (ea este pré capricciósă)
Verrò sénz'àltro (viŭ negreşitŭ).

CAPU XXIX.

Preposiţiunile.

Súntŭ atâtea specie de preposiţiunĭ, quâte suntŭ manierele cu carĭ se consideră lucrurile, unele in privinţa celloru-l'alte, şi aceste maniére suntŭ maĭ multe.

Fiă-care preposiţiune se pune înaintea substantivuluĭ, fără a-

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

jutorulŭ preposiţiunilorŭ (di), (a), (da) quândŭ póte insemna singură, cu claritate, relaţiunea ce lucrurile aŭ entre sine.

Spre esemplu:

Senza denári non si può ben vívere.

Fără banĭ nu se póte bine viețui.

Tra póchi dì rivedrò mío pádre.

Peste puçine ḑile voiŭ revedé pe pârintele meŭ.

L'arbore si rompe sotto il peso delle frutta.

Arborulŭ se rupe subtŭ greutatea fructelorŭ.

Égli è venuto dopo cena (ellŭ a venitŭ după cina).

Riportò segnata vittoria sopra i suòi nemici.

Dobêndi însemnata victoria in contra inamicilorŭ seĭ.

Combattéva contro le fiére (se luptà cu ferele),

Quândŭ ênsă uă preposiţiune nu póte esprime, cu claritate, relaţiunea ce esiste între doŭe lucrurĭ, i se maĭ adaugă una din preposiţiunile (a) seŭ (da).

Aşia déră i se adaugă preposiţiunea (a) quândŭ însemnéză uă appropiere, uă tendinţă, uă miscare de direcţiune câtre un objectŭ.

Spre esemplu:

Égli è andáto sino a Nápoli (ellŭ s'a dussŭ pênĕ la Neapole).

Vicino al bosco è una casétta (apprópe de pâdure este uă mică casă).

Presso álla città ti aspetterò (apprópe de cetate te voiŭ aştepta).

Ensă i se adaugă preposiţiunea (da) quândŭ arétă că unŭ lucru este depártatŭ, dipendinte, derivatŭ de la un altŭ lucru).

Spre esemplu:

Égli è venúto fin da dall'América (ellŭ a venitŭ chiarŭ de la America).

Fin dálla creazióne del móndo (chiarŭ de la creaţiunea lumiĭ).

Lontáno dálla residénza (departatŭ de residinţa).

Non lungi dal cámpo (nu departe de câmpŭ).

Quândŭ uă preposiţiune este urmată de (di) (de genitivulŭ), frasea este totŭ d'auna elliptică, şi uă altă vorbă (unŭ dativŭ, acusativŭ, ablativŭ), se subtinţellege.

Spre esemplu:

É mórto fuori di pátria (adecă: fuori dei confini della patria),

A muritŭ afară din patria (adecă: afară din confinele patriei).

Présso del mattino (adecă: présso all'ora del mattino).

Apprópe de diminéţa (adecă: apprópe de ora demaneţeĭ).

Lungi di quí (adecă: lungi dal luogo di qui.

Departe de aicĭ (adecă: departe de loculŭ de aicĭ.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Vicino di Roma (adecă: vicino alla città di Roma)
Apprópe de Roma (adecă: apprópe de cetatea Romeĭ).
Andrò dopo di voi (adecă: dopo la persóna di voi).
Voiŭ merge în urma vostră (adecă: în urma persóneĭ vóstre).
Lo farò senza di voi (adeca: senza l'aiuto di voi).
'Lŭ voiŭ face fără voĭ (adecă: fără ajutorulŭ vostrŭ).

Multe preposiţiunĭ se potŭ pune, după plâcere, séŭ înaintea accusativuluĭ, séŭ înaintea dativuluĭ, séŭ, într'unŭ modŭ ellipticŭ, înaintea genitivuluĭ.

Spre esemplu:

Combatterémo contro i nemici séŭ contro agl'inimici (ne vomŭ batte cu inimiciĭ).

Procederà contro lúi (adecă: contro di lui).

Va procede în contra luĭ.

Éccă uă collecţiune de preposiţiunĭ.

Accánto, accósto, alláto alla cámera (seŭ stánza) nella quále dormíva.

Lungă odaiă în care dormia.

Alláto (a láto) del letto (lângă patulŭ).

Addósso al cavállo egli non sa stare.

Nu scie să sté pe callŭ.

Addósso a lui cádde (asupra luĭ cádu).

All'incontro della tórre si pose.

În contra turnuluĭ se puse.

Appresso della bella fónte sedea l'incantévole fanciúlla.

Lungă formosa fontâna şedea încântâtore fata.

L'úno apprésso l'altro sen venía.

Unulŭ după altulŭ venia.

Vieni apprésso di me (vino dupŏ mine).

Appo noi così si úsa (la noi aşé se obicĭnuesce).

Appo gl'Italiáni l'immaginazione è vivíssima ed il sentiménto è fortissimmo.

La Italienĭ immaginaţiunea este pré vină, şi sentimentulu pré tare.

Appétto a lui quésti è un eróe (în privinţa lui acesta este unŭ eroŭ).

Attórno all'órto son piantáti arbori (în jurulŭ grădineĭ suntŭ plantaţĭ arborĭ).

Vénnero attórno séŭ d'attorno a lui (veniră în jurulŭ luĭ).

Èra venuto avánti di lui (venisse maĭ curêndŭ de quâtŭ ellŭ).

Circa l'affáre di cui t'interéssi, ho a dírti ch'esso va benóne).

Ho pagáto circa dúe mila fiorini (amŭ plâtitŭ apprópe doŭe mie de florinĭ).

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

È distánte circa sei léghe (este departe camŭ șése poste).
É in età di circa cinquant' anni (este în etate de aprópe cincï-ḑece de annï).
All'incírca diéci ánni sofferii l'esílio.
Apprópe de ḑece annï sufferiĭ esiliulŭ.
Cóntro la mórte non si dà erba.
În contra morțiĭ nu este remediŭ.
Cóntra il generál costúme voi agite.
În contra obiceuluĭ generalŭ voi agiți.
Contro di lúi tu hái parláto,
În contra luĭ tu aĭ vorbitŭ.
Conférme alla ragióne dev'essere (după rațiunea trebue să fiă).
Passando un giórno davanti la casa d'un mio amico, fui sorpréso di vedérla incendiáta.
Trecêndŭ êntr'uă ḑi pe dinaintea caseĭ unuĭ amicŭ alŭ meŭ, me miraĭ veḑênd'o arsă.
Inginócchiati davánti a Dio, e chiédigli perdóno de' tuói peccati séŭ delle túe peccáta.
Ingenucchiate înaintea luĭ Dumnedeŭ, și cere-i iertarea peccatelorŭ tele.
Dentro di me è un fuóco che arde incessantemente.
În mine în entru, este un focŭ care arde fără încetare.
É déntro l'altra stanza quel che cérchi.
Este în cea l'altă odaiă ceea ce cauți.
Diétro la pórta stáva nascosto seŭ ascóso.
După pórta sta ascunsŭ.
Córrere diétro ad uno (a alerga după cine-va).
Diétro di voi stava sedúto séŭ sedéa.
Îndĕretulŭ vostru ședea.
Venne condótto dinánzi al giudice (fu condusŭ înaintea judecâtoruluĭ).
Dopo l'autunno (dupŏ tómna).
Dopo pranzo-dópo céna (dupŏ prandŭ-dupŏ cina).
Non mólto dopo a quésto (nu multŭ dupŏ asta).
Dopo di me-dopo di te (după mine-după tine).
Duránte l'ínverno (quôtŭ ține iérna).
Dirimpétto al palázzo (vis- a vi de palatulŭ).
Di là dai mónti (din colo de munți).
Di qua dal fiúme (din quacĭ de gârla).
Poco da lui discósto si stáva (puçinŭ departe de ellŭ sta).
Faremo lezióne ogni giórno eccétto la doménica.
Vomŭ face lecțiune în tóte ḑilele afară de duminica.
Égli la perduto tutto, eccétto séŭ salvo l'onóre.
Ellŭ a perdutŭ tóte, afară de ónóre.
Rimase entro le mura séŭ entro alle múra della città.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Remasei entru zidurile cetaţiĭ.
Passeggái per éntro un bell'órto séü giardíno.
Me preumblaĭ printr'uă formosa grădină.
Tutti andárono, fuór solaménte úno, o fuorchè úno (toţĭ se duseră, afară numaĭ de unŭ).
È venuto fuor di tempo (a venitŭ fóră timpŭ).
È uscito fuóri di cása (a eşitŭ afară din casa).
Fuori della città séü fuori la città c'incontrámmo (afáră din cetate ne întelniremŭ).
Fino, infino-sino-insino a quel témpo-a quel luógo (pênĕ la acellŭ timpŭ la acellŭ locŭ).
Giusta le leggi devo procédere (dupŏ legile trebue să procedŭ).
Incontro-in fronte al nemico si póse.
Vis-a vi de inámiculŭ se puse
In fáccia-dirimpétto alla casa di lúi.
In façia-vis-a vi de casa lu.
Dissero infra séü tra loro (ḑisseră între eĭ).
Ínfra séü fra séü tra séi mesi (în şese lune de ḑile).
Innánzi séü avánti quel giórno séü quel dì.
Maĭ înaĭnte de acea ḑi.
Venire innanzi séü anzi séü avánti tempo.
Aveni înaĭnte de timpŭ.
In quanto ágli anni potrébbe ésser mio pádre.
Quôtu despre anniĭ ellŭ ar puté să fiă pârintele meŭ.
In quánto a me séü quánto a me io non chiédo niénte.
Quôtŭ despre mine, eŭ nu cerŭ nimicŭ.
Intórno la fine dí Mággio sarà per ritornáre.
Pe la finitnlŭ luĭ Maiu este să se întórcă.
Intórno a ció che voi dite (despre ceea ce ḑiceţĭ).
A lei d'intórno si posero a sedére.
În jurulŭ eĭ şeḑură.
Lúngo séü lunghésso il fiume (pe lûngă gârla).
Lúngo il lído séü la ripa (séü riva) del mare.
Pre lûngă ţérmulŭ mâriĭ.
Lúngi séü lúnge di qua (departe de ací).
Mediánte il denáro tútto si ottiéne (cu meḑioloculŭ banilorŭ tóte se dobîndescŭ).
Otre mónti-oltre mare (peste munţi-peste mare).
Oltre a ció séü oltracciò (afară de asta).
Esséndo già vecchio di présso a settant'ánni, principia a pérder le forze, (fiindŭ bêtrânŭ de aprópe şépte ḑece de anniĭ, începe a perde puterile).
Rimani présso di me (remâne lûngă mine).
Lo avréte prima di séra ('lŭ veţĭ priimi spre séra).
Sei arriváto prima di me (aĭ sositŭ maĭ înaĭnte de mine).

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Qnánto al nôto affáre, puói ésser sciuro che finirà.
Quôtŭ despre affacerea ce o scii, poţi să fii sigurŭ că se va fini.
Quánto a noi, non ci opponiámo.
Quôtŭ despre noĭ, nu ne oppunemŭ.
Rasénte il múro (pre lûngă zidŭ).
Rispétto a lui (in privinţa lui).
Riguárdo alla qualità del pánno non c'e che dire.
Quôtŭ despre qualitatea postâvului, nu are ce să dică cine-va.
Égli ha perdute tútte le sue proprietà, salvo séŭ eccétto una píccola casa (ellŭ a perdutŭ tôte proprietâţile sêle, afară de uă mică casă).
Secóndo me, tu hai ragióne (după mine tu aĭ dreptate).
Secondo il mio parére-secóndo la mia opinióne.
După pârerea mea-după opiniunea mea.
Secóndo l'órdine cronologico (dupò ordinulŭ cronologicŭ).
A seconda delle circostanze deve il sávio regolársi.
Dupŏ imprejurârĭ trebue ca inţelleptulŭ să se reguleze.
Senza di me tu non puói far niénte.
Fôră mine tu nu poţĭ face nimicŭ.
Senza páne e sénza tetto, noi torniám da Solferino.
Fôră pâne şi fôră acoperişiŭ (fôra casa) ne intorcemŭ de la Solferino.
Sta sopra pensiéri (şede pe gânduri).
È sópra séŭ sóvra la távola-sulla távola séŭ in sulla távola (este pe méssă).
Li portárono sopra luógo per prendere indágini del perpetráto crimine.
Se dusseră la acellŭ locŭ spre a cerceta de crima ce se făcusse.
Si accúmula debito sópra debito.
Se grâmâdesce datoriă peste datoriă.
È montáto sopra un árbore (s'a suitŭ asupra unuĭ arborŭ).
Piánge sopra di léi (plânge pe capulŭ eĭ).
Sotto il létto si ficcò (subtŭ pattu se bagâ).
Ciò è proibito sotto pena di mórte.
Asta este poprită subtŭ penă de mórte.
Sótto pretésto (subtŭ pretestŭ).
Sótto condizióne (subtŭ condiţiune).
Sótto Napoleóne I (subtŭ Napoleonŭ I).
Sta di sótto la távola (sta subtŭ méssa).
Al di sótto-al di sopra (pe de subtŭ-pe de asupra).
Avea sotto di sè molte castélla (avea subtŭ domnirea sea multe castelle).
Vádo vérso cása (mergŭ spre casă).
Si avánza verso Roma (*)-(inaintéză spre Roma).

(*) (Ver) esprimêndŭ uă ideă de (direcţinne), de (miscare) spre unŭ locŭ, póte fi

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Égli è caritatévole verso i póveri.
Ellŭ este milosŭ câtrĕ sĕraci (adică lui i e mila de seracĭ).
La mia cása è sita verso mezzodì (séŭ mezzogiorno) e la túa. verso ponênte (casa mea este spre médiă-dl și a tea spre apusŭ).
E vóltosi ver me, così parláva.
Și întorcênduse spre mine, așia vorbia.
Su quella via che inver Pelúsio ména.
Pe acea calle care spre Pelusiu duce.
La sua pietà in verso di loro è gránde.
Pietatea lui cótrŏ eĭ este mare.
Maledétti. andáte via (blestemațilorŭ, ducețive de aci).
Via di qua con quel birbóne (dute de ăici cu acellŭ șiretŭ).
Vicino alla mia villa è un bel boschétto.
Aprópe de villa mea este uă formósă pâdurică.
Vicino a léi sempre sedéa. (Lânga dênsa totŭ d'auna ședea).

De și preposițiunea este uă vorbă simplice, cu tóte astea espressiunile formate de unŭ nume precedutŭ de uă preposițiune, precumŭ a piè (pe josŭ) in mézzo (în mediolocŭ) in rignárdo (în privința) a guisa séŭ a módo (cumŭ) și c. l. suntŭ socotite ca preposițiunĭ ce se numescŭ compuse.
Elle suntŭ urmate de genitivul; precumŭ:
A fronte di tutto quésto (cu tóte acestea).
A módo-a fóggia-á guisa di una méla (ca unŭ mĕrŭ).
A piè séŭ appiè del cólle séŭ della collina.
La piciorulŭ collineĭ.
Alle fálde del mónte séŭ della montágna. (La polele munteluĭ.)
A cósto della vita il difenderò.
Cu periculŭ vieței îlŭ voiŭ apara.
A tenore delle sue sávie disposizióni.
Dupô înțelleptele luĭ disposițiunĭ.
In conformità dè suoi órdini
In conformitate cu ordinele luĭ.
In mézzo alla stráda (în mediolocul stradeĭ).
In vece di-lui în vece suaa (în loculŭ luĭ-în loculŭ seŭ).
A rotta di collo ten vuói andáre (atótŭ în grabă vré să te ducĭ?)

Doûe preposițiunĭ se potŭ pune inaintea unuĭ sustantivŭ quândŭ ideele de doûe relațiunĭ trebue să fiă insemnate ca unite. Așia se dice italienesce (su per) spre a se uni idea elevațiuniĭ cu idea miscâriĭ, și (in su) spre a se esprime maĭ bine esistința unuĭ obiectŭ asupra unuĭ altŭ obiectŭ.

---

supplinită de (alla volta di), (per alla volta di); precumŭ: (vênne alla volta di me séŭ alla mia volta;) (parte per alla volta di Venézia) vine spre-plécă spre.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Spre esemplŭ:
Váttene su per questa scála (dute susŭ pe acéstă scară).
In sul tar della nótte (spre nópte).

Décă vorba rectă de preposiţiune este unŭ pronume personalŭ, la dativŭ séŭ la accusativŭ, se întrebuinţéză (quándŭ nu e vorba de maĭ multe persóne differente, carĭ aŭ unŭ felŭ de opposiţiune în tre elle) pronumele personalŭ, şi preposiţiunea se pune atuncĭ (ca unŭ adverbiŭ) in urma verbuluĭ. Spre esemplŭ:
Egli sedéva accanto séŭ a lato (şedea lûngă dênsulŭ).
Mi sta continuáménte d'intórno.
Stă, fôră încetare, în jurulŭ meŭ.
Non mi comparire innanzi (nu te înfăţişia înaĭntea mea).
La fortuna gli córre diétro (fortuna alérgă după dênsulŭ).
Gli pósero le máni addósso (puseră mânele pe ellŭ).

CAPU XXX.

Conjuncţiunile.

Conjuncţiunile italiane suntŭ următorele,

(Abbenchè) (Benchè) (Sebbene) } de şĭ-cu tóte că
(Acciò) (Acciocchè séŭ) (A ciò che) } ca să
(A condizione che-con patto che) } cu condiţiune că
Adunque-dunque così dunque } déră-aşia dară
(Affinchè séŭ (A fin che) } ca să
Alméno (cellŭ puçinŭ)
Altresì (assemenea)
Altraménte séŭ Altriménti } altminterea
Ánche Ánco Ancóra-non ancóra } ăncă-nŭ ăncă
(Ancoracchè séŭ (Ancora che) (Ancorchè) } cu tóte că
Anzi-al cotrarario (din contra)
Anzicchè séŭ Anzichè } înainte de
A pena séŭ Appena } abia
(Avantichè) (înainte de)
(Avvegnacchè séŭ (Avvegnachè) } cu tóte că

Nota. Conjuncţiunile puse în parentese, regŭ subjunctivulŭ: (Abbenché io sia infelice, non imi lágno dell'infelicità ch'io sénto) cu tóte că eŭ suntŭ, ne fericе, nu me plângŭ de nefericirea ce o sinţŭ.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

(Benchè) (cu tóte că)
Bensì (ci)
Caso che no-nel caso che no-se no- in caso contrario } déca nu
Che (*)-quândŭ cu indicativŭ şi quândŭ cu subjunctivŭlŭ (că ca.)
Chè (câcĭ)
Cóme-siccóme-così come (cumŭ precumŭ)
(Comecchè) séŭ (Com unque) } de şi cu tóte or cumŭ
Conseguentemente-per conseguenza-in consenguenza (prin urmare)
Così (aşia)
Cosicchè séŭ Così che Così come } aşia precumŭ
Con tŭtto che tuttocchè } cu tóte că
Fuori che séŭ Fuorchè } afară de
Fuorchè quándo (afară quândŭ
Giacchè (fiindŭ că)
Imperciocchè Imperocchè } câcĭ
Laddove-purchè (déca)
Laónde (pentru acésta)
Ma (déră-ci-ânsă)
Ma ancóra Ma eziandío } ci âncă
Massimamente particolarmente } cu atôtŭ maĭ multanto più che } tŭ că
Mentre (pe quândŭ)

Dato che-dato il caso-caso che-posto che } săpresupunemŭ că
Dimaniérachè Di modo che in modo che } astŭ-falŭ în quôtu
Dacchè-séŭ da che } de quândŭ
Da poi che séŭ Dappoichè } fiindŭ că
Dopo che séŭ Dopochè-poscia-chè } dupŏ ce
E séŭ ed (**)-şi
Eziandio (âncă)
Finattantochè sinattantochè (Finchè) } pênă quândŭ
(Forza è che) (trebue să)

Neppúr io
Nè anco io séŭ
Nè anch'io
Né meno io
Né manco io
Nè tampóco io } nicĭ eŭ
Niénte di méno Niénte meno } nimcŭ maĭ puçinŭ
Non di meno séŭ
Nondimeno
Nulla di meno séŭ
Nulladiméno
Nullameno } cu tóte aceste
Non ostánte che (cu tóte că)
Non ostánte ciò ciò nonostante } cu tóte asctea

(*) (Che) dâ uă valore conjunctivă verbelorŭ cu carĭ se unesce, precumŭ (acciocchè)-(abbenchè)-(avanticchè,)-(primachè)-(suppostochè şi c.l. Tóte aceste prin urmare regŭ subjunctivulŭ.

(**) (Ed) se pune, pentru eufonia, înaintea uneĭ vocale.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

Mentrechè } pe quândŭ
stantechè }
Nè l'uno, nè l'altro
(nicĭ unulŭ, nicĭ altulŭ)
Nemméno }
Nemmánco } nicĭ
Neppúre }
Nettampóco }

O séŭ od (*) }
Ovvero } séŭ
Oppure }
Ossia (adecă)
Onde (pentru acésta)
Óra (acuşĭ)

Pariménte séŭ } assemené
Parimenti }
Perchè? (pentru ce)
Però-perciò } pentru acésta
Pertánto }
non pertánto (cu tóte astea)
non per altro (nu pentru altu ceva)
Perciocchè } câcĭ
Perocchè }
Poichè (fiindŭ că)
Pria séŭ } maĭ ântêiŭ
Prima }
(Pria che) séŭ }
(Priachè) } maĭ inain-
(Prima che) séŭ } te de
(Primachè) }
Púre (încă-cu tóte astea)
Per quântop-er tánto } cu quôtŭ-cu atôtŭ
Quándo (quândŭ)
Quando che sia (quândŭ o fi)
allora quándo } atuncĭ
allorquándo } quândŭ
Quand' anche séŭ } chiarŭ
Quand' anco } quândŭ

Quantúnque (deşi)
Quantunque volte (de quôte orĭ)
Quasi-come se (ca-cumŭ)
Quasi (ca-camŭ)
Quíndi } decĭ
} prin urmare
} pentru acésta
Se (**)-(décă)
Se anche anco (chiarŭ décă)
Socondochè (dupŏ cumŭ)
Se non che } de quôtŭ)
Se non se }
Senza che (fôrá asta)
Solamentechè } numaĭ sá
Solchè }
Soltánto-solamente solo } număĭ
Subitochè }
Tostochè } în dată ce
Appenachè }
Tuttavia séŭ } cu tóte attea
Tuttavvia } totuşĭ
Tuttavolta }
(Suppostochè) (presupus că)
Stante che-attesso che } fiindŭ că

(*) (Od) se pune pentru eufonia înaintea uneĭ vocale.

(**) (Se) rege indicativulŭ şi subjunctivulŭ precumŭ: (se vuole può) dăca voesce póte (se volésse potrébbe) de ar voi ar puté.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPU XXXI.

Interjecţiunile.

Interjecţiunele italiene suntŭ urmâtórele.

§§ I.

De bucurie
(di gióia)
Oh! che piacére! (oh! ce plăcere!)
Oh! allégro! (cu vesselie!)
Allegria! (vesselie!)
Oh! gioia! (oh! bucurie!)
Viva! evvíva! (vivat!)
Beato me! } ferice de mine!
Felice me! }

§§ II.

De mirare
(Di maraviglia)
Oh! eh! ohe! (oh!)
Cápperi! cospétto (oh! oh!)
Cospetto di Bacco! } pentru Baccŭ
Corpo di Bacco! }
Per Bacco! }
Come mai: (cumŭ maĭ!)

§§ III.

De incoragiare
(d'incoraggiaménto)
Orsù! su via! su! su! (haide!)
Animo! coragio! (curagiŭ!)

§§ IV.

De consinţire
(di consentimento)
Bene! (bine!)
Benissimo! (pré bine!)
Bello! (formosŭ!
Bellisímo! (pré formosŭ!)
Bravo! (bravŭ!)
Bravissimo (fórte bravŭ)
Stupendo! } minunatŭ!
Mirabile }

§§ V.

De affirmaţiune
(di affermazióne)
Oh si! (oh! da!)
Davvero! (êntr'adevărŭ)
Veramente! (adêvêrătŭ!)
A fè!-affè! } pre legea mea
Per mia fè! }
In fede mia }
Per l'anima mia } pentru sufletu-lŭ meŭ

§§ VI.

De negaţiune
(di negazione)
No! mai! (nu! nicĭ uá dată!)
Anzi! (din contra!)
Ahibò! chibò! (vaĭ de mine!)
Affatto! } de locŭ-ni-cĭ de cumŭ
Niente affatto! }

§§ VII.

De recunoscinţă

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

şĭ de rugăciune
(di riconosceza
e di preghiera)
Iddío sia lodato! } slavă Dom-
Dio mercè } nuluĭ!
Per l'amor di Dio: (pentru Dumnedeŭ)
Di grazia! } mă rogŭ!
Deh! }
Mercè!-perdóno (iartă-ma!)

§§ VIII.

De dorere şi de plângere
(di dolóre e di lamento)
Ah! ahi: ahimè: } vaĭ dè
Oh! ohi! ohimè! } mine
Ahi! lasso me! (vaĭ de mine!)
Povero me! } săracullŭ de
Misero me! } mine!
Oh me misero! }

§§ IX.

De temere
(di timore)
Oh! Dio! (oh! Dumnedeule!)
Ahita! (ajutorŭ!)

§§ X.

De despreţŭ
(di disprezzo)
Via, via! (fuggĭ, fuggĭ!)
Váttene! (dute!)
Basta, basta! (destulŭ! destulŭ!)
Dio me ne guardi! (să me feréscă D-deŭ

§§ XI.

De superare
(di cóllera)
Guai a te! (vaĭ de capulŭ teŭ!)
Maledétto! (blestematŭ!)
Vattene in malora! (dute cu reulŭ teŭ
Oh! uf! puh! (puh! ti!)

§§ XII.

De pietate
(di pietà)
Oh! poverétto! }
Ahi! poverétto } (oh! sêracuţŭ!)
Oh poverino! }
Póvero lui! (sermanŭ!)

§§ XIII.

De admonitiune
(di ammonizióne)
Guardati! (firesce-te!)
Bada a te! (caută-ţĭ tréba!)
Adagio-adagio! } binişiorŭ }
} binişiorŭ }
Pian, pianino! (încetişorŭ!)
Piano! (încetŭ!)

§§ XIV.

De purunca
(di comándo)
Di su! dite su! } spune!
} spuneţĭ
Alto! alto lá! (staĭ pe locŭ!)
Tacĭ! tacéte! (tacĭ! taceţĭ!)
Sta zi'tto (tacĭ!)
Sta quéto (şedi bine)

§§ XV.

De chiamare
(di chiamáta)
Ehi! (mâ!)
Ehi! di casa! (cine este aci)
Ohè! (mâĭ!)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPŬ XXXII.

Ellipsa.

Precumŭ se obicinuescŭ inversiunile pentru energia şi eleganţa, assemenea se supprimŭ vorbele carĭ se subtînţellegŭ cu facilitate. Suppressiunile, fiindŭ permisse şi cunoscute prin întrebuinţare, claritatea fraselerŭ nu suffere nimică; căcĭ, precumŭ vorba omissă e cunoscută de acella, care vorbesce séŭ scrie, assemenea se presupune că acella care aude séŭ citesce o înţellege. Ensă orĭ-ce ellipsă ce adduce uă equivocitate, este viţiósă.

Aşia déră noĭ însemnămŭ, în prescurtare, principalele suppressiunĭ ce se permittŭ atôtŭ pentru brevitatea, quôtŭ pentru eleganţa discursuluĭ.

§§ I.

Suppressiunea substantivuluĭ

Cadér dall'álto-scéndere al básso (adecă: luógo,)
A cadé d'înaltŭ-a se cobori în josŭ (adecă: locŭ)
Ésser da molto-ésser da póco (adecă: mérito, prégio, valóre).
A fi de multŭ-a fi de puţinŭ (adecă: meritu, preţu (qualitate) valóre)
Levarsi, alzarsi (adecă: dal létto)
A se scula (adecă: din patŭ)
Durár póco, molto, tróppo (adecă: témpo)
A ţiné puţinŭ, multŭ, pré multŭ (adecă: timpŭ)
Éra di giórno-era di nótte (adecă: in témpo di giórno-in témpo di nótte)
Era de ḑi-era de nópte (adecă: în timpŭ de ḑi-în timpŭ de nópte)
Venne di estate (adecă: nella stagióne di estate)
Veni de véră (adică: în timpŭ de véră)
Parti di doménica (adecă: în giórno di doménica)
Plécâ de duminică (adecă: în ḑi de duminică)
Arrivò in quella súo padre, e disse: (adecă: in quella óra.)
Ajunse într'acea pârintele luĭ şi ḑisse: (adecă: intracea oră)
Dicono che punì di morte due soldati (adecă: puni con pena di mórte)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Dicŭ că puni demórte doŭĭ soldaţĭ (adecă: puni cu pena de mórte)

Ma giá già inalzándos'il sole, parve a tutti di ritornáre (adecă: parve atútti tempo di ritornare).

Însă atuncĭ înalţânduse sórcle, pârŭ tŭtorŭ de a se întórce (adecă: paru timpŭ de a se întórce)

Per avére sino a quéllo sperato (adecă: sino a quel moménto)

Fiindŭ că sperâ pênê la acellŭ (adecă: pênê la acellŭ momentŭ)

Tutto il pópolo allóra ad úna chiedéa per capitáno Agrippa (adecă: chiédea ad una voce)

Totŭ popululŭ cu una cerea de capitanŭ pe Agrippa (adecă: atuncĭ cerea cu uă voce singură)

§§ II.

Suppressiunea verbuluĭ definitŭ

Non ésser disatténto (adecă: non dévi ésser disatténto)

Nu fiĭ nebagâtorŭ de sémă (adecă: nu trebue să fiĭ ne bagâtorŭ de sémă)

Nel suo mortório fécero i soldáti, per il duolo e pianto, nuova sedizióne, e non v'éra chi quietárla (adecă: chi potésse quietárla)

În îmmurmuntarea luĭ fecurŭ soldaţiĭ, din dorere şĭ plâusŭ, noŭă sediţiune, şi nu era cine să o liniştéscă (adecă: nu era cine ar fi pututŭ să o liniştéscă)

Via di qua (adecă: va via di qua (fuggi de acĭ)

Béne (adecă: va bene (bine-adecă merge bine)

Maráviglia che séi stato una vólta sávio (adecă: mavaviglia è che sei státo úna volta savio,)

De mirare că aĭ fostŭ uă dată înţelleptŭ (adecă: de mirare este că aĭ fostŭ uă dată înţelleptŭ)

Che maladétta sia l'óra ch'io prima la vidi (adecă: desidero che maladétta sia l'óra ch'io prima la vidi)

Blăstemată ora quândŭ ântêiŭ o veḑuĭ (adecă: doresců ca blăstemată să fiă ora quândŭ ântêiŭ o veḑuĭ).

§§ III.

Suppressiunea infinitului séŭ a participiuluĭ

Égli giunse fin lá, ma più avanti non potè o non vólle o non séppe (adecă: andare)

Ellŭ ajunse pênê a colo, ênsă maĭ înaĭnte nu pŭtu séŭ nu voi séŭ nu sciu (adecă: a merge)

Mandáre per úna cosa (ádecă: per préndere úna cósa)

A trimitte dupŏ unŭ lucru (adecă: spre a lua unŭ lucrŭ)

Misero! a che son io! (adecă: a che son io ridótto!)

Miseru! la ce! suntŭ eu (adecă: la ce suntŭ eŭ redussŭ)

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Io andrò per i tuói fratélli (adecă: per chiamáre i tuói fratélli)
Eŭ voiŭ merge dupŏ frații tei (adecă: spre a shiama pe fra ții tei)
Calandrino quivi vénne per ácqua (adecă: per attingere acqua)
Calandrinŭ a colo veni pentru apă (adecă: spre a scóte apă)

§§ IV.

Suppressiunea conjuncțiunii

Temeva non gli avvenisse alcun mále (adecă: teméva che non gli avvenisse alcún mále)
Se temea să nu i să întîmple ver'unŭ rĕŭ
Parmi non sía ancór témpo (adecă: parmi che non sia ancór-témpo).
Mi pare că nu este ăncă timpŭ.
Quantunque fósse circondato da ogni parte, se ne fuggì (adecă: pure se ne fuggí)
Cu tŏte că era încongiuratŭ din tŏte părțile, fuggi (adecă: cu tŏte astea fuggi)
Siccome teméva di qualche mála ventúra, non vólle rimanére (adecă: così non volle rimanère)
Fiindŭ că se temea de verĭ'uă rea întîmplare, nu voi să remâia (adecă: așia nu voi să remâiă)
Il tempo mináccia, conviéne affrettárci (adecă: perciò coviene affrettárci)
Timpulŭ amenință. se cuvine a ne grâbi (adecă: pentru asta se cuvine a ne grâbi)

Nu e cu putință a se învița ua limbă, fŏră a se sci întrebuințarea (ellipselorŭ). Nesciința acestei figure este causă că nu se pŏte înțellege construcțiunea unorŭ frase carĭ se parŭ depârtate de orĭ ce principiŭ, și că se attribue usuluĭ și capriciuluĭ ceea ce este basatŭ pe regule sigure și nevariabile.

CAPŬ XXXIII.

Pleonasmulŭ.

Suntŭ în limba italiană multe particule carĭ formézĕ (pleonasme. Din acestea unele daŭ discursuluĭ putere și energia, altele i adaugă grația și frumusețe.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Este necessariŭ de a le învița cine-va, spre a cunósce caracteristicele adêvêratuluĭ stilŭ italianŭ.

§§. I.

Pleonasme carĭ daŭ energia discursuluĭ.

Bello — Io lo riléssi di bel nuovo (eŭ 'lŭ citiĭ din noŭ).
Le portò cinquánta béi fiorini d'oro (i dusse cincĭ-ḑecé de formosĭ florinĭ de aurŭ).
Io me ne accórsi sul bel primo (eŭ înțellesseĭmaĭântêiu).
Il lavóro è bello e fatto (lucrulŭ este formosŭ și fâcutŭ).
È partito di bel giórno (a plecatŭ de ḑi-frumósă).
Béne — L'un dall'áltro lontáno ben dieci miglia (unulŭ de altulŭ departatŭ ḑece millie).
V'andrò si bene (voiŭ merge a colo da bine).
Or bene, che n'avverrà? (acumŭ bine ce se va în tîmpla).
Gl'involò ben cénto dóppie (i furâ sute de galbenĭ).
Ben presto se ne fuggì (bine iute fuggi)
L'ho cercato ben diéci volte ('lŭ amŭ cautatŭ bine de ḑece orĭ).
E — Se voi non gli avéte e voi andate per éssi.
Décă voĭ nu i aveți și voĭ duceți-ve după eĭ),
Il cantár del gállo non ha servito a destarti stamáne, eh?
Cantecului cocoșuluĭ nu a servitŭ a te deștepta as?-tă-ḑĭ demênéța, e?
Écco — Écco io non so ora dir di no (éccă eŭ nu sciŭ acumŭ să ḑicŭ nu).
Écco poichè voi pur voléte, domattina vi mostrerò come si fa.
Éccă fiindŭ că voĭ ăncă voiți, mâne diminéta ve voiŭ areta cumŭ se face.
Già — Cáddi non già come persóna viva.
Cáḑuĭ nu ca persóna viuă.
Il fece non già per amóre, ma per interésse ('lŭ facu nu de amorŭ, ci pentru interessŭ).
Dal mio férmo volér già non mi svóglio.
De la statornica mea voință nu me departezŭ.
Non già da alcun proponimento tiráto.
Nu de ver-uă propunere împinsŭ.

Maĭ — (nicĭ uă dată)-acésta vorba, uninduse cu nesce particule, dâ fraseĭ maĭ multă putere; precumŭ: sempre

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

mai séü maï sempre (totü d'auna) maisì (da êntr'adêvêrä) mainò (nu êntr'adevêrü) mai piu (nici uä dată maï multü).

Esemple:

Ví sarébbe egli mái quì alcúno? (este óre aci cine-va?
Io sémpre mái póscia farò ciò che voí vorréte.
Eü totü d'aunä apoi voiü face ceea, ce voï veţi voi.
Dísse, maisì ch'io lo conósco (disse, da într'adêvêrü cä 'lü cunoscü).
Rispose, mainò (respunse, nu êntr'adêvêrü).
Come mái è possíbile (cumü se póte?)
Oramái, non ho piü niente a fare (acumü numaï amü nimicü sä facü).
Quandomái si è veduto?
Quândü s'a maï vedutü.
Se mai venisse, diglí che vo'vedérlo.
De ar maï veni, di-i cä voiü sä 'lü vêdü.
Che mai farò? (ce sä maï facü?)
Porchè mai non me l'hai detto?
Pentru ce nu mï aï spus'o!

Mica séü miga — Son novelle vére, non son mica fávole.
Suntü noutâţï adêvêrate, nu suntü de locü fabule.

Punto — Io non dúbito púnto (eü nu me îndoescü de locü),

Óra — Or che non vái là dove séi aspettato?
Acúmü, de ce nu mergi colo unde eşti asteptatü?

Pure — Ma se pure avvenisse (ânsä chiarü quândü s'ar întîmpla).
Vivéte púre (sä trâiţi).
Égli è pur desso (este chiarü ellü).

Si — Stávasi tútto tímido, tútto confúso.
Sta totü timidü, totü confusü.
Tutta sola nella sua cámera si stáva.
Totä singurä în odaiä sea şedea.

Uno — Se i miei argoménti frivoli voi teneté, quest'úno solo ed ultimo a tutti gli altri dia suppleménto (décä ale mele argumente de frivóle voï socotiţï, acestü singurü şi cellü din urma, la tóte celle l'alte sä dea supplinire.

Via (plecü) — acestä vorbä, uninduse cu verbele de miscare dâ fraseï multä putere. Spre esemplu:
Subitamente levátasi, fuggì via.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

Iute sculânduse, fuggì.
Gettò vía la spada, per non ferirlo.
Aruncâ sabia, spre a nu 'lŭ rêni.

Se vede, cu facilitate, că acésta vorbà a fostŭ maĭ ânteiŭ intrebuinţată ca substantivulŭ cu preposiţiunile (in) séu (per), precumŭ (in via)-(per via), ce pe urma s'a suppressŭ.

---

§§. II.

Pleonasme carĭ dau graciă discursuluĭ.

Égli — élla (şi in discursulŭ familiarŭ gli-la).
A me pare égli ésser cérto (mĭ se pare a fi de sigurŭ).
Élla non andrà sempre così.
Nu va merge totŭ aşia.
Gli è pur singolare! (este minunatŭ!)
La sarébbe bélla! (ar fi formosŭ!)

Ésso (ellŭ)-precéde pronumele personale (lui), (léĭ), (lóro), (noi-voi), precumŭ (da esso luĭ), (da ésso léĭ), (da ésso lóro)-(con ésso nói), (con ésso vòi), (con ésso lóro), şi se unesce cu adverbiele séu preposiţiunile (lúngo-sóvra), precumŭ (lunghésso-sovrésso).

Con — Con méco-con téco-con-séco în locŭ de méco, teco, seco
Cu mine. Cu tine, Cu sine.

Si — Si è tanta la benignità e misericórdia di Dio!
Este atâtŭ de mare benignitatea şĭ misericordia luĭ Dumnedeŭ

Non — Cominciò a temére che il fátto non andásse a riuscir male.
Incepu să se témă ca fapta să ésa rêŭ.
Dabito che non lo farà.
Me îndoescŭ cŭ nu 'lŭ va face.

Mi-ti-si-ci-ne vi — Io mi credéva che voĭ fóste un sánto. (eŭ crédeam că eraţĭ unŭ sântŭ).
Débbo sapér quel ch'io mi dica.
Trebue să sciŭ ceea ce ţicŭ.
Non sapévo nè che mi dire, nè che mí fá-

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

re (nu sciam nicĭ ce să dicŭ, nicĭ ce să facŭ).
Élla si credeva d'esser bélla.
Ea credea a fi formósa.
Voglio che tu con noi ti rimánga.
Voescŭ ca tu cu noĭ să remâĭ.
A me parrébbe che a casa ce ne andássimo (aşiu fi de pârere să ne ducemŭ a casă)
Voi non sapete quel che vi dite.
Voĭ nu sciţĭ cea ce diceţĭ.
Vátti con Dio (dute cu Dumnedeŭ).
Poi se ne andárono a cenáre.
Pe urmă se dusseră a cină.

Quâtă uă dată se repeţescŭ pronumele personale absolute (io), (tu) şi c. l. spre a se da fraseĭ maĭ multŭ mergia; precumŭ.
Io il so ben io, quel che farò (eŭ sciŭ bine ce voiŭ face).
Tu il vedrái ben tu, come ne sarái cóncio.
Tu veĭ vedé bine cum veĭ fi.

Venire — Gli venne fátto di corréggerlo (reuşi a 'lŭ corrége).
Tutto il vénne considerándo (îlŭ privi de la capŭ pêne la picióre).
Gli vénne trováto un buon uómo.
Gâsi unŭ omŭ bunŭ.

Andáre — Egli va cantándo (ellŭ se duce cântândŭ).
Égli va cantándo un po' di quiéte.
Ellŭ umblă cântând niţică linişte.
Égli va cogliéndo fiori.
Ellŭ umblă cullegêndŭ florĭ.

Stare — Éssi stávano a sedere l'uno accanto all'áltro.
Eĭ şedeau unulŭ lungă altulŭ.
Stáuno a leggere confusaménte.
Citescŭ în confusiune.
Sta pure ad udíre (ascultâ-me deh!)

Pleonasmele se potŭ întrebuinţa de quâte ore adaugă fraseĭ maĭ multă energia şi graţia, precumŭ se vede în esemplele precedente: ênsă trebue evitate, ca unŭ viţiŭ, séŭ cellŭ pucinŭ ca uă negligintă, quând este numaĭ uă redundanta sterilă de vorbe carĭ slâbescŭ cugetârile ce cată a fi espresse.

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu

CAPU XXXIV.

Observaţiunĭ asupra ortografiei italiane.

Alfabetulŭ italianŭ, precumŭ se vede la începutulŭ acesteĭ grammatice, este totŭ ca alfabetulŭ latinŭ, afară numaĭ de (K X Y,) cărora în vorbele derivate din ellinesce şi din latinesce se substituă (C S I,) precumŭ de la (Kalendae), (exemplum), (gyrus), (caléndе) (esempio) séŭ (esemplo), (giro). Ensă (X) se conservă în puţine latinisme, precumŭ (ex abrupto), (ex officio), (ex professo), (ex proposito), şi în vorba (Xanto) fluviŭ despre care se face menţiune în poemele luĭ Omeru şi ale luĭ Virgiliu, spre a se distinge de: Santo (Santŭ).

Consunanta latină (J), afflânduse la începutulŭ vorbelorŭ simplice, se scambă în (i) scurtŭ, şi priimesce (g) înaĭnte în limba italiánă, precumŭ de la (justus), (juvenis), jungere), (giusto), (giovine), (giungere) şi c. l. — în vorbele compuse, consunanta care precede (J). se preface în altă (g), precumŭ de la (adjungere), (aggiungere), şi c. l.

Quândŭ (J) se află êntre doŭe vocale la finitulŭ vorbelorŭ, se scâmbă în (i) scurtŭ, şi priimesce doŭe (gg) înaĭnte, precumŭ de la (major) (maggiore), de la (pejor). (peggiore), şi c. l.

În unele vorbe compuse, consunanta (J), scâmbânduse italienesce în (i) scurtŭ, póte fi precedută séŭ neprecedută de (g): êns ă, în casulŭ din urma, consunanta care precede (J) se îndoesce, precumŭ de la (adjectivus), (aggettivo) şi (addiettivo). de la (objectus), (oggétto) şi (obbietto) şi c. l.

(Ph) se scambă în (F) italianesce, precumŭ:

Philippus (Filippo) philosophia (filosofia) philosophus (filosofo) philosophicus (filosófico) şi c. l.

Vorbele strâine carĭ începŭ cu (ps) séŭ (pt) perdŭ (p) inițială în límba italiană, precumŭ: psalmus (sálmo) Ptolomeus (Toloméo) şi c. l.

Quândŭ (ps) séŭ (pt) se află în medioloculŭ vorbelorŭ latine séŭ derivate de la ellinesce, atuncĭ scambă (p) în (s) înaĭnte de (s) şi în (t) înaĭnte de (t), precumŭ: gypsus, (gísso), adoptivus (adottívo) şi c. l.

Quândŭ litera (l) se află in latinesce dupŏ (f) séŭ (p), italie-

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

nesce se scâmbă în (i), precumŭ: flumen (fiume) flos (fiore) și c. l. plenus (piéno) placere (piacere) și c. l.

Consunantele latine (b), (c), (d), (g), (m), (p), (x), fiindŭ urmate de altă consunantă suntŭ omisse în vorbele italiane, și consunanta urmatóră se îndoesce, precumŭ: absent (assénte) doctus (dótto) admiratio (ammirazióne) enigma (enimma) somnum (sónno) aptus (atto) exceptio (eccezione) și c. l.

Consunantele italiane (b), (c), (g) se îndoescŭ înaintea (ia) și (io), precumŭ sábbia (nisipŭ) dúbbio (îndoială) fáccia (față) láccio (gaitanŭ) spiaggia (țêrmŭ) viaggio (câlletoria) și c. l.

Afară de puține escepțiunĭ carĭ nu se potŭ determina, aceste consunante, precumŭ sĭ celle l'alte coprinse în alfabetulŭ italianŭ, se îndoescŭ totŭ d'auna quândŭ se punŭ êntre doŭe vocale, maĭ cu sémă în vorbele acelle, carĭ se compunŭ de uă preposițiune și de unŭ verbŭ; precumŭ:

Abbáttere (a dobori) abbattiménto (doborire).
Accecáre (a orbi) accecaménto (orbire).
Addirizzáre (a îndrepta) addirizzaménto (îndreptare).
Affumare (a afluma) affumamento (aflumare).
Aggeláre (a înghiața) aggelaménto (înghiațare).
Alleváre (a cresce) allevaménto (crescere).
Ammolestáre (a supera) ammolestaménto (superare).
Annotáre (a însemna) annotaménto (îusemnare).
Appéndere (a atirna) appendiménto (atirnare).
Arrovesciare (a restorna) arrrovesciaménto (restornare).
Attiráre (a attrage) attiramento (attragere).
Avvólgere (a invêli) avvolgiménto (învelire).

Consunanta (s) urmată de altă consunantă se numesce (s) impura (nepura), și urmată de uă vocală se numesce (s pura); precumŭ: spírito (spiritŭ) spléndore (strâlucire) strépito (sgomotŭ) scanno (scaunŭ) spécchio (oglinda) și c. l. séme (semințĭ) sálice (salce) suóno (sunetŭ) sérpe (șérpe) solco (brasdă) și c. l.

Dulcéța limbeĭ italiane nu suffere ca maĭ multe consunante, una dupŏ alta, sâ se întilnéscă în doŭe vorbe, din carĭ una termină cu consunantă, și cea l'alta (începe su (s) impura. Pentru acestă

în locŭ de	il stúdio	se dice:	lo studio (studiulŭ)
— —	per sdegnó	— —	per isdegno (de superare)
— —	in Spagna	— —	in Ispagna
— —	in Svezia	— —	in Isvezia
— —	con spirito	— —	con ispírito (cu spiritŭ)
— —	con stima	— —	con istima (cu stimă)

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

— — per sfuggire — — per isfuggire (spre a fugi)
— — non sta bene — — non ista bene (nu șede bine)

Aci, precumŭ se vede, se pune uă vocală pentru eufonia între consunanta vorbeĭ precedente și consunanta vorbeĭ următóre; adecă, afara de esemplulŭ ântêiŭ, unde vocala articululuĭ îndulcesce sunetulŭ aspru alŭ (l) și alŭ (s împurŭ), în tóte celle-l'alte se pune vocala (i) între consunanta vorbeĭ precedente și cosunanta vorbeĭ urmatóre, cária se unesce; va să dică (i) inaintea (s impurŭ), spre a se îndulci sunetulŭ aspru ce urméză din întilnirea consunanțeĭ finale a vorbeĭ antecedente cu consunanta inițială a vorbeĭ consequente.

Assemenea se scóte consunanta (n) din vorbele compuse cu preposițiunile (con) și (in), spre a se îndulci sunetulŭ aspru care este consequența acesteĭ composițiuni; precumŭ:

în locŭ de constringere se dice costringere (a constrînge)
— — conspetto — — cospétto (presința)
— — constánte — — costáute (statornicŭ)
— — constituire — — costituire (a constitui)
— — inspettóre — — ispettóre (inspectorŭ).
— — instruménto — — istruméuto (instrumentŭ)
— — inspiráre — — ispiráre (a înspira)
— — instinto — — istinto (înstinctŭ)

Totŭ pentru eufonia se pune (d) înaintea preposițiuniĭ (a) și înaintea conjuncțiunilorŭ (e) și (o) quândŭ suntŭ urmate de uă vocală; precumŭ:

Scrivo ad Attíllio mio figlio (scriŭ luĭ Attilliŭ, fiuluĭ meŭ).

Andrái tu ed ella alla chiésa (o să mergĭ tu și ea la biserică).

Non so se sei ombra od uom vívo (nu sciŭ de eștĭ umbră séŭ omŭ viŭ.

Spre a se da maĭ multă energiă și eleganță discursuluĭ, se taiă vocala finală și quâtŭ uă dată sillaba finală a vorbeĭ urmată de altă vorbă, care începe cu consunantă; adecă vocala seŭ sillaba finală a substantivelorŭ și a adjectivelorŭ singulare, carĭ terminä în (e) séŭ în (o), și carĭ aŭ, înaintea acestorŭ vocale, una din consunantele liquide (l), (m), (n), (r) neprecedută de alta consunantă, și suntŭ urmate de uă vorbă care incepe cu uă consunantă ce nu este (s impurŭ), precumŭ: fedél servitóre (credinciosă slugă) uóm devóto (omŭ evlaviosŭ) piéu pópolo (plin populŭ) leggér vénto (usiorŭ vîntŭ și c. l.

Substantivele și adjectivele terminate în (a) nu se taiă nicĭ uă dată, și este erróre a se dice: una sól vólta (uă singură dată),

Biblioteca Universității „Lucian Blaga" din Sibiu

una sól cosa (unŭ singurŭ lucrŭ) în locŭ de (una sola volta), (una sola cósa).

Amŭ disŭ că substantivele și adjectivele terminate în (e) și (o) precedute numaĭ de una din consunantele liquide (l), (m), (n), (r) lăpidă vecală finală, acumŭ observâmŭ, prin urmare, că nu se póte dice (ingan), (fer), (ladr), în loc de: ingánno (inșellaciune) férro (ferrŭ) ládro (furu): ênsă capél biondo (pĕrŭ blondŭ) bel viso (frumosŭ chipŭ). quel cámpo (acellŭ câmpŭ) și c. l. se póte dice.

(Quéllo) și (béllo) facŭ la plŭralŭ (quégli), și (bégli) quândŭ suntŭ urmați de vorbe carĭ începŭ cu vocală séŭ cu (s impurŭ); precumŭ: quégli obbiétti (acelle objecte) quegli scánni (acelle scaune) begli óchi (frumosĭ uocchi) begli spiriti (formose spirite).

Pluralulŭ substantivelorŭ și adjectivelorŭ nu se taiă, de și poețilorŭ este permissŭ din causa armoniei.

FINIS CORONAT OPUS.

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

TABULA MATERIELOR.

Pagina

Prefaţiune 3
Originea şi progressulŭ limbeĭ şi literatureĭ italiane . . . 5
Analogia între limba italiană şi română 8
Capu I. — Alfabetulŭ 11

Secţiunea I.

Pronunçiaţiunea vocalelorŭ 11

Secţiunea II.

Pronunçiaţiunea consunantelorŭ 14

Capu II. — Accentulŭ 17
— III. — Regule generale pentru accentulŭ tonicŭ . 18
— IV. — Semnele pentru casurĭ 23
— V. — Articolulŭ 25
— VI. — Genulŭ numelorŭ 33
— VII. — Pluralulŭ numelorŭ 41
— VIII. — Femininul substantivelorŭ 49
— IX. — Femininulŭ adjectivelorŭ 53
— X. — Augmentative şi diminuitive 55

Secţiunea I.

Augmentative 55

Secţiunea II.

Diminuitive 58

Capu XI. — Comparativele şi superlativele 66

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

COMPARATIVELE. Pagina

Secţiunea I.

Comparativele de egualitate 66

Secţiunea II.

Comparativele de superioritate şi de inferioritate . . . 69

SUPERLATIVELE.

Secţiunea I.

Superlativele relative. 72

Secţiunea II.

Superlativele absolute 73
Capu XII. — Adjectivele numerale 78

Secţiunea I

Numerele cardinale 78

Secţiunea II.

Numerele ordinale 79

Secţiunea III.

Numerele multiplicative 80

Secţiunea IV.

Numerele collective 81

Secţiunea V.

Numerele distributive 81
Capu XII . — Pronumele personale 89

Secţiunea I.

Pronumele personale conjuncte 89

Secţiunea II.

Pronumele personale absolute 90
Capu XIV. — Intrebuinţarea pronumelor conjuncte . . . 95
— XV. — Intrebuinţarea pronumelorŭ absolute . . 102
— XVI. — Maniera de a se vorbi şi scrie persónelorŭ 107
însemnate 114
— XVII. — Pronumele possessive 126
—VIII. — Pronumele demonstrative 134
—XXIX. — Pronumele relative şi interrogative . . .

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Pagina

Secţiunea I.

Pronumele relative 134

Secţiunea II.

Pronumele interrogative 140

Capu XX. — Pronumele distinctive, nederminate şi negative 147

Secţiunea I.

Pronumele distinctive 147

Secţiunea II.

Pronumele nedeterminate 154

Secţiunea III.

Pronumele negative 177

Capu XXI. — Verbele ausiliarie 184

Secţiunea I.

Conjugaţiunea verbuluĭ ausiliariŭ ESSERE 184

Secţiunea II.

Conjugaţiunea verbuluĭ ausiliariŭ AVERE 190

Capu XXII. Conjugaţiunea verbelorŭ regulate şi neregulate 198

Secţiunea I.

Conjugaţiunea verbelorŭ regulate 198

Secţiunea II.

Conjugaţiunea verbelorŭ neregulate 367

Capu XXIII. — Intrebuinţarea modurilorŭ 507

— XXIV. — Participiele. 517

Secţiunea I.

Participiulŭ activŭ 517

Secţiunea II.

Participiulŭ passivŭ 518

Capu XXV. — Gerundiulŭ 522

— XXVI. — Construcţiunea 526

— XXVII. — Esemplele inversiuniloŭ celloŭ maĭ intrebuinţate 528

Biblioteca Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu

Pagina
Capu XXVIII. — Adverbiele 532
— XXIX. — Preposiţiunile 541
— XXX. — Conjuncţiunile 548
— XXXI. — Interjecţiunile 551
— XXXII — Ellipsa 552
— XXXIII. — Pleonasmulŭ 555
— XXXIV. — Observaţiunĭ asupra ortografieĭ italiane . 559

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu